

STRATEGIA DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ A REGIUNII DE DEZVOLTARE SUD-EST



 **ACZ Consulting**
Strategies and beyond 

**Beneficiar: Agenția pentru Dezvoltare
Regională Sud-Est**
Str. Anghel Saligny, nr. 24,
Brăila, România

Elaborator: SC ACZ Consulting SRL
Str. Ștefan Velovan, nr. 23A,
Craiova, România

Proiect cofinanțat din FEDR prin POR 2014-2020

Acronime

ADR	Agenția pentru Dezvoltare Regională
ANCSI	Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională
CDI	Cercetare Dezvoltare Inovare
CIF	Cost, Insurance, Freight / Cost, Asigurare, Navlu
CRI	Consortiul Regional de Inovare
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FESI	Fondurile Europene Structurale și de Investiții
FOB	Free on Board/Liber la bord
GPT	Tehnologii cu scop general
GVC	Global Value Chain (lanțul valoric global)
IAC	Indicele de Avantaj Comparativ
IPC	Indicele de Potențial Competitiv
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ISD	Investiții Străine Directe
MDRAPFE	Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene
NABS	Nomenclatorul pentru analiza și comparația bugetelor și programelor științifice
NC	Nomenclator Combinat
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OES	Organizații Economie Socială

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

OSIM	Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
PIB	Produsul Intern Brut
PN	Program Național
PNCDI	Planul Național de Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
POR	Programul Operațional Regional
POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
RIS3	Strategie de Inovare Regională
SBA	Small Business Act
SNC	Strategia Națională pentru Competitivitate
SNCDI	Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020
SPC	Standard al Puterii de Cumpărare
SSIR SE	Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est
SWOT	Puncte Forte, Puncte Slabe, Amenințări și Oportunități
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
VAB	Valoare Adăugată Brută

Cuprins

Introducere	7
Scopul strategiei	7
Procesul de elaborare a strategiei	8
Capitolul I. Analiza contextului regional și a potențialului de inovare al Regiunii Sud-Est .	11
1.1 Active regionale - infrastructuri tehnologice	11
a) Contextul economic al Regiunii Sud-Est	11
b) Forța de muncă la nivelul Regiunii Sud-Est	20
c) Antreprenoriatul în Regiunea Sud-Est / Situația întreprinderilor din Regiunea Sud-Est	40
d) Investițiile în Regiunea Sud-Est	73
e) Avantajele comparative ale Regiunii SE	81
f) Analiza regională a domeniului Cercetare-Dezvoltare	94
g) Activitatea regională de inovare și transfer tehnologic	125
h) Potențialul de specializare	168
1.2 Legături/relații cu restul lumii și poziționarea regiunii în Uniunea Europeană/ economia globală	178
1.3. Dinamica mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est. Domenii de specializare inteligentă	200
1.3.1. Particularități ale mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est	200
1.3.2. Profilul întreprinzătorilor din Regiunea Sud-Est	204
1.3.3. Domeniile prioritare de Specializare Inteligentă ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est	205
1.3.3.1. Inginerie și transport naval	215
1.3.3.2. Industria confecțiilor	219
1.3.3.3. Industria agro-alimentară și pescuit	220
1.3.3.4. Biotehnologii	224
1.3.3.5. Eco-tehnologii	227
1.3.3.6. Turism:	229
1.3.3.7. TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate	238
1.4 Analiza SWOT	242
1.5. Concluziile analizei	246
Capitolul II. Guvernarea regională: asigurarea participării și a asumării	251
2.1. Particularități ale procesului de dezvoltare și guvernare regională în România ...	251
2.1.1. Strategia națională de dezvoltare regională a României	251

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

2.1.2. Programul Operațional Regional - principalul instrument de implementare a politicii regionale	252
2.1.3. Partenerii instituționali implicați în procesul de guvernare regională	255
2.1.4. Guvernarea regională în contextul specializării inteligente	262
2.1.5. Consorțiul Regional de Inovare (CRI) și rolul său în contextul guvernării regionale	272
2.2. Calitatea guvernării.....	275
Capitolul III. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii.....	285
Capitolul IV. Priorități strategice pentru specializarea inteligentă.....	294
Capitolul V. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune	317
5.1. Linii mari de acțiune corespunzătoare priorităților identificate	318
5.2. Grupuri țintă, actori implicați și responsabilitățile aferente	323
5.3. Intervale de timp propuse și indicatori.....	324
5.4. Mecanisme de livrare și proiecte.....	325
5.5. Surse de finanțare	325
Capitolul VI. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare	362
Bibliografie	370

Introducere

Scopul strategiei

Investițiile orientate către domeniul cercetării, inovării și antreprenoriatului reprezintă punctul central al Strategiei Europa 2020 și totodată un răspuns esențial al Europei la dificultățile create de criza economică. Conform Ghidului de elaborare a Strategiilor de Cercetare, Inovare și Specializarea Inteligentă (RIS3), adoptarea unei abordări integrate și strategice în domeniul inovării reprezintă un factor esențial care maximizează potențialul de cercetare și inovare la nivel european, național și regional.

Conceptul de specializare inteligentă la nivel regional (RIS3) are rolul de a oferi contextul necesar fundamentării investițiilor realizate în domeniile cercetare, dezvoltare și inovare realizate prin politica de coeziune a UE. De asemenea, acest concept a fost promovat în cadrul lucrării "Contribuția politicii regionale la creșterea inteligentă în Europa 2020". În acest document, Comisia Europeană încurajează elaborarea strategiilor naționale și regionale de cercetare și inovare pentru o specializare inteligentă, ca mijloc de a furniza în mod susținut sprijin din fondurile structurale. Specializarea inteligentă presupune o abordare strategică și integrată, care are rolul de a valorifica potențialul de creștere inteligentă și de economie bazată pe cunoaștere în toate regiunile.

Abordarea RIS3 este relevantă pentru toate cele trei priorități ale Strategiei Europa 2020, respectiv pentru o:

- creștere inteligentă, prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare;
- creștere durabilă, prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- creștere favorabilă incluziunii, prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea sărăciei.

Specializarea inteligentă se bazează pe un proces de "descoperire antreprenorială", respectiv de identificare a unor domenii în care o regiune excelează sau are potențialul de a excela în viitor. Această abordare este inclusă și la nivelul politicii de coeziune 2014-2020, reprezentând o condiționalitate pentru utilizarea Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR) adresat dezvoltării competitive în perioada 2014-2020.

Strategiile de specializare inteligentă reprezintă o modalitate adecvată de rezolvare și adresare a unor provocări sociale, de mediu, climatice și energetice, de genul schimbărilor demografice, eficienței resurselor, securității energetice și rezistenței în fața schimbărilor climatice. O condiționalitate prealabilă a strategiilor de dezvoltare regională este

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

reprezentată de identificarea caracteristicilor și atuurilor unice ale fiecărei țări și regiuni, evidențierea avantajelor competitive ale fiecărei regiuni, precum și cooptarea părților interesate și a resurselor de la nivel regional în jurul unei viziuni axate pe criteriul excelenței asupra viitorului acestora.

RIS3 concentrează eforturile de dezvoltare economică și investițiile asupra avantajelor relative ale fiecărei regiuni, exploatând oportunitățile economice și tendințele care apar, acționând în vederea stimulării creșterii economice. RIS3 sporesc valoarea adăugată, impactul și vizibilitatea finanțării UE. Acestea asigură eficiența în cheltuirea banilor într-o perioadă de constrângeri bugetare și de resurse publice (mai) limitate. RIS3 asigură sinergii între politici și finanțare la nivel european, reprezentând o completare la schemele naționale și regionale și la investițiile din sectorul privat. Crearea unei SSIR SE este necesară și reprezintă cea mai bună metodă de îmbunătățire a beneficiilor în materie de cercetare, dezvoltare și inovare.

În acest context, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, în calitate de organizație neguvernamentală de utilitate publică, care activează în domeniul dezvoltării regionale, și-a propus elaborarea unei Strategii de Specializare Inteligentă a Regiunii. Obiectivul principal al acestei strategii este de a contribui la fundamentarea procesului de planificare strategică a dezvoltării Regiunii Sud-Est pentru perioada de programare 2014-2020, prin analizarea stadiului actual al dezvoltării economice a regiunii, cu accent pe identificarea celor mai performante sectoare economice de la nivel regional, care prezintă avantaje competitive. În urma elaborării SSIR SE, se vor stabili domeniile prioritare în care se vor concentra investițiile în următoarea perioadă de programare 2014-2020, precum și cadrul necesar dezvoltării unui mediu economico-social performant la nivel regional.

Procesul de elaborare a strategiei

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est a fost realizată printr-un proces partenerial, care și-a propus implicarea sectoarelor cu un puternic caracter inovativ (întreprinderi, tineri întreprinzători, clustere, organizații de afaceri/camere de comerț, universități, instituții/organisme de cercetare publice și private, parcuri științifice și tehnologice, entități de transfer tehnologic, Autorități Publice Locale, incubatoare, inspectorate școlare județene, ONG-uri, organizații sociale și alte instituții relevante).

Elaborarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est s-a concentrat pe un număr limitat de domenii competitive, identificate în urma procesului de analiză socio-economică realizată la nivel regional, precum și în urma desfășurării unei analize calitative și cantitative în rândul reprezentanților mediului de afaceri, a structurilor

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

de sprijinire a afacerilor, a universităților, institutelor de cercetare, ai centrelor de cercetare și centrelor de transfer tehnologic. Procesul partenerial de stabilire a priorităților de inovare la nivelul regiunii va asigura asumarea responsabilităților în ce privește implementarea Strategiei de Specializare Inteligentă.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est 2014-2020 cuprinde următoarele direcții principale:

- Analiza contextului regional și a potențialului de inovare;
- Organizarea unui număr de minim șase întâlniri de lucru (de tip Focus Grup) pe domeniile de specializare inteligentă identificate la nivelul regiunii, cu reprezentanții grupului țintă relevanți pe fiecare domeniu în parte;
- Aplicarea sondajelor (prin chestionare) în rândul fiecărei categorii a reprezentanților grupului țintă;
- Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii;
- Definirea combinațiilor de politici coerente, directive și planuri de acțiune;
- Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est.

Elaborarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est 2014-2020 a presupus utilizarea unei metodologii adecvate, bazată pe un mix optim de metode și tehnici de analiză: colectarea datelor/informațiilor, analiza cantitativă și analiză calitativă.

În vederea elaborării Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est 2014-2020, s-a avut în vedere corelarea acesteia cu principalele documente strategice la nivel european, național și regional relevante pentru perioada 2014-2020:

- Ghidul pentru Cercetare și Inovare - Strategii de Specializare Inteligentă S3, avizat la nivelul Uniunii Europene;
- Strategia Națională de Cercetare-Dezvoltare-Inovare și Strategia Națională pentru Specializare Inteligentă a României pentru perioada 2014-2020;
- Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020;
- Planul de măsuri pentru stimularea înființării și dezvoltării IMM prin implementarea Small Business Act - SBA;
- Programele Operaționale ale României conform Acordului de parteneriat pentru perioada 2014-2020 cu Uniunea Europeană: Programul Operațional Regional, Programul Operațional Competitivitate, Programul Operațional Capital Uman, Programul Operațional Infrastructură Mare, Programul Operațional Capacitate

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Administrativă, Programul Operațional Asistență Tehnică, Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate;

- Planul național CDI 2014-2020;
- Planul multianual pentru colectarea și agregarea la timp a datelor pentru evaluarea eficacității și impactului programelor;
- Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2014-2020.

Capitolul I. Analiza contextului regional și a potențialului de inovare al Regiunii Sud-Est

1.1 Active regionale - infrastructuri tehnologice

a) Contextul economic al Regiunii Sud-Est

Studierea contextului economic al Regiunii Sud-Est își propune realizarea unei analize comprehensive a nivelului de dezvoltare socio-economică a regiunii, care să poziționeze regiunea în raport cu celelalte regiuni de dezvoltare și care să identifice un prim set de avantaje competitive de care aceasta dispune.

Pentru caracterizarea Regiunii Sud-Est este necesară analiza performanței economice regionale pe baza unor indicatori precum: produsul intern brut regional, produsul intern brut regional pe cap de locuitor, valoarea adăugată brută pe sectoare. Pe baza analizei indicatorilor economici, a rezultat faptul că Regiunea Sud-Est a înregistrat preponderent o evoluție pozitivă, cu toate că se situează sub media națională.

PIB regional

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, valoarea Produsului Intern Brut (PIB), exprimată în milioane lei, era de 75.239,3 milioane lei în 2014, ceea ce reprezintă 11,26% din PIB al României și aproximativ 0,12% din PIB al UE 28¹.

Analizând datele din graficele și tabelele următoare, se poate observa faptul că evoluția Produsului Intern Brut la nivelul Regiunii Sud-Est, în perioada 2010-2015, prezintă un trend ascendent. Evoluția acestui indicator în orizontul de timp analizat prezintă o creștere de aproximativ 24% între anii 2010 și 2015. Această dinamică pozitivă coincide cu tendința înregistrată la nivel național și european și poate fi explicată prin fenomenul de redresare economică înregistrat ca urmare a crizei financiare.

De asemenea, analizând comparativ regiunile de dezvoltare, se observă existența unor disparități semnificative. Regiunea Sud-Est se plasează pe poziția patru din punct de vedere al PIB regional, nivelul înregistrat în anul 2014 fiind de 2,3 ori mai mic decât valoarea PIB-ului din Regiunea București-Ilfov, cea mai dezvoltată dintre cele opt regiuni ale țării.

La nivel județean, cea mai mare valoare a Produsului Intern Brut este înregistrată în județul Constanța, urmat la o distanță semnificativă de județele Galați și Brăila. La polul opus,

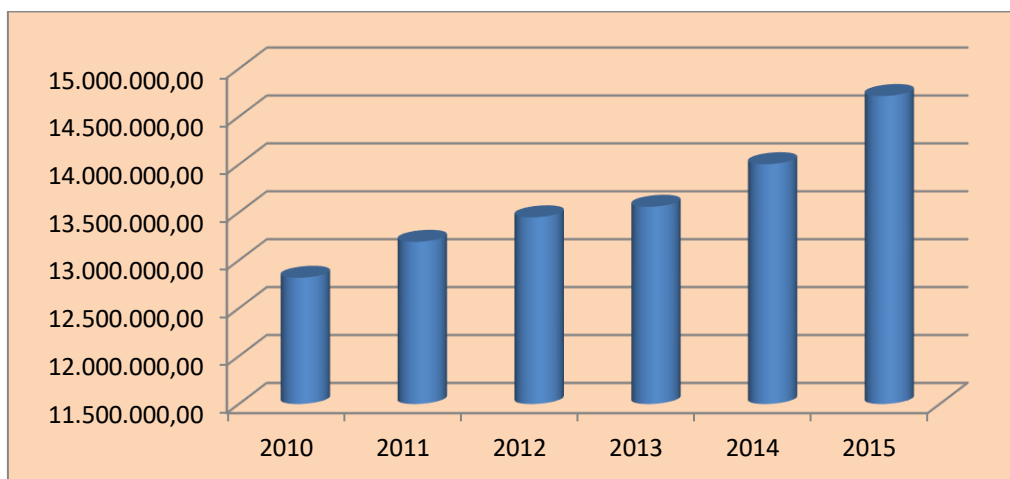
¹ Precizăm faptul că nu s-a putut realiza o analiză între PIB-ul regional și cel național/european la nivelul anului 2015, întrucât pentru anul 2015 nu există date disponibile la nivel regional și județean.

județele Tulcea și Vrancea prezintă cele mai mici valori ale PIB, cu o pondere de doar 6,84% și respectiv 8,96% din valoarea PIB la nivelul Regiunii Sud-Est pentru anul 2014. Cu toate acestea, la nivelul tuturor celor șase județe componente ale Regiunii Sud-Est, se remarcă faptul că valoarea PIB a cunoscut evoluții relativ ascendente pe parcursul intervalului de timp analizat.

Din punct de vedere al unei analize temporale, se observă că în perioada 2010-2015, județul Constanța înregistrează cea mai însemnată creștere a valorii produsului intern brut (de aproape 1,59 ori) urmat de județele Buzău (creștere de 1,20 ori) și Brăila (creștere de 1,17 ori).

Referitor la cauzele care au făcut ca județul Constanța să cunoască o creștere a valorii PIB în perioada analizată, se cunoaște faptul că investițiile în infrastructură contribuie la creșterea economică, iar Constanța este singurul centru economic puternic legat de o autostradă continuă de București (cel mai important pol de dezvoltare economică). Un alt motiv pentru această evoluție este reprezentat de relația dintre PIB și creșterea consumului, a investițiilor și a exporturilor nete (exporturi - importuri). Pe de altă parte, județul Tulcea, care prezintă cea mai mică valoare a PIB din regiune, este caracterizat de un grad mai redus de investiții și activități economice, fapt justificat și prin specificul caracteristicilor geografice ale acestui județ, care prezintă o zonă protejată cu un grad ridicat de biodiversitate.

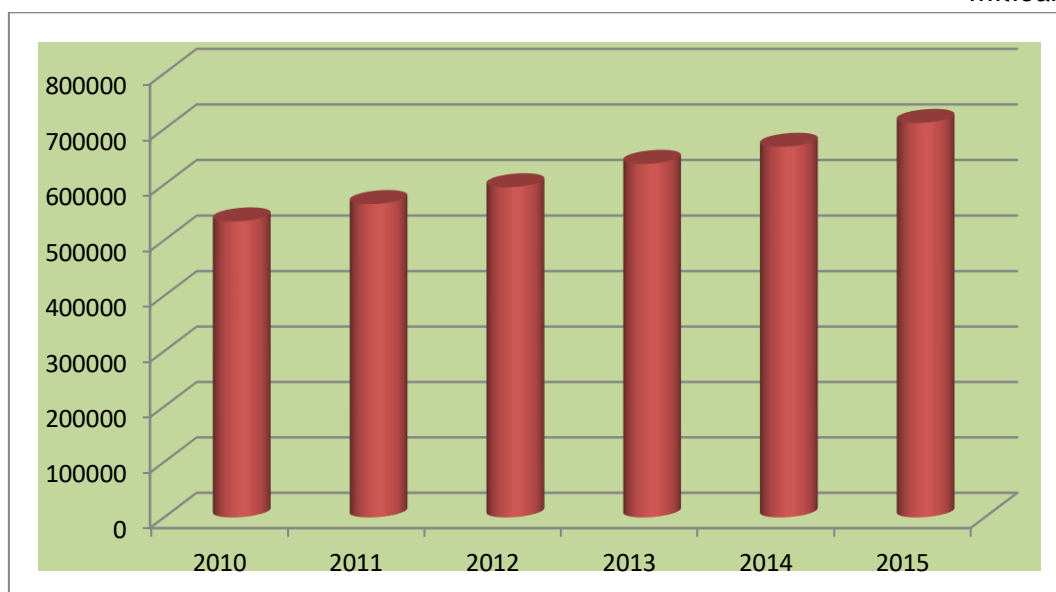
Figura nr. 1 Produsul Intern Brut la nivel european în perioada 2010-2015 (media la nivelul Statelor Membre ale Uniunii Europene)
- milioane euro-



Sursa: prelucrare date provenite din Eurostat 2017

Figura nr. 2 Produsul Intern Brut la nivel național (2010-2015)

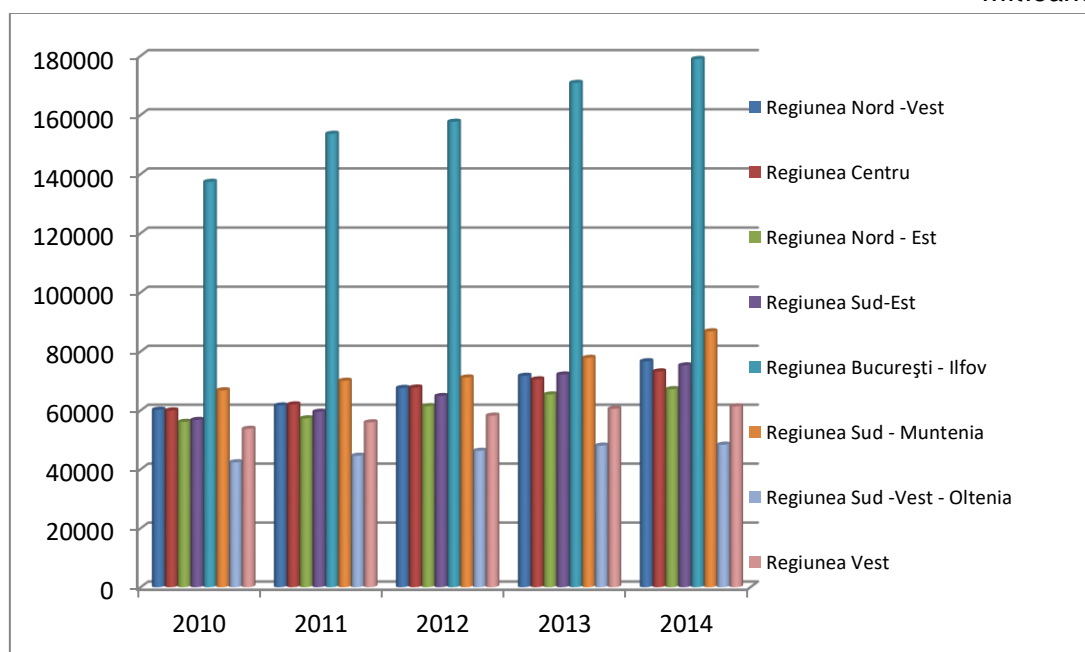
-milioane lei -



Sursa: prelucrare date provenite din Eurostat 2017

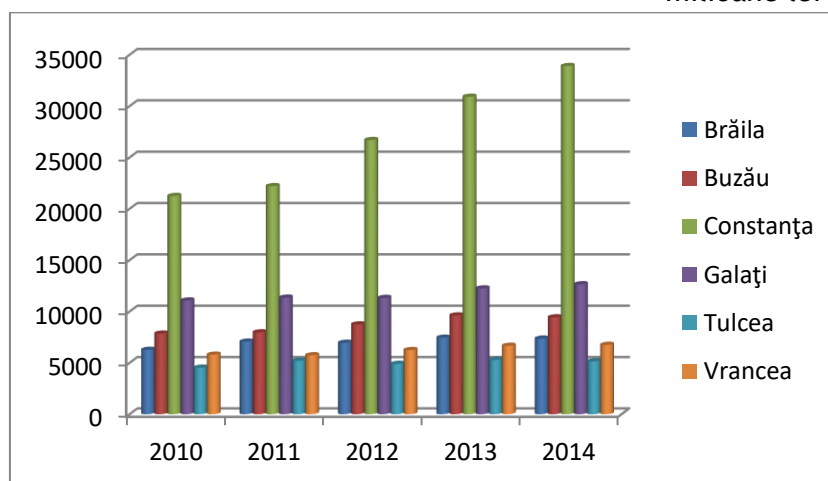
Figura nr. 3 Produsul Intern Brut la nivel regional (2010-2014)

-milioane lei -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 4 Produsul Intern Brut la nivel județean (2010-2014)
- milioane lei -



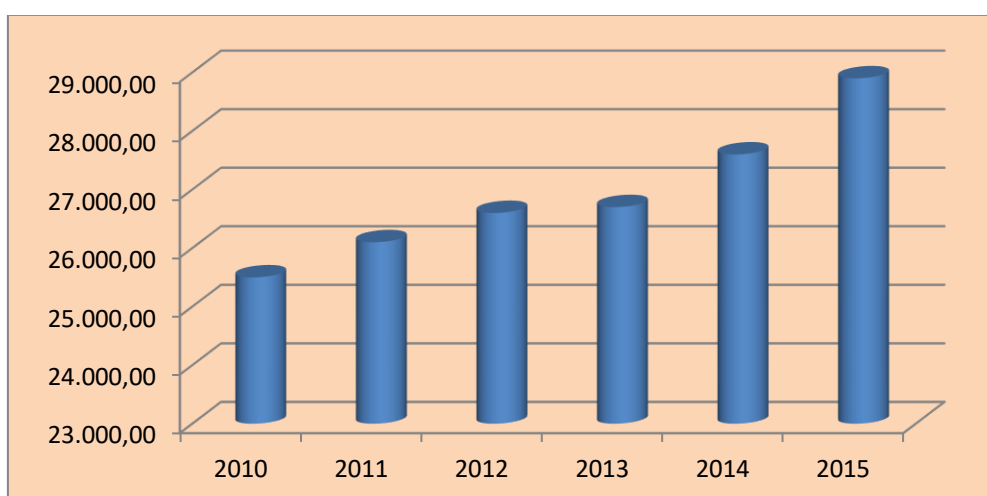
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

PIB regional/locuitor

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est înregistrează cea de-a patra valoare a Produsului Intern Brut regional/locuitor din media națională la nivelul anului 2015, fiind devansată de Regiunile București-Ilfov, Vest și Centru, fapt care aduce un grad însemnat de competitivitate în regiune. Astfel, valoarea PIB regional/locuitor aferentă Regiunii Sud-Est se clasează la 88,8% din valoarea medie națională a PIB/locuitor.

De asemenea, după cum se poate observa din graficele de mai jos, valoarea Produsului Intern Brut/locuitor la nivel regional a cunoscut o dinamică pozitivă în perioada 2010-2015, fapt care coincide cu trendul economic național și european.

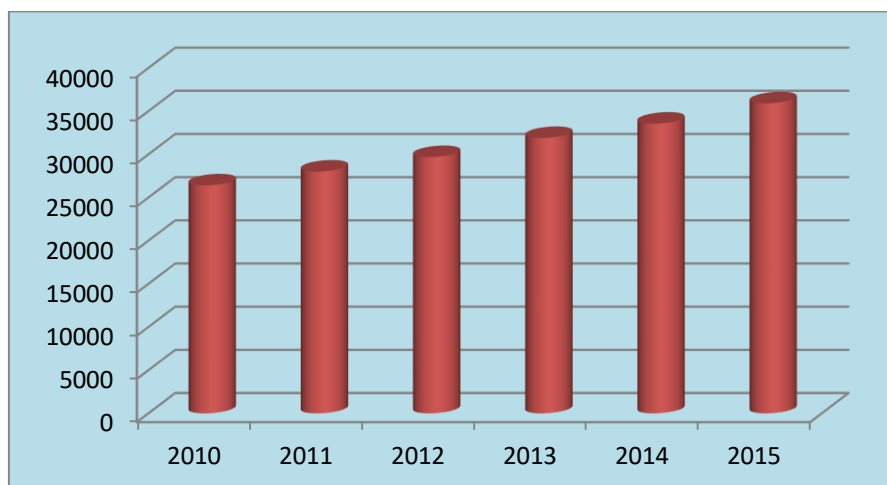
Figura nr. 5 Produsul intern brut (PIB) mediu pe locuitor la nivelul Uniunii Europene (2010-2015)
- milioane euro -



Sursa: prelucrare date provenite de la Eurostat 2017

Figura nr. 6 Produsul intern brut (PIB) pe locuitor la nivel național în perioada 2010-2015, în prețuri curente - calculat conform CAEN Rev.2 -SEC 2010

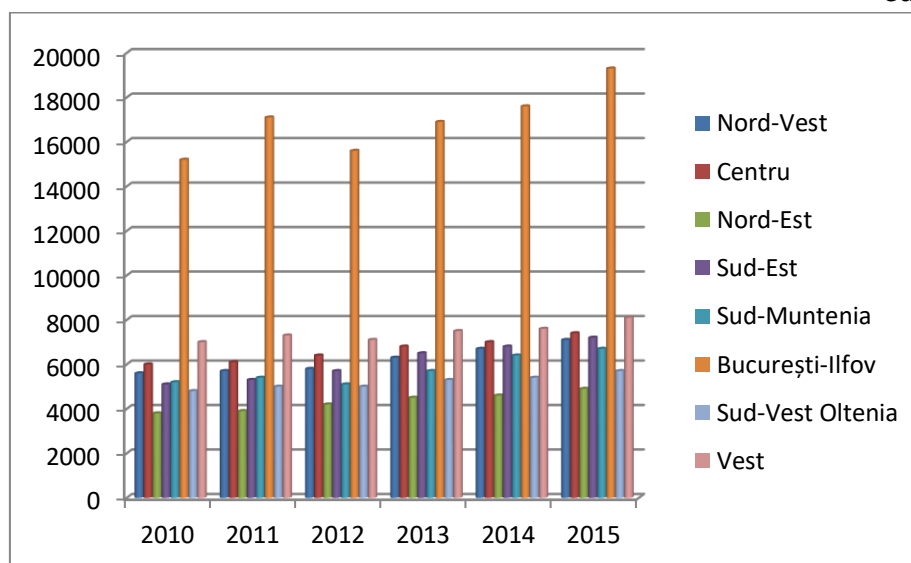
-lei-



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 7 Evoluția PIB/capita, la nivel regional, în perioada 2010-2015

-euro/locuitor-



Sursa: prelucrare date provenite de la Eurostat 2017

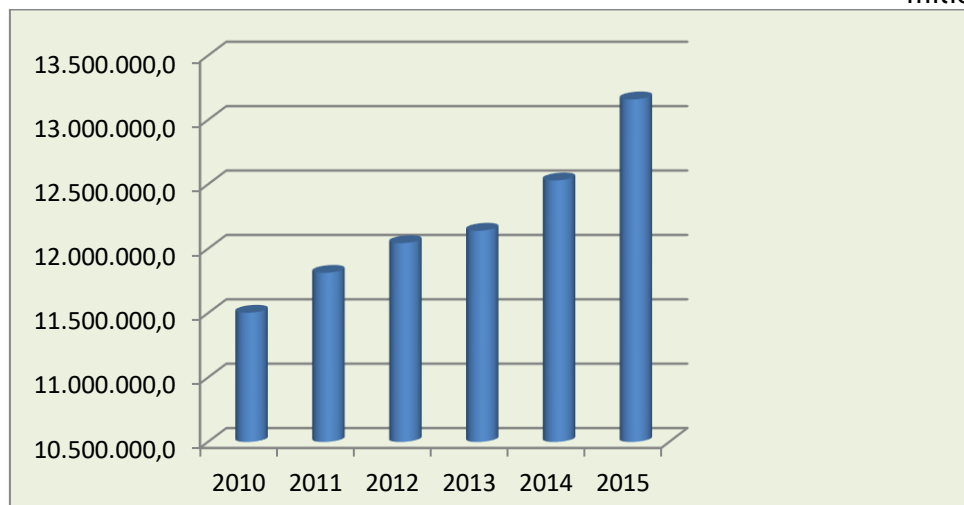
Valoarea adăugată brută

- **Valoarea adăugată brută (VAB)** reprezintă soldul contului de producție și se măsoară ca diferența dintre valoarea bunurilor și serviciilor produse (evaluate la prețuri de bază) și consumul intermediar (evaluat la prețurile cumpărătorului), reprezentând deci valoarea nou creată în procesul de producție. VAB este calculată înainte de a fi calculat consumul de capital fix.

Valoarea adăugată brută la nivelul UE a cunoscut un trend ascendent pe toată perioada analizată, acest indicator crescând cu 12,58% în 2015 față de anul 2010.

Figura nr. 8 Evoluția VAB la nivel european, în perioada 2010-2015

- milioane euro -

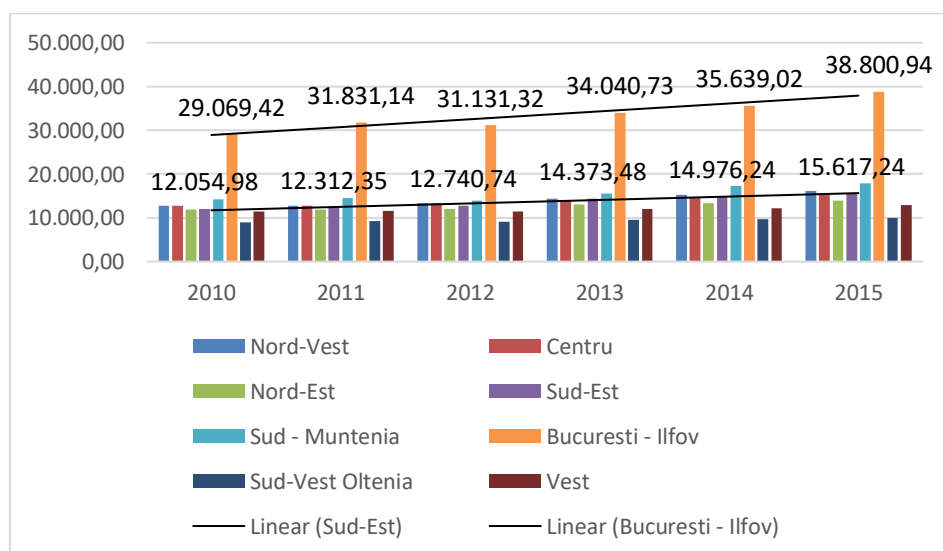


Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Eurostat 2017

Evoluția VAB la nivelul Regiunii Sud-Est prezintă un trend ascendent, de la 12.054,98 milioane euro în 2010 la 15.617,24 milioane euro în 2015. Pe tot orizontul de timp analizat ponderea VAB regional în VAB național s-a menținut relativ constantă, în jur de 11%.

Figura nr. 9 Evoluția VAB regionale, România, 2010-2015

- milioane euro -



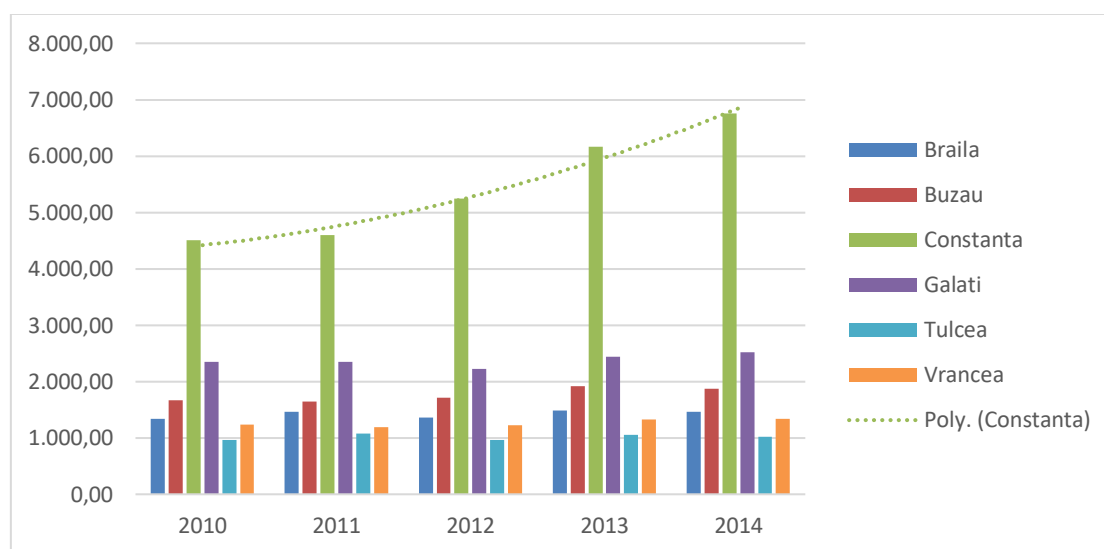
Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Eurostat 2017

Așa cum se poate observa din figura de mai sus, în Regiunea Sud-Est tendința indicatorului este una crescătoare. Valoarea VAB a crescut de la 12.054,98 milioane euro în 2010 la 15.617,24 milioane euro în 2015. Valoarea indicatorului este sub valoarea regiunii București-Ilfov, care este net superioară tuturor celorlalte regiuni.

La nivel județean, datele disponibile se opresc la anul 2014. Evoluția VAB la nivelul fiecărui județ de-a lungul perioadei analizate este ilustrată în figura de mai jos.

Figura nr. 10 Evoluția VAB la nivel județean, în perioada 2010-2014

- milioane euro -



Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Eurostat 2017

În cadrul Regiunii Sud-Est se remarcă județul Constanța, care surclasează cu mult celelalte județe, tendința indicatorului fiind una crescătoare, de la 4.503,37 milioane euro în 2010 la 6.751,18 milioane euro în 2014. Factorii care au contribuit la înregistrarea celei mai mari valori a PIB la nivel regional în Constanța au fost existența unui sector economic foarte dezvoltat, creșterea activității firmelor locale și crearea unor noi firme în județ, dezvoltarea județului ca urmare a atragerii de fonduri europene, investiții străine și dezvoltare de parteneriate transfrontaliere. Tulcea este județul care înregistrează cele mai mici valori dintre județele componente ale regiunii, fapt datorat inclusiv specificității acestui județ, care deși întins ca suprafață, prezintă particularități care reduc activitatea economică la o zonă redusă comparativ cu a celorlalte județe.

VAB pe sectoare

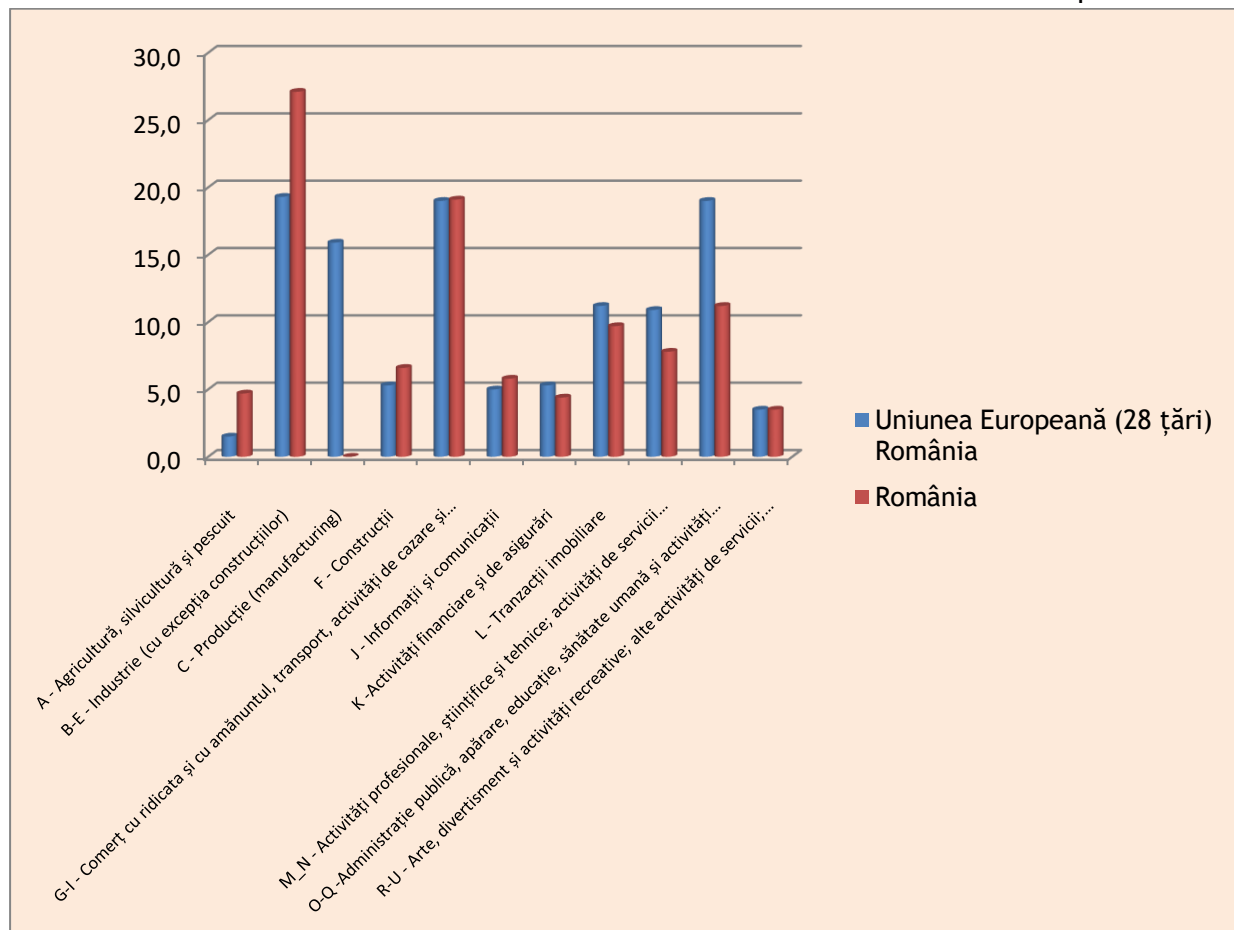
Sectoarele cu cea mai mare contribuție la formarea VAB la nivel național în anul 2015 sunt industria (cu excepția construcțiilor) cu o contribuție de 27,1%, urmată de comerțul cu ridicata, cu amănuntul, transport, activități de cazare și restaurare (19,1%) și tranzacțiile

imobiliare (9,7%). La polul opus, cu cea mai redusă contribuție la formarea valorii adăugate brute se situează sectorul arte, divertisment și activități recreative, alte activități de servicii, activități ale gospodăriilor și organizațiilor extra-teritoriale și organismelor (3,5%) și sectorul producție (manufacturing) pentru care nu există date înregistrate.

Comparativ cu media la nivel european, situația României prezintă aceeași evoluție din punct de vedere al contribuției sectorului industrie la formarea valorii adăugate brute (cea mai mare pondere), înregistrând însă un decalaj considerabil în ceea ce privește contribuția sectorului producție (la nivel UE acest sector are o contribuție de 15,9%). Restul sectoarelor au o evoluție relativ similară, cu valori mai reduse înregistrate de România față de media de la nivel european.

Figura nr. 11 Valoarea adăugată brută pe sectoare - procent din total, situația la nivel european și la nivel național (CAEN Rev. 2) (2015)

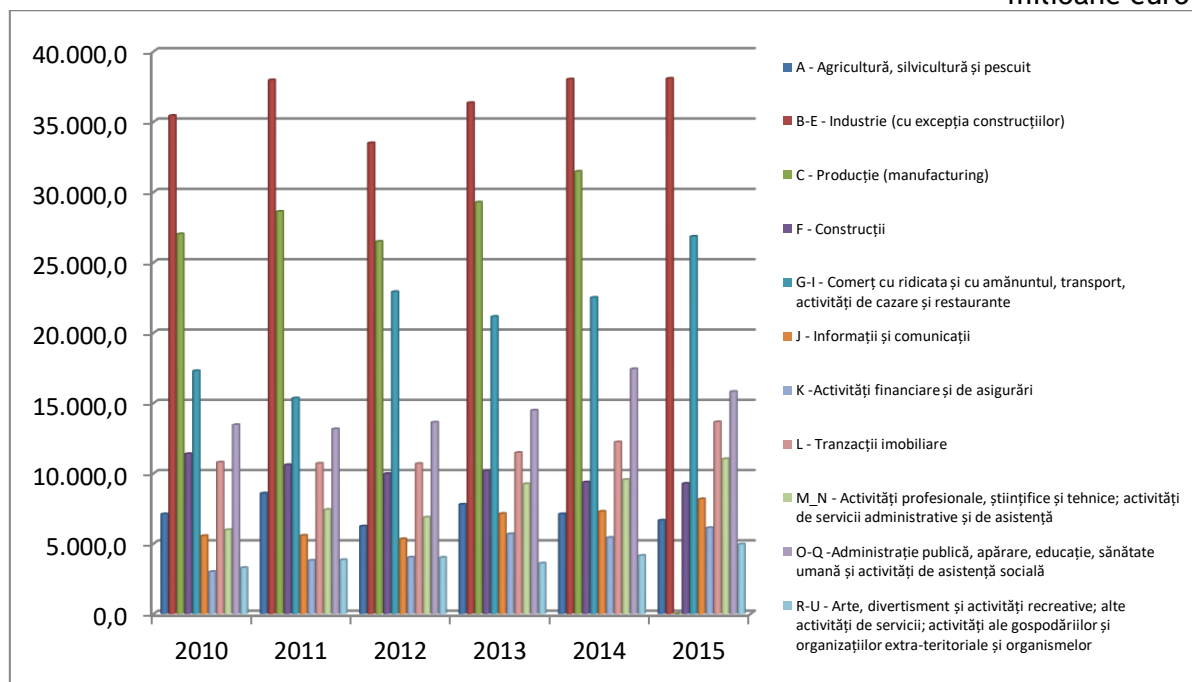
- procente -



Sursa: prelucrare date Euorstat 2015

Figura nr. 12 Valoarea adăugată brută pe sectoare - prețuri curente, la nivel național (CAEN Rev. 2) (2010-2015)

- milioane euro -



Sursa: prelucrare date Eurostat 2015

Din punct de vedere al sectoarelor cu cea mai ridicată pondere la crearea valorii adăugate brute, Regiunea Sud-Est înregistrează evoluții similare cu Regiunile Sud-Muntenia (sectorul industrie, agricultură, construcții și tranzacții imobiliare), Nord-Vest (producție) și Nord-Est (comerț).

Analizând graficele anterioare se observă că la nivelul tuturor celor 6 județe ale regiunii, sectoarele cu cea mai semnificativă contribuție la formarea VAB sunt industria, producția și agricultura. Județul Constanța prezintă cele mai ridicate valori la nivelul regiunii pentru toate sectoarele de activitate, iar cele mai reduse valori se înregistrează la nivelul județelor Vrancea și Tulcea.

Există o serie de factori care clasează județul Constanța pe prima poziție din punct de vedere al indicatorilor analizați, precum faptul că acest județ este foarte bine conectat din punct de vedere al infrastructurii de transport existente (existența autostrăzii care leagă acest județ de capitala țării, existența unui port maritim), faptul că zona prezintă o atractivitate crescută pentru investițiile străine directe, precum și faptul că există o capacitate crescută pentru atragerea unor fonduri europene și implementarea unor proiecte care au avut rolul de a dezvolta foarte mult acest județ. Pe de altă parte, județul Tulcea cunoaște valori mai mici pentru acest indicator, fapt care se datorează unor factori obiectivi care afectează dezvoltarea economică a acestui județ: infrastructura de transport deficitară

(atât cea rutieră, cât și cea navală), precum și existența unor suprafețe extinse de apă și a unor arii protejate care limitează dezvoltarea de afaceri pe teritoriul acestui județ.

b) Forța de muncă la nivelul Regiunii Sud-Est

Forța de muncă prezintă informații relevante referitoare la potențialul de dezvoltare economică, gradul de atractivitate a regiunii Sud-Est din punct de vedere economic, nivelul de dezvoltare economico-socială a acesteia etc.

În analiza sectorului forței de muncă la nivelul regiunii, s-au avut în vedere aspecte esențiale ale dinamicii forței de muncă, care influențează productivitatea muncii și atractivitatea investițiilor, precum: populația ocupată și populația afectată de șomaj, aspecte legate de nivelul de instruire a populației, etc.

Rata de ocupare a resurselor de muncă inclusiv pe grupe de vârstă, medii de rezidență și sexe (pe județe)

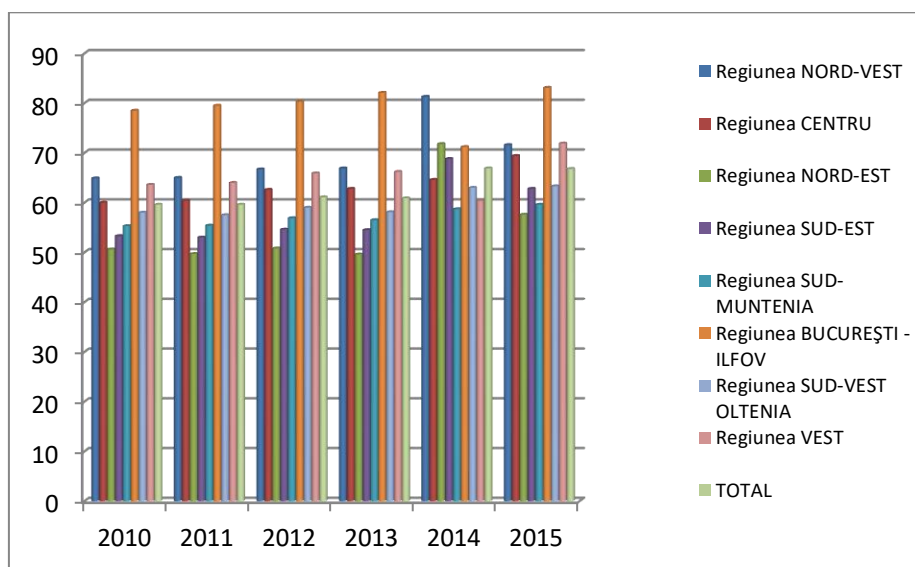
Rata de ocupare reprezintă ponderea populației ocupate din grupa de vârstă x în populația totală din aceeași grupă de vârstă x.

Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel național era de 66,8% în anul 2015, în scădere cu 0,1 procent comparativ cu anul 2014. În perioada 2010-2014, rata de ocupare a cunoscut o perioadă de ascensiune susținută, plecând de la 59,6% la nivelul anului 2010 și atingând valoarea de 66,9% în 2014.

Regiunea cu cea mai ridicată rată de ocupare a fost Regiunea București-Ilfov (83,1%), fapt datorat gradului de atractivitate crescut al acestei regiuni pentru forța de muncă din întreaga țară. Regiunea de Dezvoltare Sud-Est se clasa pe locul șase la nivelul anului 2015 din punct de vedere al ratei de ocupare a resurselor umane (62,8%), înregistrând valori mai mari doar comparativ cu regiunile Nord-Est (57,6%) și Sud Muntenia (59,6%). De asemenea, în intervalul de timp analizat, rata de ocupare a resurselor de muncă la nivelul Regiunii Sud-Est a manifestat același trend pozitiv înregistrat la nivel național, crescând cu 9,5 procente în anul 2015 față de anul 2010.

Evoluția indicatorului este ilustrată în figura de mai jos.

Figura nr. 13 Rata de ocupare a resurselor de muncă pe regiuni de dezvoltare (2010-2015)
- procente -



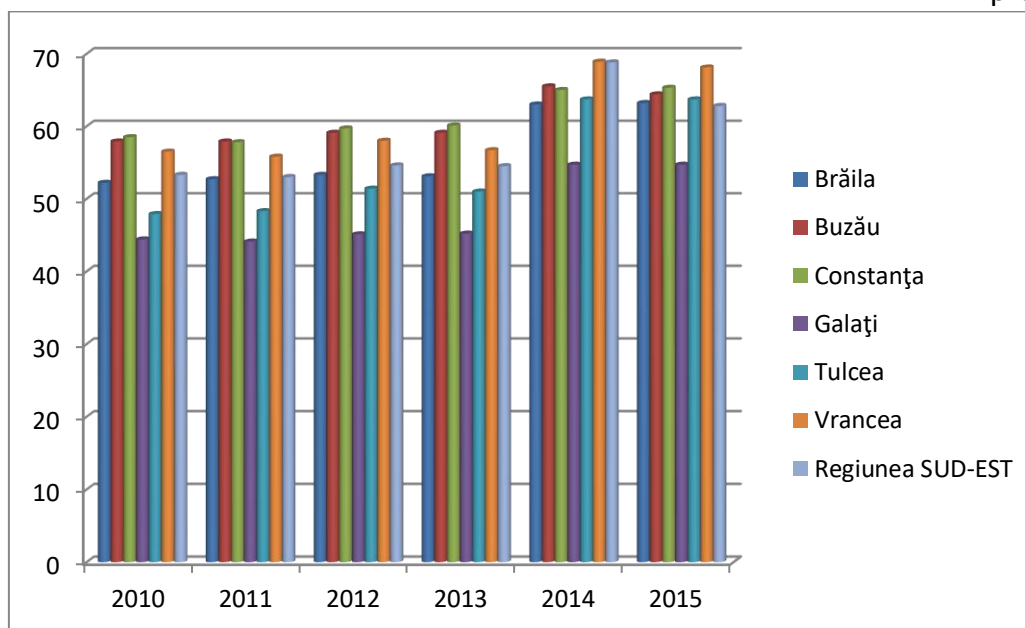
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Analizând evoluția ratei de ocupare la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, se constată faptul că și la nivelul acesteia rata de ocupare a resurselor de muncă a păstrat același trend ascendent în perioada 2010-2015. Județul cu cea mai ridicată rată de ocupare înregistrată la nivelul anului 2015 este județul Vrancea (68,1%), iar cea mai mică rată de ocupare la nivelul regiunii este înregistrată la nivelul județului Galați (54,7%). De asemenea, este de remarcat creșterea considerabilă a acestui indicator în județele Tulcea (creștere de 15,8% față de anul 2010), Vrancea (creștere de 11,6%) și Brăila (creștere de 11%).

Un factor important care a contribuit la creșterea ratei de ocupare în județul Vrancea este legat de numărul de unități locale active din acest județ care a crescut în perioada 2010-2015, mai ales pe segmentul IMM. Referitor la județele în care rata de ocupare cunoaște valori mai scăzute (cu toate că în creștere față de anul 2010), acestea sunt reprezentate de județele în care activitatea economică este mai scăzută sau de județele care sunt orientate preponderent spre o singură ramură economică (de exemplu, județul Galați).

Figura nr. 14 Rata de ocupare a resurselor de muncă a Regiunii Sud-Est repartizată pe județe (2010-2015)

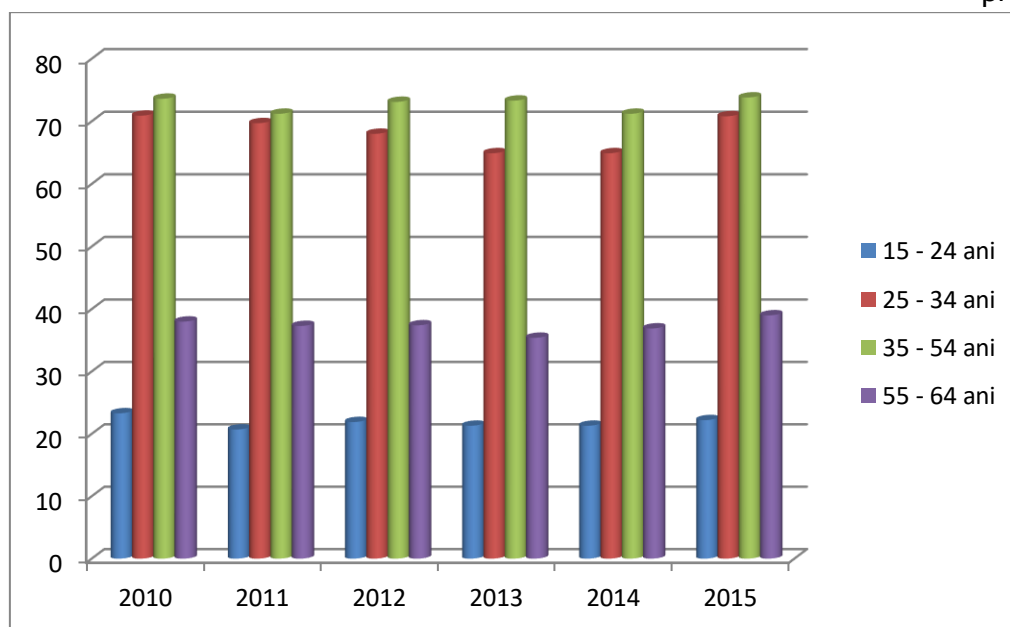
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 15 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, pe grupe de vârstă (2010-2015)

- procente -



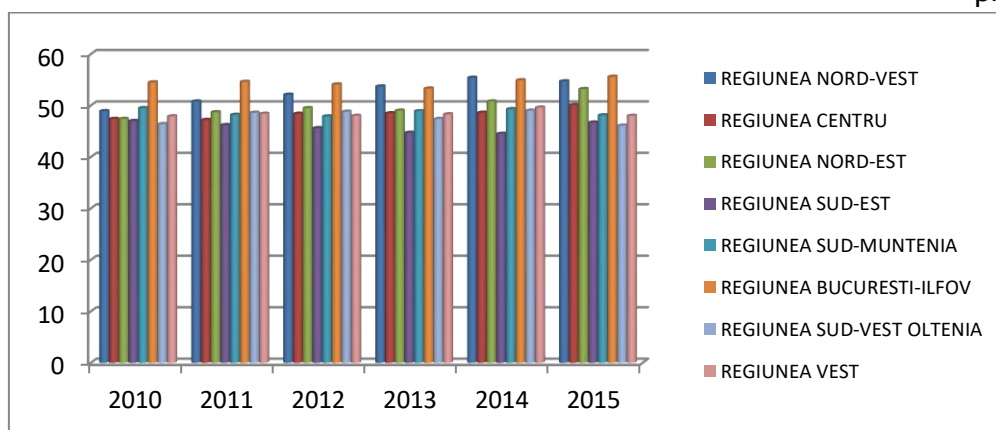
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

O analiză a ratei de ocupare a resurselor de muncă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, pe grupe de vârstă, relevă faptul că populația cu vârste cuprinse între 35-54 de ani prezintă cel mai ridicat grad de ocupare (73,8% în 2015), urmată îndeaproape de populația cu vârste cuprinse între 25-34 de ani, care prezintă un grad de ocupare de 70,8% la nivelul anului 2015, cele două categorii reprezentând practic cel mai activ segment al populației ocupate, atât la nivel regional, cât și național și european.

Din punct de vedere al mediilor de rezidență, rata de ocupare la nivel urban și rural prezintă valori similare în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, înregistrându-se la nivelul anului 2015 un procent de 46,7% de populație ocupată în mediul urban și 46,6% rata de ocupare în mediul rural.

Figura nr. 16 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel regional, în mediul urban (2010-2015)

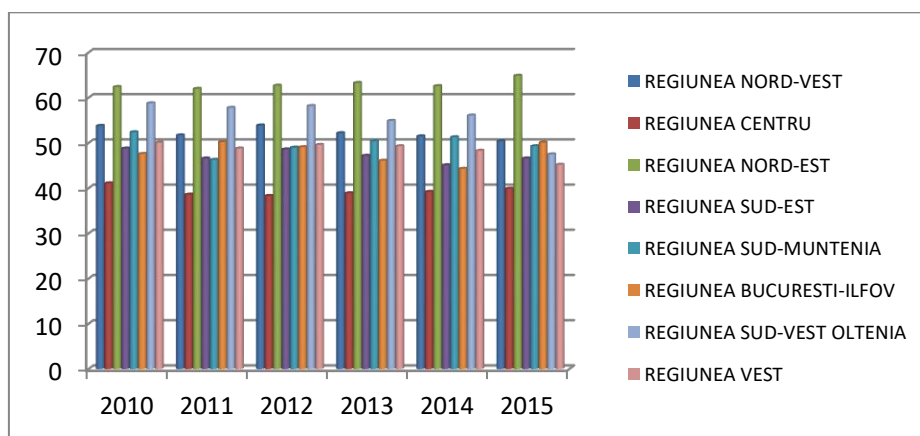
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 17 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel regional, în mediul rural (2010-2015)

- procente -



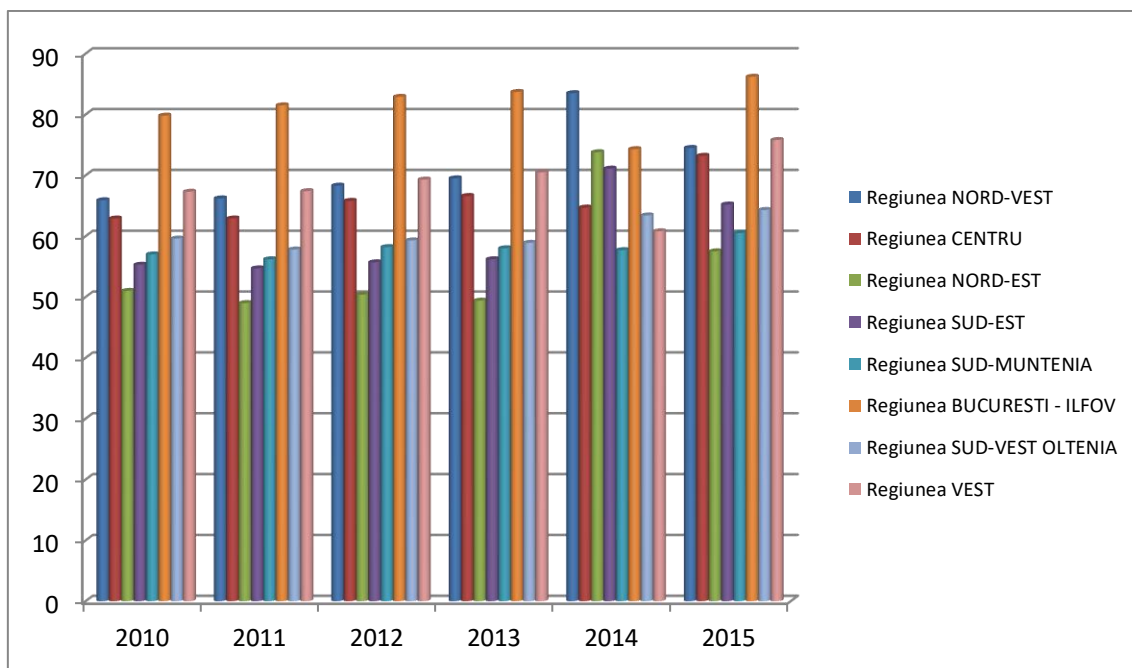
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din perspectiva ratei de ocupare a resurselor de muncă pe sexe se observă în general că, exceptând Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, toate celelalte regiuni prezintă o rată de ocupare mai ridicată în rândul populației masculine. La nivelul anului 2015, rata de ocupare a bărbaților în Regiunea Sud-Est era de 65,2%, în timp ce rata de ocupare în rândul femeilor era de 60,2%. În plan temporal, rata de ocupare în rândul populației masculine a crescut cu 9,9% în 2015 comparativ cu 2010, iar în rândul populației feminine rata de ocupare a înregistrat o creștere de 9,5% în același interval.

Existența unui grad mai mare de ocupare în rândul bărbaților decât al femeilor a fost remarcată și la nivelul județelor din Regiunea Sud-Est, cu unele excepții: la nivelul anului 2015, județul Vrancea prezenta o valoare mai ridicată a ratei de ocupare în rândul populației de sex feminin (68,9%) față de populația de sex masculin (67,4%). Același trend mai este remarcat la nivelul județului Tulcea (în 2013 populația ocupată de sex feminin era cu 1,4 procente mai mare decât populația de sex masculin), precum și în Brăila unde, în anul 2014, cele două grupe au înregistrat o rată de ocupare identică (63% populație ocupată de sex masculin și 63% populație ocupată de sex feminin).

Figura nr. 18 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel regional, populația de sex masculin (2010-2015)

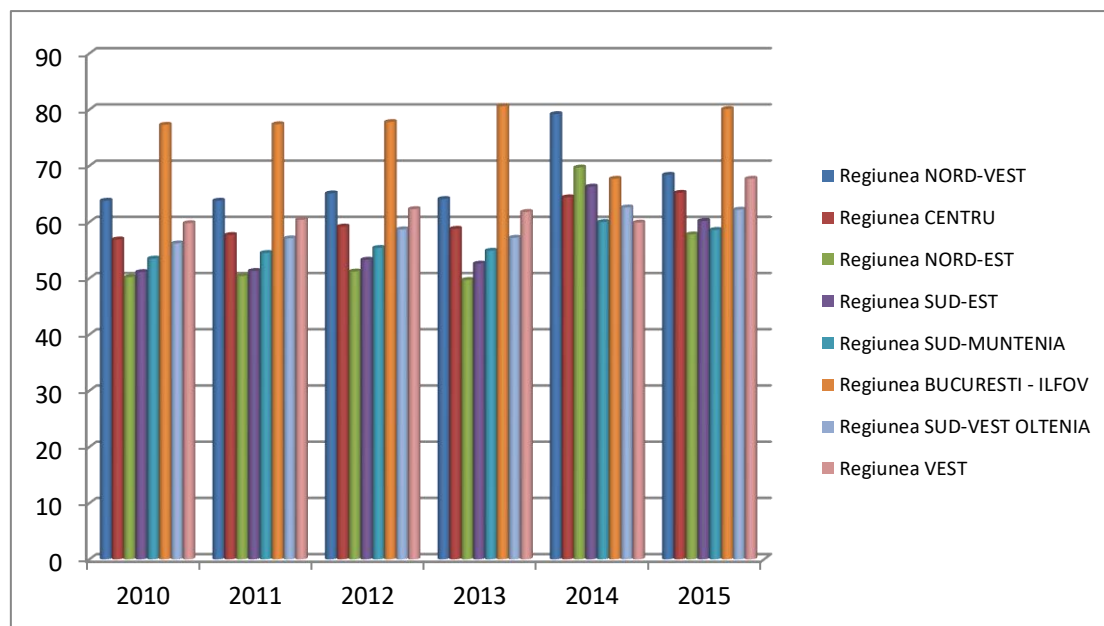
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 19 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel regional, populația de sex feminin (2010-2015)

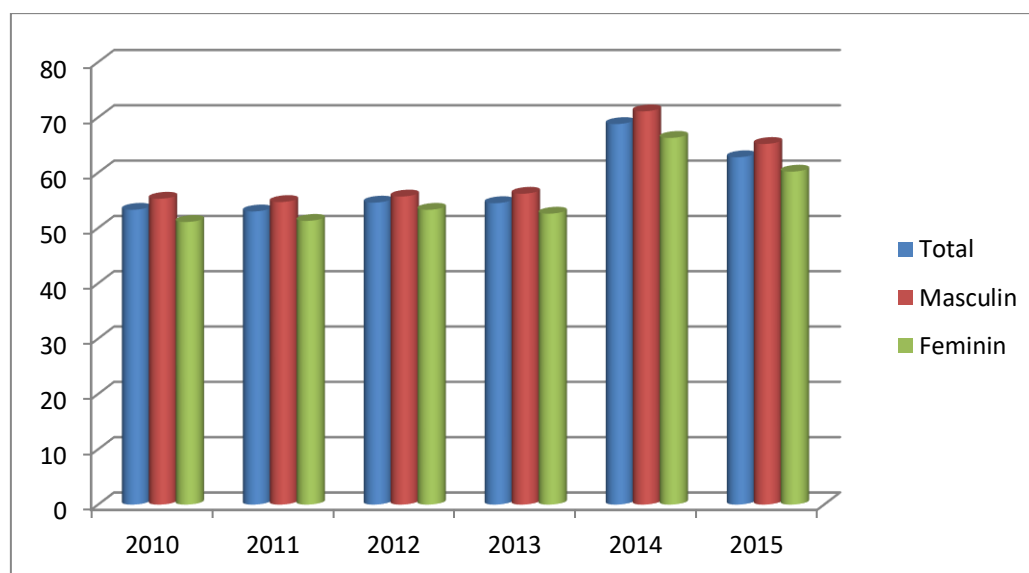
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 20 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, pe sexe (2010-2015)

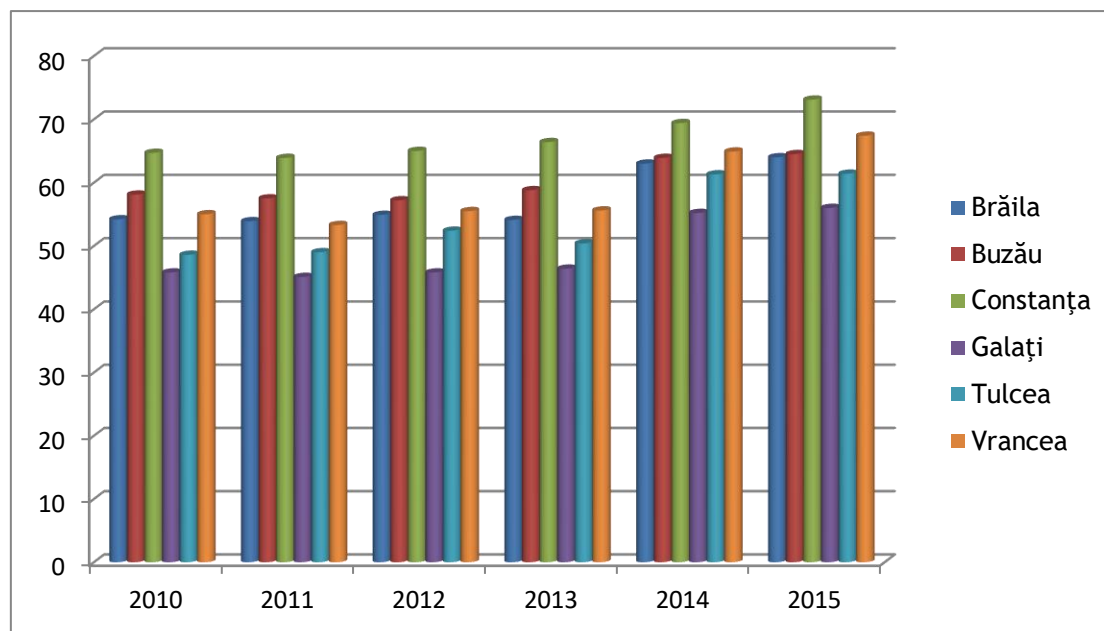
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 21 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel județean, populația de sex masculin (2010-2015)

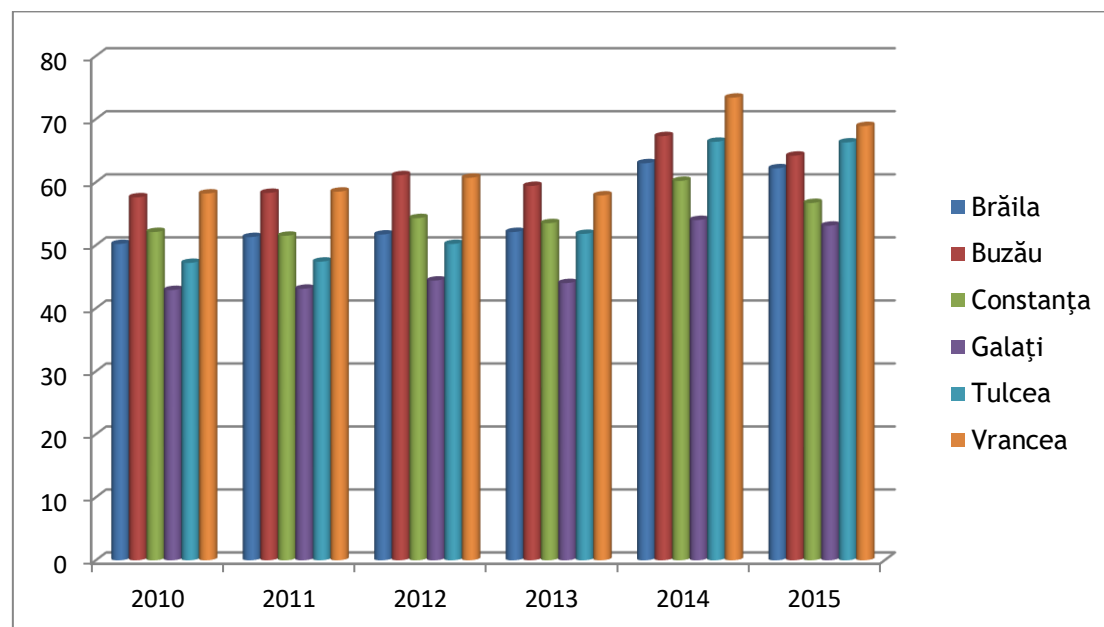
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 22 Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel județean, populația de sex feminin (2010-2015)

- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Rata de ocupare în România față de alte state membre ale UE

În ceea ce privește rata de ocupare înregistrată la nivelul României în anul 2015 (66%), aceasta reprezintă 94,15% din valoarea medie a ratei de ocupare înregistrată la nivelul celor 28 de state membre ale Uniunii Europene. Dinamica acestui indicator în perioada 2010-2015 relevă fluctuații ușor ascendente, care au determinat o creștere cu 1,2 procente la nivelul anului 2015 față de anul 2010. Și la nivel european procentul de creștere a ratei de ocupare a resurselor de muncă a avut o valoare similară, fiind înregistrată o creștere cu 1,5 procente în intervalul de timp analizat, chiar dacă în perioada 2010-2013 rata de ocupare a avut o valoare constantă.

Realizând o comparație cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, România se clasează, din punct de vedere al ratei de ocupare a resurselor de muncă, pe poziții similare cu Belgia, Bulgaria, Cipru, Malta, Polonia și Slovacia.

Tabel nr. 1 Rata de ocupare a resurselor de muncă, la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene

- procente -

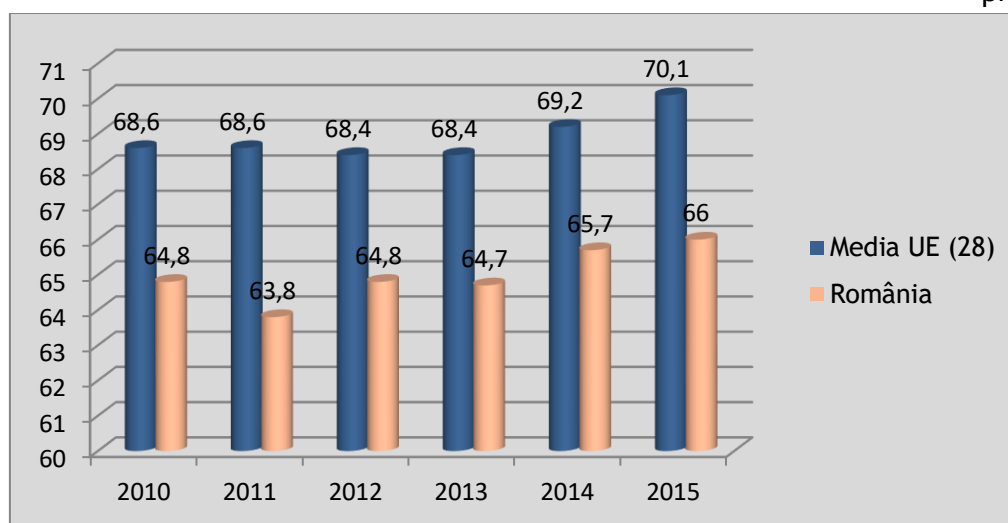
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Statele membre UE (28)	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1
Belgia	67,6	67,3	67,2	67,2	67,3	67,2
Bulgaria	64,7	62,9	63	63,5	65,1	67,1
Republica Cehă	70,4	70,9	71,5	72,5	73,5	74,8
Danemarca	75,8	75,7	75,4	75,6	75,9	76,5
Germania	75	76,5	76,9	77,3	77,7	78
Estonia	66,8	70,6	72,2	73,3	74,3	76,5
Irelanda	64,6	63,8	63,7	65,5	67	68,7
Grecia	63,8	59,6	55	52,9	53,3	54,9
Spania	62,8	62	59,6	58,6	59,9	62
Franța	N.A	N.A	N.A	N.A	69,3	69,5
Croația	62,1	59,8	58,1	57,2	59,2	60,5
Italia	61	61	60,9	59,7	59,9	60,5
Cipru	75	73,4	70,2	67,2	67,6	67,9
Letonia	64,3	66,3	68,1	69,7	70,7	72,5
Lituania	64,3	66,9	68,5	69,9	71,8	73,3
Luxembourg	70,7	70,1	71,4	71,1	72,1	70,9
Ungaria	59,9	60,4	61,6	63	66,7	68,9
Malta	60,1	61,6	63,1	64,8	66,4	67,8
Olanda	76,8	76,4	76,6	75,9	75,4	76,4
Austria	73,9	74,2	74,4	74,6	74,2	74,3
Polonia	64,3	64,5	64,7	64,9	66,5	67,8
Portugalia	70,3	68,8	66,3	65,4	67,6	69,1
România	64,8	63,8	64,8	64,7	65,7	66

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Slovenia	70,3	68,4	68,3	67,2	67,7	69,1
Slovacia	64,6	65	65,1	65	65,9	67,7
Finlanda	73	73,8	74	73,3	73,1	72,9
Suedia	78,1	79,4	79,4	79,8	80	80,5
Regatul Unit	73,5	73,5	74,1	74,8	76,2	76,8

Sursa: Eurostat 2017

Figura nr. 23 Rata de ocupare a resurselor de muncă, comparație între România și media la nivel UE

- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Eurostat 2017

Rata șomajului inclusiv pe grupe de vârstă, medii de rezidență și sexe

În anul 2015, rata șomajului în România era de 5%, fiind în scădere față de 2010 când a înregistrat valoarea de 7%. În perioada 2011-2014, aceasta a manifestat fluctuații ușoare între 5,2% și 5,4%, cea mai mică valoare fiind totuși înregistrată în anul 2015. La nivel național, cea mai mare rată a șomajului s-a înregistrat în 2015 în regiunea Sud-Vest Oltenia (8,2%), precum și în Regiunile Sud-Est (6,6%) și Sud-Muntenia (6,6%), iar cea mai mică rată a șomajului, sub nivelul mediei naționale, au înregistrat-o Regiunile București-Ilfov (1,8%) și Vest (3%). Regiunea Sud-Est a cunoscut cele mai mici valori ale ratei șomajului în anii 2011 (6,1%) și 2012 (6,4%).

La nivelul Regiunii Sud-Est, județul Constanța înregistra în anul 2015 cea mai mică rată a șomajului comparativ cu celelalte județe ale regiunii de doar 3,6%, situându-se astfel sub media națională. La polul opus, județele cu cea mai mare rată a șomajului din regiune sunt Buzău (10%) și Galați (9%). O explicație pentru această situație este faptul că județul Constanța este cel mai dezvoltat din punct de vedere economic (atractivitate pentru

investitorii străini, cele mai multe unități locale active, centru universitar și zonă portuară, cea mai mare rată de absorbție a fondurilor europene din regiune) din Regiunea Sud-Est, în timp ce județele Galați și Buzău sunt dependente de anumite ramuri specifice ale economiei, fapt care influențează în mod direct rata șomajului.

Din perspectiva categoriilor de vârstă, cea mai ridicată rată a șomajului la nivelul Regiunii Sud-Est s-a înregistrat în rândul populației cu vârste cuprinse între 15-24 de ani (29,3% la nivelul anului 2015), iar cea mai scăzută s-a înregistrat în rândul populației cu vârste cuprinse între 55-64 de ani (6,1% la nivelul anului 2015), trend manifestat atât la nivel național, cât și la nivelul celorlalte regiuni de dezvoltare.

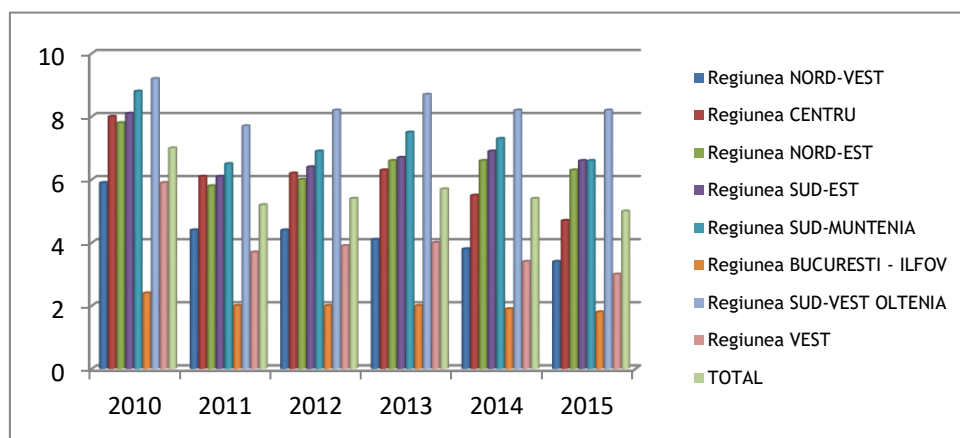
Din punct de vedere al mediilor de rezidență, la nivel național rata șomajului în mediul rural (7,1% în 2015) era mai ridicată decât cea în mediul urban (7% la nivelul aceluiași an). La nivelul regiunii de dezvoltare Sud-Est, situația este ușor diferită, în sensul în care mediul urban înregistra o rată a șomajului (9,8%) mai ridicată comparativ cu mediul rural (8,5%) la nivelul anului 2015.

La nivelul tuturor regiunilor de dezvoltare din România, rata șomajului este mai ridicată în rândul bărbaților decât în rândul femeilor. Aceeași situație se înregistrează și în cazul Regiunii Sud-Est, unde rata șomajului în rândul populației de sex masculin era de 9,8%, în timp ce în rândul populației de sex feminin era de 8,4% la nivelul anului 2015.

Trendul se păstrează, în general, și la nivelul județelor din Regiunea Sud-Est, cu excepția județului Constanța unde rata șomajului în rândul populației de sex masculin (2,7) a înregistrat valori mai scăzute decât cea înregistrată în rândul populației de sex feminin (4,9%) la nivelul anului 2015.

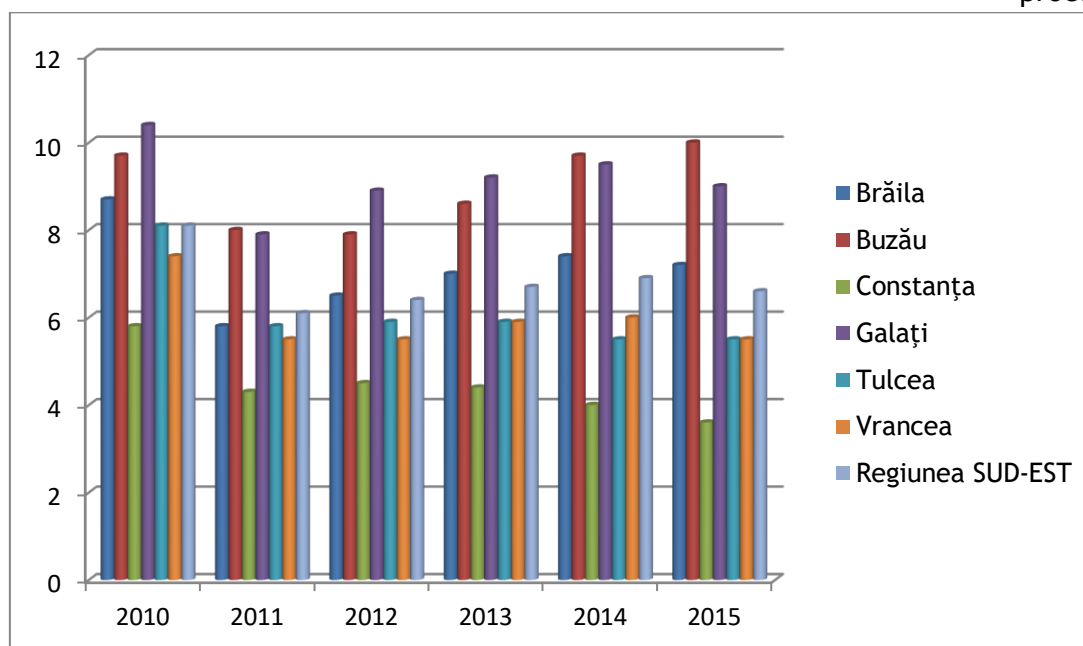
Figura nr. 24 Rata șomajului la nivel regional (2010-2015)

- procente -



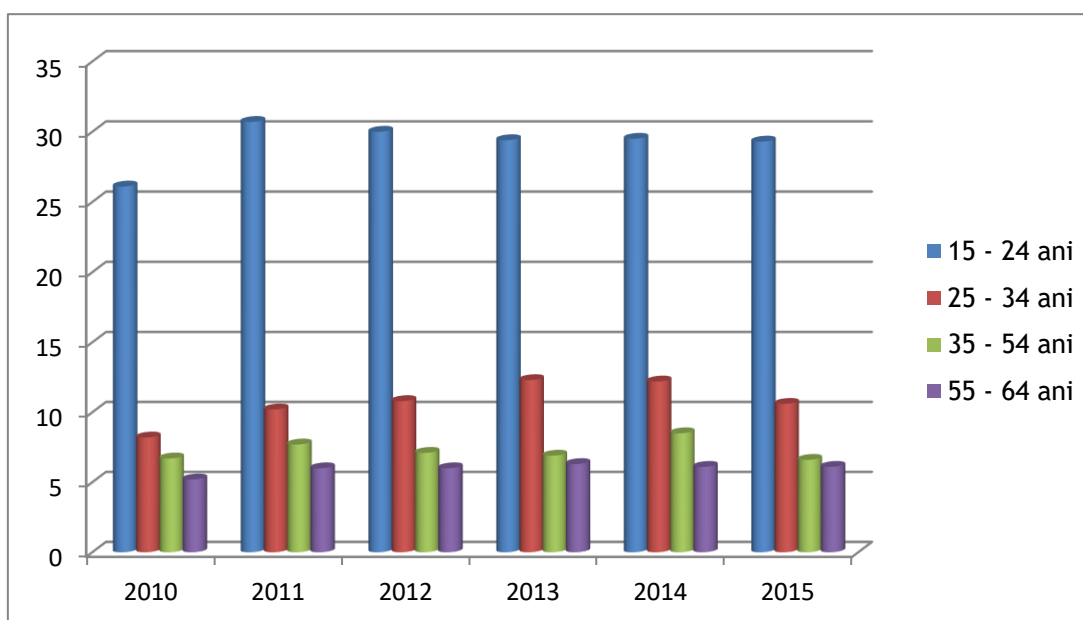
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 25 Rata șomajului la nivelul Regiunii Sud-Est repartizată pe județe (2010-2015)
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

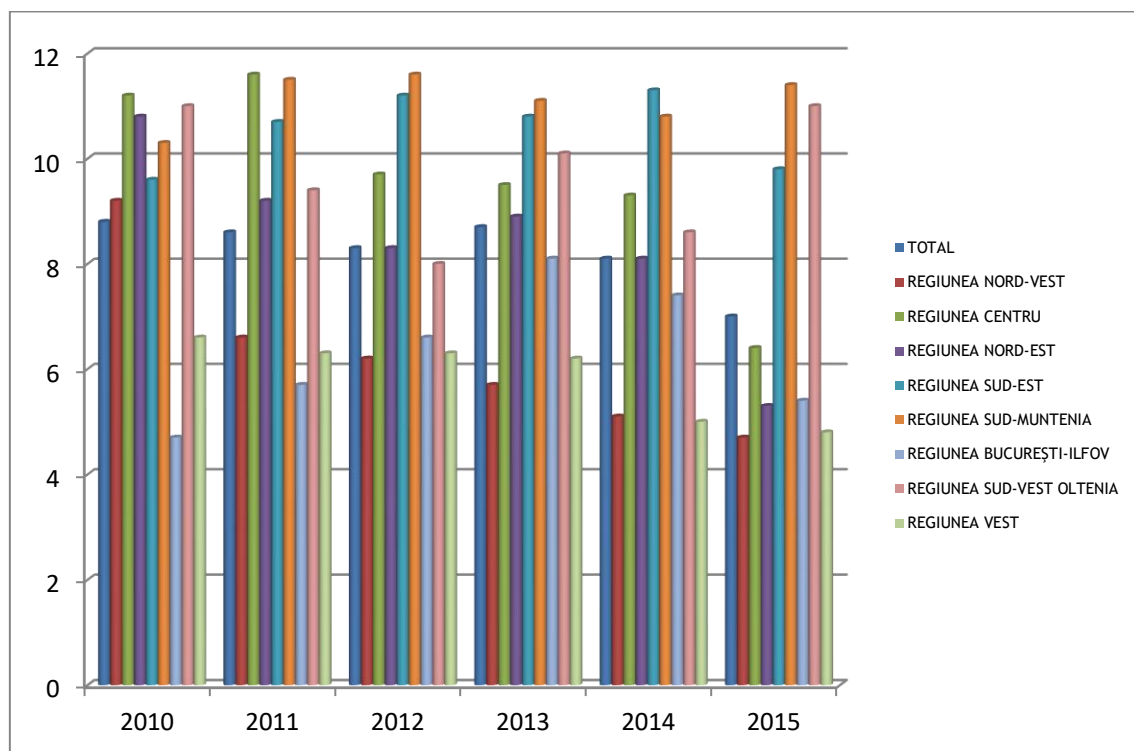
Figura nr. 26 Rata șomajului la nivelul Regiunii Sud-Est pe categorii de vârstă (2010-2015)
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 27 Rata șomajului la nivel regional, în mediul urban (2010-2015)

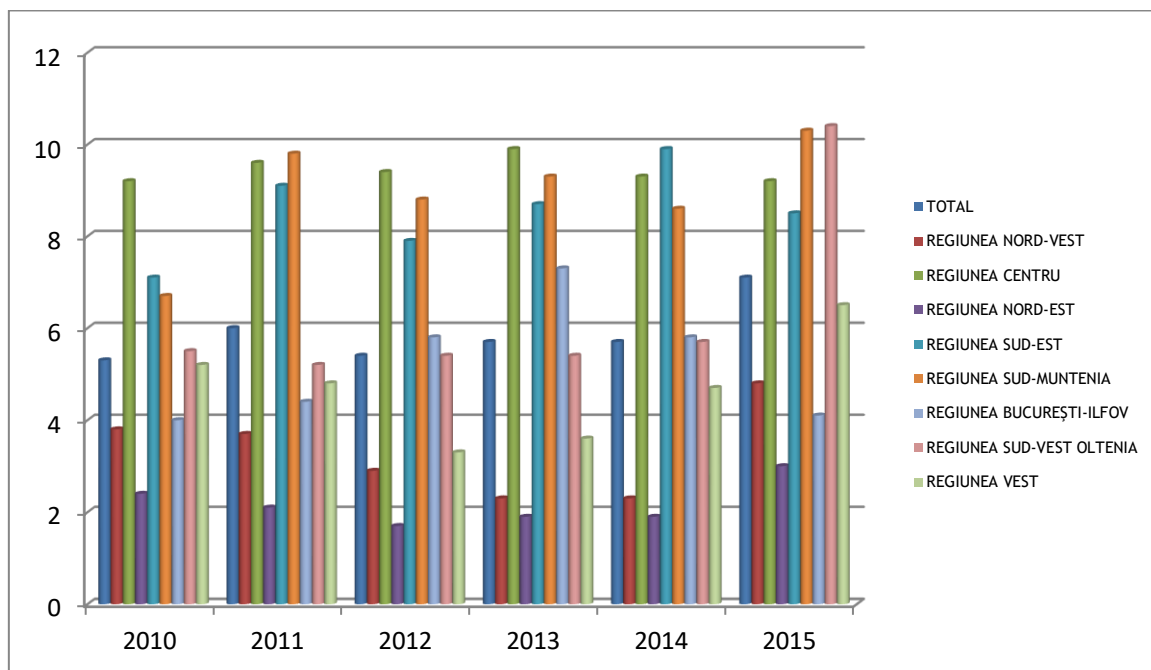
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

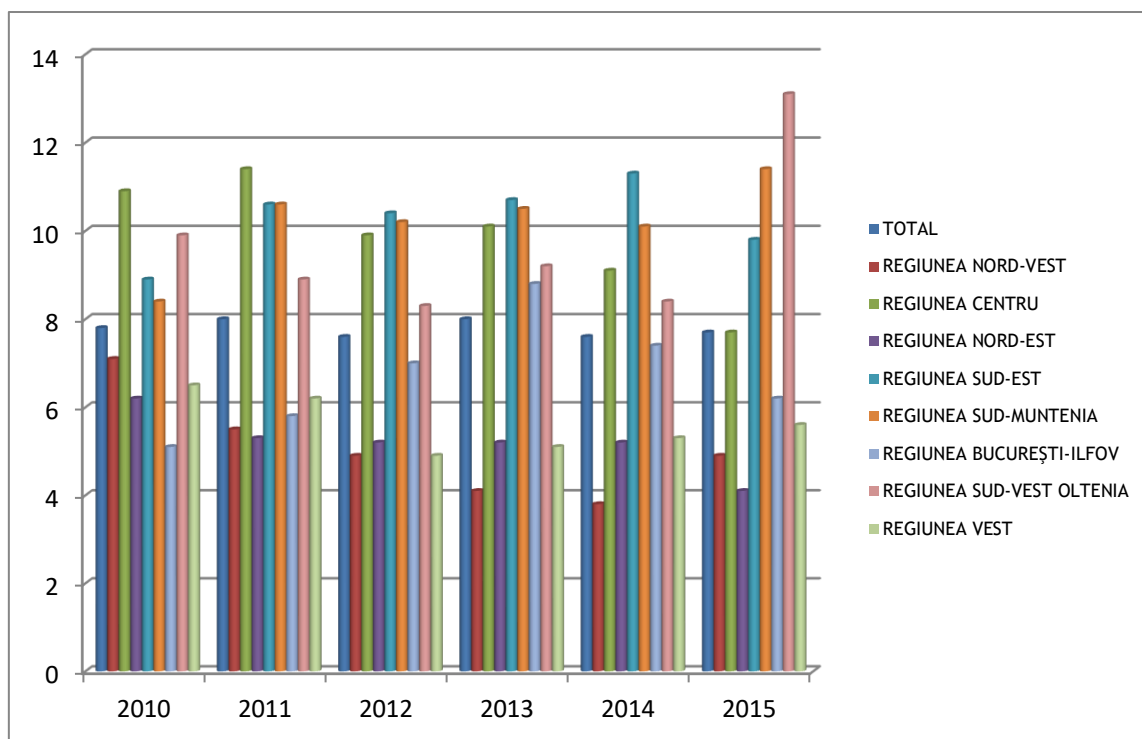
Figura nr. 28 Rata șomajului la nivel regional, în mediul rural (2010-2015)

- procente -



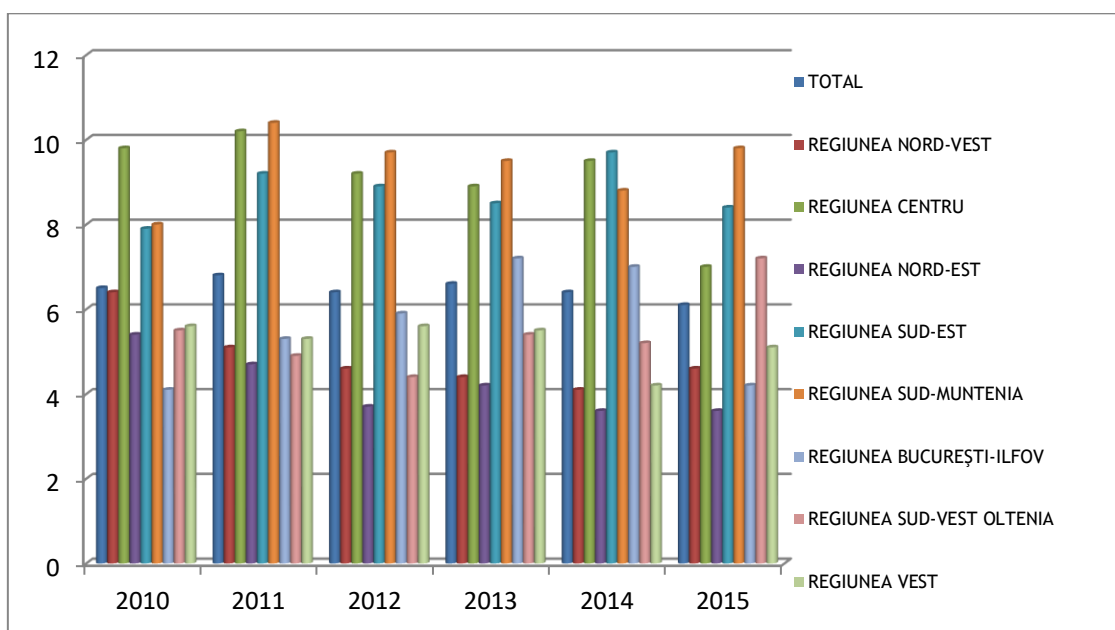
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 29 Rata șomajului la nivel regional, populația de sex masculin (2010-2015)
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

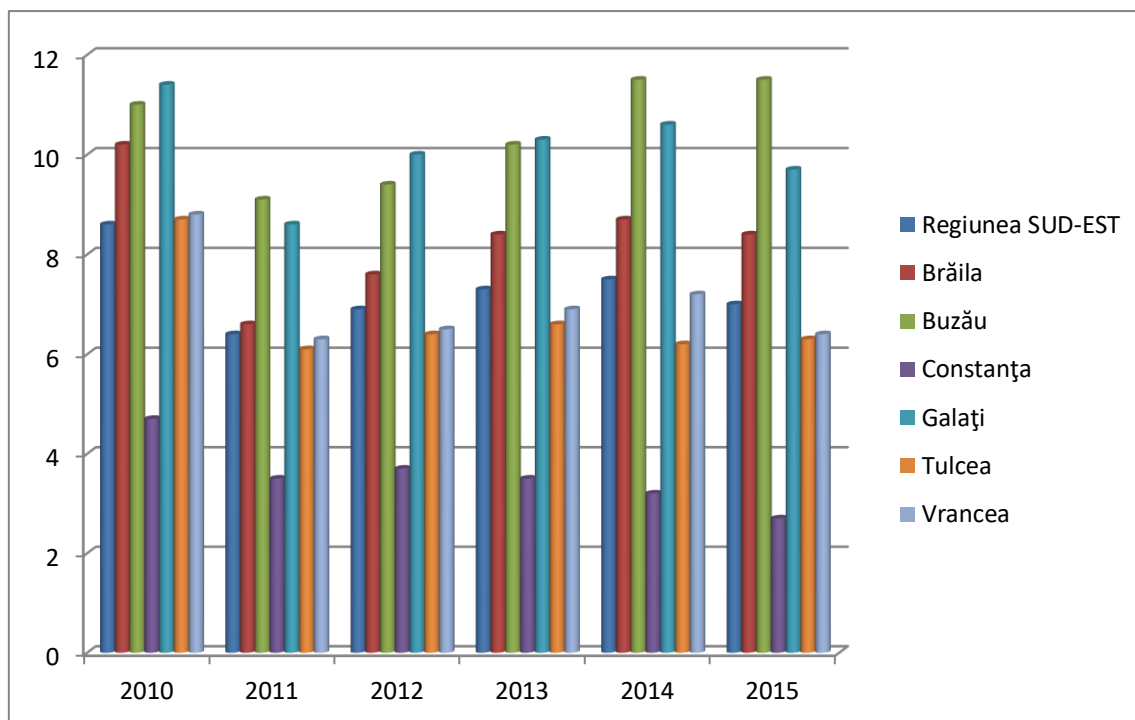
Figura nr. 30 Rata șomajului la nivel regional, populația de sex feminin (2010-2015)
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 31 Rata șomajului la nivelul județelor din Regiunea Sud-Est, populația de sex masculin (2010-2015)

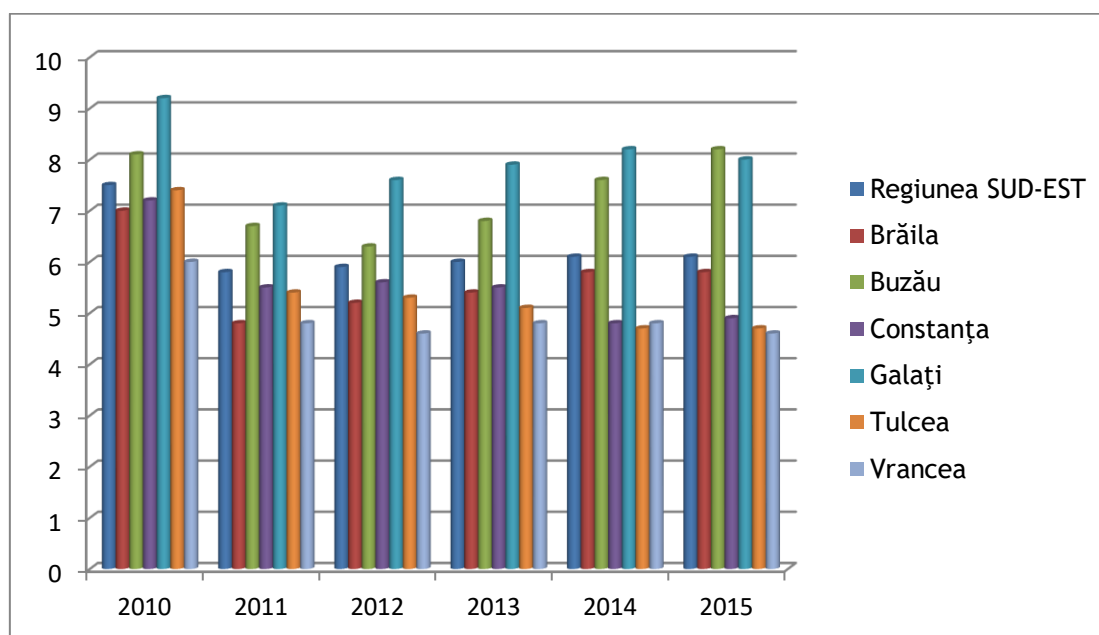
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 32 Rata șomajului la nivelul județelor din Regiunea Sud-Est, populația de sex feminin (2010-2015)

- procente -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Populația activă civilă, inclusiv pe activități ale economiei naționale

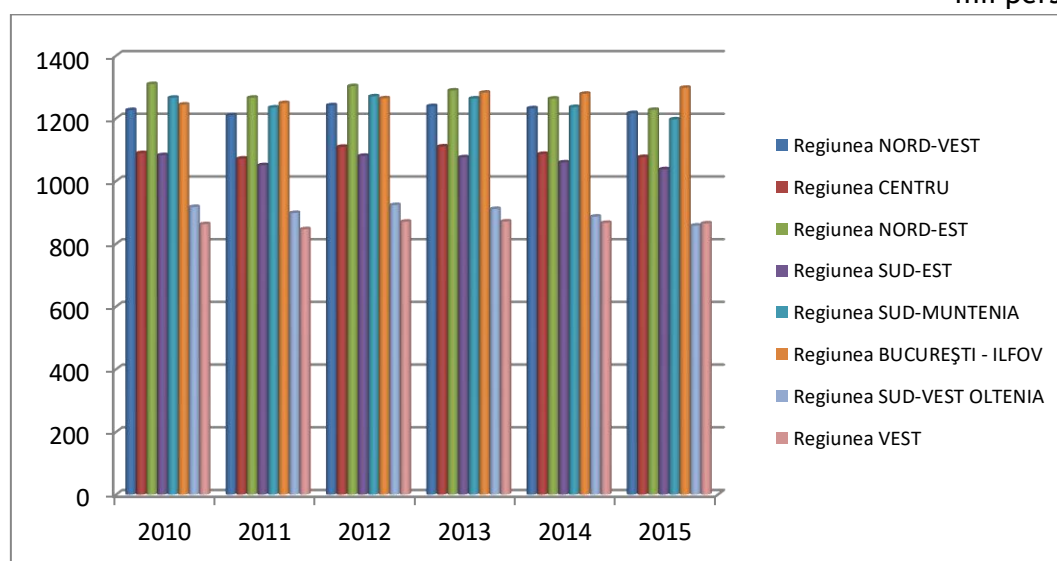
Populația activă civilă înregistrată în România la nivelul anului 2015 era de 8.776,8 mii persoane, fiind cea mai mică valoare înregistrată în perioada 2010-2015. Și la nivelul regiunilor de dezvoltare s-a menținut aceeași evoluție negativă a populației active civile, excepție făcând Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov, la nivelul căreia populația activă civilă a crescut în 2015 cu 4,3 procente față de 2010.

Regiunea Sud-Est ocupa poziția a șaptea în clasamentul național al populației active civile, cu o valoare de 1.037,9 mii persoane în anul 2015, fiind superior ierarhică doar Regiunii Sud-Vest Oltenia, care înregistra valoarea de 858 mii persoane.

La nivel județean, cea mai ridicată valoare a populației active civile a fost înregistrată de județul Constanța (300,1 mii persoane), având o valoare de aproximativ 3,5 ori mai mare decât județul Tulcea la nivelul anului 2015 (85,6 mii persoane). Din perspectiva temporală, toate cele șase județe ale Regiunii Sud-Est au înregistrat un trend descendent în ceea ce privește populația activă civilă. Această situație este justificată de faptul că județul Constanța este județul cel mai dezvoltat din punct de vedere economic din întreaga regiune, prezentând o atractivitate atât pentru investitorii străini, precum și pentru cei români, pentru care au existat suficiente oportunități de finanțare în perioada analizată. În ceea ce privește județul Tulcea, care a înregistrat cea mai mică rată a populației active civile, acest fapt este explicabil și din perspectiva faptului că acesta prezintă o populație scăzută, precum și o suprafață mare de arii protejate, care au limitat posibilitatea dezvoltării de afaceri datorită condițiilor stricte impuse.

Figura nr. 33 Populația activă civilă pe regiuni de dezvoltare (2010-2015)

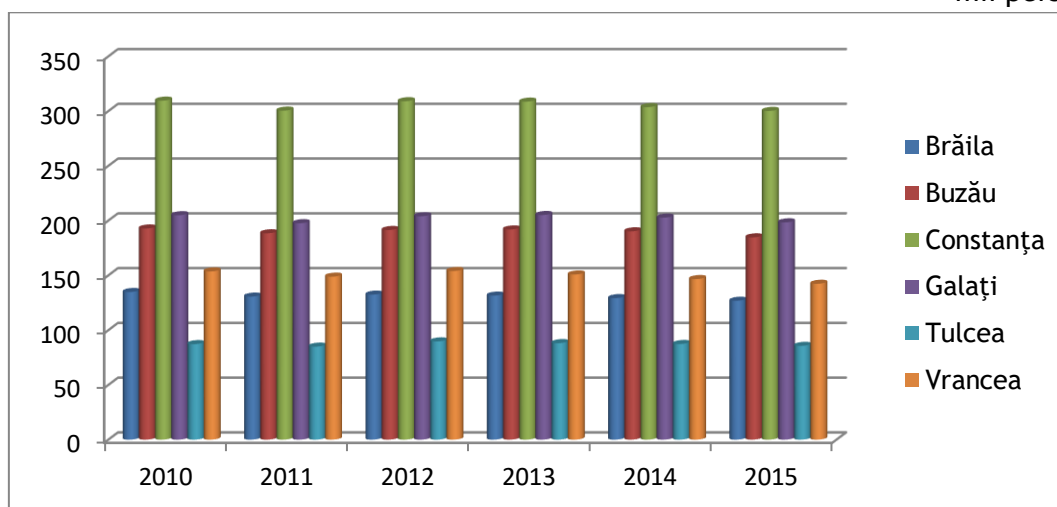
- mii persoane -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 34 Populația activă civilă pe județe ale Regiunii Sud-Est (2010-2015)

- mii persoane -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

În anul 2015, cea mai mare parte a populației României era ocupată în agricultură (2.003,1 mii persoane), industrie (1.872,3 mii persoane) și comerț (1.223,6 mii persoane), iar activitățile economiei naționale cu cea mai scăzută populație activă civilă erau tranzacțiile imobiliare și activitățile de spectacole culturale și recreative.

În Regiunea Sud-Est, la nivelul aceluiași an, populația era ocupată în principal în agricultură (274,3 mii persoane), urmată de industrie (194,5 mii persoane), comerț (136,6 mii persoane) și construcții (83,6 mii persoane), similar cu activitățile economiei naționale. O activitate a economiei naționale, care a înregistrat cea mai mare valoare în anul 2015 la nivelul Regiunii Sud-Est comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare din România, este sectorul distribuției apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și activităților de decontaminare, datorită proiectelor implementate în cadrul Programului Operațional Sectorial Mediu 2007-2013, Regiunea Sud-Est remarcându-se astfel pentru atenția acordată protecției mediului.

La nivelul Regiunii Sud-Est, județul Constanța a înregistrat cele mai ridicate valori în ceea ce privește populația activă civilă în toate activitățile economiei naționale, cu excepția domeniului agricultură, silvicultură și pescuit, unde cea mai mare valoare în 2015 este înregistrată în județul Buzău (61,2 mii persoane ocupate).

Rata de activitate a forței de muncă pe regiuni și județe

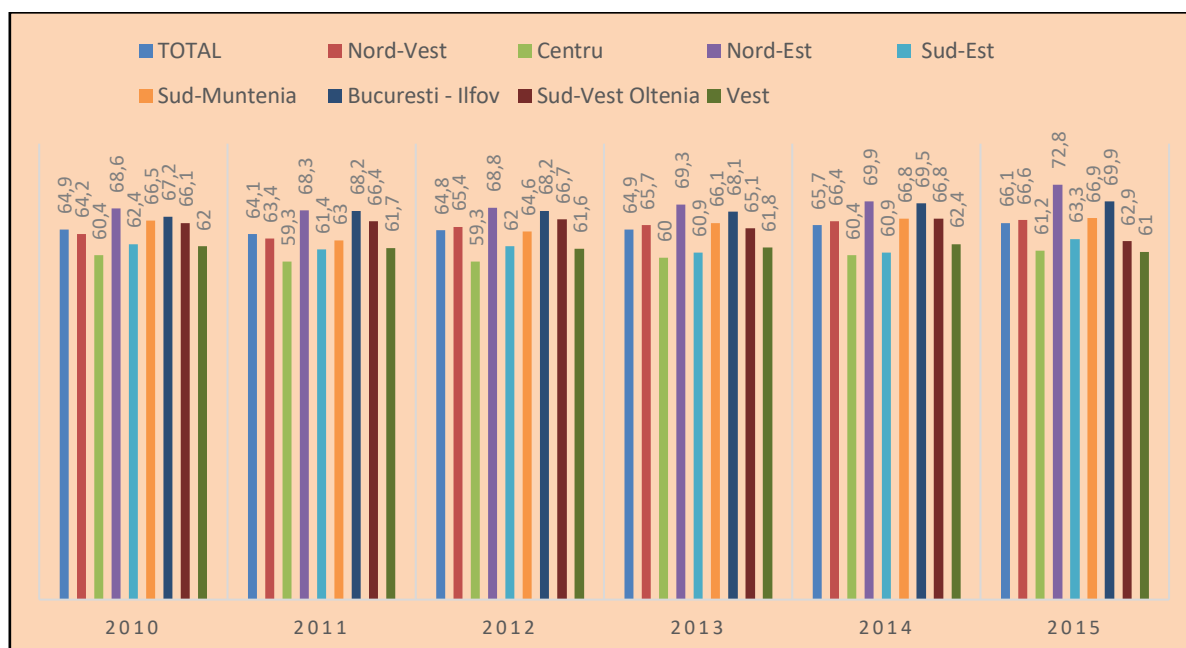
Rata de activitate reprezintă raportul dintre populația activă și populația totală în vârstă de 15-64 ani, exprimată procentual.

Evoluția ratei de activitate a populației de 15 ani și peste, pe sexe, în perioada 2010-2015 se prezintă conform datelor din tabelul de mai jos:

La nivel național, situația se prezintă în graficul de mai jos.

Figura nr. 35 Rata de activitate la nivel național și regional (2010-2015)

- procent -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Se observă că în toți anii analizați și pentru toate regiunile situația este relativ omogenă, fără discrepanțe semnificative statistice.

Rata de activitate a populației pe total în vârstă de 15 ani și peste a înregistrat în anul 2015 nivelul de 54,5%. Nivelul indicatorului este diferit pe sexe, 64,5% pentru populația masculină și 45,2% pentru populația feminină. Diferențe mai reduse se obțin în urma calculului indicatorului pe medii: 54,7% în mediul urban și 54,3% în mediul rural.

În ceea ce privește regiunile, Regiunea Nord-Est are cea mai mare rată pe total (62,2%). Sexul masculin înregistrează cea mai mare rată în aceeași regiune cu 69,7% și cel feminin în aceeași regiune cu 59,4%. La repartizarea pe medii, rata de activitate pe total și în mediul rural are ponderea cea mai mare în aceeași regiune (Nord-Est), dar în mediul urban Regiunea București-Ilfov se plasează în top, cu cel mai ridicat nivel, de 58,7%.

Rata de activitate a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) se calculează în general pe sexe, pe medii și pe grupe de vârstă.

Rata de activitate a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) a înregistrat în anul 2015 nivelul de 66,1%. Nivelul indicatorului este diferit pe sexe, 75,3% pentru populația masculină și 56,7% pentru populația feminină. Cele mai mari valori s-au înregistrat în Regiunea Nord-Est, la fel ca la analiza evoluției ratei de activitate a populației de 15 ani și peste. Și la nivelul Regiunii Sud-Est, rata de activitate a persoanelor de sex masculin este mai mare decât cea a persoanelor de sex feminin, pe tot orizontul de timp analizat.

Cea mai mică rată de activitate pe total se înregistrează în Regiunea Vest (61%). Nivelul indicatorilor pe sexe înregistrează cea mai mică valoare la populația masculină în Regiunea Centru cu 71,1% și la populația feminină în aceeași regiune cu 51,2%.

Rata de activitate a populației (15-64 ani) a înregistrat în anul 2015 nivelul de 66,1%. Diferențe mai reduse se obțin în urma calculului indicatorului pe medii: 66,4% în mediul rural și 65,9 % în mediul urban tot pentru același an.

În mediul urban cea mai mare valoare se înregistrează în Regiunea București-Ilfov cu 70,8%, iar în cel rural în Regiunea Nord-Est (77,6%).

În urma analizei se poate observa că în Regiunea Nord-Est se înregistrează cele mai mari rate de activitate. Cea mai mare rată în mediul urban se observă în Regiunea București-Ilfov. În Regiunea Sud-Est, rata de activitate este mai mare în mediul rural decât în cel urban pentru populația de 15-64 de ani.

Nivelul de instruire a populației

Absolventul este elevul/studentul care a promovat ultimul an de studiu al unei școli/facultăți, indiferent dacă a reușit sau nu la examenul de absolvire, bacalaureat, licență, etc. Numărul absolvenților se referă la sfârșitul anului școlar/universitar (după examenul de corigență). Absolvent cu diplomă este persoana care a promovat examenul de absolvire la finalizarea unui ciclu de învățământ și a obținut o diplomă (ex. diploma de bacalaureat, diploma de licență, diploma de master, diploma de doctorat, diploma de absolvire, etc.)².

În graficul de mai jos este prezentată situația la nivel regional, analizând evoluția ponderii fiecărei regiuni în total absolvenți la nivel național.

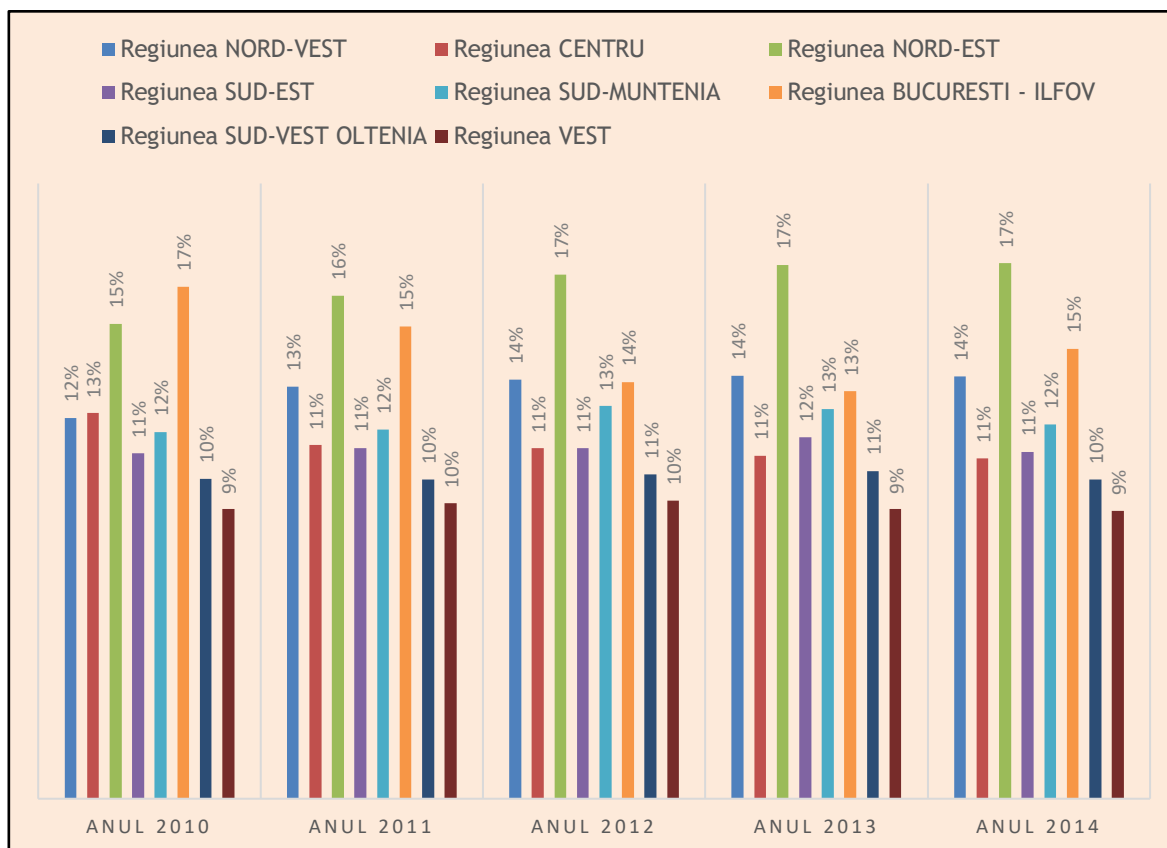
² Datele furnizate pentru învățământul superior sunt după localitatea facultății.

Începând din anul 2011 (anul universitar 2011/2012) nu mai sunt date disponibile pentru învățământul universitar de scurtă durată, deoarece acest program nu se mai organizează în sistemul educațional din România.

Începând cu anul universitar 2014/2015, datele privind numărul absolvenților în învățământul superior se referă la numărul absolvenților cu diplomă (spre exemplu: absolvenți cu diploma de licență, de master, de doctorat).

Figura nr. 36 Situația absolvenților la nivel regional (2010-2014)

- procent -

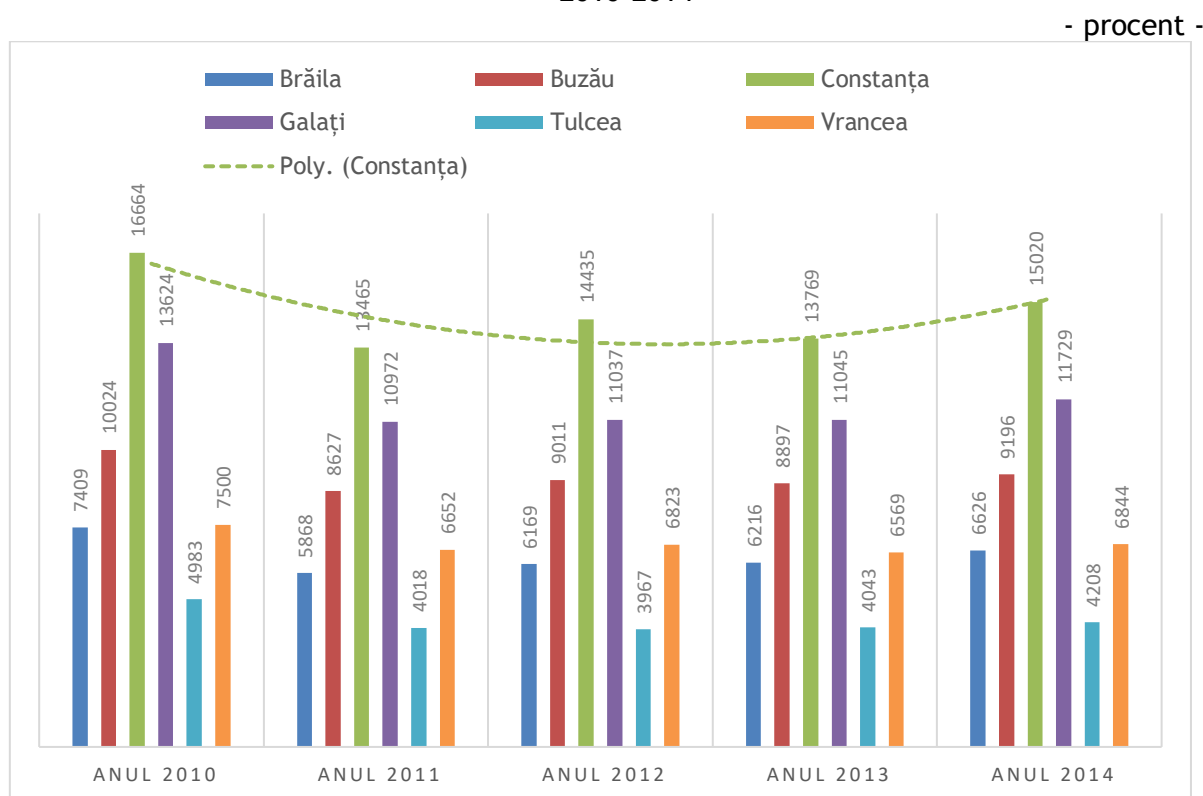


Sursa: prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Se observă că ponderile sunt relativ constante de-a lungul perioadei analizate. Se evidențiază Regiunea Nord-Est cu cei mai mulți absolvenți, dar acest lucru se explică prin faptul că este și regiunea de dezvoltare cea mai populată. Pe locul doi se situează Regiunea București-Ilfov, dar aici explicația rezidă în faptul că la nivel universitar, se înregistrează numărul de absolvenți după localitatea facultății.

Nu există date disponibile pentru vizualizarea fluxurilor de populație școlară, de la localitatea de naștere la cea în care urmează studiile, în special la nivelurile superioare de instruire.

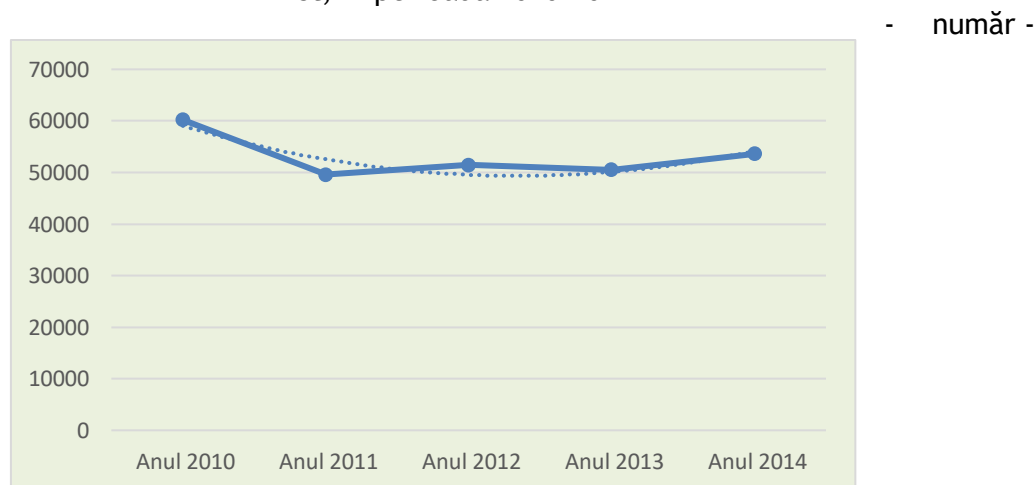
Figura nr. 37 Evoluția numărului de absolvenți preuniversitari la nivel de județ, perioada 2010-2014



Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

La nivel județean, cel mai mare număr de absolvenți la nivel preuniversitar se înregistrează în Constanța, urmat de Galați, pe ultimul loc fiind Tulcea, din cauza numărului mai scăzut de locuitori.

Figura nr. 38 Evoluția numărului de absolvenți la nivel preuniversitar din Regiunea Sud-Est, în perioada 2010-2014



Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

O situație pentru nivelul superior de instruire este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 2 Absolvenți pe diferite niveluri de educație, pe județe (2010 și 2014)

- număr -

Formă de învățământ	Regiune/ Județ	An	Număr
Învățământ universitar de lungă durată	Regiunea SUD-EST	Anul 2010	15.465
	Brăila	Anul 2010	417
	Buzău	Anul 2010	123
	Constanța	Anul 2010	10.278
	Galați	Anul 2010	4.496
	Vrancea	Anul 2010	151
Învățământ universitar - absolvenți cu diplomă - master și învățământul postuniversitar	Regiunea SUD-EST	Anul 2014	2.766
	Brăila	Anul 2014	77
	Buzău	Anul 2014	30
	Constanța	Anul 2014	1.285
	Galați	Anul 2014	1.349
	Vrancea	Anul 2014	25
Învățământ universitar - absolvenți cu diplomă - doctorat și programe postdoctorale	Regiunea SUD-EST	Anul 2014	120
	Constanța	Anul 2014	55
	Galați	Anul 2014	65

Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Datele disponibile sunt doar pentru anii 2010 și 2014, precum și pentru Constanța și Galați, cele două centre universitare ale regiunii. Nu se poate face o analiză mai complexă a evoluției sau a structurii din cauza precarității datelor disponibile.

Situația absolvenților în învățământul superior, pe grupe de specializări, forme de proprietate, regiune de dezvoltare și județe, este prezentată în Anexe. Din tabelele prezentate, se observă fie o creștere a numărului de absolvenți în anii 2012 și 2013 sau datele sunt numai pentru 2012 și 2013, ceea ce înseamnă că există specializări nou înființate. Se observă că specializările juridice, economice și medicale sunt cele mai căutate, deși global cel mai mare număr este al absolvenților specializărilor universitar pedagogice, însă cifra este un cumul al specializărilor individuale.

c) Antreprenoriatul în Regiunea Sud-Est / Situația întreprinderilor din Regiunea Sud-Est

Prezenta secțiune își propune să prezinte fenomenele economice deosebit de importante manifestate la nivelul întreprinderilor din Regiunea Sud-Est și să evidențieze rezultatele multiple care se reflectă doar în bunăstarea economică și financiară a regiunii.

Cel mai reprezentativ efect al fenomenului de globalizare și al crizei economice mondiale a condus la o serie de schimbări în plan antreprenorial, care s-a manifestat pe de o parte prin existența presiunii competitivității la nivel național și a nevoii de finanțare la nivelul întreprinderilor, precum și printr-o ușoară redresare economică observată mai ales în cea de-a doua parte a orizontului de timp analizat (2010-2015).

Numărul de unități locale active, inclusiv pe ramuri economice și clase de mărime

Întreprinderea este o grupare de unități legale care se constituie ca o entitate organizațională de producție de bunuri, servicii comerciale sau servicii de interes social, ce beneficiază de o autonomie de decizie, mai ales pentru asigurarea resurselor sale curente.

Unitatea locală activă este o întreprindere sau o parte a acesteia (atelier, fabrică, depozit, birou, mină sau stație etc) situată la o adresă identificabilă și care, din punct de vedere economic este activă (în perioada de observare), respectiv realizează bunuri sau servicii, înregistrează cheltuieli și întocmește bilanț contabil³.

Interpretare

În scopul ilustrării structurii unităților locale active din România, s-a selectat numărul acestora în valoare absolută pentru anul 2015, atât pe regiuni de dezvoltare, cât și pe județe. Astfel, se conturează două imagini interconectate, cea la nivel macro, ce surprinde răspândirea unităților active pe regiuni, și cea la nivel județean, ce oferă o granularitate sporită și o perspectivă asupra liderilor locali.

Figura de mai jos dezvăluie o structură regională aproximativ uniform distribuită, cu fiecare regiune în parte deținând, în medie, 12,5 procente din totalul unităților active. Se observă cu ușurință elementul central al structurii, anume Regiunea București-Ilfov, ce constituie o pătrime din întreaga masă de observații. La capătul opus al spectrului se remarcă Regiunea Sud-Vest Oltenia, cu o pondere modestă de 9%, observabil mai mică decât restul cazurilor însă nu substanțial diferită față de valoarea medie.

Crescând gradul de detaliere a setului de date prin analiza aceleiași variabile, în speță numărul de unități locale active, la nivel județean, se pot astfel înțelege motivele ce stau la baza ierarhiei deduse anterior. Astfel, principala anomalie identificată este reprezentată de către București. Capitala depășește în volum de mai bine de 3 ori următoarea observație ca și mărime (Cluj-Napoca), fiind reședința pentru circa 110.000 de unități active. În același

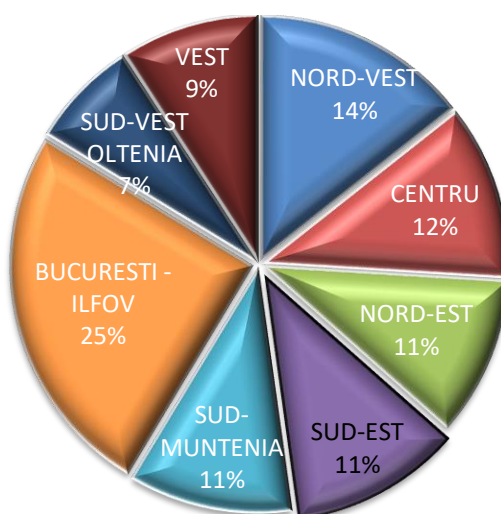
³ Institutul Național de Statistică

mod poate fi explicată și valoarea secundă la nivel regional întrucât 3 din primele 10 județe se regăsesc în Regiunea Nord-Vest.

După cum era de așteptat, nivelul general de dezvoltare al unui oraș reprezintă un factor determinant al inițiativelor antreprenoriale desfășurate pe teritoriul acestuia. Un fapt aproape îngrijorător este reprezentat de concentrarea a 21,3% din unitățile active în București, însă inițiative regionale recente aduc cu ele prospectul diversificării oportunităților profesionale și în restul regiunilor țării.

Figura nr. 39 Structura unităților locale active la nivel regional (2015)

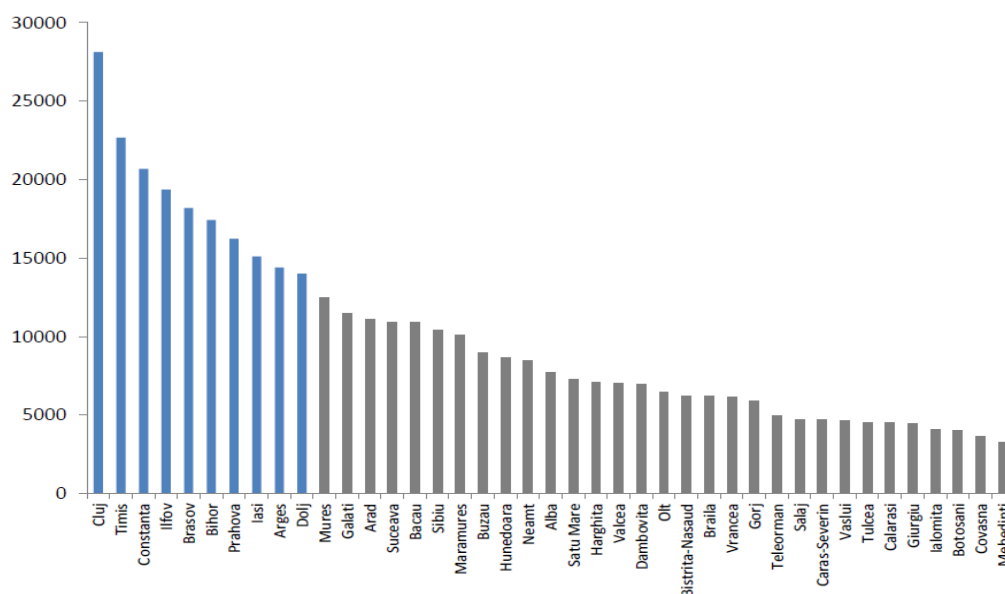
- procent -



Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 40 Distribuția numărului de unități locale active pe județe (2015 - exclusiv București)

- număr -

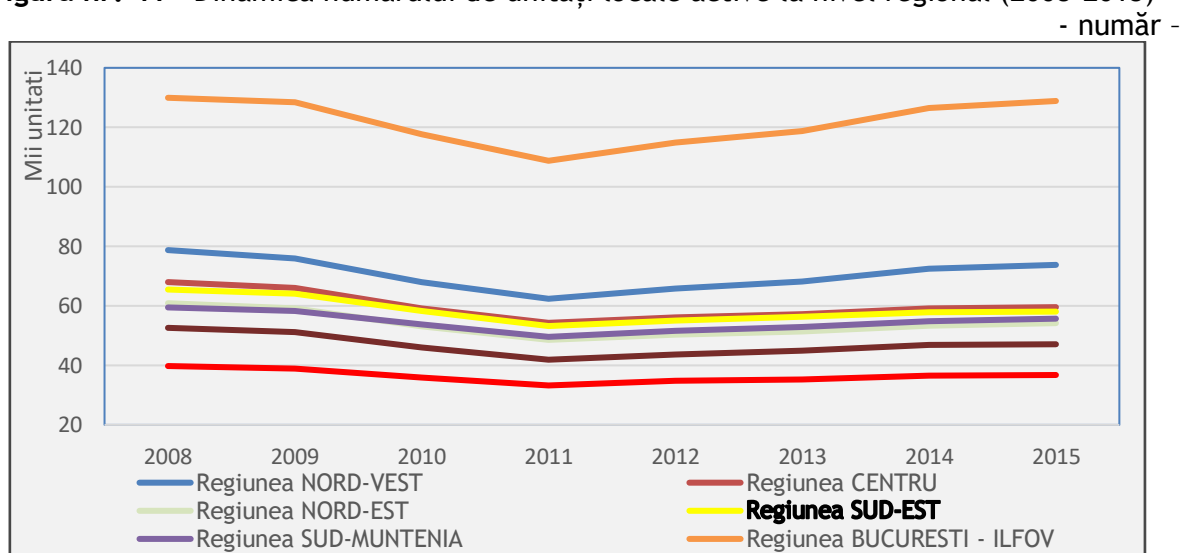


Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

În ceea ce privește dinamica în timp a volumului de unități locale active, este imediat observabil din graficul de mai jos punctul minim atins în anul 2011. Anterior acestuia, declinul datorat crizei economice și recesiunii⁴ aferente acesteia s-a manifestat cu o intensitate medie de 2,5%, 9,2% și 8,1% pentru perioadele 2008-2009, 2009-2010 și respectiv 2010-2011. Cu toate că după anul 2011 se observă o creștere a numărului mediu de unități locale active, acesta nu a reușit să ajungă în 2015 decât la o proporție egală cu 91,7% din valoarea pentru anul 2008. Acest lucru marchează indiscutabil impactul resimțit de o economie de talie mică în urma unei calamități macro-economice de nivel internațional, eveniment în urma căruia fondul regional de întreprinderi încă nu a reușit să-și revină, nici după 7 ani, la nivelul pre-criză.

Crescând detalierea observațiilor și vizualizând câte trei reprezentanți pentru valoarea medie și pentru capătul superior și inferior al spectrului numărului de unități active, imaginea cea mai grăitoare este cea a redresării evidente a județelor dezvoltate în timp ce cele cu un nivel mediu sau slab de complexitate continuă să se regăsească pe o pantă descendentă. Acest tipar de polarizare economică acționează precum o buclă autoconsolidantă și conduce la concentrarea oportunităților în câteva zone cheie, fapt surprins, printre altele, cu succes de către Reinert (2007). În același timp, zona de minim absolut pentru județele puternic dezvoltate este net mai puțin volatilă, scăderea medie a numărului întreprinderilor fiind de 18,5%, pe când județele slab dezvoltate s-au confruntat cu o scădere medie de 22,4%.

Figura nr. 41 Dinamica numărului de unități locale active la nivel regional (2008-2015)



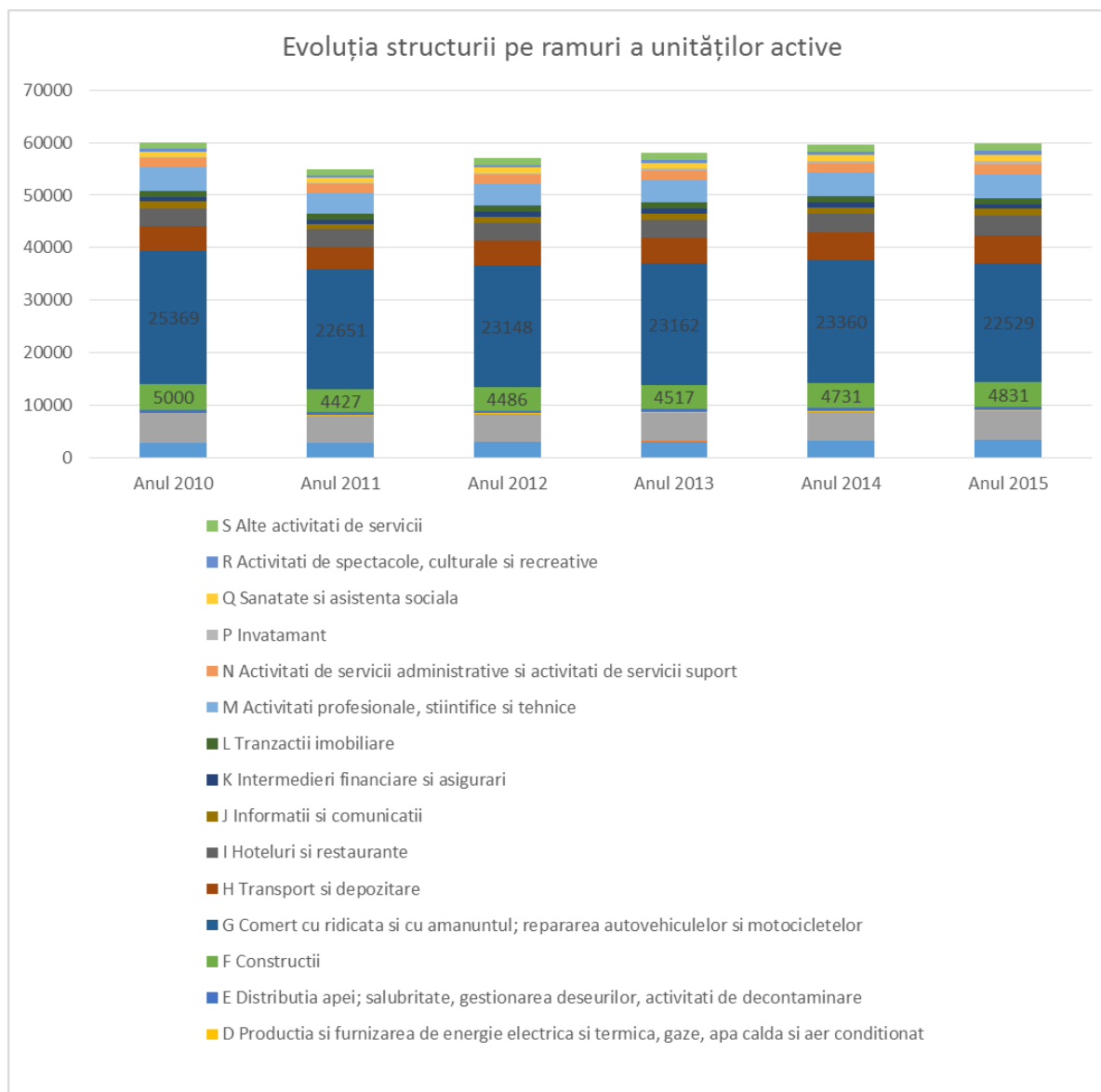
Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

⁴ Motivația extinderii orizontului de analiză.

Evoluția compoziției numărului de unități active este ilustrată în graficul de mai jos.

Figura nr. 42 Evoluția structurii pe ramuri a unităților active, la nivel național (2010-2015)

- număr -



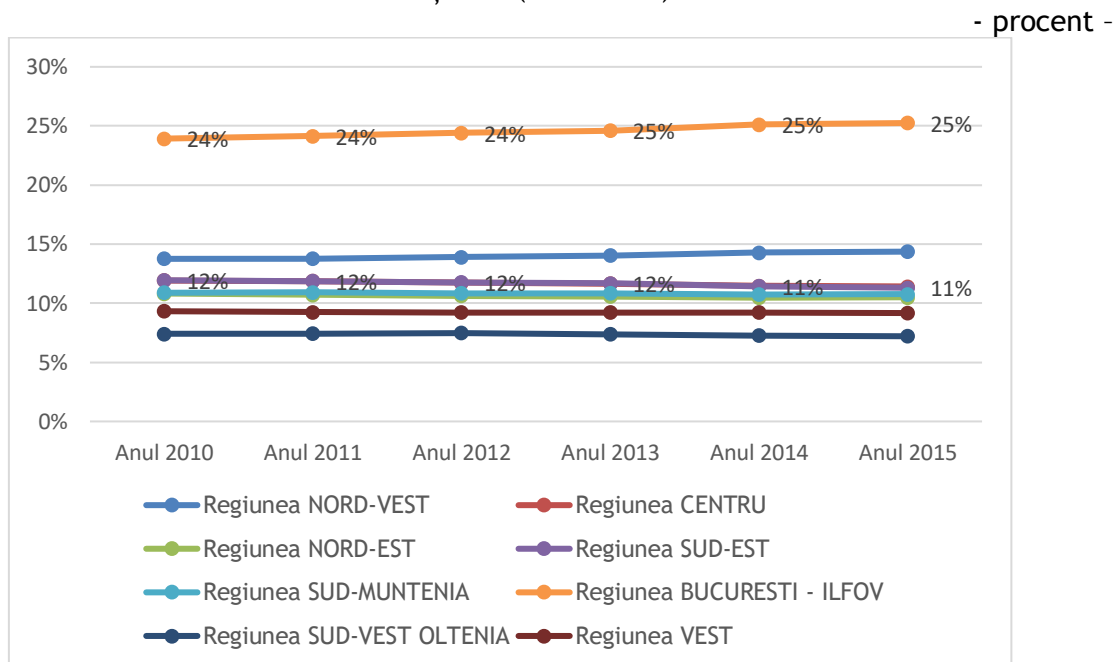
Sursa: Prelucrarea datelor provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din grafic se poate observa că cele mai multe unități active sunt în comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, urmate de construcții. Evoluția structurii este relativ stabilă de-a lungul orizontului analizat.

Distribuția unităților locale active, pe activități ale economiei naționale la nivel de diviziune CAEN Rev.2, la nivelul Regiunii Sud-Est este prezentată în Anexe. Se observă că cele mai numeroase unități locale active sunt în Comerț cu amănuntul, cu excepția autovehiculelor

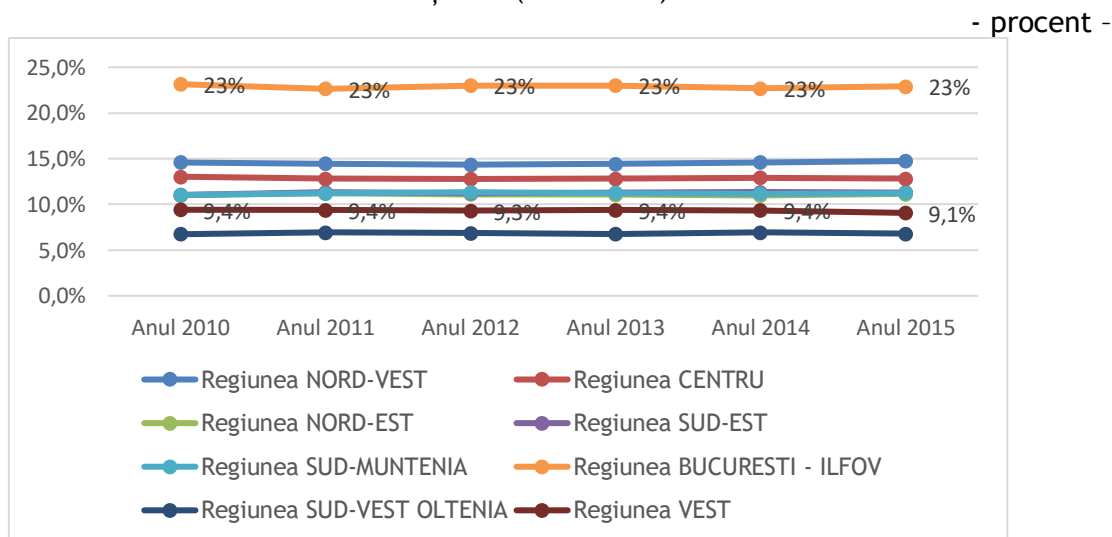
și motocicletelor, iar cele mai puține în Servicii combinate de îngrijire medicală și asistență socială, cu cazare.

Figura nr. 43 Evoluția ponderii întreprinderilor de 0-9 angajați a fiecărei regiuni în total național (2010-2015)



Sursa: Prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 44 Evoluția ponderii întreprinderilor de 10-49 angajați a fecărei regiuni în total național (2010-2015)

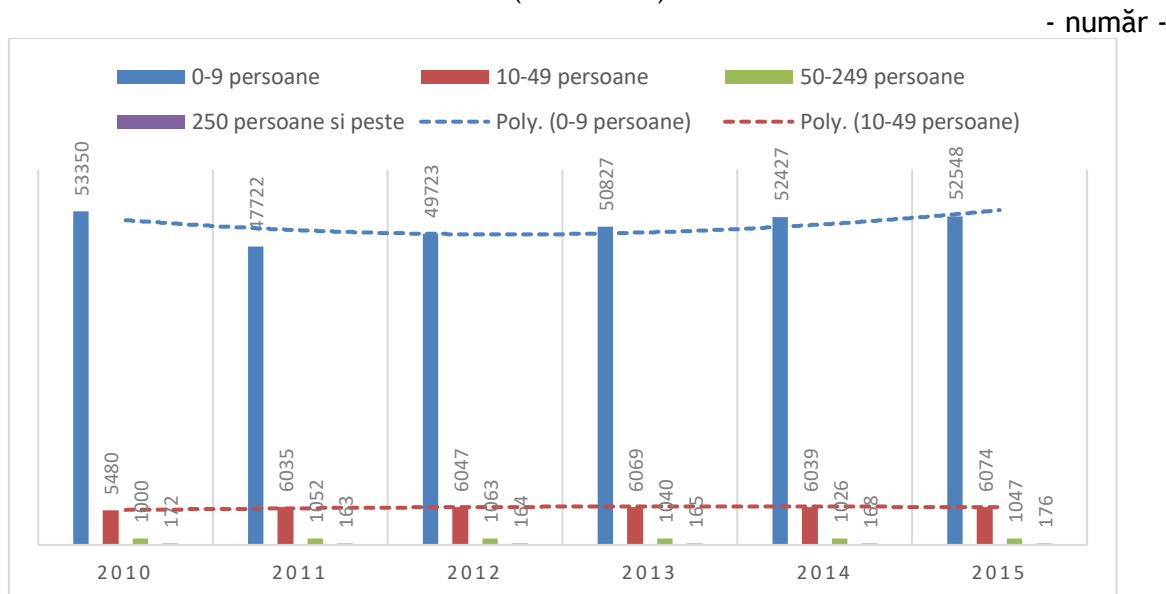


Sursa: Prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Structura este stabilă atât pe ani, cât și pe regiuni. Regiunea București-Ilfov surclasează celelalte regiuni, deci devine redundantă prezentarea ultimilor două clase de mărime.

După clase de mărime, situația numărului de unități active de prezintă astfel:

Figura nr. 45 Evoluția numărului de unități active după clase de mărime, la nivel regional (2010-2015)



Sursa: Prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din analiza graficului de mai sus se poate observa cu ușurință că cele mai multe unități active sunt întreprinderi cu 0-9 persoane, însă numărul acestora a înscut de la 53.350 în anul 2010 la 52.458 în anul 2015. Cele mai puține întreprinderi sunt cele mari, cu peste 250 de angajați, al căror număr a crescut de la 172 întreprinderi în 2010 la 176 întreprinderi în 2015, dar, cu toate acestea, numărul acestora a crescut în perioada 2010-2015 doar cu 4 unități, deoarece bariera de intrare în această clasă de mărime este considerabil mai mare decât pentru celelalte.

Densitatea unităților locale active

Pentru aprecierea densității unităților active s-a luat în calcul suprafața județelor componente ale Regiunii Sud-Est, care este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 3 Suprafața județelor componente ale Regiunii Sud-Est

-kmp-

Județe	Suprafața
Brăila	4.766
Buzău	6.103
Constanța	7.071
Galați	4.466
Tulcea	8.499
Vrancea	4.857

Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Densitatea unităților active, determinată ca raport între numărul de unități active și suprafața județeană este prezentată în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 4 Densitatea unităților active, la nivel județean, 2010-2015

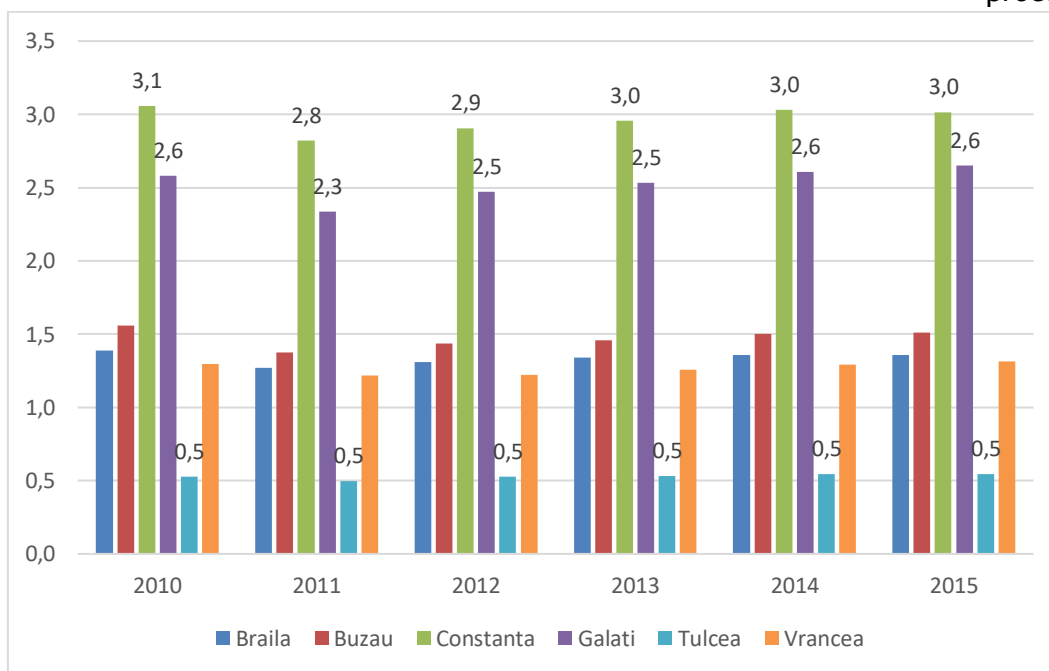
- procente-

Județe	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Brăila	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4
Buzău	1,6	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5
Constanța	3,1	2,8	2,9	3,0	3,0	3,0
Galați	2,6	2,3	2,5	2,5	2,6	2,6
Tulcea	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Vrancea	1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3

Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 46 Evoluția densității unităților active pe kilometru pătrat, la nivel județean, 2010-2015

- procente-



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

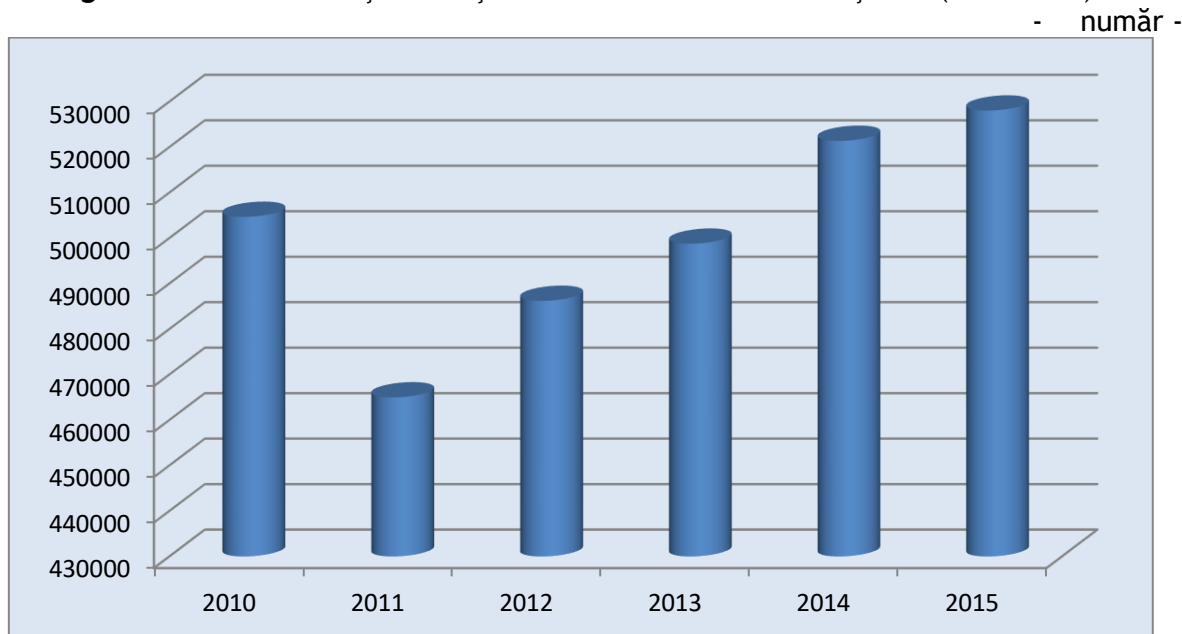
Din graficul de mai sus se observă că cele mai dezvoltate județe sunt Constanța și Galați, iar pe ultimul loc se află județul Tulcea. În Constanța, dacă densitatea era în 2010 de 3,1 unități active pe km pătrat, aceasta a înregistrat o ușoară scădere la 3 unități active pe km pătrat.

Distribuția unităților locale active pe domenii de activitate

Distribuția unităților locale active în perioada 2010-2015 la nivel național se poate defini prin existența unei fluctuații între anul 2010 și 2011, marcat printr-o scădere a unităților locale active cu 39.683 în anul 2011 față de anul precedent. Cu toate acestea, începând cu

anul 2011 se poate observa o evoluție continuă a numărului de unități locale active, atingând până în 2015 valoarea de 528.040 de unități.

Figura nr. 47 Distribuția unităților locale active la nivel național (2010-2015)

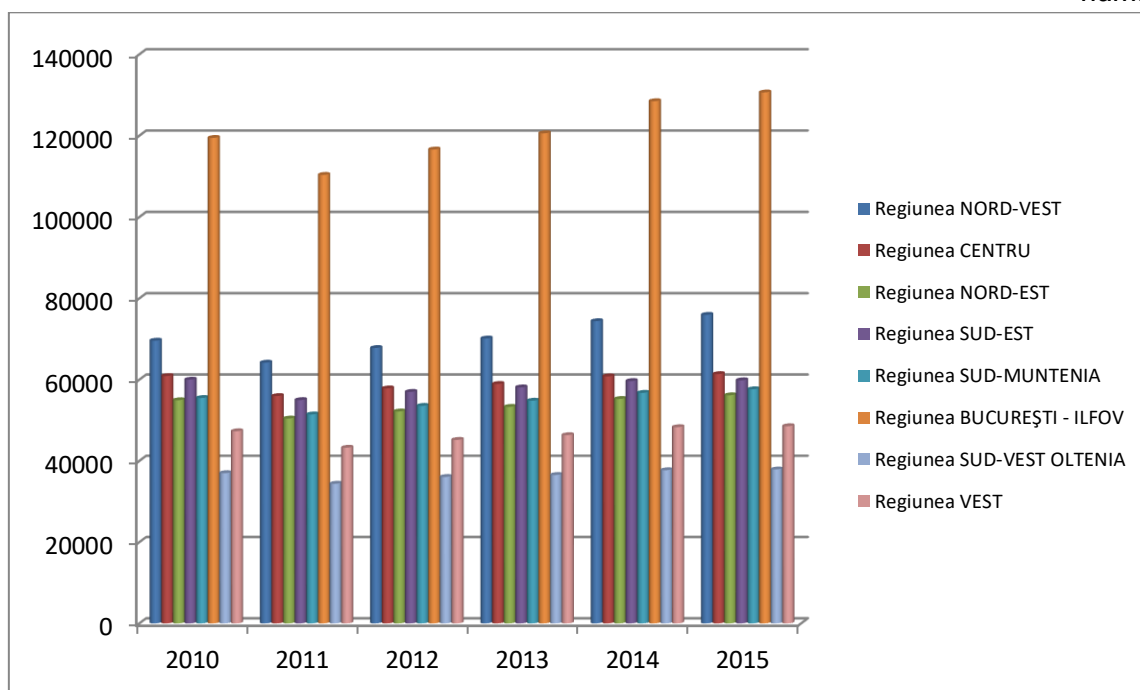


Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

La nivel regional, distribuția unităților locale active nu este una omogenă, existând disparități semnificative între Regiunea București-Ilfov și celelalte regiuni de dezvoltare. Regiunea București-Ilfov înregistrează în anul 2015 un număr de 130.635 de unități locale active, după un progres permanent începând din anul 2010. Următoarea regiune din clasamentul regiunilor cu cele mai multe unități locale active la sfârșitul anului 2015 este Regiunea Nord-Vest, cu un număr de 75.947, aflată la o diferență semnificativă față de Regiunea București-Ilfov. Numărul cel mai redus de unități locale active în anul 2015 se regăsește la nivelul Regiunii Sud-Vest Oltenia, cu un număr total de 37.903, urmată de Regiunea de Vest, cu 48.541 de unități locale active. Regiunea Sud-Est se clasează pe locul patru, cu un număr total de 59.845 de unități locale active.

Figura nr. 48 Distribuția unităților locale active pe regiuni de dezvoltare (2010-2015)

- număr -



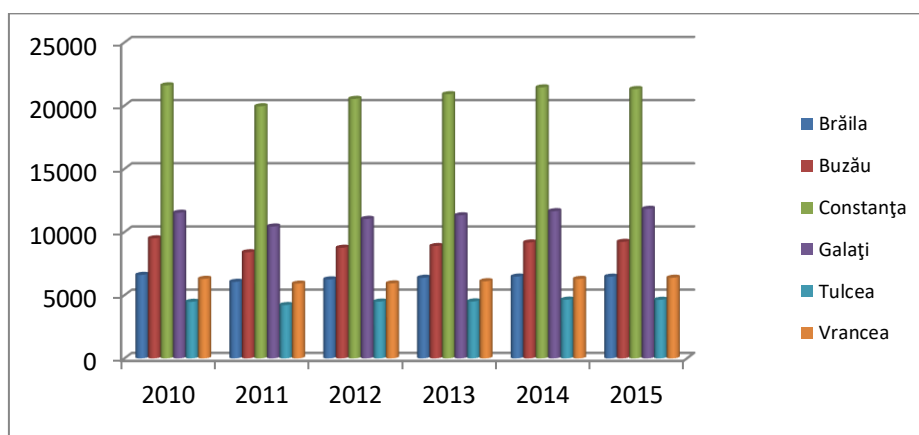
Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

În anul 2015, unitățile locale active din Regiunea Sud-Est ating cea mai mare valoare în județul Constanța (21.311), acesta fiind urmat de județul Galați, cu un număr de 11.834 unități locale active. Județele Tulcea și Vrancea înregistrează cele mai puține unități locale active, respectiv 4.636 și 6.379, la o distanță relativ mică de județul Brăila, cu un număr total de 6.464. Se observă, de asemenea, o reducere a numărului de unități active între anii 2010-2011 la nivelul fiecărui județ, urmând ca în perioada 2011-2015 situația să prezinte un trend ascendent.

Județul Constanța ocupă prima poziție ca număr de unități locale active în anul 2015, în fiecare domeniu de activitate, aducând un aport de 35,61% din numărul total de unități locale active la nivelul Regiunii Sud-Est. Acest fapt poate fi explicat prin faptul că județul Constanța este un pol de creștere la nivelul regiunii, atrăgând un număr considerabil de investiții straine direct, și accesând fonduri europene și guvernamentale ce au dus la dezvoltarea zonei. Tulcea a înregistrat valori scăzute pentru acest indicator și din cauza faptului că județul are o populație scăzută și o suprafață mare de arii protejate care au limitat posibilitatea dezvoltării de afaceri în acele zone.

Figura nr. 49 Distribuția unităților locale active la nivelul Regiunii Sud-Est repartizată pe județe (2010-2015)

- număr -



Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din analiza efectuată, reiese faptul că domeniile de activitate la nivelul cărora se regăsesc cele mai multe unități locale active în anul 2015 în Regiunea Sud-Est sunt: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (22.529), Industria prelucrătoare (5.509) și Transport și depozitare (5.405). Pe lângă contribuția județului Constanța la numărul total de unități locale active în domeniul comerțului cu ridicata și amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor la sfârșitul anului 2015 (6.757), un număr semnificativ de unități locale active se regăsește în județul Galați, respectiv 5.205. În ceea ce privește domeniul industriei prelucrătoare, Constanța prezintă un număr de 1.702 de unități locale active, urmată de Buzău cu 1.062 și Galați cu 960, la nivelul anului 2015.

Domeniul industriei extractive înregistrează cel mai scăzut număr de unități locale active la nivelul Regiunii Sud-Est (138), urmat de cel al producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (158) și cel al învățământului (402).

Dinamica activității IMM-urilor în perioada 2010-2015, la nivel național și regional

Criteriile principale luate în calcul pentru încadrarea unei întreprinderi într-una din cele trei categorii (micro, mică sau mijlocie) sunt: personalul angajat și cifra de afaceri.

Definiția Comisiei Europene referitoare la IMM-uri definește trei categorii de întreprinderi mici și mijlocii:

- Microîntreprinderile: întreprinderi cu mai puțin de 10 angajați și o cifră de afaceri anuală sau un capital social care nu trebuie să fie mai mare de 2 milioane Euro;

- Întreprinderile mici: întreprinderi cu un număr de angajați între 10 și 49, precum și o cifră de afaceri anuală sau un capital social care nu trebuie să fie mai mare de 10 milioane de Euro;
- Întreprinderile mijlocii: întreprinderi cu un număr de angajați între 50 și 249, precum și cu o cifră de afaceri anuală nu mai mare de 50 milioane Euro (sau un capital social care nu trebuie să fie mai mare de 43 milioane de Euro).

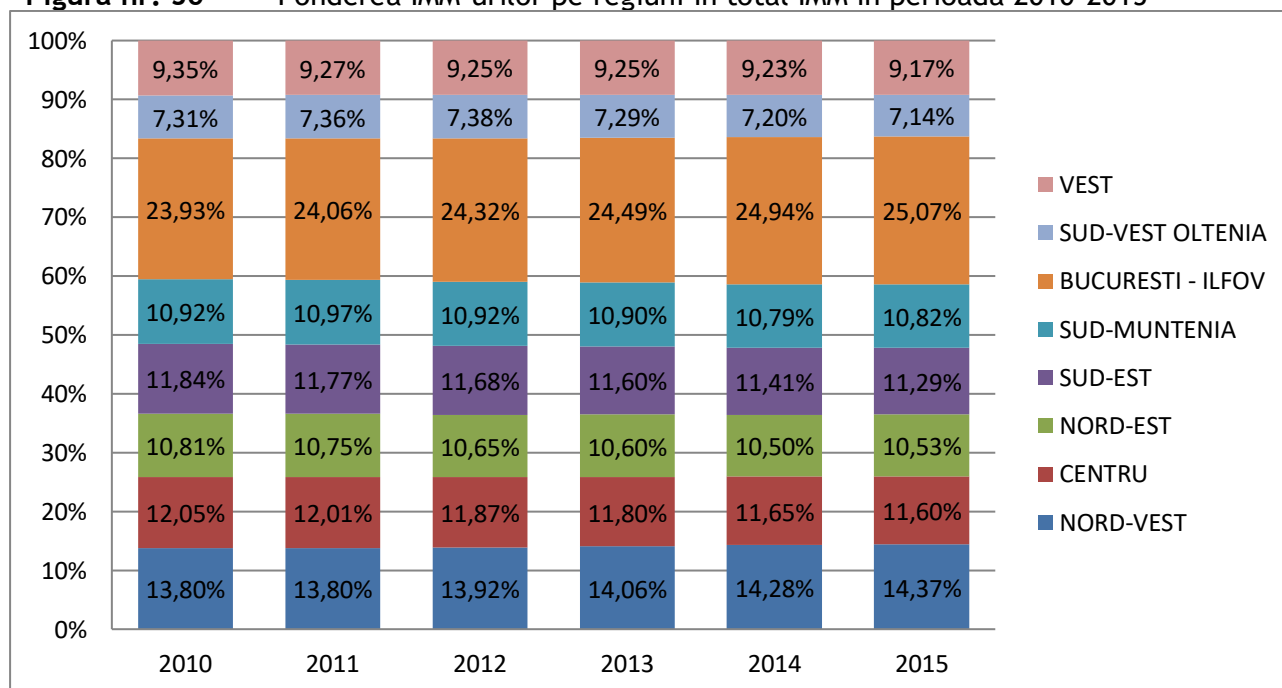
Tabel nr. 5 Clase de mărime întreprinderi

Tip de întreprindere	Personal angajat	Cifra de afaceri
Microîntreprindere	[0,10)	≤ 2 milioane €
Întreprinderi mici	[10,50)	≤ 10 milioane €
Întreprinderi mijlocii	[50,250)	≤ 50 milioane €

În România, în perioada 2010-2015 au predominat microîntreprinderile, acestea reprezentând 89,14% din totalul întreprinderilor în 2010, iar în 2015 ponderea acestora a fost de 88,65%. Întreprinderile mici au reprezentat 8,91% din totalul întreprinderilor în 2010, iar în 2015 proporția a fost de 9,34 %. Întreprinderile mijlocii reprezintă cel mai puțin din totalul întreprinderilor, adică 1,64 % în 2010 și 1,67 % în 2015.

În profil teritorial, evoluția structurii se prezintă în graficul de mai jos:

Figura nr. 50 Ponderea IMM-urilor pe regiuni în total IMM în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Cele mai multe întreprinderi se aflau în Regiunea București-Ilfov în 2010, în proporție de 23,93 %, iar în 2015 se observă o ușoară creștere ajungând la 25,07 %.

Cele mai puține întreprinderi se află în Regiunea Sud-Vest Oltenia, în 2010 sunt în proporție de 7,31 %, iar în 2015 se observă o ușoară scădere ajungând la 7,14 %.

Se observă că, în general trendul este unul ascendent pe fiecare județ și pe fiecare categorie de IMM.

Mai mult, cele mai multe companii se înregistrează la nivelul județului Constanța, deoarece este județul care atrage cele mai multe oportunități de afaceri prin prezența autostrăzii, portului, aeroportului, litoralului Mării Negre, universităților, forței de muncă instruite.

Situația întreprinderilor active, după clase de marime, după nivel de secțiune CAEN Rev. 2 și după numărul de salariați, la nivelul Regiunii Sud-Est pe județe, este prezentată în Anexe. Cele mai puține întreprinderi active sunt în toate ramurile de activitate cele între 50 și 249 de persoane.

Numărul întreprinderilor nou create (crearea de start-up-uri) inclusiv pe ramuri economice, rata de creare a unităților locale active

Conform definiției identificată pe site-ul Institutului Național de Statistică, ”întreprinderile nou create cuprind societățile comerciale și întreprinzătorii individuali (persoane fizice, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale, profesii libere) ce desfășoară activități neagricole, create într-o anumită perioadă de timp. Noțiunea ”creare nouă” se referă la includerea unei întreprinderi în registrul statistic al întreprinderii care este actualizat lunar pe baza registrului fiscal”.

Valorile colectate pentru indicatorul referitor la întreprinderile nou create au fost disponibile doar pentru intervalul 2010-2014.

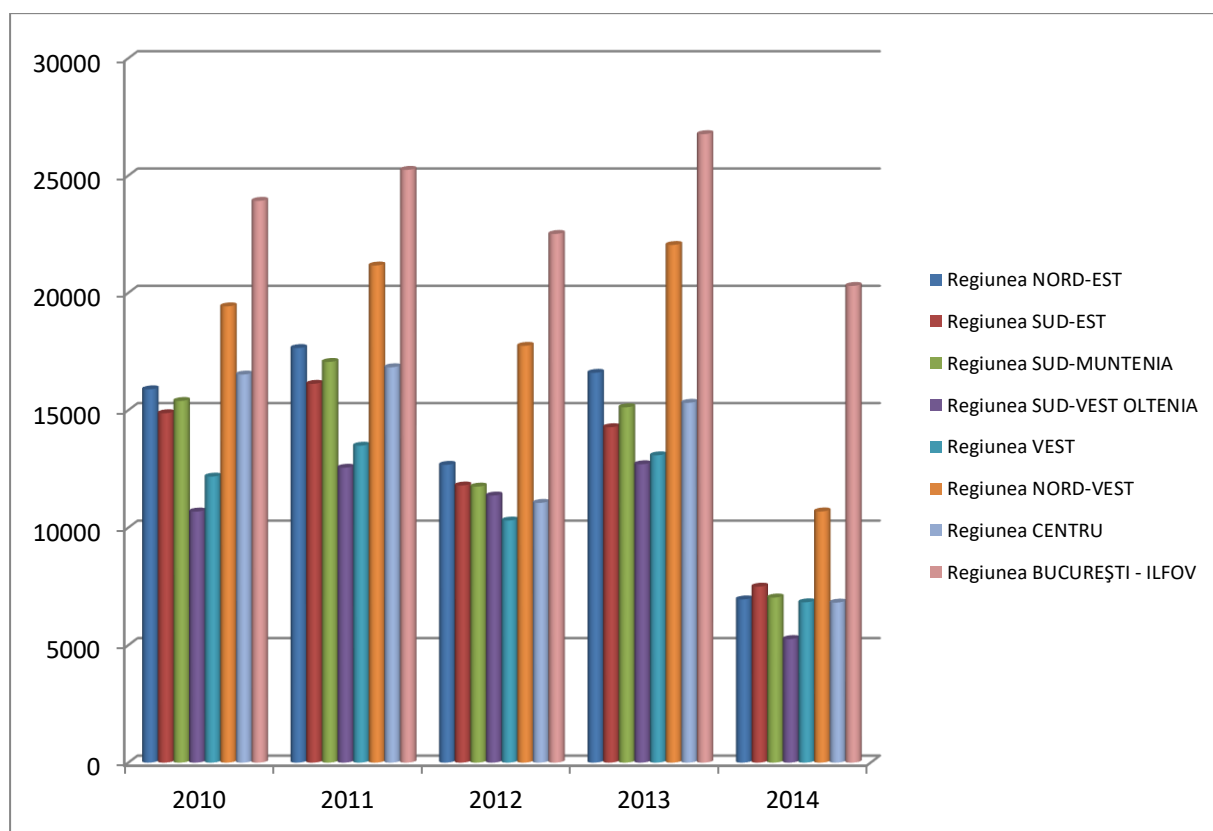
În ceea ce privește numărul întreprinderilor nou create, se observă că Regiunea Sud-Est se situează în ultima parte a clasamentului național în aproape toată perioada analizată, fiind devansată numeric de celelalte regiuni de dezvoltare, cu excepția Regiunilor Sud-Vest Oltenia și Vest. Cu toate acestea, în anii 2012 și 2014, deși numărul de întreprinderi nou create se reduce considerabil față de 2010, Regiunea Sud-Est surclasează regiuni precum Sud-Muntenia, Vest, Centru, Nord-Est și Sud-Vest Oltenia, fiind depășită numeric doar de cele două regiuni foarte dezvoltate, București-Ilfov și Nord-Vest.

Comparativ cu situația la nivel național în ceea ce privește numărul de întreprinderi nou create la nivelul anului 2014 (cele mai recente date disponibile), Regiunea Sud-Est reprezintă doar 10,49% din media națională.

În profil temporal, la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, dinamica acestui indicator relevă o reducere drastică cu 49,60% a numărului total de întreprinderi nou create în 2014 față de 2010, fenomen ce corespunde unei scăderi economice artificiale înregistrate la nivel național. O singură creștere a fost înregistrată la nivelul Regiunii Sud-Est în perioada analizată, și anume la nivelul anului 2011, când rata de creare a întreprinderilor nou active a crescut de la 3,8% la 4,2%. O explicație a acestui fenomen are în vedere crearea și înființarea de start-up-uri, care a fost sprijinită, în perioada analizată, prin sursele de finanțare disponibile la nivel național și european, care au încurajat aceste practici.

Figura nr. 51 Numărul întreprinderilor active nou create, pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

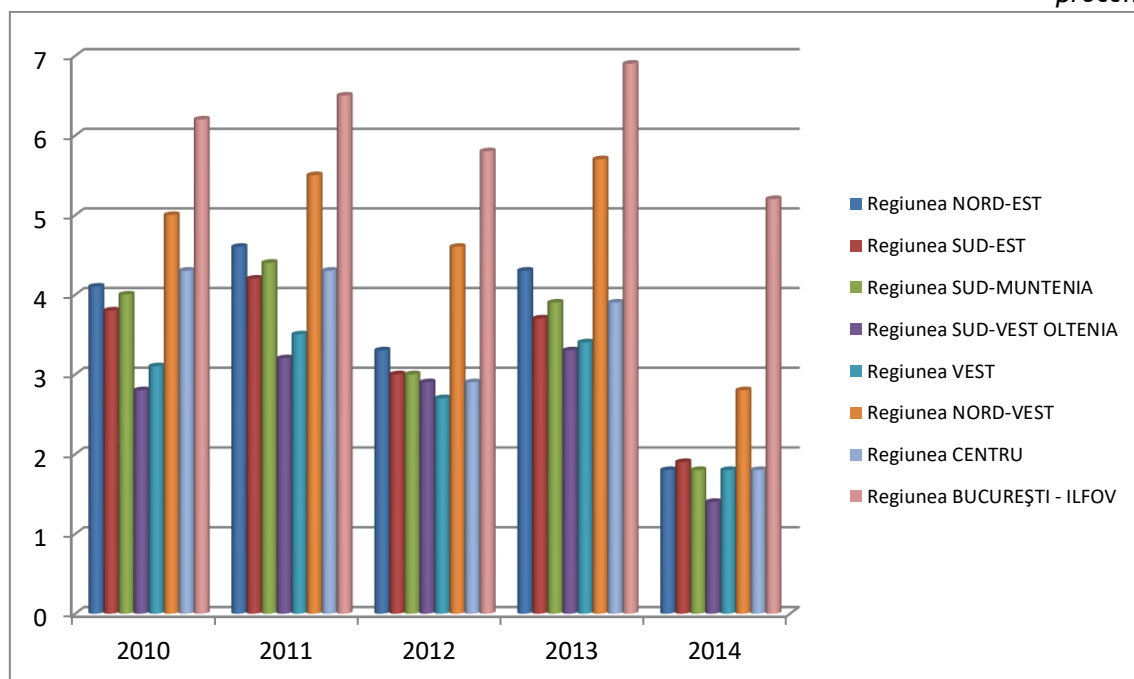
- Număr -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 52 Rata de creare a întreprinderilor active nou create, pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

- procente -



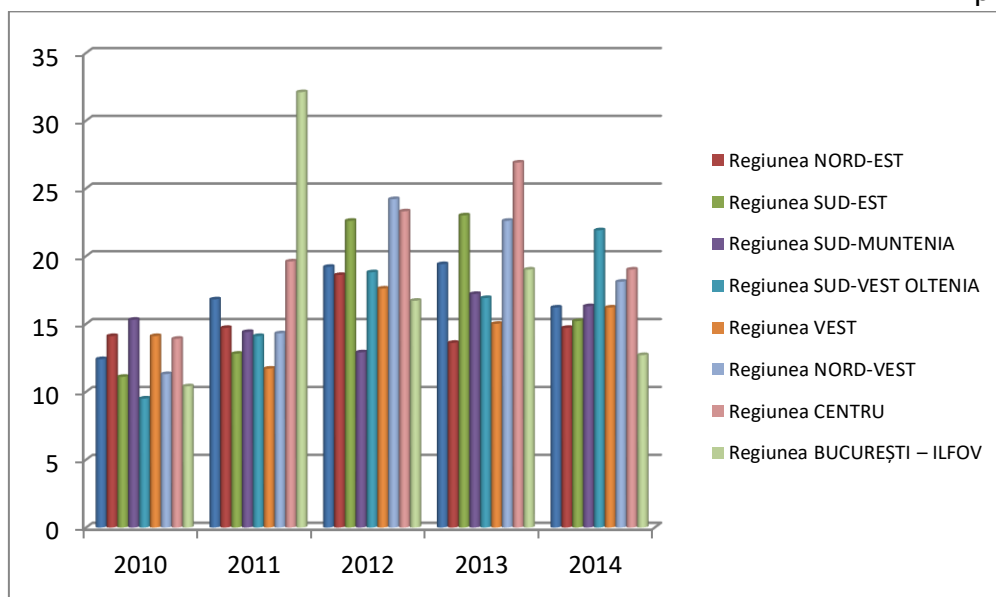
Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Din perspectiva distribuției întreprinderilor active nou create pe sectoare de activitate, la nivelul Regiunii Sud-Est, în ultimul an de referință (2014), se observă că cea mai însemnată pondere este deținută de întreprinderile care desfășoară activități în domeniul comerțului (38,9% din total), urmate de unitățile active care desfășoară alte servicii (16,3%) și sectorul industriei (15,2%).

Analizând dinamica numărului de întreprinderi active nou create în intervalul 2010-2014, se remarcă o reducere considerabilă a numărului de unități nou create în sectorul comerțului (14,5%), aceasta fiind cea mai relevantă schimbare survenită la nivelul sectoarelor de activitate din această regiune. Restul ramurilor economice (industrie, comerț, hoteluri și restaurante, transport și alte servicii) au manifestat o evoluție pozitivă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est pe parcursul orizontului de timp analizat, transpusă în creșteri între 1,2% și 4,6%.

Figura nr. 53 Distribuția întreprinderilor active nou create, pe sectorul de activitate **industrie** și pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

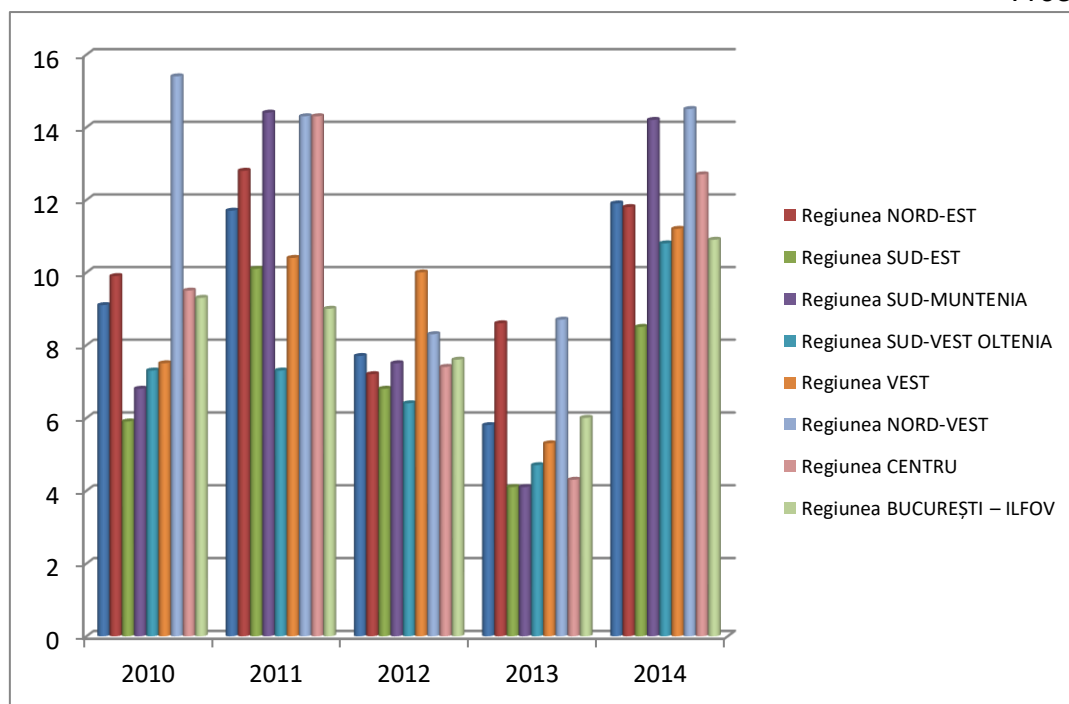
- procente -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 54 Distribuția întreprinderilor active nou create, pe sectorul de activitate **construcții** și pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

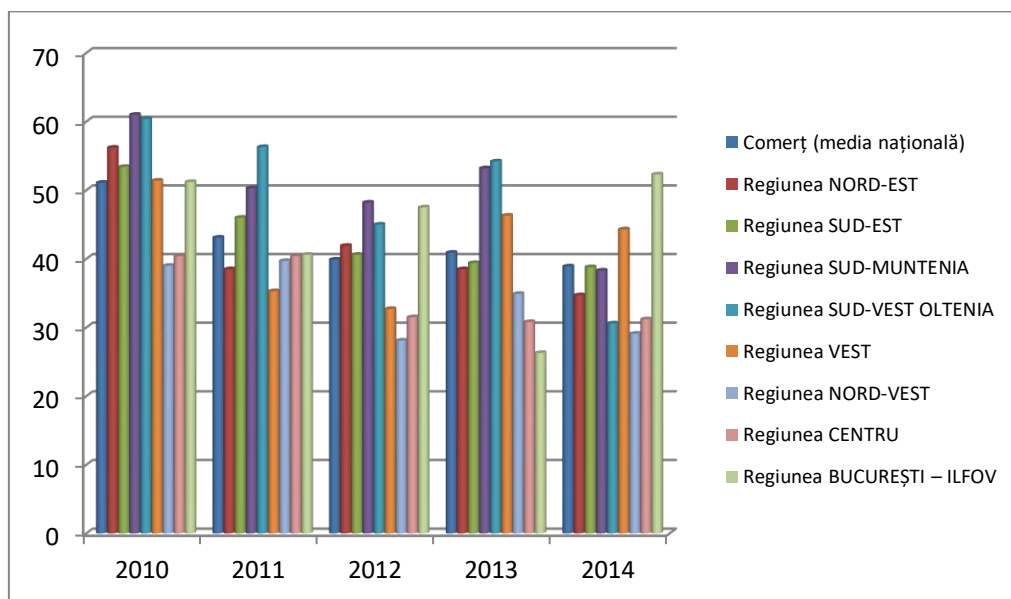
- Procente -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 55 Distribuția întreprinderilor active nou create, pe sectorul de activitate comerț și pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

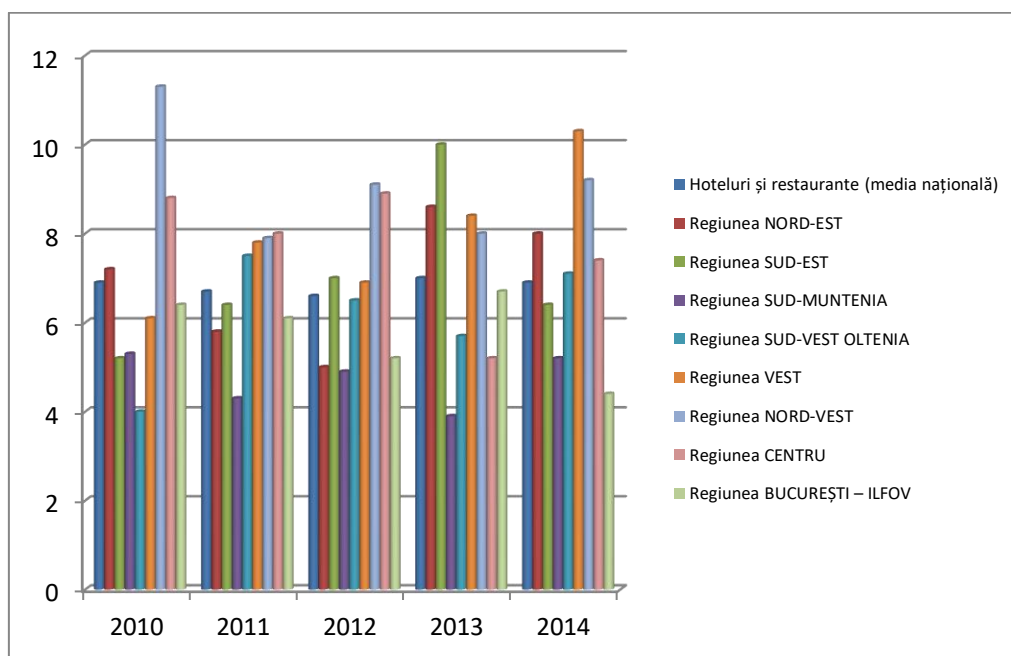
- Procente -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 56 Distribuția întreprinderilor active nou create, pe sectorul de activitate hoteluri și restaurante și pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

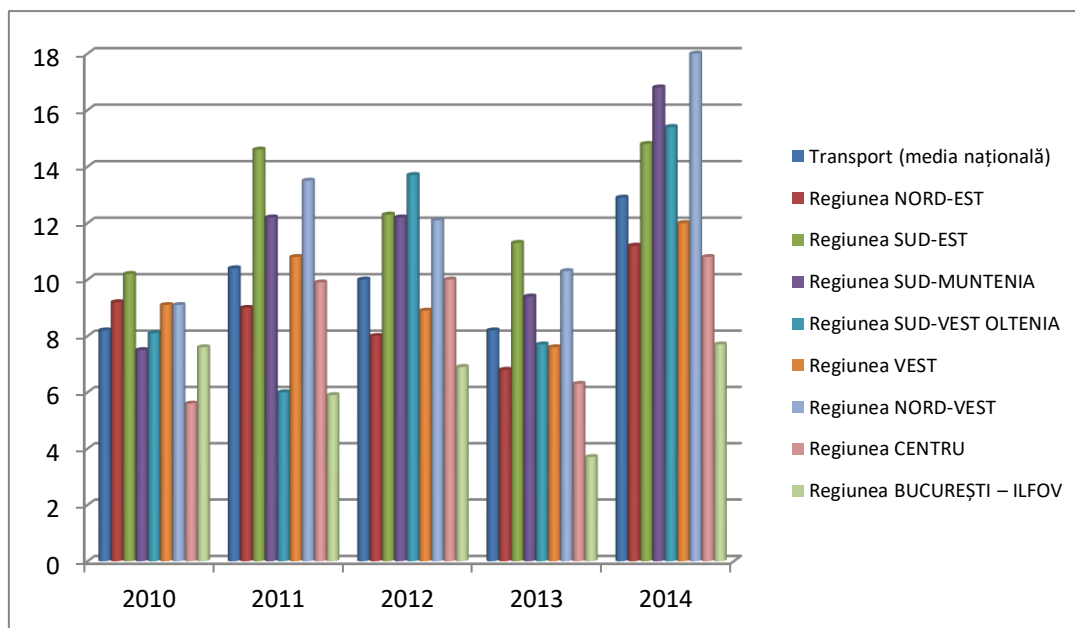
- Procente -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 57 Distribuția întreprinderilor active nou create, pe sectorul de activitate **transport** și pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

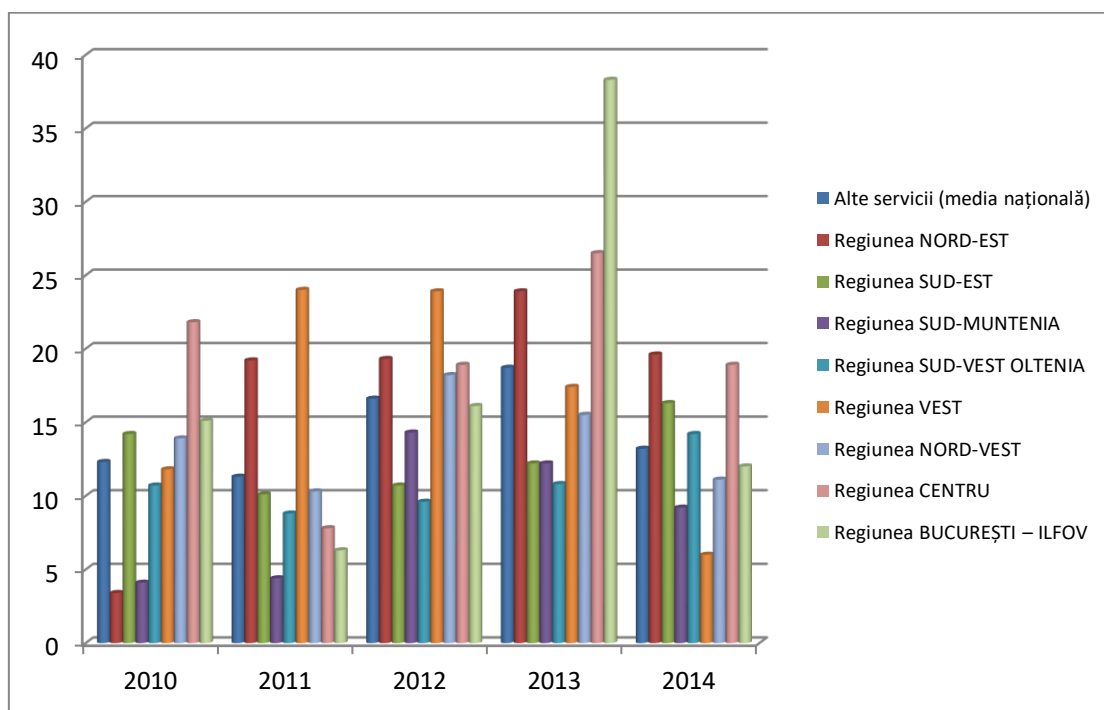
- Procente -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 58 Distribuția întreprinderilor active nou create, pe sectorul de activitate **alte servicii** și pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

- Procente -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

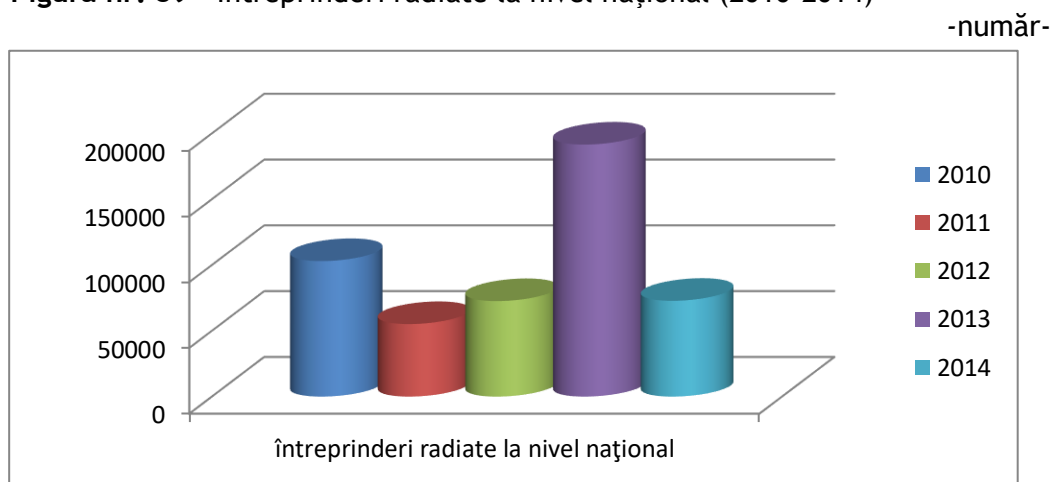
Întreprinderi radiate, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN și pe forme juridice

Din punct de vedere al demografiei întreprinderilor, o întreprindere este considerată ca fiind desființată în cazul în care aceasta nu este reactivată într-o perioadă mai mică de 2 ani.

Din analiza efectuată reiese o distribuție neliniară a numărului de întreprinderi radiate, cu diferențe semnificative în intervalul de timp analizat. În anul 2010, numărul de întreprinderi radiate era de 103.005, urmând ca în anul 2011 acesta să se diminueze cu 46% față de anul precedent, ajungând la 55.128. Valoarea numărului de firme radiate în anul 2012 înregistrează o creștere cu 17.456, atingând valoarea de 72.584, urmând ca în anul 2013 să se producă o creștere accentuată, cu un procent de 62% față de anul anterior. După decalajul existent la nivelul anului 2013, în anul 2014 situația urmează să prezinte valori similare anului 2012, respectiv 72.794 întreprinderi desființate.

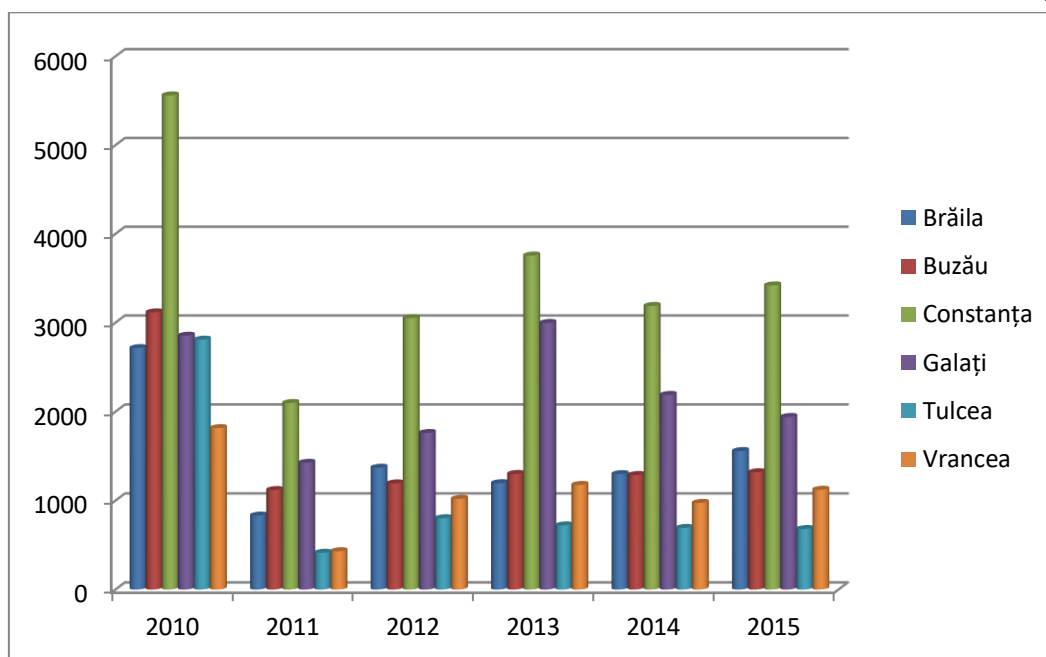
Datele referitoare la numărul de întreprinderi radiate la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, relevă faptul că în anul 2015 acest număr s-a redus cu 42,27% față de situația înregistrată în 2010 și că regiunea reprezintă doar 16,55% din totalul de întreprinderi radiate în 2015 la nivel național. La nivelul județelor din Regiunea Sud-Est s-a menținut același trend descrescător a numărului de întreprinderi radiate în perioada 2010-2015, cel mai mare număr fiind înregistrat în județul Constanța (28,37% din totalul de întreprinderi radiate la nivelul Regiunii Sud-Est), iar cel mai mic fiind înregistrat în județul Tulcea (5,64% din valoarea regiunii). Această situație este corelată în mod direct cu numărul de unități locale active existente în fiecare județ, Constanța ocupând prima poziția, iar la polul opus aflându-se Tulcea, Vrancea.

Figura nr. 59 Întreprinderi radiate la nivel național (2010-2014)



Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 60 Întreprinderi radiate la nivelul județelor din Regiunea Sud-Est (2010-2015)
-număr-

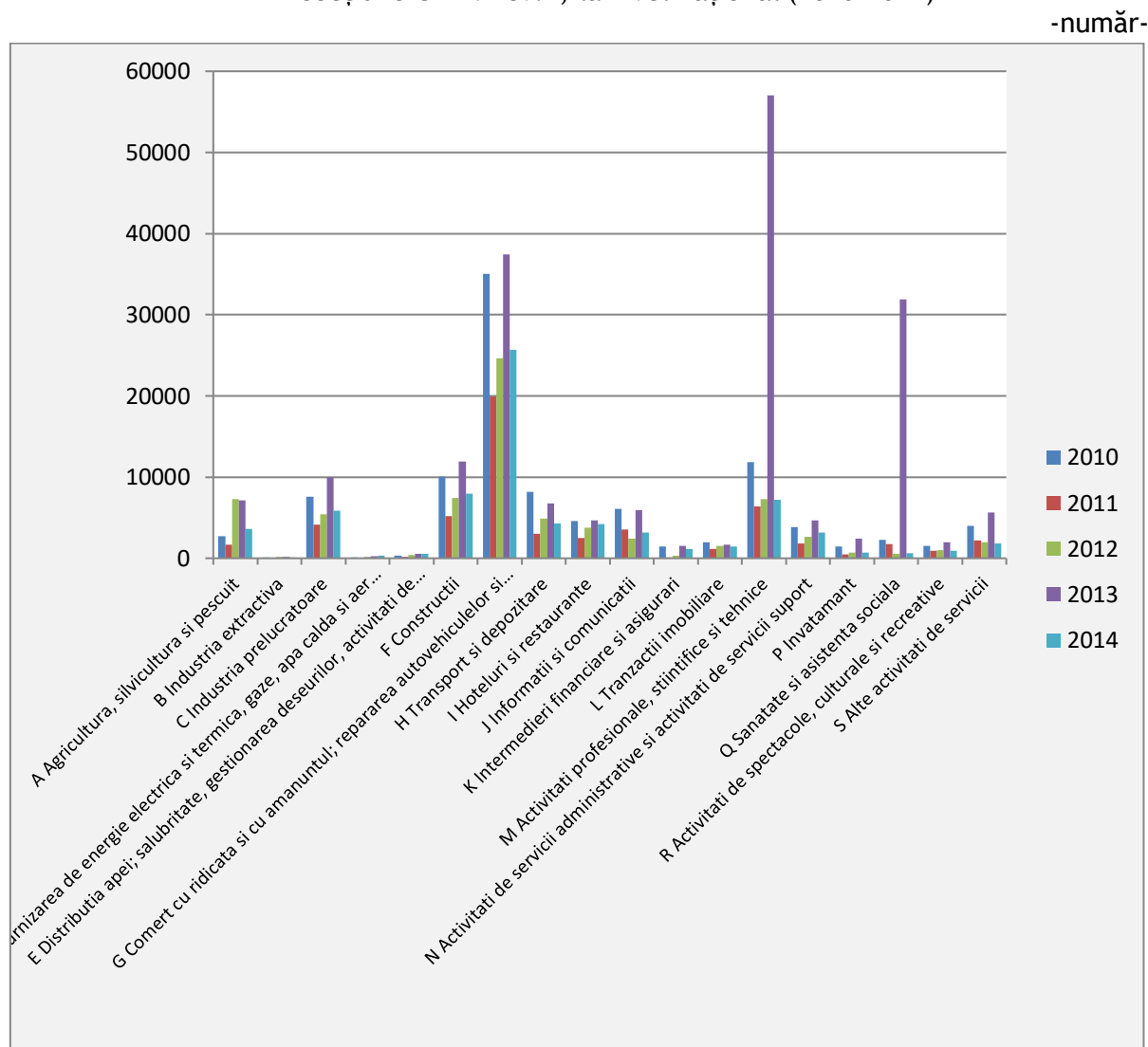


Sursă: prelucrare date provenite de la Oficiul Național al Registrului Comerțului, 2017

Analizând situația numărului de întreprinderi radiate pe activități ale economiei naționale în anul 2014, se remarcă faptul că numărul cel mai mare se află la nivelul activității de comerț cu ridicata și cu amănuntul și repararea autovehiculelor și motocicletelor, respectiv 25.687 întreprinderi desființate. Acest lucru se poate traduce printr-un procent de peste 35% din totalul firmelor radiate la nivel național. Sectorul cu cele mai puține întreprinderi radiate în anul 2014 este cel al industriei extractive, cu un număr total de 128. Alte sectoare ce prezintă un număr redus de firme radiate sunt cele al producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (302) și distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și activități de decontaminare (542).

De remarcat este și faptul că în anul 2013 s-au înregistrat cele mai mari valori ale numărului de firme radiate, în special în domeniul activităților profesionale, științifice și tehnice, unde numărul a fost mai mare decât cel al firmelor radiate la nivel național în anul 2011.

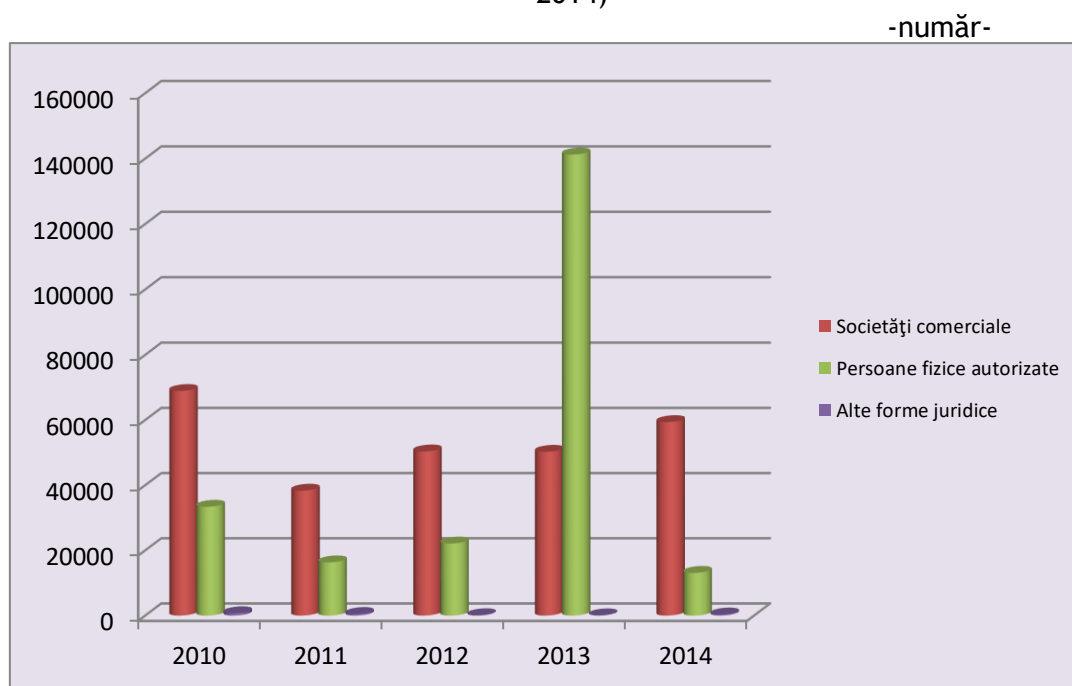
Figura nr. 61 Întreprinderi radiate, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, la nivel național (2010-2014)



Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din repartizarea pe forme juridice a firmelor radiate rezultă faptul că cele mai multe se regăsesc la nivelul persoanelor fizice autorizate în anul 2013, respectiv 141.231, ceea ce se poate traduce printr-un procent de aproape 74% din totalul de la nivel național. Situația în anul 2014 arată faptul că societățile comerciale prezintă cel mai semnificativ număr dintre întreprinderile radiate (59.359), crescând cu aproximativ 15% față de valoarea înregistrată în anul 2013. În rândul persoanelor fizice autorizate au fost radiate în anul 2014 un număr de 13.102 de unități, iar cele mai puține firme radiate sunt cele încadrate în categoria „alte forme juridice” (333).

Figura nr. 62 Numărul întreprinderilor radiate pe forme juridice, la nivel național (2010-2014)



Sursă: Institutul Național de Statistică, baza de date TEMPO, 2017

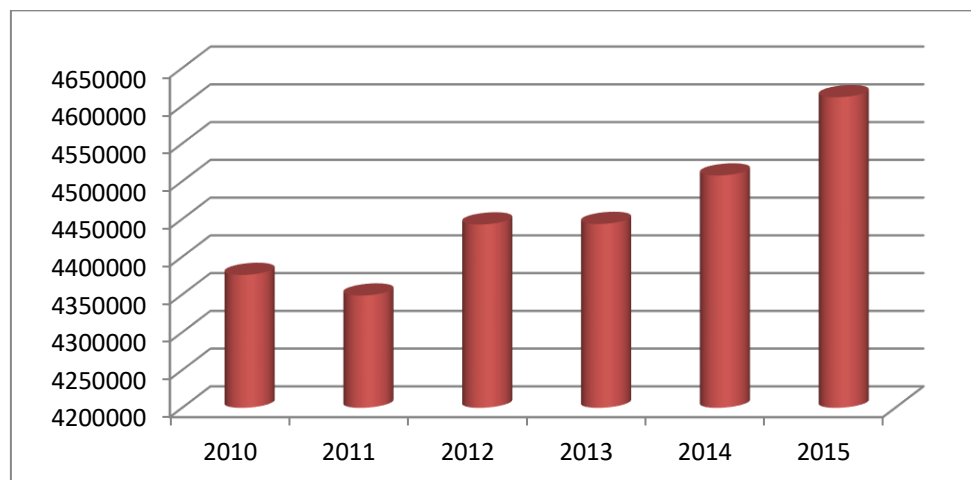
Numărul mediu de salariați pe ramuri economice

Numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă/raport de serviciu pe durată determinată sau nedeterminată (inclusiv lucrătorii sezonieri, managerul sau administratorul), al căror contract de muncă/raport de serviciu nu a fost suspendat în perioada de referință. Numărul mediu se determină ca medie aritmetică simplă, rezultată din suma efectivelor zilnice de salariați, împărțită la numărul total al zilelor calendaristice.

În efectivul de salariați luat în calculul numărului mediu se includ numai persoanele care au fost plătite.

Perioada 2012-2015 se poate caracteriza printr-o evoluție din punct de vedere al numărului mediu de salariați la nivel național, ajungând la 4.611.395 în ultimul an analizat. Comparativ cu anul 2010, în anul 2015 se observă o creștere cu 5,10% a numărului mediu de salariați.

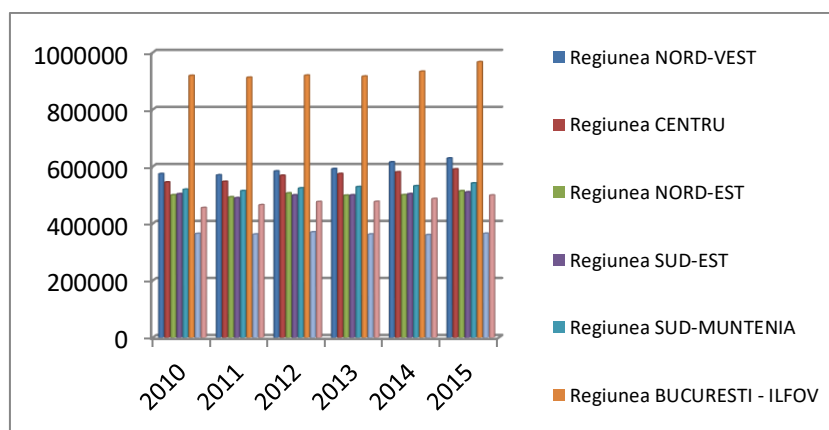
Figura nr. 63 Numărul mediu de salariați la nivel național (2010-2015)



Sursa: prelucrări date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Analizând situația numărului mediu de salariați pe regiuni de dezvoltare, se observă faptul că regiunea cu numărul cel mai mare de salariați este Regiunea București-Ilfov, cu un număr mediu total de 966.068 în anul 2015. Următoarele regiuni ca număr mediu de salariați în anul 2015 sunt reprezentate de Regiunea Nord-Vest, cu un număr de 628.425 în anul 2015 și Regiunea Centru, cu o valoare de 590.125 de salariați. Regiunea poziționată pe ultimul loc din acest punct de vedere este Regiunea Sud-Vest Oltenia, cu 364.313 de salariați la sfârșitul anului 2015, urmată de Regiunea Vest, cu un număr de 498.384 și Regiunea Sud-Est, cu 509.582, aceasta ocupând poziția șase la nivel național și reprezentând 11,05% din numărul mediu total de salariați din România în 2015. La nivelul Regiunii Sud-Est, se poate remarca o îmbunătățire a valorii numărului mediu de salariați începând cu anul 2013, după ce acesta cunoscuse o perioadă de fluctuații între anii 2010 și 2012.

Figura nr. 64 Numărul mediu de salariați pe regiuni de dezvoltare (2010-2015)

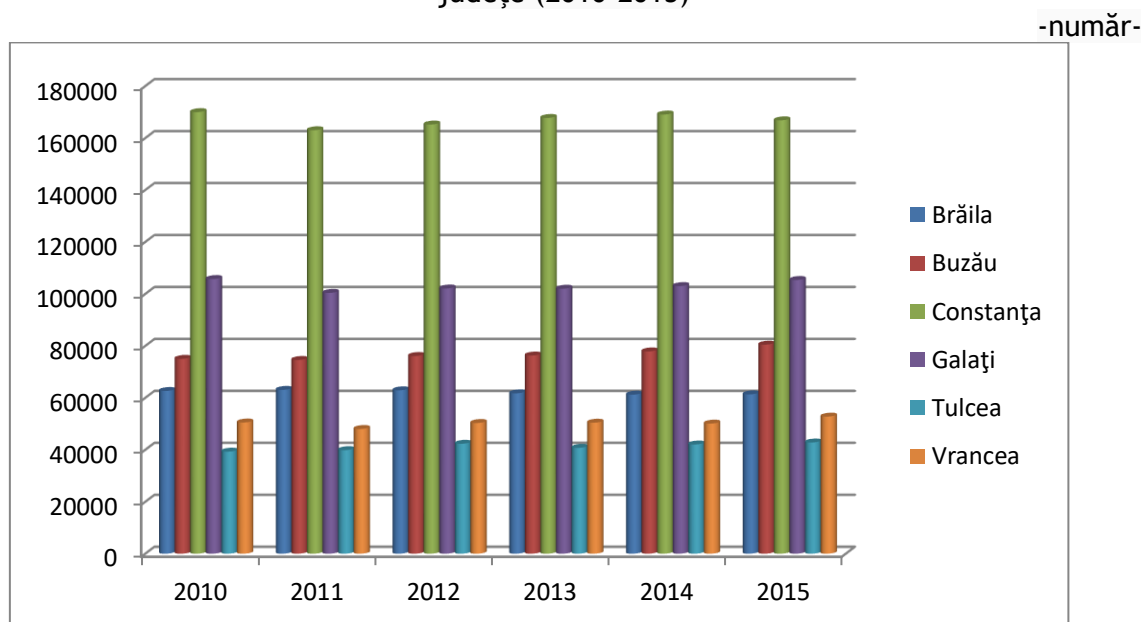


Sursa: prelucrări date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

La nivelul Regiunii Sud-Est, anul 2015 prezintă o ușoară creștere a numărului mediu de salariați în toate județele, comparativ cu anul precedent, excepție făcând județul Constanța, a cărui valoare se reduce de la 169.065 în 2014 la 166.819 în 2015. Cu toate acestea, județul cu valoarea cea mai mare a numărului mediu de salariați în intervalul 2010-2015 este reprezentat de Constanța, urmat de județul Galați, cu un număr de 105.375 la sfârșitul anului 2015. Județele situate pe ultimele locuri, ca număr de salariați în anul 2015, sunt Tulcea (42.815), Vrancea (52.774) și Brăila (61.332).

Înregistrarea celei mai mari valori a numărului de salariați în județul Constanța poate fi explicată printr-o serie de factori precum: dezvoltarea sectorului economic și prezența unui număr foarte mare de investitori străini în zonă, existența unui număr însemnat de localități maritime la nivelul cărora sunt create un număr ridicat de locuri de muncă, crearea de locuri de muncă în urma implementării proiectelor finanțate din fonduri europene (Constanța a prezentat un grad ridicat de accesare a surselor de finanțare), etc. Pe de altă parte, județele Tulcea și Vrancea, prezintă un număr mai redus de populație comparativ cu Constanța, fiind în același timp județe cu localități mai reduse și cu un sector economic mai puțin dezvoltat decât al celorlalte județe din Regiunea Sud-Est.

Figura nr. 65 Numărul mediu de salariați la nivelul Regiunii de Sud-Est, repartizat pe județe (2010-2015)



Sursa: prelucrări date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Regiunea Sud-Est ocupa în anul 2015 primul loc la nivel național în ceea ce privește numărul mediu de salariați pe activitatea de distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, cu un număr total de 15.443 de salariați.

În anul 2015, activitatea de agricultură, silvicultură și pescuit a totalizat un număr de 19.138 de salariați în Regiunea Sud-Est, poziționând-o pe locul al doilea (după Regiunea Sud Muntenia).

Ramura serviciilor hoteliere și a restaurantelor poziționează Regiunea Sud-Est pe locul al doilea ca număr mediu de salariați existenți la sfârșitul anului 2015, dintre care un aport de 55% la numărul total este adus de județul Constanța.

Județele ce înregistrează cei mai mulți salariați din activitatea de **agricultură, silvicultură și pescuit** în 2015 în Regiunea Sud-Est sunt Constanța (4.106), situat la o diferență relativ mică de județele Buzău (4.041) și Brăila (3.908).

Un alt sector de activitate în care Regiunea Sud-Est a înregistrat o valoare ridicată a numărului mediu de salariați este cea a **producției și furnizării de energie electrică și termică, apă caldă și aer condiționat**. Regiunea Sud-Est ocupa locul al treilea în anul 2015, după Regiunile Sud-Vest Oltenia și București-Ilfov, cu un număr de 7.915 de salariați.

Numărul mediu al salariaților, pe activități (secțiuni și diviziuni) ale industriei CAEN Rev. 2, sexe, regiuni de dezvoltare și județe

În România, la nivelul anului 2015, au fost înregistrați 1.334.943 salariați în sectorul industriei. Dintre aceștia, un număr semnificativ de salariați se înregistrează în domeniul industriei prelucrătoare (1.122.321) și al industriei extractive (199.238). Din numărul total de salariați la nivel național angajați în industria prelucrătoare, cel mai mare număr a fost înregistrat în următoarele ramuri: industria alimentară (146.696) și fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (139.532).

Cea mai mare pondere a salariaților din sectorul industrie aparține Regiunii Centru (peste 16%), urmată de Regiunea Nord-Vest (cu cca. 15,9%). Regiunea Sud-Est a înregistrat în anul 2015 un număr de 141.133 salariați, care reprezintă doar 10,5% din media națională. Analizând situația la nivelul Regiunii Sud-Est, pe principalele ramuri/sub-ramuri ale industriei, se remarcă următoarele:

- **Industria prelucrătoare:** au fost înregistrați 114.362 salariați (10,18% din media națională a acestei ramuri).
 - **Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte:** Regiunea Sud-Est ocupa locul doi la nivel național, după Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, cu un număr total de 24.111 angajați în acest domeniu (17,2% din media națională).
 - **Industria metalurgică:** la nivelul anului 2015 au fost înregistrați 8.556 salariați în acest domeniu la nivelul Regiunii Sud-Est, aceasta ocupând cea

mai mare pondere la nivel național din punct de vedere al salariaților în acest domeniu (29,35%).

- **Fabricarea altor mijloace de transport:** Regiunea Sud-Est se situează pe primul loc la nivel național, cu un număr de 16.354 angajați în acest domeniu, având o pondere de peste jumătate din numărul total de angajați la nivel național (52,9%).
- **Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor:** la nivelul anului 2015, au fost înregistrați 9.408 salariați (41,9% din media națională), fapt care clasează regiunea Sud-Est pe prima poziție la nivel național.
- **Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare:** numărul de salariați în acest domeniu înregistrați în 2015 la nivelul Regiunii Sud-Est (15.443) reprezintă 15,54% din media națională, **regiunea situându-se pe prima poziție** din acest punct de vedere.
- **Industria extractivă:** Regiunea Sud-Est înregistra la nivelul anului 2015 un număr de 3.613 salariați în acest domeniu, reprezentând 6,24% din media națională.

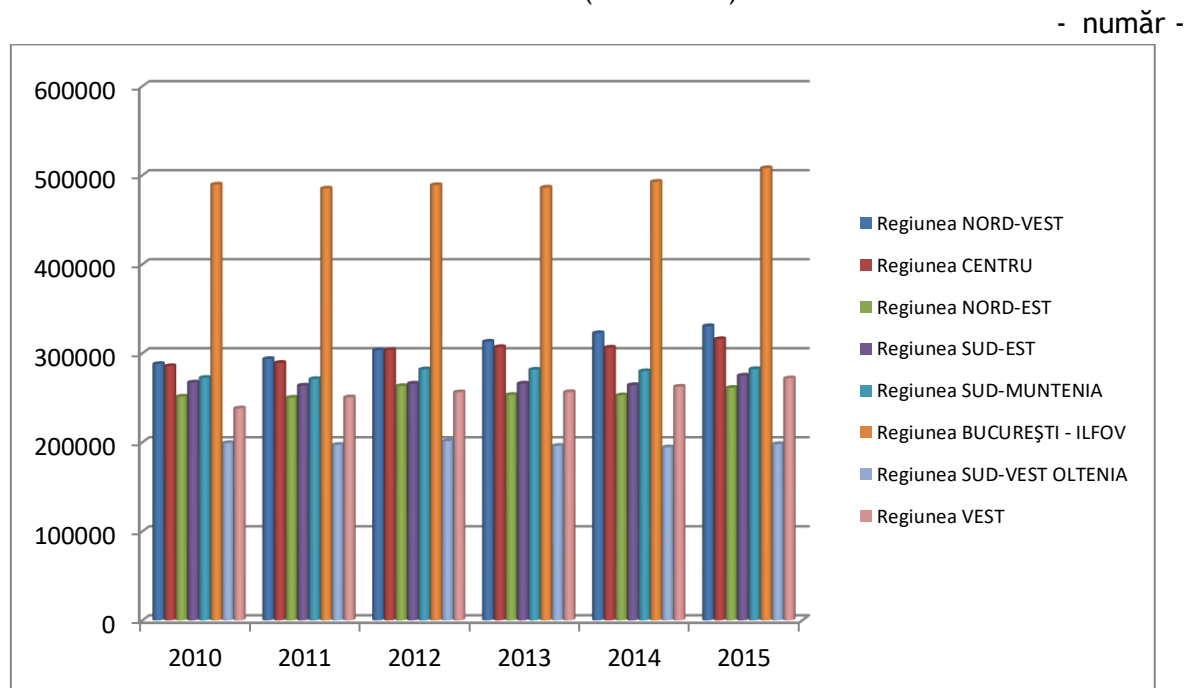
În Regiunea Sud-Est, din totalul de 14.133 salariați angajați în sectorul industrie în anul 2015, 25,3% aparțineau județului Constanța, 20,1% județului Galați, 19,4% județului Buzău, 12,68% județului Brăila, 12,63% județului Vrancea și 9,6% județului Tulcea. Clasificarea pe secțiuni și diviziuni ale industriei relevă o preponderență a numărului de salariați în industria prelucrătoare și în distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare. Cei mai mulți salariați în industria prelucrătoare se înregistrau în județele Constanța (25.215), Galați (23.874) și Buzău, iar în distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, aceleași trei județe au înregistrat cele mai ridicate valori din punct de vedere al numărului de salariați (Constanța - 5.710, Buzău - 2.942, Galați - 2.637).

Din punct de vedere al numărului de salariați pe sexe înregistrat la nivelul regiunilor de dezvoltare din România în 2015, se constată faptul că populația de sex masculin ocupă o pondere mai mare din totalul salariaților (52,9%) față de populația de sex feminin (47,03%). Cei mai mulți salariați sunt angajați în Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov (507.994 bărbați și 458.074 femei), iar în 2015 Regiunea Sud-Est ocupă locul șase la nivel național din punct de vedere al salariaților de sex masculin (274.925) și locul șapte din punct de vedere al salariaților de sex feminin (234.657).

La nivelul județelor din Regiunea Sud-Est, cea mai mare pondere a salariaților atât de sex feminin, cât și de sex masculin s-a înregistrat în județul Constanța. În aproape toate

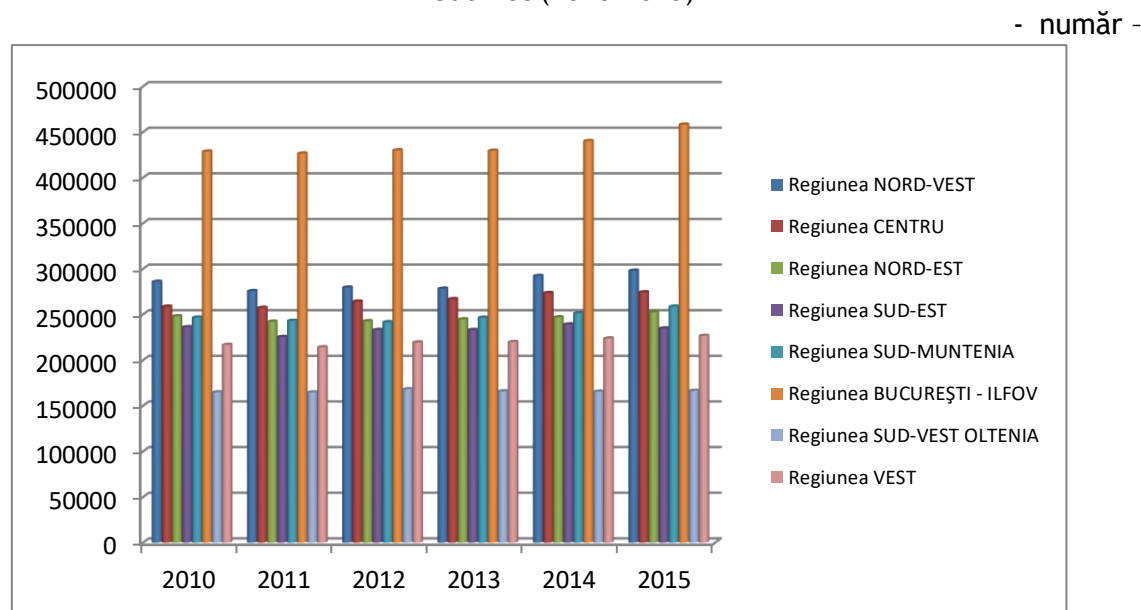
județele, numărul salariaților de sex masculin este mai ridicat decât numărul salariaților de sex feminin, cu excepția județului Vrancea unde salariații de sex feminin (26.716) sunt mai numeroși decât cei de sex masculin (26.058).

Figura nr. 66 Numărul mediu al salariaților de sex masculin, la nivelul județelor Regiunii Sud-Est (2010-2015)



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

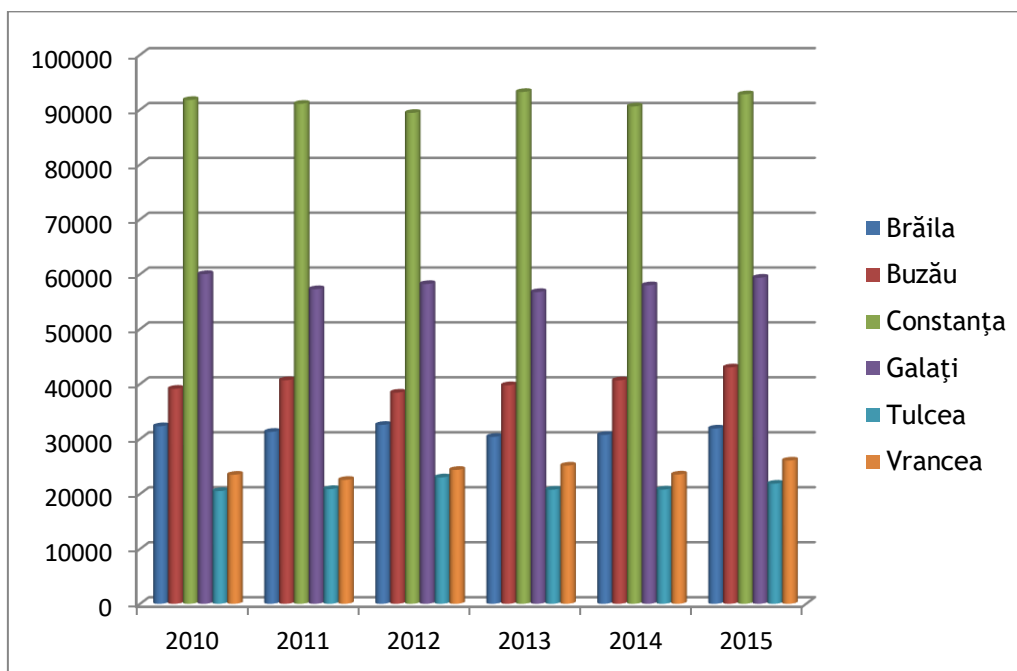
Figura nr. 67 Numărul mediu al salariaților de sex feminin, la nivelul județelor Regiunii Sud-Est (2010-2015)



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 68 Numărul mediu al salariaților de sex masculin, la nivelul județelor Regiunii Sud-Est (2010-2015)

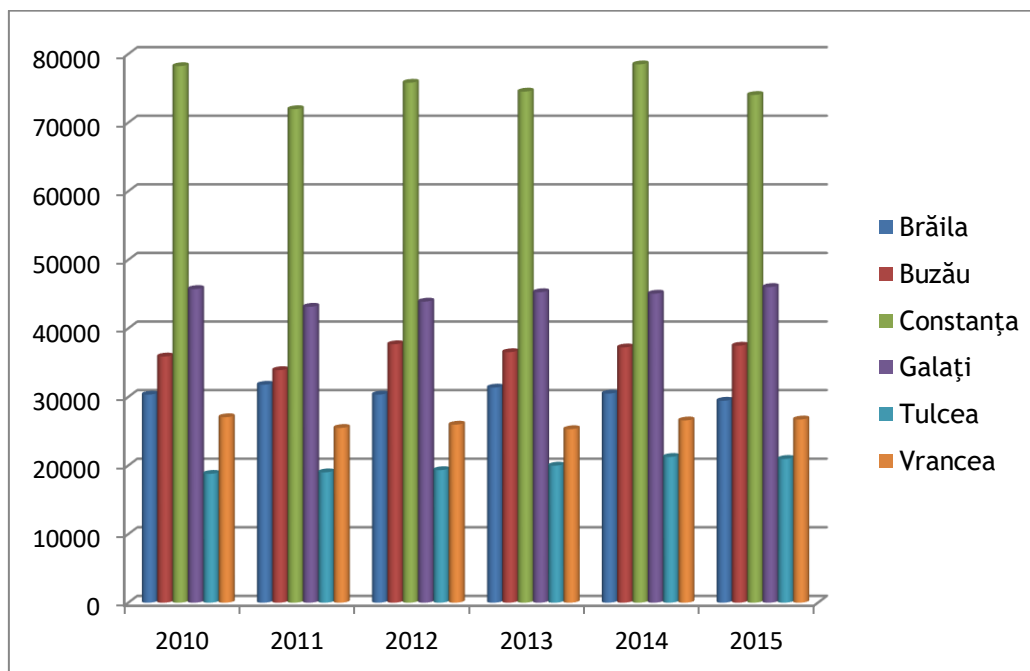
- număr -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 69 Numărul mediu al salariaților de sex feminin, la nivelul județelor Regiunii Sud-Est (2010-2015)

- număr -



Sursa: prelucrare date provenite din Institutul Național de Statistică 2017

Salariul mediu net lunar, inclusiv pe activități economice

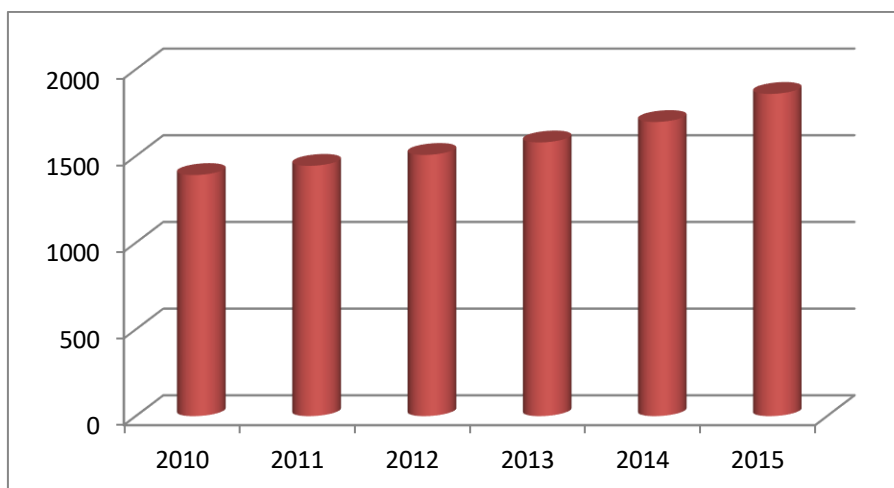
Salariul mediu net lunar se obține prin scăderea din câștigul salarial nominal brut a impozitului, contribuției salariaților pentru asigurările sociale de sănătate, contribuției individuale de asigurări sociale de stat și a contribuției salariaților la bugetul asigurărilor pentru șomaj.

Câștigul salarial mediu lunar net reprezintă raportul dintre sumele nete plătite salariaților de către agenții economici în luna de referință, indiferent pentru ce perioadă se cuvin, și numărul mediu de salariați.

Începând cu anul 2010, se remarcă o permanentă evoluție în ceea ce privește salariul mediu lunar net la nivel național, trend ce se menține în ascensiune pe întreaga perioadă analizată, respectiv până în anul 2015. Comparativ cu anul 2010, în care nivelul câștigului salarial mediu lunar era de 1.391 lei (net), în 2015 acesta atinge valoarea de 1.859 lei (net), înregistrând o creștere cu 468 de lei față de începutul perioadei de referință.

Figura nr. 70 Salariul mediu net lunar, la nivel național

- Lei-

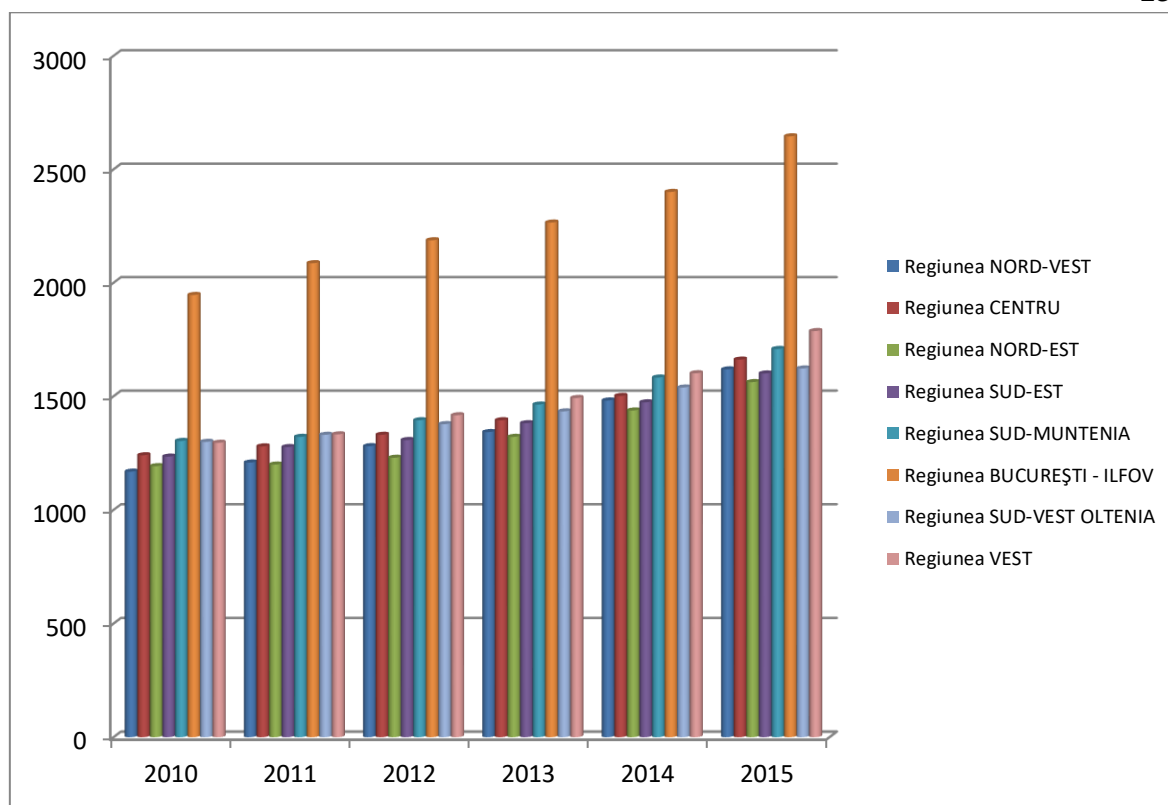


Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Evoluția nivelului salarial mediu lunar se resimte în același mod și la nivel regional în perioada 2010-2015, regiunile de dezvoltare fiind caracterizate printr-un trend ascendent al câștigului salarial. Regiunile cu cel mai ridicat nivel salarial în anul 2015 sunt Regiunea București-Ilfov, cu 2.645 de lei, Regiunea Vest, cu 1.787 de lei, urmate de Regiunea Sud-Muntenia, cu 1.708 lei. Regiunile cele mai slab dezvoltate din punct de vedere al salariilor înregistrate sunt Regiunea Nord Est, cu 1.562 de lei, și Regiunea Sud-Est, cu 1.600 de lei. În anul 2015, valoarea salariului mediu lunar net a Regiunii Sud-Est se situează la 86% din salariul mediu lunar net înregistrat la nivel național pentru anul 2015, fapt ce clasează Regiunea Sud-Est sub media națională.

Figura nr. 71 Salariul mediu net lunar, pe regiuni de dezvoltare (2010-2015)

- Lei -

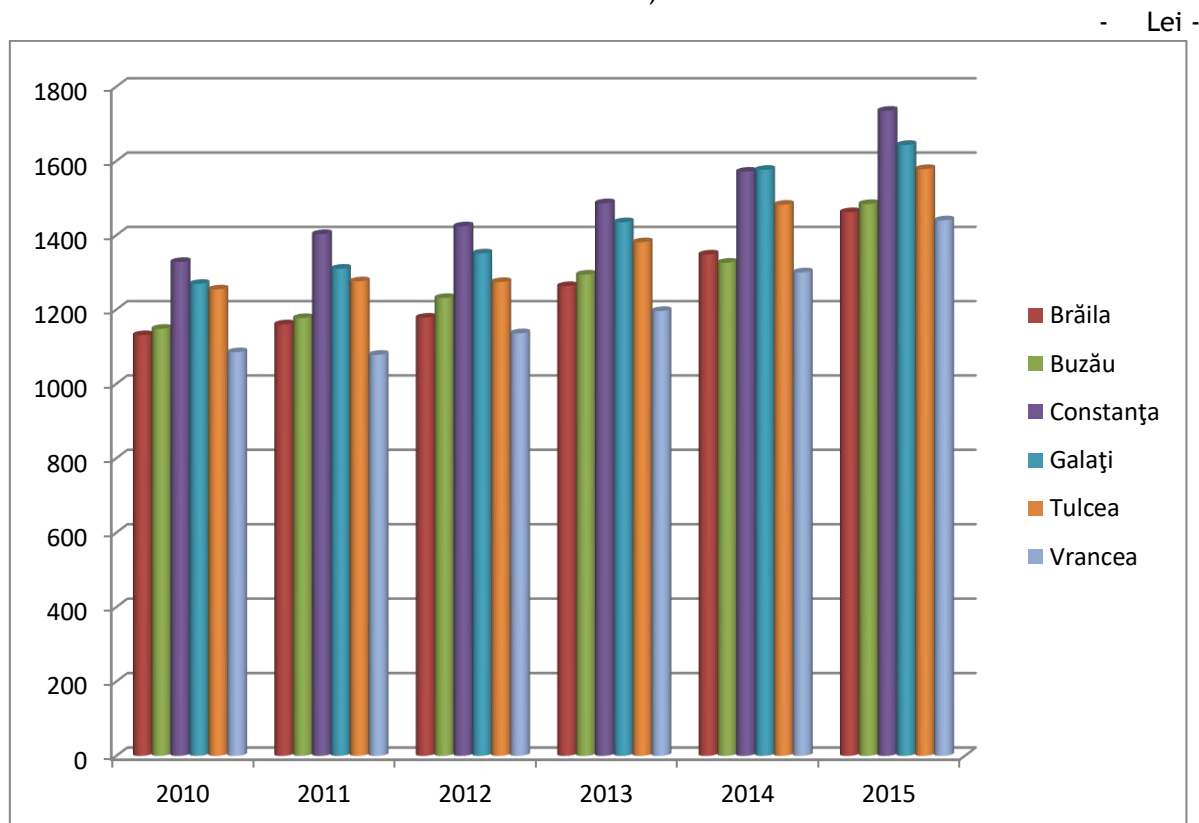


Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Analizând situația salariului mediu lunar la nivelul Regiunii Sud-Est în intervalul 2010-2015, se poate observa o ascensiune a acestor valori la nivelul fiecărui județ, județele cu cel mai înalt nivel salarial în anul 2015 fiind Constanța, Galați și Tulcea. Județul Constanța înregistrează o majorare a salariului mediu lunar net față de anul 2010 cu 407 lei, județul Galați o creștere cu 374 de lei, iar județul Tulcea cu 324 de lei. Județul cu cel mai scăzut nivel al salariului mediu lunar la sfârșitul anului 2015 este Vrancea, cu 1.440 de lei net, urmat de județele Brăila și Buzău, cu 1.462 de lei net, respectiv 1.484 de lei net.

O explicație pentru salariile crescute la nivelul județelor Constanța, Galați și Tulcea o reprezintă existența unor domenii specializate de activitate în aceste zone (activități portuare și maritime, activități tehnice specializate - de exemplu combinatul siderurgic din Galați).

Figura nr. 72 Salariul mediu net lunar la nivelul Regiunii Sud-Est, pe județe (2010-2015)

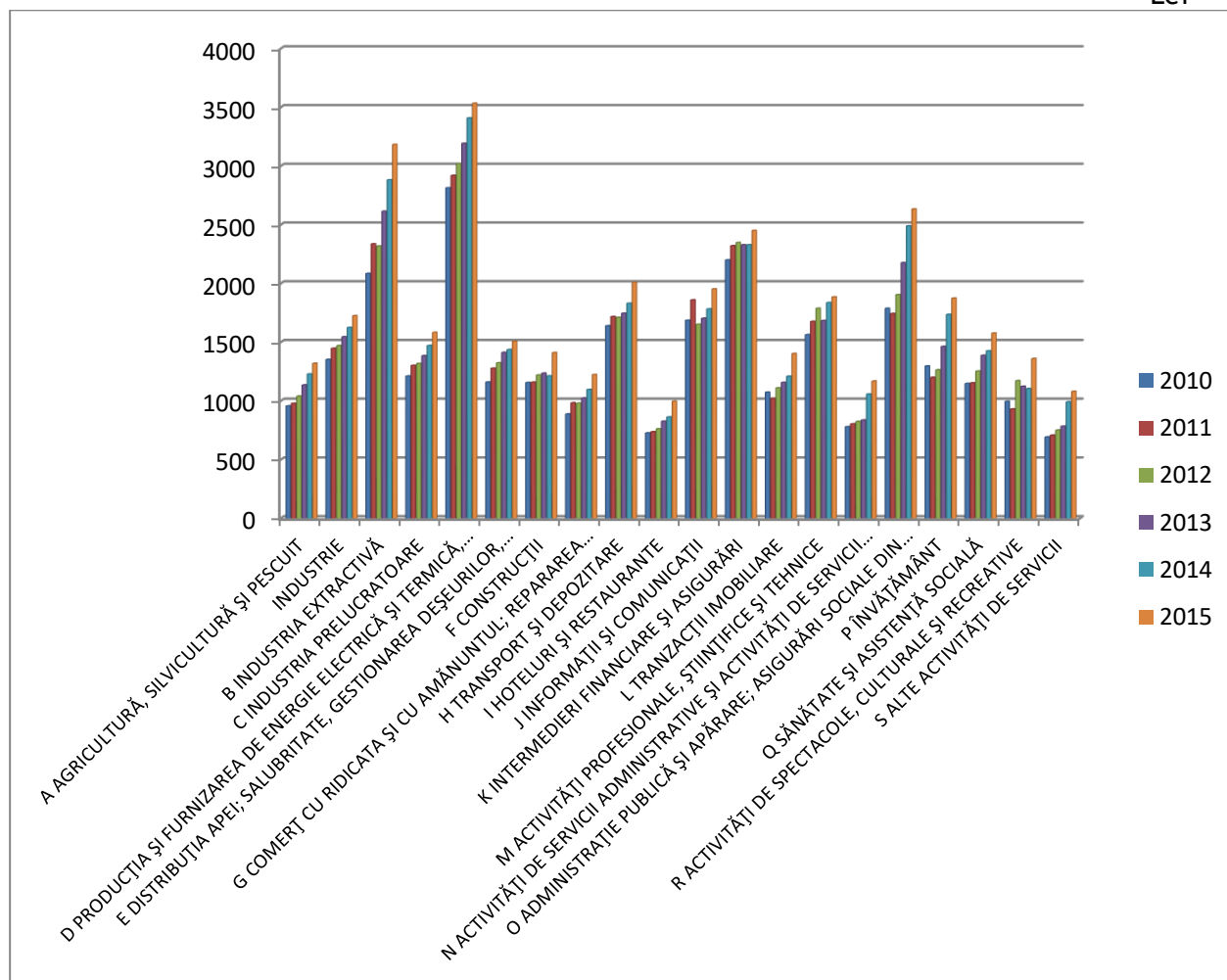


Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Sectorul economic în cadrul căruia s-a înregistrat **cea mai ridicată valoare a salariului mediu lunar în Regiunea Sud-Est** în anul 2015 este reprezentat de cel al **producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat**, sector care înregistrează un nivel salarial mediu lunar de 3.532 lei net. Următoarele sectoare de activitate cu câștiguri salariale ridicate sunt cele ale industriei extractive, cu un salariu mediu lunar de 3.181 de lei net și al administrației publice, de apărare și asigurări sociale din sistemul public, cu 2.632 de lei net. În clasamentul sectoarelor cu cel mai scăzut nivel salarial mediu lunar se situează hotelurile și restaurantele, cu 995 de lei net, categoria alte servicii, cu 1.079 de lei net și activitățile de servicii administrative și servicii suport, cu 1.167 de lei net.

Figura nr. 73 Salariul nominal mediu net lunar, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, în Regiunea Sud-Est (2010-2015)

- Lei -

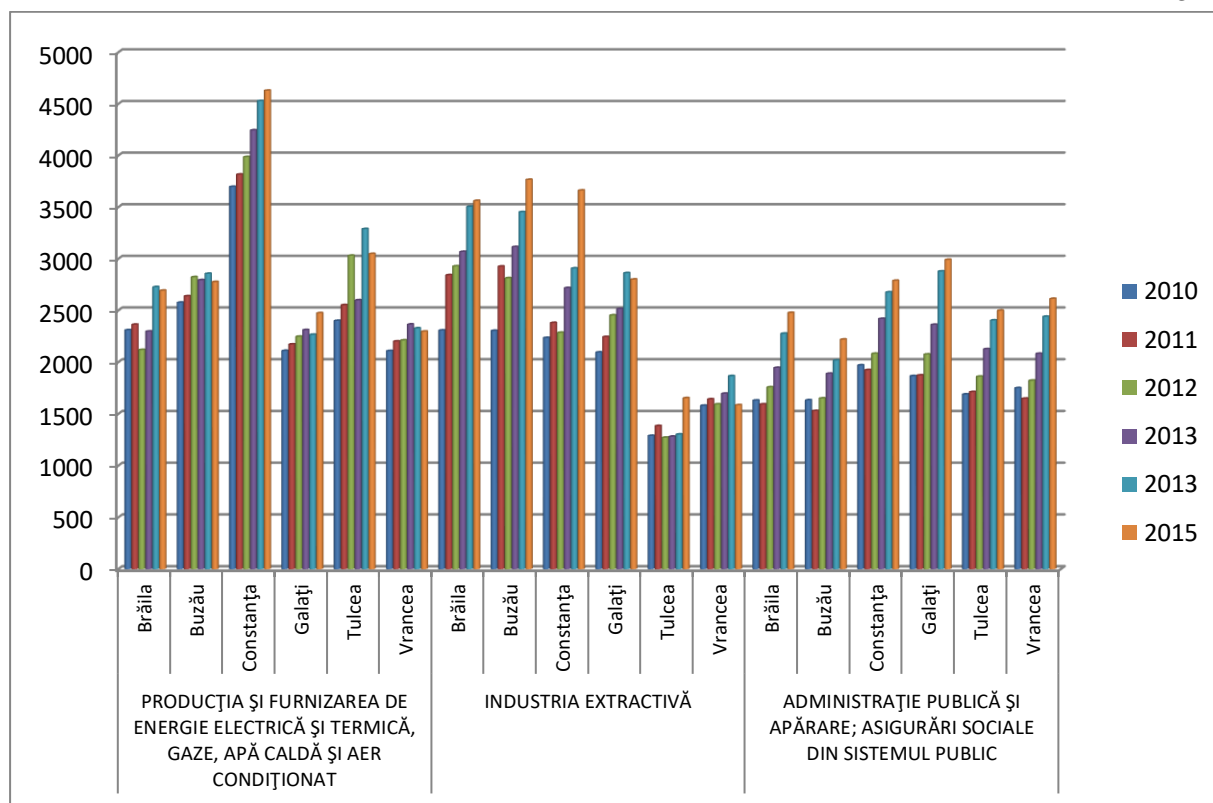


Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Sectorul producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat generează cel mai ridicat câștig salarial mediu lunar în anul 2015 în județul Constanța (luând în considerare și existența parcurilor fotovoltaice și a turbinelor eoliene din acest județ), atingând valoarea de 4.628 de lei net, iar cel mai scăzut în județul Vrancea, cu 2.295 de lei net. În ceea ce privește ramura industriei extractive, pe primul loc în clasamentul județelor cu cel mai ridicat nivel salarial în anul 2015 se situează județul Buzău, cu un salariu mediu lunar de 3.765 de lei net, iar Vrancea ocupă poziția cu cel mai scăzut salariu, respectiv 1.584 de lei net. În sectorul administrației publice, apărării și cel al asigurărilor sociale din sistemul public, cel mai ridicat nivel al salariului mediu lunar în anul 2015 se înregistrează în județul Galați, cu 2.990 de lei net. Cea mai redusă valoare a salariului pe acest sector o prezintă județul Buzău, 2.218 lei net, dar cu toate acestea nu reprezintă un nivel scăzut față de media națională.

Figura nr. 74 Sectoarele de activitate cu cel mai înalt nivel al salariului mediu lunar, la nivelul Regiunii Sud-Est, pe județe (2010-2015)

- Lei -

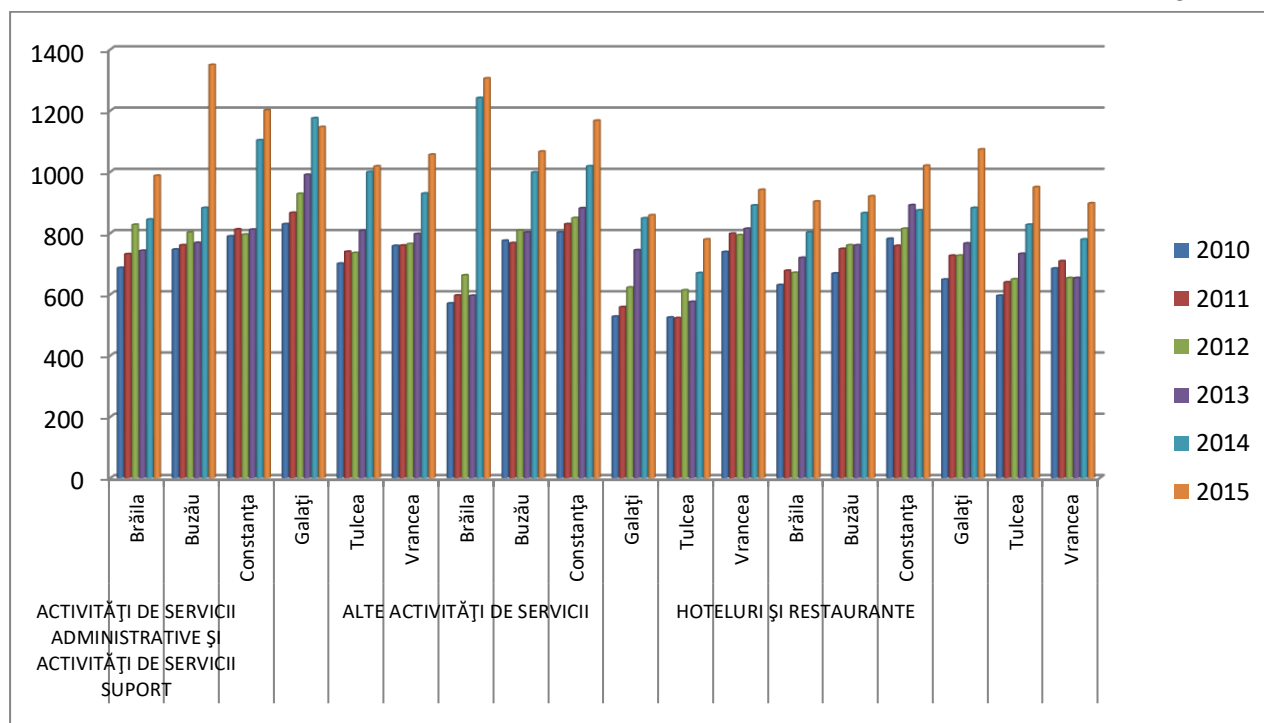


Sursă: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Activitățile de servicii administrative și activitățile de servicii suport generează cel mai înalt nivel al salariului mediu lunar din anul 2015 în județul Buzău, cu o valoare de 1.349 de lei net, cel mai scăzut fiind înregistrat la nivelul județului Brăila, cu 987 de lei net. În categoria alte activități ale economiei naționale, în anul 2015 cel mai mare salariu mediu lunar a fost de 1.305 lei net, în Brăila, cel mai scăzut fiind în județul Tulcea, cu o valoare de 779 de lei net. Sectorul cu cel mai mic nivel salarial de la nivelul Regiunii Sud-Est, cel al hotelurilor și restaurantelor, prezintă cea mai înaltă valoare a salariului din 2015 în județul Constanța (datorită specificului județului care facilitează turismul sezonier cu un număr ridicat de unități de cazare și restaurante, comparativ cu celelalte județe ale regiunii), cu 1.020 de lei net, iar cea mai slabă în Vrancea, respectiv 897 de lei net.

Figura nr. 75 Sectoarele de activitate cu cel mai scăzut nivel al salariului mediu lunar, la nivelul Regiunii Sud-Est, pe județe (2010-2015)

- Lei -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

d) Investițiile în Regiunea Sud-Est

Domeniul investițiilor se constituie într-un element deosebit de relevant pentru dezvoltarea economică a oricărei regiuni, având un efect direct în procesul de modernizare a mediului de afaceri, transpus în dezvoltarea de tehnologii avansate, transfer de informații, modernizarea echipamentelor și adoptarea unor noi standarde de calitate.

Investiții Străine Directe

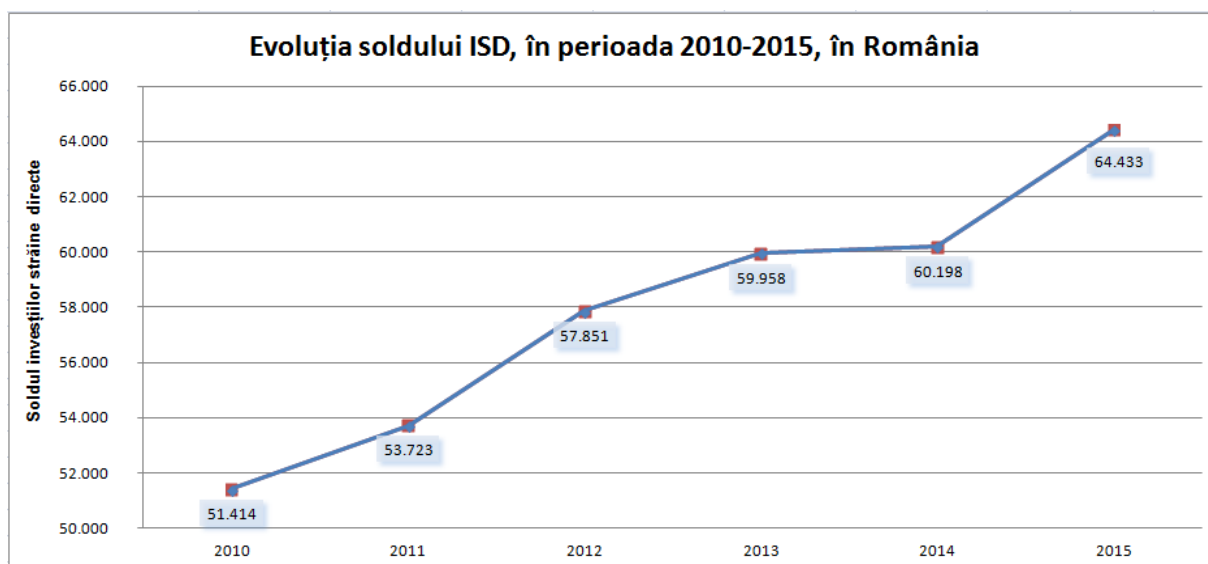
Investițiile Străine Directe (ISD) reprezintă forme importante ale materializării și exprimării procesului de globalizare a piețelor cu ajutorul cărora se determină cel puțin un număr de factori de creștere economică endogenă, precum și fluxuri financiare între țări.

Investițiile Străine Directe sunt cheltuieli efectuate pentru crearea sau cumpărarea de unități economice, înnoirea și mărirea celor existente, cu rolul de a obține venituri viitoare către investitorii străini. Acestea reprezintă conexiuni internaționale de lungă durată, între o structură rezidentă și o structură nerezidentă, în principiu, necesită realizarea de către întreprinzător a unei influențe manageriale semnificative în întreprinderea în care a investit.

Componentele Investițiilor Străine Directe sunt participațiile la capital ce revin investitorilor nerezidenți care dețin cel puțin 10 la sută din capitalul social subscris al unor întreprinderi rezidente, profitul reinvestit de către aceștia, precum și instrumentele de natura datoriei (ex. credite) dintre investitori sau grupul din care aceștia fac parte și întreprinderile în care au investit.⁵

Figura nr. 76 Evoluția ISD în perioada 2010-2015 la nivel național

- milioane euro -

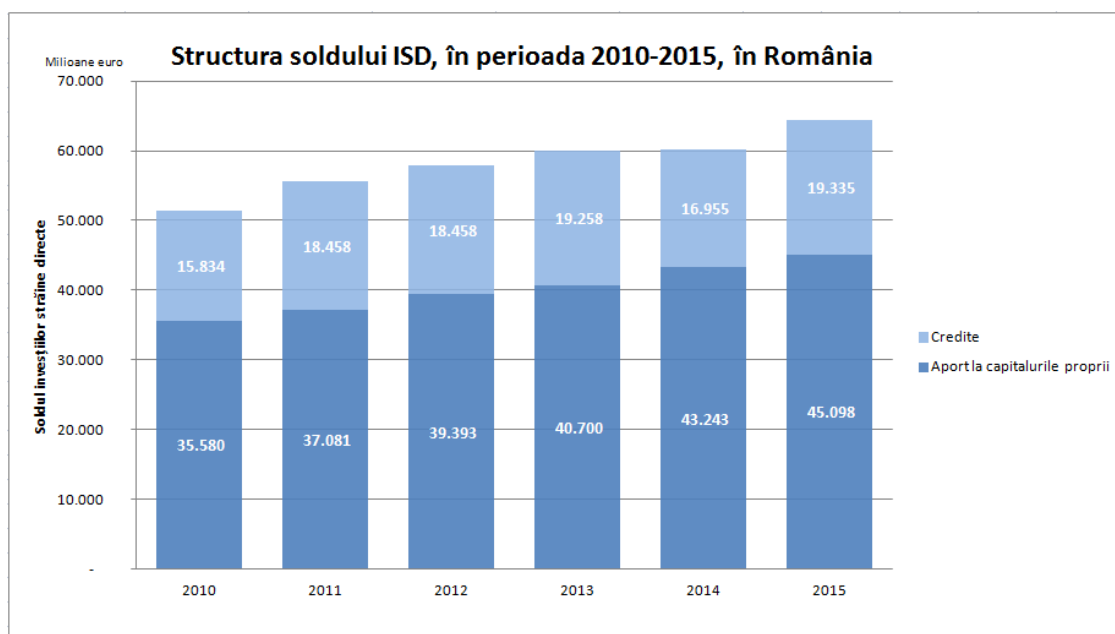


Sursa: prelucrare date provenite de la Investițiile Străine Directe în România (www.bnr.ro)

Datele statistice reflectate în figura de mai sus denotă că în perioada anilor 2010-2015 tendința soldului Investițiilor Străine Directe este una crescătoare, ajungând de la valoarea de 51.414 milioane euro în anul 2010 la 64.433 milioane euro în anul 2015.

⁵ <http://www.bnr.ro/Investitii-directe---principiul-direc%C8%9Bional-12332.aspx>

Figura nr. 77 Structura soldului ISD în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Investițiile Străine Directe în România (www.bnr.ro)

Conform figurii de mai sus, se poate observa că în perioada 2010-2015, creșterea Investițiilor Străine Directe s-a datorat în primul rând aportului la capitalurile proprii (inclusiv profitului reinvestit) al întreprinderilor investiție străină directă, în proporție de aproximativ 70% din soldul final al ISD (cea mai mare proporție a acestora înregistrându-se în anul 2014 - 71,83%, iar cea mai mică - 68,09%, în anul 2012).

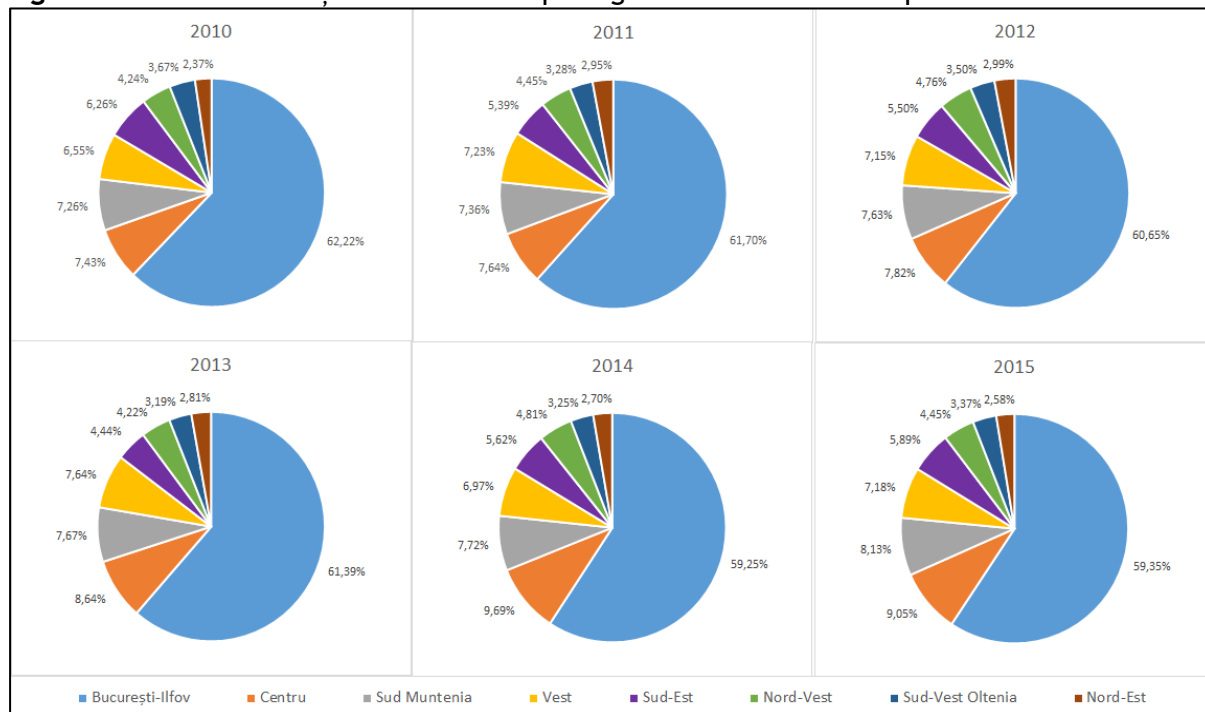
În ceea ce privește valoarea creditelor primite de către întreprinderi de la investitorii străini direcți, se poate afirma că aceasta, în perioada analizată reprezintă aproximativ 30% din valoarea soldului final al ISD.

În ceea ce privește repartitia Investițiilor Străine Directe, pe regiunile de dezvoltare ale României, se poate observa că Regiunea București-Ilfov este cea mai vizată de către investitorii străini, în proporție de aproximativ 60% din totalul ISD, în cei 5 ani de analiză. Acesta este urmată de Regiunea Centru, care în anul 2015 a înregistrat o valoare în proporție de 9% din totalul ISD, cu aproximativ un punct procentual mai mare față de anul 2010. În toți anii analizați, Regiunea Nord-Est a înregistrat cele mai mici ponderi din totalul investițiilor străine directe (2,4% în anul 2010, ajungând la 2,6% în anul 2015). În ceea ce privește Regiunea Sud-Est, ponderea ISD a scăzut de-a lungul perioadei analizate, de la 6,26% în 2010 la 5,89% în 2015.

În antiteză cu performanța atinsă de Regiunea Centru, în 2013, se identifică o diminuare semnificativă a soldului de ISD, de aproximativ 55 %, la nivelul Regiunii Sud-Est, raportat la

rezultatele anului anterior, 2012, în valoare relativă, diminuarea volumului de investiții, reprezentând mai bine de 2 milioane de EUR, înregistrându-se astfel, cel mai mic stoc de ISD, după 2005, adică 2.529 milioane EUR.

Figura nr. 78 Evoluția structurii ISD pe regiuni de dezvoltare în perioada 2010-2015



Sursa: Calcule proprii pe baza Investițiilor Străine Directe în România (www.bnr.ro)

Conform BNR, în ceea ce privește participarea, la nivel național, primele cinci țări clasate după ponderea deținută în soldul ISD la 31 decembrie 2015 sunt: Olanda (25,0 %), Austria (14,2 %), Germania (12,4 %), Cipru (6,9 %) și Franța (6,7 %).

Din punct de vedere teritorial, se observă orientarea ISD cu precădere spre Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov (59,3 %), alte regiuni de dezvoltare care au atras un volum important de ISD fiind Regiunea Centru (9,0 %), Regiunea Vest (8,1 %), Regiunea Sud-Muntenia (7,2 %), Regiunea Nord-Vest (5,9 %). Se observă că ISD au fost localizate teritorial după sediul social al întreprinderilor investiție directă, ceea ce nu corespunde întotdeauna cu locul de desfășurare a activității economice.

Regiunea Sud-Est ocupă antepenultimul loc în clasamentul regional, cu o pondere de doar 4,5% din valoarea totală a investițiilor în 2015.

Investiții brute ale unităților locale active, la nivel regional și național în perioada 2010-2015

Întreprinderea este o grupare de unități legale care se constituie ca o entitate organizațională de producție de bunuri, servicii comerciale sau servicii de interes social, ce beneficiază de o autonomie de decizie, mai ales pentru asigurarea resurselor sale curente. Întreprinderea activă este entitatea care, din punct de vedere economic este activă (în perioada de observare), respectiv realizează bunuri sau servicii, înregistrează cheltuieli și întocmește bilanț contabil.

Unitatea locală este o întreprindere sau o parte a acesteia (atelier, fabrică, depozit, birou, mină sau stație etc) situată la o adresă identificabilă⁶.

Investițiile reprezintă valoarea investițiilor efectuate în perioada de referință pentru toate bunurile corporale, cumpărate de la terți sau produse pe cont propriu și a căror durată de utilizare este mai mare de 1 an⁷.

Investițiile brute în bunuri corporale reprezintă investițiile în toate bunurile corporale pe parcursul perioadei de referință. Sunt incluse mijloacele fixe corporale noi și cele existente, indiferent dacă sunt cumpărate de la terțe părți, dobândite în urma unui contract de leasing financiar (adică dreptul de a utiliza un bun de folosință îndelungată în schimbul plății unei chirii pe parcursul unei perioade prestabilite și relativ extinse) sau sunt produse pentru uzul propriu (respectiv producția capitalizată de mijloace fixe corporale), care au o durată de utilizare mai mare de un an, inclusiv bunuri corporale care nu se produc, cum ar fi terenurile. Pragul duratei de utilizare a unui bun care poate fi capitalizat poate fi mărit conform practicilor contabile ale societății, acolo unde aceste practici impun o durată de utilizare mai mare decât pragul de un an indicat mai sus⁸.

Observație: Investițiile nete reprezintă cheltuielile efectuate pentru lucrări de construcții, de instalații și de montaj, pentru achiziționarea de utilaje, mijloace de transport, alte cheltuieli destinate creării de noi mijloace fixe, pentru dezvoltarea, modernizarea, reconstrucția celor existente, precum și valoarea serviciilor legate de transferul de proprietate al mijloacelor fixe existente și al terenurilor (taxe notariale, comisioane, cheltuieli de transport, de încărcare-descărcare) etc.

⁶ Institutul Național de Statistică, <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=INT101G>

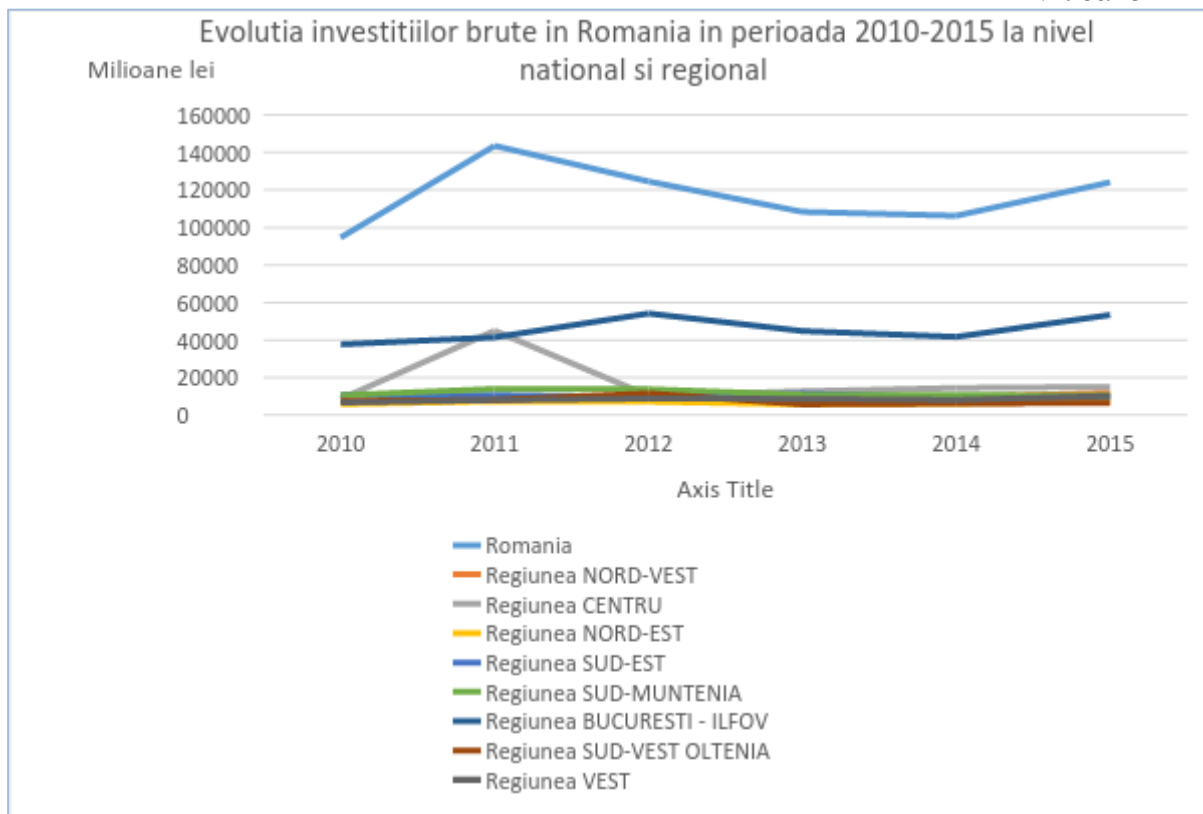
⁷ Institutul Național de Statistică, http://colectaredate.insse.ro/metadate/search_indicator.htm?action=viewCardFromResearch&selection=I&indicator=329

⁸ Institutul Național de Statistică, <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=INT105D>

Evoluția investițiilor brute în bunuri corporale din unitățile locale la nivel național și pe regiuni de dezvoltare

Figura nr. 79 Evoluția investițiilor brute în România în perioada 2010-2015 la nivel național și regional

- Mioane LEI -



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din figura anterioară se constată că la nivel național (total) investițiile brute prezintă o creștere exponențială în perioada 2010-2011, de la aproximativ 95.000 milioane de lei la 143.530 milioane de lei. Începând cu anul 2012 și până în 2014, investițiile brute au scăzut cu aproximativ 20.000 milioane de lei.

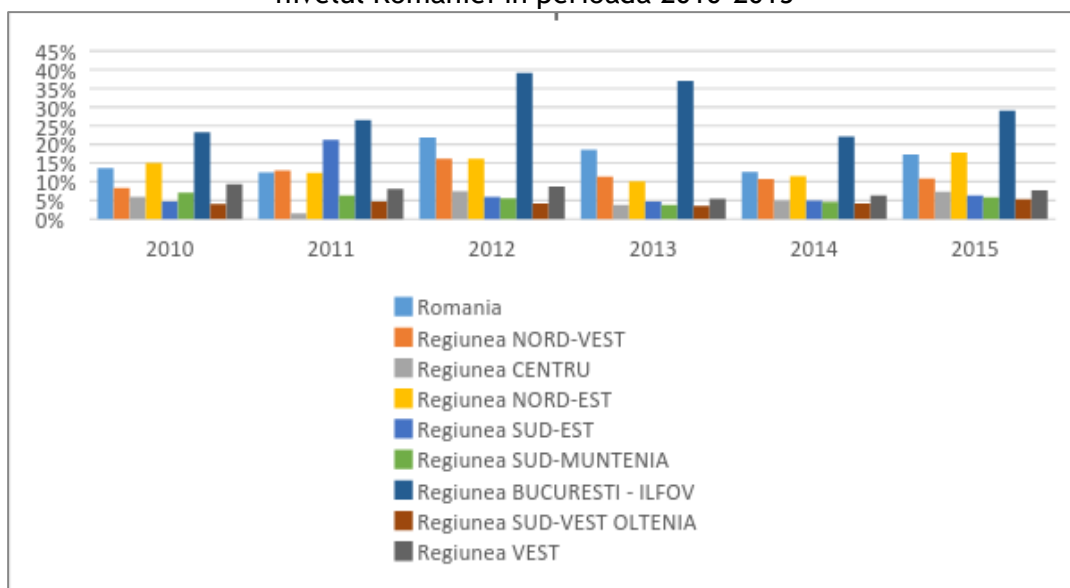
În ceea ce privește evoluția la nivel regional, cel mai ridicat nivel al investițiilor brute se regăsește pe parcursul întregii perioade analizate în Regiunea București-Ilfov, fiind urmată de Regiunea Centru, în timp ce minimele investiționale au fost prezente în Regiunea Nord-Est.

Evoluția investițiilor brute în România în perioada 2010-2015 pe ramuri de activitate, la nivel național și regional

În Regiunea Sud-Est ponderea investițiilor în industrie a scăzut de la 63% în 2010 la 49% în 2015. Acest trend este observabil în toate regiunile de dezvoltare, cu excepția Regiunii Centru, în care ponderea a crescut de la 55% în 2010 la 62% în 2015.

Din figura de mai jos se observă că ponderea investițiilor brute în construcții a crescut de la 5% în 2010 la 6% în 2015.

Figura nr. 80 Evoluția ponderii investițiilor brute în **construcții** în total investiții brute la nivelul României în perioada 2010-2015



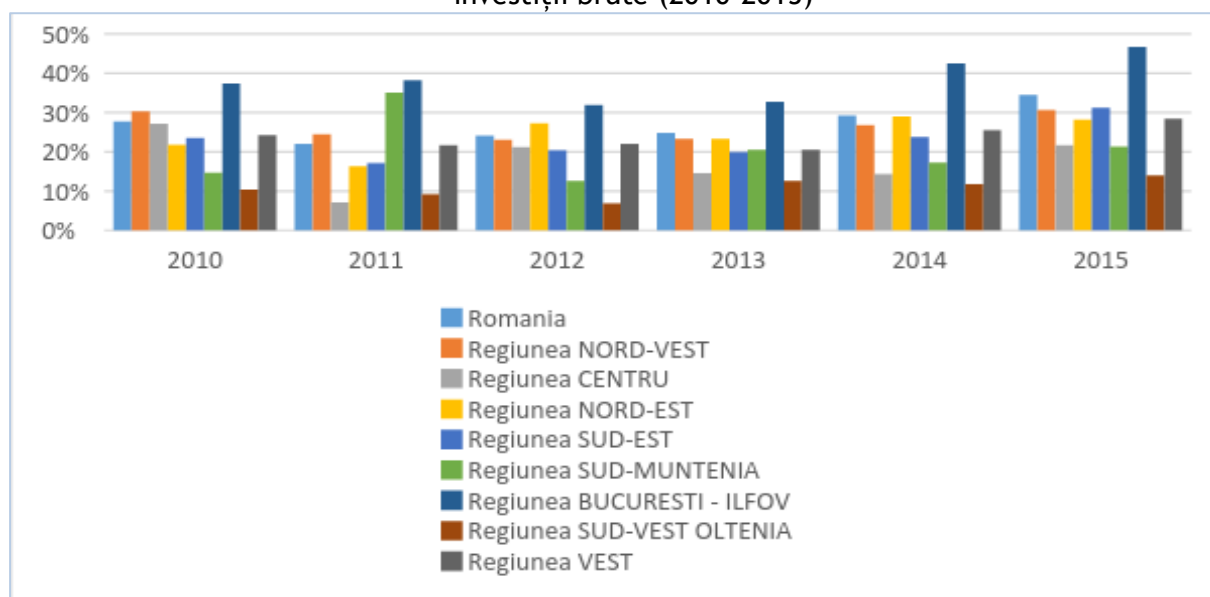
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

În ceea ce privește investițiile brute din sectorul construcțiilor, se constată că cele mai mari investiții au avut loc la nivelul Regiunii București-Ilfov și Regiunea Nord-Est pe toată perioada analizată.

Pe de altă parte, cea mai scăzută pondere a investițiilor în domeniul construcțiilor se regăsește în Regiunea Sud-Vest Oltenia, cu o medie de 4% din total investiții brute.

Spre deosebire de trendul investițiilor în industrie, în servicii trendul este unul crescător. În Regiunea Sud-Est, ponderea investițiilor în servicii a crescut de la 24% în 2010 la 31% în 2015.

Figura nr. 81 Evoluția ponderii investițiilor brute în sectorul **serviciilor** raportat la total investiții brute (2010-2015)

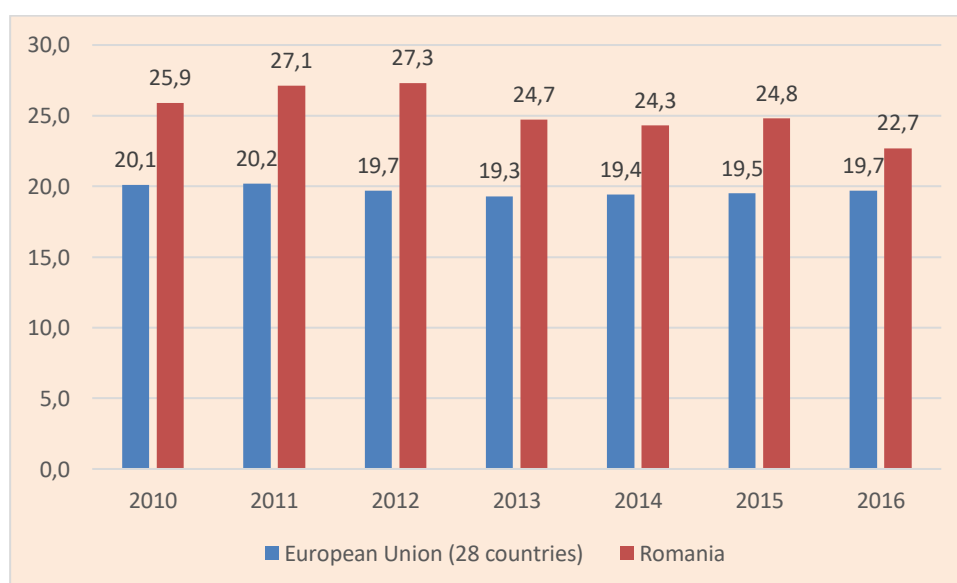


Sursa : prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

În figura de mai sus, se observă evoluția ponderii investițiilor brute în servicii raportat la totalul investițiilor brute în perioada 2010-2015.

Se observă că investițiile în servicii la nivelul Regiunii București-Ilfov au depășit în anii 2014 și 2015 pragul de 40%, în timp ce în Regiunea Sud-Vest Oltenia investițiile în servicii au fost în medie de 10% din total investiții brute.

Figura nr. 82 Formarea brută a capitalului ca procent din PIB



Sursa: prelucrarea datelor provenite de la Eurostat 2017

Se observă că în România situația este mai bună comparativ cu media europeană pentru toți anii de analiză. Deși trendul este unul descendent atât la nivel european, cât și național, procentul din PIB destinat investițiilor este mai mare în România decât media europeană, variind de la 25,9% în 2010 la 22,7% în 2015.

e) Avantajele comparative ale Regiunii SE

În vederea măsurării avantajelor comparative ale Regiunii Sud-Est, s-a avut în vedere analiza unui set de indicatori care să ofere o imagine de ansamblu asupra volumului importurilor și exporturilor, balanței comerciale și Indicele de avantaj comparativ - ICA (Revealed Comparative Advantage - RCA) propus de Balassa. Toate datele necesare în calculul indicatorilor au fost preluate de la Institutul Național de Statistică.

Importurile și exporturile pe grupe de produse conform Nomenclatorului Combinat

Comerțul exterior al României cuprinde toate bunurile materiale care se schimbă între România și alte țări, având ca obiect: importul de mărfuri directe pentru consum; mărfurile importate scoase din antrepozitele vamale sau zonele libere pentru a fi puse în consum; exportul de produse naționale, precum și exportul de mărfuri importate declarate pentru consumul intern. De asemenea se cuprind: importurile temporare de bunuri străine pentru prelucrare în interiorul țării (prelucrare activă), exporturile de produse compensatoare după prelucrarea în țară, exporturile temporare de bunuri pentru prelucrare în alte țări, (prelucrare pasivă), importurile de produse compensatoare după prelucrarea în afara țării și importurile și exporturile de bunuri în leasing financiar.

Bunurile exportate și importate sunt clasificate potrivit Nomenclatorului Combinat (N.C.), care stă la baza tarifului vamal comunitar.

Datele valorice sunt exprimate: pentru exporturi, în prețuri FOB, iar pentru importuri și în prețuri CIF. Prețul FOB (Free on Board/Liber la bord) reprezintă prețul la frontiera țării exportatoare, care include valoarea bunului, toate cheltuielile de transport până la punctul de îmbarcare, precum și toate taxele pe care bunul trebuie să le suporte pentru a fi încărcat la bord. Prețul CIF (Cost, Insurance, Freight/Cost, Asigurare, Navlu) reprezintă prețul la frontiera țării importatoare, care cuprinde atât elementele componente ale prețului FOB, cât și costul asigurării și transportului internațional.

Tabel nr. 6 Grupe de produse conform nomenclatorului combinat

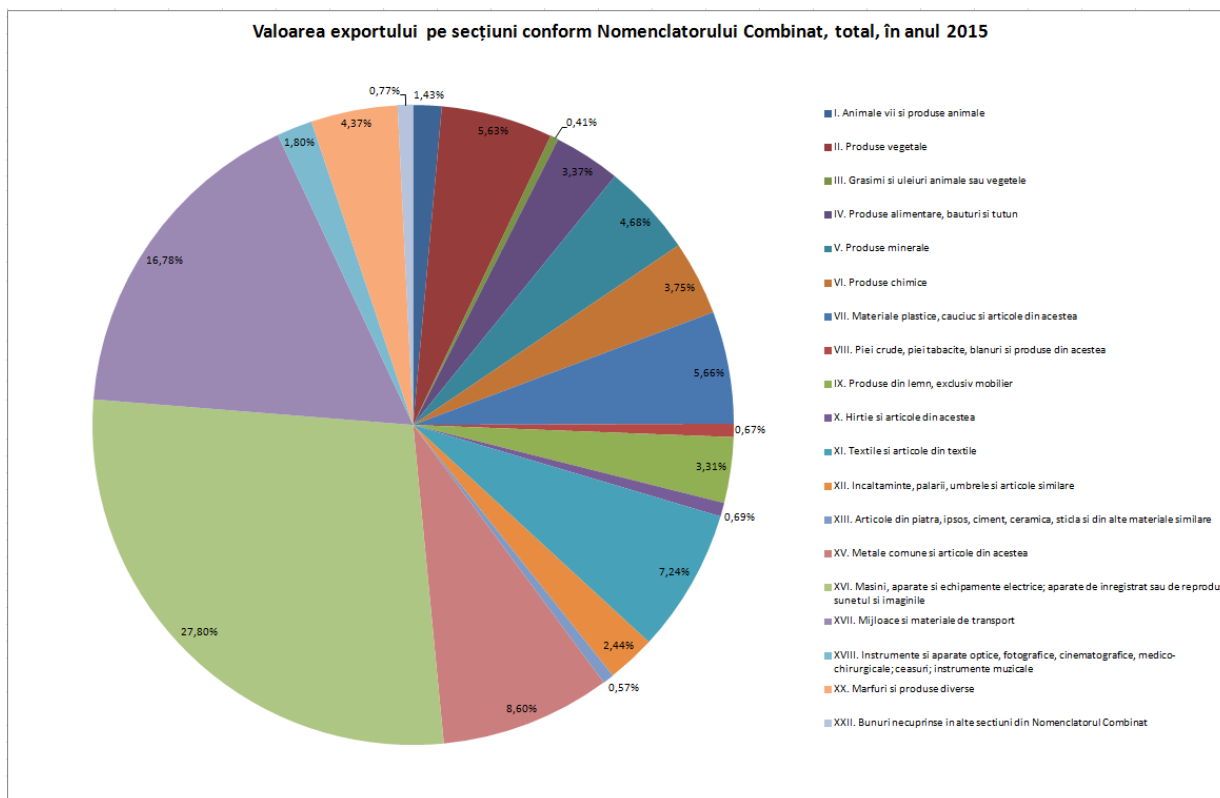
I. Animale vii și produse animale
II. Produse vegetale
III. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale
IV. Produse alimentare, băuturi și tutun
V. Produse minerale
VI. Produse chimice
VII. Materiale plastice, cauciuc și articole din acesta
VIII. Piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea
IX. Produse din lemn, exclusiv mobilier
X. Hârtie și articole din aceasta
XI. Textile și articole din textile
XII. Încălțăminte, pălarii, umbrele și articole similare
XIII. Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare
XV. Metale comune și articole din acestea
XVI. Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile
XVII. Mijloace și materiale de transport
XVIII. Instrumente și aparate optice
XX. Mărfuri și produse diverse
XXII. Alte produse nenominalizate în altă parte

Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Majoritatea grupelor conform NC au înregistrat o pondere mai mare în anul 2015 față de anul 2010, în ceea ce privește exportul. În ceea ce privește grupa V (Produse Minerale), se observă o scădere a exportului cu aproximativ un punct procentual.

Din analiza datelor statistice, se poate observa faptul că majoritatea grupelor conform NC au înregistrat o pondere mai mare în anul 2015 față de anul 2010, în ceea ce privește importul. În ceea ce privește grupa X (Hârtie și articole din aceasta), se observă o scădere a importului.

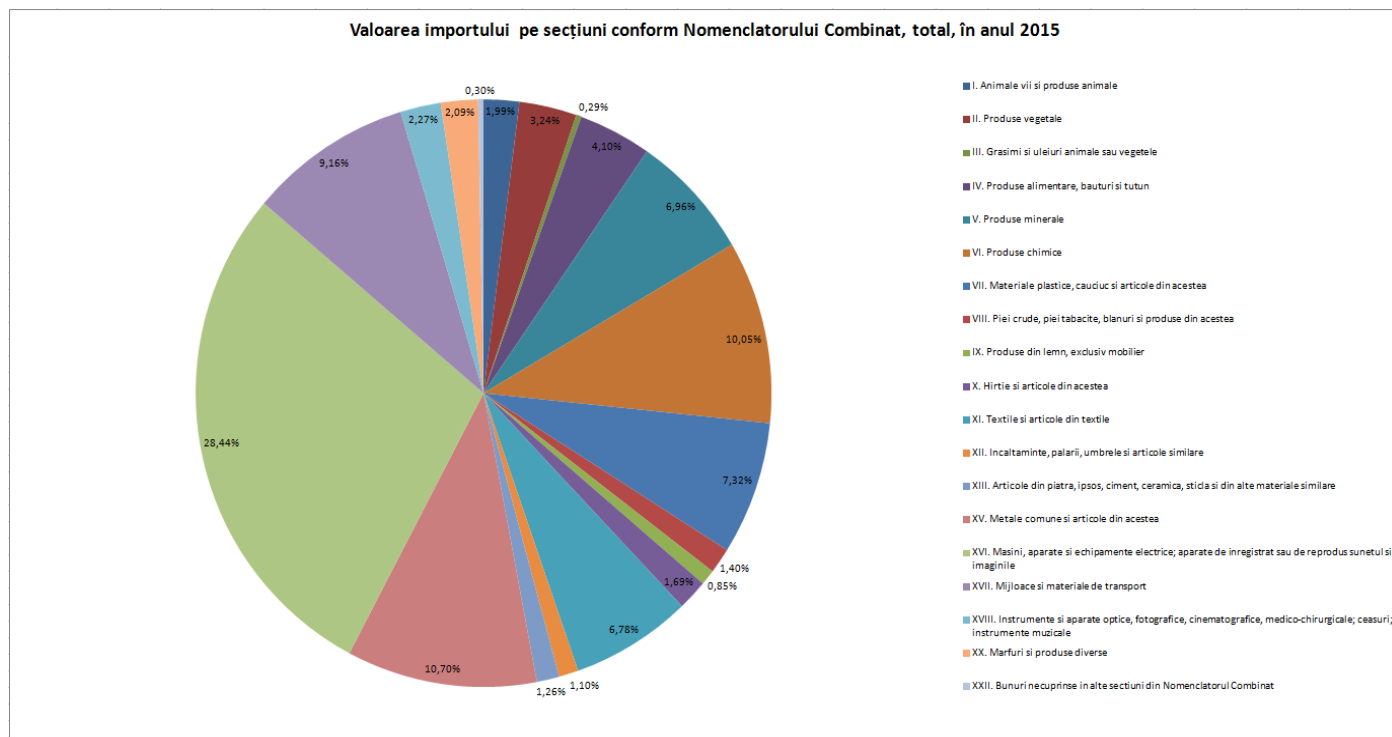
Figura nr. 83 Ponderea exportului pe secțiuni conform Nomenclatorului Combinat, în anul 2015 la nivel național



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din grafic se observă că cea mai mare pondere în ceea ce privește exportul o deține grupa numărul XVI - Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, respectiv 27,8%, acesta fiind urmată de grupa XVII - Mijloace și materiale de transport, care prezintă o pondere de 16,78% din exportul total. Grupele de produse precum: VIII - Piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea, III - Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale.

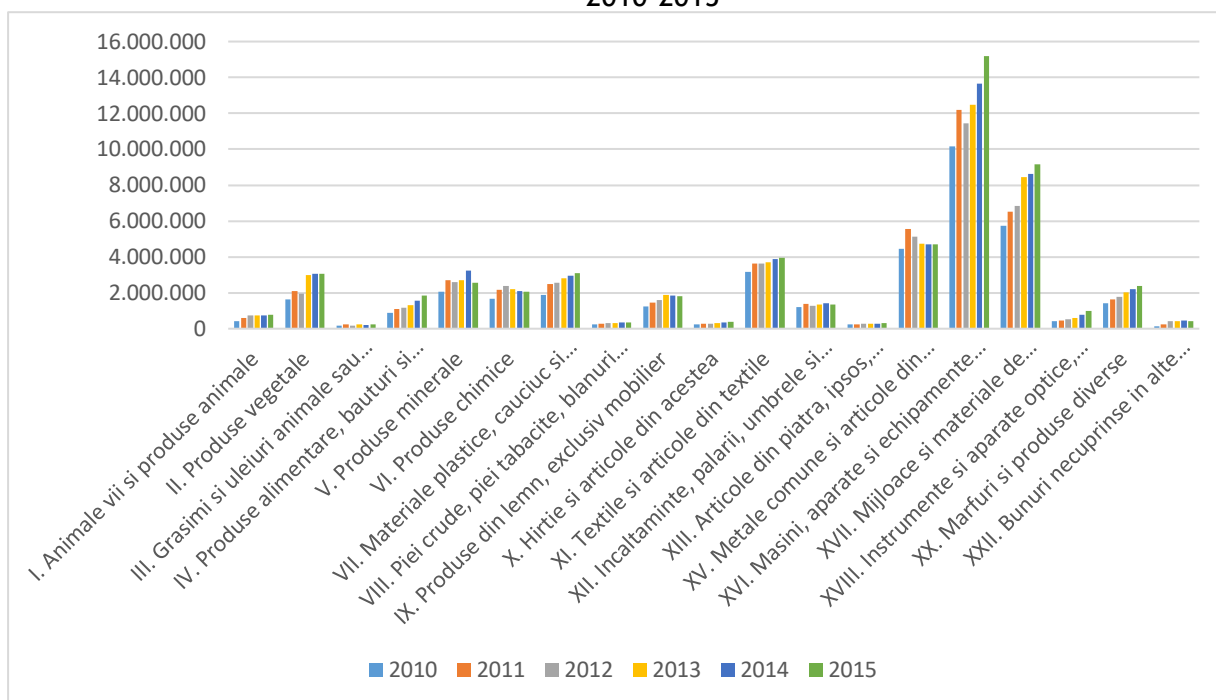
Figura nr. 84 Ponderea importului pe secțiuni conform Nomenclatorului Combinat, în anul 2015 la nivel național



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din graficul de mai sus se observă că România, în proporție de 28,44% din importurile totale, importă mașini, aparate și echipamente electrice. Această grupă este urmată de grupa XV și anume metale comune și articole din acestea, în proporție de 10,7% din total. La polul opus, cu o proporție mai mică de 1% se află grupele: IX - Produse din lemn, exclusiv mobilier și III - Grăsimi și uleiuri vegetale.

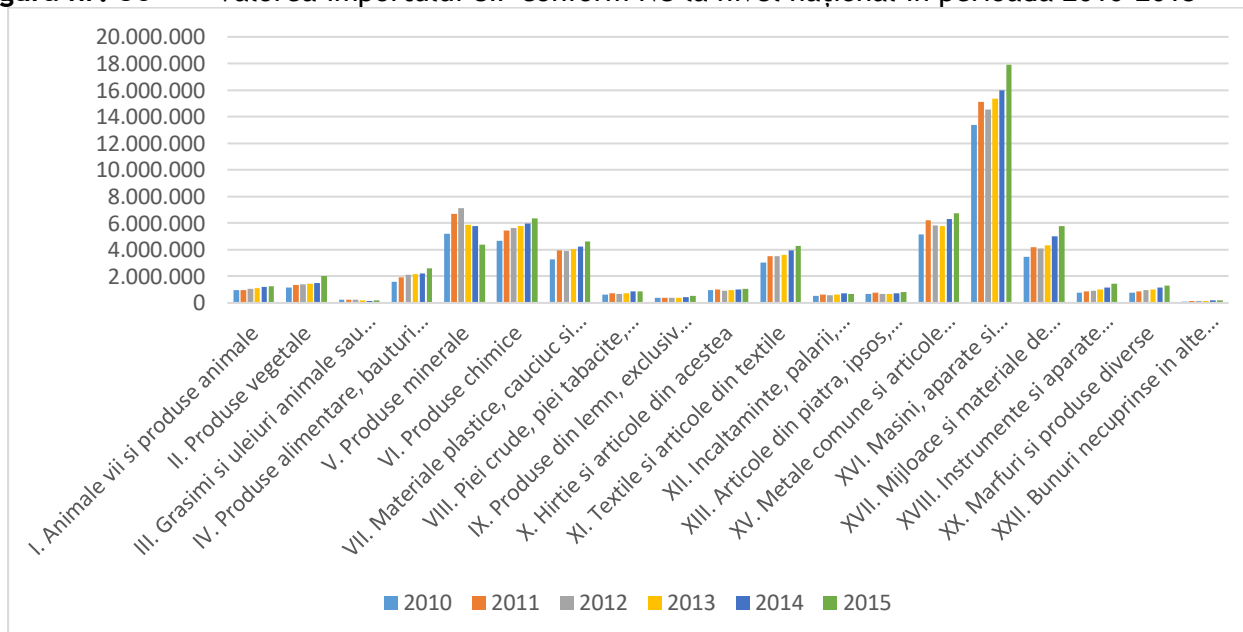
Figura nr. 85 Valoarea exportului FB pe capitole conform NC la nivel național în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din analiza graficului de mai sus, se observă că cea mai exportată categorie este cea reprezentată de capitolul XVI - Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, urmată de mijloace și materiale de transport.

Figura nr. 86 Valoarea importului CIF conform NC la nivel național în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din analiza graficului de mai sus rezultă că cea mai importată categorie este tot cea reprezentată de capitolul XVI - Mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile, urmată de metale comune și articole din acestea.

Soldul balanței comerciale

Definiție: Soldul balanței comerciale FOB/FOB se calculează pe baza valorii exportului FOB și a importului FOB, ca diferență între acestea⁹.

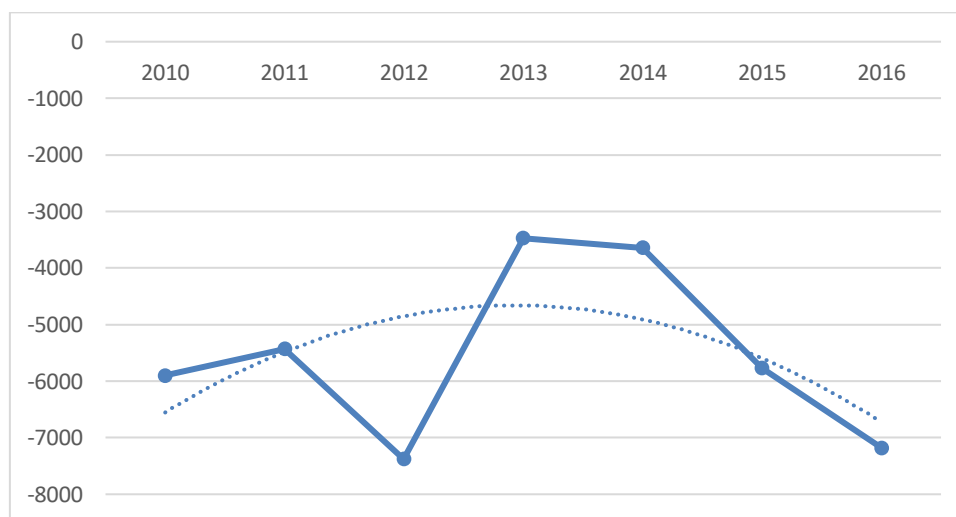
Prețul FOB (Free on Board-Liber la Bord) reprezintă prețul la frontiera țării exportatoare, care include valoarea mărfii, toate cheltuielile de transport până la punctul de îmbarcare, precum și toate taxele suportate pentru ca marfa să fie încărcată la bord.

Soldul balanței comerciale FOB/CIF se calculează pe baza valorii exportului FOB și a importului CIF, ca diferență între acestea.

Prețul CIF (Cost, Insurance, Freight-Cost, Asigurare, Navlu) reprezintă prețul la frontiera țării importatoare, care cuprinde atât elementele componente ale prețului FOB, cât și costurile asigurării și transportului internațional.

Evoluția indicatorului se poate observa în graficul de mai jos.

Figura nr. 87 Evoluția soldului BC FOB/FOB la nivel național în perioada 2010-2016



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Din graficul de mai sus se poate observa că balanța comercială a României este deficitară, cele mai mici valori ale soldului înregistrându-se în 2012, după care a urmat o ușoară

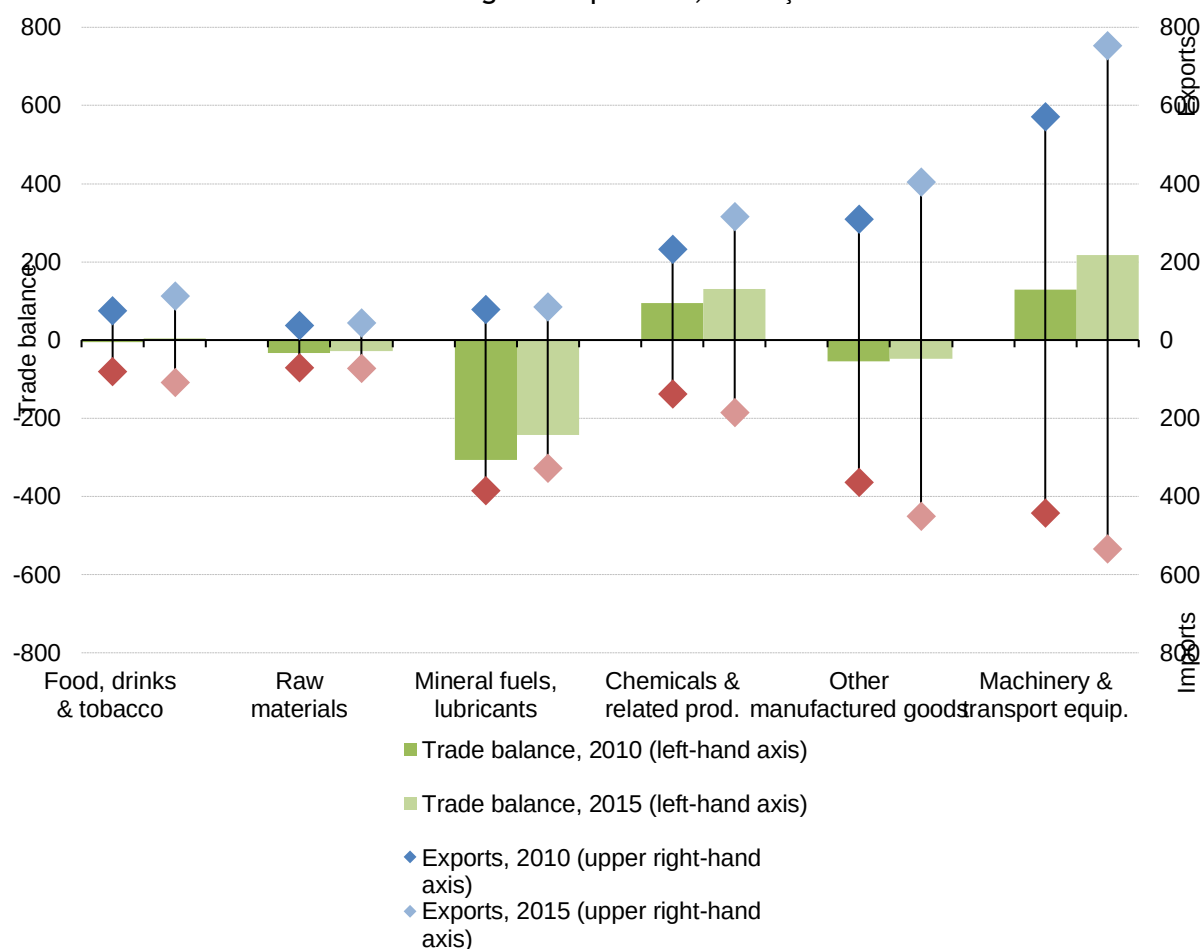
⁹ http://www.insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/comert_ext/a16/Precizari_metodologice.pdf

redresare în 2013 și 2014, pentru ca din nou, în ultimii doi ani valoarea să scadă aproape de nivelul atins în 2012.

Operațiunea de cumpărare de bunuri ai căror furnizori sunt situați în state terțe, altele decât statele membre UE, este denumită import sau achiziție extracomunitară.

Operațiunea de cumpărare/achiziție de bunuri ai căror furnizori sunt situați în statele membre UE este denumită achiziție intracomunitară. Exporturile, importurile și balanța comercială pentru Extra EU-28 pe categorii de produse este prezentată în graficul de mai jos.

Figura nr. 88 Exporturile, importurile și balanța comercială pentru Extra EU-28 pe categorii de produse, 2010 și 2015

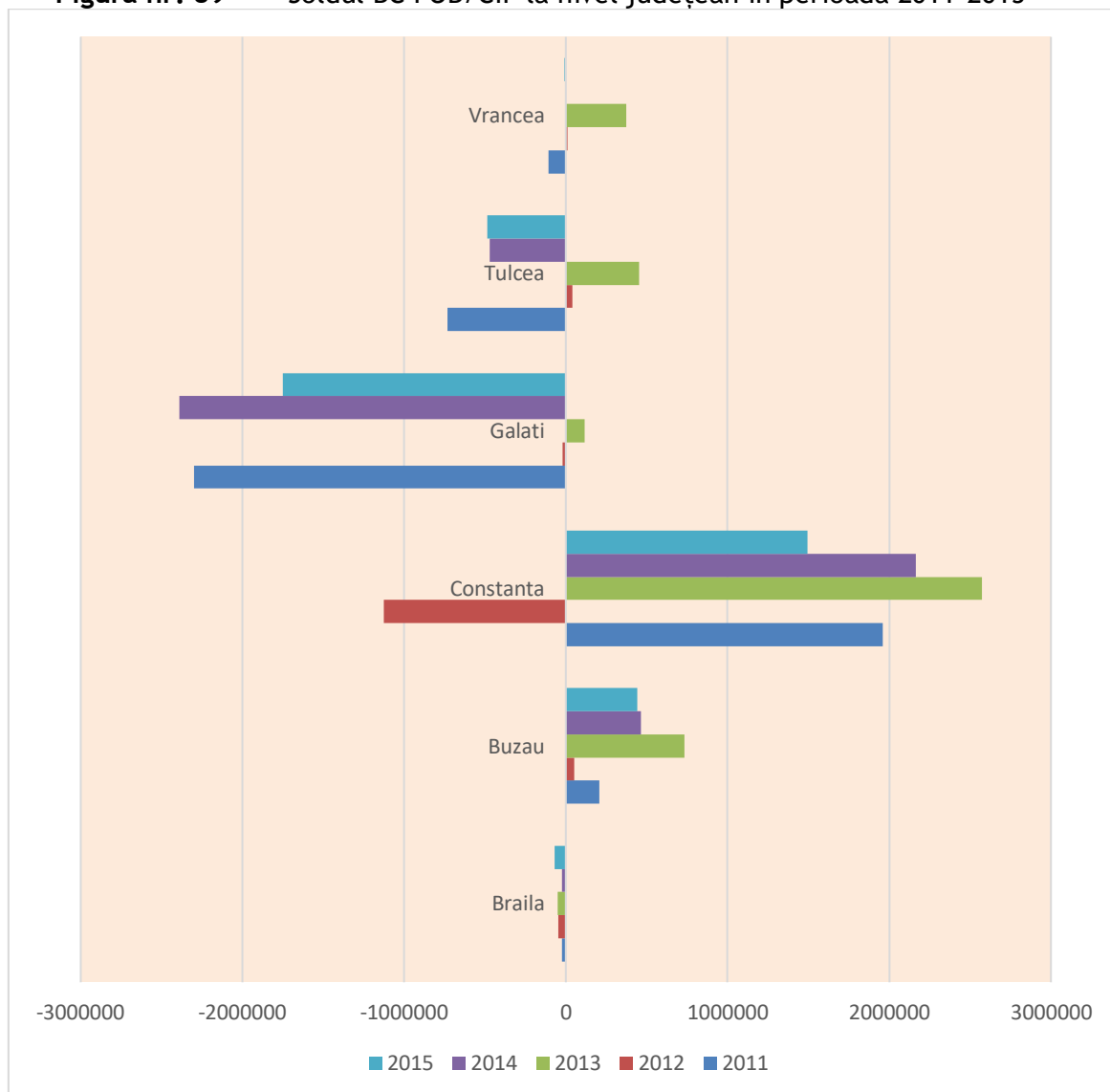


Sursa: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Extra_EU-28_trade_by_main_products,_EU-28,_2010_and_2015_\(billion_EUR\)_YB16.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Extra_EU-28_trade_by_main_products,_EU-28,_2010_and_2015_(billion_EUR)_YB16.png)

În ceea ce privește schimburile extracomunitare de bunuri (Extra-UE28) în perioada 2010-2015 cele mai mici valori ale importurilor se înregistrează pentru materialele brute, fiind urmate de mâncare, băutură și țigări. La polul opus, cele mai mari valori atât de import, cât și de export sunt pentru mașini și echipamente de transport.

La nivelul județelor Regiunii Sud-Est s-au preluat datele lunare din Tempo Online a Institutului Național de Statistică, primul an disponibil fiind 2011.

Figura nr. 89 Soldul BC FOB/CIF la nivel județean în perioada 2011-2015



Sursa: prelucrare date preluate de la Institutul Național de Statistică 2017

Din analiza graficului de mai sus rezultă că:

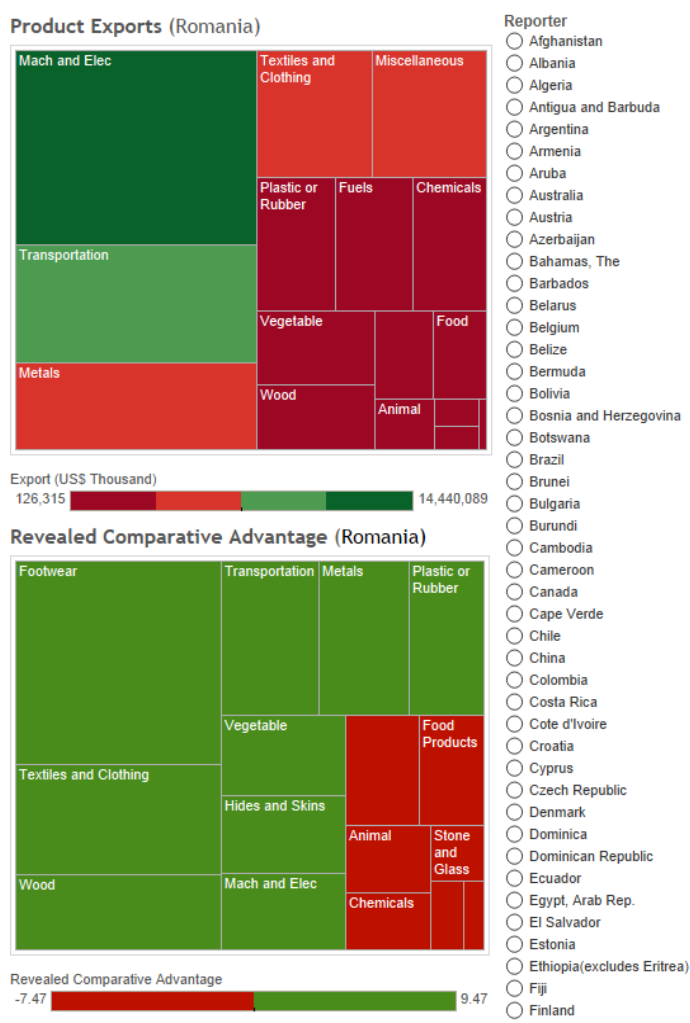
- Brăila are o balanță comercială deficitară pentru toți anii analizați;
- Buzău se află într-o situație diametral opusă, balanța sa comercială fiind excedentară;
- Județul Constanța înregistrează doar în anul 2012 o balanță comercială deficitară;
- Galați și Tulcea au un sold excedentar al balanței comerciale doar în anul 2013;
- Vrancea prezintă un singur an un sold excedentar și anume în 2013.

RCA = revealed comparative advantage

Analiza performanței comerțului internațional a regiunilor din Europa este considerată unul dintre cele mai utile instrumente în proiectarea unor politici regionale corespunzătoare. În acest sens, indicatorul RXA (Revealed Export Advantage) este extrem de relevant, sugerând măsura în care o țară sau regiune pune mai mult sau mai puțin accent pe exportul anumitor categorii de produse decât alte țări sau regiuni.

Potrivit datelor analizate de World Bank, România înregistrează avantaje comparative la nivel mondial pentru următoarele categorii de produse: încălțăminte, produse textile și îmbrăcăminte, lemn, sisteme de transport, metale, plastic, produse vegetale, produse din piele, mașini și echipamente de transport.

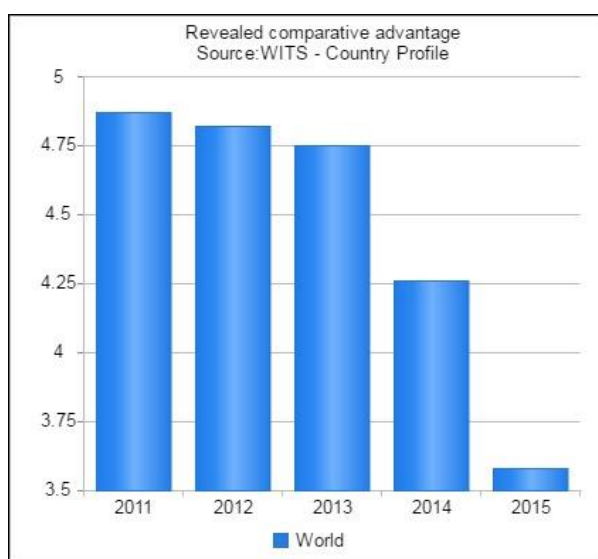
Figura nr. 90 Revealed Comparative Advantage (RCA) în România (The World Bank, 2014)



Datele furnizate de WITS - World Integrated Trade Solution, arată evoluția RCA în România pentru toate categoriile de produse pentru care țara noastră înregistrează avantaje

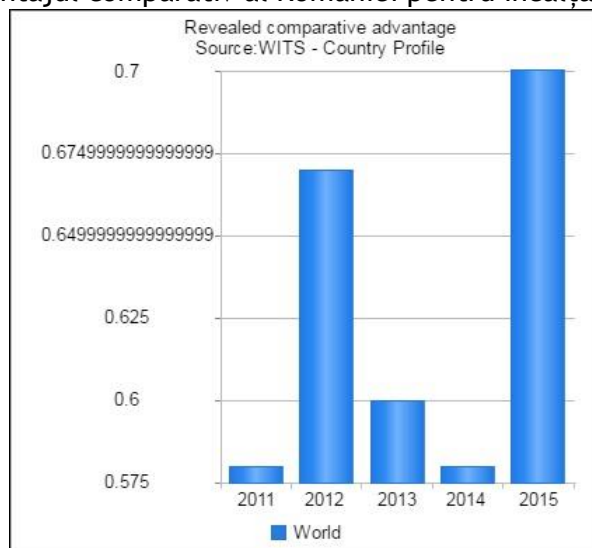
sau dezavantaje competitive. Astfel, așa cum se poate observa din figurile următoare, în perioada 2011-2015, avantajul comparativ al României pe diverse categorii de produse a fluctuat considerabil. De exemplu, în anul 2015 avantajul comparativ al țării noastre pentru categoria de produse animale a crescut considerabil față de 2014, menținându-se însă foarte redus la nivel mondial (0,7). Cel mai mare avantaj comparativ al României la nivel mondial se referă la categoria de produse de încălțăminte. Astfel, se poate observa că indicele de avantaj comparativ pentru încălțăminte, deși în scădere, este de 3,58 în anul 2015.

Figura nr. 91 **Avantajul comparativ al României pentru produse animale (2011 - 2015)**



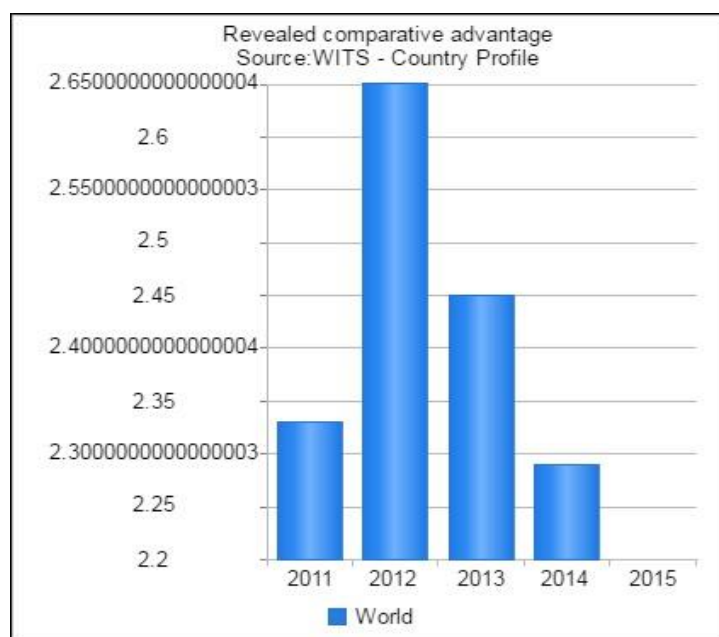
Sursa: WITS - Country profile, 2017

Figura nr. 92 **Avantajul comparativ al României pentru încălțăminte (2011 - 2015)**



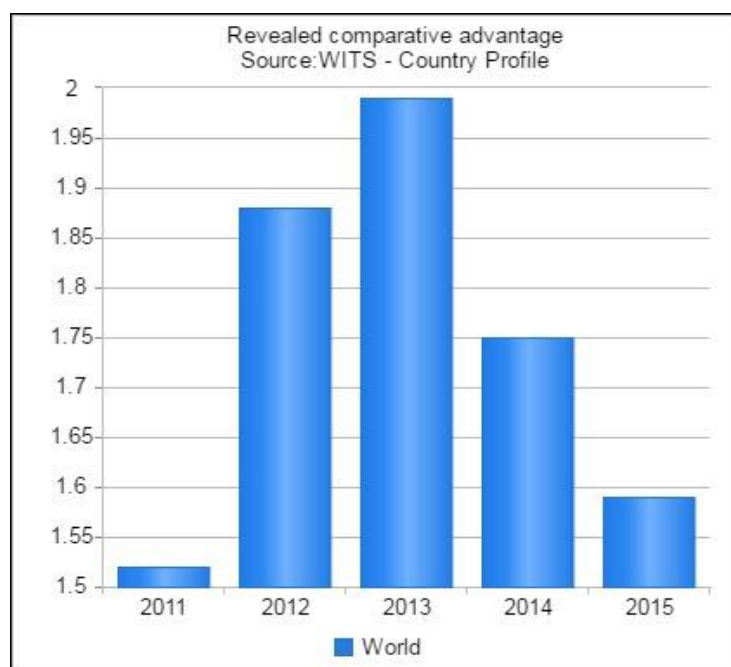
Sursa: WITS - Country profile, 2017

Figura nr. 93 Avantajul comparativ al României pentru textile (2011 - 2015)



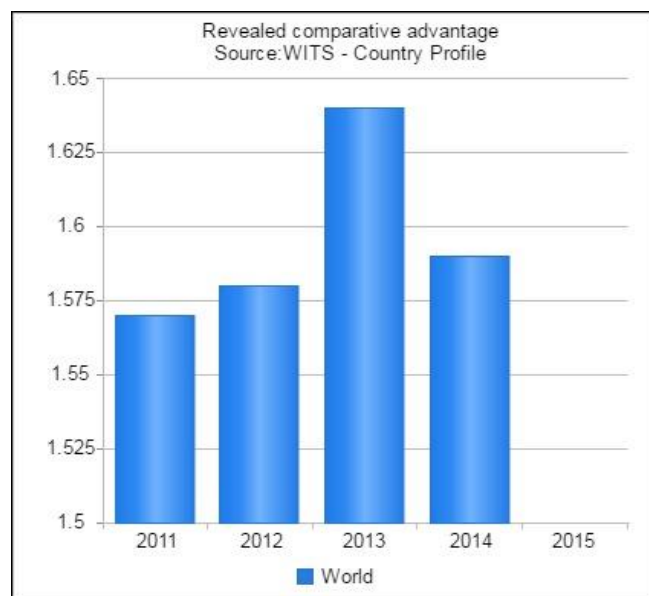
Sursa: WITS - Country profile, 2017

Figura nr. 94 Avantajul comparativ al României pentru produse de transport (2011 - 2015).



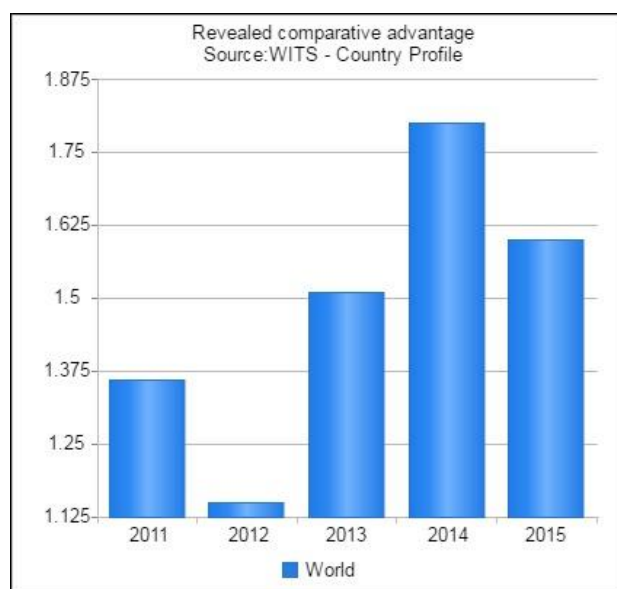
Sursa: WITS - Country profile, 2017

Figura nr. 95 Avantajul comparativ al României pentru produse de lemn (2011 - 2015)



Sursa: WITS - Country profile, 2017

Figura nr. 96 Avantajul comparativ al României pentru produse vegetale (2011 - 2015)



Sursa: WITS - Country profile, 2017

În ceea ce privește Regiunea Sud-Est, avantajul comparativ al regiunii a fost analizat cu ajutorul Indicelui de Avantaj Comparativ - IAC (Revealed Export Advantage - RXA). În urma analizei volumului exporturilor (FOB) la nivel de regiune și la nivel național pe județe și

secțiuni ale Nomenclatorului Combinat (NC) pentru perioada ianuarie - decembrie 2016, au fost extrase următoarele concluzii:

- La nivelul anului 2016, Regiunea Sud-Est înregistrează avantaje comparative pe următoarele grupe de produse conform Nomenclatorului Combinat (NC): 01. Animale vii; 02. Carne și măruntaie comestibile; 03. Pește și crustacee; 08. Fructe comestibile; 10. Cereale; 11. Produse ale industriei morăritului; 12. Seminte și fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale; 14. Materiale pentru împletit; 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale; 18. Cacao și preparate din cacao; 23. Reziduuri ale industriei alimentare; 25. Sare; sulf, pietre, ipsos, var și ciment; 27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase; 28. Produse chimice anorganice; 37. Produse fotografice sau cinematografice; 39. Materiale plastice și articole din material plastic; 43. Blănuri și articole din blană; 51. Lână; 55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue; 62. Articole și accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau croșetate; 70. Sticlă și articole din sticlă; 72. Fontă, fier și oțel; 79. Zinc și articole din zinc; 83. Articole diverse din metale comune; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.
- Este important de menționat că în **Regiunea Sud-Est**, indicatorul $RXA > 1$ doar în cazul categoriilor de produse:
 - o 01. Animale vii;
 - o 14. Materiale pentru împletit;
 - o 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale;
 - o 23. Reziduuri ale industriei alimentare;
 - o 55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue;
 - o 27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase;
 - o 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare;
 - o 37. Produse fotografice sau cinematografice;
 - o 72. Fontă, fier și oțel;
- În județul **Brăila**, potrivit indicatorului RXA , nu există produse cu avantaj comparativ. Acest lucru este discutabil și se recomandă alte analize suplimentare, întrucât nu toate datele privind exporturile pe diverse categorii de produse sunt disponibile prin baza de date Tempo Online a INS.
- În județul **Buzău**, se observă că din perspectiva indicelui de avantaj comparativ RXA , există avantaje comparative pentru produsele: 02. Carne și măruntaie comestibile; 08. Fructe comestibile; 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale; 23. Reziduuri ale industriei alimentare; 51. Lână; 55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue; 70. Sticlă și articole din sticlă; 83. Articole diverse din metale comune;

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

- În județul **Constanța**, se înregistrează avantaje comparative în cazul produselor: 01. Animale vii; 10. Cereale; 11. Produse ale industriei morăritului; 12. Semințe și fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale; 18. Cacao și preparate din cacao; 25. Sare; sulf, pietre; ipsos, var și ciment; 27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase; 39. Materiale plastice și articole din material plastic; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.
- În județul **Galați**, regiunea înregistrează avantaje comparative pentru produsele: 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale; 37. Produse fotografice sau cinematografice; 72. Fontă, fier și oțel; 79. Zinc și articole din zinc; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.
- În județul **Tulcea**, se înregistrează avantaje comparative în cazul produselor: 03. Pește și crustacee; 14. Materiale pentru împletit; 28. Produse chimice anorganice; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare;
- La nivelul județului **Vrancea**, principalele avantaje comparative pot fi observate pentru produsele: 43. Blănuri și articole din blană; 62. Articole și accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau croșetate.

f) Analiza regională a domeniului Cercetare-Dezvoltare

Activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare în România este susținută de Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020, denumită în continuare Strategia CDI 2014-2020 (SNCDI 2020). Strategia este pusă în practică printr-o serie de instrumente, în principal prin Planul național de cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare 2014 - 2020 (PNCDI 3).

Având în vedere faptul că, în România, numărul de cercetători este încă foarte redus în comparație cu alte țări ale Uniunii Europene, în special în mediul de afaceri deoarece accesul sectorului privat la infrastructurile publice de cercetare este dificil, că finanțarea sectorului C&D este încă foarte redusă, România cheltuind de 20 de ori mai puțin decât media europeană, este necesar, ca la nivel național și regional să fie acordată o atenție mai mare activității de cercetare-dezvoltare. În acest scop, strategiile de specializare inteligentă de la nivel regional vin în întâmpinarea acestor nevoi naționale și trebuie să susțină polii de cercetare-dezvoltare și inovare existenți.

Strategia CDI 2014-2020 (SNCDI 2020) are drept obiectiv specific susținerea specializării inteligente, prin concentrarea resurselor în domenii de cercetare și inovare cu relevanță economică și cu potențial CD demonstrat, prin parteneriate public-public, care să conducă

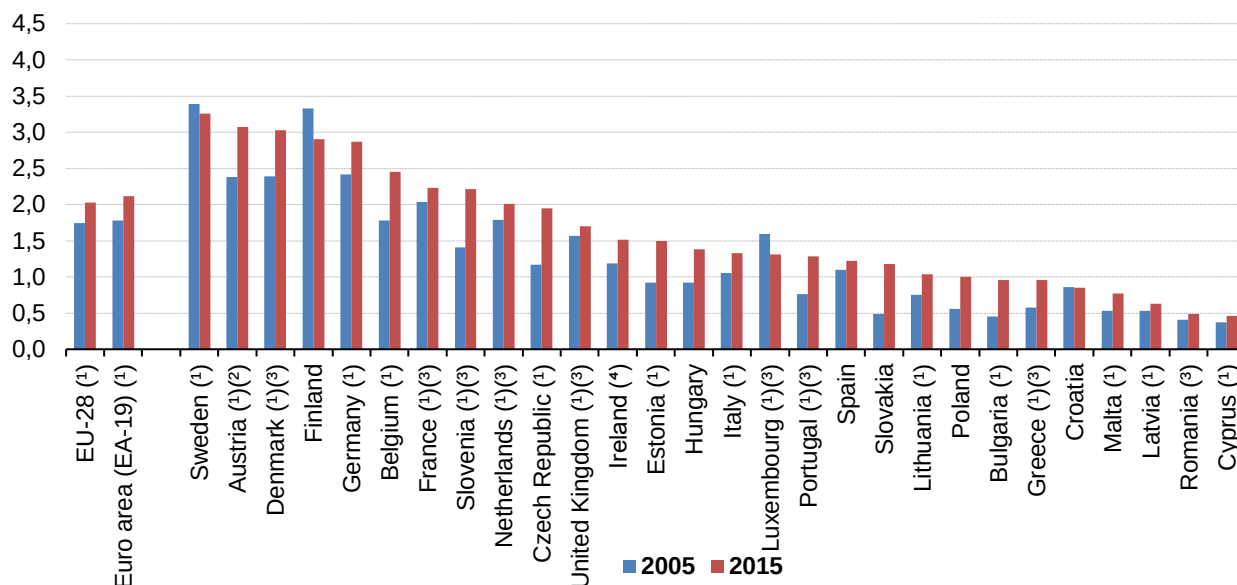
la concentrare, eficiență și eficacitate, și public-privat, care să deblocheze potențialul identificat.

La nivelul Regiunii Sud-Est, potențialul de creștere economică bazat pe activitatea de cercetare-dezvoltare a fost identificat prin analiza măririi și dinamicii cheltuielilor de cercetare-dezvoltare, a situației întreprinderilor care derulează activități de cercetare și dezvoltare și a personalului care există în regiune și care este implicat în activități de cercetare.

Cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare

La nivel național, în perioada 2010-2015, cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare au crescut de la 2.413.467 mii lei în anul 2010, la 3.476.933 mii lei în anul 2015. Deși creșterea este semnificativă, volumul cheltuielilor destinate activităților de cercetare este încă foarte mic în comparație cu cel al altor țări din UE. Se poate observa în figura de mai jos faptul că în UE, doar Cipru (0,46% PIB) alocă activităților de cercetare un procent din PIB mai mic decât România care, în anul 2015 ajunsese să aloce doar 0,49% din PIB. În perioada 2005 - 2015, avansul României a fost de doar 0,08% din PIB, mult sub eforturile făcute de țări precum Slovenia (+0,80% din PIB), Cehia (+0,78% din PIB), Slovacia (+0,69% din PIB), Bulgaria (+0,51% din PIB) sau Ungaria (+0,46% din PIB). În Uniunea Europeană, țările care acordă cea mai mare atenție C&D sunt Suedia (3.26% PIB), Austria (3.07% PIB), Danemarca (3.03% PIB), Finlanda (2.90% PIB) și Germania (2.87% PIB). Potrivit Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020, cheltuielile cu cercetarea-dezvoltarea din România ar trebui să ajungă la 1% din PIB în anul 2020, atât în sectorul public, cât și în sectorul de afaceri. În ceea ce privește alocarea cheltuielilor cu C&D ca procent din PIB pe sectoare, în anul 2015, mediul de afaceri cheltuia 0,21% din PIB, sectorul guvernamental 0,19% din PIB, învățământul superior 0,09% din PIB, în timp ce sectorul privat non-profit 0% din PIB (EUROSTAT, 2017).

Figura nr. 97 Cheltuieli cu activitatea de cercetare-dezvoltare la nivelul UE, % PIB (2005, 2015)



Sursa: prelucrare date preluate din Eurostat, 2017

(1) 2015: estimare sau provizorie.

(2) 2005: estimare.

(3) Întreruperi în date.

(4) 2014 în loc de 2015. 2014: estimare.

(5) 2005: definiția diferă. 2014 în loc de 2015.

(6) 2014 în loc de 2015.

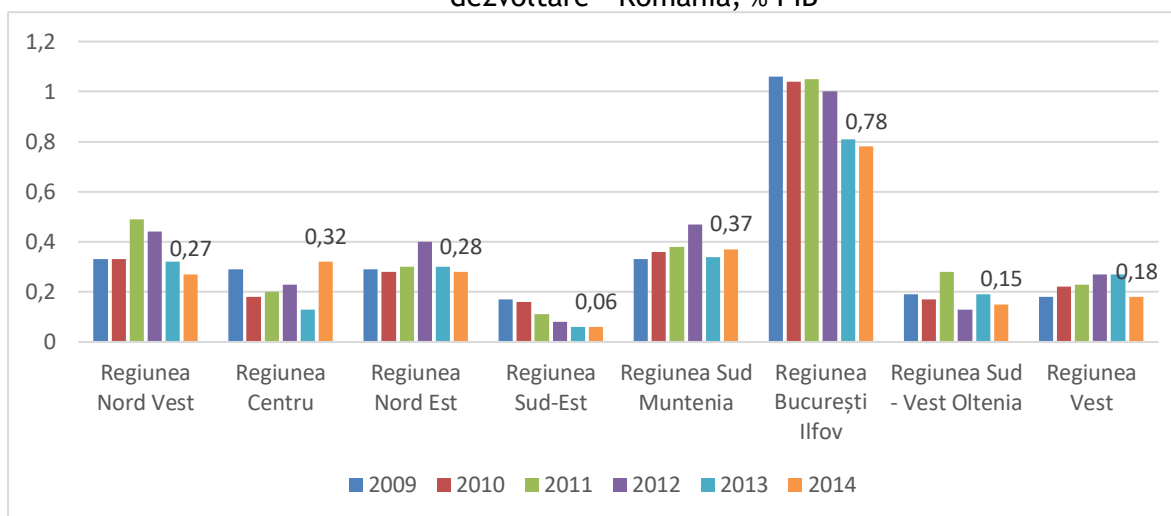
(7) 2012 în loc de 2015.

(8) 2005: nu sunt date disponibile.

(9) Definiția diferă. 2013 în loc de 2015. 2013: estimare.

La nivel de regiuni de dezvoltare ale României, Regiunea București-Ilfov înregistrează cel mai mare procent al cheltuielilor cu activitatea de cercetare-dezvoltare în perioada 2009-2014, urmată de Regiunea Sud-Muntenia și Regiunea Nord-Vest. Regiunea Sud-Est a realizat cel mai mic procent al cheltuielilor cu cercetarea-dezvoltarea din România, în anul 2014 acest procent fiind de doar 0,06%, iar la nivel european doar regiunea Ciudad Autónoma de Ceuta (ES) (0,06%) declarând un procent la fel de mic.

Figura nr. 98 Cheltuieli cu activitatea de cercetare-dezvoltare la nivel de regiuni de dezvoltare - România, % PIB



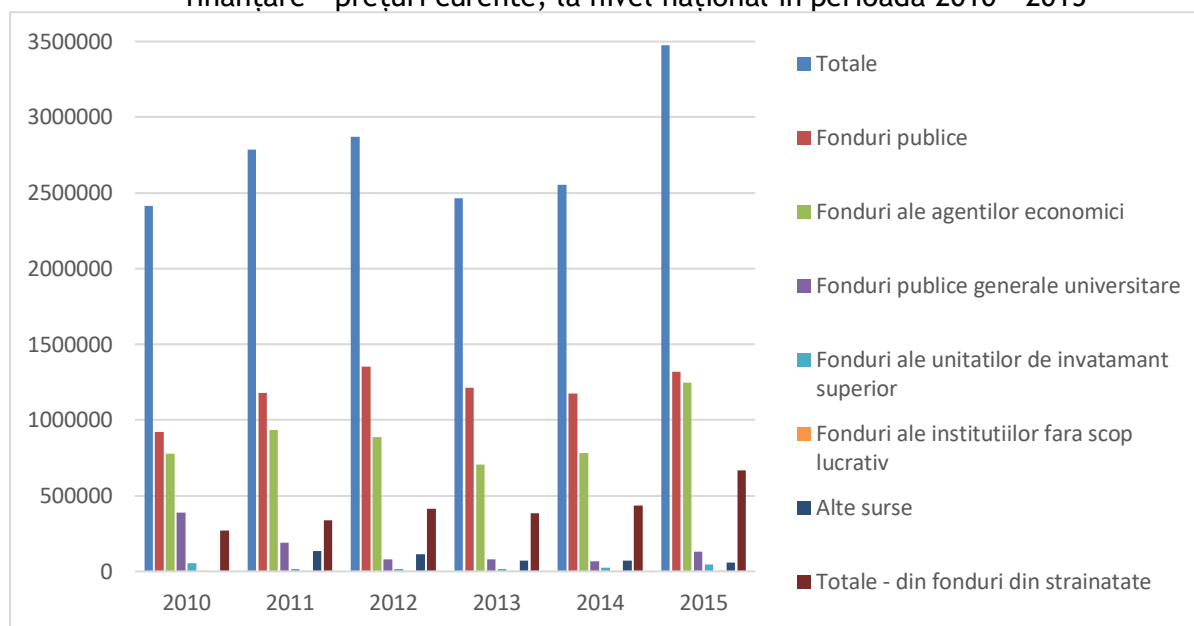
Sursa: prelucrare date preluate din Eurostat, 2017

În perioada 2010-2015, din analiza cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe surse de finanțare - prețuri curente, se poate observa că sursa de finanțare fonduri publice a cunoscut un trend ușor ascendent, ajungând în anul 2015 la 1.318.547 mii lei.

De asemenea, o creștere semnificativă a cheltuielilor a fost înregistrată la nivelul agenților economici care, dacă în anul 2014 alocă doar 782.118 mii lei, în anul 2015 au crescut cheltuielile alocate CD la 1.248.882 mii lei. Se observă, totodată, o creștere semnificativă, în perioada analizată a cheltuielilor cu cercetarea-dezvoltarea realizate din fonduri din străinătate, sumă care s-a triplat în 2015 în comparație cu anul 2010.

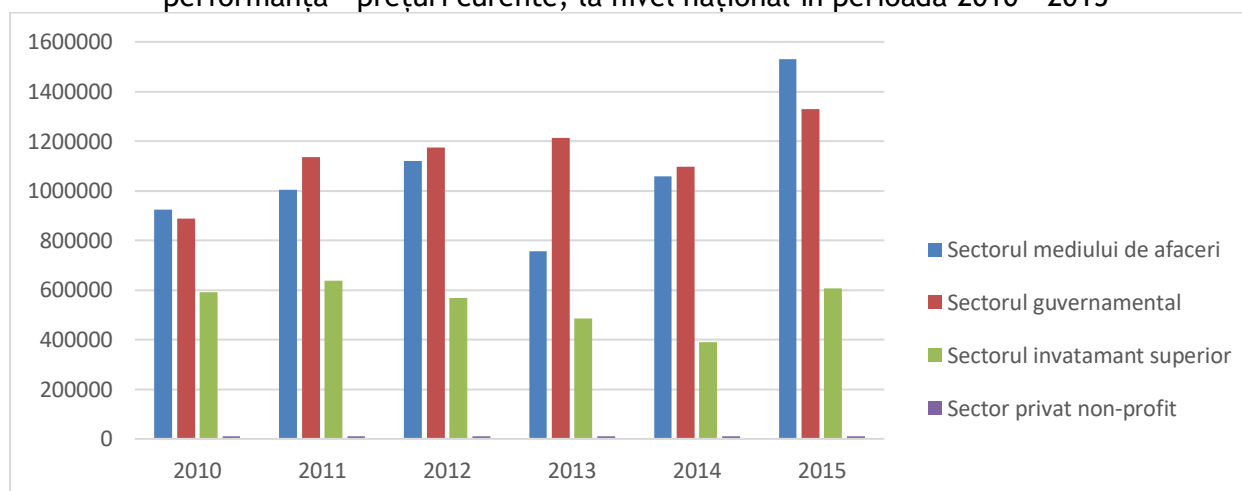
În ceea ce privește cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe sectoare de performanță, se observă un trend pozitiv al cheltuielilor realizate de mediul de afaceri, dar și de către sectorul guvernamental, în timp ce sectorul privat non-profit nu înregistrează schimbări semnificative.

Figura nr. 99 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe surse de finanțare - prețuri curente, la nivel național în perioada 2010 - 2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică, 2017

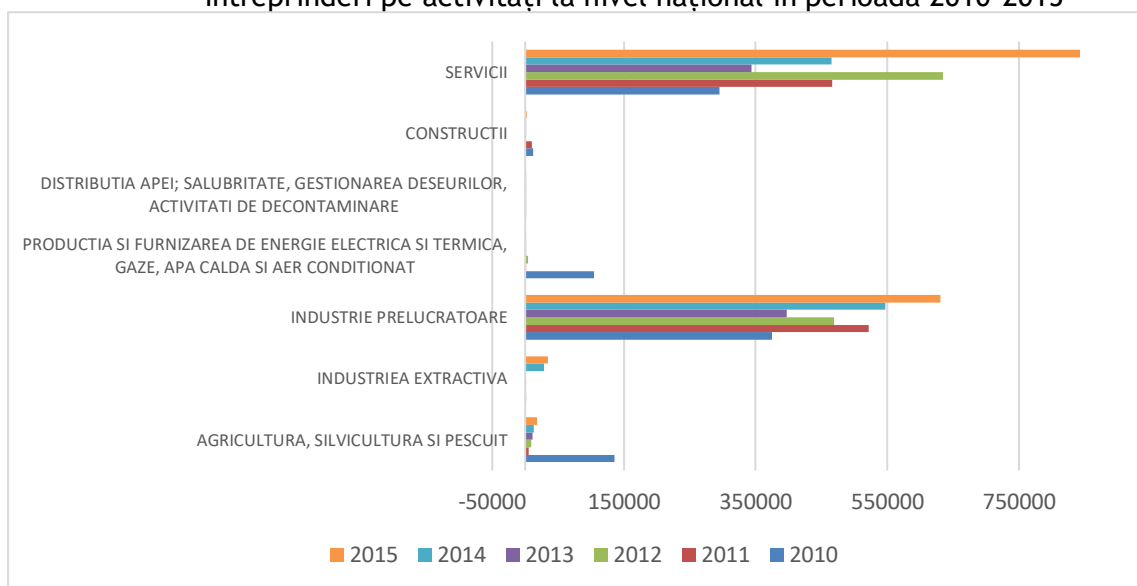
Figura nr. 100 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe sectoare de performanță - prețuri curente, la nivel național în perioada 2010 - 2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică, 2017

Cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare din sectorul întreprinderi, pe activități CAEN în România sunt reprezentate în figura de mai jos. Se observă că în anul 2015, cele mai mari cheltuieli s-au făcut în servicii, industria prelucrătoare și industria extractivă.

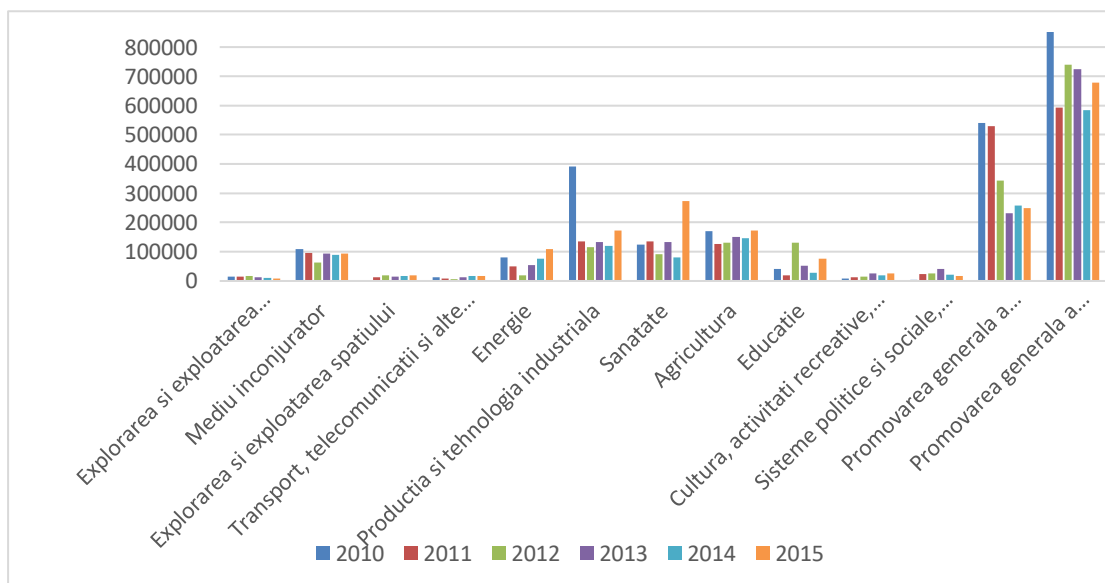
Figura nr. 101 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare din sectorul întreprinderi pe activități la nivel național în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică, 2017

La nivel național, în cadrul cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe tipuri de programe de cercetare-dezvoltare, conform NABS 2007, predomină activitățile de promovare generală a cunoașterii, dar și producția și tehnologia industrială, sănătatea și agricultura.

Figura nr. 102 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe tipuri de programe de cercetare-dezvoltare, conform NABS 2007 - prețuri curente la nivel național în perioada 2010-2015

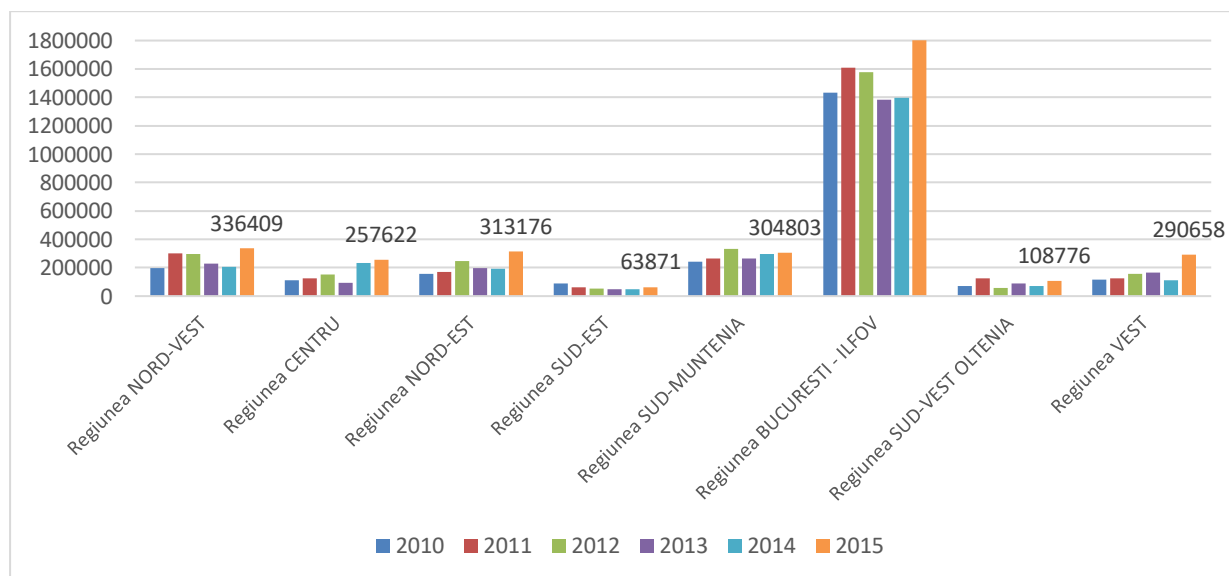


Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică, 2017

Cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare pe regiuni de dezvoltare au cunoscut în perioada 2010-2015 un trend ușor ascendent cu excepția Regiunii Sud-Est; singura regiune care a înregistrat creștere semnificativă este București-Ilfov. Se observă din figura de mai jos faptul că în Regiunea Sud-Est, în perioada 2010-2015, cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare au scăzut de la 89.095 mii lei în 2010 la doar 63.871 mii lei în anul 2015. De altfel, așa cum se observă și din figură, Regiunea Sud-Est este regiunea cu cele mai mici cheltuieli de cercetare-dezvoltare din România. Printre principalele explicații ale acestei situații, care se pot indentifica fără a face o analiză detaliată a factorilor cauzali, se numără: numărul redus al instituțiilor al căror obiect principal este activitatea de cercetare - dezvoltare, numărul mic de cercetători și personal implicat în activități de cercetare, numărul redus al competițiilor pentru obținerea finanțării activităților de cercetare, interesul scăzut al firmelor din mediul de afaceri din regiune pentru activități de cercetare - dezvoltare.

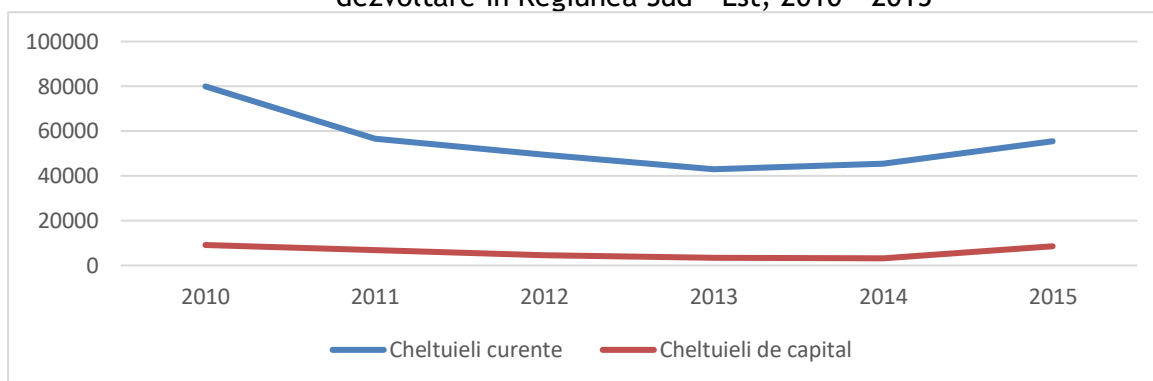
În ceea ce privește divizarea cheltuielilor pe cheltuieli curente și de capital, între 2010 și 2014 ambele categorii de cheltuieli au cunoscut un trend descendent și, așa cum se observă în figura următoare cheltuielile curente predomină.

Figura nr. 103 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe regiuni de dezvoltare - prețuri curente, 2010 - 2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

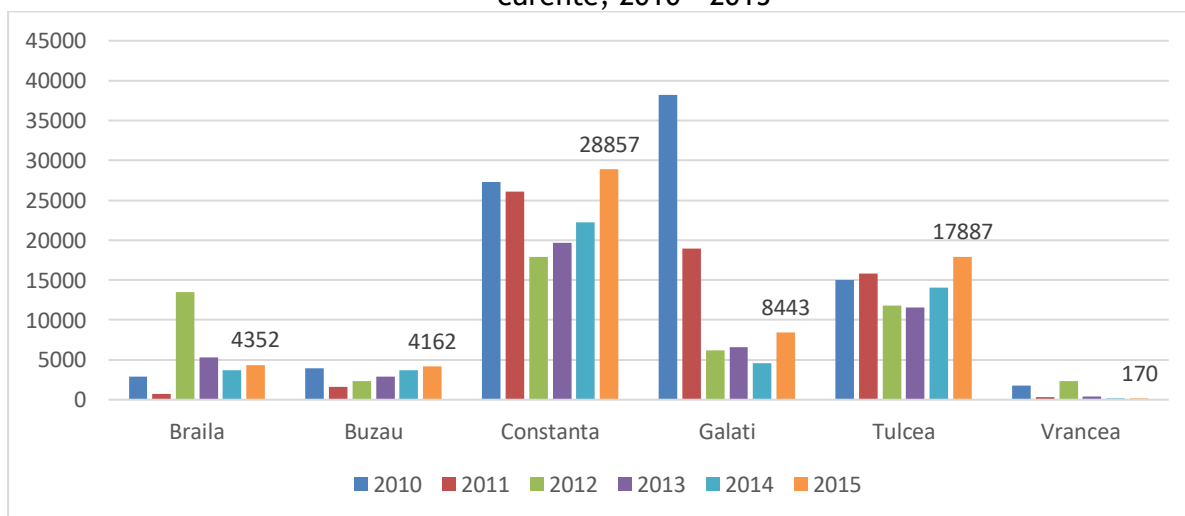
Figura nr. 104 Cheltuieli curente și cheltuieli de capital din activitatea de cercetare - dezvoltare în Regiunea Sud - Est, 2010 - 2015



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică, 2017

Din analiza volumului cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe județele Regiunii Sud-Est, se poate observa că județele cu un volum mai mare al cheltuielilor cu CD sunt Constanța, Galați și Tulcea. Vrancea este județul care înregistrează cele mai mici cheltuieli cu activitatea de cercetare-dezvoltare. În județul Galați, comparativ cu anul 2010, cheltuielile cu activitatea de CD au scăzut dramatic, de la 38.196 mii lei în anul 2010 la doar 8.443 mii lei în anul 2015. Printre cauzele posibile se numără reducerea accesului la finanțarea prin fonduri europene în perioada de după 2013, dar și o scădere a cheltuielilor de cercetare - dezvoltare în companiile mari din județ pe fondul crizei economice și a unor dificultăți din business. Singurele județe din regiune care se află pe un trend ascendent în ceea ce privește acest indicator sunt Constanța și Tulcea. În aceste două județe există un număr semnificativ de clustere, universități și institute și stații de cercetare care au găsit modalități de a atrage fonduri pentru activități de cercetare - dezvoltare.

Figura nr. 105 Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe județe - prețuri curente, 2010 - 2015



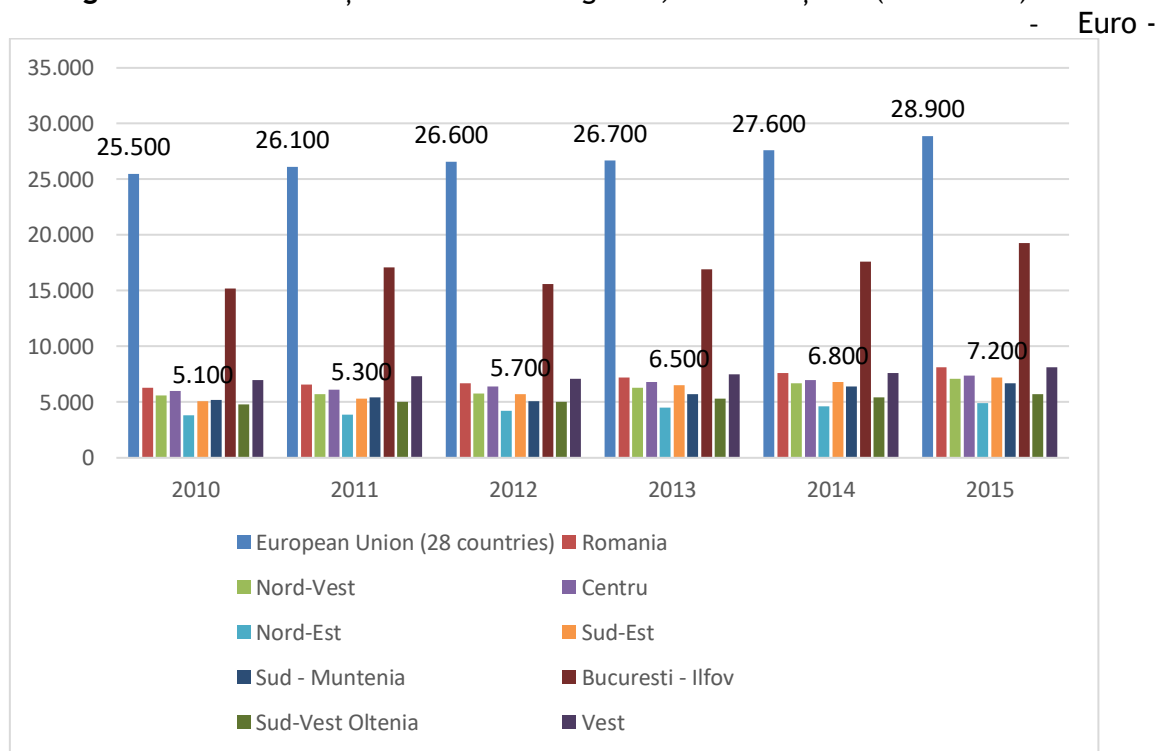
Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică, 2017

În concluzie, se poate afirma că, în ceea ce privește cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare, România încă alocă un buget extrem de redus acestei activități în comparație cu alte țări din Uniunea Europeană, fapt ce are consecințe directe asupra calității cercetării științifice din țara noastră, a calității resursei umane din cercetare și a rezultatelor activității de cercetare - dezvoltare și inovare. Regiunea Sud-Est alocă doar 0,06% din PIB cercetării-dezvoltării, fiind, la nivelul anului 2014 pentru care există date Eurostat, cel mai mic procent din Uniunea Europeană.

Relația dintre PIB/capita și cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare

- Produsul intern brut (PIB) este un indicator principal al dezvoltării și creșterii economice. PIB-ul și veniturile gospodăriilor sunt calculate mai întâi în moneda națională, apoi convertite la paritatea puterii de cumpărare (PPC), care ia în considerare diferențele de prețuri dintre statele membre, ceea ce permite o comparare mai exactă. Utilizarea PPC (în locul ratelor de schimb ale pieței) permite transformarea acestor indicatori într-o monedă virtuală comună denumită standard al puterii de cumpărare (SPC). Utilizarea SPC face posibilă compararea puterii de cumpărare în toate regiunile statelor membre care utilizează monede diferite și în care nivelul prețurilor este diferit.

Figura nr. 106 Evoluția PIB/locuitor regional, România și UE (2010-2015)



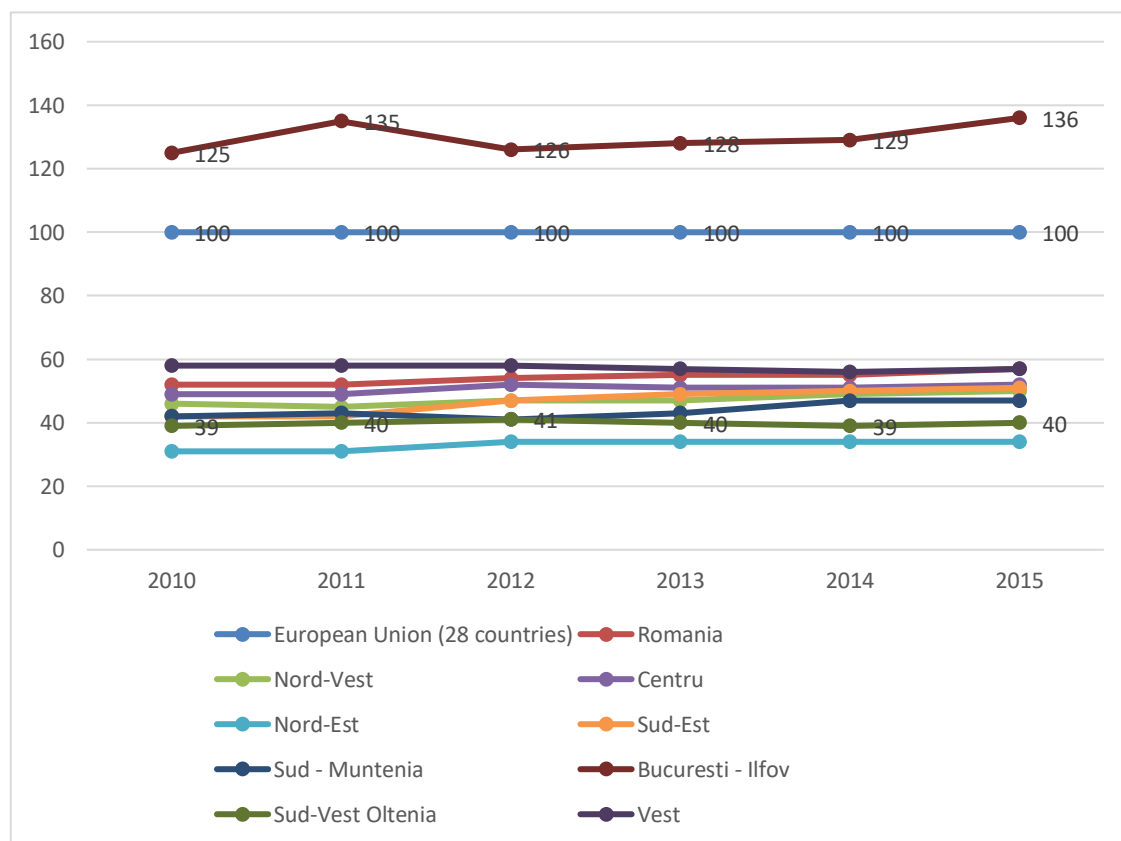
Sursa: prelucrarea date provenite de la Eurostat 2017

Așa cum se poate observa din figura de mai sus, în Regiunea Sud-Est tendința indicatorului este una crescătoare, însă sub media națională și a Uniunii Europene. PIB/locuitor a crescut de la 5.100 euro pe locuitor în 2010 la 7.200 euro pe locuitor în 2015. Dacă în 2010 PIB/locuitor al Regiunii Sud-Est era de aproape cinci ori mai mic decât media europeană, în 2015 acesta este de numai patru ori mai mic decât media UE.

Indicatorul exprimat în PPS este chiar mai sugestiv. La nivelul anului 2011, PIB/locuitor PPS era 42% din media europeană, ajungând în 2015 la 51% în anul 2015. Se evidențiază regiunea București-Ilfov, care este mult peste media europeană.

Acest lucru se poate vizualiza în graficul de mai jos.

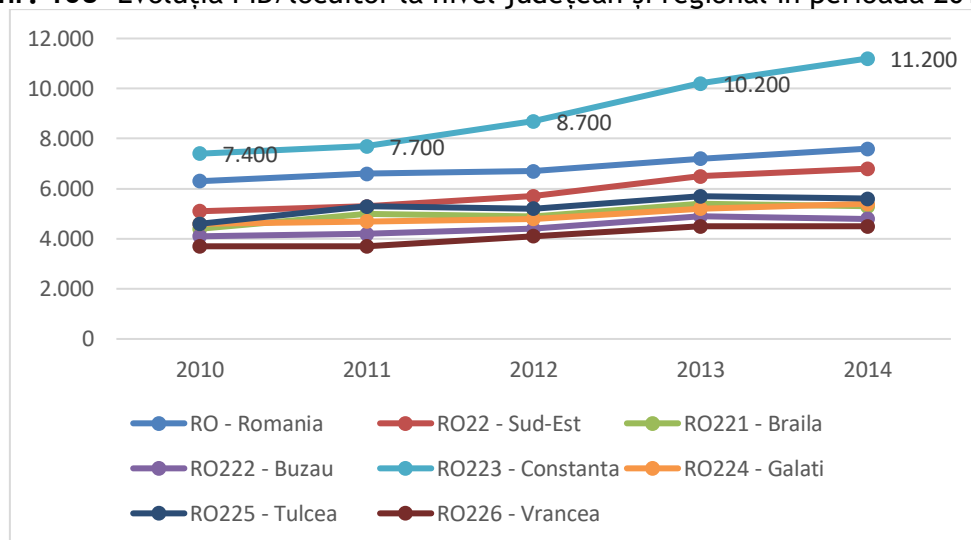
Figura nr. 107 Standardul puterii de cumpărare (PPS) al PIB pe cap de locuitor în procente din media UE în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date Euostat 2017

Evoluția indicatorului exprimat în euro pe locuitor în perioada 2010-2014 este prezentată în figura de mai jos.

Figura nr. 108 Evoluția PIB/locuitor la nivel județean și regional în perioada 2010-2014



Sursa: prelucrare date Eurostat 2017

Din graficul de mai sus se poate observa o tendință ascendentă a indicatorului pentru fiecare județ, dar și pentru Regiunea Sud-Est. De asemenea, PIB/locuitor al județului Constanța este mai mare decât media regională, dar și media națională. Acesta a crescut de la 7.400 euro pe locuitor în 2010 la 11.200 euro pe locuitor în 2014. Ultimul loc este ocupat de Vrancea, al cărui PIB/locuitor a crescut de la 3.700 euro pe locuitor în 2010 la 4.500 euro pe locuitor în 2014.

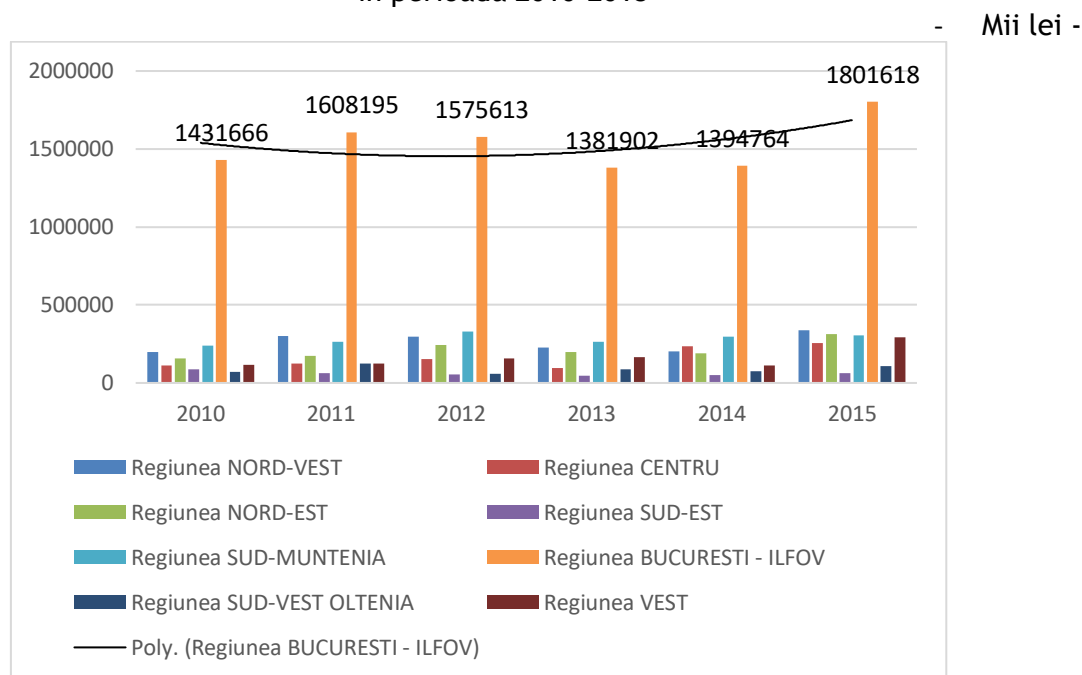
Cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare

Cheltuielile efectuate în unitățile cu activitatea de cercetare-dezvoltare se referă la cheltuielile curente și de capital din sfera de activitate a unităților respective.

După destinație cheltuielile sunt:

- curente - plățile efectuate în cursul unei perioade în cadrul unităților, reprezentând costul forței de muncă, a materialelor precum și alte cheltuieli curente;
- de capital (investiții) - plățile efectuate în cursul unei perioade pentru realizarea de lucrări de construcții, achiziționarea de aparate, instrumente, mașini și echipamente sau alte cheltuieli de această natură, menite să contribuie la creșterea volumului de mijloace fixe.

Figura nr. 109 Evoluția cheltuielilor cu cercetarea-dezvoltarea, pe regiuni de dezvoltare, în perioada 2010-2015

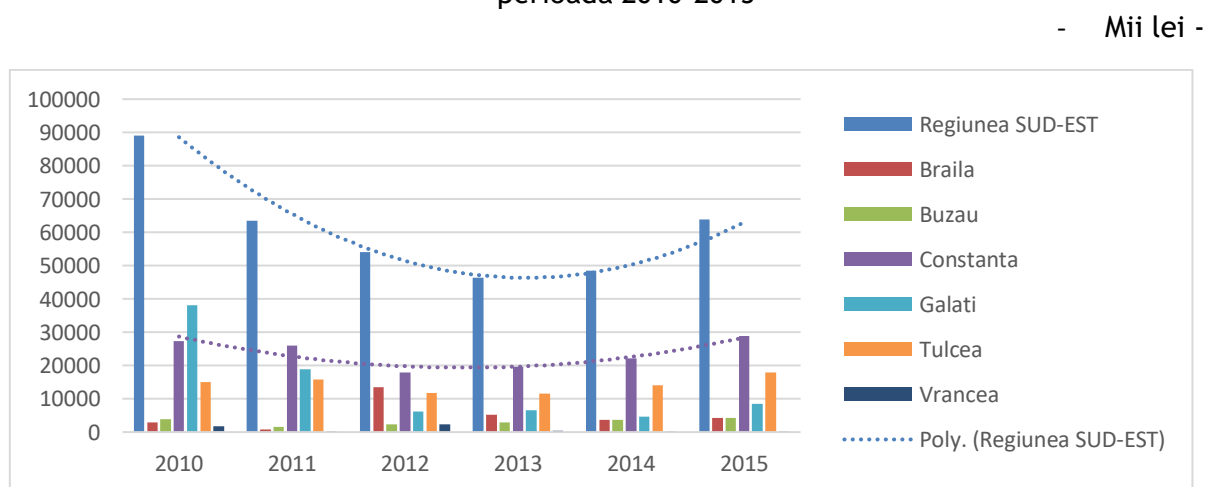


Sursa: prelucrare date Institutul Național de Statistică 2017

Tendința indicatorului este una descrescătoare, de la 89.095 mii lei în 2010 la 63.871 mii lei în 2015, fiind pe ultimele locuri în ierarhia regională. Topul clasamentului este ocupat de regiunea București-Ilfov.

La nivel regional, se observă mari discrepanțe între județe. Județele Brăila și Vrancea ocupă ultimele locuri în clasament. Județul Constanța domină clasamentul, cu excepția anului 2010, când este devansat de județul Galați.

Figura nr. 110 Evoluția cheltuielilor cu cercetarea dezvoltarea, la nivel județean, în perioada 2010-2015



Sursa: prelucrare date Institutul Național de Statistică 2017

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Din graficul de mai sus se observă că tendința ultimilor ani este una parabolică, cu un minim în anul 2013, situația redresându-se în 2014 și 2015. Aceeși tendință se întâlnește și la județul Constanța. Județul Galați a avut un maxim în 2010, după care nivelul indicatorului a înregistrat scăderi semnificative. Însă, de asemenea se constată o reversare a tendinței în ultimii doi ani.

Legatura dintre PIB/capita și Cheltuieli cu cercetarea/dezvoltarea pentru Regiunea Sud-Est

În vederea modelării legăturii dintre PIB/capita și Cheltuielile cu cercetarea dezvoltarea s-a dezvoltat următorul model econometric.

$$\text{PIBpercapita} = \beta_0 + \beta_1 \text{Cheltuielile cu cercetarea dezvoltareapercapita} + \varepsilon$$

S-a construit următoarea bază de date pe baza informațiilor culese din Eurostat.

Tabel nr. 7 PIB/capita și cheltuieli de cercetare-dezvoltare la nivel național în perioada 2000-2015

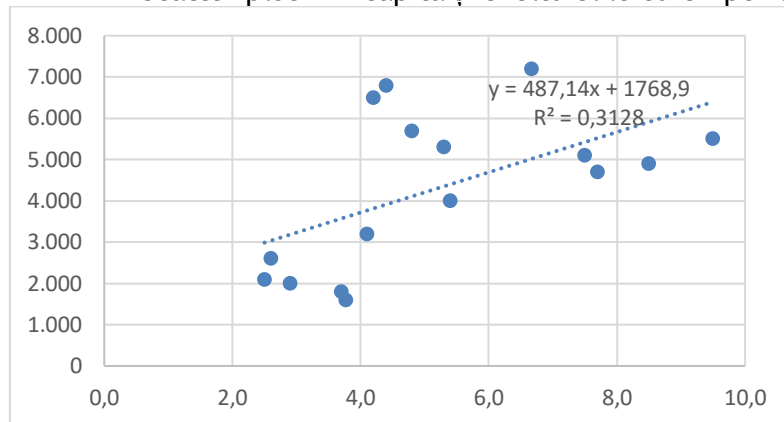
- Euro/capita-

Anul	PIB/capita	Cheltuieli cu cercetarea-dezvoltarea
2000	1.600	3,8
2001	1.800	3,7
2002	2.000	2,9
2003	2.100	2,5
2004	2.600	2,6
2005	3.200	4,1
2006	4.000	5,4
2007	4.900	8,5
2008	5.500	9,5
2009	4.700	7,7
2010	5.100	7,5
2011	5.300	5,3
2012	5.700	4,8
2013	6.500	4,2
2014	6.800	4,4
2015	7.200	6,7

Sursa: Eurostat 2017

Legătura liniară dintre cei doi indicatori poate fi vizualizată în graficul tip scatter plot de mai jos:

Figura nr. 111 Scatter plot PIB/capita și cheltuielile cu CD per capita



Sursa: calculele autorului

S-a observat o legătură liniară directă și puternică.

Aplicând analiza regresiei liniare simple se obțin următoarele rezultate:

Figura nr. 112 Regresia liniară simplă

SUMMARY OUTPUT						
Regression Statistics						
Multiple R	0,559323137					
R Square	0,312842372					
Adjusted R Square	0,263759684					
Standard Error	1611,624375					
Observations	16					
ANOVA						
	df	SS	MS	F	Significance F	
Regression	1	16554836,23	16554836,23	6,373782422	0,024281885	
Residual	14	36362663,77	2597333,127		<5%	
Total	15	52917500				
Coefficients						
		Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%
Intercept	1769	1085,071591	1,630253421	0,125332352	-558,3054308	4096,1888
Research and developme	487,1383937	192,9539807	2,524635107	0,024281885	73,29326447	900,98352

Sursa: calculele autorului

Astfel, modelul de regresie poate fi scris după cum urmează:

$$\text{PIBpercapita} = 1769 + 487.13 * \text{Cheltuielile cu cercetarea dezvoltareapercapita}$$

Termenul liber nu este semnificativ din punct de vedere statistic. Coeficientul pantei de regresie este însă semnificativ din punct de vedere statistic pentru un nivel de încredere de 95%. Acest lucru înseamnă că o creștere a cheltuielilor cu cercetarea dezvoltarea va determina o creștere în medie a PIB/capita. Așadar se poate trage concluzia că investițiile în activități de cercetare-dezvoltare sunt un puternic factor de creștere al indicatorului de dezvoltare economică PIB/capita regional.

Coeficientul de determinare al modelului este 31,29%, ceea ce înseamnă că variația PIB/capita la nivelul regiunii poate fi explicată de variația cheltuielilor cu cercetarea-dezvoltarea, restul, până la 100% este atribuibil altor factori.

Situația personalului din activitatea de cercetare-dezvoltare

Dezvoltarea economică a României și implicit a regiunilor țării noastre nu poate fi realizată fără activitatea de cercetare-dezvoltare și implicit forța de muncă specializată în derularea unor astfel de activități științifice. Pe lângă nevoia acută de creștere a finanțării activității de cercetare-dezvoltare și inovare, România trebuie să identifice modalitățile de a reține și atrage cercetătorii de talie mondială.

Obiectivul Specific 5 al Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020 își propune atingerea până în 2020 a masei critice de cercetători necesară pentru transformarea CDI într-un factor al creșterii economice, prin asigurarea unei evoluții rapide și sustenabile, numerice și calitative, a resurselor umane din cercetare, dezvoltare și inovare. Astfel,

”Strategia sprijină creșterea mobilității interne și internaționale a cercetătorilor și, totodată, deschiderea mai largă a mediului de cercetare public către cercetătorii din mediul privat și din străinătate, inclusiv prin:

- integrarea doctoranzilor și tinerilor doctori în proiecte CDI;*
- încurajarea atragerii cercetătorilor cu competențe avansate din străinătate pentru conducerea de proiecte într-o instituție gazdă din România;*
- obligativitatea organizațiilor publice de cercetare de a publica toate posturile deschise în Euraxess și de a adera la Carta și Codul European al cercetătorului*10);*
- introducerea de politici privind identitatea electronică a cercetătorilor pentru acces la servicii digitale pentru cercetare;*
- crearea Registrului cercetătorilor din România, inclusiv pentru cei care participă la proiecte românești, în scopul creșterii transparenței în comunitatea cercetătorilor și al accesului rapid la cercetătorii relevanți pentru orice tip de entitate interesată -*

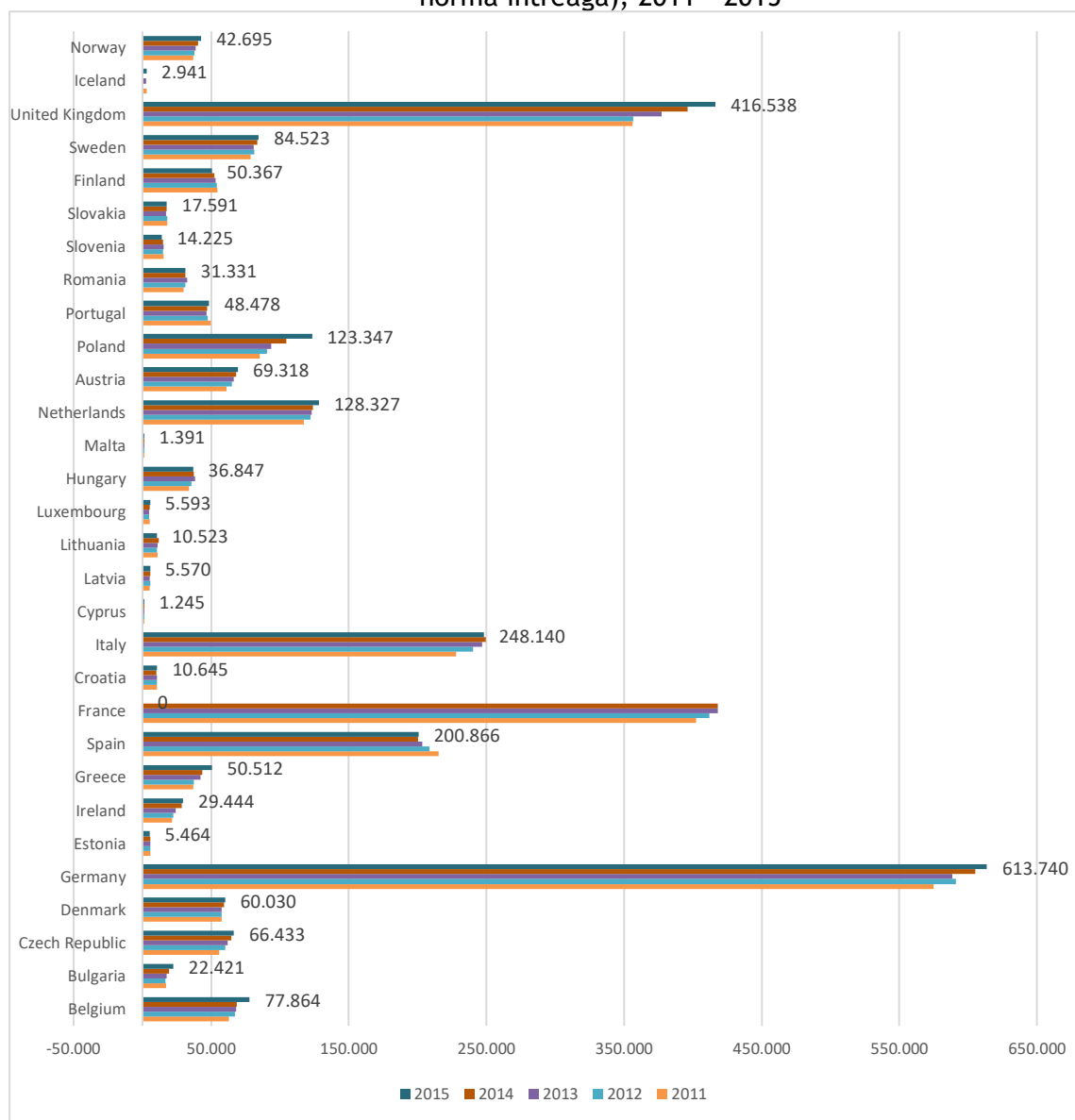
parte a unui demers mai larg de asigurare a unei baze analitice (de tip "Big Data") pentru fundamentarea politicilor publice și a accesului liber la datele publice."

La nivelul Uniunii Europene (28 de țări), în anul 2015 erau 2.848.841 persoane angajate în activități de cercetare-dezvoltare (echivalent normă întreagă). Dintre acestea, în primele 19 țări care au aderat la UE, se aflau 1.996.726 de persoane. Se poate observa în figura de mai jos că cel mai mare număr de persoane angajate în C&D se află în Germania, Franța și Marea Britanie, la polul opus fiind Malta și Cipru, fapt de altfel justificat și de dimensiunea redusă a populației și teritoriului acestor țări. În ceea ce privește numărul total de cercetători, în UE erau în anul 2015 un număr de 1.817.701 cercetători (echivalent normă întreagă) din care 1.219.752 cercetători în UE 19.

În România, numărul total de persoane angajate în activități de cercetare-dezvoltare era în 2015 de 31.331 persoane (echivalent normă întreagă). Așa cum rezultă din datele disponibile prin Eurostat, cei mai mulți angajați se află în sectorul guvernamental (12.080 în anul 2015), urmat de sectorul mediului de afaceri și de învățământul superior. Un număr de doar 115 persoane lucrau în activități de cercetare-dezvoltare în sectorul privat non-profit la nivelul anului 2015. În România, numărul cercetătorilor (echivalent normă întreagă) era în anul 2015 de 17.459 persoane.

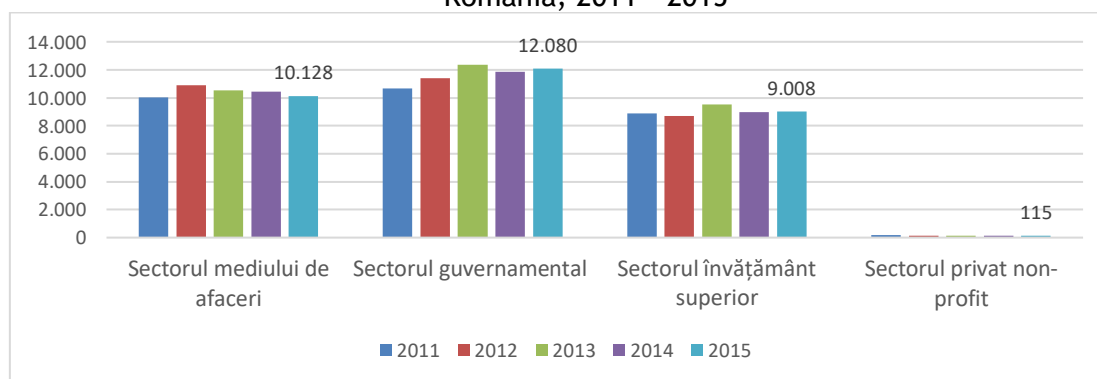
În ceea ce privește angajații din C&D ca procent din total forță de muncă, România înregistra un procent de doar 0.53%, iar ca procent din populația activă doar 0,49% la nivelul anului 2013 pentru care avem date la nivel european. În comparație, la nivelul întregii UE, procentul angajaților din C&D ca procent din total forță de muncă era 1,97%, iar ca procent din populația activă 1,75%. Aceste diferențe sunt semnificative cu atât mai mult cu cât sunt și cele mai mici procente din Uniunea Europeană.

Figura nr. 113 Total personal și cercetători angajați în C&D în țări din Europa (echivalent normă întreagă), 2011 - 2015



Sursa: Eurostat 2017

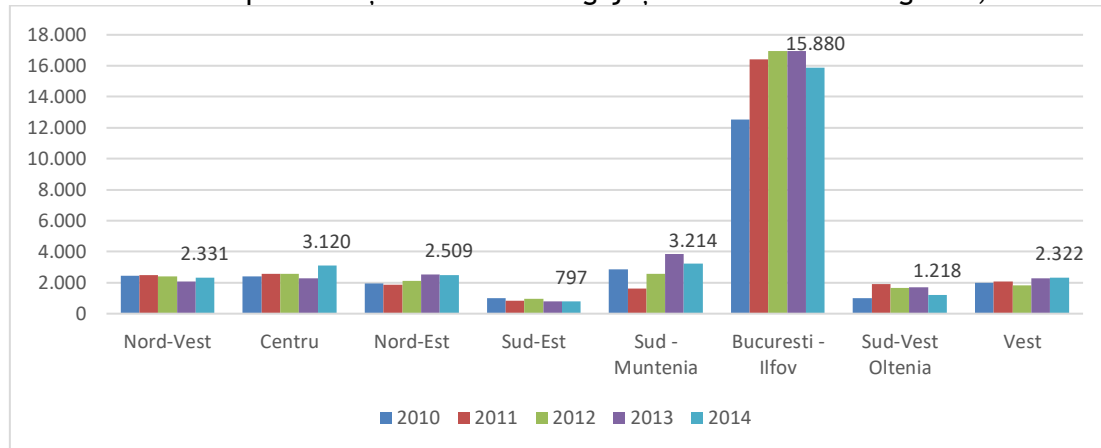
Figura nr. 114 Total personal și cercetători angajați în C&D pe sectoare de performanță în România, 2011 - 2015



Sursa: prelucrare date Eurostat 2017

La nivel regional, între anii 2010 și 2014, numărul personalului angajat în activități de cercetare-dezvoltare a rămas relativ constant, cu o ușoară creștere în regiunile Nord-Vest, Centru și Vest și o reducere mai semnificativă în Regiunile Sud-Muntenia, București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia. În ceea ce privește Regiunea Sud-Est, numărul personalului angajat în activități de cercetare-dezvoltare s-a redus de la 996 persoane în 2010 la 797 persoane în anul 2014.

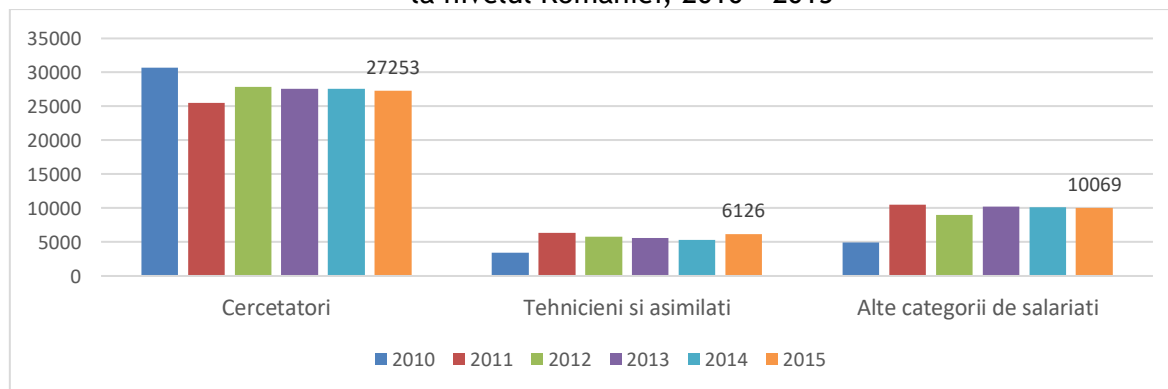
Figura nr. 115 Total personal și cercetători angajați în C&D la nivel regional, 2010 - 2014



Sursa: prelucrare date Eurostat 2017

În ceea ce privește numărul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare după ocupație, se observă că între anii 2010 și 2015, în România numărul cercetătorilor cunoaște o ușoară scădere de la 30.707 persoane la 27.253 de persoane, în timp ce numărul tehnicienilor și al altor categorii de salariați rămâne constant. Pe categorii de vârstă, în anul 2015 doar 374 de cercetători aveau până în 25 de ani, 4.208 cercetători aveau între 25 și 34 de ani, 6.934 cercetători aveau între 35 și 44 de ani iar între 45 și 65 de ani și peste, se înregistra un număr de 10.573 de cercetători.

Figura nr. 116 Numărul salariaților din activitatea de cercetare - dezvoltare după ocupație la nivelul României, 2010 - 2015

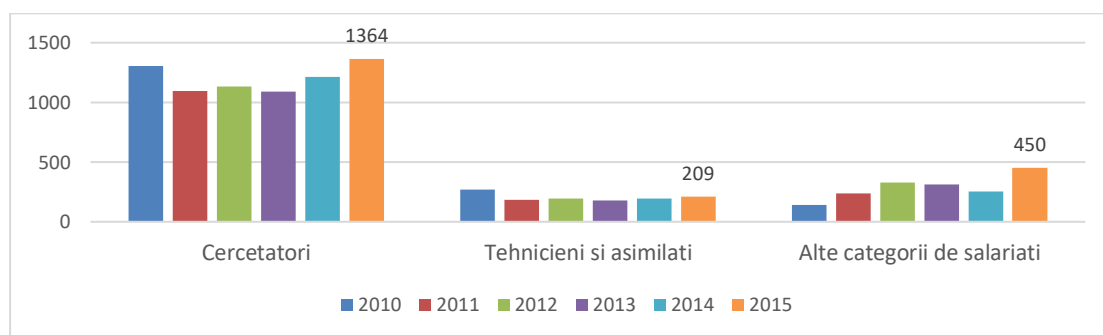


Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

La nivel de regiuni, numărul cercetătorilor în perioada 2010-2015 a crescut în Regiunea Nord-Est de la 2.966 persoane în 2010 la 3.470 cercetători în anul 2015 și în Regiunea Sud-Est de la 1.302 cercetători la 1.364 persoane în anul 2015. O scădere a numărului de cercetători între 2010 și 2015 s-a înregistrat în regiunile Nord-Vest, Centru, Sud Muntenia, București-Ilfov, Sud-Vest Oltenia și Vest.

În ceea ce privește numărul de tehnicieni și asimilați din cercetare-dezvoltare, în Regiunea Sud-Est se poate observa un trend ușor descendent între 2010 și 2014, cu o ușoară creștere în anul 2015 când a fost înregistrat un număr de 209 salariați. Interesant este faptul că numărul altor categorii de salariați din cercetare-dezvoltare din Regiunea Sud-Est s-a triplat între anii 2010 -2015, de la 142 de persoane în 2010 la 450 în anul 2015.

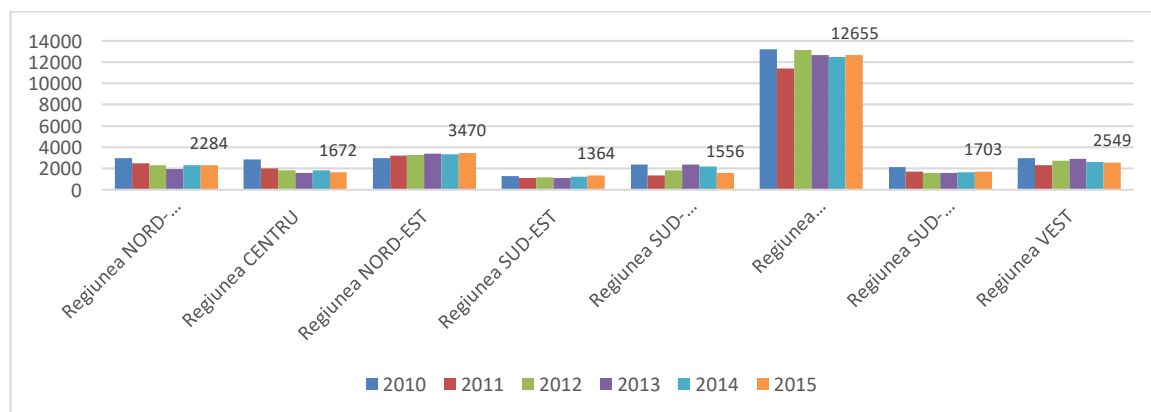
Figura nr. 117 Numărul salariaților din activitatea de cercetare - dezvoltare după ocupație la nivelul Regiunii Sud-Est, 2010 - 2015



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

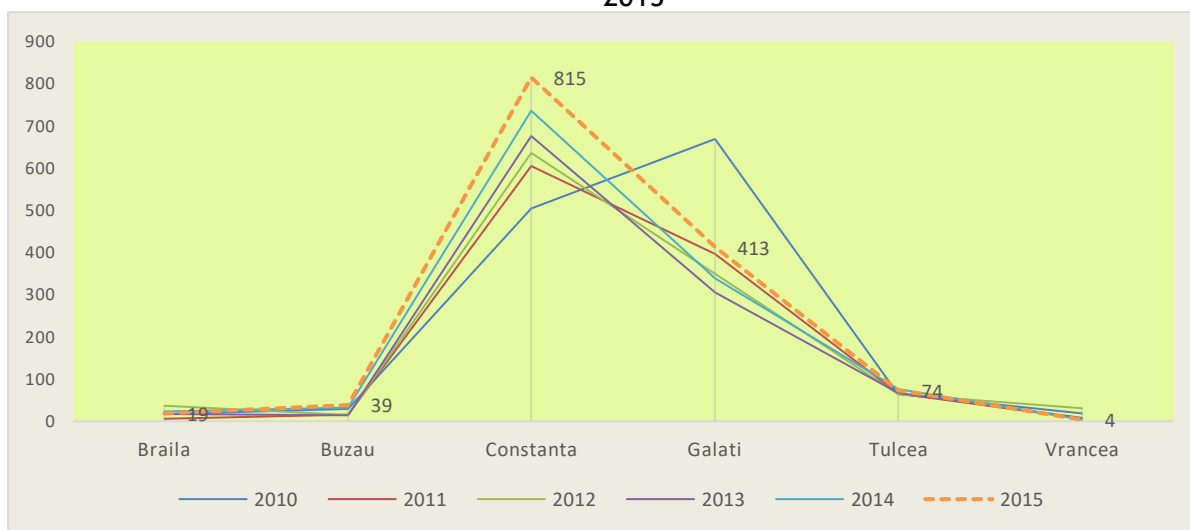
Analizând situația județelor din Regiunea Sud-Est, se observă că cel mai mare număr de cercetători la nivelul anului 2015 se înregistrează în județul Constanța (815 persoane), urmat de județul Galați (413 persoane) și Tulcea (74 de persoane). În județele Brăila, Buzău și Vrancea, numărul de cercetători este semnificativ mai mic nefiind nici centre universitare.

Figura nr. 118 Numărul cercetătorilor pe regiuni de dezvoltare, 2010 - 2015



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 119 Numărul cercetătorilor pe județe ale Regiunii Sud-Est în perioada 2010 - 2015



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Unități care se ocupă cu activitatea de cercetare-dezvoltare din Regiunea Sud-Est

Sistemul național de cercetare dezvoltare cuprinde entități care efectuează activități de cercetare-dezvoltare. Acest sistem este constituit din ansamblul unităților și instituțiilor de drept public și de drept privat cu personalitate juridică, care au în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea (Ministerul Cercetării și Inovării, 2017).

Potrivit Legii nr. 324/2003 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea Științifică și dezvoltarea tehnologică, sistemul de cercetare-dezvoltare de interes național cuprinde următoarele categorii de unități de drept public, cu personalitate juridică acreditate:

- a) institute naționale de cercetare-dezvoltare;
- b) institute, centre sau stațiuni de cercetare ale Academiei Române și de cercetare-dezvoltare ale academiilor de ramură;
- c) institute de învățământ superior acreditate sau structuri ale acestora;
- d) institute sau centre de cercetare-dezvoltare organizate în cadrul societăților naționale, companiilor naționale și regiilor autonome de interes național.

În sistemul național de cercetare-dezvoltare sunt cuprinse și următoarele categorii de unități și instituții:

A. Unitățile și instituțiile de drept public:

- a) institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca instituții publice;

b) institute sau centre de cercetare-dezvoltare organizate în cadrul societăților naționale, companiilor naționale și regiilor autonome sau ale administrației publice centrale și locale;
c) centre internaționale de cercetare-dezvoltare înființate în baza unor acorduri internaționale;

d) alte instituții publice sau structuri ale acestora, care au în obiect de activitate cercetarea-dezvoltarea.

B. Unitățile și instituțiile de drept privat:

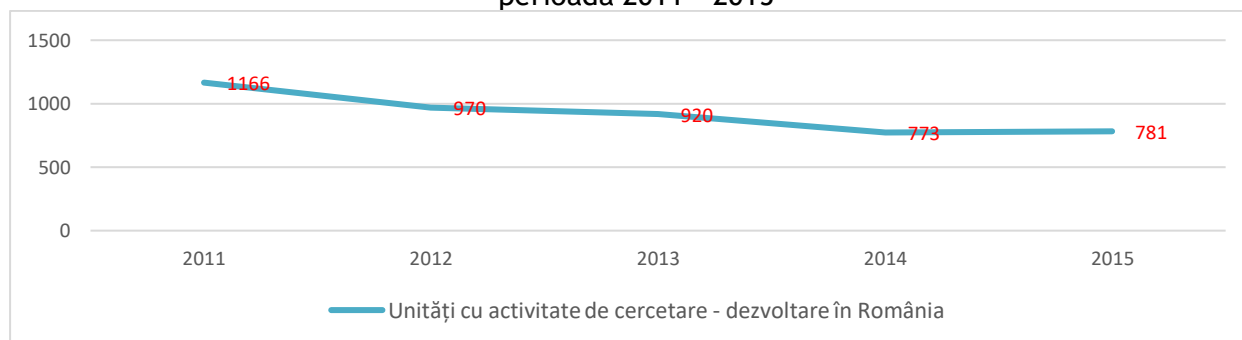
a) unități de cercetare-dezvoltare organizate ca societăți comerciale;

b) societăți comerciale, precum și structurile acestora care au în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea;

c) instituții de învățământ superior private acreditate sau structuri ale acestora.

În România, la nivelul anului 2015 erau 781 de unități cu activitate de cercetare - dezvoltare, număr aflat în continuă scădere în perioada 2011 - 2015.

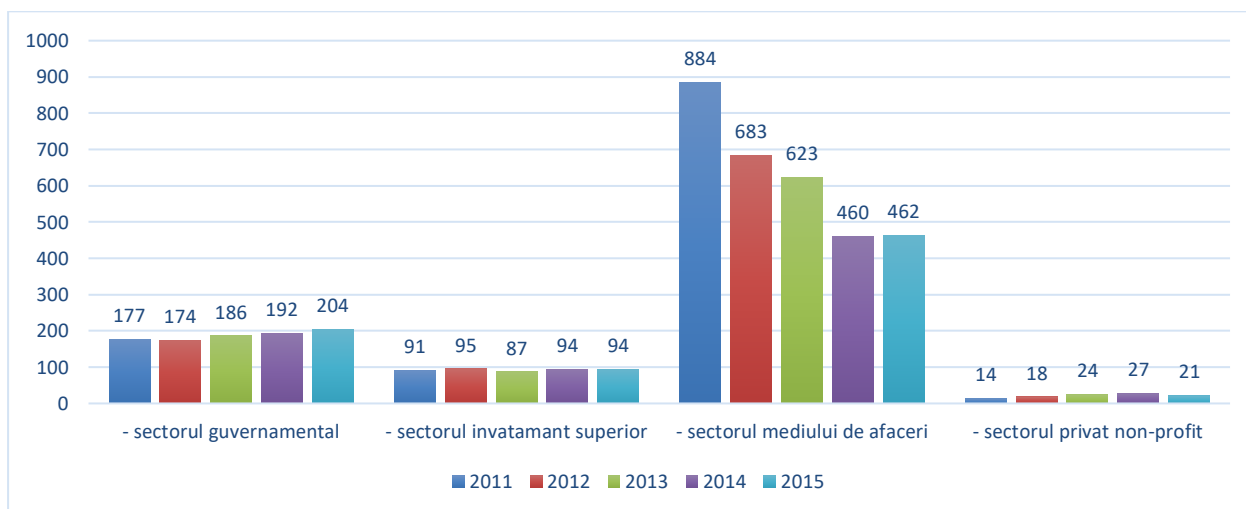
Figura nr. 120 Numărul unităților cu activitate de cercetare - dezvoltare din România, în perioada 2011 - 2015



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

În ceea ce privește sectorul de performanță, cele mai multe unități ce desfășoară activități de cercetare-dezvoltare se aflau în anul 2015 în sectorul privat (483 unități), în sectorul public fiind un număr de 298 unități. Cu toate acestea, se poate observa în figura de mai jos că numărul unităților din sectorul mediului de afaceri este într-o continuă scădere în perioada analizată, de la 884 de unități în 2011 la doar 462 de unități în 2015. Se observă, de asemenea, o creștere ușoară a numărului de unități C&D din sectoarele guvernamentale și non-profit.

Figura nr. 121 Unități cu activitate de cercetare-dezvoltare, pe sectoare de performanță, la nivel național, în perioada 2011 - 2015



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

La nivelul Regiunii Sud-Est, în anul 2014, 26 de unități locale desfășurau activități de cercetare-dezvoltare și inovare, reprezentând doar 3,27% din numărul total înregistrat la nivel național. Regiunea Sud-Est este astfel ultima regiune la nivel național ca număr de unități CDI.

a. Institute naționale de cercetare-dezvoltare.

Conform Ministerului Cercetării și Inovării, institutele naționale de cercetare-dezvoltare reprezintă o formă de organizare instituțională specifică activităților de cercetare-dezvoltare, instituită cu scopul de a asigura desfășurarea acestor activități, precum și consolidarea competenței științifice și tehnologice în domeniile de interes național, stabilite în acord cu strategia de dezvoltare a României. La nivelul Regiunii Sud-Est funcționează următoarele institute naționale de cercetare:

- **Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare "Delta Dunării" - INCDDD Tulcea**
 - o Obiectul principal de activitate cuprinde:
 - cercetare - dezvoltare privind structura, evoluția, funcționarea și modelarea ecosistemelor, zonelor umede; valorificarea durabilă a resurselor biologice;
 - evaluarea și reducerea impactului antropic;
 - refacerea ecosistemelor;
 - reconstrucție ecologică;
 - refacerea populațiilor speciilor aflate în declin;

- armonizarea intereselor economice și sociale;
 - agricultură ecologică;
 - managementul resurselor zonelor umede, dezvoltare și aplicații GIS;
- **Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Cercetări Marine "Grigore Antipa" - INCDM Constanța**
- Obiectul principal de activitate al acestui institut cuprinde activități CDI în domeniul:
 - ecologiei și protecției mediului marin, oceanografiei, ingineriei marine, gestionarea resurselor;
 - cercetări privind structura, funcționarea, evoluția, modificarea, modelarea ecosistemelor marine;
 - productivitatea ecologică.
 - tehnologii și soluții de prevenire a eroziunii litorale;
 - reabilitarea și redresarea ecologică;
 - investigarea mediului marin;
 - acvacultură și industrializarea resurselor;
 - pescuit. Realizează echipamente de explorare și valorificare a resurselor;
 - strategii, consultanță, asistență, expertize, metodologii.
- **Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Geologie și Geoecologie Marina - GeoEcoMar** reprezintă polul național de excelență în cercetarea și consilierea geologică, geofizică și geoecologică marină, costieră și a apelor interioare, precum și un centru de referință pentru Științele Mării și ale Pământului.

b) Institute, centre sau stațiuni de cercetare ale Academiei Române și de cercetare-dezvoltare ale academiilor de ramură

În ceea ce privește institutele, centrele și fundațiile aflate în subordinea Academiei Române, la nivelul Regiunii Sud - Est există următoarele stațiuni de cercetare:

- Stațiunea de Cercetări Ecologice Sulina (Aparține Institutului de Biologie al Academiei Române)
- Stațiunea pentru Cercetarea Hazardelor Naturale Pătârlagele (Aparține Institutului de Geografie al Academiei Române)
-

c) Institute de învățământ superior acreditate sau structuri ale acestora

În România, la nivelul anului 2015 exista un număr de 103 instituții de învățământ superior (Barometrul calității sistemului de învățământ superior, ARACIS 2015) în cadrul cărora funcționa un număr de 590 de facultăți.

Din punct de vedere al distribuției regionale, 17 instituții/159 de facultăți se află în Regiunea București-Ilfov, în Regiunea Nord-Vest 15 instituții/96 facultăți, în Regiunea Centru 13 instituții/73 de facultăți, Regiunea Nord Est - 14 instituții/70 facultăți, în Regiunea Sud-Est - 7 instituții/53 facultăți, în Regiunea Sud Muntenia - 4 instituții/39 facultăți, în Regiunea Vest - 12 instituții/65 facultăți în Regiunea Sud-Vest Oltenia - 4 instituții/35 de facultăți.

Regiunea Sud-Est beneficiază de prezența a 7 instituții de învățământ superior. Acestea sunt clasificate conform tabelului următor:

Tabel nr. 8 Instituții de învățământ superior la nivelul Regiunii Sud-Est

Institute de învățământ superior acreditate sau structuri ale acestora	
Instituții de învățământ superior de stat civile:	UNIVERSITATEA "OVIDIUS" DIN CONSTANȚA UNIVERSITATEA MARITIMĂ DIN CONSTANȚA UNIVERSITATEA "DUNĂREA DE JOS" DIN GALAȚI
Instituții de învățământ superior de stat militare:	ACADEMIA NAVALĂ "MIRCEA CEL BĂTRÂN" DIN CONSTANȚA
Instituții de învățământ superior particulare acreditate:	UNIVERSITATEA "DANUBIUS" DIN GALAȚI UNIVERSITATEA "ANDREI ȘAGUNA" DIN CONSTANȚA
Instituții de învățământ superior particulare autorizate să funcționeze provizoriu	FUNDAȚIA "GAUDEAMUS" - UNIVERSITATEA "TOMIS" DIN CONSTANȚA

Sursa: Ministerul Educației Naționale, 2017

De asemenea, potrivit PDR Sud-Est 2014-2020, la nivelul Regiunii Sud-Est funcționau filiale ale unor universități de stat sau private astfel:

Tabel nr. 9 Filiale ale unor universități de stat sau private la nivelul Regiunii Sud-Est

Județ	Filiale/centre teritoriale
Brăila	Universitatea "Constantin Brâncoveanu" Pitești

Buzău	Academia de Studii Economice din București, Centrul Teritorial de Învățământ Economic Deschis la Distanță Buzău Universitatea din București - Facultatea de Psihologie și Științele Educației Universitatea Bioterra - Inginerie și Management în Alimentatie Publica și Agroturism - BUZAU Institutul Militar "Aurel Vlaicu"
Vrancea	Universitatea Bioterra - Inginerie și Management în Alimentatie Publica și Agroturism - Focsani Universitatea "Dunărea de Jos" - Centrul teritorial ID Universitatea "Transilvania" Brașov - Centrul teritorial ID Universitatea din București Universitatea "Danubius" din Galați Universitatea Bioterra Universitatea "Spiru Haret" București Universitatea "Petre Andrei" Iași
Tulcea	Universitatea Ecologică din București

Sursa: PDR Sud-Est 2014 - 2020

În ceea ce privește oferta educațională a instituțiilor de stat și private privind numărul de facultăți, domenii și programe de studii de licență, în anul universitar 2014/2015, la nivelul Regiunii Sud-Est se poate constata că există un număr total de 42 de facultăți, 216 programe de licență ce pot acoperi un număr maxim de 15.223 studenți.

Tabel nr. 10 Oferta educațională a instituțiilor de stat și private privind numărul de facultăți, domenii și programe de studii de licență anul universitar 2014 - 2015

Instituția de învățământ superior	Nr. facult.	Nr. domenii licență	Nr. programe de licență	Nr. maxim de studenți care pot fi școlarizați
Universitatea "Ovidius" Constanța	16	49	87	5996
Universitatea Maritimă Constanța	2	6	13	1240
Universitatea "Dunărea De Jos" Galați	14	55	81	4912
Academia Navală "Mircea Cel Bătrân" Ct	2	4	9	595
Universitatea "Andrei Șaguna" Constanța	4	9	9	805
Universitatea "Danubius" Galați	3	7	15	1400
Fundația "Gaudeamus" - Universitatea "Tomis" Constanța	1	2	2	275

Sursa: Barometrul calității sistemului de învățământ superior, ARACIS 2015

În categoria unităților și instituțiilor de drept public se află și institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare organizate ca instituții publice.

Astfel, la nivelul Regiunii Sud-Est, mai există următoarele, institute de cercetare-dezvoltare și stațiuni de cercetare aflate în subordinea Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești”:

- Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Constanța;
- Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Agricolă Valu lui Traian;
- Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Agricolă Brăila;
- Stațiunea de Dezvoltare pentru Cultura Cartofului, județul Tulcea;
- Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Bujoru, Jud. Galați;
- Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Murfatlar, Jud. Constanța;
- Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești, Jud. Vrancea
- Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău, județul Buzău (Instituție publică cu finanțare integral din venituri proprii (extrabugetare));
- Stațiunea de Cercetare - Dezvoltare pentru Creșterea Bovinelor Dulbanu, județul Buzău;
- Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Palas, județul Constanța
- Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Ecologie Acvatică, Pescuit și Acvacultură Galați.

Potrivit platformei ERRIS - Angajarea în sistemul infrastructurii de cercetare românesc, în sistemul de cercetare-dezvoltare al Regiunii Sud-Est sunt cuprinse și următoarele unități și instituții:

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
SC CEPROHART SA - Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Industria de Celuloza si Hartie din Romania Județul: Brăila	Societatea realizează servicii de cercetare - dezvoltare calificate pentru industria de celuloza și hârtie și pentru alte domenii conexe. Produce și comercializează sortimente papetare cu utilizări speciale: plăci filtrante pentru lichide alimentare, hartii securizate pentru documente de valoare, hartie pentru ambalaj alimentar, hartie de filtru

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
Statutul juridic: Societate comercială pe acțiuni cu 58,76 % capital de stat și 41,24 % capital privat	calitativa, hârtii electroizolante, hârtii și cartoane speciale pentru copiere și imprimare. Lista infrastructuri: 1. CEPROHART - Laborator de testare fizică și mecanică celulozei, hârtie și carton - de laborator încercări mecanice pentru celuloze fizico, hârtii și cartoane; 2. CEPROHART - Laborator de preparare și stoc aditivare dozele - laborator pentru paste fibroase preparare și dozare chimici aditivi; 3. CEPROHART - fizic - analiza de laborator chimice - laborator analize fizico - chimice.
EURO CAMPUS SRL Județul: Buzău	Activitatea principală Cercetare - Dezvoltare biotehnologie. Domenii de specializare: Energie inteligentă, Mediul și schimbările climatice, SI Bio Economie.
SC TEHNOMET SA Județul: Buzău Statutul juridic: societate comercială pe acțiuni, cu capital privat integral românesc.	În cei peste 7 ani de activitate, a parcurs mai multe etape de dezvoltare, ajungând de la simpla producere de piese de schimb pentru diverse utilaje și instalații, la fabricarea de produse și echipamente de mare complexitate, inclusiv în concepție proprie.
Romplast SA ; RECOMPLAST SRL Județul: Buzău	Producător de echipamente și accesorii pentru Branșamente electrice și de linii și joasă tensiune Medie. Recomplast & Romplast Buzău realizează cea mai mare parte din produse în baza unor brevete de invenție, desene/modele industriale, marci înregistrate la OSIM: Blocuri de Masură și Protecție Monofazate și Trifazate (BMPM, BMPT-Brevet OSIM nr. 116131), Dispozitive de Protecție la Supratensiune (DPS-Brevet OSIM nr. 118155), Cleme de Derivatie cu Dinți (CDD) pentru bransamente electrice, Cleme

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
	universale întindere branșament monofazat (CUIBM-Brevet OSIM nr. 114848), Cleme de întindere rețea, legătură electrică, armături de susținere, Presgarnitura (Brevet OSIM nr. 113409), Cabluri și conductori electrici, Izolatoare și Lanțuri de izolatoare din materiale compozite, pentru Linii Electrice Aeriene.
SC SMC MANAGER SA Județul: Galați	Cercetare, Proiectare și Producția de echipamente tehnologice, construcții de instalații, Execuție lucrări la cheie de de separare filtrare instalații-industriale, de tratare și epurare a apelor uzate, Sisteme de Automatizări Industriale, software - ul specific de aplicație.
GRUPUL DE MASURATORI SI DIAGNOZA SRL Județul: Galați	Activități de testări și analize tehnice - Cod CAEN 7120
SANATORIUL BALNEAR ȘI DE RECUPERARE TECHIRGHIOI Județul: Constanța	Sanatoriul Balnear și de Recuperare Techirghiol beneficiază de existența uneia dintre cele mai moderne baze de tratament balneo - fizical - kinetic din țară noastră, desfășurând și activități de cercetare în domeniu.
ROMÂNIA-EUROEST SA Județul: Constanța	- Revizii planificate și reparații accidentale la locomotive - Modernizări locomotive - Remizare locomotive, cu sau fără menținere caldă, inclusiv cu posibilitate de cazare personal - Alimentare / completări apă pentru instalația de răcire - Înlocuiri / completări și analize fizico chimice lubrefianți - Intervenții tehnice pentru defecte accidentale cu mijloc de transport și echipa specializată

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
AVICOLA SA LUMINA Județul: Constanța	Activități de cercetare: Valorificarea subproduselor rezultate de la fabricarea vinului în calitate de antioxidanți naturali pentru rețetele gainilor ouatoare îmbogățite în acizi grași polinesaturați; Producerea unui nou sortiment de ou cu impact în menținerea sănătății consumatorilor prin calitățile sale nutriționale îmbunătățite pe cale naturală.
SOFT STEEL BUILDING SRL Județul: Constanța	Electro companie de inginerie mecanică de consultanță cu expertiza principală în inginerie maritimă.

În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est funcționează și alte societăți comerciale care realizează activități de cercetare - dezvoltare și inovare precum:

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
SC VARD S.A. Locații: Brăila, Tulcea	Activități de proiectare navală
SC GREENTECH S.A.	Firma are departament specializat de CDI; Servicii de colectare deșeuri sticle PET și reciclare a acestora. Producător de bandă PET și r-PET, fulgi PET, granule PET (folosite ca materii prime în diverse industrii)
SC EXIM PROD GRUP SRL Locație: Buzău	Grup de companii care își axează majoritatea activităților în sectorul energetic. Realizează produse, echipamente și servicii pentru transportul și distribuția energiei, participând la dezvoltarea sectorului energiei regenerabile din România.
SC Erika Power System S.R.L Constanța	Furnizor de servicii IT pentru companii mici și mijlocii din România.
SC CAMIRO Engineering S.R.L. Constanța	Compania creează plus-valoare prin colaborare în identificarea necesităților pentru cercetare-dezvoltare și inovare ale operatorilor economici,

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
	implementarea și promovarea rezultatelor cercetării dezvoltării și inovării, oferirea de soluții competitive în domeniul serviciilor de inovare, al transferului tehnologic și pieselor de schimb pentru echipamente destinate industriei construcțiilor de mașini, industriei de petrol și gaze, a construcțiilor și reparațiilor navale, agriculturii, industriei alimentare.
SC UZINSIDER ENGINEERING S.A. Galați	Compania oferă servicii multidisciplinare de proiectare, consultanță și expertizare tehnică pentru: utilaje tehnologice industriale, echipamente mecanice instalații hidraulice, instalații pneumatice, instalații centralizate de ungere cu unsoare consistentă și cu ulei, instalații de ridicat și transportat echipamente pentru cuptoare de încălzire și tratamente termice instalații electrice, acționări, sisteme de supervizare, comandă și monitorizare procese industriale, automatizări cu automate programabile și PC industriale, construcții industriale, construcții de interes public, construcții de locuit, construcții aferente depozitelor, rețelelor idilitare, PSI și adăposturi civile, reabilitări și consolidări de construcții existente, instalații hidrotehnice, instalații pentru stații de epurare și reciclare ape uzate industriale și menajere, stații de alimentare cu apă potabilă, rețele hidroedilitare interioare și/sau exterioare.
SC ALUM SA Tulcea	Este singura rafinărie de alumina din România.
SC EVO BIZ STUDIO SRL Vrancea	Companie specializată în servicii web dedicate.
SC DMF POLIPLAST SRL	Compania are departament CD Producție. Activează în domeniul producției de mase plastice, fiind axată pe două categorii principale de produse: folii și ambalaje flexibile din polietilenă și polipropilenă și flacoane PET.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
BIOSYS GROUP SRL Constanța	Activități de cercetare științifică și studii de mediu, ca firmă acreditată de Ministerul Mediului; pachet de studii solicitate de Agenția de Mediu.
OCEANOGRAFICA SRL Agigea	Activități de fabricare de instrumente și dispozitive pentru măsură verificare control navigație.
ECO BIO MAGIC SRL Constanța	Activități și servicii de decontaminare; produse și servicii destinate protecției mediului, care asigură o reducere semnificativă a poluării, dar și o abordare nouă în ceea ce privește dezvoltarea durabilă a tuturor activităților care pot genera eventuale poluări.
ECO TECH SERVICE SRL Constanța	Activitate: Ecologia și protecția mediului. Tehnologii de depoluare cu eficiență crescută/
OIL DEPOL SERVICE SRL Constanța	Lucrări de spălări industriale; Neutralizare deșeuri periculoase; Transport autorizat ADR deșeuri periculoase; Reconstrucție ecologică a terenurilor infestate cu produse petroliere; Curățare rezervoare/ separatoare/lagune; Bioremediere sol/ nămol cu conținut de substanțe periculoase.
Branic SRL Constanța	Activități în domeniul protecției, depoluării și protecției mediului înconjurător prin mijloace specifice. Lucrări de fier forjat, confecții metalice și instalații electrice și sanitare.
SENATOR PRODIMPEX ROMANIA SRL Vrancea	Oferă soiuri de vin românești și lucrează să obțină soiuri internaționale scoțând în evidență terroir-ul românesc. Exploatează patru podgorii din cele mai importante zone oenologice din România: Huși, Însurăței, Vrancea (Cotești, Odobești și Panciu), Tirol (CS)
DMF POLIPLAST SRL Vrancea	Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și profilelor din material plastic
TC INF SA Galați	Software realizat la comandă
F5 IT SOLUTIONS PARTNER SRL Constanța	Activități de realizare a soft-ului la comandă (software orientat client)

Unități și instituții	Activitate CDI desfășurată
COSMETICS & SPA S.R.L. Constanța	Creator și producător de produse dermato-cosmetice, afacere lansată în 2014, terapeutice, antireumatice. Servicii SPA ce utilizează produsele proprii.
BIODAM S.R.L. Tulcea	Companie românească cu capital privat, activă în domeniul producerii, procesării și comerțului cu cereale, uleiuri și șroturi ecologice, înființată în 2006. Doar produse ecologice, cultivate pe suprafețe certificate ecologic.
MAGISTRA C&C S.R.L. Constanța	Producător de medicamente generice de uz uman.
GREENFIBER INTERNATIONAL S.A. Buzău	Fabricarea fibrelor sintetice și artificiale
PRUTUL S.A. Galați	Fabricarea uleiurilor și grăsimilor
BRAICONF S.A Brăila	Fabricarea de articole de lenjerie de corp
Tehno Bionic SRL Buzău	Producție de aparate care să reproducă efectele terapiei din minele de sare: purificatoare ambientale și inhalatoare de uz medical avizate de Ministerul Sănătății.
ALMERA INTERNATIONAL SRL Galați	Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor
TRANSMEDIKA PROJECTS SRL Constanța	ROmobility- Cel mai modern serviciu de depozitare bagaje de mână în regim self-service este disponibil non-stop, 365 zile pe an.
ARTECOM SRL Vrancea	Fabricarea altor produse din cauciuc.

g) Activitatea regională de inovare și transfer tehnologic

Unul dintre obiectivele naționale de creștere a performanței organizațiilor publice și private este legat de creșterea capacității de inovare. Obiectivul general din Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014 - 2020 este Creșterea competitivității economiei românești prin inovare, vizând susținerea performanței operatorilor economici pe lanțurile

globale de valoare. Strategia susține tranziția de la competitivitatea bazată pe costuri la cea bazată pe inovare. Aceasta presupune dezvoltarea capacității firmelor de a absorbi tehnologie de ultimă generație, de a adapta aceste tehnologii la nevoile piețelor deservite și de a dezvolta, la rândul lor, tehnologii sau servicii care să le permită progresul pe lanțurile de valoare (SNCDI 2014 - 2020).

Considerată, în general, ca fiind motorul principal al creșterii economice, inovarea a fost definită în mai multe feluri de către diferiți specialiști, fără ca astăzi să existe o definiție unanim acceptată.

Astfel, inovația poate fi definită ca o succesiune de activități care vor să transforme una sau mai multe idei în produse sau servicii destinate pieței, adică transformarea lor în bani.

Orice schimbare realizată de firmă în scopul de a îmbunătăți situația ei economică, poziția ei pe piață, condițiile de muncă ale personalului sau protejarea mediului înconjurător, constituie parte integrantă a procesului de inovare. Inovarea poate fi aplicată produsului, procesului, marketingului, structurii organizaționale și chiar managementului.

Inovare de produs - reprezintă un produs sau serviciu nou sau îmbunătățit în privința specificațiilor tehnice, a componentelor, materialelor, a softului, a atitudinii prietenoase cu utilizatorul sau a altor caracteristici funcționale;

Inovare de proces - se referă la o metodă de producție sau de livrare nouă sau îmbunătățită în privința tehnicilor, a echipamentului sau a softului;

Inovare de marketing - implică o metodă nouă de marketing, relevantă pentru schimbările în designul sau ambalajul produsului, plasarea produselor, promovarea produselor sau a prețurilor;

Inovare organizațională - este relevantă pentru noi metode organizaționale în practicile de business, organizarea locului de muncă sau relațiilor externe ale unei firme.

Inovarea de management - este relevantă pentru principiile și procesele de management care schimbă până la urmă practica managerială (Oslo Manual, 2005).

Procesul de inovare reprezentând o investiție în viitor, pe termen scurt, trebuie condus ca oricare altă activitate conștientă care aduce folos societății. Prin urmare, pentru acest lucru este nevoie de manageri specializați în acest domeniu, adică de manageri de inovare.

Firma inovativă este aceea care a implementat o inovație într-o anumită perioadă de timp, care a lansat produse (bunuri sau servicii) noi sau semnificativ îmbunătățite pe piață, ori a introdus procese noi sau semnificativ îmbunătățite, ori noi metode de organizare, de marketing sau de management. Firma inovativă în domeniul produselor și proceselor este

aceea care a implementat un produs sau proces noi ori îmbunătățite, într-o anumită perioadă de timp.

Termenul acoperă toate tipurile de inovatori, inovatorii de produs, de proces, de metode de organizare, de metode de marketing, sau de management, precum și întreprinderilor cu inovări nefinalizate sau abandonate și se referă la întreprinderilor active.

Activitățile inovative sunt toate acelea care au caracter științific, tehnologic, organizațional, financiar și comercial și care actualizează, sau sunt orientate să conducă la implementarea inovațiilor. Unele activități inovative sunt ele însele inventive, în timp ce altele nu sunt activități inovatoare, dar sunt necesare pentru implementarea inovațiilor. Activitățile de inovare cuprind și cercetarea - dezvoltarea, care nu sunt direct legate de dezvoltarea unei inovări specifice. O trăsătură obișnuită a unei inovații este că aceasta să poată fi implementată. Un produs nou sau îmbunătățit este implementat când acesta este introdus pe piață.

Comisia Europeană redactează un raport de monitorizare al principalilor indicatori din domeniul inovării oferind o imagine de ansamblu a progresului Statelor Membre către obiectivele stabilite pentru anul 2020. Cea de-a 7-a ediție a Tabloului de bord privind inovarea regională 2016 prezintă o evaluare comparativă a performanțelor în materie de inovare în 214 regiuni din 22 de state membre ale UE și Norvegia. În plus, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Luxemburg și Malta sunt incluse la nivel național, deoarece în aceste țări nu există un nivel administrativ regional ca atare.

În cadrul acestui raport, țările sunt clasificate în patru grupuri diferite de performanță în materie de inovare. Regiunile Europei au fost clasificate în: lideri în materie de inovare regională (36 de regiuni), inovatori regionali importanți (65 de regiuni), inovatori regionali moderați (83 de regiuni) și inovatori regionali de nivel scăzut (30 de regiuni). În Europa, excelența în materie de inovare este concentrată într-un număr restrâns de țări. Toți cei 36 de lideri în materie de inovare regională ai UE sunt localizați în numai șapte state membre ale UE: Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Țările de Jos, Suedia și Regatul Unit. În Austria, Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Irlanda și România, toate regiunile se află în același grup de performanță, iar în 12 țări există două grupuri regionale de performanță diferite. Numai în patru state membre mai mari (Franța, Germania, Italia și Spania) există trei grupuri regionale de performanță diferite (Tabloul de bord privind inovarea 2016). Așa cum putem observa din figura de mai jos, toate regiunile de dezvoltare din România se află în categoria inovatori regionali de nivel scăzut, fapt determinat de un număr scăzut de unități de cercetare, dezvoltare și inovare, de resursele financiare extrem de reduse dedicate inovării, de politici de inovare inconsecvente și număr mic de personal

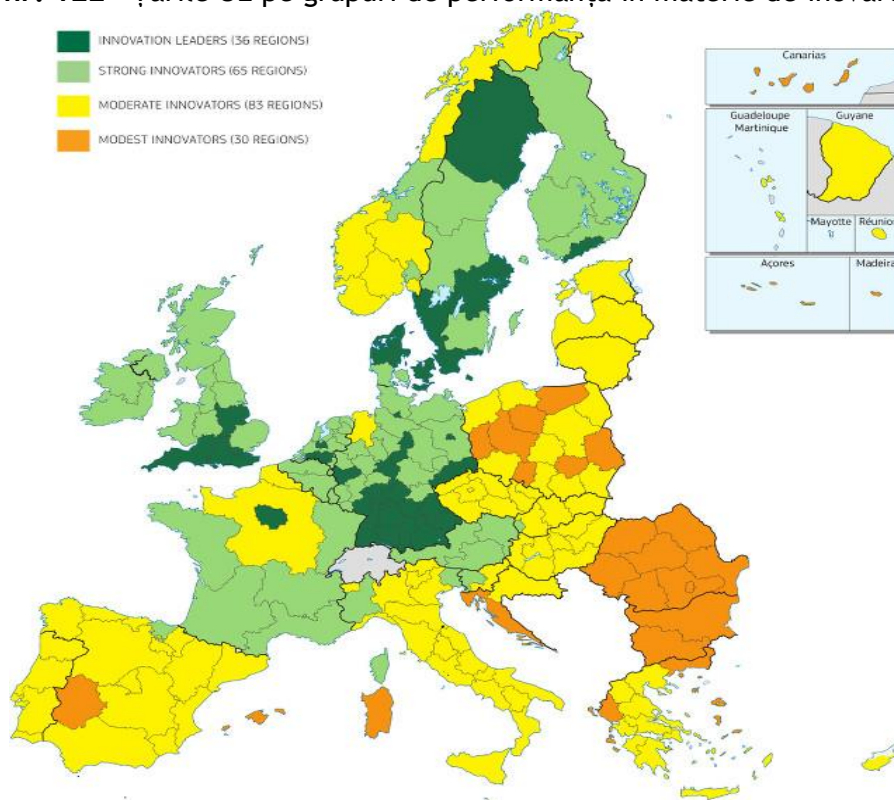
implicat în activități de cercetare-dezvoltare și inovare.

Tabel nr. 11 Țările UE pe grupuri de performanță în materie de inovare, 2016

Grup de performanță în materie de inovare	Țări membre UE
Lideri în materie de inovare	Suedia, Danemarca, Finlanda, Germania, Olanda
Inovatori importanți	Regatul Unit, Irlanda, Belgia, Luxemburg, Austria Franța, Slovenia
Inovatori moderați	Norvegia, Cipru, Estonia, Malta, Cehia, Italia, Portugalia, Spania, Grecia, Ungaria, Slovacia, Polonia, Lituania, Croația, Letonia
Inovatori de nivel scăzut	Bulgaria, România

Sursa: Regional Innovation Scoreboard 2016

Figura nr. 122 Țările UE pe grupuri de performanță în materie de inovare, 2016



Sursa: Regional Innovation Scoreboard, 2016

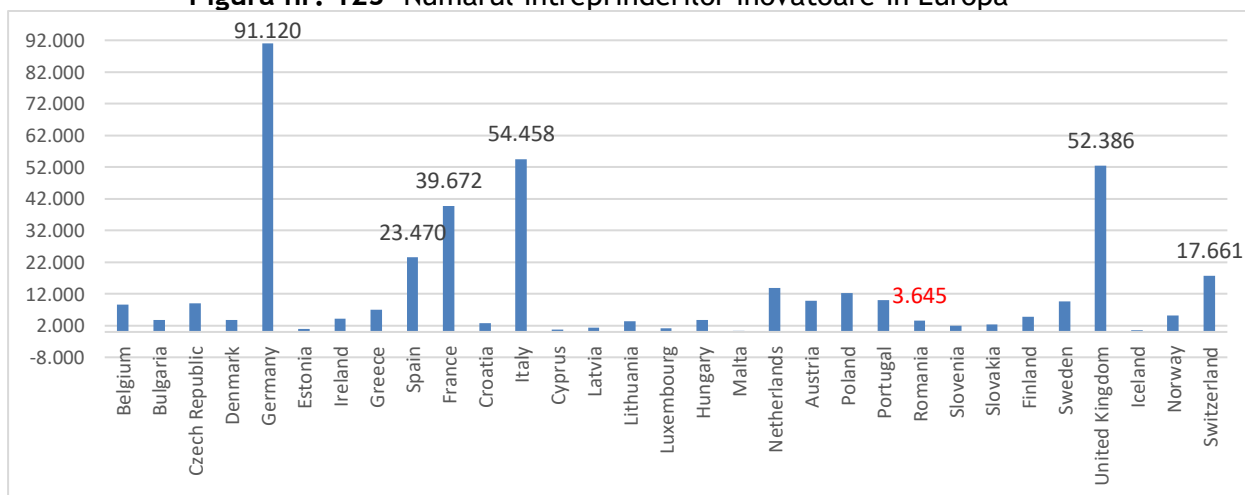
Potrivit studiului internațional Global Innovation Index, România a înregistrat în anul 2016 un index de inovare de doar 37,9%, cel mai mare index regăsindu-se în Elveția, Suedia, Regatul Unit, SUA, Finlanda sau Singapore. Acest index în România este în scădere în comparație cu anii anteriori, în 2015 fiind de 38,2% iar în 2014 de 38,1%.

Regiunea Sud-Est este o regiune cu un grad de inovare scăzut. Conform Regional Innovation Scoreboard 2016, performanța inovării din regiune a scăzut cu 9% în comparație cu anul 2014.

Întreprinderi inovatoare

În România sunt 3.645 de întreprinderi inovatoare, număr care a scăzut dramatic față de nivelul din 2010, când în țara noastră erau 8.116 întreprinderi. În comparație cu alte țări ale UE, se observă că România are un număr foarte mic de întreprinderi inovatoare, pe primele locuri fiind Germania, Italia, Regatul Unit, Franța, Spania și Elveția. Cauzele acestei scăderi sunt nenumărate, printre cele mai semnificative fiind inexistența unor programe guvernamentale coerente de susținere și încurajare a activităților inovative, numărul mic de personal implicat în activități de cercetare - dezvoltare și inovare, reducerea numărului programelor de finanțare a activităților inovative și numărul scăzut de parteneriate publice-private destinate inovării.

Figura nr. 123 Numărul întreprinderilor inovatoare în Europa

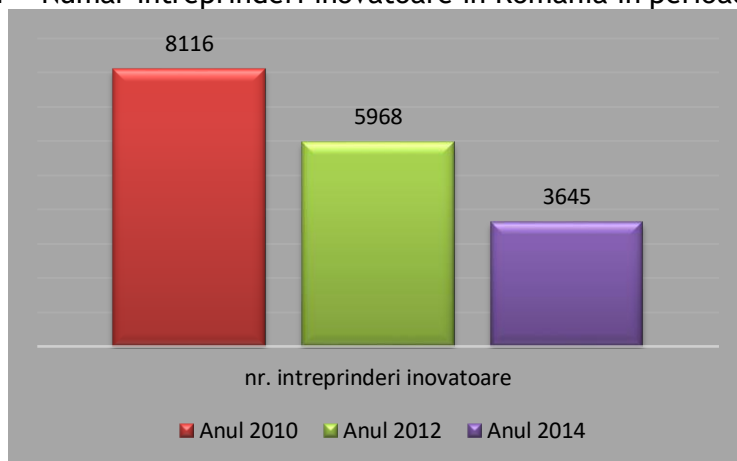


Sursa: Eurostat, 2017

În ceea ce privește tipologia inovatorilor, se poate observa că cele mai multe întreprinderi inovatoare din România au doar inovație de organizare și/sau de marketing (1.805 întreprinderi) inovația de produs sau de proces fiind considerată mai greu de obținut, iar numărul inovatorilor de succes este de 1.529, înjumătățindu-se în comparație cu anul 2010.

Evoluția numărului de întreprinderi inovatoare pe perioada analizată este ilustrată în graficul de mai jos.

Figura nr. 124 Număr întreprinderi inovatoare în România în perioada 2010-2014

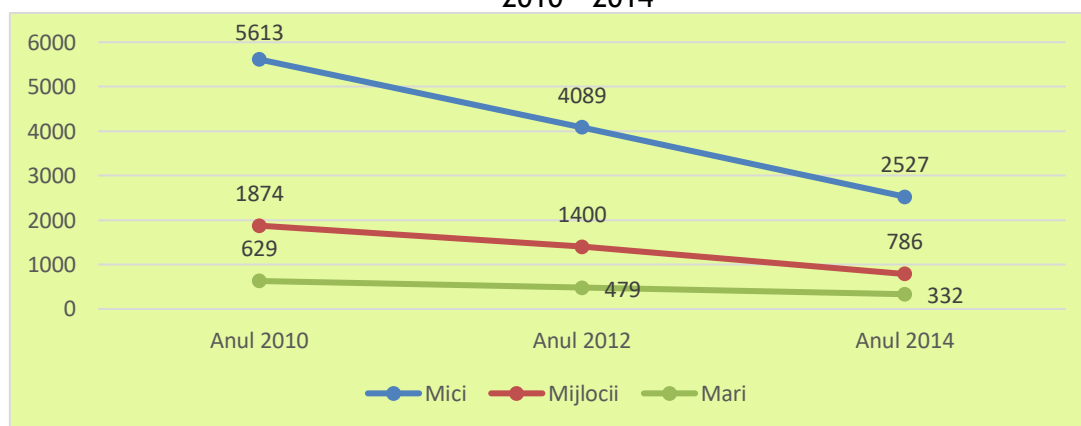


Sursa: prelucrare date Institutul Național de Statistică 2017

Din graficul de mai sus reiese un trend descendent, numărul de întreprinderi inovatoare a scăzut de la 8.116 în anul 2010 la 3.645 în anul 2014.

În ceea ce privește clasele de mărime, cele mai multe întreprinderi inovatoare sunt mici, doar 332 de organizații fiind de dimensiuni mari.

Figura nr. 125 Întreprinderi inovatoare pe clase de mărime, la nivel național în perioada 2010 - 2014



Sursa: Institutul Național de Statistică, 2017

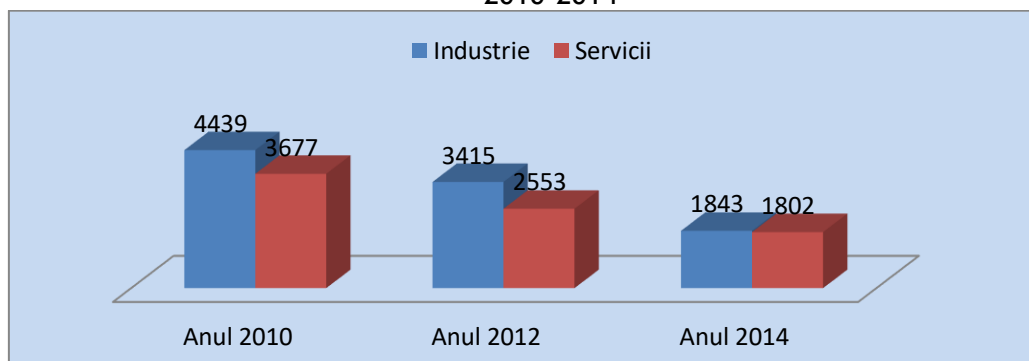
Analizând perioada 2010-2014, se observă că în anul 2010 din cele două tipuri de activități studiate (industrie și servicii), ponderea întreprinderilor inovatoare având ca ramură de activitate industria este de 54,69% (reprezentând un număr de 4.439 întreprinderi) și ponderea întreprinderilor inovatoare având ca ramură de activitate serviciile este de 45,30% (reprezentând un număr de 3.677 întreprinderi inovatoare).

Pe perioada studiată numărul întreprinderilor inovatoare scade considerabil, ajungând în anul 2014 la un număr de 1.843 de întreprinderi cu ramura de activitate-industrie și la 1.802 de întreprinderi inovatoare cu ramura de activitate servicii. La industrie, în medie, pe perioada studiată 62,52% sunt întreprinderi inovatoare de mărime mică, iar la servicii 76,51%.

Se observă că dintre tipurile de industrii menționate mai sus, cele mai multe întreprinderi inovatoare se regăsesc în industria prelucrătoare - în număr de 4.143 în anul 2010, anul de bază, și în număr de 1.754 în anul 2014. Celelalte ramuri ale industriei scad și ele pe perioada studiată, dar numărul lor este nesemnificativ în comparație cu cele din industria prelucrătoare.

Se poate observa că la ponderea întreprinderilor inovatoare în funcție de mărime în total întreprinderi inovatoare cea mai mare pondere o au cele mici pe toată perioada studiată.

Figura nr. 126 Întreprinderi inovatoare în funcție de ramura de activitate în perioada 2010-2014



Sursa: Calculele autorului, Institutul Național de Statistică 2017

Conform graficului de mai sus, se poate observa că în anul 2010 erau 4.439 întreprinderi inovatoare cu ramura de activitate în industrie și 3.677 cu ramura în servicii. Ambele au scăzut, însă industria mai dramatic, ajungând în anul 2014 aproape la același număr: 1.843 pentru industrie și 1.802 pentru servicii.

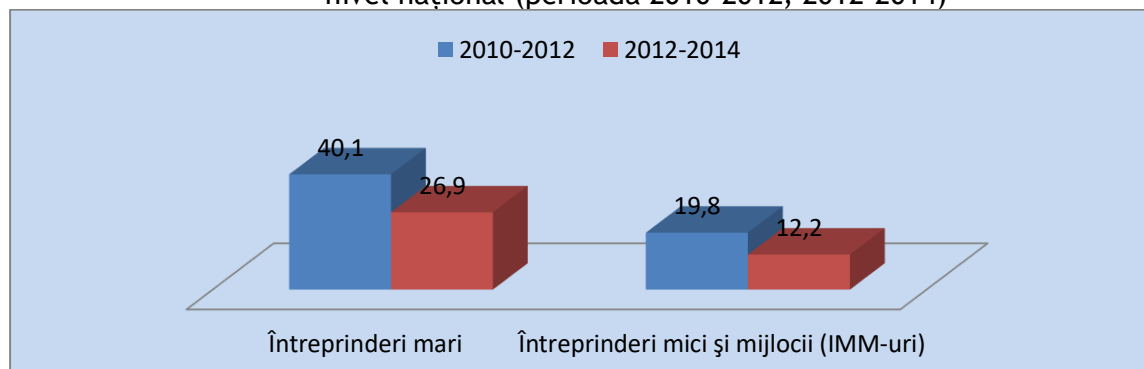
Conform Comunicatului de presă făcut de INSSE privind cercetările statistice ale inovației se arată că, în perioada 2012-2014, ponderea întreprinderilor care au introdus sau implementat produse, procese, metode de marketing ș.a. a fost de 12,8%, cu 7,9 procente mai puțin față de perioada 2010-2012.

Dintre acestea 3,5 au fost întreprinderi care au introdus sau implementat numai produse și/sau procese îmbunătățite semnificativ sau noi, în timp ce 6,3% au fost întreprinderi care au aplicat numai metode noi de organizare sau de marketing. Un procent de 3% din numărul

total de întreprinderi au introdus atât produse și/sau procese noi, cât și metode de organizare și/sau de marketing îmbunătățite semnificativ sau noi.

Analizând datele statistice, se poate observa că întreprinderile mari sunt de două ori mai inovatoare decât întreprinderile mici și mijlocii.

Figura nr. 127 Ponderea întreprinderilor inovatoare, după clasa de mărime a salariaților la nivel național (perioada 2010-2012; 2012-2014)



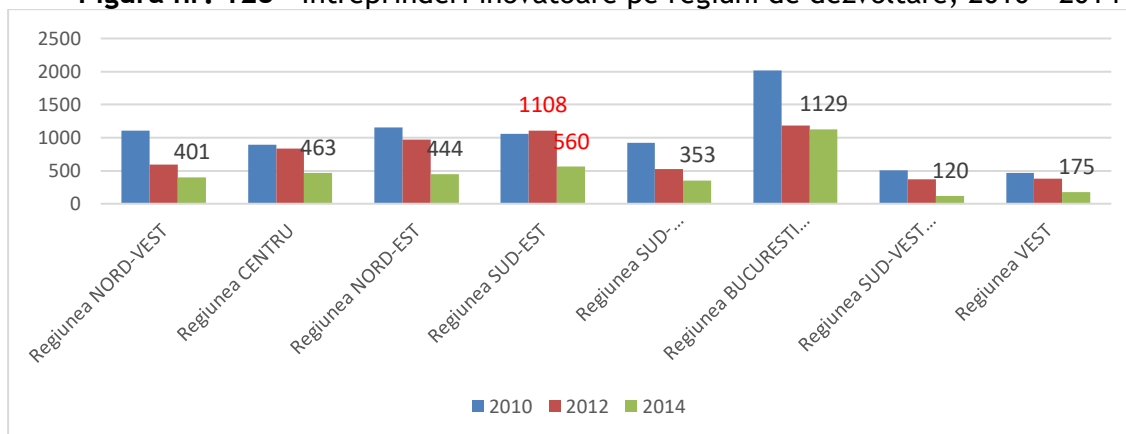
Sursa: Calculele autorului

În perioada 2012-2014, întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) respectiv cu 10-249 angajați au fost mai puțin inovatoare decât întreprinderilor mari cu 250 salariați și peste.

Din numărul întreprinderilor mari, 26,9% au fost inovatoare, în timp ce din rândul întreprinderilor mici și mijlocii numai 12,2% au fost inovatoare. Față de perioada anterioară 2010-2012, ponderea întreprinderilor inovatoare mari a înregistrat o scădere cu 13,2 puncte procentuale, de la 40,1% în 2010-2012 la 26,9% în 2012-2014. Aceeași tendință de scădere s-a manifestat și în rândul IMM-urilor inovatoare, care de la o pondere de 19,8% în perioada 2010-2012, au ajuns la o pondere de numai 12,2%, înregistrându-se o scădere cu 7,6 puncte procentuale.

În profil teritorial, cele mai multe întreprinderi inovatoare se află în Regiunea București-Ilfov și cele mai puține în Regiunea Sud-Vest Oltenia. În ceea ce privește Regiunea Sud-Est, numărul întreprinderilor inovatoare a scăzut de la 1108 în anul 2012 la doar 560 în anul 2014. Scăderea numărului întreprinderilor inovatoare în perioada analizată poate fi determinată de lipsa posibilităților de finanțare prin fonduri nerambursabile de după anul 2013 dar și de mediul economic instabil care nu încurajează activități de inovare sustenabile.

Figura nr. 128 Intreprinderi inovatoare pe regiuni de dezvoltare, 2010 - 2014



Sursa: Institutul Național de Statistică, 2017

Potrivit studiului Inobarometru 2011, Regiunea Sud-Est avea un grad de inovare de 28,84%, situându-se la nivel regional pe locul 5.

Tabel nr. 12 Scorul Regiunii Sud - Est pe factori de inovare

Sud-Est	Potențialul de conducere a inovării	Potențialul de creare a cunoștințelor	Capacitatea de inovare și de integrare într-un sistem relațional	Performanța activităților de inovare	Proprietatea intelectuală
	29,63	5,14	42,37	47,98	7,66

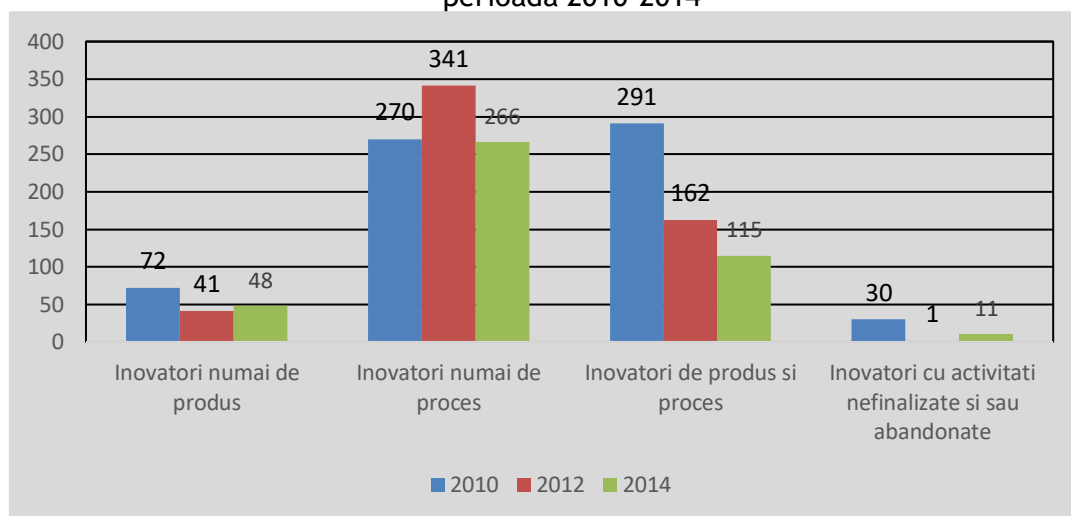
Sursa: Inobarometru, 2011

Pe clase de mărime, în anul 2014, cele mai multe întreprinderi inovatoare din Regiunea Sud-Est erau de dimensiuni mici (380 de întreprinderi), 136 de dimensiuni mijlocii și doar 44 de întreprinderi mari. 323 de întreprinderi inovatoare activau în activități industriale și 237 în servicii.

De asemenea, așa cum se observă în figura următoare în intervalul 2010-2014, în Regiunea Sud-Est, întreprinderile cu inovație de produs și-au redus numărul de la 72 la 48, numărul inovatorilor de proces a rămas relativ constant în timp ce inovatorii de produs și proces și-au redus numărul de la 291 de întreprinderi la doar 115.

Ponderea întreprinderilor inovative în total este de 31% în 2010 cu o scădere de până la 13% în 2014. În ceea ce privește Regiunea Sud-Est, ponderea este de asemenea în descreștere, de la 37% în 2010 la 18% în 2014. Și pe cele două sectoare de activitate analizate, industrie, respectiv servicii, tendința este asemănătoare. Totuși, în ultimul an de analiză, ponderea întreprinderilor inovatoare din industrie este cu un punct procentual mai mare decât în sectorul servicii.

Figura nr. 129 Intreprinderile cu inovație de produs și/sau proces la nivel regional în perioada 2010-2014



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Entități acreditate și autorizate provizoriu din infrastructura de inovare și transfer tehnologic

Infrastructura de cercetare din România, cuprinde, pe lângă institute, stații de cercetare și universități, și o serie de entități acreditate și autorizate provizoriu de infrastructură de inovare și transfer tehnologic. În România există 36 de entități acreditate și 4 autorizate provizoriu.

În Regiunea Sud-Est, există două centre de informare tehnologică, unul în județul Constanța, în domeniul agro-alimentar și energii regenerabile și cel de-al doilea în județul Tulcea, în domeniul mediului, turismului și dezvoltării durabile. De asemenea, a fost autorizat provizoriu și un centru de transfer tehnologic la Galați, în cadrul Universității „Dunărea de Jos”.

Tabel nr. 13 Entități acreditate și autorizate provizoriu din infrastructura de inovare și transfer tehnologic

Nr. Crt.	Denumire entitate	Tipul de entitate	Domeniul pentru care a fost acreditată entitatea	Județul	Forma de organizare
1.	Centrul de Informare Tehnologică CIT- C.C.I.N.A. Constanța	Centru de Informare Tehnologică - (în prezent nu mai este acreditat)	Agro-alimentar, construcții, servicii pentru IMM, mediu, energii regenerabile	Constanța	Fără personalitate juridică în cadrul Camerei de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanta

Nr. Crt.	Denumire entitate	Tipul de entitate	Domeniul pentru care a fost acreditată entitatea	Județul	Forma de organizare
2.	CIT Delta Dunării	Centru de Informare Tehnologică	Mediu, turism, dezvoltare durabilă	Tulcea	Fără personalitate juridică în cadrul INCD pentru Protecția Mediului, subunitate Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare "Delta Dunării"
3.	Centrul de transfer tehnologic CTT UGAL	Centru de Transfer Tehnologic	Autorizație temporară Agricultura - alimentație, biotehnologii Energie, petrol și gaze și minerit energetic Industria construcțiilor de mașini și construcții metalice Agricultură, silvicultură și pescuit Turism Economie	Galați	Fără personalitate juridică în cadrul Universității „Dunărea de Jos” din Galați

Sursa: Ministerul Cercetării și Inovării, 2017

Potențialul de clusterizare al Regiunii Sud-Est

Termenul de cluster a fost intens dezbătut în literatura științifică internațională, neexistând o definiție unanim acceptată. Potrivit lui Michael Porter, clusterelor sunt concentrări geografice de instituții și companii interconectate, aparținând unui anumit domeniu. Clusterelor cuprind un grup de industrii înrudite și alte entități importante din punct de vedere al concurenței (Clustero, 2017).

Potrivit legislației naționale, respectiv HG 918/2006, clusterul este definit ca o grupare de producători, utilizatori și/sau beneficiari, în scopul punerii în aplicare a bunelor practici din UE în vederea creșterii competitivității operatorilor economici. Astfel, în general, clusterelor cuprind întreprinderi, universități și/sau institute de cercetare și autorități publice.

În continuare, este realizată o prezentare a celor mai importante clusterelor din Regiunea Sud-Est, potrivit site-ului Clustero.eu:

1. ASOCIAȚIA TRADIȚII MANUFACTURĂ VIITOR (Cluster Traditions Manufacture Future TMV Sud Est).

Înființat în anul 2010, are drept scop să promoveze și să protejeze interesele companiilor comerciale care sunt membre producătoare de confecții textile, tricotaje, pielărie, furnizori de materiale și servicii prin acțiuni care să contribuie la întărirea și dezvoltarea pe termen mediu și lung a membrilor săi.

Firmele, universitățile, institutele de cercetare și autoritățile publice care fac parte din acest cluster sunt:

Tabel nr. 14 Membrii clusterului Asociația Tradiții Manufactură Viitor

Societăți comerciale	Universități	Institute de cercetare	Autorități publice
SC SORSTE SA SC COMUNIVERS SRL SC COROLA SRL SC PRODECOM SRL SC INMARTEXTIL SRL SC TRICOTTON PANCIU SRL SC CONTEMPO SRL SC SERITEX SRL SC VERON SRL SC TOORICH SRL	Facultatea de Textile, Pielărie și Management Industrial Iași Universitatea de Arte și Design Cluj-Napoca	Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pt Textile și Pielărie București	Agentia pentru Dezvoltare Regională SUD- EST

2. Romanian River Transport

Clusterul Romanian River Transport s-a constituit cu scopul de a crea un cadru unitar de cooperare și conlucrare între membrii săi, realizarea de misiuni/obiective de interes comun referitoare la înființarea clusterului pentru transportul intermodal ecologic de mărfuri interioare românești.

Membrii acestui cluster sunt prezentați în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 15 Membrii clusterului Romanian River Transport

Universități	Institute de cercetare	Autorități publice	Catalizatori	Alți membri
Universitatea "Danubius" din Galați Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați Academia Navală	SC IPA SA București, Sucursala Galați, Centru Român pentru pregătirea și perfecționarea	Primăria Municipiului Galați	UNIUNEA PORTURILOR INTERIOARE ROMÂNEȘTI (UPIR), Industrial Parc SRL	Compania Națională "Administrația Porturilor Dunării Maritime"- SA Galați (CN APDM SA); Compania Națională "Administrația Porturilor Dunării Fluviale"- SA Giurgiu (CN APDF SA); Compania Națională "Administrația Canalelor Navigabile"- SA Constanța (CN CAN SA);

Universități	Institute de cercetare	Autorități publice	Catalizatori	Alți membri
"Mircea cel Bătrân" din Constanța	personalului (CERONAV)			Asociația Națională a Constructorilor de Nave din România (ANCONAV), Industrial Parc SRL din Galați, Asociația Armatorilor și Operatorilor Portuari din România (AAOPFR) din Galați, Compania de Navigație Fluvială România "Navrom" SA (CNFR Navrom SA), SC Romnav SA, SC Deltanav SA, SC Navrom Shipyard SRL, SC Cojar SRL, SC Romprima SRL, Asociația Regională pentru Energie și Mediu Dunărea de Jos, Tehnopol Galați, SC Docuri SA Galați, SC Port Bazinul Nou Galati, SC Ecoarch SRL.

3. Clusterul Maritim Romanesc

Clusterul Maritim Romanesc a fost realizat de către o rețea informală care a consolidat relațiile dintre actorii importanți din acest sector de activitate.

Principalele produse/servicii/proiecte:

- promovarea politicii orientată spre industria clusterului, în zonele naționale și europene;
- promovarea activității Cluster Maritim Romanesc;
- întărirea cooperării între diferiți actori implicați în sectorul maritim, prin contacte, schimburi de idei, de informații și dezvoltarea de activități comune;
- pentru sprijinirea asociațiilor de afaceri și profesionale pentru a-și îndeplini obiectivele sale specifice;
- sprijin pentru inovație și spirit antreprenorial, în sectorul maritim;
- sprijinul pentru IMM-uri și productivitatea acestora;
- asistență specifică pentru companii pentru a se conforma cu cerințele de protecție a mediului;
- stabilirea de contacte cu alte clustere maritime;
- atragerea de finanțare, subvenții și alte surse de venit.

Membrii acestui cluster sunt prezentați în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 16 Membrii Clusterului Maritim Românesc

Firme	Universități	Institute de cercetare	Autorități publice	Catalizatori	Alți membri
S.C. Fairplay Maritime S.R.L. CMA Ships Romania S.R.L. S.C. AB Crewing S.R.L. S.C. Doehle Manning Agency S.R.L. S.C. Seaway International S.R.L. S.C. Romtrust S.R.L. S.C. Project Management Solutions S.R.L. S.C. Ship Design Group S.R.L. Romar Communication Inc. S.R.L. S.C. Barklav S.R.L. Det Norske Veritas Romania S.R.L. S.C. Maritima BDS S.R.L. S.C. COMVEX S.A. Constanta South Container Terminal SRL S.C. Aries Interlink S.R.L. Celerco S.R.L. S.C. Nautiq Media S.R.L. S.C. Retec S.A. S.C. Atlantis Mar Group S.R.L. Bryte Consulting S.R.L. S.C. Duna Mar Trans S.R.L. The Green Seas Ltd.	Universitatea Dunărea de Jos din Galați Universitatea Maritimă din Constanța Academia Navala „Mircea cel Bătrân” Universitatea Ovidius din Constanța	Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa”	Regia Autonomă Administrația Fluvială a Dunării de Jos Compania Națională Administrația Canalelor Navigabile S.A. CN APDM SA Galați Autoritatea Navală Română Regia Autonomă Administrația Zonei Libere Brăila	Fundația RoNoMar	CERONAV Constanța Fundația Școala Portuară Asociația Colegiul Nautic Român

4. Clusterul pentru Sănătate Dunărea de Jos

Clusterul Regional ”Pentru Sănătate Dunărea de Jos” a luat ființă din dorința de dezvoltare de proiecte comune în vederea dezvoltării de produse și servicii destinate menținerii sănătății. Principalele obiective sunt: promovarea informației și educarea pentru sănătate;

dezvoltarea de noi tehnici și sisteme și promovarea lor cu scopul menținerii stării de sănătate; îmbunătățirea accesului la piața medicală; sprijinul și promovarea unui cadru unitar al sănătății în rândul beneficiarilor a unui standard decent de viață și implicit de sănătate.

Membrii acestui cluster sunt prezentați în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 17 Membrii Clusterului pentru Sănătate Dunărea de Jos

Universități	Institute de cercetare	Autorități publice	Catalizatori	Alți membri
Universitatea "Danubius" din Galați Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați	SC IPA SA București, Sucursala Galați Fundația Universitară "Benone Pușcă"	Primăria Municipiului Galați	Asociația "SMURD" Galați, Camera de Comerț Industrie și Agricultură Galați	C.M.I. Dr. Marcu Costel Daniel, C.M.I. Dr. Marcu Carmen Mariana, SC DENTICARE IMPLANTALOGY CENTER SRL Societatea Studenților Mediciniști Galați (SSMG) Căminul Pentru Persoane Vârstnice Sf. Spiridon Asociația de Cooperare Transfrontalieră "Euroregiunea Dunărea de Jos", Mistodie Cristina-Victoria- Medic Primar, Asociatia RRA Rescue International.

5. Asociația Clusterului Regional Green Solutions Low Danube

Clusterul a fost fondat de Universitatea "Danubius" din Galați, Industrial Parc SRL, Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați și IPA S.A. București cu scopul de a planifica și derula servicii și activități care vizează promovarea și elaborarea mecanismelor de suținere a întregii zone geografice "Dunărea de Jos", pe termen lung, ca lider în sectoarele energiilor regenerabile, eficienței energetice și noilor energii sustenabile și participarea în rețelele internaționale ca partener sau coordonator de proiecte pentru creșterea competitivității organizațiilor din Asociație, prin cooperare națională și internațională.

Printre principalele activități ale clusterului se numără căutarea de soluții ce promovează energiile neconvenționale și regenerabile, valorificarea potențialului tehnologiei energetice și aplicarea acestuia în cadrul sectorului public și privat, consolidarea sistemului de transfer a rezultatelor cercetării de bază către membrii clusterului. Clusterul își propune să consolideze colaborarea, în domeniul cercetării, între mediul universitar, institute de cercetare și companii dar și să găsească strategii de dezvoltare a clusterului la nivel național și european. Dezvoltarea clusterului va fi asigurată prin identificarea surselor de finanțare nerambursabilă și dezvoltarea unor proiecte pentru obținerea de fonduri cu finanțare nerambursabilă, precum și atragerea de alte resurse (investiții, scheme de ajutor de stat, etc). Alte activități ale clusterului vor cuprinde facilitarea schimburilor economice între membrii clusterului și cu organizații din afara acestuia, programe de formare continuă pentru personalul membrilor clusterului sau susținerea și afilierea la un Cluster Land.

6. IT&C Cluster Dunărea de Jos

Cluster pentru industria TIC, "Clusterul IT&C Dunărea de Jos" Galați a fost înființat în anul 2015 și are drept obiective dezvoltarea durabilă a membrilor săi, creșterea capacității de cercetare - dezvoltare și stimularea cooperării între instituții de cercetare - dezvoltare și inovare (CDI) și întreprinderi, precum și creșterea accesului întreprinderilor la CDI. În prezent, potrivit site-ului clusterului, are 37 de membri, atât instituții publice cât și societăți comerciale cu activități în domeniul IT&C.

Alte obiective ale clusterului sunt:

- Valorificarea potențialului tehnologiei informației și comunicațiilor și aplicarea acestuia în sectorul public (administrație, educație, sănătate) și cel privat (întreprinderi, cetățeni);
- Crearea premiselor pentru creșterea competitivității întreprinderilor din sectorul TIC, bazată pe utilizarea intensivă a cunoașterii;
- Creșterea competitivității regionale a învațământului IT;
- Reprezentarea intereselor din mediul ITC în fața organismelor statului;
- Crearea mecanismelor pentru abordarea colaborativă de proiecte internaționale de anvergură;
- Sprijinirea antreprenoriatului și a IMM-urilor din domeniul ITC din regiune;
- Să identifice și să promoveze o serie de proiecte de investiții, atât publice cât și private, precum și propuneri de modernizare/îmbunătățire a strategiilor, politicilor și planurilor de acțiune în domeniul TIC;

- Să consolideze cooperarea între diverșii actori din sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor, a schimbului de informații și de idei, precum și prin desfășurarea de activități comune.

7. Cluster Tehnologii Inovative pentru Lupta Împotriva Contrafacerii

”Advanced anti-counterfeiting technologies - INNOVATION CLUSTER” - AACTIC a fost înființată în anul 2015, membrii fondatori/potențiali ai clusterului fiind:

SC CEPROHART SA, Brăila,

SC OPTOELECTRONICA 2011 SA Măgurele

Academia Română, filiala Timișoara

Universitatea Dunărea de Jos Galați

Universitatea Tehnică ”Gh. Asachi” Iași

Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Tehnologii Izotopice și Moleculare Cluj Napoca

SC Datronic-NCIP SRL Timișoara

SC BARLETA SRL Bacău

SC FIBER LASER OPTICS SRL Măgurele

Nanoline optics SRL

SC L&G Consulting SRL

SC SELADO COM SRL, Brăila

Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Brăila.

Scopul principal al asociației este de a crește performanța membrilor asociației în domeniul luptei împotriva contrafacerilor de documente de valoare, brandurilor și produselor comerciale.

8. Asociația CLUSTER MEDGreen

Scopul Asociației "Cluster" pentru Promovarea Afacerilor Specializate în Ecotehnologii și Surse Alternative de Energie (Cluster MEDGreen) îl reprezintă facilitarea și promovarea cooperării dintre întreprinderi, oameni de afaceri, instituții de cercetare și învățământ, precum și alte organizații care să contribuie sau să sprijine activitățile inovative pentru realizarea de produse și servicii competitive pe plan național și internațional, cu valoare adăugată ridicată și pentru a genera locuri de muncă și oportunități de dezvoltare durabilă a orașului Medgidia și a zonelor limitrofe.

Membrii fondatori sunt Municipiul Medgidia, SC Apollo Ecoterm SRL, SC ET Innovative Solutions SRL, SC ET Audit Energetic SRL, SC Solarom SRL, SC Ecohorneț SRL. Potrivit site-ului asociației, în prezent aceasta mai are și alți 14 membri asociați.

Serviciile oferite de către asociația Cluster MEDGreen sunt:

- Consultanță juridică
- Consultanță accesare fonduri
- Consultanță pentru accesare servicii financiare
- Servicii de inovare
- Cooperare internațională
- Studii de impact
- Servicii mentenanță stații de biogaz
- Servicii IT
- Servicii de management al riscurilor tehnologice.

Printre domeniile de acțiune ale clusterului se numără:

- Stabilirea și dezvoltarea relațiilor de colaborare între firme membre ale clusterului într-un climat de afaceri propice, respectând regulile concurenței loiale, prin mijloace proprii cât și prin efortul membrilor;
- Colaborarea cu instituțiile guvernamentale naționale și internaționale pentru a facilita misiunile economice și vizitele de afaceri în domeniul de activitate al clusterului, în vederea dezvoltării colaborării economice reciproc avantajoase;
- Susținerea și promovarea activităților de cercetare și inovare ale agenților economici în zonă, facilitând transferul de politici, management, tehnologie avansată;
- Organizarea de evenimente tehnico-economice cu impact major în mediul de afaceri și socio-cultural;
- Promovarea surselor noi și regenerabile de energie pe piața națională și regională;
- Promovarea și armonizarea activităților comune în domeniul de protecție a mediului;

9. Clusterul INOMAR

Misiunea clusterului INOMAR din Constanța este de a deveni mediul de interacțiune și comunicare preferat de operatorii lanțului de valoare al turismului în scopul inovării și reinventării valorilor Dobrogei.

Membrii acestui cluster sunt: Multisoft, Dima Consulting Group, Asociația Tomis Antidrog, Rosiem House și Primăria Ovidiu.

Principalele obiective ale acestui cluster sunt:

- Consolidarea acțiunilor de transfer tehnologic pentru turism.
- Valorificarea potențialului local de resurse.
- Extinderea la 6 luni a perioadei de vizitare a litoralului.
- Atragerea unui număr cât mai mare de membri activi în cluster.
- Promovarea calității și excelenței operaționale în managementul destinației.

Principalele acțiuni ale clusterului sunt:

- Inventarierea problemelor, provocărilor și oportunităților.
- Adoptarea unui standard de calitate al experiențelor turistice.
- Sincronizarea raporturilor cerere-ofertă pe piața de resurse pentru turism.
- Finanțarea și dezvoltarea unui centru de pregătire vocațională pentru turism.

10. Clusterul Bio Danubius

Clusterul Bio Danubius are scopul de a armoniza și reprezenta interesele întreprinderilor, cercetării, administrației și entităților catalizator în vederea creșterii competitivității economice și creării de locuri de muncă, dezvoltării durabile și sustenabile a Regiunii de Sud Est, internationalizării membrilor, perfecționării profesionale a managerilor și a angajaților, administrării unei baze de date comune, participarea în rețele naționale și europene, creșterea potențialului de inovare a întreprinderilor în sectoarele: Bio-economie și Agricultură bio; Piscicultură; Turism; Logistică-transport; Protecția și conservarea mediului; Energii regenerabile; Sectoare creative și culturale; Inovarea socială.

Serviciile oferite de acest cluster sunt în domenii precum: Accesul pe piețele externe, identificarea unor oportunități de afaceri, participarea la evenimente promoționale internaționale, branding și marketing, transfer tehnologic, redactare proiecte europene, crearea de consorții și participarea la proiecte de cercetare, trainingul, consultanța și calificarea forței de muncă.

Membrii asociației sunt Manor Laboratory Center, LTA Mondial, AGRICHIM, Rezervația Biosferei Delta Dunării Tulcea, Asociația Bio România, INCDD Tulcea și Universitatea Spiru Haret.

11. Clusterul Delta Dunării (ODAS)

Clusterul Delta Dunării a fost înființat la finalul anului 2015 de Asociația ODAS, în calitate de autoritate de management și societățile comerciale SC M.D.A. SRL și SC ECHINOX SRL, care-și desfășoară activitatea în regiunea Delta Dunării și au o vastă experiență în promovarea acestui paradis al păsărilor și al faunei. La ora actuală în cluster sunt 16 membrii.

Principalele activități ale clusterului sunt:

- Promovarea Rezervației Biosfera Delta Dunării;
- Promovarea și realizarea de parteneriate public-private în domeniul turismului;
- Armonizarea intereselor membrilor;
- Elaborarea și/sau implementarea proiectelor cu scopul de a dezvolta clusterul și de a realiza progresul entităților competente ale Clusterului.
- Promovarea și realizarea de parteneriate public-private în domeniul turismului;
- Armonizarea intereselor membrilor;
- Elaborarea și/sau implementarea proiectelor cu scopul de a dezvolta clusterul și de a realiza progresul entităților competente ale Clusterului.

ODAS oferă următoarele categorii de servicii suport:

- Identificarea partenerilor de afaceri - furnizori, clienți, colaboratori etc;
- Identificarea consultanților și specialiștilor în domeniul de activitate al companiei;
- Încheierea unor parteneriate solide și de lungă durată, profitabile pentru ambele părți;
- Acces la forță de muncă înalt calificată în domeniul de activitate al firmei;
- Networking și cooperare cu structuri similare din Europa, și nu numai.

12. Cluster Turistic Carpatin

Înființat în anul 2010, Clusterul Turistic Carpatin din județul Buzău are drept misiune promovarea turismului durabil și crearea valorii adăugate pentru industria turismului în regiunea Munților Carpați. A fost înființat la inițiativa Asociației pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului din județul Brașov (APDT Brașov) împreună cu Monteoru Renaissance - Asociația pentru dezvoltare regională durabilă în turism (județul Buzău). "Carpathian TOURISM CLUSTER ROMANIA" este o rețea de manageri și experți din industria turismului, organizată la nivel regional și național, fiind primul cluster de turism inter-regional de interes național din România.

Obiectivele Clusterului sunt inovația și diversificarea - însemnând dezvoltarea produselor turistice și a serviciilor asociate acestora, modernizarea și inovarea acestora, pentru creșterea interesului piețelor externe și interne pentru Munții Carpați ca destinație turistică. De asemenea, activitățile cele mai importante sunt creșterea competitivității prin optimizarea lanțului de valori în industria turismului local și îmbunătățirea calității serviciilor turistice, pentru a atinge standardele europene. Clusterul este integrat într-un network de turism internațional și vizează, în special, promovarea Munților Carpați ca destinație turistică pentru turiști interni și străini.

Serviciile oferite de cluster sunt:

- Networking: Organizarea de întâlniri regulate între decizionarii din sectorul de turism, la nivel regional și național
- Organizarea de grupuri de lucru tematice (noi servicii turistice, de management al calității, de promovare a turismului, etc.)
- Promovarea Munților Carpați ca “destinație turistică de excelență”
- Inovație & Competitivitate: Dezvoltarea proiectelor turistice inovative la nivel regional și național (ex: evenimente de interes regional/național);
- Traininguri pentru îmbunătățirea lanțului valoric al turismului regional (furnizori - agenții - furnizorii de servicii)
- Ameliorarea absorbției fondurilor structurale pentru proiectele în turism
- Participarea la târguri, organizarea de road shows
- Cooperare internațională/ benchmark internațional ce include destinații turistice de excelență
- Lobbying: Rol consultativ pentru autoritățile publice (Ministerul Turismului, administrațiile regionale, etc.)

Incubatoare de afaceri la nivelul Regiunii Sud-Est

Incubatoarele de Afaceri sunt structuri create pentru a sprijini dezvoltarea afacerilor aflate la început de activitate. Firmele selectate sunt găzduite într-un Incubator de Afaceri pe o perioadă determinată de timp (ciclul de incubare), interval în care beneficiază de suport financiar, servicii de consultanță și spații pentru birouri. Alături de sprijinul logistic necesar demarării activității, incubatorul oferă un mediu prielnic dezvoltării afacerilor, prin facilitarea activităților de networking, a transferului de know-how și prin acordarea de sprijin în dezvoltarea de parteneriate (Incubat - Proiectul Incubatoarelor de Afaceri și Tehnologice).

Incubatorul de afaceri Mangalia face parte din "Programul Național Multianual pe perioada 2002-2012 de Înființare și Dezvoltare de Incubatoare Tehnologice și de Afaceri", coordonat de Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru IMM-uri (AIPPIIMM) și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în colaborare cu autoritățile locale din zonele țintă.

Incubatorul din Mangalia a fost inaugurat în octombrie 2010 cu obiectivul de a sprijini dezvoltarea IMM-urilor nou înființate din regiune. Conform site-ului incubatorului, firmele incubate în program sunt:

BEST QUALITY SOLUTIONS - Domeniu: Industria alimentară, Organizare evenimente

BEST TRAINING & CONSULTING - Domeniu: Consultanță, Servicii diverse
BEST WEDDINGS AND EVENTS - Domeniu: Organizare evenimente
BROTHERS METAL - Domeniu: Construcții
CLEVER MEDICAL SOLUTIONS - Domeniu: Consultanță, Producție / Inginerie, Servicii diverse
CUIR BUSINESS - Domeniu: Consultanță
DANELICONS TOP - Domeniu: Construcții
ELEROX CONSIND - Domeniu: Construcții
FINANCIAL ACCOUNTING SOLUTIONS - Domeniu: Consultanță
G & G ENTERTAINMENT CAFE - Domeniu: Industria alimentară, Organizare evenimente
JEEFO ENTERPRISE - Domeniu: Consultanță, IT
LAST BUG - Domeniu: Servicii diverse
NEW BALCAN - Domeniu: Consultanță, Servicii diverse
NEW WAVE WEB DEVELOPMENT - Domeniu: Tehnologie Web, Consultanță
NORRIS ADVERTISING - Domeniu: Printing, Publicitate
RADYGEO TOUR - Domeniu: Consultanță, Auto
SAAR SURFACES - Domeniu: Producție / Inginerie
SEASIDE NEW MEDIA SOLUTIONS - Domeniu: IT , Servicii diverse
TECHNO DIGITAL 4 YOU - Domeniu: Printing
TRENDY SMILE - Domeniu: Artizanat
WISE DEFENDERS - Domeniu: Servicii securitate
BEST QUALITY SOLUTIONS - Domeniu: Industria alimentară, organizare de evenimente.

Patronatul IMM - Primul Incubator de afaceri din Constanța. Încă din 2004, Patronatul IMM Constanța este incubator de afaceri. Odată cu implementarea Proiectului RETE CLAS când, la Constanța, s-a înființat Centrul CLAS, dar și prima firmă printr-un proiect Phare, care a primit un premiu de 3.000 de euro.

Alături de sprijinul logistic necesar demarării activității, incubatorul oferă un mediu prielnic dezvoltării afacerilor în continuare, firmele primind suport pentru dezvoltare în primii ani de activitate.

Activitățile incubatorului de afaceri sunt:

- consultanța și asistența atât pentru demararea unei afaceri, cât și pentru creșterea potențialului de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii cu activitate în desfășurare;
- întocmirea planurilor de afaceri;
- consultanța și asistența juridică pentru înființarea unei societăți;

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

- consultanța și asistența în domeniile financiar-contabil, resurse umane, managementul calității, marketing și vânzări;
- consultanță privind sursele de finanțare, întocmirea documentației pentru programe cu finanțare nerambursabilă/rambursabilă.

Parcuri industriale la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud - Est

În Regiunea de Dezvoltare Sud - Est funcționează două parcuri industriale și un parc de software.

1. Parcul Industrial Galați

Parcul Industrial Galați se află în administrarea societății Industrial Parc SRL. Are o suprafață totală de 21.8 hectare și este amplasat pe malul Dunării în sud- estul municipiului Galați.

Scopul Parcului Industrial îl constituie susținerea economiei locale și regionale, dezvoltarea pe orizontală a acestora și crearea de locuri de muncă pentru forța de muncă înalt calificată oferită de absolvenții universităților din Galați, dar și pentru cea calificată.

Parcul Industrial reprezintă o zonă delimitată, în care se desfășoară activități economice, cercetare, producție industrială și servicii cu scopul dezvoltării și valorificării resurselor naturale și umane ale zonei. Rezident al parcului poate fi orice operator economic, persoană juridică română și/sau străină, ONG-uri, instituții de cercetare și alte unități care nu au personalitate juridică, care funcționează conform legii și desfășoară activități economice, de cercetare științifică, de valorificare a cercetării științifice și/sau de dezvoltare tehnologică, agro-industriale, logistice și inovative, industriale, etc., în cadrul parcului industrial, în baza contractului de administrare și servicii conexe încheiat cu administratorul parcului.

Infrastructural parcului industrial cuprinde:

- Un sediu administrativ de 1463 mp
- Hală de depozitare de aproximativ 1100 mp
- Utilități: apă curentă, stație de epurare, curent electric.

Avantajele Parcului Industrial Galați sunt date de amplasamentul strategic în imediata vecinătate a Zonei Libere Galați, la granița cu Ucraina și Republica Moldova, cu acces la malul Dunării, la 80 km de Marea Neagră. Are acces la importante magistrale de transporturi fluviale (canalul Rin - Main - Dunare), de transporturi feroviare mixt ruso-european (inclusiv transferul la ecartamentul larg) și rutiere prin drumul național DN 2B;

Are acces la docuri astfel ca firmele din cadrul acestuia pot beneficia de servicii portuare: incarcarea/descarcarea unei game variate de marfuri; stivuirea/amararea marfurilor pe orice fel de mijloace de transport; depozitarea pe platforme din beton si/sau in depozite.

Parcul Industrial poate popula infrastructura de sprijinire a afacerilor pe care o ofera cu urmatoarele tipuri de servicii si activitati:

- One-Stop-Shop, cu servicii destinate antreprenorilor si investitorilor - infiintare firme, consultanta juridica, consultanta fiscala;
- Finantari nerambursabile si rambursabile pentru IMM-uri - asistenta si consultanta;
- Spatiu de lucru si cooperare pentru mini-intreprinzatori, inovatori, cercetatori - promovarea sistemului de co-working;
- Training si formare profesionala prin dezvoltarea unor programe deschise de training si formare profesionala, si atragerea de finantari pentru aceste programe;
- Conectare globala prin dezvoltarea unei retele de cooperare internationala, Galatiul va fi pozitionat ca o destinatie competitiva si conectata la trendurile de afaceri ale Europei.

2. Parcul Industrial Mangalia

Parcul Industrial Mangalia se află în administrarea SC Administrarea Parcului Industrial Mangalia SRL. Are o suprafață de 13,1 ha și este plasat la o distanță de 1,5 km de vestul orașului Mangalia. Terenul este proprietatea Municipiului Mangalia. Parcul are un acces facil la drumul județean DJ 391, Mangalia Negru-Vodă, dar și la drumul european E 85 (DN 39) Constanța - Mangalia. Are acces la calea ferată și la portul Mangalia. Apropierea de granița cu Bulgaria creează oportunități de dezvoltare a activităților de import-export și cooperare transfrontalieră.

Principalele avantaje pe care le oferă agenților economici sunt:

- acces rutier, pe calea ferată și naval
- pază și protecție a clădirilor și a bunurilor
- tarife avantajoase de închiriere pentru clădiri și teren în primii ani de funcționare
- existența unor clădiri și depozite în incintă ce pot fi reabilitate cu eforturi financiare reduse
- căi de acces asfaltate și betonate interioare către toate clădirile
- infrastructură și utilități până la zona de lucru
- teren viran pe care se pot realiza construcții conform proiectelor solicitanților
- forță de muncă calificată în zona Mangalia și a localităților limitrofe

- vecinătatea celor două mari șantiere navale creează oportunități deosebite de subcontractare pe orizontală pentru producția de piese și subansamble pentru industria navală
- societatea administrator a parcului industrial va asigura consultanță investitorilor pe tot parcursul implantării investițiilor și operării capacităților de producție. Consultanța va acoperi diverse laturi: legislație, obținerea de avize și acorduri pentru realizarea obiectivelor, soluții de proiectare a construcțiilor, marketing, relații cu furnizori și rețele de distribuție etc.
- amplasament într-o zonă aflată în ascensiune economică.

3. Parcul de Software Galați

Parcul de Software de la Galați se constituie ca inițiativă a consorțiului format din Consiliul Județului Galați, Consiliul Local Galați, Universitatea “Dunărea de Jos” Galați și S.C. Navrom - Centru de Afaceri S.A. Galați. Consorțiul a desemnat ca administrator al parcului societatea Cons Management PARC DE SOFT S.R.L., societate care are ca asociați Consiliul Județean și Consiliul Local Galați.

Parcul Științific și Tehnologic de la Galați își propune să contribuie la dezvoltarea sectorului industrial al tehnologiilor de vârf, la facilitarea transferului de tehnologie, precum și la crearea unei alternative viabile pe piața muncii din Regiunea de Sud-Est. Parcul de Software oferă pentru utilizare 64 de birouri cu suprafețe de 12 mp, 22 mp, 42 mp sau 70 mp, o sală de conferințe cu o capacitate de 70 locuri, o sală multimedia, o sală de instruire, o sală de protocol, o sală server precum și spații destinate consultanței și cercetării.

În prezent un număr de 40 de firme își desfășoară activitatea în interiorul parcului, unde lucrează un număr de aproximativ 300 de persoane, dar procesul de formare a echipelor de lucru continuă, urmând să se ajungă la un număr de 500 de persoane.

Serviciile specializate oferite de parc sunt:

- servicii de asistență în afaceri pentru inovare și transfer tehnologic;
- servicii de cercetare-dezvoltare;
- servicii de informare tehnologică, audit tehnologic, veghe și prognoză tehnologică;
- servicii de asistență și consultanță pentru realizarea de modele experimentale și prototipuri;
- servicii de asistență și consultanță pentru exploatarea drepturilor de proprietate intelectuală;
- servicii de asistență și consultanță în domeniul legislativ la nivel național, european și internațional.

- obținerea de fonduri în cadrul unor programe naționale și internaționale;
- identificarea partenerilor din mediul universitar și de cercetare;
- asigurarea accesului la baze de date specializate;
- informare cu privire la prioritățile naționale, regionale și locale.

Pe lângă aceste servicii specializate, parcul oferă facilități de marketing, facilități de documentare tehnică, facilități de comunicare, colaborarea cu mediul universitar, facilități pentru organizarea de conferințe și traininguri, dar și asistență financiar - contabilă, fiscală și juridică.

Drepturile de proprietate intelectuală în Regiunea Sud-Est

Gradul de inovare al unei țări sau regiuni este relevant și de numărul de brevetele de invenție, cererile de înregistrare a desenelor/modelelor și numărul cererilor de înregistrare a mărcilor.

Potrivit OSIM, brevetul de invenție conferă titularului dreptul de a interzice terților să efectueze fără autorizația sa următoarele acte:

- pentru produse: fabricarea, comercializarea, oferirea spre vânzare, folosirea, importul sau stocarea, în vederea comercializării, oferirii spre vânzare sau folosirii;
- pentru procedee sau metode: folosirea acestora.

Durata de valabilitate a brevetului este de 20 ani și începe de la data constituirii depozitului național reglementar. Dreptul la brevet aparține inventatorului sau succesorului său în drepturi; în cazul inventatorilor salariați, dreptul la brevet aparține, fie inventatorului, fie firmei, în conformitate cu prevederile legii sau acordului între părți. Condițiile de brevetabilitate sunt armonizate cu reglementările internaționale în vigoare. Cererile de brevet se publică după trecerea a 18 luni de la data depozitului național reglementar, sau a priorității invocate. Cererile de brevet publicate beneficiază de protecție provizorie până la eliberarea brevetului (OSIM, 2017).

Marca este un element esențial al strategiei întreprinderilor, ea face distincția dintre produsele și serviciile întreprinderii și cele ale concurenței. Pentru consumator reprezintă cel mai comod mijloc de a recunoaște rapid o categorie de produse și servicii care i-a fost recomandată sau, pe care experiența l-a determinat să o prefere altor produse sau servicii de aceeași natură. Pentru întreprindere, marca reprezintă un mijloc de a cuceri și a păstra o clientelă. O marcă poate fi opusă altei marci, utilizată de concurență, numai după înregistrarea la OSIM (OSIM, 2017).

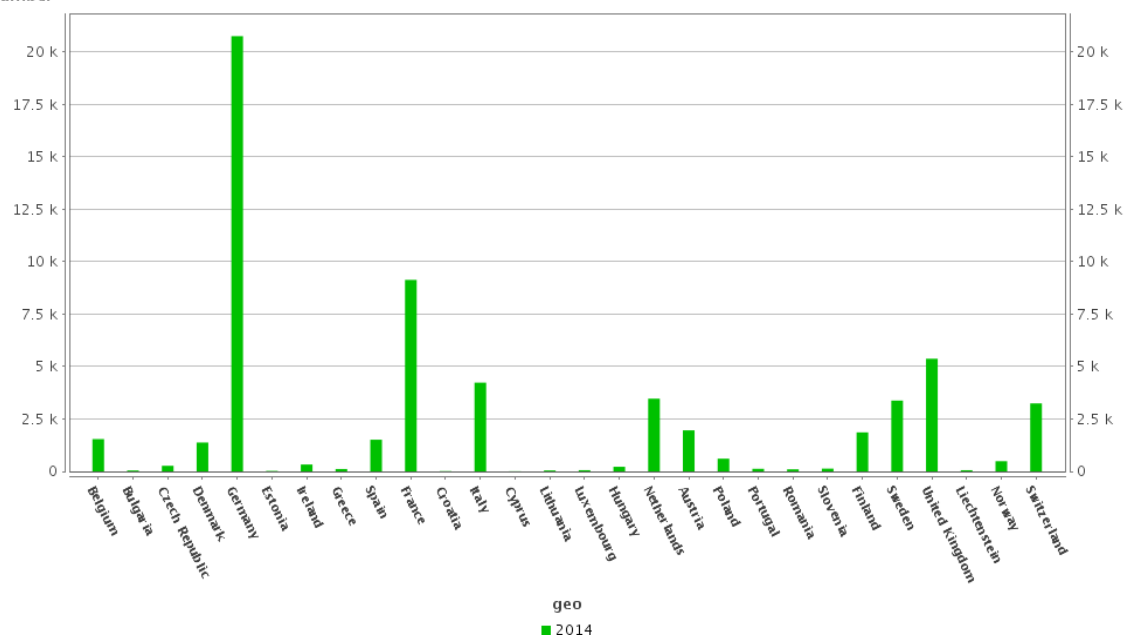
Poate fi înregistrat ca desen sau model aspectul estetic (exterior) nou, al unui produs în două sau trei dimensiuni, având caracter individual. Prin desen se înțeleg motivele (forme bidimensionale) prezentate pe țesături, hârtie, porțelan, etc. Prin model se înțelege o formă tridimensională, de exemplu: aparatură electrică, mobilier, încălțăminte, etc.

Pot fi protejate ca desene sau modele: produse alimentare, articole de îmbrăcăminte (modă) și mercurie, articole de voiaj, cutii, umbrele și obiecte personale, perii, articole textile neconfeționate, materiale din fibre sintetice sau naturale, mobilier, articole de menaj; utilaje și articole casnice din metal; ambalaje și recipiente pentru păstrarea mărfurilor, ceasornicărie sau alte obiecte de măsură; instrumente de control și semnalizare; obiecte ornamentale; mijloace de transport și de ridicat; aparate pentru producerea, distribuția și transformarea energiei electrice; aparate de înregistrare, de telecomunicații și de prelucrare a informațiilor, mașini; articole fotografice, cinematografice sau optice; instrumente muzicale; articole de imprimare și papetărie; mașini de birou, materiale pentru arte, învățământ; echipamente pentru vânzări și publicitate, semne luminoase și indicatoare; jocuri, jucării, corturi și articole de sport; arme, articole pirotehnice, articole de vânătoare, pescuit și distrugerea animalelor dăunătoare; instalații pentru distribuția fluidelor, instalații sanitare, de încălzire, de ventilație și condiționare a aerului, combustibili solizi; materiale și aparate pentru medicină și laboratoare; construcții și elemente de construcții; aparate de iluminat; tutun și articole pentru fumători; produse și articole farmaceutice și cosmetice, articole și instrumente de toaletă; dispozitive și echipamente destinate prevenirii și stingerii incendiilor; pentru prevenirea accidentelor; articole pentru întreținerea animalelor, mașini și aparate pentru prepararea mâncărilor și băuturilor, diverse.

Drepturile titularului care decurg din certificatul de înregistrare a desenului sau modelului sunt: dreptul exclusiv de exploatare; dreptul de a interzice terților să efectueze, fără autorizarea sa, următoarele acte: reproducerea, fabricarea, comercializarea sau oferirea spre vânzare, folosirea importului sau stocarea în vederea comercializării, oferirii spre vânzare sau folosire a desenului sau modelului produsului în care acesta este încorporat (OSIM, 2017).

În Uniunea Europeană, în anul 2014 au fost 56.752 de cereri de brevete de invenție. Țara cu cele mai multe cereri a fost Germania, iar țara cu cele mai puține cereri Cipru (8 cereri). În România, numărul cererilor înregistrate de EPO a crescut continuu în intervalul de timp 2010 - 2014, de la 34 la 101.

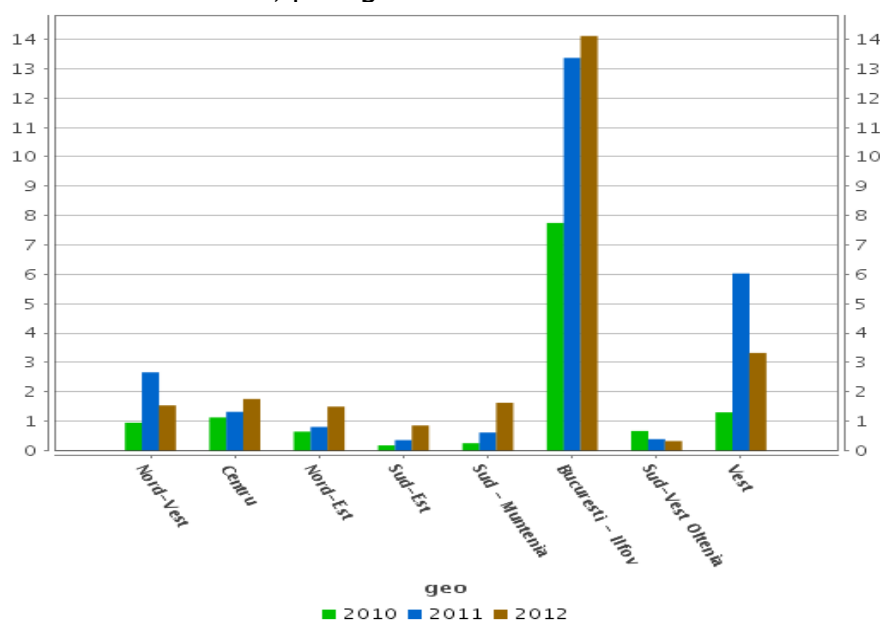
Figura nr. 130 Numărul cererilor de brevete de invenție în UE, 2014
Patent applications to the European patent office (EPO) by priority year
Number



Sursa: Eurostat, 2017

În plan teritorial, numărul cererilor înregistrate la EPO a cunoscut un trend ascendent în perioada 2010 - 2012. Cele mai multe cereri au fost în Regiunea București-Ilfov (14,115 per milion de locuitori). În Regiunea Sud-Est au fost înregistrate 0,855 cereri de brevete de invenție per milion de locuitori.

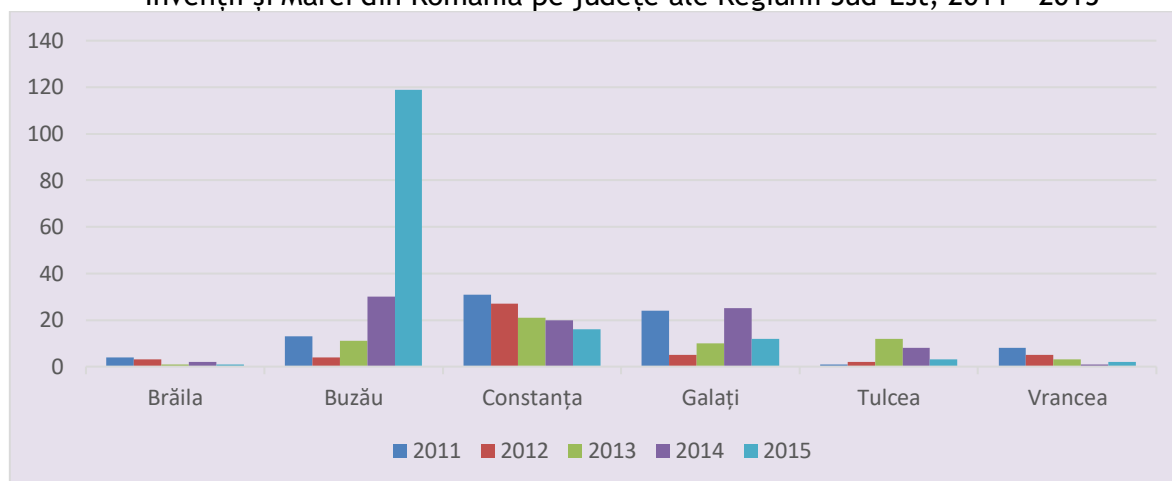
Figura nr. 131 Numărul cererilor de brevete de invenție în România, per milion de locuitori, pe regiuni de dezvoltare 2010 - 2012



Sursa: Eurostat, 2017

În ceea ce privește numărul cererilor de brevet de invenție depuse de solicitanți români la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România, în 2015 au fost depuse un număr total de 980 de cereri. Dintre acestea, doar 15,6% erau înregistrate în Regiunea Sud-Est, cele mai multe fiind în județul Buzău.

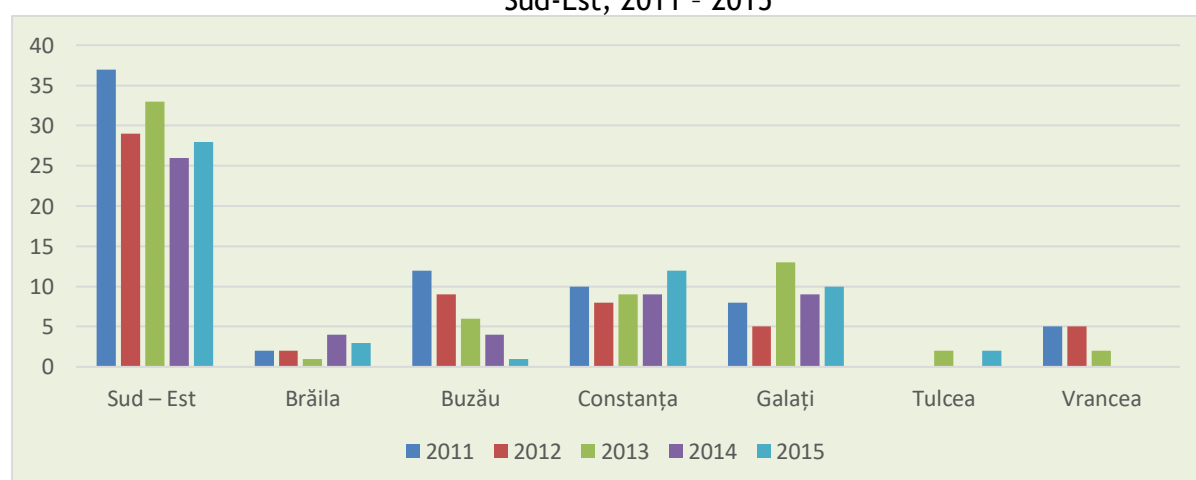
Figura nr. 132 Numărul cererilor de brevet de invenție depuse la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România pe județe ale Regiunii Sud-Est, 2011 - 2015



Sursa: OSIM, 2017

În perioada de analiză 2011-2015, numărul cererilor de înregistrare a desenelor/modelelor ale solicitanților români a fluctuat ușor, în anul 2015 înregistrându-se la nivel național 285 de astfel de solicitări. La nivel regional, se observă că cele mai multe cereri sunt depuse în Regiunea București-Ilfov. În Regiunea Sud-Est au fost depuse doar 28 de cereri de înregistrare a desenelor/modelelor, iar județul Constanța a înregistrat cel mai mare număr de cereri (12).

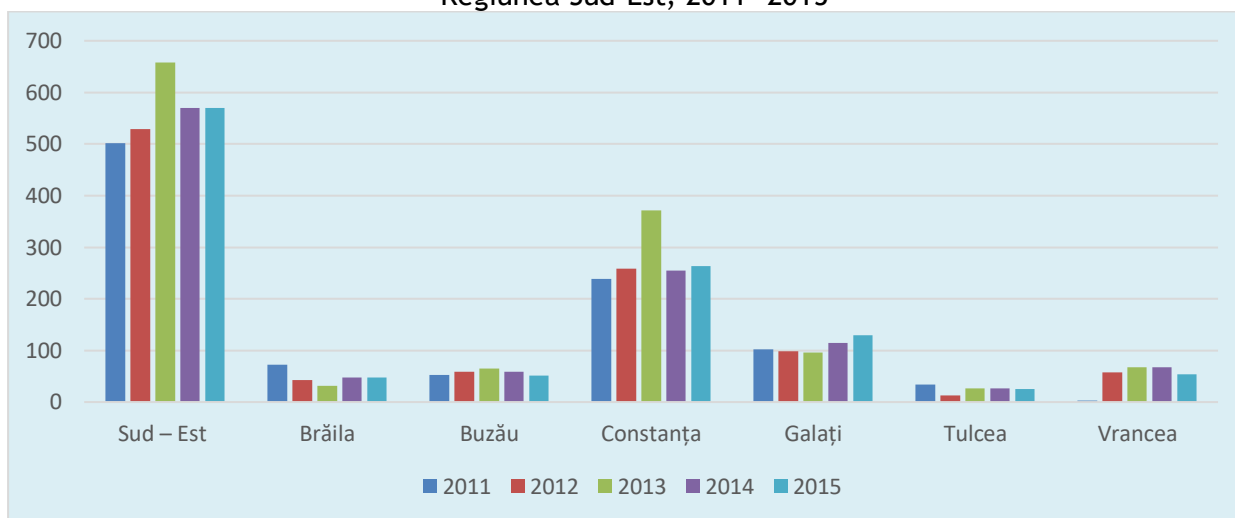
Figura nr. 133 Numărul cererilor de înregistrare a desenelor/modelelor în Regiunea Sud-Est, 2011 - 2015



Sursa: OSIM, 2017

În România, în anul 2015 au fost înregistrate 8067 de cereri de înregistrare marcă. Dintre acestea, doar 7% au fost înregistrate în Regiunea Sud - Est în anul 2015. Analizând situația pe județe, se observă că județul Constanța a primit cele mai multe cereri de înregistrare marcă, în număr de 263. În județul Tulcea au fost înregistrate doar 25 de cereri în anul 2015. Evoluția și numărul cererilor pe județe pot fi urmărite în figura următoare.

Figura nr. 134 Numărul cererilor de înregistrare marcă ale solicitanților români în Regiunea Sud-Est, 2011 -2015



Sursa: OSIM

Aglomerare industrială

Aglomerările industriale sunt concentrări geografice de companii și instituții ce activează într-un anumit domeniu. Ele includ, pe lângă o serie de instituții înrudite și alte entități (clienți, furnizori specializați, prestatori de servicii, firme din industrii înrudite și instituții asociate), care au un rol important din punct de vedere al concurenței. Aceste aglomerări competitive sunt explicate de Porter¹⁰ ca fiind o nouă modalitate de organizare a unui circuit valoric sau o nouă formă spațială de organizare, semnificativ diferită de integrarea tradițională a companiilor pe piață.

La scara economiei naționale, s-a urmărit o metodologie standard folosită în practica UE la nivelul tuturor statelor membre. Grupările/aglomerările industriale se clasifică în raport de o scară de evaluare care ia valori de la 0 (minim) la 3 (maxim) stele.

Factori de analiză:

- Mărime (Indicele de mărime = M):

¹⁰ Porter, Michael E. "Competitive Advantage, Agglomeration Economies, and Regional Policy." *International Regional Science Review* 19, nos. 1-2 (1996).

$$M = \frac{\text{Nr.angajați din gruparea de industrii corelate analizată}}{\text{Nr.total angajați din România în sectorul de activitate al grupării de industrii corelate analizate}} \times 100$$

Dacă $M > 10\%$, atunci grupării analizate i se atribuie 1 stea. Grupărilor care au un număr de angajați < 1000 li se atribuie 0 stele.

- Specializare (Indicele de specializare = S):

$$S = \frac{\frac{\text{Nr.angajați din regiune din sectorul de activitate al grupării de industrii corelate analizate}}{\text{Nr.total angajați din regiune}}}{\frac{\text{Nr.angajați din România din sectorul de activitate al grupării de industrii corelate analizate}}{\text{Nr.total angajați din România}}}$$

Dacă $S \geq 2$, atunci grupării analizate i se atribuie 1 stea.

- Concentrare (Indicele de concentrare = C):

$$C = \frac{\text{Nr.angajați din gruparea de industrii corelate analizate}}{\text{Nr.total angajați din regiune}} \times 100$$

Dacă $C > 10\%$, atunci grupării analizate i se atribuie 1 stea.

- Indicatori de performanță:

Practica de evaluare a consacrat următorii indicatori de performanță:

Indicatorul de inovare = I

Pentru cuantificare, s-a utilizat o combinație între clasificarea pe tipuri de tehnologie, folosită la calculul Indicelui de Potențial Competitiv și Indicatorul de inovare al regiunii (NUTS2) din care fac parte industriile selectate, unde:

$I > 70$, atunci I = Înalt;

$I = [30...70]$, atunci I = Mediu; $I < 30$, atunci I = Scăzut și.

Indicatorul de export = E:

$$E = \frac{\frac{\text{Valoarea totală de export a regiunii din sectorul de activitate al grupării analizate}}{\text{Valoarea totală de export a regiunii}}}{\frac{\text{Valoarea totală de export a României din sectorul de activitate al grupării}}{\text{Valoarea totală de export a României}}}$$

$E > 2$, atunci capacitatea de export a grupării este Puternică;

$E = [1...2]$, atunci capacitatea de export a grupării este Medie;

$E < 1$, atunci capacitatea de export este Slabă

Cercetările lui Enright¹¹ (2001) sugerează dimensiuni multiple ale analizei unei aglomerări. Printre acestea se numără întinderea teritorială, densitatea economică, lărgimea și adâncimea aglomerării, aria vânzărilor, stadiul dezvoltării, natura tehnologică a activităților, natura activităților competitive, capacitatea inovativă.

La nivel național, Ministerul Economiei monitorizează 40 de structuri și clustere

Clusterul Asociația Tradiții- Manufactura - Viitor TMV Sud-Est, format în 2010, are 15 membri și 12.000 de salariați în 2010. Au fost 3 întreprinderi ce au introdus inovare de proces și alte două ce au introdus inovare de produs, fără certificat.

Scopul asociației este de a promova și apăra interesele companiilor comerciale din producția de confecții textile, pielărie, tricotaje, furnizori de materiale, servicii prin acțiuni care să își aducă contribuția la dezvoltarea pe termen lung.

Cele mai importante obiective ale asociației sunt:

- creșterea competitivității industriei textile în Regiunea Sud-Est;
- stabilizarea, perfecționarea forței de muncă din acest domeniu;
- atragerea unor noi firme în regiune;
- crearea unui brand regional;
- participarea în structurile de coordonare a programelor cu UE.

Membrii structurii acesteia sunt SC SORSTE SA, SC ARTIFEX SA și SC TEXTILE BLUE WASH SRL.

Clusterul Maritim Românesc, înființat în anul 2011, este localizat în Constanța, la Baza Nautică UMC și a luat naștere în anul 2011. Din cluster fac parte 42 de membri (22 firme, 3 universități și 1 institut de cercetare) și cuprinde 40.000 de angajați în 2011. Principalele piețe acoperite sunt cea navală și maritimă. Clusterul se află în parteneriat cu Asociația Clusterelor din România.

Principalele obiective ale acestuia sunt:

- promovarea politicii orientate spre industria maritimă;
- sprijinul IMM-urilor și productivitatea lor;
- stabilirea contractelor cu alte clustere maritime.

Clusterul Tursim Carpatic (Clusterul Asociația Renaissance) este o asociație guvernamentală non-profit, înființată în anul 2010 cu scopul de a prezerva moștenirea istorică și de a promova dezvoltarea durabilă regională în turism, în special în zona Prahovei și a Subcarpaților Buzăului. Asociația pentru Dezvoltarea și Promovarea Turismului din

¹¹ Michael J. Enright, "Regional Clustering: What we know and what we should know," Kiel Workshop, Innovation Clusters and Interregional Competition, November 2001.

Județul Brașov, Cross mondo și MCG Servconstruct SRL sunt organizațiile naționale cu care clusterul se află în relație de parteneriat.

Principalele proiecte sunt:

- promovarea turistică și a tradițiilor culturale din regiune;
- dezvoltarea traseelor tematice.

Clusterul MEDGreen (Cluster pentru promovarea afacerilor specializate în ecotehnologii și surse alternative de energie), cu sediul la Medgidia, a fost înființat în martie 2013, având 6 membri și 189 de angajați.

Obiectivele acestei asociații sunt:

- dezvoltarea domeniilor de cercetare, educație, producție, comerț;
- promovarea practicilor în domeniul ecotehnologiilor și al surselor alternative de energie;
- crearea de baze comune, încurajarea cooperării și facilitarea accesului la informații.

Activitățile industriale sunt concentrate în special în centrele urbane, cu precădere cele de mari dimensiuni și sunt aproape deloc prezente în mediu rural. Primele 5 sub-sectoare de producție industrială din Sud-Est arată faptul că industriile predominante sunt cea tradițională (industria alimentară 12,45% și industria mobilei 7,5%) și a mecanicii grele (industria construcțiilor metalice și a produselor de metal). Industria construcțiilor navale este specifică regiunii acesteia, fiind un cluster în forma incipientă, avantajat de poziționarea șantierelor navale de la Brăila, Galați, Mangalia, Tulcea, Constanța.

Industria alimentară este prezentă în aproape toate orașele, iar o mare pondere de firme sunt concentrate în sectoarele industriale ale construcțiilor metalice și produselor de metal.

Următoarele **concentrări** sunt evidențiate de analiza localizării operatorilor din sectorul industrial pe teritoriu:

- Industria petrochimică - reprezentată prin Combinatul de la Năvodari;
- Industria metalurgică - la Galați și Tulcea;
- Industria constructoare de mașini - Brăila, Buzău, Constanța, Tecuci;
- Industria construcțiilor navale și platforme de foraj marin - Galați, Constanța, Brăila, Tulcea, Mangalia;
- Industria materialelor de construcție - Medgidia;
- Industria confecțiilor - Brăila, Buzău, Focșani;
- Industria lemnului - Vrancea, Buzău.

Din cauza crizei economice, numărul lucrătorilor în industrie a scăzut semnificativ în anii 2008-2010, dar a înregistrat o ușoară creștere în 2011.

Ponderea angajaților în sectorul industrial este de 19,26% din totalul angajaților din toate sectoarele economiei regionale (se situează peste media națională de 18,3).

Activitatea industrială este concentrată în toate județele din regiune. Această activitate concentrează în Constanța 32% din unitățile active în domeniu, respectiv 18% în Buzău, 17% în Galați, 11% în Brăila, 14% în Vrancea și 8% în Tulcea.

Analizând datele la nivel de județean, sunt evidențiate următoarele diferențe și trăsături specifice:

În **Vrancea** industria confecțiilor e cea dominantă (aproape 50% din totalul producției dar și aproape 50% din totalul resurselor umane angajate), urmată de industria alimentară (pondere de aproape 20% din totalul industriei și 40% din total resurse umane). Alte sectoare dezvoltate sunt prelucrarea lemnului, industria metalică și a produselor din metal, adăugându-se și sectorul construcțiilor, cu 11% din întreprinderile din domeniu.

În județul **Tulcea**, industria alimentară cuprinde mai mult de 20% din agenții economici ai acestui sector. În Tulcea alte sectoare industriale reprezentative sunt industria de construcții și reparații de nave, industria prelucrării lemnului, industria ușoară, industria alimentară.

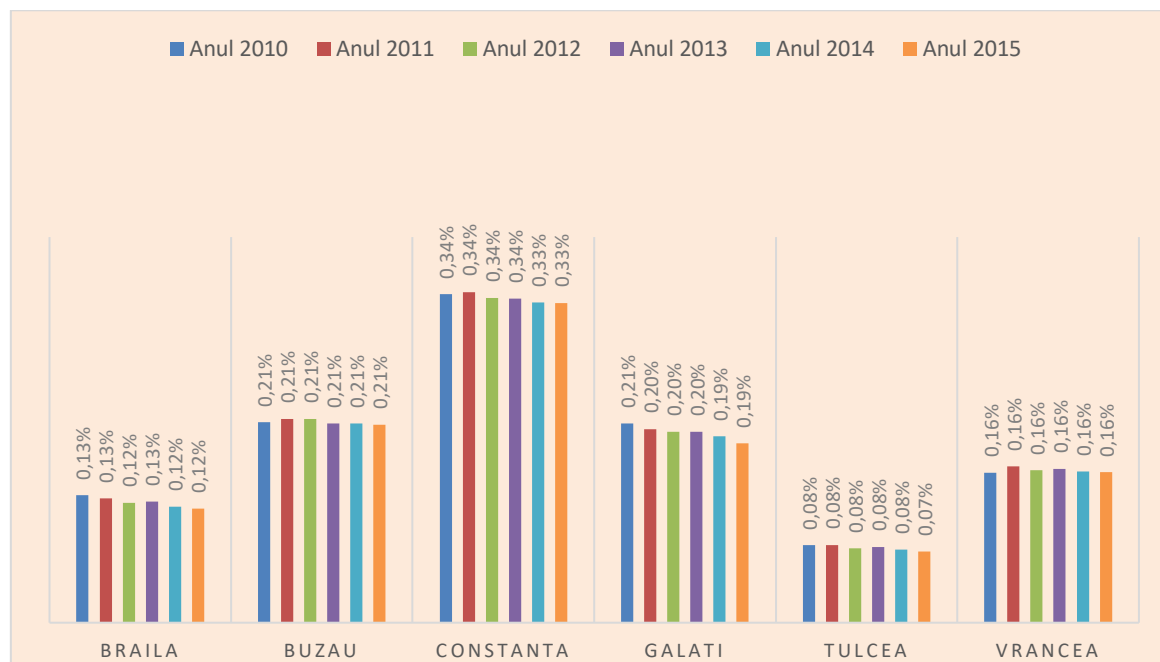
Județul **Galați** este cel de-al 4-lea centru industrial al țării, ca mărime. Sectorul mecanic este cel mai dezvoltat aici, întreprinderile fiind concentrate pe industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, fabricarea mijloacelor de transport naval, mașini și echipamente.

În județul **Constanța**, activitățile industriale sunt orientate către sectorul mecanic și chimic. Sectorul de vârf este producția de nave și mijloace de transport acvatice, ele concentrând 12,21 din firmele din județ. Alte sectoare importante sunt industria metalică, prelucrarea cauciucului și a maselor plastice și activități în producția de mașini și echipamente. Industria alimentară este sectorul care înglobează aproximativ 15% din firmele din domeniu.

În județul **Buzău** activitățile industriale tradiționale (industria alimentară și producția de mobilier) înglobează un număr mare de firme.

Domeniul alimentar este sectorul predominant în județul **Brăila**, ocupând aproape 20% din firmele din domeniu. Producția de îmbrăcăminte, industria construcțiilor metalice, producția de energie electrică, de mobilier și articole de mobilă sunt iarăși niste arii dezvoltate în acest județ.

Figura nr. 135 Evoluția ponderii unităților active din industria extractivă și prelucrătoare în total unități active ale Regiunii Sud -Est în perioada 2010-2015



Sursa : calculele autorului

Se poate observa că cea mai mare pondere se află în județul Constanța și cea mai mică în Tulcea.

Însă, în fiecare județ tendința este în general una descrescătoare de-a lungul orizontului analizat.

Indicele de potențial competitiv

Aspecte generale:

- Nu există o definiție unanim acceptată, de un concept unitar privind competitivitatea.
- Literatura scoate în evidență puncte de vedere extrem de diferite în definirea, măsurarea și înțelegerea competitivității ce apare astfel ca un concept cu multiple abordări.
- Competitivitatea devine, (Podkaminer, 2002)¹², un factor dominant în susținerea creșterii economice și a reducerii decalajelor în contextul proceselor de convergență.
- Competitivitatea are o dimensiune relativă, mai degrabă decât absolută.
- Sistemul ierarhic al competitivității socio-economice a unei țări face distincție clară între componentele și factorii competitivității, competitivitatea economică fiind

¹² <http://mone.acad.ro/wp-content/uploads/2014/08/Competitivitate-Performanta-Sustenabilitate.pdf>

doar o parte - deși foarte importantă - a acestuia. Scopul ultim este bunăstarea unei națiuni, iar gradul de realizare al acestuia este cea mai bună măsură a competitivității în raport cu alte țări.

Definiții:

- “Competitivitatea este abilitatea unei țări de a obține o rată înaltă, sustenabilă a produsului intern brut pe locuitor”¹³.
- “Competitivitatea este gradul în care, în condițiile unei piețe libere, o națiune poate să producă bunuri și servicii care pot trece testul competiției internaționale și, în același timp, poate să mențină și să sporească venitul real intern”¹⁴.
- „Competitivitatea este abilitatea de a produce bunuri și servicii care trec testul pieței internaționale, și care în același timp mențin nivele înalte și sustenabile de venituri, sau, mai general, abilitatea regiunilor de a genera, când sunt expuse competiției externe, nivele relativ înalte de venituri și ocupare”¹⁵.

Opinii privind măsurarea competitivității:

- Mulți analiști ai competitivității își focalizează studiile asupra factorilor structurali ce afectează performanțele pe termen lung și tind să se concentreze pe productivitate, inovare și calificare (Fagerberg, 1996¹⁶).
- Criterii necesar a fi satisfăcute de indicatori, conform lui M. Duran și Giorno (2005, p.149-150¹⁷): - să acopere toate sectoarele expuse competiției; - să cuprindă toate piețele deschise competiției; - să fie construiți din date care sunt complet comparabile internațional.

Atributele indicatorilor de competitivitate:

- Indicatorii care măsoară competitivitatea sunt peste 200 dintre care 95 sunt caracterizați ca indicatori de bază -key indicators- așa cum rezultă din Raportul Annual de Competitivitate 2001;
- 11 atribute luate în considerare: - performanțele economice, - gradul de internaționalizare, - capitalul (nivel și structură), - nivelul de educație, - productivitatea, - compensația muncii și costul unitar al forței de muncă; - costul

¹³ Forumul Ec.Mondial

¹⁴ OECD, 1992, p.237

¹⁵ Global Competition: The New Reality. Report on the President's Commission on Industrial Competitiveness, 1985) și a Comisiei Europene (1999)

¹⁶ Fagerberg, Jan, (1996), Technology and Competitiveness, No 1996548, Working Papers Archives, Centre for Technology, Innovation and Culture, University of Oslo, <http://EconPapers.repec.org/RePEc:tik:wparch:1996548>.

¹⁷ <http://mone.acad.ro/wp-content/uploads/2014/08/Competitivitate-Performanta-Sustenabilitate.pdf>

întreprinderilor nelucrative; - taxele, - știința și tehnologia, - informatizarea societății, transportul și infrastructura - protecția mediului și managementul.

Modul de calcul:

IPC este un indice compozit calculat prin agregarea unor indicatori simpli derivați (PIB/locuitori, Exporturi /populația ocupată) și a unui indicator compus (Indicele de dezvoltare tehnologică) care se calculează îndeaproape ca și Indicele competitivității regionale (RCI)¹⁸. Este o combinație între un set mare din indicatorii care sunt observați, tratați statistic, ponderați, și în cele din urmă agregați. RCI este, prin urmare, rezultatul unei lungi liste de alegeri subiective.

Se urmăresc două principii interconectate: simplitate și transparență. Simplitatea este condusă de necesitatea generală a compozitului să fie ușor de înțeles de către un public non-tehnic - factorii de decizie politică, părțile interesate și cetățenii.

Construirea unui compozit este un exercițiu multidisciplinar care implică expertiză atât în conceptul care trebuie măsurat, cât și în tehnicile statistice folosite pentru evaluarea metodologiei de dezvoltare. Pasul inițial în stabilirea unui indicator compozit este definirea lui ca si concept și cadrul indexului (OCDE, 2008). În cele ce urmează accentul se pune pe pașii cei mai importanți abordați în timpul construirii RCI. Toate detaliile sunt furnizate în Annoni și Kozovska¹⁹.

Evaluarea statistică a RCI se realizează în două etape:

1. să evalueze calitatea fiecărui indicator selectat - Aceasta include lipsa de valori și valori excepționale (analiză univariată);

2. pentru a verifica dacă setul de indicatori din cadrul fiecărei dimensiuni este coerent (analiza multivariată). Analiza univariată se realizează separat pentru fiecare indicator.

Construcția RCI constă în:

Primul pas constă în calcularea scorurilor pentru fiecare dimensiune RCI ca o medie aritmetică simplă a celor transformați și normalizați

Cel de-al doilea pas constă în calcularea scorurilor pentru cele trei grupuri de dimensiuni - bază, eficiență și inovație - ca mijloace aritmetice ale scorurilor dimensionale. Pentru fiecare regiune sub-scorurile asociate grupurilor de dimensiuni sunt:

¹⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2011_02_competitiveness.pdf

¹⁹ EU Regional Competitiveness Index 2010 Author(s): Paola Annoni and Kornelia Kozovska Luxembourg: Publications Office of the European Union 2010 –274p. – 21 x 29.70 cm EUR – Scientific and Technical Research series – ISSN 1018-5593 ISBN 978-92-79-15693-9 DOI 10.2788/88040

$$RCI_{basic}(i) = \frac{1}{5} \sum_{j=1}^5 score(i, j)$$

$$RCI_{efficiency}(i) = \frac{1}{3} \sum_{j=6}^8 score(i, j)$$

$$RCI_{innovation}(i) = \frac{1}{3} \sum_{j=9}^{11} score(i, j)$$

20

În ultima etapă, scorul RCI este calculat ca media ponderată dintre cele trei sub-scoruri:

$$RCI(i) = w_{basic} RCI_{basic}(i) + w_{efficiency} RCI_{efficiency}(i) + w_{innovation} RCI_{innovation}(i)$$

$$w_{basic} + w_{efficiency} + w_{innovation} = 1$$

21

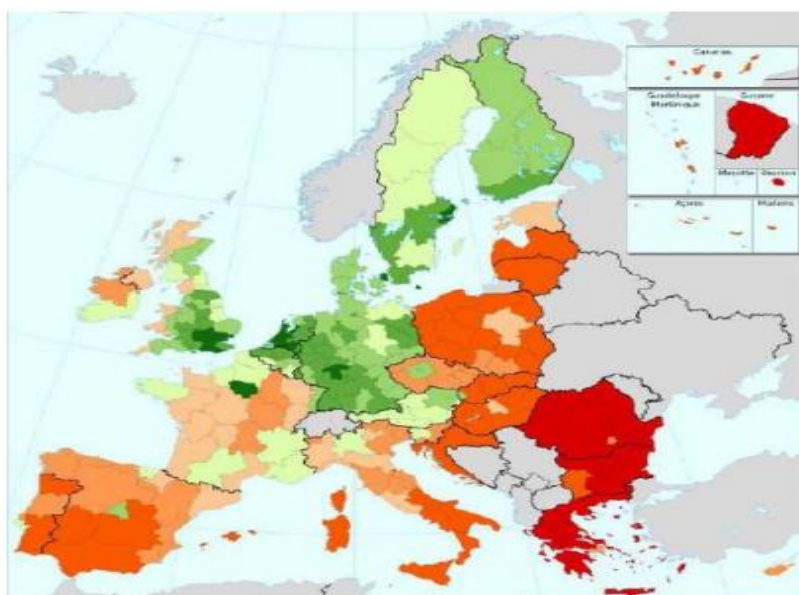
Dimensiunea teritorială a competitivității:

Având în vedere tendințele la nivel european de analiză a componentei teritoriale a competitivității, Comisia Europeană a propus în 2011 calcularea unui Indice al Competitivității Regionale (ICR). Metodologia de calcul pleacă de la premisa că în context spațial competitivitatea economică este determinată de un sistem complex de factori, care concentrează, între altele: valorificarea creativă și inovativă a potențialului regional, realizarea de conexiuni la nivel teritorial prin stimularea apariției și consolidării legăturilor intra și inter-industriale pe lanțurile de valoare, valorificarea patrimoniului natural și cultural, utilizarea potențialului de cercetare-inovare și îmbunătățirea conectivității și accesibilității. Pe baza ICR, a cărei formulă de calcul urmărește îndeaproape Indicele Competitivității Globale, a fost elaborată harta competitivității regionale (figura următoare) la nivelul Uniunii Europene. După cum se vede din ilustrarea grafică, între țările Uniunii Europene, regiunile de dezvoltare ale României se situează pe ultimele locuri atât în ceea ce privește ICR, cât și în aproape toate clasamentele indicatorilor ce compun acest indice compozit. Regiunea capitalei înregistrează cele mai înalte valori în ceea ce privește competitivitatea, dar efectele pozitive asupra regiunilor vecine sunt limitate.

²⁰ Specifically, j = 1 indicates the dimension Institutions, j = 2 indicates the dimension Macroeconomic stability, ..., j = 11 indicates the dimension Innovation.

²¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2011_02_competitiveness.pdf

Figura nr. 136 Harta competitivității regionale la nivel UE



Sursa: P. Annoni și L. Dijkstra (2013), „EU Regional Competitiveness Index - RCI 2013”, Unit of Econometrics and Applied Statistics, DG JRC Ispra; Economic Analysis Unit, DG Region, Brussels

Notă explicativă: Valorile indicelui sunt reprezentate cu nuanțe de culoare care merg de la verde închis pentru valori mari la roșu închis pentru valori mici.

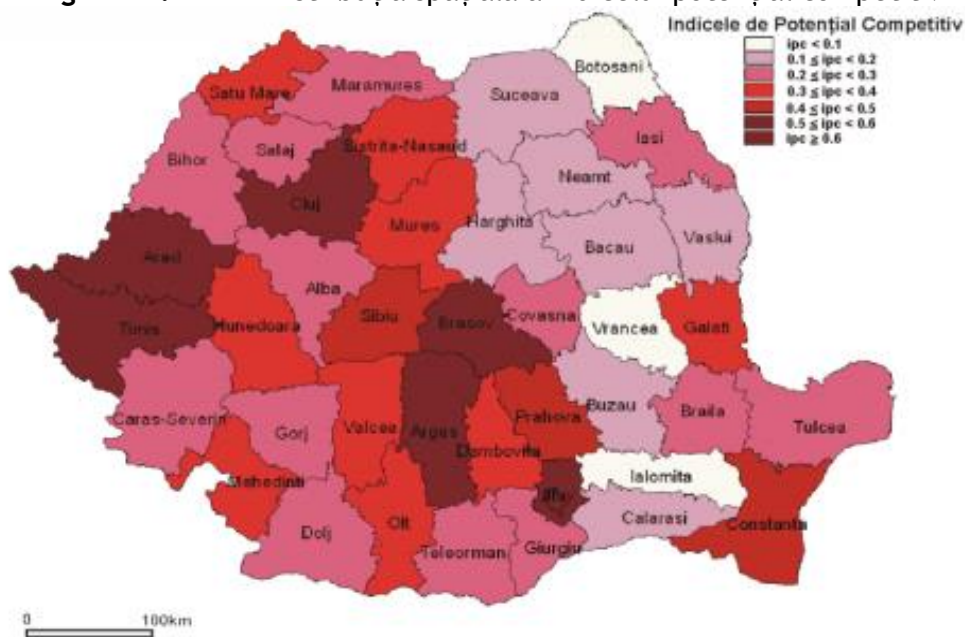
În aceste condiții, în cazul României politica de coeziune trebuie să contribuie nu doar la reducerea disparităților regionale, ci și la atingerea obiectivelor de competitivitate a României. Rezultatele oferite de **Indicele de Potențial Competitiv (IPC)**²² la nivel teritorial NUTS 3 (județean) ne ajută să conturăm mai clar unele aspecte economice legate de diagnoza și de măsurarea performanței economice a unui teritoriu. În figura următoare sunt prezentate grafic valorile obținute. Analiza vizuală a repartiției acestor valori conduce către cel puțin două constatări:

- O axă a județelor cu valori mari ale Indicelui de potențial competitiv, ce străbate aproape pe diagonală țara și se suprapune celei mai complete infrastructuri din România (drumuri europene, naționale, căi ferate, aeroporturi).
- Un aspect mozaicat al repartiției acestui indice ce se suprapune părții de vest, centru și sud. Estul țării se caracterizează printr-o repartiție omogenă a valorilor, fapt ce se traduce în peisajul performanței economice printr-o incapacitate de valorificare

²² IPC este un indice compozit calculat prin agregarea unor indicatori simpli derivați (PIB/locuitori, Exporturi /populația ocupată) și a unui indicator compus (Indicele de dezvoltare tehnologică). Sursa: Valentin Cojanu (coordonator), Potențialul competitiv al creșterii economice: linii directoare pentru o nouă politică industrială în România, Studii de Strategie și Politici SPOS 2010, Institutul European din România, București, Octombrie 2010

judicioasă a capitalului natural și antropic (transfer scăzut de tehnologie, capital redus, limitări în aria de polarizare a orașelor moldovene)²³.

Figura nr. 137 Distribuția spațială a indicelui potențial competitiv



Hartă procesată de dr. Robert Dobre și realizată prin utilizarea hărților tematice și prelucrarea prin georeferențiere, digitizare și procesare în programe GIS Open Source (Map Analyst).

Sursa: Strategia_Nationala_de_Competitivitate_iunie_2014

La nivelul economiei locale, potrivit ierarhiei valorilor IPC, pe primul loc se situează județul Argeș, cu o valoare a indicelui de 0,78, față de o medie pe țară de 0,31, care reflectă un volum mare al exporturilor totale (al doilea pe țară), cel mai mare raport dintre exporturi și populația ocupată (10.925 euro/angajat) și cea mai mare pondere a exporturilor de tehnologie medie-înaltă (20,3% din totalul pe țară și 24% din totalul pe județ).

Pe locul al doilea, cu o valoare a indicelui de 0,68, se situează municipiul București, având cele mai mari valori ale exportului, dar și cea mai numeroasă populație ocupată. Județul Timiș ocupă locul 3, cu cele mai mari exporturi de înaltă tehnologie. Nici un județ din Regiunea Nord-Est nu se situează între primele 20 din clasament, ca potențial competitiv. Bacăul, pe locul 4 din punct de vedere al exporturilor de înaltă tehnologie se regăsește abia pe locul 34 din 42, din cauza ponderii mari a exporturilor de joasă tehnologie în totalul județului (aproape 70%) și a valorii scăzute a exporturilor/populație ocupată, de numai 1.099 euro. **Numai două județe din Regiunea Sud-Est - Constanța și Galați - depășesc**

²³ Strategia_Nationala_de_Competitivitate_iunie_2014

media pe țară în ceea ce privește valoarea indicelui de potențial competitiv, având ca principale ramuri construcția de nave și respectiv siderurgia. Situația este similară și pentru majoritatea celorlalte regiuni, fiecare având în general două sau cel mult trei județe cu valori peste media pe țară. Efectele limitate de antrenare în teritoriu, atât în plan spațial (de la județ la județ), cât și în plan sectorial (de la industrie la industrie), pot fi înțelese, pe de o parte, prin dezvoltarea insuficientă a legăturilor între diferite activități economice.

Excedentul comercial al României depinde în proporții foarte mari de dezvoltarea industriei auto în Argeș, iar Regiunea București-Ilfov contribuie mai mult prin cererea de importuri decât prin excedentul de vânzări la extern. Avantajele competitive, măsurate prin participarea la exporturi, sunt concentrate în șapte județe, localizate în principal în vestul și centrul țării (Argeș 10%, Timiș 9%, Arad 5%, **Constanța 5%**, Bihor 4%, Brașov 4%, Sibiu 4%), care împreună cu București (17%) realizează 60% din exporturile României. Județele Călărași, Ialomița, Mehedinți, Neamț, Olt, **Tulcea și Vrancea** nu au exporturi de tehnologie înaltă, iar 29 de județe din totalul de 42 nu depășesc pragul de 1% din totalul pe țară. Pe de altă parte, absența participării în rețelele internaționale de producție și comerț are efect imediat asupra sănătății economiei locale. Județe precum Bistrița Năsăud, **Brăila, Buzău**, Caraș Severin, Călărași, Dâmbovița, Hunedoara, Olt, Sălaj, **Tulcea**, Vâlcea, confruntă un risc potențial la nivel social care rezultă din prezența unor companii cu un număr mare de salariați, dar cu performanțe economice relativ slabe. Formarea avantajelor competitive în aglomerări industriale a devenit de foarte puțin timp o preocupare la nivel public, unde rolul cel mai important îl joacă proiectele de formare a polilor de competitivitate inițiate începând cu 2009 de Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri prin Direcția de Politică Industrială. *Aglomerările care joacă rolul cel mai important la nivel național, în ceea ce privește performanța exporturilor și ocuparea forței de muncă, sunt cele în sectorul siderurgic în județul Galați, nave în Tulcea, auto în Argeș și încălțăminte în Bihor.*

Premisele avansului competitiv sunt foarte diferite între regiuni deoarece structura economiei este foarte diferită. Anumite economii regionale, de exemplu Sud-Vest Oltenia, Sud-Est și Vest, sunt specializate pe un număr foarte restrâns de sectoare, alte regiuni, de exemplu Sud Muntenia, Nord-Vest și Centru sunt foarte diversificate. Deși niciuna dintre situații nu este de la sine favorabilă sau nefavorabilă competitivității, în mod clar această imagine diversă sugerează nevoi diferite în plan local de educație, calificare și cercetare, restructurare industrială și nevoi tehnologice.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

- Regiunile cele mai dezvoltate sunt: Centru, București și Vest ;
- Regiunile cele mai puțin dezvoltate sunt în general cele din Nord-Estul și Sud-Estul României.

Tabel nr. 18 Indicele de competitivitate la nivel UE, 2014

	Instituții	Poziția	Stabilitate macroeconomică	Poziția	Educația de bază	Poziția
Finlanda	1,77	1	0,86	6	3,94	1
Luxemburg	1,35	2	1,49	2	-0,87	23
Danemarca	1,34	3	1,00	4	0,75	5
Olanda	1,33	4	0,66	10	1,43	3
Suedia	1,29	5	1,43	3	0,11	14
Germania	0,79	6	0,74	8	0,49	6
Austria	0,74	7	0,71	9	-0,77	21
Ragatul Unit	0,72	8	-0,46	25	0,38	9
Irlanda	0,64	9	-1,88	27	0,42	7
Belgia	0,45	10	0,24	14	0,29	11
Franța	0,29	11	-0,01	16	-0,17	16
Estonia	0,27	12	2,04	1	2,17	2
Malta	0,07	13	-0,20	20	:	
Cipru	-0,01	14	-0,41	22	:	
Spania	-0,26	15	-0,21	21	-0,15	15
Portugalia	-0,29	16	-1,15	26	0,12	13
Slovenia	-0,38	17	0,47	12	0,18	12
Polonia	-0,43	18	-0,14	18	0,81	4
Lituania	-0,55	19	-0,42	23	-0,52	20
Republica Cehă	-0,61	20	0,61	11	-0,25	18
Letonia	-0,65	21	-0,09	17	0,32	10
Slovakia	-0,79	22	0,34	13	-0,24	17
Ungaria	-0,83	23	-0,15	19	0,38	8
Italia	-1,21	24	-0,42	24	-0,46	19
Croația	-1,24	25	0,96	5	-0,79	22
Grecia	-1,34	26	-2,76	28	-0,96	24
România	-1,56	27	0,05	15	-2,98	26
Bulgaria	-1,70	28	0,78	7	-2,93	25

Sursa: Eurostat (European Commission (Joint Research Centre and Directorate-General for Regional and Urban Policy))

Din tabelul de mai sus se observă faptul că România se poziționează pe ultimele locuri în ceea ce privește educația și dezvoltarea instituțiilor. În ceea ce privește stabilitatea macroeconomică, România este pe locul 15.

Indicele de competitivitate la nivel Global

Tabel nr. 19 - Indicele de competitivitate la nivel Global

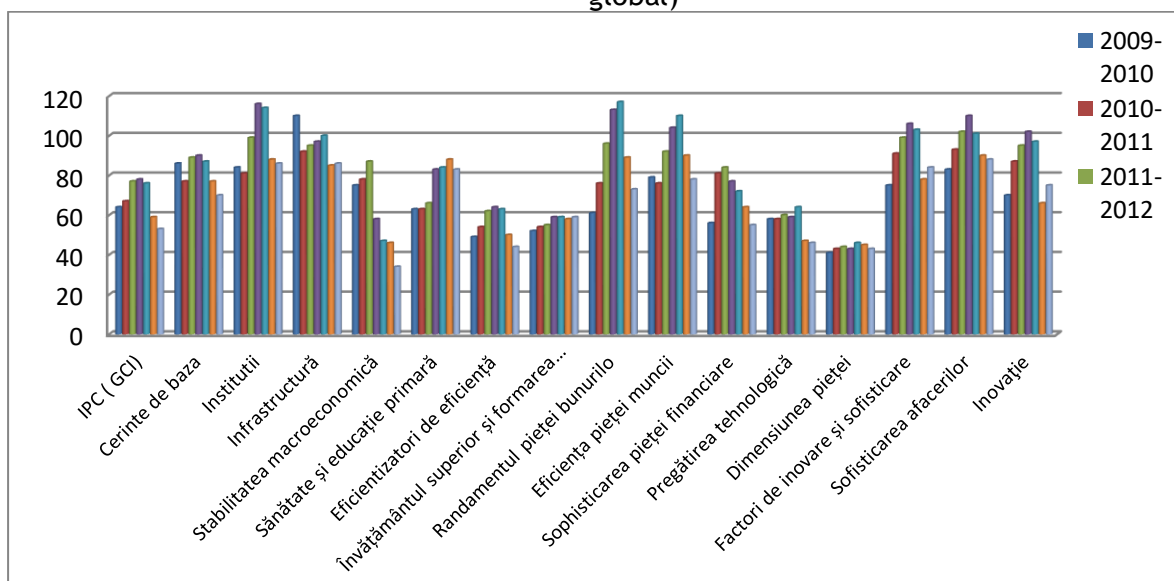
Țară	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Număr țări analizate	125	131	134	133	139	142	144	148
U.S.	1	1	1	2	4	5	7	5
U.K.	2	9	12	13	12	10	8	10
Danemarca	3	3	3	5	9	8	12	15
Elveția	4	2	2	1	1	1	1	1
Japonia	5	8	9	8	6	9	10	9
China	35	34	30	29	27	26	29	29
România	73	70	68	64	67	77	78	76

Sursa: Competitivitate, Performanță, Sustenabilitate Dr.Marioara Iordan CS I Prof.univ.dr.

Pelinescu Elena București, 27august 2014

Evoluția în timp a României pe perioada 2009-2015

Figura nr. 138 - Indicele De Potențial Competitiv al României 2009-2015 (rankul la nivel global)



Sursa: Prelucrare proprie pe baza The Global Competitiveness Report 2009-2010 (2010-2011; 2011-2012; 2012-2013; 2013-2014; 2014-2015; 2015-2016

Atât din graficul de mai sus cât și din tabel reiese faptul că Indicele de potențial competitiv al României a suferit modificări majore în timp. Dacă în anul 2009 România se clasa pe locul 64 din aproximativ 140 de țări concurente, în anul 2012 se observă o coborâre destul de mare în clasamentul global.

În anul 2015, România a urcat în clasament cu 25 de poziții, acest lucru fiind datorat faptului că și clasamentul indicatorilor care compun IPC-ul, a urcat în clasament. Stabilitatea macroeconomică a avut o evoluție pozitivă (în anul 2009 rank=75, în 2016 rank=34), de asemenea mai sunt și alți indicatori care au contribuit la urcarea României în clasament, de exemplu: instituțiile, sănătatea și educația primară, randamentul pieței bunurilor, eficiența pieței muncii, sofisticarea pieței financiare, dimensiunea pieței, sofisticarea afacerilor.

Centre de formare

Potrivit Autorității Naționale pentru Calificări, în Regiunea Sud - Est există 5 centre de evaluare și certificare a competențelor profesionale obținute pe alte cai decât cele formale. Acestea sunt prezentate în tabelul de mai jos. Putem observa că aceste centre oferă diverse evaluări și certificări în calificări precum: Agricultor în culturi vegetale și crescător de animale, Apicultor, Bucătar, Receptor de hotel, Cameristă hotel, Ospătar, Dulgher-tâmplar-parchetar, Zidar, pietrar, tencuitor, Îngrijitoare bătrâni la domiciliu, Instalator instalații tehnico-sanitare și de gaze, Electrician în construcții, etc.

De asemenea, la nivel regional mai există un număr semnificativ de furnizori de cunoaștere (knowledge providers) în domeniile STEM (știință, tehnologie, inginerie, matematică) antreprenariat și business. Principalele informații despre acești furnizori și programele de formare oferite sunt prezentate în Anexe.

h) Potențialul de specializare

Potențialul de specializare al Regiunii Sud-Est a fost determinat prin analiza unor indicatori relevanți pentru activitatea economică din regiune. Astfel, a fost utilizată metoda utilității globale pentru a putea alege o serie de sectoare prioritare pentru investiții. Metoda utilității globale se încadrează în grupa metodelor de decizie multicriteriale, deoarece, în vederea selectării variantei optime - din mai multe alternative posibile - se face apel la o serie de criterii, stabilite de către decident și pe care acesta le apreciază ca relevante pentru scopul propus.

Pentru fiecare activitate a economiei naționale (CAEN Rev.2) a fost calculată utilitatea globală în funcție de următorii indicatori relevanți:

- Unități locale active, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, regiuni de dezvoltare și județe;
- Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, regiuni de dezvoltare și județe;

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

- Numărul mediu al salariaților pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, regiuni de dezvoltare și județe;
- Cifra de afaceri din unitățile locale, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, regiuni de dezvoltare și județe, prețuri curente;
- Investiții nete din unitățile locale, pe activități ale economiei naționale la nivel de secțiune CAEN Rev.2, regiuni de dezvoltare și județe.

Datele analizate au fost furnizate de Institutul Național de Statistică - Baza de date TEMPO. La nivel regional au fost analizate datele din perioada 2011-2015, iar la nivel județean anul 2015.

Fiind mai multe criterii de decizie, prin urmare mai multe consecințe ce sunt exprimate prin unități de măsură diferite, va fi utilizată utilitatea care măsoară gradul în care o variabilă decizională este preferabilă în locul alteia. Toate consecințele unei decizii vor fi transformate în utilități ce pot fi logic ierarhizate.

Metoda utilității globale presupune parcurgerea următorilor pași:

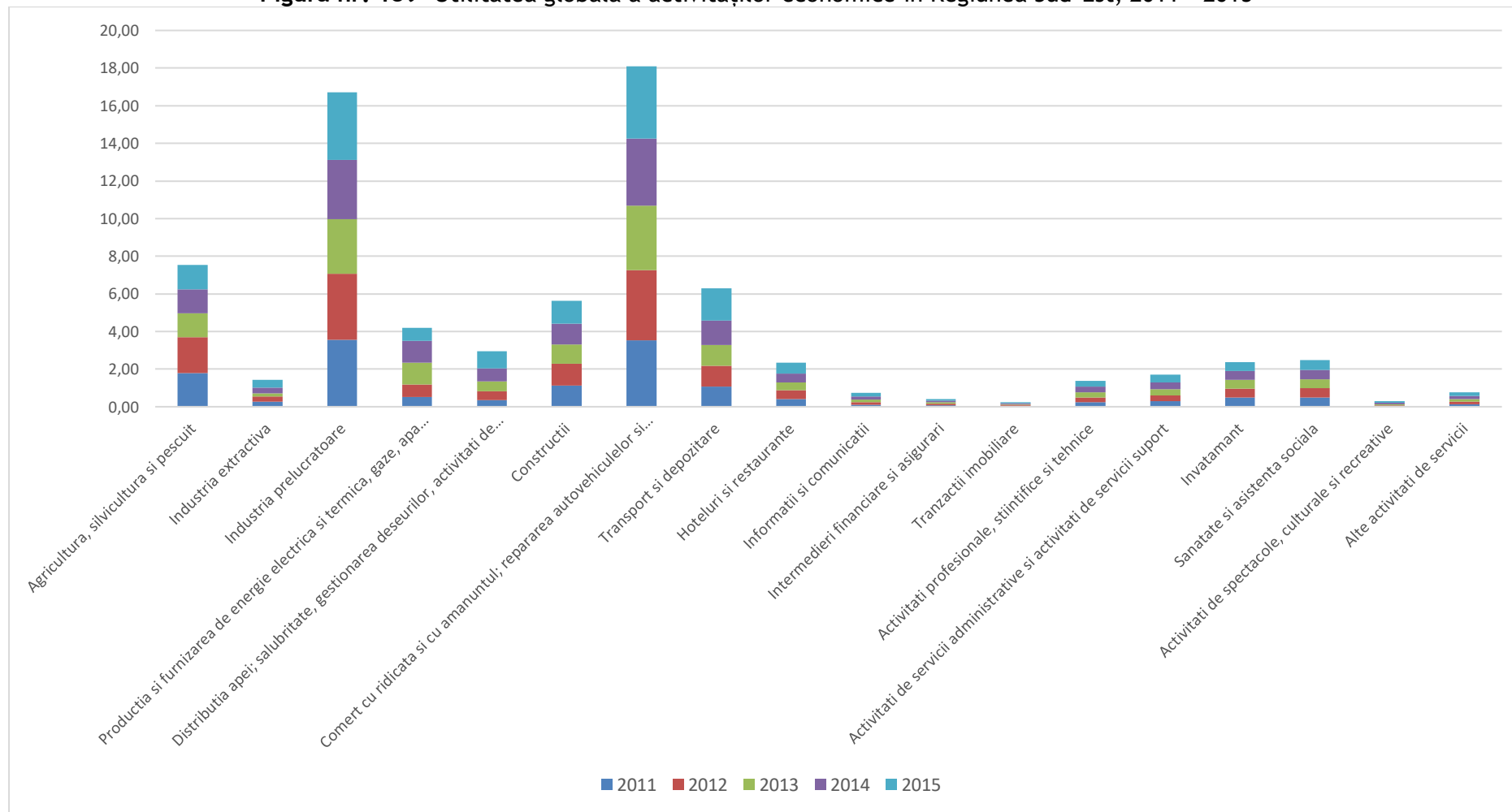
- Alegerea unui interval de variație $[0, 1]$, considerat utilitate, notat cu $u(v_i)$;
- Se va atribui celei mai favorabile consecințe decizionale utilitate 1 notată cu $u(v_i)=1$, iar celei mai nefavorabile consecințe decizionale utilitatea 0, $u(v_i)=0$;
- Restul utilităților se vor calcula prin interpolare liniară folosind formula $u_{ij} = (a_{ij} - a_{j0}) / (a_{j1} - a_{j0})$.

În cazul identificării potențialului de specializare, toate criteriile decizionale au același coeficient de importanță și se va calcula utilitatea globală după formula: $U_g(v_i) = \sum U_{ij}$, unde $U_g(v_i)$ = utilitatea globală a variantei "i", iar U_{ij} = utilitatea variantei "i" după criteriul "j". Varianta optimă se va alege după formula $V_{opt} = \max U_g(v_i)$.

Prelucrarea datelor disponibile cu privire la activitățile economiei naționale pentru perioada 2011 - 2015 în Regiunea Sud - Est, relevă o serie de tendințe în potențialul de specializare al regiunii. În plan regional, în toți cei 5 ani analizați există câteva activități economice care domină activitatea unităților active din regiune, astfel: Industria prelucrătoare, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Agricultură, silvicultură și pescuitul, Transportul și depozitarea, Construcțiile, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Figura nr. 139 Utilitatea globală a activităților economice în Regiunea Sud-Est, 2011 - 2015

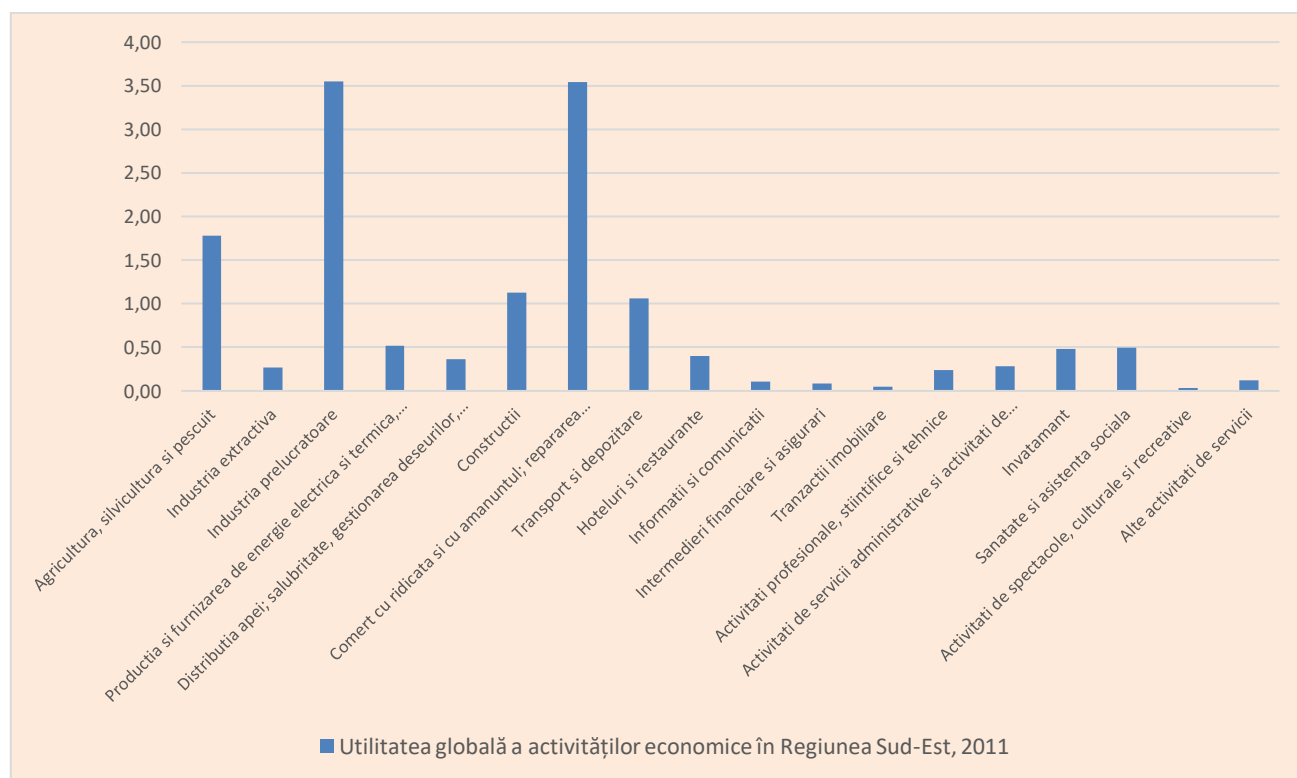


Sursa: Prelucrare date Institutul Național de Statistică, 2017

Strategia Regională de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

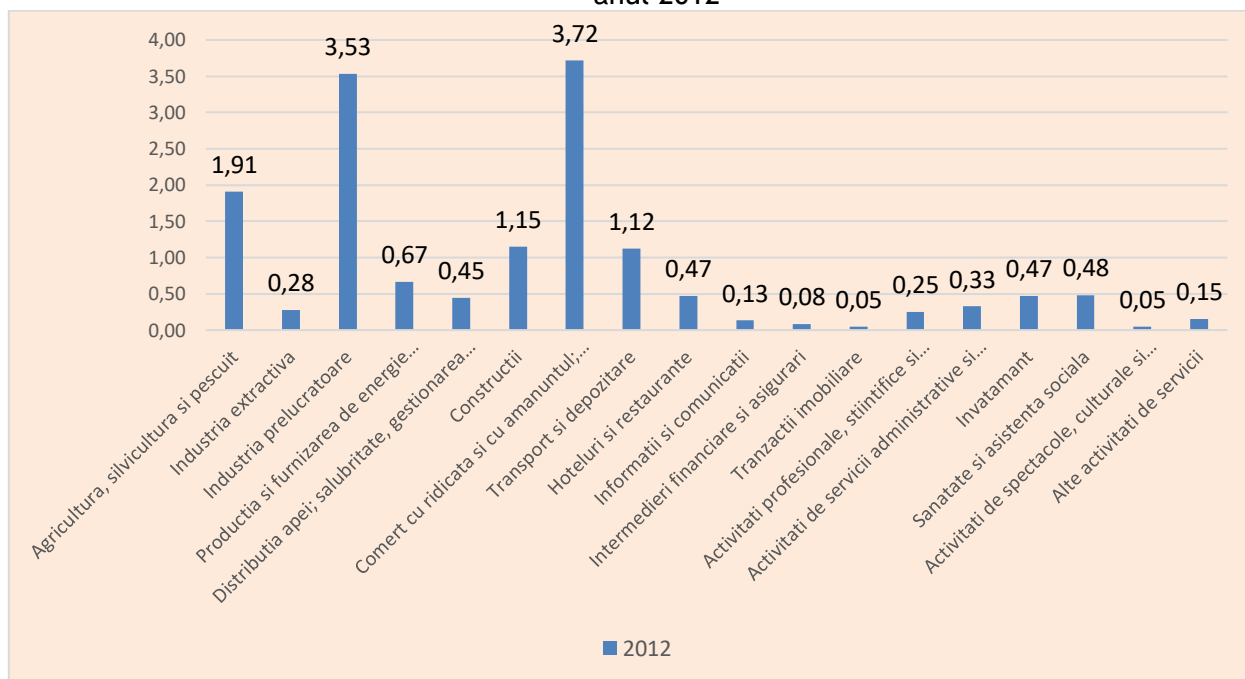
În anul 2011, în Regiunea Sud-Est, cele mai slab reprezentate activități economice erau Activități de spectacole, culturale și recreative, Tranzacții imobiliare și Intermedieri financiare și asigurări. Pe de altă parte, activitățile economice cu cea mai mare utilitate globală din perspectiva indicatorilor analizați erau Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultură, silvicultură și pescuit, Construcțiile, Transportul și depozitarea. Se poate observa că cel mai mare număr al salariaților în regiune lucrează în Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, unde se află, de asemenea și cel mai mare număr de unități locale active.

Figura nr. 140 Utilitatea globală a activităților economice conform CAEN Rev.2 în Regiunea Sud-Est - anul 2011



Sursa: Prelucrare date Institutul Național de Statistică, 2017

Figura nr. 141 Utilitatea globală a activităților economice conform CAEN Rev.2 în Regiunea Sud-Est - anul 2012



Sursa: Prelucrare date Institutul Național de Statistică, 2017

În anul 2012, în Regiunea Sud-Est, cea mai mare utilitate globală a fost înregistrată în activități de Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor și Industria prelucrătoare. Tranzacțiile imobiliare și Activitățile de spectacole, culturale și recreative aveau cea mai mică utilitate globală. Aceste tendințe se păstrează și în anii următori din perioada analizată.

Analizând datele din indicatorii avuți în vedere, se poate observa, de exemplu, că în Agricultură, silvicultură și pescuit, numărul unităților locale active a crescut de la 2818 în 2011 la 3379 în anul 2015. Același trend ascendent se observă și în cazul numărului mediu al salariaților angajați în această activitate. De asemenea, se observă că deși există un număr mare de unități locale în activități de transport și depozitare, care angajează un număr semnificativ de salariați (34051 persoane în 2015), cifra de afaceri a acestor unități este de doar 6691 milioane de lei, volumul investițiilor efectuate fiind destul de redus. La nivelul anului 2015 se observă că cel mai mic număr de unități locale active la nivelul regiunii era înregistrat în industria extractivă. Acest fapt era evident, regiunea nefiind una cu potențial în acest domeniu. În perioada 2011 - 2015, se observă un potențial foarte redus de specializare al domeniului Activități de spectacole, culturale și recreative și al tranzacțiilor imobiliare. Deși sectorul Construcții nu are o utilitate globală maximă în regiune, cifra de afaceri înregistrată este semnificativă pentru regiune și în continuă creștere.

În plan județean, rezultatele analizei indică faptul că în **județul Brăila**, în anul 2015, exista un **potențial mare de specializare în Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultură, silvicultură și pescuit, Transport și depozitare și Construcții**. Cea mai mică utilitate globală era înregistrată în Activități de spectacole, culturale și recreative. În județul Brăila cei mai mulți salariați sunt în industria prelucrătoare și în Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, activități economice care înregistrează și cele mai mari cifre de afaceri.

În **județul Buzău**, **industria prelucrătoare** avea în 2015 o utilitate globală de 3.83, fiind activitatea economică cu cel mai mare număr de salariați din județ, urmată de **Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor**. Cel mai mic număr de salariați se află în domeniul tranzacțiilor imobiliare, domeniu care are de altfel cea mai mică utilitate globală.

În **județul Constanța**, cea mai mare utilitate globală este în **Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor**. Această activitate înregistrează o cifră de afaceri de 18767 la nivelul anului 2015. Următoarele activități cu potențial de specializare sunt **Industria prelucrătoare, Transportul și depozitarea, Construcțiile, Agricultură, silvicultură și pescuitul**. Cea mai redusă utilitate globală în județ se înregistrează în activitățile economice Industria extractivă, Tranzacții imobiliare, Intermedieri financiare și asigurări, Informații și comunicații, Activități de spectacole, culturale și recreative.

Și în **județul Galați** predomină **Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor și industria prelucrătoare**. De asemenea, **Construcțiile și Transportul și depozitarea** au o utilitate globală mai crescută. *Deși în Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat există doar 11 unități locale active, acestea angajează 1640 de salariați, comparativ cu Agricultură, silvicultură și pescuitul unde numărul de unități este semnificativ mai mare.*

În **județul Tulcea**, cea mai mare utilitate globală se regăsește în **Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultură, silvicultură și pescuit, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, Informații și comunicații**. Industria prelucrătoare angajează cel mai mare număr de salariați iar cea mai mare cifră de afaceri este înregistrată în comerț. Deși nu există date disponibile la nivelul

perioadei 2011 - 2015 cu privire la cifra de afaceri și investițiile nete în pescuit în județul Tulcea, cu siguranță există potențial de specializare în acest domeniu datorită Deltei Dunării.

În **județul Vrancea**, domeniile cu potențial de specializare sunt tot **Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultură, silvicultura și pescuitul**. Județul Vrancea este bine cunoscut la nivel național pentru *podgoriile Cotești, Odobești, Panciu, dar și pentru potențialul agricol al județului*, fiind 52.000 de persoane care se ocupă cu agricultura, silvicultura și pescuitul.

Inovarea socială în Regiunea Sud - Est

Inovarea socială a fost definită de Comisia Europeană în Ghidul Inovării Sociale (2013) drept dezvoltarea și implementarea de idei noi (produse, servicii și modele), care să întâmpine nevoile sociale și să creeze relații și colaborări sociale noi. Inovarea socială răspunde unor nevoi sociale foarte importante care afectează interacțiunea socială și are în vedere îmbunătățirea stării de bine a societății în ansamblul ei. Spre deosebire de conceptul clasic de inovare, obiectivul principal al inovării sociale este să determine schimbări sociale.

Inovarea socială are în vedere dezvoltarea și implementarea de noi idei de produse, servicii sau modele de organizare socială, menite să răspundă noilor cerințe și provocări sociale, teritoriale și de mediu, cum ar fi îmbătrânirea populației, depopularea, concilierea vieții profesionale cu viața familială, gestionarea diversității, combaterea șomajului în rândul tinerilor, integrarea celor mai excluși de pe piața muncii și combaterea schimbărilor climatice.

Inovarea socială promovează transferul de cunoștințe, este multi-disciplinară, presupune management participativ și este determinată de cererea de servicii sociale. Inovarea socială se realizează în legătură cu proiectarea socială, evaluarea și monitorizarea. Nu orice demers din sfera socială poate fi considerat inovare socială. Implementarea eficientă a unor măsuri sociale poate reprezenta, pur și simplu, demersul specific derulării unui plan de acțiune definit²⁴.

Potrivit unei propuneri de rezoluție a Parlamentului European referitoare la antreprenoriatul social și inovarea socială în combaterea șomajului, antreprenoriatul social și inovarea socială vor avea un rol esențial în continuarea dezvoltării economiei sociale. Prin urmare, este esențial să se acorde o atenție specială educației și formării. UE trebuie să insuflă generației tinere acest spirit inovator și antreprenorial necesar, încă de la o vârstă fragedă. În plus, este necesar să se evite confuzia între

²⁴ Stănescu, 2009

economia socială și responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI). Obiectivul principal al unei întreprinderi din economia socială este de a avea un impact social mai degrabă decât a obține un profit pentru proprietarii sau acționarii acesteia, în timp ce RSI reprezintă o integrare voluntară a obiectivelor sociale și de mediu în programele comerciale ale întreprinderilor tradiționale. Inovarea socială și antreprenoriatul social constituie, așadar, o etapă esențială în dezvoltarea economiei sociale și pentru a încuraja acest lucru, ar trebui să se depună eforturi în următoarele domenii:

- educație și formare,
- îmbunătățirea finanțării,
- o mai mare vizibilitate la nivel european și la nivel național, precum și schimbul de informații și de bune practici,
- promovarea dezvoltării economiei sociale în UE și în statele membre,
- îmbunătățirea cadrului juridic.

În general principalii factori care pot stimula inovarea socială sunt²⁵:

- Interesul pe care societatea îl acordă domeniului social și rezultatelor preconizate;
- Climatul favorabil dialogului intersectorial;
- Atragerea investițiilor private în domeniul social;

La nivel regional, autoritățile publice joacă un rol extrem de important în promovarea și dezvoltarea inovării sociale. Astfel, autoritățile publice trebuie să susțină prin diverse inițiative inovarea socială, să capitalizeze procesul de învățare colectivă determinat de inovarea socială, să promoveze colaborările dintre diverși membri ai societății civile și agenți economici și să evalueze valoarea adăugată a inovării sociale.

Principalele forme de organizare ale economiei sociale, ce pot determina inovarea socială sunt asociațiile și fundațiile, cooperativele și societățile mutuale și întreprinderile sociale. În România, din punct de vedere al formelor juridice ale organizațiilor, economia socială este alcătuită din asociații, fundații, cooperative, case de ajutor reciproc, și societăți comerciale deținute de organizații de economie socială (Barna, 2014).

Potrivit Atlasului Economiei Sociale 2014, în anul 2012, sectorul economiei sociale din România a inclus 39.347 de organizații active care au obținut venituri în valoare de 12.298.111 mii lei și au angajat un număr de aproximativ 131.127 persoane. Regiunile care au concentrat cel mai mare număr

²⁵ Stănescu, 2009

de organizații de economie socială în anul 2012 au fost: regiunea Centru (19% din total OES), regiunea Nord-Est (17% din total OES) și regiunea București-Ilfov cu 16% din total OES. Regiunile care au generat cele mai mari venituri din economie socială în 2012 au fost: regiunea București-Ilfov cu 27% din total venituri OES, și regiunile Nord-Est și Centru, la egalitate, cu 13% din total venituri OES. Cele mai mari active imobilizate au fost cumulate de regiunile București-Ilfov (26% din total active OES), Nord-Est (14% din total active OES), și pe locul 3, la egalitate, regiunile Vest și Sud Muntenia cărora le-au revenit, 12% din total active imobilizate OES. Cele mai multe locuri de muncă în economia socială au fost create în regiunile București-Ilfov (21% din total angajați în OES), și regiunile Nord-Est și Centru, la egalitate cu 15% din total angajați OES.

La nivelul anului 2012, în Regiunea Sud-Est erau 3.449 organizații de economie socială care generau venituri totale de 959.240 mii lei și aveau 11.531 de angajați. În ceea ce privește asociațiile și fundațiile de la nivelul regiunii, 17.4% erau în domeniul agricol, 3.3% obști/silvice, 8.1% erau în domeniul educației, 5.85% desfășurau activități culturale, 8.8% activități sportive, 9.2% erau în domeniul protecției mediului, 9% civice, 5.7% religioase, 7.9% desfășurau activități în turism, 8.8% activități profesionale, 6.9% în domeniul social caritabil și 6.1% în domeniul sănătății. În ceea ce privește cooperativele meșteșugărești, în anul 2012, în Regiunea Sud - Est erau 132 de organizații, iar cooperativele de consum erau în număr de 113. Numărul cooperativelor agricole din Regiunea Sud-Est este de 51 iar numărul caselor de ajutor reciproc ale pensionarilor este de 21²⁶.

Concluzii

Pentru a putea stabili principalele sectoarele de specializare inteligentă ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, trebuie avuți în vedere mai mulți indicatori economici:

Din perspectiva **numărului mediu al salariaților**, pe activități ale industriei CAEN Rev.2, se remarcă următoarele ramuri/sub-ramuri ale industriei :

- Industria prelucrătoare cu următoarele sub-ramuri: Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, Industria metalurgică, Fabricarea altor mijloace de transport, Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor ;
- Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare;
- Industria extractivă

²⁶ Barna, C. - Atlasului Economiei Sociale 2014.

Analizând Indicele de Avantaj Comparativ (Revealed Export Advantage - RXA) în perioada ianuarie - decembrie 2016, se poate concluziona că, din perspectiva acestui indicator, următoarele grupe de produse ale Nomenclatorului Combinat (NC) înregistrează avantaje comparative: 01. Animale vii; 02. Carne și măruntaie comestibile; 03. Pește și crustacee; 08. Fructe comestibile; 10. Cereale; 11. Produse ale industriei morăritului; 12. Semințe și fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale; 14. Materiale pentru împletit; 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale; 18. Cacao și preparate din cacao; 23. Reziduuri ale industriei alimentare; 25. Sare; sulf, pietre; ipsos, var și ciment; 27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase; 28. Produse chimice anorganice; 37. Produse fotografice sau cinematografice; 39. Materiale plastice și articole din material plastic; 43. Blănuri și articole din blană; 51. Lână; 55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue; 62. Articole și accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau croșetate; 70. Sticlă și articole din sticlă; 72. Fontă, fier și oțel; 79. Zinc și articole din zinc; 83. Articole diverse din metale comune; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.

Și în urma analizei infrastructurii de cercetare - dezvoltare și inovare și în special a potențialului de clusterizare a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, identificăm ca domenii principale de specializare inteligentă: Industria prelucrătoare cu subramuri fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, Fabricarea mijloacelor de transport, Productia si furnizarea de energie electrica, Eco-tehnologiile, Turism, Tehnologia informației și a comunicațiilor, Sănătate.

În concluzie, evidențiem următoarele sectoare cu potențial de specializare inteligentă:

- Industria navală;
- Inginerie industrială și transporturi;
- Industria textilă;
- Agricultură și pescuit;
- Biotehnologii;
- Eco-tehnologii;
- ITC;
- Turism.

1.2 Legături/relații cu restul lumii și poziționarea regiunii în Uniunea Europeană/ economia globală

Introducere

Abordarea metodologică

Acest capitol își propune să analizeze poziția Regiunii Sud-Est comparativ cu celelalte teritorii ale Uniunii Europene, prin evidențierea caracteristicilor structurale, a avantajelor competitive și a performanțelor, din punct de vedere al politicilor și strategiilor de cercetare, dezvoltare și inovare.

Pe lângă faptul că prezenta strategie se află în strânsă corelare cu politicile de cercetare, dezvoltare și inovare, un exercițiu corect de analiză comparativă ar trebui să includă o abordare multi-dimensională, alături de prezentarea aspectelor legate de performanțele de cercetare- dezvoltare ale teritoriilor și caracteristicile structurale, geografice și socio-economice, acestea din urmă reprezentând factori concreți care ar putea afecta sau stimula performanțele de cercetare-dezvoltare ale unui teritoriu.

Această abordare multi-dimensională va fi utilizată în mod concret în procesul de selectare a regiunilor/teritoriilor cu care Regiunea Sud-Est va fi comparată, în scopul garantării unei comparații relevante a Regiunii Sud-Est cu teritorii ce înregistrează performanțe similare sau care prezintă caracteristici structurale similare.

Acest capitol va fi structurat astfel: după prezentarea introducerii metodologice (care va include procesul de selectare a teritoriilor cu care Regiunea Sud-Est va fi comparată, precum și justificarea acestei alegeri), o primă secțiune va fi dedicată identificării posibilelor avantaje (și dezavantaje) competitive ale Regiunii Sud-Est, în raport cu grupul de regiuni identificate ca fiind comparative cu aceasta. Această analiză se va concentra pe acele caracteristici structurale capabile să influențeze performanțele de cercetare, dezvoltare și inovare ale teritoriilor, cum ar fi gradul de infrastructură, structura mediului de afaceri, resursele umane și aspecte legate de resursele umane și de nivelul de cunoștințe, precum și de calitatea serviciilor din administrația publică. În acest sens, obiectivul propus este de a identifica acele aspecte cheie de la nivelul Regiunii Sud-Est, care sunt cele mai adecvate pentru a prezenta situația politicilor de cercetare, dezvoltare din Regiunea Sud-Est, în comparație cu alte teritorii și, de asemenea, de a identifica acele aspecte pentru care trebuie depuse eforturi mai mari în vederea creării celor mai bune precondiții pentru eficacitatea acestor politici.

Cea de-a doua parte a acestui capitol se va concentra pe performanțele din domeniul cercetării, dezvoltării și inovării existente la nivelul Regiunii Sud-Est, în comparație cu celelalte teritorii. Analiza de benchmarking are scopul de a identifica principalele lacune din sectorul cercetării, dezvoltării și inovării existente la nivelul Regiunii Sud-Est, prin comparație cu alte teritorii clasificate ca “modest inovatoare”, și, de asemenea, de a înțelege în termeni concreți diferența dintre performanțele înregistrate de Regiunea Sud-Est și acele regiuni clasificate ca “puternic inovatoare”, care prezintă caracteristici structurale similar regiunii comparate.

Alegerea grupului cu care se realizează comparația (grupul de comparare)

Alegerea corectă a grupului de comparare reprezintă un aspect esențial în efectuarea unei analize de benchmarking regionale/exercițiu de comparare regional.

Dintr-o perspectivă exclusiv tehnică, literatura de specialitate indică în mod clar faptul că o comparație corectă trebuie făcută între teritorii ce prezintă o puternică similitaritate a caracteristicilor, referitoare în mod direct la domeniul specific al analizei (în acest caz domeniul cercetării, dezvoltării și inovării).

Pe lângă această perspectivă a autorilor, după cum s-a menționat anterior, aceștia consideră că ar putea reieși reflecții interesante și din analiza teritoriilor ce prezintă caracteristici distincte în domeniul cercetării și dezvoltării, însă similare cu Regiunea Sud-Est din punct de vedere al aspectelor structurale.

Aceste perspective au condus la utilizarea unei abordări multidimensionale în alegerea regiunilor de comparare, bazată pe următoarele elemente:

- Condiții de similaritate structurală multiple pentru politicile de inovare, așa cum au fost identificate de Comisia Europeană, Centrul Comun de Cercetare²⁷.
- Aspectele cheie de ordin geografic/geopolitic ale Regiunii Sud-Est: se va lua în considerare faptul că Regiunea Sud-Est este o regiune periferică, atât în spațiul național, cât și în cel la nivelul Uniunii Europene; aceasta nu include capitala țării, fiind în același timp o regiune maritimă.

²⁷ Comisia Europeană, Centrul Comun de Cercetare, “Analiza benchmarking regională a procesului de specializare inteligentă: Identificarea regiunilor de referință bazate pe similarități structurale”, Documentul de Lucru S3 *Seria Nr. 03/2014*. Documentul abordează o metodologie multilaterală pentru identificarea teritoriilor similare, bazată pe o serie de criterii grupată în 7 dimensiuni: geo-demografice, resurse umane și educație, specializare tehnologică, structură economică sectorială, dimensiunea întreprinderilor, receptivitatea și valorile instituțiilor. Pe baza acestor dimensiuni va rezulta un “indice de distanță”, care va constitui gradul de similaritate structurală între regiuni.

- Nivelul de dezvoltare socio-economic al Regiunii Sud-Est: o regiune mai puțin dezvoltată, în termenii utilizați în disciplina FESI, cu un nivel al PIB pe locuitor egal cu 24,91% din media la nivelul Uniunii Europene;
- Încadrarea Regiunii Sud-Est ca regiune “modest inovatoare” în contextul “Indicelui Inovării Regionale” elaborat de Comisia Europeană;
- Posibile colaborări sau parteneriate încheiate anterior între Regiunea Sud-Est și alte regiuni din Uniunea Europeană, care să justifice includerea acestora în sfera grupului de comparare.

Primul dintre aceste elemente, considerat în mod singular, constituie cea mai reprezentativă metodologie în vederea identificării corecte din punct de vedere tehnic a grupului de comparare, conform Comisiei Europene²⁸.

Pornind de la acest argument, identificarea grupului de comparare a început prin utilizarea motorului de căutare pus la dispoziție de Comisia Europeană pentru efectuarea analizei benchmarking²⁹, bazat pe “*indicele de distanță*” stabilit de această metodologie.

Astfel, au fost identificate 4 regiuni care prezintă cel mai scăzut “*indice de distanță*”, și s-a luat în considerare alegerea a maxim două regiuni din România și maxim o regiune din fiecare alt stat membru. Luând în considerare aceste condiții, au rezultat următoarele:

Tabel nr. 20 Regiuni cu cel mai scăzut “indice de distanță”

Țară	Regiune	Indice de distanță
România	Centru	0,0161
România	Sud Muntenia	0,0164
Polonia	Podlaskie	0,0238
Bulgaria	Yuzhen tsentralen	0,0277

Cu toate acestea, precizia tehnică a acestui instrument metodologic pus la dispoziție de Centrul Comun de Cercetare prezintă și unele limitări, astfel că regiunile cu cel mai scăzut “*indice de distanță*” provin de cele mai multe ori din aceeași țară, sau se află la granița/sunt similare cu cele analizate.

²⁸ Ibidem

²⁹ vezi <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/regional-benchmarking>

Pentru îmbunătățirea domeniului de aplicare al comparației, realizat prin includerea în sfera grupului de teritorii și pe acelea care prezintă mai puține similarități din punct de vedere tehnic cu Regiunea Sud-Est, dar care ar putea aduce elemente importante de discuție în cadrul comparației, s-a decis adăugarea în grupul de comparare a unui număr de regiuni pornind de la următoarele criterii:

- 2 alte regiuni clasificate ca “modest inovatoare” - din cadrul “Indicelui Inovării Regionale” elaborat de Comisia Europeană, care prezintă aceleași caracteristici geo-politice³⁰ cu Regiunea Sud-Est și care aparțin grupului celor mai puțin dezvoltate regiuni, după cum sunt definite în reglementările FESI.
- 1 regiune clasificată ca “puternic inovatoare”, care prezintă aceleași caracteristici geo-politice³¹ ca ale Regiunii Sud-Est și care aparțin grupului celor mai slab dezvoltate regiuni, după cum sunt definite în reglementările FESI.

Rezultatele sunt prezentate în continuare:

Tabel nr. 21 Regiuni introduse în ”grupul de comparare”

Țară	Regiune	Categorie FESI	Inovare regională Clasificarea indicelui
Polonia	Walminsko Mazurskie	Mai puțin dezvoltat	Modest inovator
Grecia	Anatoliki Makedonia	Mai puțin dezvoltat	Modest inovator
Regatul Unit	Țara Galilor	Mai puțin dezvoltat	Puternic inovator

Cu toate că selectarea regiunii Țara Galilor ar putea părea inadecvată luând în considerare diferența dintre gradul acesteia de dezvoltare și cel al Regiunii Sud-Est, atât din perspectivă generală, cât și din perspectiva politicilor de cercetare/dezvoltare, această alegere a fost argumentată de faptul că includerea unei regiuni puternic inovatoare în grupul de comparare poate contribui în mod pozitiv la înțelegerea lacunelor prin comparație cu teritorii de acest fel, precum și la identificarea unor politici care pot fi adoptate.

În final, grupul de comparare va fi completat cu regiunea italiană Sicilia, o regiune care prezintă aspecte comparabile cu cele ale Regiunii Sud-Est, fiind o regiune periferică și maritimă, o regiune mai puțin dezvoltată și “moderat inovatoare”.

³⁰ Periferic, maritim și care nu includ capitala.

³¹ Periferic, maritim și care nu includ capitala

Ultimul set de regiuni care va fi luat în considerare pentru comparație este prezentat în tabelul următor:

Tabel nr. 22 Regiuni introduse în "grupul de comparație"

Nr.	Țară	Regiune	Argumentare
1	România	Centru	Similarități structurale (metodologia Centrului Comun de Cercetare)
2	România	Sud Muntenia	Similarități structurale (metodologia Centrului Comun de Cercetare)
3	Polonia	Podlaskie	Similarități structurale (metodologia Centrului Comun de Cercetare)
4	Bulgaria	Yuzhen tsentralen	Similarități structurale (metodologia Centrului Comun de Cercetare)
5	Polonia	Walminsko Mazurskie	Modest inovator cu similarități din punct de vedere geopolitic și al situației economice
6	Grecia	Anatoliki Makedonia	Modest inovator cu similarități din punct de vedere geopolitic și al situației economice
7	Regatul Unit	Țara Galilor	Puternic inovator cu similarități din punct de vedere geopolitic și al situației economice
8	Italia	Sicilia	Regiune similară (experiențe de colaborare anterioară)

Avantajele competitive ale Regiunii Sud-Est

Această secțiune își propune să analizeze avantajele competitive pe care Regiunea Sud-Est le deține în raport cu regiunile din cadrul grupului de comparație, cu privire la factorii structurali, sociali și economici care ar putea influența dezvoltarea sectorului de cercetare și dezvoltare, precum și la eficacitatea strategiilor și politicilor legate de acest domeniu.

Principala sursă de referință va fi Indicele Competitivității Regionale 2016 al Uniunii Europene, elaborat de Comisia Europeană, alături de indicatorii acestuia și principalele sale componente.

Accentul va fi pus nu doar pe valoarea totală a Indicatorului Competitivității Regionale, dar și pe poziționarea Regiunii Sud-Est în raport cu componentele sale specifice, în special acelea care ar putea reprezenta cei mai importanți factori de succes pentru realizarea strategiei de specializare inteligentă.

În consecință, Regiunea Sud-Est și regiunile din grupul de comparare vor fi analizate pe baza următoarelor aspecte:

- competitivitate generală;
- instituții;
- stabilitatea macroeconomică;
- infrastructură;
- nivel educațional superior și învățare pe tot parcursul vieții;
- eficiența pieței muncii;
- dimensiunea pieței;
- pregătire tehnologică (tehnologii de înaltă performanță);
- mediul de afaceri concurențial (business sophistication).

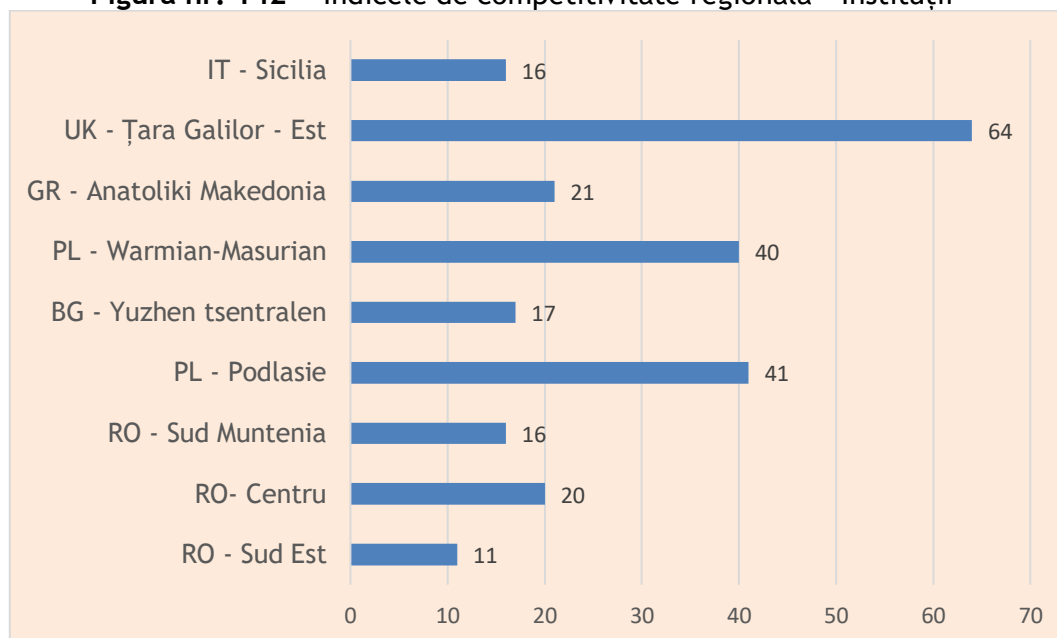
Instituții

Structura instituțională reprezintă un aspect cheie pentru competitivitatea teritorială și pentru abilitatea de a genera politici și dinamici de inovare.

În cadrul indicelui de competitivitate regională UE, pilonul "Instituții" se concentrează pe un set larg de aspecte legat de guvernanta regională și națională, având ca baza indicatori oficiali proveniți din surse certificate. În vederea calculării indicelui pentru fiecare regiune UE, sunt luate în considerare fenomene precum corupția, imparțialitatea și calitatea administrației publice, la nivel regional, dar și indicatori calculați la nivel național, privind achizițiile publice, stabilitatea politică, drepturile de proprietate, eficiența sistemului juridic, etc.

Următorarea figură exemplifică valoarea indicelui "Instituții" pentru Regiunea Sud-Est și pentru celelalte 8 regiuni care formează grupul de comparație.

Figura nr. 142 Indicele de competitivitate regională - Instituții



Sursa: prelucrare date autor

Așa cum este exemplificat în figura anterioară, cadrul instituțional al Regiunii Sud-Est înregistrează cel mai scăzut punctaj, în comparație cu restul regiunilor, având rezultate inferioare chiar față de restul regiunilor din România. Concluzionând, cadrul instituțional reprezintă un aspect care influențează negativ competitivitatea regiunii și în care trebuie investit pentru a se putea transforma într-un avantaj competitiv.

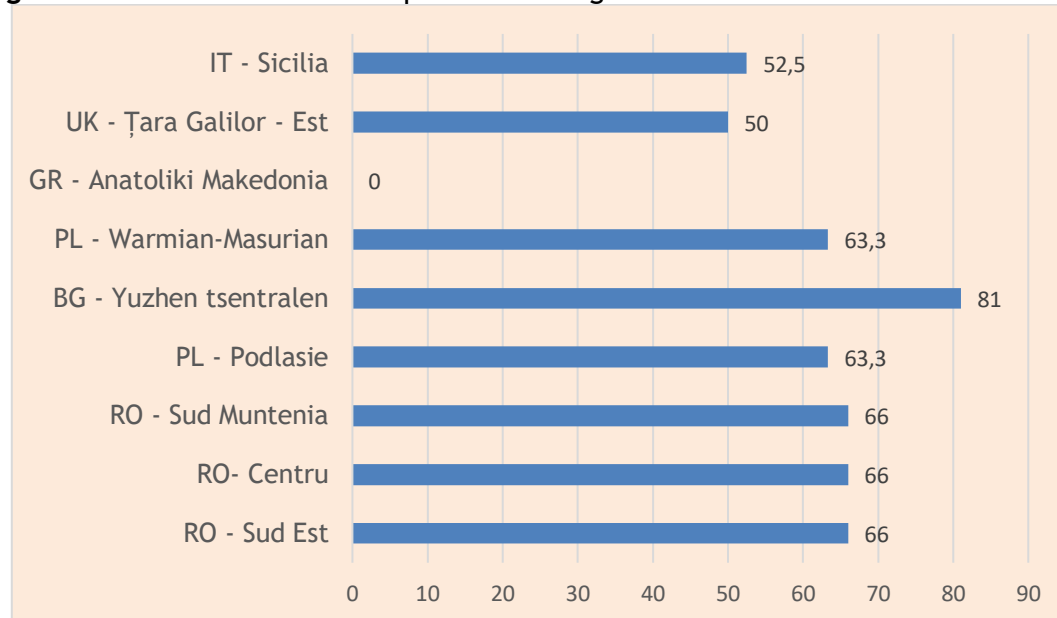
Stabilitatea Macroeconomică

Stabilitatea macroeconomică este o pre-condiție naturală pentru dinamica de dezvoltare și inovare și reprezintă unul dintre aspectele importante de analizat în cadrul grupului de comparație.

Indicele este rezultatul combinării mai multor indicatori care se află în strânsă legătură cu finanțele publice, precum deficitul bugetar și datoriile publice, calculate la nivel național.

Următoarea figură prezintă valoarea indicelui pentru cele 9 regiuni.

Figura nr. 143 Indicele de competitivitate regională - Stabilitate macroeconomică



Sursa: prelucrare date autor

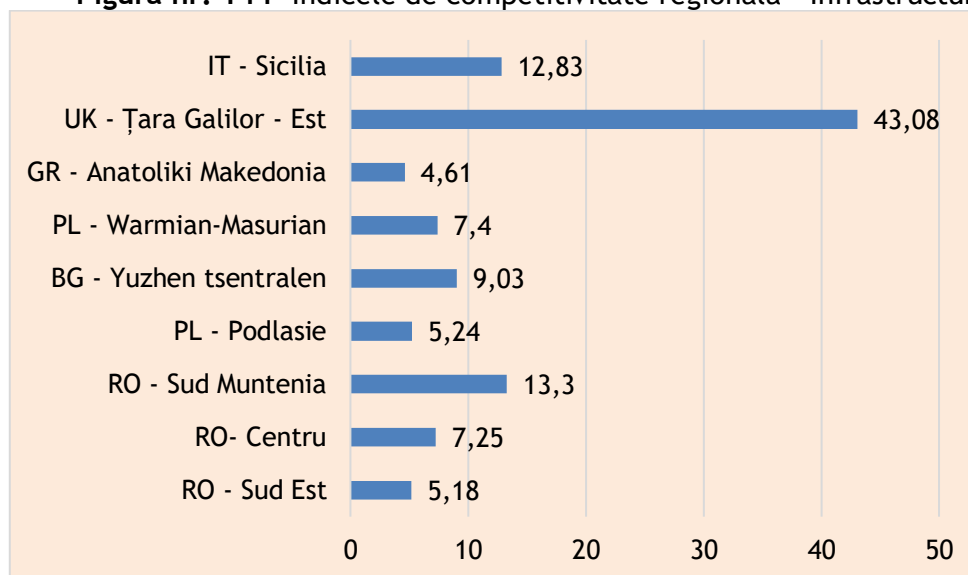
Rezultatele arată că stabilitatea macroeconomică este un avantaj competitiv considerabil pentru regiunile din România. Efectele acestui element asupra politicii de inovare pot fi observate în mod indirect și pe termen lung prin intermediul dinamicii piețelor financiare, care pot favoriza investițiile în regiunile dezvoltate ale țării, inclusiv inițiative pentru inovare, cercetare și dezvoltare.

Infrastructură

În ceea ce privește dinamica dezvoltării, inovarea și cercetarea sunt condiționate de situația infrastructurii teritoriului. Atât în sectorul privat, cât și în cel public, investițiile inovative au nevoie de o cale de conectare cu piața, din punct de vedere logistic. Astfel, infrastructura transporturilor unei regiuni este un element cheie al competitivității.

Indicele infrastructurii, ca parte a indicelui de competitivitate regională 2016, reprezintă combinația indicatorilor de accesibilitate la infrastructura de transport (transport rutier, feroviar, aerian). Indicele este reprezentat grafic în următoarea figură.

Figura nr. 144 Indicele de competitivitate regională - Infrastructură



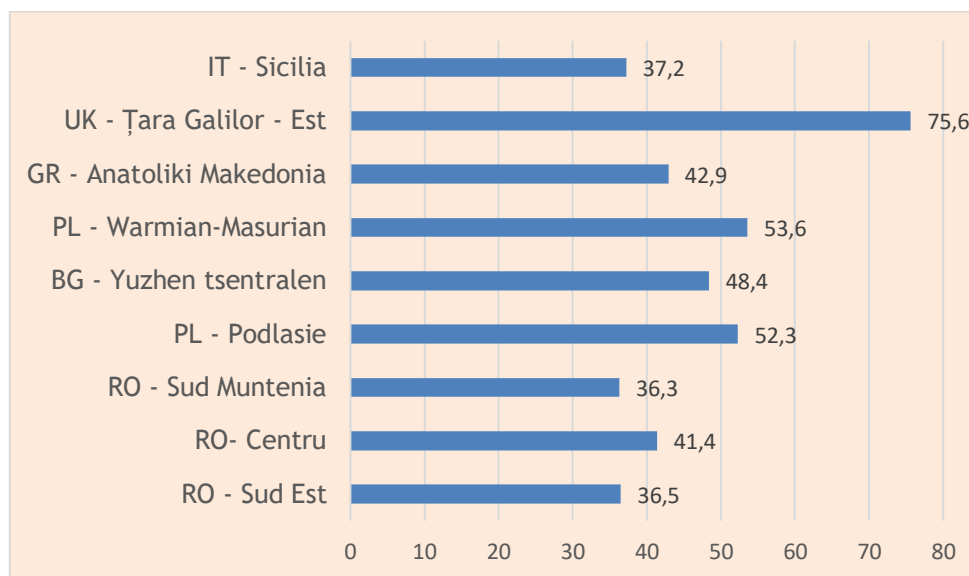
Sursa: prelucrare date autor

La nivelul infrastructurii, rezultatele arată diferențe semnificative între regiuni precum Țara Galilor și cele din Europa de Est. Indicele Regiunii Sud-Est din România depășește doar indicele pentru regiunea Anatolia- Macedonia. Chiar și comparativ cu celelalte regiuni din România, regiunea Sud-Est înregistrează cea mai redusă valoare, mai ales comparativ cu regiunea de graniță Sud-Muntenia.

Studii superioare și învățare pe tot parcursul vieții

Factorul uman este esențial în dinamica inovării, drept urmare, un nivel ridicat al educației cetățenilor, împreună cu accesibilitatea la infrastructura educațională reprezintă pre-condiții pentru dezvoltarea tendințelor inovative ale teritoriului. Indicele pentru *studii superioare și învățare pe tot parcursul vieții* este o combinație între cei mai relevanți indicatori proveniți de la Eurostat în privința nivelului de educației, a participării la inițiative de învățare pe tot parcursul vieții și a nivelului de abandon școlar.

Figura nr. 145 Indicele de competitivitate regională - Studii superioare și învățare pe tot parcursul vieții



Sursa: prelucrare date autor

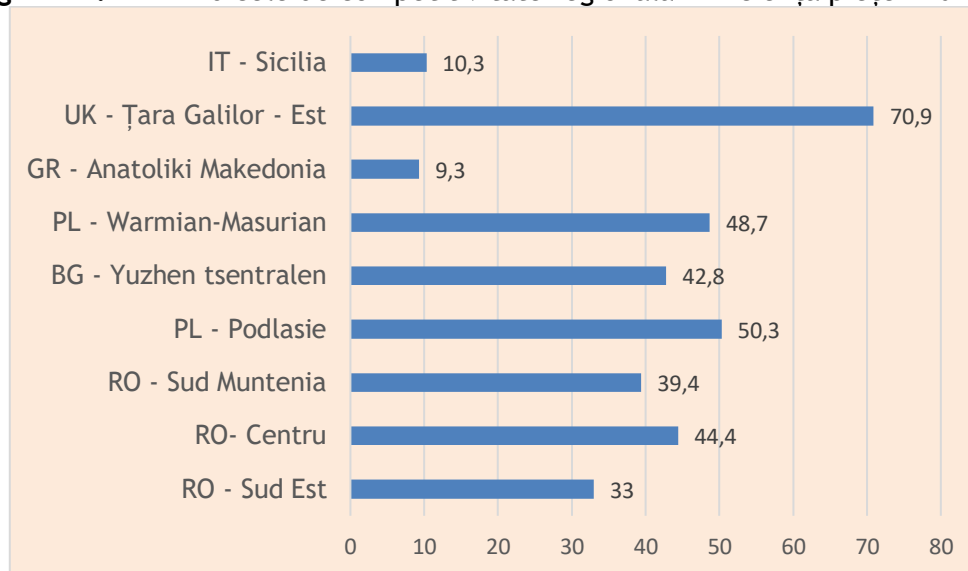
Analiza arată că Regiunea Sud-Est este poziționată în partea inferioară a clasamentului grupului, având o valoare a indicelui mai mare doar față de regiunea vecină, Sud Muntenia. Toate celelalte regiuni înregistrează valori mai ridicate, cu o diferență detașată în favoarea regiunii Țara-Galilor de Est, în ciuda statusului de țară mai puțin dezvoltată în cadrul Uniunii Europene.

Eficiența pieței muncii

Piața muncii, unul dintre factorii de producție de bază, își multiplică importanța în mediul de afaceri conectat la inovare, cercetare și dezvoltare. O piață a muncii eficace și eficientă poate reprezenta un factor de importanță esențială în dezvoltarea proceselor inovative la nivel regional. Indicele eficienței pieței muncii, calculat în cadrul ICR 2016, ia în calcul principalii indicatori, proveniți de la Eurostat, în legătură cu ocuparea forței de muncă, șomajului, productivitatea muncii și egalitatea de șanse în fața muncii.

Următorul grafic prezintă valorile indicelui pe regiunile analizate.

Figura nr. 146 Indicele de competitivitate regională - Eficiența pieței muncii



Sursa: prelucrare date autor

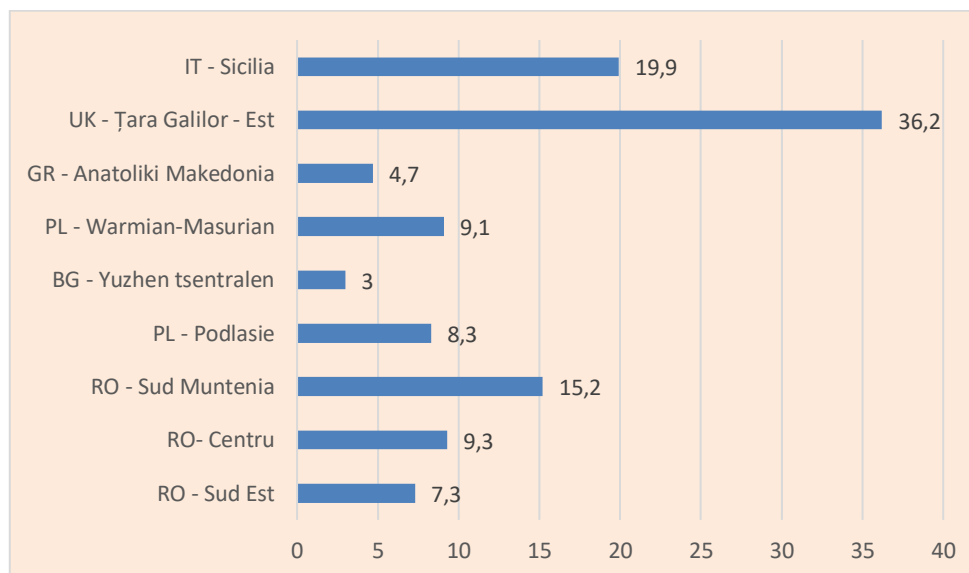
Figura arată diferențe semnificative între cea mai performantă regiune a grupului, Țara Galilor de Est, și cele cu performanța cea mai redusă, Sicilia și Anatolia-Macedonia. În acest interval se află și Regiunea Sud-Est, cu valori mai reduse, dar apropiate, față de cele ale regiunilor din România, în timp ce, regiunile din Bulgaria și Polonia au rezultate mai ridicate.

Dimensiunea pieței

Deși structura economiei contemporane tinde spre globalizare și procesele de inovare generează oportunități pe termen lung, capacitatea internă a piețelor regionale este un factor care stimulează firmele către începerea activității de inovare, cercetare și dezvoltare. Indicele, în cadrul ICR 201, are în vedere puterea de cumpărare pe gospodărie, produsul intern brut la nivel regional și populația regiunii în cauză.

Valorile indicelui sunt reprezentate în graficul următor.

Figura nr. 147 Indicele de competitivitate regională - Dimensiunea pieței regionale



Sursa: prelucrare date autor

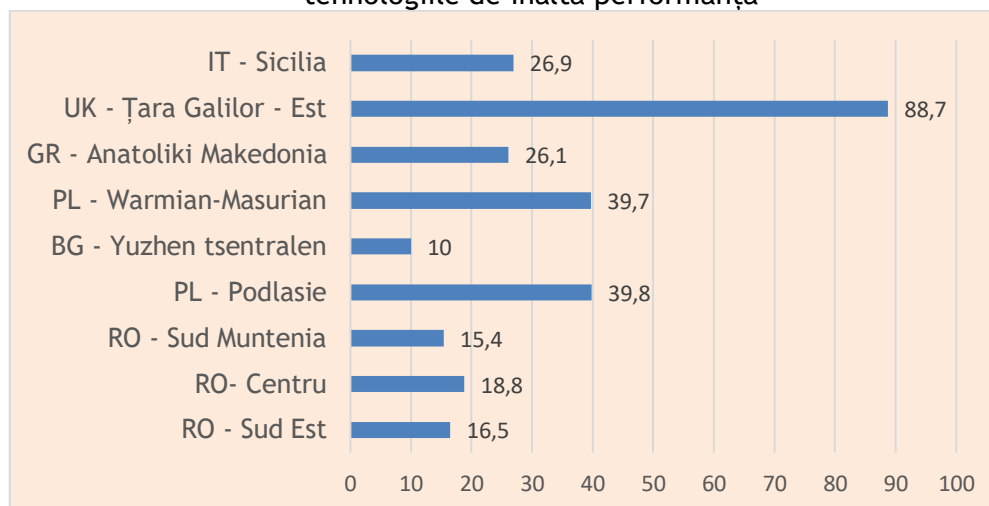
Datele arată că valoarea indicelui Regiunii Sud-Est asupra dimensiunii pieței este departe de valorile înregistrate în regiunile Țara Galilor de Est și Sicilia, aproximativ la același nivel cu regiunile din Polonia și din România, și peste valorile înregistrate în regiunile din Bulgaria (Yuzhen tsentralen) și Grecia (Anatoliki Makedonia).

Adaptabilitatea mediului de afaceri la tehnologiile de înaltă performanță

Accesul la cele mai performante infrastructuri de TIC și folosirea constantă a internetului de către companii și persoane individuale sunt printre indicatorii luați în calcul pentru construcția indicelui de adaptabilitate a mediului de afaceri la tehnologiile de înaltă performanță, în cadrul ICR 2016.

Graficul prezintă valorile indicelui pentru regiunile selectate.

Figura nr. 148 Indicele de competitivitate regională - Adaptabilitatea mediului de afaceri la tehnologiile de înaltă performanță



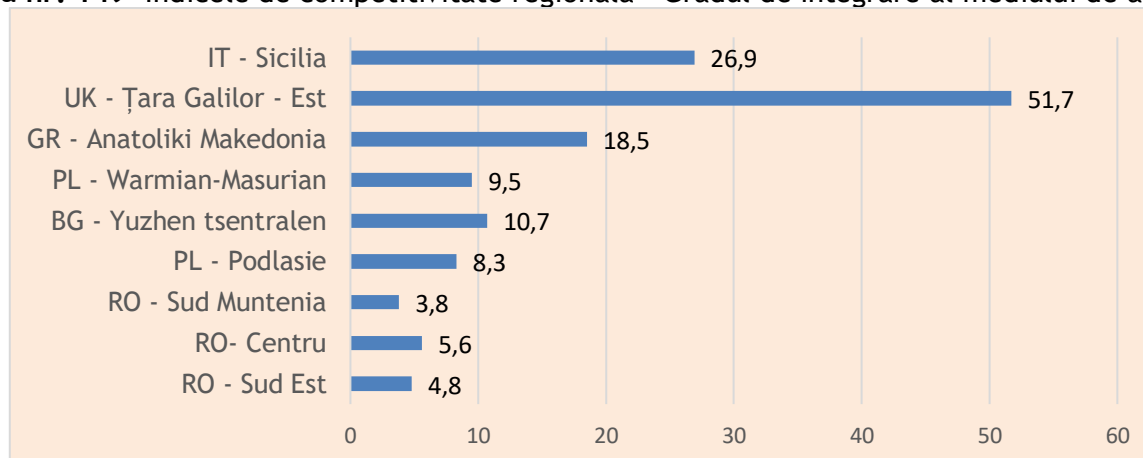
Sursa: prelucrare date autor

Valoarea indexului Regiunii Sud-Est este în linie cu celelalte regiuni din România, peste regiunea din Bulgaria, dar la o distanță semnificativă față de regiunile din Polonia, Italia, Grecia.

Mediul de afaceri concurențial (business sophistication)

Pregătirea mediului de afaceri în sensul introducerii de procese inovative este un alt element cheie pentru înțelegerea poziționării Regiunii Sud-Est, comparativ cu restul regiunilor. Acest indice combină elemente statistice privind numărul de întreprinderi active pe principalele sectoare de servicii și numărul de întreprinderi care participă efectiv la inițiative de cooperare și inovare.

Figura nr. 149 Indicele de competitivitate regională - Gradul de integrare al mediului de afaceri



Sursa: prelucrare date autor

Rezultatele arată uniformitatea indicatorilor prezentați anterior, Regiunea Sud-Est fiind încadrată în listă cu o valoare scăzută, având o valoare mai mare a indicelui doar față de Regiunea Sud- Muntenia.

Competitivitatea : Indicele de competitivitate regional

Contopirea aspectelor analizate compun Indicele de competitivitate regional, calculat de către Comisia Europeană în 2016.

Următorul tabel exemplifică valoarea, per total, a indicilor pentru regiunile selectate, dar și poziția acestora în clasamentul celor 263 de regiuni europene luate în calcul.

Tabel nr. 23 Indicele de competitivitate regional pentru regiunile selectate în analiză

Țara	Regiune	ICR 2016 (0-100)	Clasament (peste 263 regiuni)
Romania	Sud Est	0,1	262
Romania	Centru	8,2	246
Romania	Sud Muntenia	5,7	254
Polonia	Podlaskie	29,7	211
Bulgaria	Yuzhen tsentralen	11	243
Polonia	Walminsko Mazurskie	29,4	215
Grecia	Anatoliki Makedonia	0,2	261
Regatul Unit	Țara Galilor	68,4	79
Italia	Sicilia	15,3	237

Tabelul prezentat arată faptul că Regiunea Sud-Est înregistrează cel mai scăzut nivel de competitivitate din grupul selectat și se situează printre ultimele poziții și în clasamentul european³².

Concluzie: care avantaje competitive?

Comparația cu cele 8 regiuni selectate, privind diferitele aspecte analizate ale competitivității regionale în ceea ce privește inovarea, nu a rezultat în identificarea unui avantaj competitiv al regiunii. În privința tuturor aspectelor luate în considerare, Regiunea Sud-Est arată date statistice cu o performanță scăzută, în comparație cu restul regiunilor analizate. Diferențele față de alte regiuni sunt mai puțin semnificative în ceea ce privește stabilitatea macroeconomică sau eficiența pieței muncii, dar fără a influența în mod decisiv competitivitatea globală.

În urma rezultatelor obținute pe baza informațiilor statistice, cercetarea avantajelor competitive ale Regiunii Sud-Est ar trebui să cuprindă o abordare a surselor de origine calitativă, care permit posibilitatea analizei perspectivelor viitoare ale dezvoltării regiunii și țării.

Performanțe în Inovare, Cercetare și Dezvoltare: analiză comparativă

³² Singura regiune a UE care înregistrează o valoare ICR mai scăzută este regiunea franceză Guyane

Secțiunea prezentă propune abordarea comparativă în care Regiunea Sud-Est și cele 8 regiuni cuprinse în analiză, vor fi analizate din perspectiva tendințelor, a înclinării către inovație, cercetare și dezvoltare, și din perspectiva eficacității și eficienței politicilor și dinamicii de inovare.

Punctul de plecare este evaluarea generală a regiunilor conform Indicelui de inovare regional a CE, care distribuie grupul de comparație după cum urmează:

Categorie	Regiune
Puternic inovator	Țara Galilor de Est
Moderat inovator	Sicilia, Podlaskie
Modest inovator	Sud Est, Centru, Sud Muntenia, Yuzhen tsentralen, Walminsko Mazurskie, Anatoliki Makedonia

Dincolo de această organizare generală, analiza aspectelor specifice de performanță va permite analiza benchmarking a Regiunii Sud-Est cu toate celelalte componente ale grupului de comparare.

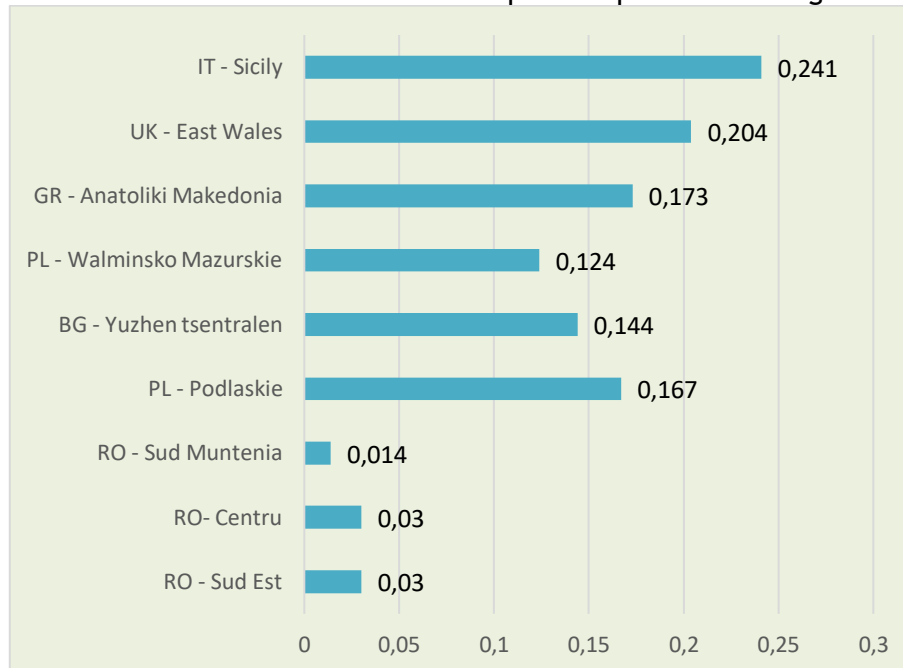
Cele 9 regiuni vor fi comparate pe baza următoarelor aspecte:

- Utilizarea a 5 indicatori pentru calculul indicelui de inovare regional:
 - cheltuielile de cercetare și dezvoltare ale sectorului public;
 - cheltuielile de cercetare și dezvoltare ale sectorului privat;
 - cheltuieli de cercetare și dezvoltare non-inovatoare;
 - IMM-uri cu inovare internă;
 - IMM-uri inovatoare aflate în colaborare și cu altele.
- Utilizarea a 3 indicatori suplimentari care pot transmite, de asemenea, o viziune asupra importanței domeniului de cercetare, dezvoltare și inovare pentru actorii din sectorul public și privat implicați în dezvoltarea regiunii:
 - existența unei strategii de specializare inteligentă RIS3;
 - cheltuieli ale FESI în cercetare și inovare;
 - alocarea fondurilor Orizont 2020.

Cheltuielile de cercetare și dezvoltare ale sectorului public

Comparația este realizată pe baza de date a Indicelui de Inovare Regional normalizat, care prezintă următoarele valori⁶:

Figura nr. 150 Cheltuieli CD ale sectorului public - procent din bugetul alocat



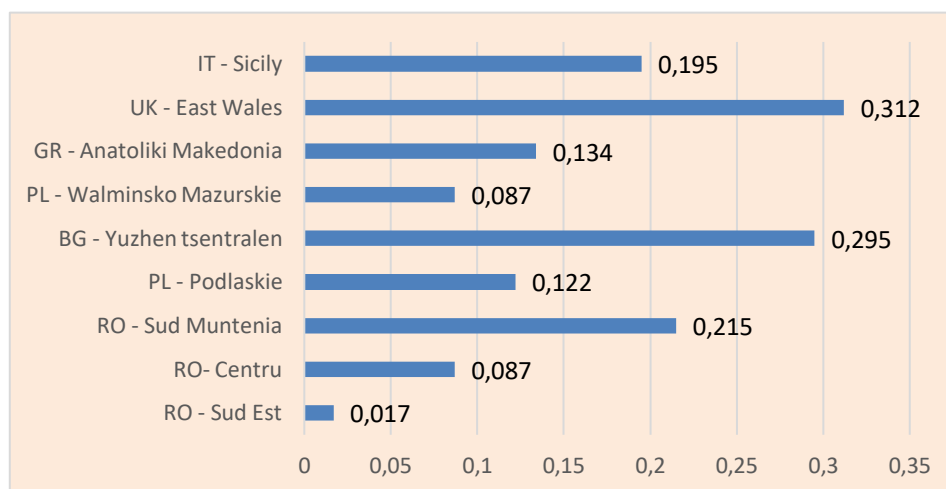
Sursa: prelucrare date autor

La fel ca și în cazul celorlalte regiuni ale României, Regiunea Sud-Est prezintă o situație destul de redusă în ceea ce privește cheltuielile de cercetare și dezvoltare în sectorul public comparativ cu celelalte regiuni din grupul de comparare. Este de remarcat faptul că cel mai înalt nivel al acestui indicator nu se înregistrează în regiunea clasificată ca “puternic inovatoare” (Țara Galilor), ci într-o regiune “moderat inovatoare” (Sicilia).

Cheltuielile de cercetare și dezvoltare ale sectorului privat

Valorile regiunilor comparate realizate pe baza aceleiași baze de date normalizate, RIS, sunt relatate în următorul tabel⁶:

Figura nr. 151 Cheltuieli CD ale sectorului privat - procent din bugetul alocat



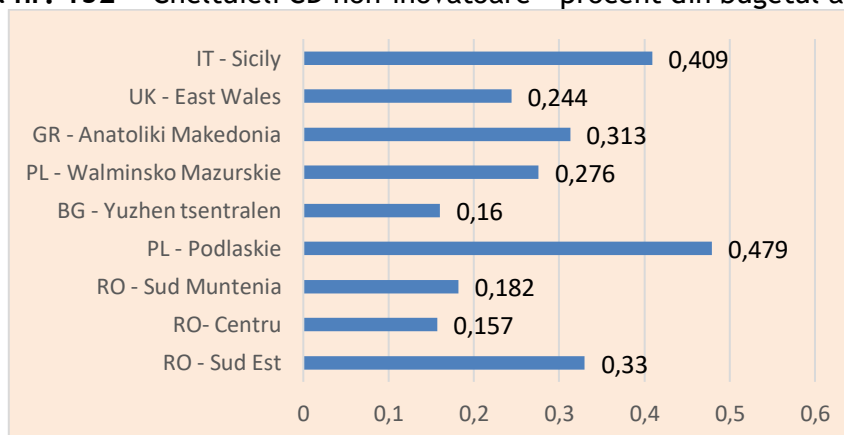
Sursa: prelucrare date autor

Valorile pentru Regiunea Sud-Est sunt de departe cele mai slabe, ca rezultat ale unei înclinații foarte limitate a afacerilor ce investesc în domeniul cercetării și dezvoltării. Diferențele, chiar și împreună cu celelalte regiuni, sunt remarcabile. La nivelul acestui indicator sunt de remarcat performanțele regiunii din Bulgaria și regiunii Sud-Muntenia din România, care înregistrează cele mai mari valori după Țara Galilor, o regiune puternic inovatoare.

Cheluieli de cercetare și dezvoltare non-inovatoare

Trecând la cheltuielile legate de inovare, mai mult decât domeniul cercetării și dezvoltării, următoarele valori exprimă o performanță mult mai bună a Regiunii Sud-Est:

Figura nr. 152 Cheltuieli CD non-inovatoare - procent din bugetul alocat



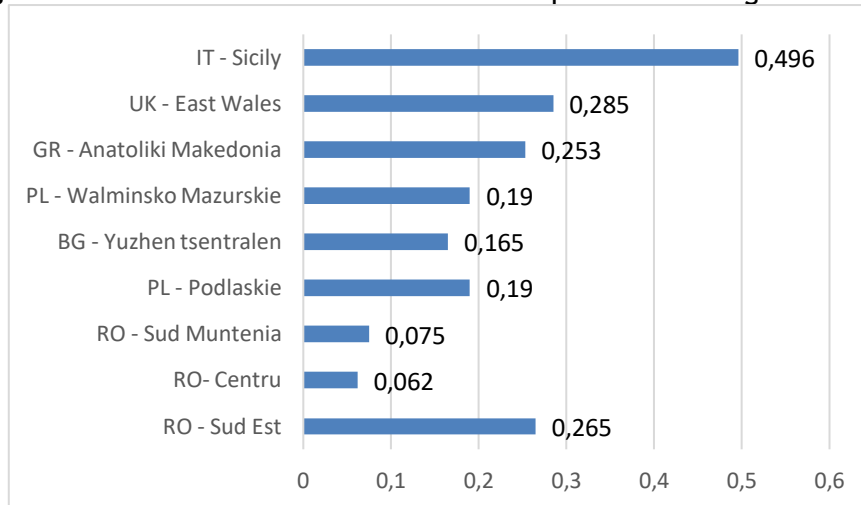
Sursa: prelucrare date autor

Regiunea Sud-Est înregistrează cea mai ridicată performanță după Podlaskie și Sicilia, depășind Țara Galilor și înregistrând o performanță mult mai bună decât a celorlalte regiuni din România.

IMM-uri cu inovare internă

În cazul numărului de IMM-uri care desfășoară procese inovatoare, valorile prezintă următoarea situație⁶:

Figura nr. 153 IMM-uri cu inovare internă - procent din bugetul alocat



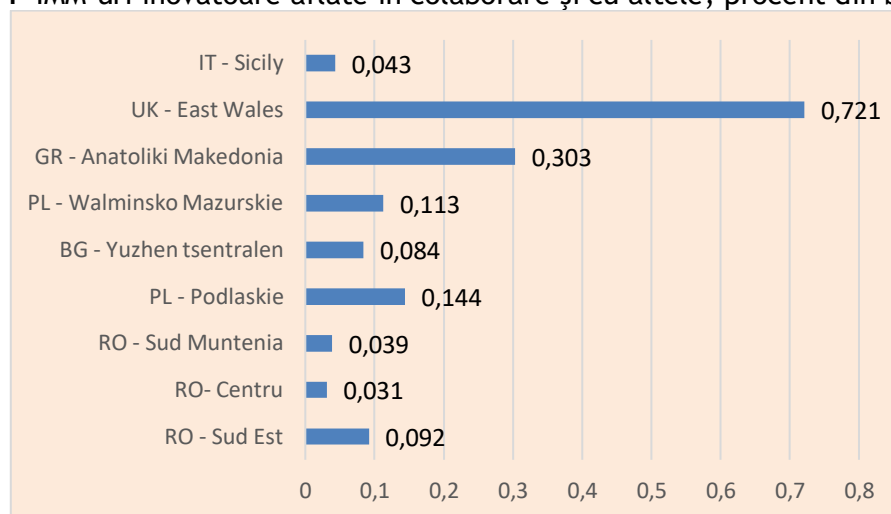
Sursa: prelucrare date autor

Regiunea care înregistrează cele mai înalte valori este Sicilia, însă performanța Regiunii Sud-Est este și aceasta una ridicată, fiind situată imediat după Țara Galilor, și, ca și în cazul indicatorului anterior, valoarea este mult mai ridicată decât a celorlalte regiuni din România. În timp ce domeniul cercetării și dezvoltării pare să rămână în urmă în Regiunea Sud-Est, dinamica inovării, în special în cazul IMM-urilor, apare mai vie.

IMM-uri inovatoare aflate în colaborare și cu altele

Când inovarea devine o problemă de cooperare, diferența dintre o regiune britanică cum este Țara Galilor și celelalte regiuni devine una semnificativă. Tradiția Regatului Unit din punct de vedere al rețelei și infrastructurii comune pentru IMM-uri inovatoare este una bine cunoscută. Deși regiunile din România prezintă cele mai slabe valori alături de Sicilia, Regiunea Sud-Est arată o valoare mult mai bună decât celelalte regiuni ale României, depășind chiar valoarea Bulgariei.

Figura nr. 154 IMM-uri inovatoare aflate în colaborare și cu altele, procent din bugetul alocat



Sursa: prelucrare date autor

Existența unei Strategii de Specializare Inteligentă RIS3

În momentul redactării prezentei Strategii pentru Regiunea Sud-Est, toate celelalte regiuni aparținute ale grupului de analiză aveau deja adoptată o Strategie RIS3 pentru perioada 2014-2020, excepție făcând regiunea Yuzhen tsentralen din Bulgaria.

Cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare finanțate prin FESI

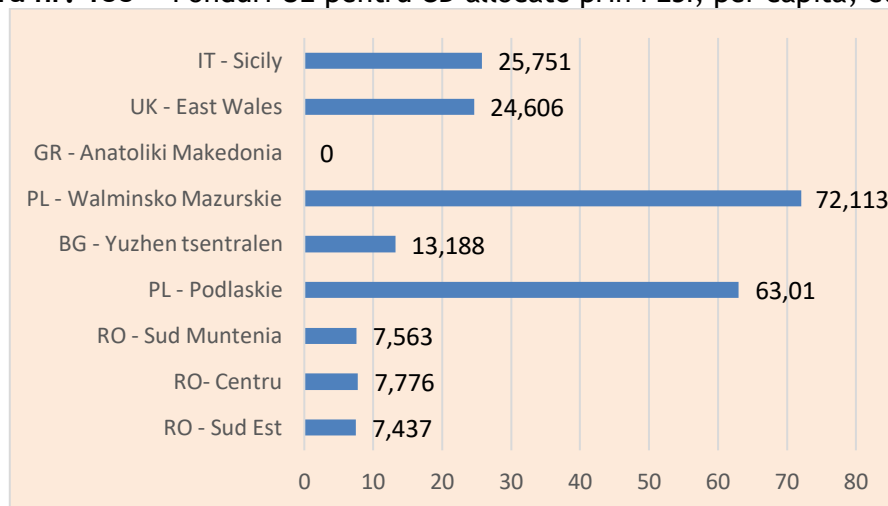
Un indicator relevant ce justifică importanța cercetării, dezvoltării și inovării pentru sistemul de guvernare la nivel național este suma fondurilor FESI alocate pentru aceste sectoare.

Această sumă, exprimată per capita și reprezentând suma totală pentru perioada 2014-2020 (nu cheltuielile realizate efectiv), este monitorizată la nivelul platformei RIS3 prin aplicația "ESIF-viewer".

Informațiile³³ privind regiunile ce fac obiectul analizei curente sunt prezentate în continuare:

³³ Informații pentru regiunea Anatoliki Makedonia nu sunt disponibile

Figura nr. 155 Fonduri UE pentru CD alocate prin FESI, per capita, euro



Sursa: prelucrare date autor

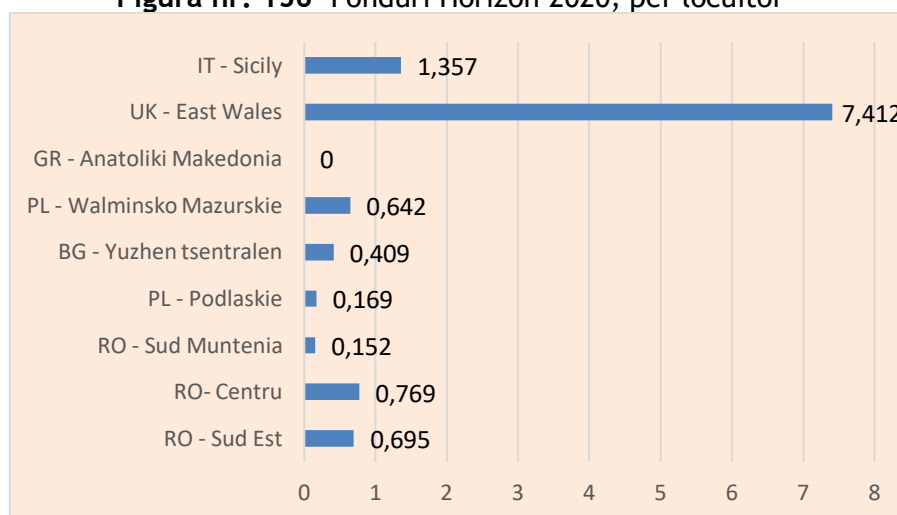
Datele transmit o imagine clară a diferitelor grade de prioritate considerate de Statele Membre (trecând dincolo de nivelul regional) în raport cu activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare în programarea fondurilor ESI. Alocarea financiară planificată de Polonia este mult mai mare comparativ cu alte state analizate. Regiunile din România arată mai mult sau mai puțin aceleași valori, însă situate în secțiunea inferioară a clasamentului. Este relevantă observarea planificării la nivelul unei regiuni caracterizată de un nivel înalt al inovării, cum ar Țara Galilor, care nu trebuie să investească cuantumul semnificative prin fonduri FESI în cercetare și inovare, deoarece probabil dinamica sumelor importante antrenate de domenii se bazează în principal pe resurse private.

Fonduri alocate prin Horizon 2020

Un alt aspect interesant este măsura în care regiunile accesează fondurile Horizon 2020. Aceasta este o altă informație despre cheltuielile publice, dar cu o semnificație complet diferită de cea anterioară, referitoare la fondurile FESI. În timp ce fondurile FESI sunt pre-alocate pentru fiecare Stat Membru, iar măsura în care acestea sunt adresate cercetării, dezvoltării și inovării depinde doar de strategiile planificate la nivel național, fondurile Horizon 2020 sunt cheltuite fără o prealocare națională, iar distribuția lor pe teritoriul UE depinde în principal de rata de succes a cererilor de finanțare depuse. Alocarea HORIZON 2020 este un indicator important al interesului agenților economici și administrației publice de la nivel regional pentru activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare, precum și al capacității acestora de a concura cu restul Europei în obținerea de fonduri pentru realizarea unor proiecte de cercetare, dezvoltare și inovare bune.

Graficul de mai jos, construit în baza informațiilor³⁴ extrase de la nivelul Platformei RIS 3 (instrumentul “R&I regional viewer”), deși considerând un anumit grad de aproximare - datorat de exemplu dificultăților în identificarea impactului financiar în fiecare regiune vizată, în cazul anumitor proiecte de cooperare, prezintă cuantumul fondurilor alocate prin Horizon 2020 accesate și utilizate de actori cheie de la nivel regional, per capita:

Figura nr. 156 Fonduri Horizon 2020, per locuitor



Sursa: prelucrare date autor

Este relevantă evidențierea sumei per capita din aceste fonduri, utilizată în regiunea Țării Galilor (mai mult de 7 euro per locuitor), care reprezintă mai mult de 1/4 din fondurile ESI alocate pentru cercetare, dezvoltare și inovare. Această situație este echivalentă cu afirmația conform căreia un sfert din fondurile UE alocate Țării Galilor pentru aceste sectoare sunt direct influențate de capacitatea și abilitatea actorilor cheie de la nivel teritorial de a concura cu restul Europei, nu de o strategie cu o alocare predefinită.

Valoarea înregistrată pentru Regiunea Sud-Est este similară celorlalte regiuni analizate (cu excepția Siciliei) și este mai mare decât regiunile din Polonia și Bulgaria reprezentate în analiză.

Concluzii

Acest exercițiu de tip benchmarking furnizează o serie de constatări relevante în raport cu activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare din Regiunea Sud Est.

³⁴ Informații pentru regiunea Anatoliki Makedonia nu sunt disponibile

- Regiunea Sud Est are o performanță mai bună comparativ cu regiunile incluse în analiză (cu excepția Țării Galilor) în raport cu cheltuielilor non-CDI și inovarea la nivel intern în rândul IMM-urilor.
- Performanțe similare cu cele ale regiunilor incluse în analiză sunt cele referitoare la cooperarea dintre IMM-uri inovative și accesarea fondurilor Horizon 2020.
- Performanțe mai reduse ale Regiunii Sud-Est comparativ cu regiunile analizate sunt înregistrate în raport cu fondurile dedicate activităților CDI (publice și, în special, private) și cu alocarea fondurilor FESI pentru CDI, această ultimă constatare fiind validă și pentru celelalte regiuni din România incluse în analiza benchmarking.

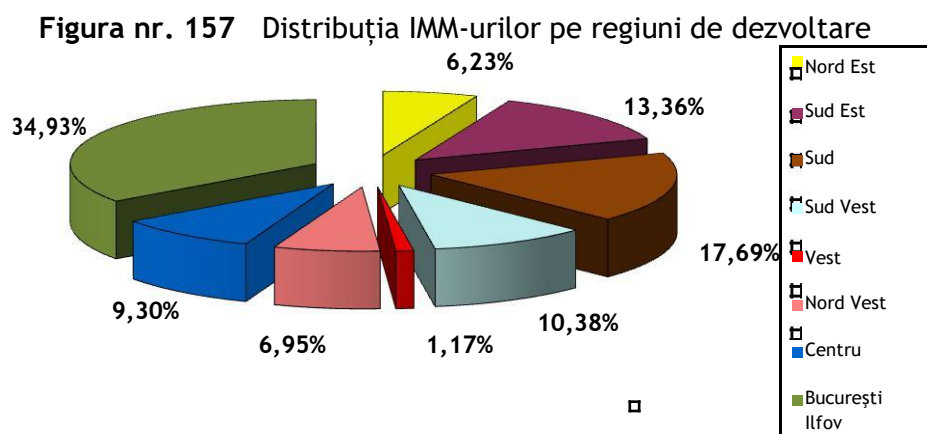
1.3. Dinamica mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est. Domenii de specializare inteligentă

1.3.1. Particularități ale mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est

Întreprinzătorii reprezintă motorul oricărei economii de piață, fiind principalii creatori de substanță economică și promotori ai schimbării. Datorită aportului major al acestora la dezvoltarea economică și socială, cunoașterea principalelor caracteristici ale mediului antreprenorial la nivelul Regiunii Sud-Est are o importanță deosebită.

În capitolul 1 al Strategiei de Specializare Inteligentă la nivelul Regiunii Sud-Est, *Analiza contextului regional și a potențialului de Inovare al Regiunii Sud-Est*, au fost prezentate și analizate o serie de aspecte referitoare la situația întreprinderilor mici și mijlocii și activității antreprenoriale, care nu vor mai fi reluate în analiza curentă a dinamicii mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est. Cu toate acestea, vor fi prezentate și supuse analizei o serie de evoluții și indicatori specifici pentru activități antreprenoriale cu impact la nivelul Regiunii Sud-Est, astfel încât să fie obținută o imagine cât mai completă, nu numai în ceea ce privește dinamica mediului antreprenorial, ci și potențialul de inovare existent la nivelul acestuia.

Distribuția întreprinderilor mici și mijlocii pe regiunile de dezvoltare din România este următoarea: București-Ilfov - 34,93%, Regiunea Sud-Muntenia - 17,69%, Regiunea Sud-Est - 13,36%, Regiunea Sud-Vest Oltenia - 10,38%, Regiunea Centru - 9,30%, Regiunea Nord-Vest - 6,95%, Regiunea Nord-Est - 6,23% și Regiunea Vest - 1,17%.

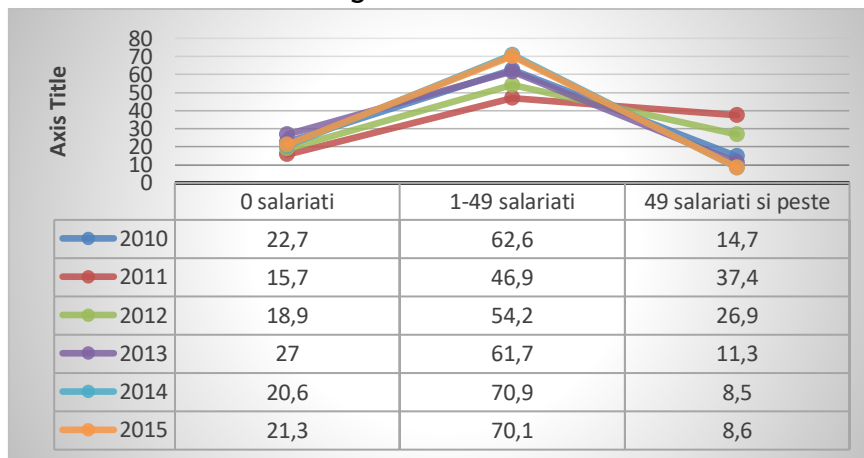


Sursa: Carta Albă a IMM-urilor din România, 2016

Indicatorul *Distribuția întreprinderilor nou create, după clasa de mărime a întreprinderii*, evidențiază faptul că în perioada 2010-2015, la nivelul Regiunii Sud-Est, ponderea cea mai însemnată o dețin microîntreprinderile fără salariați, ponderea acestora în totalul IMM-urilor nou create fiind semnificativă, respectiv 58,3% în anul 2010 și 55,7% în anul 2015. O tendință similară se înregistrează și la nivelul celorlalte Regiuni de Dezvoltare ale țării. În general, patronii acestor microîntreprinderi fără salariați preferă să își desfășoare activitatea apelând la diferite tipuri de colaborări, ca de exemplu: angajează PFA-uri, colaboratorii lor sunt alte firme înființate de cei cu care ar putea avea statutul de salariați sau apelează la serviciile zilierilor. Avantajele în astfel de situații sunt multiple, fiind legate în special de o serie de facilități fiscale sau neobligativitatea plății unor contribuții la bugetul de stat (precum în cazul angajării unor salariați); spre exemplu, în cazul zilierilor nu este necesară încheierea unor contracte individuale de muncă, fiind suficientă înregistrarea zilierilor la Inspectoratul Teritorial de Muncă, în registrul zilierilor. Această formă de colaborare este practică în special în domeniul agriculturii.

Cu toate acestea, la nivelul Regiunii Sud-Est, în ceea ce privește statistica IMM-urilor, se poate constata că pe măsură ce durata de viață a respectivelor întreprinderi este mai mare, încadrarea acestora în funcție de clasa de mărime a numărului de salariați se modifică. Altfel spus, în timp întreprinzătorii își dezvoltă și/sau diversifică activitățile, ceea ce face ca nevoia de angajare a unor salariați să fie din ce în ce mai evidentă. Astfel, în anul 2015, 70,1% din numărul de IMM-uri înregistrate în Regiunea Sud-Est aveau cel puțin un angajat și doar 21,3% funcționau ca microîntreprinderi fără nici un salariat.

Figura nr. 158 Ponderea numărului de angajați după clasa de mărime a întreprinderii, pe Regiuni de Dezvoltare



Sursa: Institutul Național de Statistică 2017

Datele statistice evidențiază faptul că în perioada 2010-2015, într-o proporție foarte mare - cel puțin 98% dintre firmele noi la nivel național - au fost create prin metoda "creare pură". Întreprinderile nou create cuprind societățile comerciale și întreprinzătorii individuali (persoane fizice, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale, profesii libere) ce desfășoară activități neagricole, create într-o anumită perioadă de timp. Noțiunea "creare nouă" se referă la includerea unei întreprinderi în Registrul Statistic al întreprinderii, care este actualizat lunar pe baza Registrului Fiscal.

Numărul mediu al salariaților angajați în întreprinderile active noi existente la nivelul Regiunii Sud-Est a înregistrat în perioada 2010-2015 o variație cuprinsă în intervalul 2,5 persoane (2013) și 3,7 persoane (2011). Pe tipuri de întreprinderi, la nivelul societăților comerciale se înregistrează valori superioare față de categoria întreprinzătorilor individuali. O astfel de situație poate fi explicată prin faptul că în Regiunea Sud-Est, peste 50% dintre întreprinderile nou înființate pot fi încadrate în categoria microîntreprinderilor fără salariați.

Mai mult de 95% dintre IMM-urile nou înființate la nivelul Regiunii Sud-Est desfășoară o activitate unică, situația fiind similară atât la nivel național, cât și la nivelul celorlalte Regiuni de Dezvoltare din România.

Dinamica mediului antreprenorial poate fi analizată și cu ajutorul indicatorului „*Pondere a numărului de angajați, după tipul de angajare*”. Conform datelor statistice prezentate în continuare, la nivelul Regiunii Sud-Est, salariații cu normă întreagă dețin cea mai mare pondere a angajaților (în funcție de tipul de angajare), înregistrând în perioada 2010-2015, valori cuprinse între 44,7% (2013) și 55,3% (2011) din numărul total al salariaților care lucrează în IMM-urile din Regiunea Sud-Est. De asemenea, cei mai mulți dintre patronii IMM-urilor din diferite domenii de activitate au statutul de salariat al propriei firme. O situație similară se înregistrează și la nivel național și poate fi considerată expresie a procesului de dezvoltare în timp a IMM-urilor și a stabilității acestora din punct de vedere economico-financiar și resurselor umane.

Analiza datelor statistice evidențiază faptul că în perioada 2010-2015, la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est întreprinzătorii au fost preponderent persoane independente, întreprinderile familiale deținând o pondere mai scăzută. De exemplu, cele mai multe întreprinderi individuale au fost înființate în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est în anul 2014, respectiv 2.366 de întreprinderi individuale, comparativ cu cele 28.903 de persoane independente care au dezvoltat o afacere în anul 2014. Comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare economică, Regiunea Sud-Est ocupă poziția a

șasea în ceea ce privește numărul persoanelor independente care au inițiat o afacere, respectiv locul 4 în ceea ce privește numărul întreprinderilor familiale.

Galați este județul cu cele mai multe întreprinderi familiale care au fost create în anul 2015, respectiv 833 de întreprinzători privați. La polul opus, în anul 2015 s-a situat județul Tulcea cu un număr de 139 de întreprinderi familiale înființate în anul 2015. De asemenea, județul Tulcea deține ultima poziție în clasamentul județelor din Regiunea Sud-Est, în funcție de numărul persoanelor independente care au inițiat afaceri în anul 2015; doar 1.610 de întreprinzători privați au ales această formă. Pe primul loc în anul 2015 s-a situat județul Constanța, cu un număr de 8.631 de întreprinzători privați care activează în mediul de afaceri ca persoane independente, cu 62,51 mai mult față de județul Galați. O astfel de situație este influențată și de potențialul economic, geografic și social al fiecăruia dintre județele ce fac parte din Regiunea Sud-Est. De exemplu, în județul Constanța există un potențial turistic foarte ridicat, cei mai mulți întreprinzători privați acționând ca persoane independente în acest domeniu de activitate, datorită unor facilități fiscale de care pot beneficia. Din punct de vedere geografic, Biosfera Deltei Dunării, arie geografică protejată, ocupă cea mai mare suprafață, astfel că potențialul de dezvoltare al unor noi afaceri este mult mai limitat decât cel al județului Constanța.

Din punct de vedere al dinamicii mediului antreprenorial, datele înregistrate și prezentate în tabelul de mai jos evidențiază "fluctuația" IMM-urilor în mediul de afaceri, prezentând situația acestora la un an de la înființare, perioada de timp până la încetarea activității sau desființarea acestora. În acest sens, se poate constata faptul că la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est ponderea cea mai mare o dețin IMM-urile active, care la nivelul anului 2015 reprezentau 78,2% din totalul IMM-urilor existente. Ponderea mare deținută de IMM-urile active comparativ cu cele inactive și desființate și situația înregistrat la nivelul celorlalte Regiuni de Dezvoltare economică, evidențiază faptul că întreprinzătorii privați își dezvoltă afacerile având o viziune pe termen mediu și lung. Printre argumentele cu ajutorul cărora putem explica faptul că unele IMM-uri devin inactive sau sunt desființate la un an de la înființare, se pot număra o serie de aspecte referitoare la lipsa surselor de finanțare a afacerii, oportunități de dezvoltare reduse sau lipsa forței de muncă.

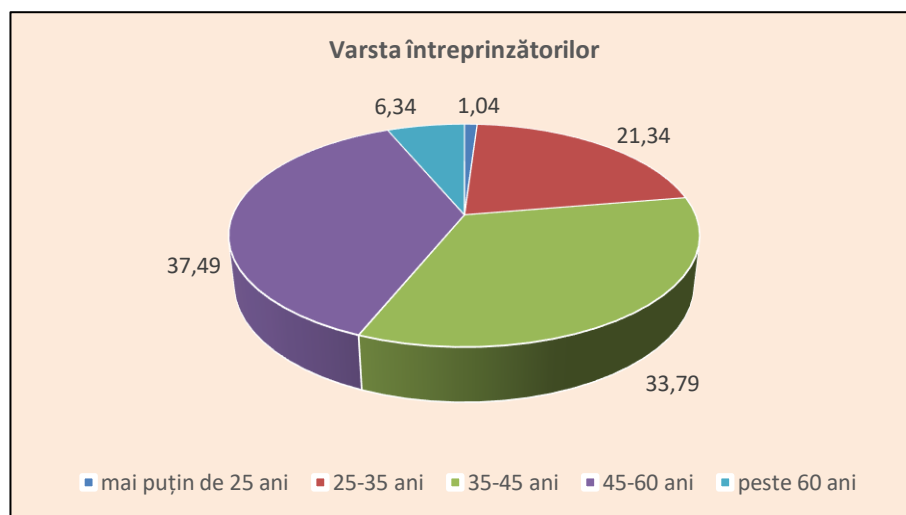
Ca o tendință generală înregistrată la nivel național, Regiunea de Dezvoltare Sud-Est nu este singura care în perioada 2010-2015 prezintă o tendință de scădere a ponderii IMM-urilor care fac investiții în primul an de activitate, respectiv de la 26,9% (2010) la 4,1% (2015). Această tendință se menține la nivel național, unde doar în anul 2015 acest indicator înregistra o ușoară creștere față de anul 2014 -

de la 11,6% la 11,9%. Printre cele mai importante cauze care determină apariția și manifestarea unui astfel de comportament al întreprinzătorilor, pot fi menționate o serie de aspecte referitoare la lipsa resurselor financiare și a accesului la sursele de finanțare. De asemenea, putem menționa și faptul că unele IMM-uri generează resursele necesare subzistenței. Ponderea mare a IMM-urilor nou create în domeniului comerțului cu ridicata este o altă posibilă explicație, deoarece activitățile de comerț cu ridicata nu necesită investiții majore.

1.3.2. Profilul întreprinzătorilor din Regiunea Sud-Est

La nivel național, cercetările specialiștilor evidențiază faptul că pe grupe de **vârstă**, cele mai ridicate procentaje le dețin întreprinzătorii de 45 - 60 de ani (37,49%) și cei de 35 - 45 de ani (33,79%), la polul opus situându-se persoanele care au sub 25 de ani (1,04%). De asemenea, vârsta medie a întreprinzătorilor este de 44,43 ani la nivelul eșantionului, 45,10 ani pentru persoanele de sex masculin și de 42,93 ani pentru femei. Structura pe vârste este favorizantă dezvoltării sectorului de IMM-uri, întrucât aproximativ 56% din întreprinzători au mai puțin de 45 de ani. În acest context, menționăm și ponderea ridicată a întreprinzătorilor tineri (21,34%), cu vârste cuprinse între 25 și 35 ani.

Figura nr. 159 Distribuția întreprinzătorilor în funcție de vârstă



Sursa: Carta Albă a IMM-urilor din România, 2016

Pe plan regional, Regiunea București-Ilfov are cel mai mare procent al fondatorilor/managerilor de întreprinderi, încadrați ca "muncitori necalificați" înainte de a crea o nouă întreprindere. În anul 2015 se constată o scădere semnificativă a IMM-urilor nou create de manageri care dețin o profesie tehnică,

comparativ cu anul 2014. Cea mai importantă schimbare se înregistrează la nivelul Regiunii Nord-Est, respectiv o reducere de la 51,2% la 12,4% din numărul total al IMM-urilor înființate la nivelul respectivei regiuni în perioada 2014-2015. O posibilă cauză a acestei tendințe o reprezintă scăderea continuă a numărului de absolvenți ai unor școli cu profil tehnic și migrația specialiștilor cu experiență în alte țări, precum și faptul că o parte dintre specialiști, absolvenți de școli cu profil tehnic sunt angajați cu contract individual de muncă și nu și-au înființat încă o microîntreprindere.

În ceea ce privește situația patronilor cu funcții de conducere, putem observa o creștere a ponderii acestora la nivelul Regiunii Sud-Est în anul 2015 (3,4%), față de anul 2014 (1,3%); o situație similară se înregistrează și la nivelul Regiunii Centru. În categoria factorilor care pot determina o astfel de evoluție pot fi menționate o serie de aspecte, precum: surplusul de resurse de care dispun respectivele persoane și pe care le folosesc pentru a dezvolta o afacere; dezvoltarea spiritului antreprenorial al acestora și asumarea riscurilor; înființarea, spre exemplu a unui PFA, ca posibilitate de a colabora cu organizații din diferite domenii de activitate și cărora le oferă diferite servicii.

Din punctul de vedere al pregătirii profesionale și al studiilor, în anul 2015, ponderea cea mai mare a întreprinzătorilor este a celor cu studii medii și universitare, respectiv 55% din numărul total al întreprinzătorilor din România. Tendința se menține și la nivelul Regiunii Sud-Est, 57,5% dintre întreprinzătorii din regiune având cel puțin studii medii.

La nivel național, în anul 2015, 59% dintre managerii sau fondatorii unor IMM-uri sunt bărbați și doar 41% dintre întreprinderile active noi sunt create și administrate de către femei - 41. La nivelul Regiunii Sud-Est, bărbații întreprinzători dețin ponderea cea mai mare - 52% în 2015, în Regiunea de Dezvoltare Vest 66,5% dintre IMM-uri fiind înființate persoane de gen masculin. O astfel de distribuție a întreprinzătorilor, arată o orientare a României, din punct de vedere cultural, către societățile de tip masculin.

1.3.3. Domeniile prioritare de Specializare Inteligentă ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est a fost efectuată o analiză, atât cantitativă cât și calitativă, care relevă cele mai importante domenii din economie din perspectiva potențialului de dezvoltare la nivelul regiunii. Metodologia de selecție a domeniilor de Specializare Inteligentă cuprinde trei etape distincte:

- a. *Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, în funcție de informațiile cantitative și calitative desprinse din analiza contextului regional și a potențialului de inovare ale regiunii;*
- b. *Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă în urma analizei rezultatelor cercetării de teren efectuate prin intermediul rezultatelor sondajelor efectuate în rândul mediului de afaceri regional și în rândul actorilor regionali relevanți pentru specializarea inteligentă;*
- c. *Consultarea actorilor cheie, relevanți în domeniul specializării inteligente, în cadrul focus grupurilor de lucru efectuate.*

a. Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, în funcție de informațiile cantitative și calitative desprinse din analiza contextului regional și a potențialului de inovare ale regiunii.

În această etapă a analizei, sectoarele cu potențial de specializare inteligentă au fost identificate ținând cont și de rezultatele unor analize efectuate, cu referire la:

- Activele regionale și infrastructurile tehnologice;
- Forța de muncă la nivelul regiunii;
- Activitatea de antreprenoriat la nivelul regiunii, cu număr de unități locale active, densitatea unităților locale active și distribuția acestora pe domenii de activitate, numărul întreprinderilor nou create;
- Numărul mediu de salariați pe ramuri economice;
- Performanța firmelor din regiune;
- Investițiile realizate în regiune;
- Analiza avantajelor comparative ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est;
- Analiza activității de cercetare, dezvoltare și inovare din regiune - cheltuieli de CD, situația personalului din activități CD, numărul unităților care se ocupă cu activități CD;
- Analiza activității regionale de inovare și transfer tehnologic;
- Potențialul de clusterizare al regiunii;
- Analiza drepturilor de proprietate intelectuală în Regiunea de Dezvoltare Sud - Est;
- Analiza indicelui de potențial competitiv;
- Analiza potențialului de specializare pe baza indicatorului utilității globale.

În urma acestei analize, s-au evidențiat următoarele sectoare cu potențial de specializare inteligentă:

- Industria navală;
- Inginerie industrială și transporturi;
- Industria textilă;
- Agricultură și pescuit;
- Biotehnologii;
- Eco-tehnologii;
- ITC;
- Turism.

b. Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, în urma sondajelor efectuate în rândul actorilor regionali relevanți pentru specializarea inteligentă;

Analiza contextului regional rezultată din cercetarea datelor statistice a fost completată cu rezultatele obținute în urma realizării unui sondaj de opinie realizat în rândul actorilor cheie din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, bazat pe aplicarea unui chestionar în toate județele regiunii. Datele colectate sunt reprezentative la nivel regional (au fost completate 279 chestionare) și cuprind cele patru componente ale helixului cvadruplu: sectorul public, universități și institute de cercetare, mediul privat și societatea civilă.

Ca urmare a sondajului efectuat, a rezultat un set de concluzii pertinent pentru identificarea domeniilor de specializare inteligentă la nivelul regiunii, care va fi prezentat în cele ce urmează și detaliat în Anexa 3 la prezenta strategie.

Ponderea cea mai ridicată a respondenților la chestionare (81,3%) aparține entităților provenite din prima categorie a helixului cvadruplu, și anume mediul antreprenorial. Cea de-a doua categorie deține 8,8% din răspunsuri, fiind formată din autoritățile publice locale, incubatoare, inspectoratele școlare. Cea de-a treia categorie este formată din entități reprezentante ale societății civile (6,6%), ce cuprinde organizații neguvernamentale. Cea de-a patra categorie deține 3,3% din total și este formată din instituții academice și de cercetare.

Răspunsurile furnizate de către actorii cheie cu privire la trunchiul de întrebări comune al chestionarului, denotă următoarele:

- Domeniile care au făcut față cel mai bine crizei economice au fost: agricultura (26,06%), comerțul (14,98%), turismul (13,36%), IT (10,10%) și industria navală (10,10%).
- Potențialul economic al fiecărui județ este exploatat în mică măsură (64,0%) și foarte mică măsură (18,8%), ceea ce denotă că respondenții consideră că există posibilități numeroase de dezvoltare regională.
- Domeniile cu cel mai ridicat potențial, menționate de respondenți, au fost: agricultura (21,82%), turismul (14,42%), IT (8,16%), industria navală (7,21%). Aceste mențiuni sunt influențate de județul în care s-au aplicat chestionarele: în prima categorie se află județele Constanța și Tulcea, unde pe primul loc în rândul domeniilor performante au fost menționate serviciile, iar în cea de-a doua grupă se află județele Galați, Brăila, Buzău și Vrancea, unde pe primul loc a fost menționată agricultura.
- Avantajele competitive la nivel regional sunt, în opinia respondenților: poziția geografică (17,70%), turismul (12,87%), potențialul agricol/piscicol (10,34%), apropierea de fluviul Dunărea (8,97%), transportul fluvial/maritim/activități portuare (6,90%) și calitatea forței de muncă (5,29%). Modul în care sunt apreciate avantajele competitive ale regiunii sunt influențate de caracteristicile fiecărui județ. Corelațiile efectuate relevă că cele șase județe se pot împărți în trei categorii:
 1. Tulcea și Galați, unde primele avantajele competitive menționate au fost: poziția geografică, porturile dunărene, învecinarea geografică cu Dunărea;
 2. Constanța, unde avantajele competitive menționate au fost: poziția geografică, deschiderea la Marea Neagră, Portul Constanța și turismul
 3. Brăila, Buzău, Vrancea, unde primele avantaje competitive au fost: poziția geografică, calitatea și prețul produselor oferite de o forță de muncă calificată, industria portuară și apropierea de Dunăre. În cazul acestei categorii de județe precizăm că opiniile colectate sunt influențate de opiniile privitoare la domeniile care au depășit cu bine criza: serviciile, turismul, comerțul și agricultura.
- În opinia respondenților, domeniile cu cea mai mare dezvoltare până în anul 2020, care sugerează și intențiile de concentrare a investițiilor, au fost: agricultura (14,29%), turismul (13,80%), IT (13,80%), industria alimentară (9,20%), comerțul (6,30%), construcții (5,57%), serviciile (5,08%).

În ceea ce privește categoria de respondenți formată din **întreprinderi, tineri întreprinzători, clustere, organizații de afaceri/camere de comerț**, cele mai relevante concluzii ale sondajului de opinie accentuează următoarele aspecte:

- Majoritatea agenților economici (83,5%) nu au investit în activități de cercetare sau dezvoltare de produse, deși o parte dintre aceștia activează în domenii cu potențial de dezvoltare regională. Cei care au realizat astfel de investiții au fost orientați către dezvoltarea de produse (17,31%), inovație de produs și servicii (13,46%) și creșterea capacității de producție (11,54%).
- Impactul principal al investițiilor în cercetare, dezvoltare și inovare s-a resimțit în cifra de afaceri, productivitatea muncii, creșterea numărului clienților și pătrunderea pe noi piețe. Un impact mai redus s-a manifestat asupra profitului și creșterii numărului de salariați.
- Un procent de 88,2% dintre respondenți au menționat că investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare sunt insuficiente, ceea ce denotă nevoia de susținere mai intensă a acestui tip de activități. Cauzele investițiilor reduse în activități de cercetare, dezvoltare și inovare se datorează, în principal, lipsei fondurilor (46,15%), lipsei de informație (20,51%), birocrației (15,38%) și lipsei specialiștilor (12,82%). Toate aceste cauze presupun măsuri specifice pentru depășirea lor.
- Domeniile de activitate cele mai importante pentru sectorul cercetare, dezvoltare, inovare sunt agricultura, serviciile, industria, construcțiile și turismul. Precizăm că aceste mențiuni sunt rezultatul opiniilor exprimate de agenții economici care activează în prezent, dar care, în proporție de 68,1%, nu au investit în activități CDI. Astfel, domeniile indicate pot rezulta din analogia cu cifrele de afaceri actuale și capacitatea de depășire a crizelor economice.
- Numărul de angajați care lucrează în sectorul CDI din companiile participante la studiu este foarte redus. Un procent de 69,6% respondenți nu au nici un angajat în acest domeniu. De asemenea, în 76,2% dintre agenții participanți nu se desfășoară activități de cercetare-dezvoltare. Acest fapt sugerează că există un potențial economic neexploatat de entitățile economice din regiune, iar această direcție de activitate presupune o strategie destinată promovării și sprijinirii dezvoltării acestui sector.
- O soluție în dezvoltarea unei strategii coerente este reprezentată de dezvoltarea rețelelor parteneriale și intensificarea legăturilor dintre mediul privat și instituțiile academice și de cercetare-dezvoltare. În momentul realizării acestui studiu, un procent de 90,0% dintre

companiile participante nu menționat că nu au avut nicio colaborare cu mediul academic în vederea fructificării rezultatelor obținute prin cercetarea desfășurată în universități.

- Îmbunătățirea colaborării dintre mediul economic și instituțiile academice se poate realiza prin asocieri dintre firme și universități (27,96%), crearea unor laboratoare (25,81%) și crearea unor structuri parteneriale dedicate special (20,43%). Gradul redus de informare cu privire la activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare poate fi compensat prin campanii de prezentare a rezultatelor și activităților din acest domeniu (15,05%) și prin crearea unei platforme electronice comune la nivel regional pentru urmărirea activităților de cercetare, dezvoltare și inovare derulate (10,75%). Având în vedere că principalul canal de informare utilizat de respondenți este internetul (45,5%) și mass-media (43,3%) se poate aprecia că atât campaniile de prezentare, cât și construcția unei platforme regionale vor contribui la exploatarea potențialului economic reprezentat de activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare.

Răspunsurile colectate de la reprezentanții **universităților, instituțiilor/organismelor de cercetare publice și private, parcurilor științifice și tehnologice, entităților de transfer tehnologic** din regiunea Sud-Est au condus la formularea următoarelor concluzii:

- Domeniile cu cele mai numeroase reușite în activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare au fost, în opinia respondenților, ingineria, electronica și telecomunicațiile.
- Doar 1,5% dintre respondenți au utilizat laboratoare și stații proprii pentru desfășurarea activităților de cercetare dezvoltare, deși jumătate dintre aceștia au beneficiat de proiecte de cercetare destinate creării unor produse și servicii pentru piața economică, iar 25,0% au beneficiat de granturi cu același scop.
- Corelațiile efectuate au relevat legătura semnificativă dintre unitățile care au utilizat laboratoare sau stații proprii și numărul de patente și brevete realizate, ceea ce sugerează că rezultatele unor astfel de cercetări apar în condițiile existenței unei infrastructuri tehnice suficiente.
- Analiza răspunsurilor colectate și a instituțiilor încadrate în această categorie indică faptul că nu există o activitate specializată în domeniu. Universitățile reprezintă principalul pilon de dezvoltare al acestui domeniu în regiune.

Chestionarele aplicate în rândul **autorităților publice locale** au relevat următoarele aspecte:

- Majoritatea respondenților (77,8%) reprezintă instituții care nu au încheiat nici un parteneriat public-privat.
- Punctele tari ale comunităților reprezentate de respondenți sunt terenurile agricole, factori ce țin de amplasamentul geografic (apropierea de fluviul Dunărea sau Marea Neagră), calitatea forței de muncă sau potențialul turistic. Punctele slabe sunt infrastructura rutieră, lipsa investitorilor, lipsa locurilor de muncă și declinul demografic (natalitate scăzută, emigrație și îmbătrânirea populației).
- Instituțiile care pot contribui la dezvoltarea județelor sunt, în ordinea rezultată din prelucrarea răspunsurilor, următoarele: mediul de afaceri (38,24%), consiliile județene (26,47%), universitățile (8,82%) și consiliile locale (5,88%).
- Direcțiile de dezvoltare la nivel județean sunt: agricultura (24,39%), dezvoltarea infrastructurii (12,20%), dezvoltarea sectorului naval (7,32%) și serviciile (7,32%).

Respondenții care aparțin **societății civile** au punctat următoarele elemente:

- Domeniile către care ar trebui să se orienteze activitatea reprezentărilor societății civile sunt dezvoltarea de tehnologii, IT, agroindustrial, antreprenariat, dezvoltare economică locală, formarea profesională a adulților și informare tehnologică.
- Domeniile de viitor în dezvoltarea regională sunt, în viziunea reprezentanților societății civile: IT (16,00%), TIC (12,00%) și turismul (12,00%). Se constată că primele domenii din ierarhie provin din sectorul terțiar, fiind caracterizate printr-o productivitate superioară.
- Jumătate dintre instituțiile reprezentate în acest studiu au încheiat parteneriate de tip public-privat. Mai mult de jumătate (56,3%) nu au obținut nici un grant sau proiect de cercetare, deși au menționat că au ca obiectiv și misiune sprijinul inovației.
- Reprezentanții acestei categorii de respondenți au menționat că direcțiile principale de acțiune pentru dezvoltare sunt: domeniul agroalimentar, îmbunătățirea rețelei de transport și rețeaua hidrografică.

În baza colectării și prelucrării informațiilor provenite din efectuarea sondajului de opinie la nivel regional, se constată că domeniile cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est sunt: agricultura, turismul, IT, industria navală, industria alimentară, construcții, ingineria, electronica și telecomunicațiile.

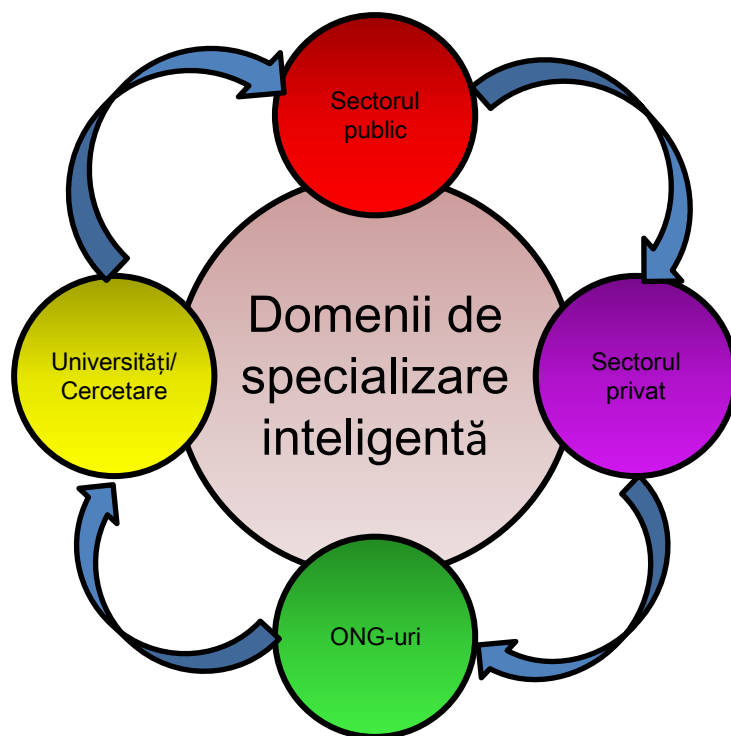
c. Consultarea actorilor cheie, relevanți în domeniul specializării inteligente, în cadrul focus-grupurilor de lucru efectuate.

În vederea completării analizei cantitative realizate în cadrul studiului de realizare a strategiei de specializare inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, au fost organizate 7 focus grupuri la care au participat actori relevanți din regiune, aparținând helixului cvadruplu: sectorul public, sectorul privat, ONG-uri și universități.

Focus grupurile au fost organizate sub forma unor întâlniri de descoperire antreprenorială, fiind realizate pe domeniile de specializare inteligentă identificate la nivel regional. Rolul acestor întâlniri a fost de a identifica provocările existente la nivelul fiecărui domeniu de specializare, în Regiunea de dezvoltare Sud-Est, precum și de a reflecta asupra modalităților de a aborda provocările identificate, în așa fel încât să fie aliniate cu RIS3.

Fiecare Focus Grup tematic a reunit participanți din întregul helix cvadruplu (autorități publice, mediul de afaceri, universități, ONG-uri).

Figura nr. 160 Reprezentanți ai helix-ului cvadruplu în stabilirea domeniilor de specializare inteligentă



Focus grupurile au fost organizate pe domenii de specializare inteligentă, astfel:

- Focus Grup Brăila: Domeniul Biotehnologii. Subdomeniile:
 - o Biotehnologii de mediu;
 - o Biotehnologii agro-alimentare.
- Focus Grup Galați: Domeniul Industria tehnologiei informației și a comunicării (ITC). Subdomeniile:
 - o Inginerie electronică și telecomunicații;
 - o New media.
- Focus Grup Galați: Domeniul Industria navală. Subdomeniile:
 - o Construcții navale;
 - o Transporturi navale.
- Focus Grup Constanța: Domeniul Turism. Subdomeniile:
 - o Turism tradițional;
 - o Turism de nișă.
- Focus Grup Constanța: Domeniul Ecotehnologii. Subdomenii:
 - o Noi generații de vehicule și tehnologii ecologice și eficiente energetic
 - o Echipamente pentru producerea de bioresurse
 - Tehnologii, echipamente și sisteme tehnice pentru producția de bioresurse
 - o Tehnologii de depoluare
- Focus Grup Focșani: Domeniul Industria textilă. Subdomenii:
 - o Tehnologia materialelor textile;
 - o Biomateriale avansate.
- Focus Grup Buzău: Domeniul Industria metalurgică.

În urma derulării acestor Focus Grupuri, la propunerea actorilor locali implicați, s-a decis reformularea și completarea unor domenii identificate inițial. Astfel, domeniile de specializare inteligentă identificate pentru Regiunea de Dezvoltare Sud-Est vor fi:

- **Inginerie și transport naval:**
 - o Construcția și reparația de nave;
 - o Transport naval;
- **Industria confecțiilor;**
- **Industria agro-alimentară și pescuit:**

- **Biotehnologii:**
 - o Biotehnologii agro - alimentare;
 - o Biotehnologii de mediu;
- **Eco-tehnologii:**
 - o Tehnologii ecologice și eficiente energetic;
 - o Echipamente pentru producere de bioresurse;
- **Turism:**
 - o Turism tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc);
 - o Turism balnear;
 - o Turism de nișă.
- **TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.**

Precizăm faptul că domeniul "industria textilă", identificat în urma analizei contextului regional, a fost redenumit "industria confecțiilor", ca urmare a recomandărilor formulate de participanți la focus grupul organizat pe acest domeniu și pentru a reprezenta în mod real realitatea regională din acest domeniu, care este axată în principal pe partea de confecții.

De asemenea, ca urmare a desfășurării Focus Grupului în domeniul "industria metalurgică", s-a concluzionat că acesta nu poate fi propus ca domeniu de specializare la nivelul regiunii, luând în considerare reprezentativitatea scăzută la nivelul economiei din regiune și existența limitată a unui potențial de specializare inteligentă în acest domeniu.

Concluziile detaliate și justificarea modificării denumirii unor domenii de specializare inteligentă în urma derulării Focus Grupurilor organizate pe cele 7 domenii prioritare identificate sunt prezentate sumar în Anexa nr. 4 la prezenta strategie.

Selectarea domeniilor de specializare inteligentă

Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă s-a realizat ca urmare a centralizării informațiilor cantitative și calitative desprinse din analiza contextului regional și a potențialului de inovare ale regiunii, a informațiilor obținute în urma sondajelor efectuate în rândul actorilor cheie regionali relevanți pentru specializarea inteligentă, precum și a informațiilor obținute în cadrul focus grupurilor de lucru efectuate.

Astfel, domeniile de specializare inteligentă identificate pentru Regiunea de Dezvoltare Sud-Est sunt:

- **Inginerie și transport naval:**
 - o Construcția și reparația de nave;
 - o Transport naval;
- **Industria confecțiilor;**
- **Industria agro-alimentară și pescuit:**
- **Biotehnologii:**
 - o Biotehnologii agro - alimentare;
 - o Biotehnologii de mediu;
- **Eco-tehnologii:**
 - o Tehnologii ecologice și eficiente energetic;
 - o Echipamente pentru producere de bioresurse;
- **Turism:**
 - o Turism tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc);
 - o Turism balnear;
 - o Turism de nișă.
- **TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.**

Domeniile selectate ca având potențial de dezvoltare la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est sunt prezentate succint în cele ce urmează, evidențiindu-se totodată potențialul acestora de specializare inteligentă la nivel regional, precum și motivele pentru care aceste domenii, sub-domenii au fost incluse în cadrul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est.

1.3.3.1. Inginerie și transport naval

- o **Construcția și reparația de nave;**
- o **Transport naval;**

Industria navală este un domeniu de specializare reprezentativ pentru Regiune de Dezvoltare Sud-Est, în special datorită poziției geografice a județelor Constanța, Brăila, Galați și Tulcea, dar și a existenței unei tradiții în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave în regiune. Pe de altă parte, ingineria navală s-a dezvoltat și datorită faptului că zona prezintă o atractivitate crescută pentru investițiile străine directe, precum și faptul că există o capacitate crescută pentru atragerea unor fonduri europene și implementarea unor proiecte în domeniul naval.

Potrivit Sindicatului Liber al Navigatorilor, la nivelul anului 2015, în România existau 33.000 de brevete și certificate, 21.000 de navigatori în sistemul de siguranță a navigației, din care 14.600 de

navigatori activi, 12.000 personal auxiliar. De asemenea, datele publicate de Ministerul Finanțelor arată că la nivelul anului 2015, primele 8 șantiere navale ale țării au înregistrat venituri de 4.405.408.750 de lei. Tot în anul 2015, companii din industria navală au înregistrat creșteri semnificative ale veniturilor comparativ cu anul precedent, fapt care demonstrează trendul ascendent al industriei și potențialul deosebit de dezvoltare (Daewoo Mangalia Heavy Industries (+112%), Șantierul Naval Constanța (+82,50%)). De exemplu, din raportul consiliului de conducere al Sindicatului Liber al Navigatorilor reiese că doar Șantierul Naval Constanța a reparat în anul 2016, 94 de nave pentru beneficiari străini și 20 de nave pentru beneficiari români. Mai mult, capacitățile de producție pentru 2017-2018 sunt acoperite cu lucrări în proporție de 100%, compania semnând contractul pentru construcția a șase tancuri chimice de 41.000 tdw.

a. Subdomeniul *construcția și reparația de nave* a fost ales ca domeniu de specializare inteligentă având în vedere mai multe argumente:

- Industria construcțiilor navale din România ocupă un loc important în industria europeană, navele livrate de șantierele românești reprezentând aproximativ 5% din producția europeană;
- Șantierele navale românești sunt principala destinație de outsourcing a producției de nave;
- Cifra de afaceri realizată de șantierele navale românești este de circa 650 milioane EUR anual;
- Industria navală reprezintă un vector de dezvoltare la nivelul Regiunii Sud-Est;
- La nivelul regiunii există instituții de educație și cercetare în domeniul industriei navale;
- Existența Asociației ANCONAV, membră a asociației europene SEA Europe;
- Existența avantajului comparativ al regiunii (analizat cu ajutorul Revealed Export Advantage) în ceea ce privește grupa de produse 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.

Acest subdomeniu include:

- construcția navelor comerciale: nave de pasageri, feriboturi, nave pentru transport de mărfuri, tancuri (maritime și fluviale), remorchere etc.
- construcția navelor de război;
- construcția navelor de pescuit și a navelor de prelucrare a peștelui (nave-uzină).

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, funcționează mai multe șantiere navale precum: Șantierul Naval Constanța, Damen Shipyards Galați, Daewoo-Mangalia Heavy Industries, Șantierul Naval Midia, Vard Brăila, Vard Tulcea.

Pe lângă construcția de nave, în șantierele navale din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, sunt efectuate *activități de reparație* a diverselor categorii de nave, activități care contribuie la creșterea economică a regiunii. Printre serviciile de reparații oferite putem enumera:

- reparații ale navelor propulsate și nepropulsate;
- diagnoză și soluții tehnice;
- reparații și recondiționare pentru piese și echipamente navale;
- intervenții tehnice pentru navele aflate în diverse puncte pe sectorul românesc al Dunării;
- reparații motoare navale de propulsie și generatoare;
- reparații instalatii mecanice de bord.

Infrastructura existentă în regiune cu privire la reparația de nave reprezintă un punct forte al regiunii. Aceasta permite dezvoltarea industriei navale, creșterea numărului locurilor de muncă în domeniu, respectiv dezvoltarea unor industrii conexe. În regiune există mai multe entități care oferă servicii de reparații nave precum: Navrom Shipyard SRL, Baza de Reparații Nave Brăila, S.C. 2x1 HOLDING CAPE MIDIA SHIPYARD S.A., S.C. AKER S.A., S.C. ARGOS S.A., S.C. SANTIERUL NAVAL "DAMEN" GALATI S.A., S.C. SANTIERUL NAVAL MANGALIA S.A., S.C. SANTIERUL NAVAL CONSTANTA S.A., S.C. SORENA S.A, S.C. UTILNAVOREP S.A.

b. Subdomeniul *transport naval* este strâns legat de cel al construcțiilor navale dar și de infrastructura portuară existentă în regiune. În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est există mai multe porturi mari precum: Portul Constanța, Portul Tomis, Portul Brăila, Portul Galați și Portul Tulcea, Portul Mangalia. Lista tuturor porturilor existente în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est este redată în cele ce urmează și poate fi analizată în tabelul din anexe:

- Constanța, port maritim;
- Midia, port maritim;
- Mangalia, port maritim;
- Galați, port fluvial-maritim;
- Brăila, port fluvial-maritim;
- Tulcea, port fluvial-maritim;
- Cernavodă, port fluvial;
- Hârșova, port fluvial;
- Chișcani, port fluvial;
- Isaccea, port fluvial;

- Sulina, port fluvial;
- Turcoaia, port interior;
- Gura Arman, port interior;
- Măcin, port interior;
- Chilia Veche, port interior;
- Mahmudia, port interior;
- Sfântu Gheorghe, port interior;
- Medgidia, port interior;
- Murfatlar, anterior Basarabi, port interior;
- Ovidiu, port interior;
- Luminița, port interior.

Principalele activități de transport naval din regiune sunt:

- transporturile publice maritime sau fluviale de persoane și/sau de mărfuri, efectuate de către persoane juridice;
- transporturile de persoane și/sau de mărfuri în folos propriu, pe apele naționale navigabile, efectuate ca activitate accesorie unei alte activități economice, efectuate de persoanele juridice sau fizice care le organizează, mărfurile transportate fiind proprietatea acestora sau rezultatul activității lor, iar persoanele transportate fiind angajații lor;
- transporturile de bunuri și/sau de persoane în interes personal, pe apele naționale navigabile, efectuate de persoane fizice pentru satisfacerea cerințelor proprii de transport pe apă, pentru sport sau agrement;
- activitățile conexe activității de transport naval.

Câteva exemple ale direcțiilor de inovare și specializare inteligentă oportune pentru dezvoltarea și sporirea competitivității domeniului ingineriei și transportului naval sunt prezentate în continuare:

- Digitalizarea unor activități în transportul naval;
- Digitalizarea activităților portuare;
- Proiecte inovative de reducere a poluării cauzate de activitatea portuară;
- Utilizarea unor roboți industriali pentru înlocuirea formulei clasice de sudură în perimetrul șantierelor navale;
- Proiecte de prevenire a transferului de lichid contaminat;
- Utilizarea unor motoare pe bază de gaze natural lichefiate în vederea protejării mediului;

- Utilizarea unor materiale neconvenționale în construcția de nave (de ex. Buckypaper).

1.3.3.2. Industria confecțiilor

Cele 9.700 de companii din industria românească a textilelor au peste 250.000 de angajați. Și 70% din producție este în regim de Lohn, potrivit datelor federației patronale din domeniu. Adică 70% din hainele produse în România sunt vândute în magazinele marilor mărci din toată lumea.

Potrivit patronatelor, această colaborare s-a schimbat în bine de-a lungul timpului. În anii '90, proprietarii marilor mărci voiau să profite doar de forța de muncă din România. Deoarece fabricile de textile de aici nu aveau rețele bine puse la punct de furnizori, străinii aduceau toate materiile prime în România, de la materiale, etichete și până la accesorii, iar angajații români doar le transformau în haine. Acum, însă fabricile mai primesc doar etichetele de la marile companii pentru care lucrează. Materialele sunt cumpărate de jucătorii români din industria textilelor de la proprii lor furnizori din țară sau de peste hotare.

Acum industria este mai integrată și impactul ei în economie este mai mare față de acum 20 de ani. Mai ales că exporturile fabricilor românești către magazinele străine de haine au crescut foarte mult, în 2016 ajungând la 5,7 miliarde de euro.

Cea mai mare pondere au avut-o exporturile de haine care s-au ridicat la trei miliarde de euro în 2016, în vreme ce exporturile de produse din piele le-au adus fabricilor românești încasări de 1,6 miliarde de euro, iar cele ale confecțiilor au adus încă 1,1 miliarde de euro.

Patronii fabricilor din acest sector spun că dacă industria auto este separată în industria producătoare de mașini și cea producătoare de componente, atunci industria textilă este cel mai mare exportator al României.

Totuși și fabricile din sectorul modei au specializări diferite. Aproape 6.000 dintre acestea produc îmbrăcăminte, 2.000 se ocupă de marochinărie, iar 1.900 se ocupă de alte confecții, arată datele patronatului din domeniu.

Slăbită de transformările majore cauzate de globalizare și de șocurile cererii din perioada crizei financiare, industria de îmbrăcăminte a fost încadrată în clasa de risc mediu. La nivel european, industria confecțiilor rămâne competitivă în ciuda produselor low-cost din țările în curs de dezvoltare, dar adevărata cheie a succesului constă în inovație. Lupta pentru supraviețuire a forțat multe companii să investească în produsele textile în special, dedicate uzului industrial, ce aparțin în general piețelor de nișă.

Dezvoltarea inteligentă a industriei textile și de confecții din Regiunea Sud-Est în perioada următoare trebuie să ia în considerare o reorientare strategică prin mutarea accentului de la producția bazată pe un volum ridicat și valoare adăugată scăzută la producția bazată pe inovație și în același timp să stimuleze dezvoltarea activităților de concepție și design și utilizarea de noi materiale textile. Organizarea mai bună a actorilor economici, inclusiv prin formarea și dezvoltarea clusterelor în acest domeniu, ar favoriza trecerea într-o etapă calitativ superioară și ar permite menținerea industriei textile și de confecții în rândul sectoarelor competitive prin inovație.

1.3.3.3. Industria agro-alimentară și pescuit

Prin tradiție Regiunea Sud-Est este o zonă agricolă. Condițiile pedoclimatice din regiune favorizează cultivarea porumbului (mai ales în zona de nord), a grâului (în zona de centru a regiunii), a orzului, a plantelor industriale, a florii soarelui.

a. Subdomeniul agro-alimentar:

Agricultura deține o pondere importantă în economia regiunii, producția agricolă fiind semnificativă. Regiunea se situează pe primul loc în țară în ceea ce privește suprafața viilor roditoare. Pescuitul și acvacultura, alături de prelucrarea peștelui și comerțul cu pește și produse din pește, sunt activități cu tradiție în Regiunea Sud-Est.

Din punct de vedere al participării la principalele activități economice, ponderea populației ocupate civile în agricultură este de 28.3%, în timp ce ponderea populației ocupate civile din servicii este predominantă (43%), iar în industrie și construcții este de 28.4%

Datele statistice evidențiază că județul Buzău se situează ca fiind județul cu cel mai mare număr de persoane angajate în agricultură, comparativ cu celelalte județe din Regiunea Sud-Est, aproximativ 22,3% din totalul populației active care lucrează în agricultură la nivelul regiunii fiind înregistrat în județul Buzău.

La nivel național, peste 7.000 de firme, cu peste 40.000 de angajați, activează, în prezent, în agricultura românească, pe segmentul cultivării cerealelor.

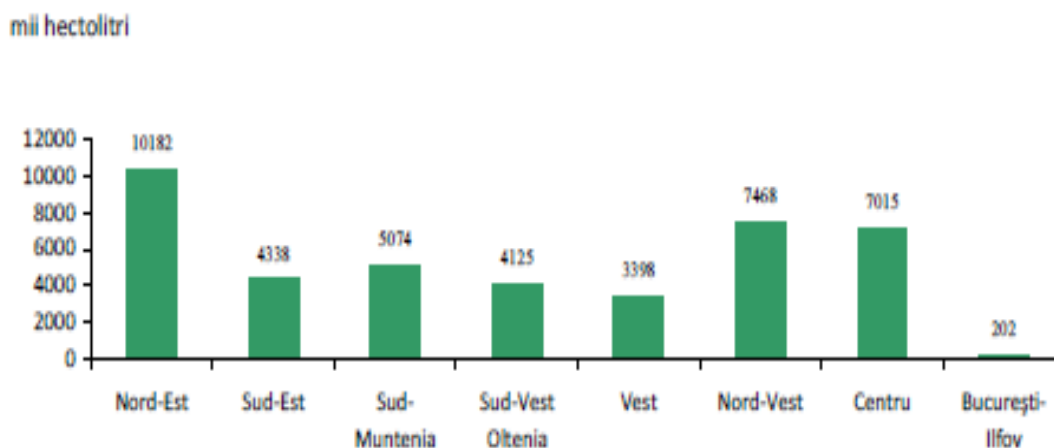
România a devenit principalul exportator de cereale din Uniunea Europeană, potrivit datelor furnizate în luna mai. Firmele din România au exportat 7,15 milioane de tone, aproape un sfert din totalul exporturilor europene de cereale din recolta 2016-2017.

La nivel național, în anul 2015, ponderea producției agricole vegetale realizată în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est a fost de 3.471.684 mii lei, aproximativ 85,73% din totalul producției agricole, în timp ce producția animală a deținut doar 14,27%. La nivelul Regiunii Sud-Est, Buzău, Constanța și Brăila realizează cea mare parte a producției agricole vegetale, respectiv peste 56% din total producției vegetale realizate la nivelul întregii regiuni. În ceea ce privește producția animală, în anul 2015 în județele Buzău și Vrancea s-au înregistrat cele mai mari valori ale producției animale, realizând împreună cca 42,79 % din total.

Conform datelor statistice prezentate în tabelul din anexe, la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est se constată o creștere a efectivului de bovine cu 0,59% în anul 2015, față de anul 2010, creștere care este foarte scăzută. În ceea ce privește producția de porcine, aceasta a înregistrat în perioada 2010-2015, o scădere cu 135.340 de capete, în anul 2015 fiind înregistrat la nivelul întregii regiuni un efectiv de 772.094 capete, față de 907.434 capete înregistrate în anul 2010. Tendința se menține și la nivelul sectorului privat, acesta înregistrând în anul 2015 o scădere cu 14,7% față de anul 2010. Efectivele de păsări și găini outoare adulte au înregistrat creșteri în anul 2015 față de anul 2010.

În anul 2016 comparativ cu anul 2015, în structura producției de carne s-au înregistrat creșteri ale ponderii producției de carne de porcine (+0,9 puncte procentuale), de carne de bovine (+0,1 pp) și de carne de ovine și caprine (+0,1 pp) și scăderi ale ponderii producției de carne de pasăre (- 1,1 pp).

Figura nr. 161 Producția de lapte de vacă în anul 2016, pe regiuni de dezvoltare



Producția totală de lapte de vacă (inclusiv pentru consumul vițelilor) în anul 2016 a fost de 41802 mii hectolitri, cu 600 mii hectolitri (-1,4%) sub nivelul anului precedent. S-au înregistrat scăderi în Regiunile de Dezvoltare Nord-Est (-4,3%), Nord-Vest (-4,3%), Sud Vest-Oltenia (-1,4%) și Sud-Est (-

1,1%) și creșteri în Regiunile de Dezvoltare București- Ilfov (+11,0%), Vest (+4,4%), Sud Muntenia (+2,4%) și Centru (+0,2%).

Culturile agricole reprezintă o caracteristică principală a regiunii, regiunea ocupând în anul 2005, primul loc în producția de leguminoase pentru boabe, mazăre, plante textile, plante uleioase, floarea-soarelui, legume, tomate, struguri și locul II la nivel național în producția de cereale pentru boabe. Regiunea Sud-Est se situează pe primul loc în țară ceea ce privește suprafața viilor pe rod, deținând 41,2% din suprafața viticolă a țării (numai județul Vrancea deține peste 14% din suprafața viticolă a Mării. Regiunea Sud-Est este recunoscută, atât pe plan intern cât și pe plan extern, prin calitatea vinurilor provenite din podgorii renumite, care se găsesc pe tot cuprinsul regiunii: Panciu, Odobești, Pietroasele, Nicorești, Niculițel, Murfatlar, Însurăței.

Cea mai mare suprafață cultivată cu vii pentru struguri de masă se află în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est (76,2%), urmată la mare distanță de Regiunile de Dezvoltare Vest și Sud - Muntenia, potrivit datelor publicate de Institutul național de Statistică (INS).

România se numără printre țările cu tradiție în cultura viței de vie, condițiile de climă și sol ale țării noastre fiind prielnice pentru această cultură. Suprafața cultivată cu vii pentru struguri de masă reprezintă suprafața ocupată cu vii pentru producerea de struguri de masă. Sunt cuprinse atât viile pe rod cât și viile tinere neintrate pe rod.

Pescuitul și acvacultura, alături de prelucrarea peștelui și comerțul cu pește și produse din pește, sunt activități prezente în toate regiunile țării. În unele zone izolate, cum sunt Delta și Lunca Dunării, zona Clisura Dunării, pescuitul reprezintă una dintre principalele activități, care oferă locuri de muncă și surse de venituri pentru populația locală.

b. Sectorul piscicol în Regiunea Sud-Est include:

- activitățile de pescuit marin la Marea Neagră, practicate de-a lungul litoralului românesc.

Încă din anul 1986, România a declarat unilateral Zona Economică Exclusivă (ZEE) la Marea Neagră, a cărei suprafață este de cca. 25.000 kmp, alături de țările riverane. În prezent, conform prevederilor Convenției ONU privind dreptul mării, zona de pescuit a României la Marea Neagră nu este încă delimitată. Din această cauză, navele de pescuit românești pescuiesc, de regulă, până la distanța de 30-35 mile marine de țărm²⁰⁷. Flota maritimă de pescuit a României este, în mod firesc, concentrată în întregime în Regiunea Sud-Est și se compune din 437 de nave, totalizând 6936 kw și un tonaj de 1852 GT (2008). 416 din aceste nave sunt de mici dimensiuni cu vârsta medie de 15 ani. În

multe cazuri, echipate cu motoare de mică putere, vasele sunt utilizate pentru pescuitul de coastă la scară mică și se află, în general, într-o stare accentuată de degradare, necesitând intervenții în vederea îmbunătățirii siguranței precum și a condițiilor de muncă. Doar 21 vase de pescuit (5%) au o lungime mai mare de 12 m. Majoritatea vaselor sunt de același tip, construite în anii 80, și au o lungime de aproximativ 25 m. Vasele au echipamente și instalații învechite, nu oferă siguranță în exploatare și nu corespund actualelor cerințe, neavând instalații de gheață și de depozitare. Neexistând în România porturi pescărești specializate, navele de pescuit folosesc porturile comerciale - Constanța, Mangalia, Sulina - ca porturi de debarcare, care totuși nu oferă facilități specifice pentru pescuit. Dimensiunea și starea flotei, împreună cu lipsa infrastructurilor de suport adecvate limitează capacitatea de exploatare a stocurilor de pește existente.

- activitățile de pescuit în apele interioare, care se practică pe Dunăre precum și în zona Deltei Dunării folosesc mici bărci de lemn și nu au mijloace mecanizate. În apele interioare, pescuitul este reglementat pe bază de licențe, și este practicat îndeosebi ca activitate principală de către pescarii profesioniști. În unele cazuri este un mijloc de subzistență pentru persoanele care nu au un venit suficient din alte activități. În Delta Dunării există 36 de locuri de debarcare, din care doar 16 corespund standardelor sanitare-veterinare, iar restul trebuie modernizate și echipate.
- Acvacultura. În Regiunea Sud Est există 129 de ferme piscicole înscrise în Registrul Unităților de Acvacultură, din care 39 pepiniere și 90 crescătorii. Numărul cel mai mare de ferme piscicole este localizat în județul Tulcea (54) și în județul Constanța (34).

În zona costieră a României, una dintre activitățile cele mai vechi o constituie pescuitul. Această activitate este derulată mai ales în jumătatea nordică a litoralului României, unde este concentrat pescuitul de sturioni și de scrumbie de Dunăre; în partea sudică predomină pescuitul artizanal, datorită populațiilor de guvizi din zona fundurilor stâncoase. În zona de coastă a litoralului românesc, activitatea de pescuit se desfășoară în trei moduri: cu unelte de pescuit fixe (în Agigea, Eforie Nord, Eforie Sud, Tuzla, Costinești, 23 August, Mangalia), cu unelte mobile (nave de pescuit) și pescuit artizanal realizat de către comunitățile locale de pescari.

În România, pescuitul static și mobil se desfășoară de-a lungul litoralului românesc și în zonele marine până la izobata de 60 m, datorită caracteristicilor și autonomiei limitate a navelor de pescuit. Pescuitul cu nave trawler are caracter sezonier, depinzând de prezența peștelui în aceste zone.

O zonă importantă de pescuit o constituie zona marină a Rezervației Biosferei Delta Dunării, dar care

este interzisă activității navelor-trawler. În afara acesteia, în restul litoralului românesc, zona până la adâncimea de 20 m este de asemenea interzisă pentru activitatea navelor de pescuit care folosesc unelte tractate, fiind permisă numai activitatea de pescuit cu unelte staționare și filtrante.

1.3.3.4. Biotehnologii

- **Biotehnologii agro – alimentare;**
- **Biotehnologii de mediu;**

Biotehnologia se ocupă cu utilizarea micro-organismelor sau a produselor derivate pentru producția de substanțe utile în agricultură, industria alimentară și industria farmaceutică.

Industria Biotech din Uniunea Europeană (UE) cheltuie anual aproximativ 7,32 miliarde euro pentru activități de cercetare-dezvoltare-inovare și generează venituri de aproximativ 23,2 miliarde euro.

Potrivit Federației Europene de Biotehnologii (EFB), biotehnologia este o integrare a științelor naturii cu ingineria în scopul utilizării organismelor, celulelor, moleculelor, a unor părți sau analogi moleculari ai acestora pentru a obține produși sau produse și de a realiza servicii.

Biotehnologiile reprezintă un domeniu de cercetare și producție cu o dinamică spectaculoasă. Sunt sugestive câteva din realizările de excepție ale ultimilor ani cum sunt descifrarea genotipului uman și clonarea la animale și oameni. Folosele biotehnologiilor sunt încă insuficient exploatare. Toată lumea științifică este însă de acord cu imensele avantaje de care poate beneficia societatea umană de pe urma lor. Din acest motiv, domeniul biotehnologiilor, plasat încă la frontierele cunoașterii, este solicitat în străinătate iar, în ultimul timp, și la noi în țară³⁵.

Biotehnologiile asigură o diversificare și o creștere rapidă a necesarului de alimente, energie, compuși farmacologic activi prin biovalorificarea deșeurilor organice, cu impact semnificativ pe termen lung asupra creșterii calității vieții și protejării mediului înconjurător.

Principalul obiectiv al biotehnologiilor îl reprezintă dezvoltarea de metode, mijloace și produse biotehnologice pentru creșterea calității și cantității bioresurselor în contextul schimbărilor climatice și a necesarului în creștere de produse alimentare de calitate.

Alegerea domeniului biotehnologiilor ca domeniu de specializare inteligentă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est este justificată de potențialul agricol imens al regiunii, dar și de necesitatea de a dezvolta bioresursele și de a proteja mediul înconjurător. De asemenea, la nivelul universităților și

³⁵ USAMVBT, http://www.usab-tm.ro/USAMVBT_Biotehnologii-agricole_ro_1040.html

institutelor de cercetare prezente în regiune au fost implementate mai multe proiecte de cercetare în domeniul biotehnologiilor legate de sisteme de monitorizare a speciilor invazive, cercetarea și dezvoltarea tehnologică pentru obținerea de insecticide ecologice, analiza chimică și biochimică a solului de seră, eliminarea excesului ionului de fier și cupru din vin prin membrane de osmoză inversă, evaluarea și prognoza evoluției potențialului agroecologic al terenurilor din Câmpia Română și Dobrogea în vederea conservării și managementului durabil al resurselor de sol și apă, etc.

Interesul crescut în regiune pentru activități de cercetare-dezvoltare și inovare în domeniul biotehnologiilor este susținut și de derularea unor evenimente științifice dedicate biotehnologiilor, precum conferința “Modern Biotechnologies in Sustainable Development of the Danube Delta” organizată de Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Științe Biologice București (INCDSB) la Tulcea în anul 2016.

a. **Subdomeniul *Biotehnologii agro-alimentare*** a fost ales ca domeniu de specializare inteligentă, pe baza următoarelor argumente:

- biotehnologiile agro-alimentare contribuie la conservarea resurselor naturale, reducerea emisiilor de CO₂, îmbunătățirea calității solului și productivitate ridicată;
- biotehnologiile agro-alimentare pot furniza produse cu o calitate și siguranță sporite în condiții de utilizare mai eficientă a resurselor și protecție mediului;
- contribuția economică a biotehnologiei în agricultură la nivelul UE este de 36%;
- utilizarea biotehnologiilor este estimată la nivelul anului 2030 să contribuie la aproximativ 50% din producția agricolă.

Mai mult, Regiunea de Dezvoltare Sud-Est are o suprafața agricolă foarte mare, o calitate deosebită a terenurilor agricole, stațiuni și institute de cercetare în domeniul agricol și potențial de clusterizare în domeniul agricol.

b. **Subdomeniul *Biotehnologiile de mediu*** oferă beneficiile utilizării unor combinații de microorganisme selectate pentru capacitățile lor sinergetice de a îmbunătăți calitatea apei, a solului și a aerului. Utilizarea acestor tehnici la nivel de sistem ecologic constă în optimizarea unor metode de implantare și utilizare a unor structuri vii specializate, de la microbi până la plante și pești, pentru îmbunătățirea calității apei, solului și aerului³⁶.

³⁶ Dabu, C.M.

Subdomeniul biotehnologii de mediu a fost ales ca domeniu de specializare inteligentă la nivelul regiunii deoarece:

- Biotehnologiile de mediu sunt eficiente într-o dezvoltare sustenabilă bazată pe reducerea poluării;
- Poluarea reprezintă o provocare la nivel global și regional;
- Gestionarea deșeurilor se bazează pe trei principii: colectare, reciclare și re folosire pentru obținerea de produse cu valoare adăugată;
- Biodiversitatea trebuie conservată prin biotehnologii;
- Există o mare biodiversitate la nivelul regiunii;
- Există un potențial mare de clusterizare în domeniul protecției mediului;
- Valorificarea superioară a deșeurilor biodegradabile și a subproduselor prin procedee biotehnologice poate duce la creșterea nivelului de bunăstare în regiune, prin crearea de noi locuri de muncă, condiții de viață îmbunătățite.

Câteva exemple ale direcțiilor de inovare și specializare inteligentă oportune pentru dezvoltarea și sporirea competitivității domeniului biotehnologii sunt prezentate în continuare:

- Proiecte de combatere a solurilor sărăturate prin biotehnologii de mediu;
- Valorificarea economică a deșeurilor;
- Utilizarea îngrășămintelor naturale în agricultură;
- Creșterea calității vinurilor prin utilizarea și dezvoltarea biotehnologiilor autohtone;
- Proiecte inovative de conservare a entomofaunei utile din podgoriile viticole;
- Îmbunătățirea calității solurilor pentru produse agro-alimentare cât mai naturale;
- Protejarea bio-diversității în domeniul agro-alimentar;
- Cercetarea și dezvoltarea de biocombustibili cu valoare energetică ridicată, ca alternativă la combustibilii fosili;
- Producția de bioenergie - biogaz, biomasă, biocombustibil;
- Producerea surselor auxiliare de energie pe baza deșeurilor organice rezultate din agricultură, silvicultură, zootehnie, industria alimentară etc.
- Dezvoltarea de sisteme și modele de degradare microbiologică a poluanților.

1.3.3.5. Eco-tehnologii

- **Tehnologii ecologice și eficiente energetic;**
- **Echipamente pentru producere de bioresurse;**

Ecotehnologia este o îmbinare armonioasă între tehnologie și protecția mediului înconjurător. Ecotehnologia este știința aplicării științelor care studiază toate transformările la care este supusă substanța primară în vederea obținerii de bunuri cu o anumită utilitate socială și în condițiile unei dezvoltări durabile³⁷. Dezvoltarea ecotehnologiilor la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est poate constitui o soluție viabilă pentru combaterea unor probleme esențiale de mediu, contribuind la protejarea și conservarea acestuia, precum și la o mai bună utilizare a resurselor limitate.

a. Tehnologii ecologice și eficiente energetic

Argumentele utilizate în favoarea stabilirii domeniului ecotehnologiilor ca domeniu de specializare inteligentă în Regiunea Sud-Est sunt:

- Măsurile adoptate la Paris și Graz, pentru sectorul energetic privind reducerea încălzirii globale, lipsesc cu desăvârșire din proiectul de Strategie Energetică a României;
- Ecotehnologiile reprezintă un domeniu cu valoare adăugată mare;
- Ecotehnologiile observă mediul înconjurător și se subscriu sustenabilității acestuia;
- Necesitatea capitalizării proiectelor deja demarate în domeniul ecotehnologiilor.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est funcționează Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare "Delta Dunării" - INCDDD Tulcea, cu obiect principal de activitate legat de cercetarea-dezvoltarea privind structura, evoluția, funcționarea și modelarea ecosistemelor, valorificarea durabilă a resurselor biologice, evaluarea și reducerea impactului antropic, refacerea ecosistemelor, reconstrucție ecologică, etc. De asemenea, funcționează Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Cercetări Marine "Grigore Antipa" - INCDM Constanța, cu preocupări în domeniul ecologiei și protecției mediului marin, tehnologii și soluții de prevenire a eroziunii litorale, etc. Aceste institute, alături de stațiunile de cercetare și universitățile din regiune pot propune în viitor ecotehnologii care să dezvolte regiunea, protejând în același timp și mediul.

³⁷ Asociația Generală a Inginerilor din România

b. Echipamente pentru producerea de bioresurse

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est are un potențial deosebit de inovare în domeniul energiilor regenerabile. Acestea sunt considerate energiile care provin din surse care fie se regenerează de la sine în scurt timp, fie sunt surse inepuizabile. Dintre sursele regenerabile de energie fac parte energia eoliană, energia solară, energia apei, energia geotermică, energia de biomasă.

În prezent în România există 80 de parcuri eoliene, potrivit Transelectica, cele mai multe fiind în Regiunea de Dezvoltare Sud - Est. Cantitatea totală de energie electrică eoliană livrată de rețea în anul 2015 a fost de 7.04 Twh. La 1 ianuarie 2017 România înregistra 3025 MW instalați în eolian, care reprezintă investiții de peste 5 miliarde de euro.

Principalele companii care produc și livrează energie electrică provenită din centrele eoliene în regiune sunt CEZ - Cehia, Energias de Portugal, Enel Green Power, Monsson, Energy Group (Monsson), OMV Petrom, NEGBerlin, EP Global Energy. Cele mai multe locații se află în Dobrogea: Fântănele; Cogea; Peștera; Cernavodă; Sarichioi; Corugea; Sălbatica; Agighiol; Baia; Siliștea; Gălbiori; Mireasa; Dorobanțu; Mihai Viteazu; Pantelimon; Biruința; Ciocârlia; Chirnogeni.

De asemenea, în regiune există și potențial de dezvoltare de eco-tehnologii în vederea producerii energiei de biomasă. Biomasa este partea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor din agricultură, inclusiv substanțele vegetale și animale, silvicultură și industriile conexe, precum și partea biodegradabilă a deșeurilor industriale și urbane. Biomasa reprezintă resursa regenerabilă cea mai abundentă de pe planetă. Aceasta include absolut toată materia organică produsă prin procesele metabolice ale organismelor vii. Biomasa este prima formă de energie utilizată de om, odată cu descoperirea focului.

Câteva exemple ale direcțiilor de inovare și specializare inteligentă oportune pentru dezvoltarea și sporirea competitivității domeniului ecotehnologiilor sunt prezentate în continuare:

- Dezvoltarea unor tehnologii de protecție a mediului;
- Creșterea calității și fiabilității echipamentelor, utilajelor, instalațiilor utilizate în agricultură și industrie;
- Dezvoltarea de tehnologii, echipamente și sisteme tehnice inovatoare pentru producția de bioresurse alimentare și non-alimentare;
- Dezvoltarea sistemelor de producere a energiei din surse alternative;
- Identificarea resurselor marine utilizabile în eco/bio-tehnologii;
- Valorificarea energiei solare;

- Noi generații de vehicule bazate pe eco/bio tehnologii.

1.3.3.6.Turism:

- **Turism tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc);**
- **Turism balnear;**
- **Turism de nișă.**

Turismul a devenit un serviciu extrem de dinamic, ce trebuie să se adapteze schimbărilor mediului economic, modificării comportamentului și cerințelor consumatorilor, schimbărilor structurale ale economiei și ocupării forței de muncă și, nu în ultimul rând, perspectivei integrării europene.

O caracteristică a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est o reprezintă potențialul turistic ridicat.

Regiunea Sud-Est cuprinde aproape toate formele de relief: lunca Dunării, câmpia Bărăganului, podișul Dobrogei cu Munții Măcinului, iar partea de nord-vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaților și Subcarpaților de Curbură. Totodată regiunea este străbătută de fluviul Dunărea, cuprinde Delta Dunării și este mărginit la est de întreg litoralul românesc al Mării Negre. Preponderent este însă relieful de câmpie, cu specific climatic continental. În Regiunea Sud-Est există lacuri naturale cu proprietăți terapeutice, vulcanii noroioși, rezervația din Delta Dunării, Insula Mică a Brăilei și litoralul Mării Negre.

În zona Soveja - Lepșa din Vrancea se remarcă, pe lângă un peisaj pitoresc, un aer nepoluat, cu concentrație mare de ozon. Regiunea concentrează o treime din structurile de primire turistică ale țării. Indicele de utilizare netă a capacității de cazare se menține ridicat nivel comparativ cu valorile înregistrate la nivel național și regional. La nivel național, valoarea medie a indicelui de utilizare netă a capacității de cazare a fost la nivelul anului 2015 de 29,7%, la nivelul județului Constanța valoarea acestui indicator a fost de 39,9%. La nivelul județului Tulcea, acest indicator a înregistrat valoare de 28,1%

- o **Turismul tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc);**

Cel mai bine reprezentat este turismul de litoral, litoralul Mării Negre cuprinzând 13 stațiuni cu 814 structuri de primire turistică, situate de-a lungul a 70 km de coastă între stațiunile Năvodari și Vama Veche.

În Regiunea Sud-Est se pot remarca unele puncte strategice în promovarea și dezvoltarea serviciilor legate de turism datorită prezenței coridoarelor de transport pan-europene, a capacității ridicate de cazare (circa 40% din capacitatea de cazare turistică estivală a României), a forței de muncă flexibilă și calificată (nivel de instruire ridicat - 9,9% persoane cu studii superioare, locul IV). Totuși regiunea se confruntă și cu probleme care intervin în dezvoltarea activităților turistice legate de

nivelul redus de eficiență și siguranță a traficului pe rețelele de transport, a unui caracter sezonier al turismului pe litoral, absența unor politici și programe coerente de dezvoltare și nivel ridicat al prețurilor în turism cât și a unei infrastructuri de turism slab dezvoltate sau învechite creează o discrepanță mare între vechile și noile facilități în turismul regional. În interiorul regiunii există o serie de centre turistice izolate cele mai importante fiind Adamclisi cu Monumentul Tropaeum Traiani (sec. II d. Hr.), Altarul funerar; Babadag, mormântul lui Geamia Ali-Gazi Pașa; mormântul lui Baba Sari Saltuk Dede; Casa Panaghia de lângă geamie ce adăpostește expoziția de obiecte de artă orientală; rezervația naturală Pădurea Babadag; poiana cu monumente sculptate în calcar; tabara școlară; însemnat centru turistic. Complexul natural de la Cheia, situat în bazinul râului Casimcea, la 7 km N de loc. Târgusor, Cerna, Horia. Alte obiective turistice se mai remarcă orașele din N și NV regiunii cum sunt localitățile Focșani, Buzău, Tecuci, Galați, Măreșești.

Patrimoniul de resurse naturale al regiunii este foarte bogat și cuprinde zone protejate, singura zonă de litoral din România, lacuri naturale și izvoare cu funcțiuni terapeutice, zone montane și locații naturale unice cum ar fi vulcanii noroioși. Mai mult, tradiția bogată agricolă precum și peisajul rural plăcut oferă un cadru potrivit pentru practicarea agroturismului.

Regiunea Sud-Est se situează pe primul loc în România în ceea ce privește conservarea biodiversității: este regiunea cu cea mai mare suprafață din ariile protejate din totalul României (43,8 % din totalul suprafețelor protejate din România), precum și regiunea cu cea mai mare suprafață ocupată de arii naturale protejate (cca. 32 % din suprafața regiunii). Pe teritoriul său se află 144 de arii naturale protejate de interes național - aproximativ 680.463 ha - inclusiv o rezervație a biosferei, un parc național și 3 parcuri naturale - precum și 108 situri care fac parte din rețeaua comunitară Natura 2000.

Regiunea prezintă un cadrul propice pentru dezvoltarea agroturismului, înființarea tipurilor de structuri de primire specifice, luând amploare în județele Buzău, Tulcea și Vrancea.

Conform studiilor privind turismul realizate la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, în topul preferințelor turiștilor străini se situează județele Tulcea și Constanța. Principalele obiective turistice și de interes pentru turiștii străini sunt Delta Dunării și în special regiunea comunei Crișan, orașul Tulcea și stațiunile de pe litoralul Mării Negre și orașul Constanța.

○ **Turismul balnear**

Regiunea litorală a stațiunilor balneare se află în partea de Sud-Est a României, pe coasta Mării Negre, fiind parte a județului Constanța, la aproape 14 km distanță de orașul Constanța, cel mai mare port

maritim comercial și turistic al României. Pe litoralul românesc, s-au dezvoltat, de-a lungul timpului o seamă de stațiuni, unele dintre ele de renume internațional: Năvodari, Mamaia, Costinești, Eforie Nord, Eforie Sud, Techirghiol, Olimp, Neptun, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn, Mangalia, care oferă atracții naturale și culturale turiștilor români și străini. Printre acestea, cele mai reprezentative stațiuni în domeniul turismului de sănătate, care au fost luate spre analiză sunt următoarele: Techirghiol, Eforie Sud, Neptun și Mangalia. Stațiunile de litoral au o dublă specializare, respectiv destindere și îngrijire medicală, oferind multiple posibilități de cură și tratament pentru o gamă largă de afecțiuni utilizând apa sărată, izvoarele termale și nămolul sapropelic. Potențialul turistic deosebit al regiunii a dus la dezvoltarea unor multiple activități turistice axate pe diferite tipuri de turism: de sănătate, destindere și recreere, turism cultural, turism de afaceri. Resursele naturale terapeutice sunt indicate în tratarea unor afecțiuni cum ar fi: reumatism inflamatoriu, afecțiuni postraumatice, ale sistemului muscular central și periferic, boli ale aparatului respirator, dermatologice, endocrine, bronșite cronice și tulburări metabolice.

Conform HG 1072/2013, localitățile și arealele pentru care se acordă statutul de stațiune balneoclimatică sunt:

1. Municipiul Mangalia, județul Constanța și arealul corespunzător: Saturn, Venus, Cap Aurora, Jupiter, Neptun și Olimp;
2. Orașul Eforie, județul Constanța
3. Orașul Năvodari, județul Constanța
4. Orașul Techirghiol, județul Constanța

Litoralul românesc este frecventat de două segmente principale de turiști: primul segment, cel al turiștilor pasivi, tipul "sunlust", care preferă soarele și plaja, reprezintă segmentul majoritar, iar cel de-al doilea este cel care apelează la servicii medicale, tratament și terapie. Un procentaj mic îl reprezintă persoanele care locuiesc în zonele înconjurătoare, cum ar fi județele Tulcea, Brăila, Galați sau cei care vin din București (acces pe autostradă) pentru a petrece sfârșitul de săptămână în aceste stațiuni. Unitățile de cazare din stațiunile balneare litorale sunt deținute și administrate de diferite organizații:

- 161 de unități (pensiuni turistice, hoteluri, vile, locuri de campare) oferă 17.659 locuri de cazare și sunt în proprietatea unor companii private;
- 18 unități, cu 919 locuri de cazare sunt deținute de particulari.

Autoritățile locale acordă o atenție deosebită dezvoltării turismului în zonă și acționează în următoarele direcții: crearea de programe turistice pentru grupurile dezavantajate, dezvoltarea infrastructurii generale și a celei turistice în special (parcuri balneare, parcuri de divertisment, porturi turistice, amenajare peisagistică, etc.). Proiectele infrastructurale implică planificări pe termen lung și mediu, fiind necesare în acest domeniu investiții considerabile pentru îmbunătățirea serviciilor medicale și de agrement.

Lacurile și izvoarele terapeutice sunt localizate în județele Brăila, Buzău și mai ales în județul Constanța, care concentrează 6 stațiuni balneoclimaterice amenajate cu baze de tratament și servicii de agrement. Dintre stațiunile specializate în tratament pentru bolile reumatismale, pot fi amintite:

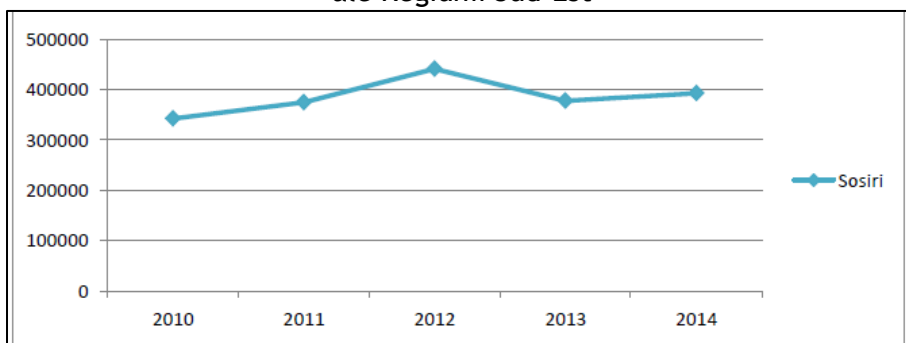
- Eforie Nord (Constanța), situată pe zona litorală în care funcționează din 1894, având acum două baze de tratament pe bază de apă sărată și nămol terapeutic, indicate pentru afecțiuni reumatismale și ginecologice;
- Costinești (Constanța), stațiune balneoclimaterică estivală amenajată pentru thalasoterapie și helioterapie;
- Mangalia (Constanța), singura stațiune maritimă care deține izvoare minerale - sulfuroase, mezotermale și radioactive - folosite din antichitatea romană;
- Neptun-Olimp (Constanța), care dispune de o bază modernă de tratament pentru electroterapie, hidroterapie și tratamente cu nămol;
- Terchighiol (Constanța), stațiune balneoclimaterică permanentă, pe malul lacului cu același nume. Principalii factori naturali terapeutici sunt apa sărată și nămolul sapropelic al lacului Techirghiol. Stațiunea dispune de cinci baze de tratament în cadrul cărora există numeroase instalații (pentru băi calde la vane sau bazine cu apă sărată concentrată provenită din lac, pentru băi calde cu nămol și pentru împachetări calde cu nămol, pentru aerosoli, hidroterapie);
- Sărata Monteoru (Buzău), stațiune balneoclimaterică, înconjurată de dealuri împădurite și terase pe care se cultivă vița de vie, care se bucură de un climat moderat și dispune de instalații pentru electro și hidroterapie, pentru băi calde cu apă minerală precum și bazine cu apă minerală în aer liber.
- Balta Albă (Buzău), stațiune balneoclimaterică (la 30 m altitudine), Stațiune balneoclimaterică așezată pe malul lacului Balta Albă (1.012 ha), cel mai mare liman fluviatil de pe cursul inferior al râului Buzău. Factorii naturali sunt: apa minerală din lac; nămolul sapropelic; bioclimatul de stepă. Din nămolul lacului se produce extractul numit Pelt-Amar, utilizat în produse

cosmetice și preparate medicale. Cura în stațiunea Balta Albă este recomandată în cazul afecțiunilor reumatismale, post-traumatice și ale sistemului nervos periferic, boli profesionale.

- Lacul Sărat (Brăila), stațiune balneoclimaterică permanentă care funcționează încă din prima jumătate a sec. XIX. Fundul lacului este acoperit de un nămol terapeutic cu grad foarte ridicat de mineralizare, considerat unul din cele mai valoroase nămoluri sapropelice din România. Lacul Sărat este echipat cu instalații pentru tratamentul cu apă și nămol, aerosoli, electro și hidroterapie.

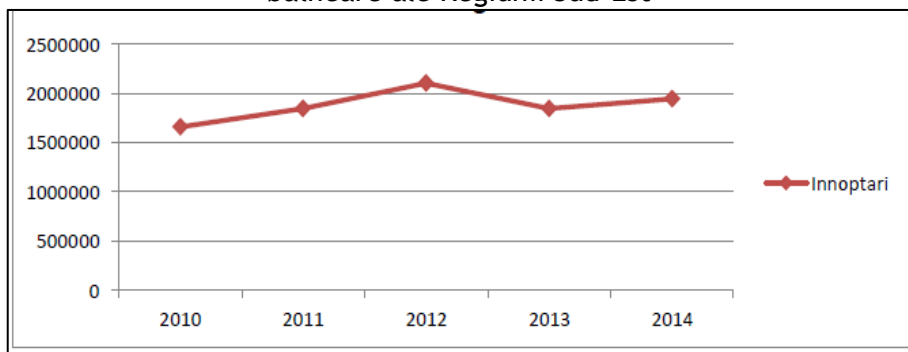
Conform datelor furnizate de instituțiile de specialitate, începând cu anul 2010, turismul balnear a înregistrat o evoluție favorabilă la nivelul Regiunii Sud-Est.

Figura nr. 162 Sosiri turiști în structuri de primire turistică în principalele stațiuni balneare ale Regiunii Sud-Est



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Figura nr. 163 Înnoptări turiști în structuri de primire turistică în principalele stațiuni balneare ale Regiunii Sud-Est



Sursa: prelucrare date provenite de la Institutul Național de Statistică 2017

Județul Constanța este situat la granița cu Bulgaria. Cele două țări dispun de un potențial turistic deosebit și deschiderea la Marea Neagră a creat oportunități în realizarea unor proiecte comune. “Centrul transfrontalier de dezvoltare turistică Romania - Bulgaria” are ca principal scop, îmbunătățirea infrastructurii turistice în zona de frontieră și a afacerilor regionale în vederea creșterii accesibilității sistemului informațional pentru beneficiarii din ambele țări. De asemenea, proiectul are ca scop perfecționarea cooperării între instituțiile publice și cele private din județul Constanța și districtul Dobrich.

○ **Turism de nișă**

Printre cele mai întâlnite forme ale turismului de nișă putem aminti: bird watching, foto-safari. În Delta Dunării sunt specii rare care lipsesc din alte zone ale continentului: 30 tipuri de ecosisteme și 5.429 specii - dintre care 1.839 specii de floră și 3.590 specii de faună, având în vedere că în Delta Dunării trăiesc 331 specii de păsări de apă care includ cea mai mare parte a populației Europene de pelican comun (*Pelecanus onocrotalus*) și pelican creț (*Pelecanus crispus*), 60% din populația mondială de cormoran mic (*Phalacrocorax pygmaeus*) precum și 50% din populația mondială de gâscă cu gât roșu (*Branta ruficollis*) (pe perioada iernii).

În cazul turismului de nișă, singurele condiții pe care trebuie să le îndeplinească întreprinzătorul care abordează această formă de turism sunt:

- să cunoască foarte bine nișa respectivă;
- să vadă în ea o oportunitate de a face business și să-și facă un plan în acest sens;
- să fie el însuși pasionat de acea activitate (această din urma condiție nu este obligatorie).

Viticultura în România este prezentă în toate zonele și la fel cu agricultura poate deveni o importantă sursă de venit, nu numai în economia țării, ci și a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est. În Dobrogea există cea mai întinsă podgorie, cea de la Murfatlar cu peste 3000 ha. În jurul localităților Murfatlar, Valul lui Traian, Poarta Alba și Siminoc care se continuă cu Babadag, în nordul lacului Razelm-Sinoe și zona Histria. Dacă Murfatlarul are o producție estimată la 25 milioane de litri anual, fiind în 2009 producătorul a 23% din producția anuală de vin din România este meritul climatului însoțit și dealurilor orientate în permanență spre soare, care favorizează acest lucru și celelalte domenii viticole amintite oferă soiuri și producții semnificative.

Turismul oenologic, ca turism de nișă, poate deveni o importantă sursă de venit pentru cramele și podgoriile existente în Regiunea Sud-Est, ceea ce presupune ca toate cramele, ale căror produse - vinul, mustul, țuica, etc - trebuie să fie cunoscute și bineînțelese vândute, trebuie să își asocieze activitățile promoționale cu organizarea de spații de cazare și de servire a unor produse alimentare

specifice zonelor în care se află podgoriile. Acest fapt aduce potențialii turiști la degustări, degustări însoțite obligatoriu și de câteva preparate, care să elimine gustul unui sortiment de vin în așteptarea următorului soi . Spațiile de cazare sunt destinate vizitatorilor care conduc automobile și care să se poată bucura și ei de calitatea vinurilor gustate. În cazul în care zona este în apropierea unor monumente istorice, cetăți, biserici fortificate, muzee sau zone de drumeție, se pot organiza și vizite la aceste obiective turistice sau plimbări în aer liber, cu atelaje, sănii în perioada de iarnă sau chiar calare. Aceste activități pot fi urmate de seri gastronomice cu preparate specifice zonei respective.

În acest fel, atracția turismului gastronomic și oenologic își poate găsi potențialii clienți, în special în rândul turiștilor din străinătate dar și în rândul celor care doresc să cunoască binefacerile licorii lui Bachus din România.

Unul dintre cele mai cunoscute festivaluri ale vinului organizate în Regiunea Sud-Est, este *Festivalul Internațional al Viei și Vinului "Bachus"* care se organizează anual la Focșani. Festivalul este organizat de către Consiliul Județean Vrancea și Primăria Focșani, având alocat un buget anual de peste 1 milion de lei. Festivalul include nu numai degustări de vinuri, organizate și realizate cu participarea somelierilor celebri din cadrul Organizației Somelierilor din România, ci și foarte multe activități, concursuri cu specific tradițional sau cu scopul de promovare a istoriei vinului ci și a culturii regiunii în ansamblul său. De exemplu, concursul de interpretare al cântecului tradițional *Cântece de viță veche* are ca scop promovarea cântecelor și tradițiilor populare din ținutul Vrancei. *Târgul Meșterilor Popolari din Regiunea de Sud-Est* este organizat în cadrul festivalului, având scopul de a promova meșteșugurile din regiune. De asemenea, anual este organizat și *Drumul podgoriilor*, pe bicicletă cu scopul de promova cultura viței de vie, de a le arăta turiștilor ce înseamnă o podgorie în realitate, promovând în același timp și ecologia. La eveniment participă și ansambluri folclorice, organizații culturale din regiune, artiști naționali și internaționali, asociații ale producătorilor din diferite domenii de activitate, atrăgând un număr de aproximativ 10.000 de vizitatori pe zi, din care se estimează că numărul turiștilor străini este de aproximativ 5.000 de persoane, pe durata întregului festival.

Consiliul Județean Constanța organizează anual *Sărbătoarea Recoltei și a Vinului Dobrogean* care durează 10 zile, pe parcursul cărora vizitatorii au parte de spectacole de teatru, concerte folclorice, concursuri și show-uri culinare, concursuri de gătit, degustări de vin și concursuri de dans.

Anual, în luna octombrie, la Crama Domeniile Ostrov (jud. Constanța) se desfășoară Festivalul „Vinul Nou”, intenția organizatorilor fiind aceea de a continua tradițiile dionisiace începute încă din

perioada antichității. Pe lângă toate sorturile de vin Ostrov, participanții la Festivalul „Vinul Nou” pot degusta preparate tradiționale românești, precum: miei la proțap, tochitură, pastramă de capră și mititei de casă, care rămân în tradiția Domeniilor Ostrov. În general, la acest festival participă peste 1000 de participanți din România, dar și din Bulgaria (datorită imediatei vecinătăți cu orașul Silistra), Italia, Franța, Turcia, Israel. La festival sunt invitate și participă ansambluri de muzică a română și cântăreți de muzică populară din Dobrogea, Bulgaria, dar și numeroase personalități.

Regiunea mai prezintă un cadru propice pentru practicarea **agroturismului**, care a luat amploare în județele Buzău (Gura-Teghii, Lopătari, Bisoca, Cătina, Calvini), Tulcea (Delta Dunării) și Vrancea (Soveja, Lepșa). În momentul de față, totuși dezvoltarea agroturismului rămâne încă limitată: doar 1,4% din capacitatea de cazare turistică în funcțiune se află în structuri clasificate ca pensiuni rurale, care sunt concentrate în județele Buzău, Constanța, Vrancea și Tulcea.

Potențialul turistic al regiunii este legat de **patrimoniul cultural**, care cuprinde vestigii istorice, edificii religioase și culturale, monumente și muzee.

Obiectivele cu caracter religios cuprind un număr însemnat de mănăstiri, localizate în toate județele. Înființate în cea mai mare parte în secolele trecute, o parte din mănăstirile din Regiunea Sud-Est sunt adesea foarte valoroase din punct de vedere istoric și/sau artistic: punct de atracție pentru turiști și pelerini uneori oferă facilități de cazare. Lista mănăstirilor este prezentată în tabelele din anexe.

Printre alte edificii religioase de importanță remarcabilă se reamintesc:

- Biserica grecească din Brăila (1863 - 1872), cu vitralii valoroase și fresce realizate de Gheorghe Tăttărescu.
- Biserica „Sfinții Mihail și Gavril” din Brăila, fostă moschee (sec. XVII), transformată în 1831 în biserică ortodoxă
- Biserica episcopiei Buzău, de mari dimensiuni construită în 1507, în timpul domniei lui Radu cel Mare și reconstruită de Matei Basarab în 1649.
- Biserica Mănăstirea Râmnicu Sărat, ridicată în timpul lui Constantin Brâncoveanu (1691-1697).
- Catedrala Ortodoxă din Constanța, construită între 1883 și 1895 în stil vechi arhitectural din Țara Românească
- Biserica elenă Metamorfosis din Constanța (1865 - 1867),
- Biserica-fortăreață „Precista” de la Galați, construită în 1647 în timpul domniei lui Vasile Lupu, valorosul monument de arhitectură;
- Biserica „Movromol” la Galați, zidită în 1669 de Gheorghe Duca și refăcută de fiul său între

1700 - 1703.

- Basilica Niculițel (la 15 km de Isaccea, în județul Tulcea), cea mai veche construcție de acest gen cunoscută până în prezent în țara noastră. Este un unicat arhitectonic în Europa. Basilica și cripta au fost construite în timpul Împăratului Valens (după 370 d.Hr.).

Deosebite din punct de vedere istoric și artistic sunt edificiile religioase musulmane din județele Constanța și Tulcea: de reamintit Moscheea lui Ali Gaza Pașa din Babadag, Tulcea, cel mai vechi monument de arhitectură musulmană din România (sec. XVII).

Vestigiile istorice cuprind urmele așezărilor getice și geto-dacice, romane, grecești și bizantine, amplasate în județele Constanța și Tulcea. Resturile mai valoroase sunt:

- cea mai mare necropolă getodacică din Dobrogea (sec. IV-III î.Hr) localizată în Enisală (Tulcea);
- Cetatea Histria la Histria (Constanța) este cea mai veche așezare grecească de pe teritoriul României, întemeiată în 657 î.Hr, de coloniștii greci veniți din Asia Mică și numită acum „Pompeiul românesc”.
- Cetatea Tomis în Constanța (sec. VI î.Hr.) care păstrează valoroase vestigii din anticul oraș portuar;
- Edificiul roman cu Mozaic în Constanța, realizat în sec. III - IV d.Hr.

Patrimoniul cultural și arhitectonic ale regiunii este bogat, aflându-se însă foarte des în situații de degradare: clădirile și infrastructura din centrele istorice din orașele regiunii sunt degradate și necesită renovări semnificative.

În cadrul *Festivalului Borșului de pește al Deltei Dunării* se organizează concursuri gastronomice pe bază de rețete tradiționale deltaice de către echipe de bucătari de pe întreg teritoriul deltei, ce se întrec în maestria gătitului pe parcursul a două manșe și secțiunea „cel mai bun borș de pește” secțiuni ce se desfășoară pe parcursul a două zile. În plus pe durata festivalului sunt reprezentate atât folclorul local de către etniile deltaice cât și frumusețile biodiversității deltei.

În spiritul promovării sportului și a turismului lent bazat pe principiile dezvoltării durabile, se organizează Concursul de canotci pentru juniorii Deltei patronată de Ivan Patzachin.

Festivalul *Peștelui și al Fructelor de Mare*, organizat în stațiunea Mamaia, se adresează bucătarilor și măștrilor bucătari din restaurantele de pe litoral, Delta Dunării, dar și din restul țării și se desfășoară sub forma unui concurs de artă culinară cu specific pescăresc, preparatele participanților

fiind notate de către o comisie de jurați și ulterior oferindu-se premiile: marele trofeu, medalii și diplome de participare.

Festivalul Peștelui (Black Sea Fish Festival), care se desfășară în stațiunea Mamaia este Asociația Profesională Euro-Toques România și este cel mai important eveniment dedicat consumului de pește din Marea Neagră și Artei Culinare. Manifestarea cuprinde: expoziție și competiție de Artă Culinară, Competiție culinară la boxe, Live Cooking Show By Masters of Flames Culinary Division Constanța, Seminarul cu tematica „Codul de Onoare al Bucătarilor” scris de către Maestrul Paul Bocuse în anul 1986 și publicat în Ghidul Restaurantelor din România.

1.3.3.7. TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate

Industria tehnologiei informației și a comunicațiilor, high-tech-ul, nanotehnologiile și industria materialelor avansate cunoaște în prezent o dezvoltare fără precedent. Mai mult, România este recunoscută pe plan internațional pentru forța de muncă bine pregătită în domeniul ITC și pentru dinamica industriei ITC românească.

a. TIC

Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) este denumirea care se oferă unui ansamblu de instrumente și resurse tehnologice utilizate pentru a comunica și pentru a crea, difuza, stoca și gestiona informația destinată procesului educativ.

Tehnologia informației și a comunicațiilor este tehnologia necesară pentru prelucrarea (procurarea, procesarea, stocarea, convertirea și transmiterea) informației, în particular prin folosirea computerelor. Tehnologia informației găsește aplicare pe multiple domenii legate de date și informații, cum ar fi: procesoare, calculatoare, hardware și software, limbaje de programare, structuri de date și altele. Sunt considerate ca făcând parte din largul domeniu IT toate elementele care prelucrează, într-un fel sau altul, date, informații sau cunoștințe.

The Global Information Technology Report 2016 venea cu următoarele precizări:

- La nivel mondial, se face trecerea către o economie digitală;
- Revoluția digitală schimbă natura inovării;
- Organizațiile vor fi nevoite să inoveze continuu prin digitalizare;
- Nevoia de inovare tehnologică în sectorul public și privat este puternic resimțită la nivel mondial.

Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) este un domeniu de specializare inteligentă regăsit la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est datorită centrelor universitare de la nivelul regiunii care oferă specializări TIC, derulează proiecte de cercetare în domeniul TIC, dar și datorită prezenței în municipiul Galați a Parcului de Software. De altfel, tehnologia informației și a comunicațiilor este prezentă în aproape toate activitățile economice și conduce la o dezvoltare accelerată, indiferent de domeniu.

b. High Tech

Termenul high tech reprezintă o abreviere a expresiei high technology care se poate traduce „înaltă tehnologie”. Este vorba despre tehnologia care corespunde nivelului tehnic actual. Deoarece sectorul high tech al economiei utilizează cele mai noi tehnologii, este considerat ca un factor deosebit al creșterii economice. Această percepție a dus la investiții mari în aceste sector în ultimii ani și o evoluție surprinzătoare a produselor high tech. Produse high tech sunt considerate cele care au un conținut de inovație pe care se bazează aproximativ 3,5 până la 8,5 % din valoarea lor. Prezența în Regiunea de Dezvoltare a Parcului de Software Galați crează premisele dezvoltării unor produse high tech în regiune.

c. Nanotehnologii și materiale avansate

Nanotehnologie este un termen colectiv pentru dezvoltările tehnologice la scară nanometrică. În sens larg, nanotehnologia reprezintă orice tehnologie al cărei rezultat finit e de ordin nanometric: particule fine, sinteză chimică, microlitografie avansată, ș.a.m.d. Într-un sens restrâns, nanotehnologia reprezintă orice tehnologie ce se bazează pe abilitatea de a construi structuri complexe respectând specificații la nivel atomic folosindu-se de sinteza mecanică. Structurile nanometrice nu numai că sunt foarte mici, ajungându-se chiar până la scara atomică, dar ele posedă unele proprietăți total deosebite și neașteptate, în comparație cu aceeași substanță luată la nivel macroscopic. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est funcționează în Universitatea Ovidius din Constanța Institutul pentru Nanotehnologii și Surse Alternative de Energie - INSAE. Institutul are în componența sa următoarele laboratoare și centre:

- Platforma de cercetare științifică pentru producere de hidrogen și biogaz - HyRES - realizat prin Proiectul HyRES, Contract în cadrul Programului CEEX;
- Laboratorul CAD/CAM/CAE - realizat în colaborare cu Rand Worldwide și IBM;

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

- Laboratorul de Sisteme Energetice Avansate și Nanofluide - realizat în colaborare cu Institutul de Cercetări din Karlsruhe și Academia Chineză de Științe - Institutul pentru Fizica Solidului din Hefei.
- Laboratorul de Celule de Combustie - realizat prin Proiectul METEORA, Contract în cadrul PNCDI, Programul MENER, Subprogram C3 - Energii Noi și Regenerabile;
- Centrul de Consultanță Managerială în Afaceri - a fost înființat în 1997 cu sprijinul USAID de către Washington State University pentru a contribui la dezvoltarea IMM-urilor din regiune.
- Centrul Româno-Rus pentru Nano și Micro Tehnologii organizat în colaborare cu Universitatea Federală pentru Știință și Tehnologie - MISIS, Moscova.

Institutul colaborează cu următoarele laboratoare:

- Laboratorul de Microscopie Electronică, dotat cu echipament modern de microscopie electronică.
- Laboratorul de fizica plasmei, dotat cu instalații de producere a plasmei.
- Laboratorul de măsurări galvano-magneto-optice, dotat cu aparate de măsură pentru măsurări și investigații în fizica solidelor.

Ingineria materialelor avansate reprezintă un domeniu de nișă al economiei, cu o dezvoltare rapidă în ultimii ani datorită resurselor limitate. Domeniul cuprinde metode avansate de investigare a materialelor, proiectarea, modelarea și simularea proceselor în ingineria materialelor, tehnologii pentru obținerea materialelor micro și nanostructurale, știința și expertizarea materialelor avansate, etc. În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est există atât programe de studii universitare dedicate ingineriei materialelor (Știința materialelor și Informatică aplicată în ingineria materialelor - Universitatea "Dunărea de Jos" Galați), cât și companii care activează în domeniul materialelor avansate. De exemplu, Ceprohart SA Are experiența în servicii de cercetare - dezvoltare calificate pentru industria de celuloză și hârtie și pentru alte domenii conexe. Produce și comercializează sortimente papetare cu utilizări speciale: plăci filtrante pentru lichide alimentare, hârtii securizate pentru documente de valoare, hârtie pentru ambalaj alimentar, hârtie de filtru calitativă, hârtii electroizolante, hârtii și cartoane speciale pentru copiere și imprimare.

Având în vedere aceste realități, TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate a fost propus ca domeniu de specializare inteligentă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud - Est deoarece:

- Industria TIC este un etalon al creșterii economice în România, reprezentând 6 - 7% din PIB;

- Valoarea adăugată a sectorului este superioară altor sectoare economice și cu un mare potențial de export;
- România se situează pe primul loc în UE în ceea ce privește utilizarea serviciilor în bandă largă cu acces ultrarapid;
- Dezvoltarea Parcului de Software Galați;
- Existența în regiune a unor centre de educație și formare cu tradiție în domeniul tehnologiei informației;
- Forță de muncă în domeniu cu potențial înalt de specializare.

Pentru a dezvolta domeniile TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate la nivelul regiunii putem avea diverse direcții de inovare și specializare inteligentă:

- Dezvoltarea de softuri educaționale destinate diverselor niveluri de educație;
- Proiecte de informatizare și flux al documentelor pentru orașe inteligente;
- Interconectarea pe cadru de interoperabilitate a bazelor de date din instituții;
- Integrarea și implementarea unui sistem de telecomunicații în domeniul transporturilor navale;
- Programe de informarea continuă a utilizatorilor de servicii de internet cu privire la atacurile cibernetice;
- Programe de conștientizare a beneficiilor adoptării soluțiilor tip SMART în comunitate și plus valoarea adusă de acestea (SMART city solutions, SMART education, SMART government);
- Implementarea unor softuri specializate domeniului agricol, industriei alimentare, industriei navale, industriei confecțiilor etc.

1.4 Analiza SWOT

Conceptul de specializare inteligentă a fost implementat de către Comisia Europeană în cadrul politicii de coeziune, reprezentând o cerință principală în acordarea fondurilor structurale după anul 2014. Fundamentarea și utilizarea unei strategii de specializare inteligentă la nivelul unui teritoriu reprezintă o componentă-cheie în vederea identificării și realizării unor investiții cu un impact eficient și eficace, în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării. Obiectivul principal al strategiilor de inovare este de a îmbunătăți performanțele economice ale statelor, prin sprijinirea activităților de la nivel local cu potențial de dezvoltare.

O strategie inteligentă presupune cunoașterea punctelor forte și slabe care definesc un teritoriu, o bună guvernare și îndreptarea eforturilor într-o direcție comună a tuturor părților implicate sau interesate. Analiza SWOT reprezintă instrumentul de stabilire a punctelor slabe și tari ale unei regiuni, precum și a oportunităților și dificultăților cu care aceasta se confruntă. Aceasta are rolul de a crea o viziune clară asupra elementelor cu potențial de valorificare și dispunerea acestora sub formă de priorități.

Elaborarea analizei SWOT reprezintă următoarea etapă esențială în cadrul strategiei de specializare inteligentă, efectuată după analiza contextului actual al teritoriului vizat, necesară fundamentării unui plan bine stabilit al investițiile viitoare din domeniul cercetării, dezvoltării și inovării.

<u>Puncte tari:</u>	<u>Puncte slabe:</u>
• Evoluția PIB/regional în orizontul de timp analizat prezintă o creștere de aproximativ 24% între anii 2010 și 2015. • Ponderea investițiilor brute în servicii a crescut în perioada 2010-2015 la nivelul regiunii. • Deși trendul este unul descendent atât la nivel european, cât și național, procentul din PIB destinat investițiilor este mai mare în România decât media europeană. • Potențialul crescut de specializare al Regiunii Sud-Est în domeniul Comerțului cu ridicata și cu amanuntul; repararea	• Rată redusă de ocupare a resurselor umane (62,8%) comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare (locul șase din opt). • Înregistrarea unei rate crescute a șomajului în Regiunea Sud-Est. • Regiunea Sud-Est înregistrează un câștig salarial nominal mediu net lunar relativ redus, comparativ cu alte regiuni din țară (penultimul loc la nivel național în anul 2015 - 1.600 lei). • Număr aflat în creștere, dar redus, al întreprinderilor inovatoare. • Ponderea investițiilor brute în industrie a scăzut.

autovehiculelor și motocicletelor, indicele utilității globale calculat pentru perioada 2011 - 2015 crescând de la 3,54 la 4,17. • Creșterea nivelului cheltuielilor totale din activitatea de cercetare - dezvoltare în județele Constanța, Galați și Tulcea în anul 2015. • Creșterea numărului de cercetători în perioada 2010 - 2015 de la 1302 cercetători la 1364. • Existența a 3 institute naționale de cercetare-dezvoltare cu obiect de activitate legat de cercetarea ecosistemelor marine, ecologie, gestionarea resurselor, geofizica și geoecologia marină. • Prezența a 7 instituții de învățământ superior în regiune. • Funcționarea unui număr semnificativ de stațiuni de cercetare-dezvoltare în agricultură și piscicultură. • Activitățile de cercetare-dezvoltare derulate de societăți comerciale cu capital privat. • Existența unui centru de informare tehnologică în județul Tulcea, în domeniul mediului, turismului și dezvoltării durabile. • Existența și funcționarea a 12 clustere în Regiunea Sud - Est. • Numărul în continuă creștere al cererilor de brevet de invenție depuse de solicitanți români din județul Buzău în anul 2015 la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România. • Creșterea volumului exporturilor în județele Tulcea și Vrancea între anii 2011 - 2015 • Buzău are o balanță comercială excendentară pentru toți anii analizați (2011 - 2015).	• Sold deficitar al balanței comerciale pentru aproape toate județele regiunii, mai puțin Constanța ,care a prezentat doar într-un singur an sold deficitar, și Buzău. • Numai două județe din Regiunea Sud-Est - Constanța și Galați - depășesc media pe țară în ceea ce privește valoarea indicelui de potențial competitiv, având ca principale ramuri construcția de nave și respectiv siderurgia. • Potențialul scăzut de specializare al Regiunii Sud - Est în domeniul Activități de spectacole, culturale și recreative, Tranzacții imobiliare, Intermedieri financiare și asigurări; • Regiunea Sud - Est a realizat cel mai mic procent al cheltuielilor cu cercetarea - dezvoltarea din țară, ca procent din PIB, în anul 2014 acest procent fiind de doar 0,06%; • Reducerea numărului personalului angajat în activități de cercetare - dezvoltare de la 996 persoane în 2010 la 797 persoane în anul 2014; • Unitățile locale ce desfășurau activități de cercetare-dezvoltare și inovare în 2014 în Regiunea Sud-Est reprezentau doar 3,27%, cel mai mic procent de la nivel național. • Regiunea Sud-Est se află în categoria regiunilor inovatoare de nivel scăzut • Scăderea numărului întreprinderilor inovatoare de la 1108 în anul 2012 la doar 560 în anul 2014. • Numărul mic al cererilor de brevete de invenție înregistrat anual la European Patent Office. • Județul Brăila are o balanță comercială deficitară pentru toți anii analizați (2011 - 2015). • Poziționarea României pe ultimul loc în clasamentul țărilor membre ale Uniunii
---	---

• Indicatorul RXA > 1 în cazul categoriilor de produse: 01. Animale vii; 14. Materiale pentru împletit; 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale; 23. Reziduuri ale industriei alimentare; 55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue; 27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare; 37. Produse fotografice sau cinematografice; 72. Fontă, fier și oțel. • Potențialul în creștere al inovării sociale în Regiunea Sud-Est. • Industrie diversificată la nivel regional. • Potențialul ridicat de dezvoltare de care dispune regiunea Sud-Est. • Implementarea unor proiecte de dezvoltare regională precum: ARISE, ERIK ACTION; BORDWIIS+, IN-EUR. • Parteneriatele transnaționale dezvoltate în cadrul unor proiecte cu finanțare europeană. • Regiunea Sud-Est prezintă cel mai mare număr de salariați în ramura industriei "distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare".	Europene, în funcție de calitatea guvernării regionale. • Calitatea redusă a guvernării existente la nivelul Regiunii Sud-Est, conform clasamentului regiunilor țărilor din Uniunea Europeană. • Gradul redus de absorbție a fondurilor europene la nivelul României și al Regiunii Sud-Est. • Număr redus de surse de informații privind calitatea guvernării regionale în România.
<u>Oportunități:</u> • Implementarea Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020. • Existența fondurilor nerambursabile prin intermediul POR 2014-2020, pentru sporirea competitivității IMM-urilor și prin intermediul PNDR, pentru creșterea competitivității sectorului agricol. • Oportunități de finanțare existente în vederea îmbunătățirii transferului tehnologic prin Programul Operațional Regional 2014 - 2020, Axa prioritară nr. 1.	<u>Amenințări:</u> • Grad crescut de specializare al altor regiuni (Centru, București - Ilfov, Nord - Vest) în domenii competitive la nivel național și internațional. • Emigrarea unui număr foarte mare de cercetători la nivel național; • Sporirea problemelor economice și a celor sociale legate de sărăcie în zonele mai puțin dezvoltate din Regiunea Sud-Est. • Existența unui număr redus de surse de finanțare care să susțină specializarea inteligentă și implicit activitățile inovative în economia regiunii.

• Existența unor finanțări nerambursabile prin intermediul Programului Operațional Competitivitate 2014 - 2020 - Axa prioritară 1. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor. • La nivel județean cel mai mare număr de absolvenți la nivel preuniversitar se înregistrează în Constanța, urmat de Galați, pe ultimul loc fiind Tulcea. • Existența centrelor universitare Constanța și Galați în regiune. • Prezența clusterelor industriale, în special pentru industriile tradiționale ale regiunii. • Existența unor programe naționale de finanțare a activităților de cercetare - dezvoltare care se vor lansa în intervalul 2017 - 2020. • Sursele de finanțare externă a activităților de cercetare-dezvoltare și inovare. • Guvernarea printr-o implicare mai mare a IMM-urilor și mediului educațional în procesul de dezvoltare regională a Regiunii Sud-Est în contextul strategiei de specializare inteligentă. • Potențialul mare de dezvoltare regională prin inovare a regiunii Sud-Est. • Existența oportunităților de dezvoltare transfrontalieră.	• Reticența mediului privat față de investițiile în activități de cercetare - dezvoltare și inovare. • Birocrația din administrația publică locală. • Legislația nefavorabilă dezvoltării unor activități de cercetare-dezvoltare și inovare. • Existența rețelelor informale.
---	--

1.5. Concluziile analizei

Analiza detaliată din punct de vedere calitativ și cantitativ a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est relevă o evoluție preponderent pozitivă a acesteia, situată însă sub media națională. Astfel, din analiza unor indicatori se observă faptul că regiunea are potențial de dezvoltare economico-socială în următorii ani, însă toți actorii implicați trebuie să facă eforturi consistente.

Valoarea Produsului Intern Brut (PIB) a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, exprimată în milioane lei, era de 75.239,3 milioane lei în 2014, ceea ce reprezintă doar 11,26% din PIB-ul României și aproximativ 0,12% din PIB al UE 28. Deși pe un trend ascendent, PIB-ul regiunii este în continuare foarte mic și mult sub alte regiuni naționale. În ceea ce privește PIB/locuitor, valoarea sa aferentă Regiunii Sud-Est se clasează la 88,8% din valoarea medie națională a PIB/locuitor. Pe tot orizontul de timp analizat ponderea VAB regional în VAB național s-a menținut relativ constantă, în jur de 11%, deși tendința indicatorului este una crescătoare.

Rata de ocupare la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est a păstrat același trend ascendent în perioada 2010-2015. Județul cu cea mai ridicată rată de ocupare înregistrată la nivelul anului 2015 este județul Vrancea (68,1%), iar cea mai mică rată de ocupare la nivelul regiunii este înregistrată la nivelul județului Galați (54,7%). De asemenea, este de remarcat creșterea considerabilă a acestui indicator în județele Tulcea, Vrancea și Brăila. La nivelul Regiunii Sud-Est, județul Constanța înregistra în anul 2015 cea mai mică rată a șomajului comparativ cu celelalte județe ale regiunii de doar 3,6%, situându-se astfel sub media națională. La polul opus, județele cu cea mai mare rată a șomajului din regiune sunt Buzău (10%) și Galați (9%).

Regiunea Sud-Est ocupa poziția a șaptea în clasamentul național al populației active civile, cu o valoare de 1.037,9 mii persoane în anul 2015, fiind superior ierarhică doar Regiunii Sud-Vest Oltenia, care înregistra valoarea de 858 mii persoane.

În ceea ce privește numărul unităților locale active, Regiunea Sud-Est se clasează pe locul patru între regiuni, cu un număr total de 59.845 de unități locale active. În anul 2015, unitățile locale active din Regiunea Sud-Est ating cea mai mare valoare în județul Constanța (21.311), acesta fiind urmat de județul Galați, cu un număr de 11.834 unități locale active. Din analiza efectuată, reiese faptul că domeniile de activitate la nivelul cărora se regăsesc cele mai multe unități locale active în anul 2015 în Regiunea Sud-Est sunt: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (22.529), Industria prelucrătoare (5.509) și Transport și depozitare (5.405).

Analizând situația numărului mediu de salariați pe regiuni de dezvoltare, la nivelul Regiunii Sud-Est se poate remarca o îmbunătățire a valorii numărului mediu de salariați începând cu anul 2013, după ce acesta cunoscuse o perioadă de fluctuații între anii 2010 și 2012. În anul 2015 numărul mediu de salariați la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est era de 509.582, aceasta ocupând poziția șase la nivel național și reprezentând 11,05% din numărul mediu total de salariați din România.

În anul 2015, valoarea salariului mediu lunar net a Regiunii Sud-Est se situează la 86% din salariul mediu lunar net înregistrat la nivel național pentru anul 2015, fapt ce clasează Regiunea Sud-Est sub media națională. Regiunea Sud-Est avea în 2015 un salariu mediu net de doar 1600 de lei.

Investițiile străine directe sunt un indicator extrem de important la nivelul unei regiuni. În ceea ce privește Regiunea Sud-Est, ponderea ISD a scăzut de-a lungul perioadei analizate, de la 6,26% în 2010 la 5,89% în 2015. Printre motivele cele mai des exprimate sunt lipsa infrastructurii de transport, lipsa unor facilități fiscale relevante și birocrăția.

În ceea ce privește soldul balanței comerciale în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, din analiza datelor rezultă că Brăila are o balanță comercială deficitară pentru toți anii analizați, Buzău se află într-o situație diametral opusă, balanța sa comercială fiind excedentară, Județul Constanța înregistrează doar în anul 2012 o balanță comercială deficitară, Galați și Tulcea au un sold excedentar al balanței comerciale doar în anul 2013, Vrancea prezintă un singur an un sold excedentar și anume în 2013.

La nivelul anului 2016, Regiunea Sud-Est înregistrează avantaje comparative pe următoarele grupe de produse conform Nomenclatorului Combinat (NC): 01. Animale vii; 02. Carne și măruntaie comestibile; 03. Pește și crustacee; 08. Fructe comestibile; 10. Cereale; 11. Produse ale industriei morăritului; 12. Seminte și fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale; 14. Materiale pentru împletit; 15. Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale; 18. Cacao și preparate din cacao; 23. Reziduuri ale industriei alimentare; 25. Sare; sulf, pietre; ipsos, var și ciment; 27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase; 28. Produse chimice anorganice; 37. Produse fotografice sau cinematografice; 39. Materiale plastice și articole din material plastic; 43. Blănuri și articole din blană; 51. Lână; 55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue; 62. Articole și accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau croșetate; 70. Sticlă și articole din sticlă; 72. Fontă, fier și oțel; 79. Zinc și articole din zinc; 83. Articole diverse din metale comune; 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, potențialul de creștere economică bazat pe activitatea de cercetare-dezvoltare a fost identificat prin analizarea mărimii și dinamicii cheltuielilor de cercetare-

dezvoltare, a situației întreprinderilor care derulează activități de cercetare și dezvoltare și a personalului care există în regiune și care este implicat în activități de cercetare.

Regiunea Sud-Est a realizat cel mai mic procent al cheltuielilor cu cercetarea-dezvoltarea din România, în anul 2014 acest procent fiind de doar 0,06%, iar la nivel european doar regiunea Ciudad Autónoma de Ceuta (ES) (0,06%) declarând un procent la fel de mic. Din analiza volumului cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe județele Regiunii Sud-Est, se poate observa că județele cu un volum mai mare al cheltuielilor cu CD sunt Constanța, Galați și Tulcea. Vrancea este județul care înregistrează cele mai mici cheltuieli cu activitatea de cercetare-dezvoltare. În județul Galați, comparativ cu anul 2010, cheltuielile cu activitatea de CD au scăzut dramatic, de la 38.196 mii lei în anul 2010 la doar 8.443 mii lei în anul 2015. În Regiunea Sud-Est, numărul personalului angajat în activități de cercetare-dezvoltare s-a redus de la 996 persoane în 2010 la 797 persoane în anul 2014.

Analizând situația județelor din Regiunea Sud-Est, se observă că cel mai mare număr de cercetători la nivelul anului 2015 se înregistra în județul Constanța (815 persoane), urmat de județul Galați (413 persoane) și Tulcea (74 de persoane). În județele Brăila, Buzău și Vrancea, numărul de cercetători este semnificativ mai mic nefiind nici centre universitare.

La nivelul Regiunii Sud-Est, în anul 2014, 26 de unități locale desfășurau activități de cercetare-dezvoltare și inovare, reprezentând doar 3,27% din numărul total înregistrat la nivel național. Regiunea Sud-Est este astfel ultima regiune la nivel național ca număr de unități CDI.

Potrivit Tabloului de bord³⁸ privind inovarea regională 2016 realizat de Comisia Europeană toate regiunile de dezvoltare din România se află în categoria inovatori regionali de nivel scăzut, fapt determinat de un număr scăzut de unități de cercetare, dezvoltare și inovare, de resursele financiare extrem de reduse dedicate inovării, de politici de inovare inconsecvente și număr mic de personal implicat în activități de cercetare-dezvoltare și inovare.

Regiunea Sud-Est este o regiune cu un grad de inovare scăzut. Conform Regional Innovation Scoreboard 2016, performanța inovării din regiune a scăzut cu 9% în comparație cu anul 2014. În Regiunea Sud-Est, numărul întreprinderilor inovatoare a scăzut de la 1108 în anul 2012 la doar 560 în anul 2014. Scăderea numărului întreprinderilor inovatoare în perioada analizată poate fi determinată

³⁸ Studiu realizat de Comisia Europeană ce oferă o analiză comparativă a performanței inovării în țările UE.

de lipsa posibilităților de finanțare prin fonduri nerambursabile de după anul 2013 dar și de mediul economic instabil care nu încurajează activități de inovare sustenabile.

În Regiunea Sud-Est, există două centre de informare tehnologică, unul în județul Constanța, în domeniul agro-alimenar și energii regenerabile și cel de-al doilea în județul Tulcea, în domeniul mediului, turismului și dezvoltării durabile. De asemenea există 12 clustere, 2 parcuri industriale și unul de software.

În Regiunea Sud-Est au fost înregistrate 0,855 cereri de brevete de invenție la European Patent Office per milion de locuitori. În ceea ce privește numărul cererilor de brevet de invenție depuse de solicitanți români la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România, în 2015 au fost depuse un număr total de 980 de cereri. Dintre acestea, doar 15,6% erau înregistrate în Regiunea Sud-Est, cele mai multe fiind în județul Buzău.

Prelucrarea datelor disponibile cu privire la activitățile economiei naționale pentru perioada 2011-2015 în Regiunea Sud-Est, relevă o serie de tendințe în potențialul de specializare al regiunii. În plan regional, în toți cei 5 ani analizați există câteva activități economice care domină activitatea unităților active din regiune, astfel: Industria prelucrătoare, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Agricultură, silvicultură și pescuitul, Transportul și depozitarea, Construcțiile, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare.

Exercițiul de tip benchmarking realizat la nivelul studiului furnizează o serie de constatări relevante în raport cu activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare din Regiunea Sud Est:

- Regiunea Sud Est are o performanță mai bună comparativ cu regiunile incluse în analiză (cu excepția Țării Galilor) în raport cu cheltuielilor non-CDI și inovarea la nivel intern în rândul IMM-urilor.
- Performanțe similare cu cele ale regiunilor incluse în analiză sunt cele referitoare la cooperarea dintre IMM-uri inovative și accesarea fondurilor Horizon 2020.
- Performanțe mai reduse ale Regiunii Sud-Est comparativ cu regiunile analizate sunt înregistrate în raport cu fondurile dedicate activităților CDI (publice și, în special, private) și cu alocarea fondurilor FESI pentru CDI, această ultimă constatare fiind validă și pentru celelalte regiuni din România incluse în analiza benchmarking.

Este relevant de subliniat că din analiza unui număr semnificativ de indicatori economico - sociali, județul Constanța se evidențiază printr-o dezvoltare superioară altor județe din regiune. Acest fapt

este direct corelat cu infrastructura de transport mult mai dezvoltată din acest județ, dar și cu faptul că orașul Constanța este un centru economic și turistic important al României și a beneficiat de investiții consistente în ultimii ani. Mai mult, portul Constanța este cel mai mare port din România, iar orașul este și un centru universitar important.

Analiza indicatorilor economico-sociali ne aduce în prim-plan o serie de domenii cu potențial de specializare inteligentă în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est. Aceste domenii au fost discutate și analizate în cadrul unor focus grupuri derulate la nivelul regiunii cu actori relevanți aparținând helixului cvadruplu: sectorul public, sectorul privat, ONG-uri și universități. Domeniile de specializare inteligentă propuse sunt:

- **Inginerie și transport naval:**
 - o Construcția și reparația de nave;
 - o Transport naval;
- **Industria confecțiilor;**
- **Industria agro-alimentară și pescuit;**
- **Biotehnologii:**
 - o Biotehnologii agro - alimentare;
 - o Biotehnologii de mediu;
- **Eco-tehnologii:**
 - o Tehnologii ecologice și eficiente energetic;
 - o Echipamente pentru producere de bioresurse;
- **Turism:**
 - o Turism tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc);
 - o Turism balnear;
 - o Turism de nișă.
- **TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.**

Aceste domenii de specializare au potențial de specializare inteligentă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est și pot deveni industrii în care regiunea poate stabili parteneriate pe termen lung, atât la nivel național, cât și internațional și poate avea un cuvânt de spus în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării.

Capitolul II. Guvernarea regională: asigurarea participării și a asumării

2.1. Particularități ale procesului de dezvoltare și guvernare regională în România

2.1.1. Strategia națională de dezvoltare regională a României

Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR) reprezintă viziunea Guvernului României privind dezvoltarea regională, prin care se stabilesc prioritățile de dezvoltare ale regiunilor, precum și relațiile instituționale care să faciliteze corelarea cu strategiile sectoriale.

Politica regională în România se implementează pe regiuni de dezvoltare, formate din grupări de județe, constituite prin asocierea voluntară a acestora pe bază de convenție semnată de reprezentanții consiliilor județene și, respectiv, ai Consiliului General al Municipiului București.

Cele opt regiuni de dezvoltare, create conform Legii dezvoltării regionale nr. 151/1998 (modificată prin Legea nr. 315/2004), sunt prezentate în tabelul următor.

Tabel nr. 24 Regiunile de dezvoltare din România

RO11	Nord-Vest	Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Sălaj, Satu-Mare
RO12	Centru	Alba, Sibiu, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș
RO21	Nord-Est	Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui
RO22	Sud-Est	Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea, Vrancea
RO31	Sud Muntenia	Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova, Teleorman
RO32	București-Ilfov	Municipiul București, județul Ilfov
RO41	Sud-Vest Oltenia	Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vâlcea
RO42	Vest	Arad, Caraș-Severin, Hunedoara, Timiș

Conform Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională, obiectivul general îl constituie îmbunătățirea continuă a calității vieții, prin asigurarea bunăstării, protecției mediului și coeziunii economice și sociale pentru comunități sustenabile capabile să gestioneze resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare și dezvoltare echilibrată economică și socială al regiunilor.

Pentru perioada 2014-2020, Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională își propune armonizarea politicilor și strategiilor existente în diferitele domenii la nivel regional.

O altă componentă importantă a calității vieții și inclusiv a strategiei de dezvoltare regională o reprezintă măsurile de îmbunătățire a infrastructurii educaționale, de sănătate și de asistență socială, care completează măsurile și investițiile în resurse umane. Dimensiunea regională a acestor măsuri va permite luarea în considerare a nevoilor speciale ale anumitor zone și menținerea investițiilor în cele trei tipuri de infrastructuri la un nivel rezonabil și echilibrat, în toată țara, astfel încât să se diminueze diferențele dintre regiuni din acest punct de vedere sau să se poată păstra actualele niveluri relativ apropiate de calificare a populației și de pregătire în general a capitalului uman în regiuni.

Strategia națională de dezvoltare regională are ca prioritate îmbunătățirea generală a mediului de afaceri, prin încurajarea măsurilor de inovare și competitivitate. Investițiile trebuie concentrate în domeniile în care acestea sunt realmente necesare și pot contribui la diminuarea eșecurilor pieței.

Dezvoltarea infrastructurii specifice inovării și cercetării și stimularea competitivității IMM-urilor reprezintă măsuri esențiale la nivel regional, deoarece aceste entități economice acționează ca adevărate motoare ale creșterii economice la nivel regional și local.

2.1.2. Programul Operațional Regional - principalul instrument de implementare a politicii regionale

În România, politica regională reprezintă un efect al procesului de integrare în Uniunea Europeană, instrumentele sale specifice (legislative, instituționale, financiare etc.) aflându-se încă într-un proces de adaptare/modificare. Singura constantă a acestui proces o constituie, în fapt, cele opt regiuni de dezvoltare create în anul 1998 (Legea nr. 158/1998 modificată de Legea nr. 315/2004), care nu au un statut administrativ, ci mai degrabă unul de planificare și statistică, fiind orientate spre identificarea problemelor teritoriale, a anumitor categorii de probleme și acțiuni (diferențiate pe baza anumitor indicatori).

Obiectivul strategic al actualei politici regionale este cel de reducere a nivelului disparităților regionale, fapt ce implică acțiuni multiple (sectoriale) și zone-țintă (arii prioritare, zone de restructurare industrială cu potențial de creștere, poli de creștere, poli de dezvoltare, centre urbane etc.), fiecare din cele opt regiuni de dezvoltare (mai puțin București-Ilfov) având în componență astfel de zone.

Principalul instrument cu ajutorul căruia este implementată politica de dezvoltare regională la nivelul României îl reprezintă Programul Operațional Regional. Programul Operațional Regional (POR) 2014-

2020 este succesorul Programului Operațional Regional 2007-2013 și unul dintre programele prin care România va putea accesa fondurile europene structurale și de investiții provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020. Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, gestionat de Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene în calitate de Autoritate de Management, a fost adoptat de Comisia Europeană (CE) pe data de 23 iunie 2015.

Viziunea strategică privind nevoile de dezvoltare cărora trebuie să le răspundă POR 2014-2020 are la bază analiza situației economice și sociale a regiunilor României (în Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014-2020), care a dus la identificarea principalelor probleme:

- **Cercetare-dezvoltare și inovare:** transfer limitat al rezultatelor cercetării în piață și nivel scăzut de asimilare a inovării în firme,
- **IMM:** sector al IMM-urilor insuficient dezvoltat, cu impact negativ asupra competitivității economiilor regionale. Principalele puncte slabe ale sectorului IMM-urilor, în documentele de programare strategică națională, sunt:
 - gradul redus de cultură antreprenorială - reflectat prin densitatea relativ scăzută a afacerilor în toate regiunile,
 - reziliența scăzută a noilor afaceri - 2/3 dintre întreprinderile noi dispar de pe piață în primul an de viață.
- **Eficiență energetică:** consumuri energetice nesustenabile și potențial de economisire ridicat în infrastructurile publice, inclusiv clădiri publice și clădiri rezidențiale.
- **Mediu:** nivel de poluare ridicat în zonele urbane.
- **Dezvoltare urbană:** zone urbane degradate, vacante sau neutilizate corespunzător în orașele din România.
- **Resurse de patrimoniu:** resurse valoroase de patrimoniu cultural slab valorificate.
- **Turism:** potențial turistic valoros, echilibrat distribuit teritorial - alternativă pentru revigorarea zonelor mai puțin dezvoltate/izolate.
- **Infrastructură rutieră:** gradul scăzut de accesibilitate al anumitor zone ale țării, care are drept consecință o atractivitate scăzută și investiții extrem de reduse.
- **Infrastructura socială și pentru educație:** infrastructurile educaționale, de sănătate și de servicii sociale subdimensionate împiedică incluziunea socială și dezvoltarea capitalului uman.
- **Cadastru:** nivel scăzut al înregistrărilor cadastrale, care afectează implementarea politicilor privind dezvoltarea socio-economică a comunităților locale.

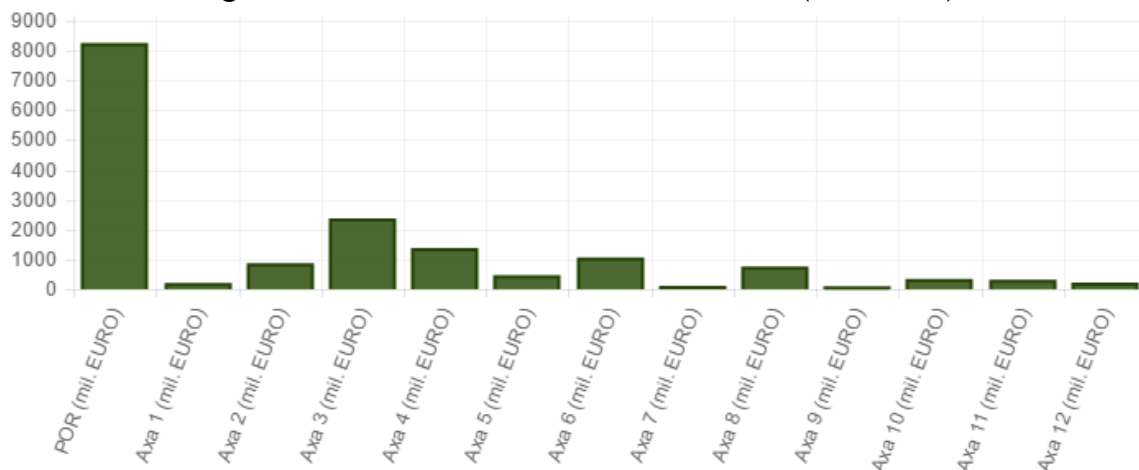
- Capacitate administrativă: nevoia întăririi capacității administrative a Autorității de Management a POR, a Organismelor de Implementare a POR și a beneficiarilor, pentru o bună implementare a POR.

Aceste direcții de acțiune au fost corelate cu direcțiile de acțiune strategică menționate de Comisia Europeană în ceea ce privește finanțarea din Fondurile Europene Structurale și de Investiții, prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională în perioada 2014-2020:

- Inovare și cercetare;
- Agenda digitală;
- Sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri);
- Economie cu emisii reduse de carbon.

POR 2014-2020 își propune ca obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Figura nr. 164 Stadiul alocări la nivelul POR (2014-2020)



Sursa: Ministerul Fondurilor Europene 2017

Aceste obiective sunt traduse în 11 axe prioritare (plus o axă de asistență tehnică), care au în total o alocare estimată de 8,25 miliarde euro, din care 6,7 miliarde de euro reprezintă sprijinul UE, prin

Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), iar 1,5 miliarde de euro - contribuția națională:

- Axa prioritară 1: Promovarea transferului tehnologic - 206,51 milioane euro;
- Axa prioritară 2: Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii - 877,11 milioane euro;
- Axa prioritară 3: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon - 2374,57 milioane euro;
- Axa prioritară 4: Sprijinirea dezvoltării urbane durabile 1386,86 milioane euro;
- Axa prioritară 5: Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural - 466,5 milioane euro;
- Axa prioritară 6: Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională - 1068,37 milioane euro;
- Axa prioritară 7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului - 118,9 milioane euro;
- Axa prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale - 764,45 milioane euro;
- Axa prioritară 9: Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban - 101,41 milioane euro;
- Axa prioritară 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale - 352,19 milioane euro;
- Axa prioritară 11: Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară - 312,89 milioane euro;
- Axa prioritară 12: Asistență tehnică - 221,28 milioane euro.

2.1.3. Partenerii instituționali implicați în procesul de guvernare regională

La nivel național, principalii parteneri instituționali, care funcționează ca structuri decizionale și administrative și care au responsabilități directe în procesul de dezvoltare regională sunt Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene și Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională.

Rolul Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, în procesul de dezvoltare regională a țării, poate fi sintetizat astfel:

- elaborează proiectul Planului Național de Dezvoltare pe care îl supune spre aprobare Guvernului;
- asigură coordonarea implementării politicii naționale de dezvoltare pe ansamblul țării, pe

regiuni și zone;

- urmărește realizarea obiectivelor de coeziune economică și socială, în scopul diminuării decalajelor în dezvoltarea regiunilor și zonelor țării, al întăririi capacității competitive a fiecărei regiuni;
- colaborează cu Ministerul Afacerilor Externe în realizarea obiectivelor de cooperare externă a regiunilor de dezvoltare de tip transfrontalier, interregional sau la nivelul euroregiunilor;
- analizează și propune Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională înființarea programelor și proiectelor de dezvoltare regională; elaborează programe de sprijin al regiunilor, pentru a dobândi mijloacele necesare în vederea restructurării economiilor regionale;
- elaborează criteriile, prioritățile și procedurile necesare în vederea finanțării programelor și proiectelor de dezvoltare regională; elaborează programe de sprijin al regiunilor, pentru a dobândi mijloacele necesare în vederea restructurării economiilor regionale;
- elaborează criteriile, prioritățile și procedurile necesare în vederea finanțării programelor și proiectelor în domeniul său de activitate - supuse spre aprobare Guvernului programele pentru zonele economice cu statut special - zone defavorizate, parcuri industriale, etc.

Între principalele responsabilități și atribuții ale **Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională**, pot fi menționate:

- avizează politicile și strategia națională pentru dezvoltare regională, precum și Planul Național de Dezvoltare, care conține prioritățile și măsurile multianuale de finanțare a obiectivelor naționale ale coeziunii economice și sociale;
- aprobă criteriile și prioritățile privind utilizarea Fondului Național pentru Dezvoltare regională;
- prezintă Guvernului, spre aprobare, programele prioritare finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională;
- analizează utilizarea fondurilor alocate Agențiilor pentru Dezvoltare Regională din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, pe baza rapoartelor de monitorizare elaborate și transmise de către consiliile pentru dezvoltare regională;
- propune modul de utilizare a fondurilor de preaderare pentru dezvoltarea regională alocate României de către Uniunea Europeană în perioada de preaderare;

- urmărește realizarea obiectivelor dezvoltării regionale, inclusiv în cadrul activităților de cooperare externă a regiunilor de dezvoltare, de tip transfrontalier, interregional, la nivelul euroregiunilor;
- avizează proiectele propuse de Agențiile pentru Dezvoltare Regională și aprobate de Consiliul pentru Dezvoltare Regională pentru finanțarea acestora din programele de dezvoltare regională, în cazul licitațiilor de proiecte organizate la nivel regional;
- aprobă proiectele propuse de Agențiile pentru Dezvoltare Regională și aprobate de consiliul pentru dezvoltare regională, pentru finanțarea acestora din programele de dezvoltare regională, în cazul licitațiilor de proiecte organizate la nivel național;

La nivel regional, politica de dezvoltare regională este implementată prin intermediul celor opt Consilii pentru Dezvoltare Regională și cele opt Agenții de Dezvoltare Regională.

Consiliile pentru Dezvoltare Regională sunt structuri deliberative alcătuite din:

- președinții consiliilor județene din regiune;
- un reprezentant al consiliilor locale municipale din fiecare județ al regiunii;
- un reprezentant al consiliilor locale orașenești din fiecare județ al regiunii;
- un reprezentant al consiliilor locale comunale din fiecare județ al regiunii.

Conform legii, cele mai importante atribuții ale Consiliilor pentru Dezvoltare Regională sunt următoarele:

- coordonează activitatea Agenției pentru Dezvoltare Regională, urmărește respectarea obiectivelor politicii de dezvoltare regională și asigură un tratament egal și corect față de toate județele care alcatuiesc regiunea;
- analizează și aprobă strategia de dezvoltare regională;
- analizează și aprobă criteriile și prioritățile de selectare a proiectelor de dezvoltare regională precum și alocarea și destinațiile resurselor provenite din Fondul pentru Dezvoltare Regională;
- analizează și aprobă proiectele de dezvoltare regională propuse de Agenția pentru Dezvoltare Regională;
- aprobă documentațiile elaborate în vederea obținerii statutului de "zonă defavorizată";
- analizează și aprobă propunerile Agenției pentru Dezvoltare Regională pentru constituirea Fondului pentru Dezvoltare Regională.

Din punct de vedere organizatoric, Consiliul pentru Dezvoltare Regională este condus de un

președinte și un vicepreședinte, funcții îndeplinite prin rotație pentru câte un mandat de un an de către reprezentanții județelor, desemnați de acestea. Președintele și vicepreședintele trebuie să reprezinte județe diferite.

Secretariatul Consiliului pentru Dezvoltare Regională este asigurat de Agenția pentru Dezvoltare Regională.

Agențiile de Dezvoltare Regională sunt organizații neguvernamentale, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care acționează în domeniul specific dezvoltării regionale. Agențiile se organizează și funcționează în condițiile legii dezvoltării regionale (151/1998) și ale statutului de organizare și funcționare, aprobat de Consiliul pentru Dezvoltare Regională. Atribuții principale ale agențiilor:

- elaborează și propune Consiliului pentru Dezvoltare Regională, spre aprobare, strategia de dezvoltare regională, programele de dezvoltare regională și planurile de gestionare a fondurilor;
- pune în aplicare programele de dezvoltare regională și planurile de gestionare a fondurilor, în conformitate cu hotărârile adoptate de Consiliul pentru Dezvoltare Regională, cu respectarea legislației în vigoare, și răspunde față de acesta pentru realizarea lor;
- identifică zonele defavorizate din cadrul regiunii de dezvoltare, împreună cu consiliile locale sau județene, după caz, și înaintează documentațiile necesare, aprobate, în prealabil, de Consiliul pentru dezvoltare regională, Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională;
- asigură asistență tehnică de specialitate, împreună cu consiliile locale sau județene, după caz, persoanelor fizice sau juridice, cu capital de stat sau privat, care investesc în zonele defavorizate;
- înaintează Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene propuneri de finanțare, din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, a proiectelor de dezvoltare aprobate;
- acționează pentru atragerea de surse financiare la Fondul pentru Dezvoltare Regională;
- gestionează Fondul pentru Dezvoltare Regională, în scopul realizării obiectivelor prevăute în programele de dezvoltare regională;
- răspunde față de Consiliul pentru dezvoltare regională și față de organele abilitate prin lege pentru corecta gestionare a fondurilor alocate.

Nivelul de dezvoltare economico-socială a unei regiuni este condiționat de evoluțiile înregistrate în mediul de afaceri, respectiv de puterea economico-financiară, de mărimea și obiectul de activitate al firmelor din regiune, dar și de de structura activităților desfășurate la nivelul regiunii. Una dintre cele mai eficiente modalități de eficientizare a activităților, având un impact major asupra dezvoltării regionale o constituie clusterelor.

Clusterelor reprezintă unul dintre conceptele cele mai populare de dezvoltare locală și regională fiind definite ca aglomerări geografice de companii interconectate, de furnizori de servicii specializați sau instituții asociate unui domeniu, prezente într-o anumită țară sau regiune. Principalul motiv al apariției clusterelor îl constituie nevoia de creștere a productivității care stă la baza competitivității dintre companii. Dezvoltarea lor constituie o prioritate și o direcție nouă în politica economică, axându-se pe eforturile anterioare în ceea ce privește stabilizarea macroeconomică, privatizarea, deschiderea pieței și reducerea costurilor care stau la baza unei afaceri.

În literatura de specialitate s-a exprimat punctul de vedere conform căruia clusterelor pot afecta concurența în trei moduri: în primul rând, prin creșterea productivității companiilor cu sediul în aceeași zonă; în al doilea rând, prin creșterea gradului de inovare a companiilor; al treilea mod este reprezentat de stimularea formării de noi întreprinderi în cadrul clusterului.

Proximitatea geografică, culturală și instituțională oferă companiilor posibilitatea de a dezvolta parteneriate, le asigură accesul la o mai bună informare, stimulente puternice și alte avantaje care sunt mai dificil de obținut în cazul în care s-ar afla la o distanță însemnată.

Clusterelor mai sunt denumite și „poli de competitivitate” și exprimă concentrarea întreprinderilor publice sau private, a centrelor de cercetare și a instituțiilor de învățământ din punct de vedere al poziției geografice. Ele sunt asociate sub forma unui parteneriat și sunt supuse unei strategii de dezvoltare comune. Clusterul este reglementat și de legislația din România: o grupare de producători, utilizatori și beneficiari în scopul punerii în aplicare a bunelor practici din Uniunea Europeană în vederea creșterii competitivității operatorilor economici.

Printre beneficiile clusterului se regăsesc:

- Nivelul competitivității crește pentru a face față noilor provocări economice.
- Crește productivitatea și rata ocupării forței de muncă din regiune, prin interconectarea de oameni, abilități, competențe și cunoștințe.
- Crește gradul de eficiență economică (este ușor să lucrezi într-o rețea cu clienții și furnizorii).

- Inovarea este stimulată: interacțiunea cu clienții creează idei noi și o mare presiune asupra inovării).
- Are loc o constrângere pentru IMM-uri din partea marilor companii.
- Se asigură capacitatea influențării profilurilor de învățământ pentru a corespunde nevoilor companiilor de resurse umane calificate.

În competiția globală pentru piețe, șansele succesului economic ale unei țări sau ale unui regiuni se bazează pe specializarea ofertei și concentrarea eforturilor de dezvoltare spre domenii-cheie, unde se dețin avantaje competitive, resurse și competențe. În această situație, la baza succesului se află „clusterelor inovative”, pentru că reprezintă o îmbinare de dinamism antreprenorial, legături strânse între actorii principali ai inovării - instituțiile și companiile ce dețin cunoștințe de top level.

Pentru economia locală, clusterelor pot crește nu numai competitivitatea, dar și venitul, pot oferi locuri de muncă de calitate, dezvolta investiții în cercetare și inovare și promova câștigători potențiali. Iar statul poate utiliza proiectele de finanțare mult mai eficient prin susținerea start-up-urilor, a companiilor inovatoare, poate implementa politici publice eficiente (pentru sănătate, educație, infrastructură etc.).

Programele românești de finanțare includ Cadrul Strategic Național de Referință, Strategia Națională de Cercetare Dezvoltare și Inovare 2007-2013, Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României, strategii pentru dezvoltarea regională.

UNIVERSITĂȚILE pot deveni actori cu un rol foarte important în procesul de dezvoltare regională a regiunii în care sunt amplasate, datorită nu numai proceselor educaționale la care participă diferite categorii socio-profesionale, ci mai ales datorită potențialului de cercetare de care acestea dispun. Condițiile de eligibilitate, know-how-ul de care dispun și oportunitățile de accesare a unor fonduri destinate cercetării, acordate prin intermediul unor programe de finanțare pe care alte tipuri de organizații/instituții nu le pot accesa, le oferă universităților un avantaj competitiv major în procesul de dezvoltare regională.

Localizarea universităților într-un anumit context spațial le permite acestora testarea anumitor teorii de dezvoltare și amenajare, participarea la dialogul intracomunitar, ca un partener care trebuie să fie ascultat prin relevanța soluțiilor ce le propune, atât pentru rezolvarea crizelor, cât și pentru atingerea anumitor ținte fixate de orașele sau regiunile în care acestea funcționează.

Conform raportului în care sunt prezentate rezultatele implementării proiectului *Cercetări privind implicarea universităților românești în restructurarea urbană și dezvoltarea regională* (2007 -2010),

nr. 91-028/2007, finanțat prin programul 4 *Parteneriate în domeniile prioritare 2007-2013*, evident că un spațiu relativ important este acordat modului de implicare a universităților în domeniul restructurării urbane.

Dezvoltarea regională se bazează pe o politică bine definită, pe un cadru instituțional și pe instrumente operaționale, ceea ce face ca o bună parte a fondurilor europene să fie direcționate spre acest obiectiv.

Structurarea învățământului superior românesc pe trei cicluri principale se bazează pe reorganizarea conținutului programelor de studii, prin identificarea și definirea cunoștințelor generale, respectiv a competențelor, precum școlile profesionale specifice, pentru a răspunde cerințelor pieței muncii. Studiile de specialitate scot în evidență un prim factor de distorsiune: concentrarea cu precădere a infrastructurii universitare în nouă centre universitare, care dețin peste $\frac{3}{4}$ din numărul total al studenților și al cadrelor didactice. Bucureștiul deține de trei ori mai mulți studenți decât ponderea care i-ar reveni, având în vedere că deține sub 10% din populația totală a țării. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că în București există un potențial foarte ridicat de instruire și că, de regulă, capitalele au funcții de reprezentare, chiar în domeniul cercetării sau universitar, ce depășesc limitele naționale, motiv pentru care putem afirma că această pondere nu pare extrem de exagerată. Oricum, tendința ultimilor 15 ani este cea de scădere a ponderii, de la aproximativ 38% la circa 32%.

Creșterea gradului de implicare a universităților în procesele de dezvoltare regională se poate realiza prin punerea în practică a unor măsuri, ca de exemplu:

- Sprijinirea universităților de Cercetare-Dezvoltare-Inovare și implicarea lor în crearea și dezvoltarea clusterelor regionale, naționale și transnaționale;
- Participarea activă a universităților la fundamentarea, evaluarea și implementarea strategiilor regionale de dezvoltare sustenabilă și de inovare;
- sprijinirea universităților pentru creșterea responsabilității lor sociale la nivel regional și local.

Principalele avantaje ale implicării universităților în procesul de dezvoltare regională, pot fi sintetizate astfel:

- Crearea unor condiții corespunzătoare pentru utilizarea practică a rezultatelor cercetării științifice obținute în universități;
- O mai bună valorificare a potențialul uman;
- Creșterea vizibilității universităților în ceea ce privește activitatea de cercetare;
- Sprijină regiunile în dezvoltarea de tehnologii indigene și în valorizarea superioară a acestora;

- Dezvoltarea unor noi oportunități pentru mediul de afaceri;
- Crește implicarea stake-holderilor locali în transferul tehnologic al rezultatelor cercetării;
- Impulsionează atât cercetarea fundamentală, cât și pe cea aplicativă;
- Contribuie la îmbunătățirea performanțelor profesorilor și a calității informațiilor pe care le transmit studenților;
- Creșterea competitivității învățământului superior românesc pe plan internațional;
- Asigură corelarea mai bună în curricula universitară a aspectelor teoretice cu cele practice;
- Devine vizibil rolul tot mai activ al universităților în dezvoltarea comunităților regionale / locale;
- Asigură o mai bună interacțiune cu mediul economic;
- Contribuie substanțial la îmbunătățirea și diversificarea programelor de practică studentască;
- Favorizează colaborarea cu mediul privat în vederea stimulării transferului tehnologic;
- Asigură cadrul necesar pentru formarea universitară orientată spre cercetarea de vârf;
- Dezvoltarea unor centre de excelență în cercetare.

2.1.4. Guvernarea regională în contextul specializării inteligente

În noiembrie 2009, Comisia Europeană a publicat raportul "Cunoștințe pentru creștere", realizat de un grup consultativ de experți ai Uniunii Europene care au încercat să găsească o alternativă la politicile publice care au vizat răspândirea investițiilor publice în cunoaștere și inovare - cercetarea, educația, sprijinul public pentru cercetarea și dezvoltarea afacerilor etc. - destul de reduse în domeniile cercetării tehnologice, cum ar fi biotehnologia, TIC și nanotehnologia. De asemenea, raportul menționează faptul că guvernele naționale și, în special, cele regionale ar trebui să încurajeze investițiile în domenii care ar "completa alte active productive ale țării pentru a crea capacități interne viitoare și avantaj comparativ interregional". Această propunere strategică a fost concepută ca "specializare inteligentă" și s-a răspândit rapid, fiind adoptată în cadrul Agendei UE 2020, cu obiectivele sale de creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Într-adevăr, strategiile de cercetare și inovare pentru specializarea inteligentă (RIS3) sunt propuse ca o condiție ex-ante pentru viitoarele programe UE privind fondurile structurale în vederea concentrării resurselor asupra cercetării și inovării pentru a maximiza impactul fondurilor structurale. Cu toate acestea, problemele ridicate de specializarea inteligentă depășesc cu mult discuția în contextul UE. O serie de țări, în cadrul OCDE sau nu, se interesează acum de Specializarea inteligentă ca o modalitate de

a-și conduce economiile în afara crizei, prin mobilizarea dinamismului regional în dezvoltarea economică inovată și bazată pe cunoaștere.

Deși inițial relativ simplu ca și concept - concentrarea resurselor publice în investițiile bazate pe cunoaștere asupra unor activități specifice, pentru a consolida avantajul comparativ în domenii existente sau noi - implicațiile conceptuale și strategice ale specializării inteligente sunt mult mai complexe și depășesc trei arii distincte:

- rolul fundamental al specializării științifice, tehnologice și economice în dezvoltarea avantajului comparativ și, în general, în stimularea creșterii economice;
- informațiile privind politicile pentru identificarea domeniilor avantajului comparativ și prezent și viitor;
- aranjamentele de guvernanță care dau un rol esențial regiunilor, părților interesate din sectorul privat și antreprenorilor în procesul de traducere a strategiilor de specializare în rezultatele economice și sociale.

În acest sens, specializarea inteligentă este un cadru de politică regională pentru o creștere bazată pe inovare. Acestea fiind spuse, multe dintre elementele de bază ale abordării specializării inteligente nu sunt noi și au făcut parte dintr-o discuție mai largă privind inovarea, politicile industriale și dezvoltarea economică regională de mai mult timp.

Ceea ce distinge specializarea inteligentă de politicile tradiționale industriale și de inovare este în principal procesul definit ca "descoperire antreprenorială" - un proces interactiv în care forțele pieței și sectorul privat descoperă și produc informații despre noi activități, iar guvernul evaluează rezultatele și desemnează instituțiile care trebuie să implementeze planurile de acțiune și strategiile. Prin urmare, strategiile de specializare inteligentă sunt mult mai ascendente decât politicile industriale tradiționale. În plus, accentul se pune pe "activitățile bazate pe cunoaștere", atât publice (de exemplu, educație, cercetare publică), cât și private, și nu pe anumite industrii. Această abordare mai amplă oferă mai multă marjă pentru ca piața să determine și să conducă la alegeri în aval. Totuși, operaționalizarea proceselor de inovare antreprenorială dintr-o perspectivă politică reprezintă o provocare majoră și necesită colectarea și analiza diverselor informații care sunt de multe ori deținute de antreprenori sau care sunt încorporate în firme și instituții publice. Stimulentele și instrumentele pentru dezvăluirea - pasivă sau activă - a acestor informații (de exemplu prin consultări cu părțile interesate, parteneriate public-privat, DPI) vor fi esențiale.

Ca și politica industrială tradițională, strategiile de specializare inteligentă au ca scop abordarea eșecurilor pieței/sistemelor și a coordonării. Dar politicile industriale tradiționale necesitau niveluri semnificative de informații pentru a justifica sprijinul pentru subvenții și exista tendința de a fi implementate în sectoare integrate vertical, cu paradigme tehnologice stabile. În schimb, specializarea inteligentă recunoaște lipsa informațiilor perfecte, nivelul de avansare a unei activități date și riscurile relative pentru politică. Se concentrează astfel pe sprijinirea antreprenorilor prin identificarea punctelor forte bazate pe cunoaștere la nivel regional și printr-o abordare mai exploratoare în care factorii de decizie publici ascultă semnalele pieței utilizând o serie de instrumente de evaluare (de exemplu, analiza SWOT, anchete) și mecanisme, precum parteneriatele public-privat.

În timp ce principiul central al conceptului de specializare inteligentă a fost rapid acceptat de comunitatea politică a UE, în special în vederea creșterii sinergiilor și a evitării dublei finanțări la nivel național și comunitar în domeniul cercetării și inovării, ideea implicită a specializării inteligente a amplificat preocupările specialiștilor în acest sens. Printre acestea se numără:

- **Beneficiarii fondurilor guvernamentale/de stat:** În acest caz trebuie analizat în ce măsură specializarea inteligentă determină guvernele să favorizeze anumite activități de cercetare și dezvoltare/tehnologie și inovare, în detrimentul unei alocări de resurse bazate pe piață? Într-adevăr, experiența cu politica industrială din țările OCDE a arătat că orice politică care implică "alegerea câștigătorilor", cum ar fi sprijinirea firmelor pentru a produce tehnologii de energie regenerabilă prin subvenții sau impozite, este dificil de pus în aplicare și ar genera cheltuieli foarte mari din punct de vedere social.
- **Efectele concurenței:** O altă preocupare importantă o reprezintă rețeta pentru o diviziune a muncii determinată de politica privind reducerea decalajelor între regiunile de vârf și regiunile rămase în urmă, datorită ipotezelor privind rolul tehnologiei în sectoare tradiționale sau de vârf. O politică care vizează cercetarea și dezvoltarea publică într-un domeniu, cum ar fi agricultura, poate adânci disparitățile interregionale prin reducerea competiției și a selecției bazate pe piață/performanță. Într-adevăr, o anumită "duplicare" este un efect secundar al concurenței și poate fi benefică din punct de vedere societal.
- **Diminuarea randamentelor:** O altă preocupare care rezultă din concentrarea investițiilor în cercetare și dezvoltare este aceea a "rentabilității în scădere" a cercetării și dezvoltării.

Pentru a atenua unele dintre preocupările legate de specializarea inteligentă, savanții și susținătorii politici subliniază faptul că este un cadru politic orientat pe verticală pentru stabilirea priorităților la nivel regional, care combină procesul de jos în sus și invers în stabilirea priorităților pentru investițiile publice în cunoaștere. De asemenea, acestea subliniază faptul că o specializare inteligentă depinde de politicile generale (de exemplu, concurența, politica comercială, politica pieței forței de muncă și educația și competențele) și politicile orizontale de inovare (de exemplu, creditele fiscale pentru cercetare și dezvoltare). Strategiile de acțiune pot fi aplicate în aceeași măsură pentru toate activitățile care se referă la diferite tipuri de sprijin pentru inovare, și care pot avea efecte în industrie, educație etc. O problemă importantă este apoi selectarea domeniilor relevante în care guvernul își va concentra eforturile.

Principiile generale ale unei strategii de specializare inteligentă în contextul dezvoltării și guvernării regionale pot fi rezumate astfel:

Concentrarea investițiilor publice în cercetare și dezvoltare și cunoașterea activităților specifice este esențială pentru regiunile/țările care nu sunt lideri în nici unul dintre domeniile științifice sau tehnologice majore. Politicile anterioare au avut tendința de a promova într-o măsură redusă "investițiile în cunoaștere" (de exemplu, învățământul superior și formarea profesională, cercetarea și dezvoltarea în sectorul public și privat), fără a avea un impact prea mare în nici un domeniu. Cu toate acestea, concentrarea în contextul specializării inteligente se referă la concentrarea investițiilor bazate pe cunoaștere asupra "activităților" - acele "funcții de afaceri" realizate de firme a căror activitate variază de la concepția unui produs până la utilizarea finală și dincolo de acesta (de exemplu, proiectarea, producția și sprijin pentru consumatorul final). Aceste activități (de exemplu, bunuri sau servicii) pot fi întreprinse de o singură firmă sau împărțite între diferite firme (furnizor) și concentrate într-o singură locație sau răspândite peste lanțuri de valori globale (OECD, 2013).

Specializarea inteligentă se bazează pe un proces de "descoperire antreprenorială", respectiv de identificare a unor domenii în care o țară sau o regiune excelează sau are potențialul de a excela în viitor. Acesta le va permite antreprenorilor care sunt capabili să combine cunoștințele necesare despre știință, tehnologie și inginerie cu cunoștințe despre creșterea pieței, având potențialul să identifice și să investească în cele mai promițătoare activități. În acest proces de învățare, antreprenorii trebuie să joace rolul de lider în descoperirea unor domenii promițătoare de specializare viitoare, deoarece este puțin probabil ca adaptările necesare pentru aptitudinile locale, materialele, condițiile de mediu și condițiile de acces pe piață să se bazeze pe cunoaștere și, în

schimb, va presupune colectarea de informații localizate și formarea de active sociale de capital. O implicație pentru factorii de decizie politică este că acest lucru necesită asigurarea unor instrumente politice pentru colectarea "cunoștințelor antreprenoriale" încorporate în regiune pentru a le transforma în priorități politice. În acest context, antreprenorii nu sunt numai oamenii care creează noi companii, ci și inovatori în companii stabilite, în mediul academic sau în sectorul public.

Diversificarea specializată presupune concentrarea și alocarea resurselor către activitățile specializate care oferă un avantaj comparativ pe baza diferențierii operațiunilor și a produselor pe piețele globale.

Proprietățile specifice ale tehnologiilor cu scop general (GPT) stau la baza logicii "smart specialisation". Invenția unui GPT extinde frontiera posibilităților de invenție pentru întreaga economie, în timp ce "co-invenția aplicațiilor" modifică funcția de producție a unui anumit sector. GPT-urile sunt importante pentru modernizarea în amonte și în aval de lanțul valoric. Regiunile de vârf investesc în inventarea unui GPT sau a unei combinații de GPT-uri diferite (de exemplu, bioinformatică). Regiunile nu trebuie să "conducă" în mod imperativ aceste tehnologii în beneficiul lor. De fapt, regiunile aderente sunt adesea sfătuite să investească în "co-invenția aplicațiilor" în jurul unui GPT. Beneficiul de GPT-uri, în general, necesită, de asemenea, alinierea la politicile educaționale și de formare pentru a construi capacitatea.

Coordonarea multi-guvernării și a politicilor regionale și interregionale: stabilirea unor obiective comune pentru elaborarea strategiilor regionale și alocarea corespunzătoare a fondurilor publice. Strategiile de specializare inteligentă sunt legate, prin natura lor, prin activități complementare la nivel orizontal și necesită o coordonare orizontală a politicilor. Dar ele sunt în special co-definite prin alinierea "verticală" a activității antreprenoriale, a parteneriatului în grupuri, a strategiei de dezvoltare regională și a acordurilor interregionale și internațional, care fac parte dintr-o structură de guvernare pe mai multe niveluri pentru o specializare inteligentă. Prin urmare, stabilirea unor obiective comune constituie un mecanism puternic de guvernare pentru alinierea verticală a acestor strategii, fără a periclita procesul de alocare a resurselor orientat spre piață. Această coordonare a guvernării pe mai multe niveluri necesită sincronizarea atât a strategiilor naționale cu strategiile regionale, cât și a sincronizării diferitelor strategii regionale (de exemplu, strategii de inovare, strategii de cercetare, strategii industriale) pentru a susține prioritățile regionale.

Modele de schimbare structurală: Schimbările structurale, nu doar acumularea de capital, reprezintă un factor de creștere economică. Deoarece o astfel de specializare inteligentă dorește să

acelereze schimbările structurale prin încurajarea transformării activităților economice dintr-o perspectivă structurală. Aceasta poate însemna, în unele cazuri, modernizarea industriilor existente sau posibilitatea ca sectoarele îndelungate să-și îmbunătățească competitivitatea prin adoptarea TIC, însă pentru țările aflate în prim plan se pot dezvolta noi zone la marginea frontierei tehnologice.

Începând cu anul 2009, ca urmare a crizei financiare și economice mondiale, conceptul de specializare inteligentă a dobândit o nouă semnificație în dezbaterile privind "Noua politică industrială", "Noi surse de creștere" și "Noi abordări ale provocărilor economice". De exemplu, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) le-a recomandat țărilor membre, să abordeze procesul de specializare inteligentă din următoarele puncte de vedere:

- la nivel structural, OECD a îndemnat țările membre să analize structura activităților la nivel național și regional, pentru a face economiile mai competitive;
- la nivel social, pentru a aborda inegalitatea și lipsa de locuri de muncă;
- în plan ecologic, pentru a promova o cale de creștere care să țină cont în mod concret de constrângerile de mediu;
- la nivel instituțional, pentru a aborda deficitul actual de încredere în instituții și piețe.

Specializarea inteligentă prezintă o serie de cadre/acțiuni/strategii, care adaptează multe dintre aceste obiective, concentrându-se pe promovarea schimbărilor structurale în economie, prin investiții în active bazate pe cunoaștere și printr-o mai bună guvernare în procesul de elaborare a politicilor ITS. Deși specializarea inteligentă a apărut în contextul UE al integrării pieței, al coeziunii regionale și al Spațiului European de Cercetare, strategiile similare se bazează pe direcționarea investițiilor publice, iar inițiativele de sus în jos și de jos în sus sunt vizibile și în alte regiuni și state, precum în Australia, Michigan sau California în Statele Unite, în Coreea și Singapore.

Strategiile de concentrare a investițiilor în active bazate pe cunoaștere, asupra activităților specifice, printr-un proces condus de întreprinzători au găsit, de asemenea, o bază fertilă la nivelul unui număr mare de state membre OECD ca rezultat al confluentei diferitelor evoluții. Pe de o parte, multe țări OCDE au intrat într-o perioadă de creștere lentă, șomaj ridicat, scăderea cererii și deficite publice ridicate, iar inovația a devenit astfel cheia pentru relansarea creșterii și a investițiilor, în special, tehnologiile cu scop general (GPT), care sunt văzute ca modalități de revitalizare a industriilor existente și de stimulare a inovării în aval, inclusiv a inovării în servicii (de exemplu, serviciile TIC pentru sănătatea publică).

Pe de altă parte, globalizarea și progresele în TIC permit firmelor să-și fragmenteze producția în lanțul valoric global. Prin urmare, unitatea relevantă din analizele economice nu este industria sau sectorul, ci "funcția comercială" sau "activitatea" de-a lungul lanțului de aprovizionare (de exemplu, design, cercetare și dezvoltare, achiziții, operațiuni, marketing și servicii pentru clienți). Țările tind să se specializeze în anumite "funcții de afaceri" sau "activități", mai degrabă decât în anumite industrii (de exemplu, operațiuni de asamblare pentru China sau servicii de afaceri pentru India). Această creștere a GVC ilustrează motivul pentru care specializarea nu mai are loc doar în industrii, ci în anumite funcții sau activități specifice lanțului valoric (OECD, 2012a).

În același timp, criza a evidențiat, de asemenea, vulnerabilitatea lanțurilor valorice globale la șocurile de cerere și ofertă și, de asemenea, a forțat guvernele OCDE să privească mai atent unde se creează valoare economică în cadrul lanțurilor valorice globale și dacă transferurile de cunoștințe pot fi valorificate și păstrate la nivel regional, local, prin consolidarea legăturilor dintre actorii locali și cei străini. Dezvoltarea regională și mai ales "creșterea locală" este considerată ca fiind deosebit de importantă în cadrul strategiilor de inovare și specializare, având în vedere ponderea economiilor de aglomerare (OECD, 2011). **Abordarea specializată inteligentă răspunde nevoii de a poziționa mai bine regiunile/grupurile regionale în lanțurile de valori globale, dar și pentru regiunile în care este mai relevantă în sistemele de producție locale și regionale.**

Conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, **strategia de guvernare și dezvoltare regională** a oricărei țări ar trebui să se bazeze pe:

- *promovarea și dezvoltarea spiritului antreprenorial*, susținută de o foarte bună selecție a inițiativelor antreprenoriale implementate la nivelul fiecărei regiuni. Abordarea specializată inteligentă impune o "selecție antreprenorială" a oportunităților de piață (de exemplu, pentru a minimiza eșecurile și pentru a evita deciziile politice necorespunzătoare).
- *promovarea platformelor și a rețelelor de tehnologie generală (GPT)*. Având în vedere gama de aplicații ale tehnologiilor cu scop general, platformele tehnologice care implică actori publici și privați, dar și organizarea setărilor de standarde pot stimula productivitatea în sectoarele existente sau pot ajuta la descoperirea sau identificarea sectoarelor în care să se concentreze resursele.
- *Planificarea cu ajutorul unor instrumente și infrastructuri bazate pe diagnostic și indicatori*. Specializarea inteligentă impune regiunilor și țărilor să mențină o

infrastructură și o bază de indicatori. De asemenea, în majoritatea domeniilor tehnologice există o concordanță între performanța tehnologică și cea economică. Cu toate acestea, există cazuri în care unele domenii sunt puternice din punct de vedere economic în țară, dar din punct de vedere tehnologic sunt foarte slab dezvoltate. Aceste informații ar putea ajuta factorii de decizie să evalueze durabilitatea sectoarelor tradițional puternice sau ar putea să evidențieze zonele în care capacitatea de cercetare este mare, dar nivelul de dezvoltare economică este redus. De asemenea, pot fi identificate activități noi, care se potrivesc cu capacitățile existente din regiune, cu toate că aceste oportunități nu au fost valorificate anterior.

- *Guvernanța strategică pentru o specializare inteligentă. Sunt necesare trei tipuri de capacități strategice pentru a înțelege oportunitățile viitoare:*
 - capacitatea de a identifica punctele forte la nivelul întregii regiuni de dezvoltare;
 - capacitatea de a alinia acțiunile politice și de a construi o masă critică;
 - capacitatea regiunilor de a dezvolta o viziune și de a pune în aplicare strategia.

Prin urmare, rolul inteligenței strategice ca instrument de guvernare a specializării inteligente, este important. În practică, legătura dintre instrumentele politice și stabilirea priorităților nu este explicită în marea majoritate a regiunilor și țărilor. Mulți factori de decizie consideră dificilă trecerea de la "procesul de stabilire a priorităților" la procesul de elaborare a instrumentelor politice și a bugetului corespunzător. În majoritatea cazurilor, procesul de prioritizare este deconectat de la procesul bugetar. Provocările suplimentare în materie de guvernanță apar în ceea ce privește crearea unor canale de comunicare bidirecțională, atragerea și angajarea de personal calificat în cadrul agențiilor și al ministerelor (Aceasta din urmă este o provocare majoră în special pentru regiunile mai mici și mai îndepărtate, în contextul constrângerilor legate de finanțele publice și de ocuparea forței de muncă din sectorul public.

Deschiderea către alte regiuni: strategia de specializare a regiunilor ar trebui să integreze faptul că alte regiuni sunt, de asemenea, implicate în activități de creare a cunoștințelor și că duplicarea ar putea conduce la scăderea eficacității și, în final, la eșec. Prin urmare, trebuie identificate oportunități de cooperare cu alte regiuni cu capabilități și strategii complementare (de exemplu, cooperarea transfrontalieră a regiunii Brainport Eindhoven din Țările de Jos cu Leuven în Belgia privind TIC și LifeTec & Health).

În timp ce astfel de strategii oferă o modalitate specifică de activare a efectelor spillover și a rețelilor de politică a clusterelor, politicile de specializare inteligentă au în vedere și depășirea acestor politici, subliniind interacțiunea dintre condițiile cadru și politicile de inovare necesare pentru accelerarea schimbărilor structurale atât prin aprofundarea capacităților existente, dar mai ales prin crearea de noi capacități. Cheia acestui obiectiv este accentul pus pe dezvoltarea clusterelor în jurul tehnologiilor generice esențiale.

În regiunile cu capacități mari de inovare, cu o rețea bogată de instituții și părți interesate bine organizate, una dintre provocările principale pentru factorii de decizie politică este cum să se facă o alegere echilibrată a **priorităților "inteligente"**, ținând seama de punctele forte (economice) existente, precum și de flexibilitatea și deschiderea spre noi oportunități. În numeroase astfel de situații, investițiile publice pentru cercetare și dezvoltare sunt direcționate către un număr mare de domenii prioritare. În regiunile mai puțin avansate, provocarea principală este de a oferi condițiile-cadru adecvate pentru a construi capabilități care să stimuleze procesul de dezvoltare antreprenorială, precum și mobilizarea părților interesate pentru a interacționa cu guvernul și/sau pentru a coopera între ele. În astfel de regiuni, de cele mai multe ori, sunt implementate mai degrabă politici generice, generale, mai degrabă decât politici specifice domeniului inovării.

Transpunerea în practică a strategiei de dezvoltare regională și a celei de specializare inteligentă generează numeroase problemele, în special din punctul de vedere al armonizării obiectivelor și dezvoltării unor politici specifice. De cele mai multe ori, guvernele nu încep de la zero și nu adaptează setul de politici disponibile la noua strategie. În numeroase situații, autoritățile regionale încearcă să eficientizeze arhitectura politicilor de dezvoltare regională și corelarea acestora cu strategia de specializare inteligentă. De asemenea, trebuie menționat că simplificarea politicilor contribuie, de asemenea, la o mai bună prioritizare a direcțiilor de acțiune și a domeniilor de intervenție.

Se pare că nu există instrumente specifice de politică de specializare inteligentă. Experiențele practice ilustrează modul în care regiunile și țările utilizează setul "tradițional" de instrumente de politică de inovare și ajustează mixul lor de politici pentru a răspunde domeniilor specifice, provocărilor și oportunităților. Ceea ce este specific pentru specializarea inteligentă este punerea accentului pe politicile antreprenoriale, pe sprijinul acordat dezvoltării clusterelor, inclusiv pe facilitarea proceselor strategice de jos în sus, în cadrul unui mix mai larg de politici. O soluție cu impact critic, dar și dificil de pus în aplicare, de specializare inteligentă și prioritizare, o reprezintă eliminarea sprijinului pentru anumite activități. Acest lucru ridică nemulțumiri față de grupurile de părți interesate care se așteaptă să beneficieze de sprijin din partea guvernului lor. De exemplu, în

Austria Inferioară, două inițiative de tip cluster, care inițial beneficiau de sprijin public, au fost abandonate din cauza susținerii reduse venită din partea companiilor active în sectoarele lor. Experiența practică demonstrează că, în numeroase situații, criteriile de selecție a anumitor domenii sau activități sunt dificil de definit și nu întotdeauna sunt foarte clare și transparente. În plus, în unele cazuri, diverși actori guvernamentali dintr-o țară sau regiune se implică în mai multe procese strategice fără coordonare, lăsând astfel loc pentru o interpretare largă a prioritizării politicilor.

Studiile realizate în domeniul specializării inteligente și al guvernării regionale, evidențiază clar faptul că nu doar întreprinzătorii sunt cei care creează noi afaceri. În ceea ce privește inovare, rolul de întreprinzători în acest domeniu poate fi îndeplinit și de mediul academic, organizații de cercetare, asociații de rețele etc. și are nevoie de puterea organizațională și angajamentul ferm al tuturor părților implicate în procesul de dezvoltare regională. Dacă schimbările structurale reprezintă scopul strategiilor de specializare inteligentă, este necesar să se evalueze și să se faciliteze extinderea potențialelor "descoperiri" individuale. Un bun care nu trebuie subestimat este capitalul social disponibil în regiuni. Auto-organizarea clusterelor și a altor "rețele libere", dorința de a coopera și de a dezvolta procese comune și interacțiunea directă între guverne și părțile interesate s-a dovedit a fi foarte importantă în regiunile dinamice.

Necesitatea dezvoltării legăturilor cu regiunile și națiunile de dincolo de granițe este evidentă în majoritatea țărilor. Internaționalizarea afacerilor și a grupurilor individuale se află pe agenda politică. Cu toate acestea, realitatea demonstrează că punerea în practică a unor strategii comune în domeniul dezvoltării inteligente este afectată de o serie de obstacole. Deși s-au înregistrat progrese importante în ceea ce privește colectarea datelor și elaborarea de indicatori pentru monitorizarea performanțelor inovatoare ale regiunilor și țărilor, există încă o provocare pentru elaborarea unor cadre de evaluare adecvate pentru strategiile și politicile de specializare inteligente. Cele mai multe eforturi de evaluare sunt orientate la nivel de program și proiect. Impactul acestor politici este în mare parte pe termen lung și este greu de atribuit procesului global de dezvoltare și implementare a strategiei.

2.1.5. Consorțiul Regional de Inovare (CRI) și rolul său în contextul guvernării regionale

Structura partenerială, propusă pentru coordonarea guvernării Documentului Cadru Regional/Strategiei de Specializare Inteligentă Sud-Est în perioada 2014-2020 se va numi Consorțiu Regional de Inovare.

Consorțiul Regional de Inovare (CRI) este o structură consultativă, fără personalitate juridică, coordonată de către Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, formată din reprezentanți ai mediului academic, de cercetare, întreprinderi inovative, autorități publice și societatea civilă, cu rol în avizarea și monitorizarea RIS3 la nivelul fiecărei regiuni de dezvoltare, avizarea documentului cadru regional elaborat pentru programarea finanțării din Axa 1-Promovarea transferului tehnologic, Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, avizarea portofoliului de proiecte prioritare ale RIS3 la nivelul fiecărei regiuni, analiza și prioritizarea proiectelor destinate structurilor de inovare și transfer tehnologic, conform Axa 1, POR 2014-2020. Numărul membrilor Consorțiului Regional de Inovare este de maximum 46 de persoane, iar propunerea referitoare la structura acestora este prezentată în Anexa 2 la prezenta strategie - Lista indicativă a instituțiilor membre în Consorțiul Regional de Inovare (CRI).

Rolul Consorțiului Regional de Inovare este de a:

- oferi feed-back privind structura și mixul de politici inclus în RIS3 Sud-Est;
- aviza RIS3 Sud-Est;
- aviza Nota Conceptuală Regională elaborată pentru programarea finanțării din Axa 1, POR 2014-2020;
- aviza portofoliul de proiecte prioritare ale RIS3 Sud-Est;
- analiza și prioritiza proiectele destinate structurilor de inovare și transfer tehnologic, conform Axa 1, POR 2014-2020;
- propune declanșarea eventualelor procese de actualizare/revizuire a RIS3 Sud-Est;
- contribui la identificarea surselor de informații necesare pentru monitorizarea și evaluarea RIS3 Sud-Est;
- propune eventuale modificări structurale și legislative;
- propune și monitoriza inițiativele de cooperare interregională;
- aviza rapoartele anuale de implementare ale RIS3 Sud-Est;
- identifica și atrage surse de finanțare pentru studiile de evaluare necesare RIS3 Sud-Est.

Consortiul Regional de Inovare este format din reprezentanți ai următoarelor categorii de instituții/entități/organizații:

- ***Cercetare / educație:***
 - Instituții de învățământ superior de stat acreditate și structuri de cercetare-dezvoltare ale acestora;
 - Inspectorate școlare;
 - Institute de cercetare - dezvoltare;
 - Institute de cercetare - dezvoltare, care operează (au sediul central sau filiala cu personalitate juridică) în regiunea Sud-Est;
 - Institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare din subordinea Academiei Române sau a academiilor de ramură;
 - Alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare, organizate ca instituții publice ori de drept public;
 - Alte instituții publice sau de drept public care au ca obiect de activitate și cercetarea-dezvoltarea ori structuri ale acestora legal constituite;
 - Institute sau centre de cercetare-dezvoltare fără scop patrimonial, recunoscute de utilitate publică;
 - Alte institute, centre sau stațiuni de cercetare-dezvoltare, organizate ca persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial;
- ***Antreprenoriat:***
 - Entități de management ale clusterelor;
 - Entități de transfer tehnologic;
 - Firme care au activitate de CDI;
- ***Administrație publică:***
 - Autorități publice locale;
 - Zone metropolitane;
- ***Societate civilă / utilizatori:***
 - Asociații și federații patronale ale domeniilor identificate ca fiind competitive, în regiunea de dezvoltare la nivelul cărei este constituit consorțiul;
 - ONG-uri/CCIA;

- GAL-uri/FLAG-uri;

Atribuțiile Consorțiului Regional de Inovare și ale membrilor acestuia sunt stabilite în conformitate cu prevederile Metodologiei pentru elaborarea Documentului Cadru pentru Strategia de Cercetare și Inovare Regională pentru Specializare Inteligentă, emis de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (MDRAP) în 29.06.2016, Mecanismul de implementare pentru Axa Prioritară 1 Promovarea Transferului Tehnologic, Programul Operațional Regional 2014-2020, emis de MDRAP în 08.06.2016:

- a) participă și furnizează puncte de vedere, propuneri și observații în procesul de consultări privind elaborarea și actualizarea RIS3 Sud-Est;
- b) avizează Documentul Cadru Regional elaborat pentru programarea finanțării din Axa 1, POR 2014-2020;
- c) analizează portofoliul de proiecte prioritare ale RIS3 Sud-Est;
- d) monitorizează strategia RIS3 și modul în care este implementată la nivel regional;
- e) contribuie la identificarea surselor de informații necesare pentru monitorizarea RIS3 la Sud-Est;
- f) oferă informații cu privire la proiectele implementate la nivelul regiunii de dezvoltare în conformitate cu prioritățile RIS3;
- g) propune eventuale modificări structurale și legislative necesare pentru implementarea RIS3 Sud-Est;
- h) informează conducerea instituției pe care o reprezintă cu privire la sarcinile și activitățile desfășurate în cadrul CRI și se asigură că poziția sa în raport cu hotărârile, documentele dezbătute sau elaborate în cadrul CRI, este coerentă cu punctul de vedere oficial al instituției/organizației pe care o reprezintă în cadrul CRI;
- i) diseminează către alte instituții și organizații cu care se află în raporturi instituționale informațiile relevante referitoare la activitatea Consorțiului Regional, prioritățile și măsurile din RIS3 Sud-Est;

Modul de alegere a reprezentanților din CRI are în vedere parcurgerea următorilor pași:

- identificarea de către ADR Sud-Est a entităților active în procesul de descoperire antreprenorială și întocmirea unei liste cu propuneri (categorii de entități cu posibile candidaturi);
- publicarea acestei liste cu propuneri pe www.adrse.ro pentru consultare publică;

- transmiterea de către ADR Sud-Est de scrisori de invitație pentru instituțiile nominalizate și publicarea unui anunț pe www.adrse.ro privind apelul deschis pentru depunerea de candidaturi în vederea desemnării persoanelor, membri titulari și supleanți în CRI;
- colectarea de către ADR Sud-Est a candidaturilor transmise prin fax și e-mail;
- activarea comisiei de selecție pentru candidaturile primite;
- selecția candidaturilor în baza criteriilor de conformitate administrativă, de eligibilitate și de calitate;
- aprobarea componenței CRI de către Consiliul pentru Dezvoltare Regională Sud-Est;
- publicarea rezultatelor finale privind desemnarea membrilor titulari și supleanți în CRI și componenta CCA.

Regulamentul de organizare și funcționare al CRI este aprobat de către membrii acestuia în prima întâlnire a Consorțiului.

2.2. Calitatea guvernării

Conceptul de "calitate a guvernării"

Calitatea guvernării este un concept relativ nou care a dobândit o importanță din ce în ce mai mare, devenind unul dintre cei mai importanți și utilizați indicatori cu ajutorul cărora pot fi măsurate progresele economice și sociale înregistrate la nivelul unei regiuni.

Conform studiilor de specialitate, "calitatea guvernării" este determinantul major al mai multor variabile asociate cu bunăstarea indivizilor dintr-o țară/regiune. Deși numărul studiilor și inițiativelor privind evaluarea calității guvernării este relativ redus, literatura de specialitate definește "calitatea guvernării" ca expresie a modului în care un guvern își pune la dispoziția cetățeanului strategiile, politicile și prioritățile de dezvoltare ale unei țări sau regiuni. În esență este vorba despre calitatea și valoare adăugată pe care respectivele strategii și politici o pot crea la nivelul unei regiuni și mai puțin despre dimensiunea cantitativă a acestora. Calitatea guvernării este cea mai bună modalitate de a evidenția contextul în care un guvern național sau regional își pune în aplicare strategiile și politicile sale, într-un mod eficient, imparțial și fără corupție. În ultimii ani interesul pentru conceptul de „calitate a guvernării” a devenit din ce în ce mai mare în primul rând din punct de vedere academic, aspect evidențiat prin numărul mare al publicațiilor care abordează acest subiect. Pe de altă parte, calitatea guvernării este un foarte bun indicator ce poate fi utilizat pentru a măsura buna

guvernare și sănătatea instituțiilor publice din perspectiva procesului de dezvoltare. Acest din urmă aspect este pus în evidență de faptul că un număr din ce în ce mai mare de instituții naționale și internaționale realizează studii privind calitatea guvernării. În acest sens au fost dezvoltate o serie de instrumente de lucru și indicatori cu ajutorul cărora sunt culese și cuantificate datele și informațiile privind calitatea guvernării. Cu toate acestea, trebuie precizat faptul că unele dintre informații au un caracter subiectiv foarte pronunțat, fiind bazate pe percepțiile cetățenilor privind controlul corupției, statul de drept și "calitatea birocratică" sau "eficacitatea guvernului".

Factorii de bază care definesc calitatea guvernării unei țări sau regiuni vizează sectorul public, protecția drepturilor de proprietate, existența unor reguli solide și imparțiale și eficacitatea în administrarea imparțială a bunurilor și serviciilor publice. Pornind de la această abordare, numeroși specialiști afirmă că fundamentarea teoretică a acestui concept o reprezintă imparțialitatea - toți cetățenii sunt tratați în mod egal de stat, indiferent de sex, vârstă, etnie sau religie. De aceea măsurarea calității guvernării ar trebui să se bazeze pe ceea ce face guvernul unei țări sau regiuni, respectiv dacă acesta le oferă tuturor cetățenilor servicii și politici imparțiale.

Ca și în cazul multor concepte latente din domeniul științelor sociale, cum ar fi "calitatea vieții" sau "libertatea", conceptul de calitate a guvernării și subcomponentele sale nu pot fi măsurate direct și se bazează, de cele mai multe ori, pe percepțiile subiective ale cetățenilor. De exemplu, acțiunea de corupție este clandestină, iar imparțialitatea este dificil de analizat pur și simplu prin simpla raportare la codul juridic al țării. Principiile generale ale calității guvernării au la bază percepțiile și experiențele cetățenilor din sectorul public, respectiv măsura în care oamenii sunt tratați în mod imparțial, fără corupție, în timp ce primesc servicii de calitate livrate într-o manieră eficientă.

Măsurarea calității guvernării

Studiile realizate în ceea ce privește calitatea guvernării evidențiază faptul că în țările/regiunile cu o calitate a guvernării ridicată, nivelul de bunăstare a cetățenilor este mare, aceștia fiind membri ai unei economii eficiente și care asigură un standard de viață înalt, beneficiind de o educație mai bună, asistență medicală de specialitate la un nivel superior și rezultate în domeniul cercetării-inovării.

Deși "calitatea guvernării" este un concept relativ nou și de maximă actualitate atât din perspectiva preocupărilor specialiștilor, cât și din punctul de vedere al modului în care guvernele își pun în slujba bunăstării cetățenilor resursele și strategiile de dezvoltare economică și socială, datele și informațiile privind calitatea guvernării și măsurarea acesteia nu sunt foarte numeroase. Există un deficit acut de

date și informații în special în ceea ce privește calitatea guvernării la nivel regional. Aceasta deoarece, studiile realizate s-au axat exclusiv pe nivelul național, accentul fiind pus pe țările în curs de dezvoltare, considerându-se că diferențele la nivel național sunt mult mai importante decât cele la nivel regional, iar diferențele dintre regiuni existente în țările occidentale sunt destul de mici. În ultimii ani, o atenție sporită a început să fie acordată cercetării diferențelor la nivel regional, deoarece s-a constatat că și în țările occidentale, pot apărea decalaje semnificative între regiuni.

Principalul indicator cu ajutorul căruia este măsurată calitatea guvernării la nivelul țărilor europene este **European Quality of Government Index (EQI)**. Datele și informațiile utilizate pentru a calcula valoarea Indexului European al Calității Guvernării sunt culese cu ajutorul unor anchete realizate la nivel regional și/sau național, de către institute de cercetare, organizații non-guvernamentale naționale și internaționale. Mai mult, în funcție de nivelul de specializare a cercetărilor privind calitatea guvernării, unele institute de cercetare sau organizații guvernamentale au dezvoltat indicatori specifici cu ajutorul cărora măsoară ”buna guvernare”, ca de exemplu: World Governance Indicators (WGI), Corruption Perception Index - CPI (Transparency International).

Studiile privind calitatea guvernării realizate la nivelul celor 27 de state membre ale Uniunii Europene evidențiază patru grupe de state, grupate în funcție de calitatea guvernării. **România** și Bulgaria formează cel de-al patrulea cluster de țări în funcție de calitatea guvernării.

În al doilea rând, calitatea guvernării poate fi influențată de mărimea unei regiuni (numărul populației, suprafața respectivei regiuni), iar încrederea socială este întotdeauna asociată cu calitatea guvernării. Nu în ultimul rând, sistemul administrativ al unei țări, respectiv gradul de descentralizare politică (autoritatea administrativă regională sau federalism) este asociat cu calitatea guvernării regionale și cu existența unor disparități între regiunile aceleiași țări din acest punct de vedere.

Calitatea guvernării este măsurată având la bază un număr de patru piloni:

1. Controlul corupției;
2. Statul de drept;
3. Eficiența guvernului;
4. Responsabilitatea

De asemenea, indicatorul World Governance Indicator se calculează pentru toate statele uniunii europene, iar clasamentul acestora în funcție de valorile acestui indicator este prezentat în tabelul următor:

Tabel nr. 25 Clasamentul, pe clustere, al țărilor membre UE în funcție calitatea guvernării

Clasament la nivelul UE	Clasament la nivel mondial	Țara	Scorul privind calitatea Guvernării (QoG)Total	Echivalent Țări non UE
1	1	Danemarca	1.978	Elveția
2	2	Suedia	1.915	Elveția
3	3	Finlanda	1.909	Elveția
4	6	Olanda	1.834	Noua Zeelanda
5	11	Luxemburg	1.747	Canada
6	12	Austria	1.701	Australia
7	13	Regatul Unit	1.628	Singapore
8	14	Irlanda	1.628	Singapore
9	15	Germania	1.620	Singapore
10	19	Franța	1.403	SUA
11	20	Belgia	1.368	Barbados
12	23	Malta	1.268	Japonia
13	27	Spania	1.103	Chile
14	28	Portugalia	1.084	Chile
15	29	Cipru	1.077	Saint Lucia
16	30	Estonia	1.043	Saint Lucia
17	32	Slovenia	0.994	Israel
18	36	Republica Cehă	0.826	Uruguay
19	41	Ungaria	0.759	Coreea de Sud
20	45	Slovacia	0.651	Botswana
21	46	Letonia	0.608	Costa Rica
22	48	Grecia	0.574	Capul Verde
23	50	Lituania	0.563	Capul Verde
24	51	Polonia	0.552	Qatar
25	53	Italia	0.480	Africa de Sud
26	74	Bulgaria	0.100	Panama
27	78	România	0.059	Ghana

Sursa: Charron N., Lapuente V., Dijkstra (2012), Rothstein, Charron, Lapuente (2013)

Conform datelor din tabelul anterior, România se situează pe ultimul loc în clasamentul statelor din Uniunea Europeană, în funcție de calitate guvernării. Cauzele care stau la baza unei astfel de situații sunt strâns legate de nivelul ridicat al corupției înregistrat în țara noastră și evidențiat de instituțiile europene în diferite rapoarte de țară. De asemenea, funcționarea statului de drept este afectată în mod frecvent de deciziile politice și de birocrație și corupție. În ceea ce privește calitatea guvernării

la nivel mondial, se evidențiază faptul că în această privință, România se apropie foarte mult de țări precum India, Ghana și Columbia, care sunt considerate țări cu o calitate a guvernării redusă.

În încercarea de a asigura un cadru de referință unitar și o metodologie comună, pe baza căreia să fie calculat scorul la nivel național și care să permită și efectuarea unor comparații între țări sau regiuni, studiile privind calitatea guvernării realizate la nivelul Uniunii Europene, au pus accentul pe trei tipuri de servicii de care cetățenii beneficiază și care sunt administrate de stat. Este vorba despre **serviciile de educație, sănătate și aplicarea legii**, fiind aduse în discuție o serie de aspecte referitoare la modul în care acestea sunt finanțate și administrate politic și administrativ, la nivel național și regional, județean sau local. În opinia specialiștilor, cele trei servicii publice sunt esențiale pentru a aprecia calitatea guvernării într-o țară sau regiune și permit evidențierea diferențelor regionale la un nivel suficient de relevant.

În ceea ce privește **România**, singura regiune considerată ca având o calitate a guvernării peste media înregistrată la nivelul Uniunii Europene este regiunea Nord-Vest. Regiunile Centru și Nord-Est sunt considerate ca având o calitate a guvernării satisfăcătoare, mai slabă decât regiunea Nord-Vest și sub media înregistrată la nivelul Uniunii Europene. Calitatea bună a guvernării înregistrată în regiunea Nord-Vest este susținută de nivelul de dezvoltare economică ridicat înregistrat la nivelul acestei regiuni. Din punctul de vedere al calității guvernării, regiunea Nord-Vest înregistrează un scor de 1,03 în ceea ce privește Indexul European al Calității Guvernării. Regiunea Nord-Vest se apropie din punctul de vedere al calității guvernării de regiunile Sardinia (Italia) și Praga (Cehia). Totuși în ceea ce privește combaterea corupției, regiunea Nord Vest înregistrează cel mai mic scor dintre toate regiunile din țările membre ale Uniunii Europene, la nivelul cărora a fost derulat "Studiul privind calitatea guvernării și corupția din perspectivă europeană" (Charron, 2013), scorul pe componenta combaterea corupției fiind 3,12. Regiunea București-Ilfov, deși este considerată ca fiind regiunea cea mai dezvoltată din România, are cea mai slabă calitate a guvernării dintre toate regiunile României, valoarea Indicelui European al Calității Guvernării fiind negativă, EQI -0,12.

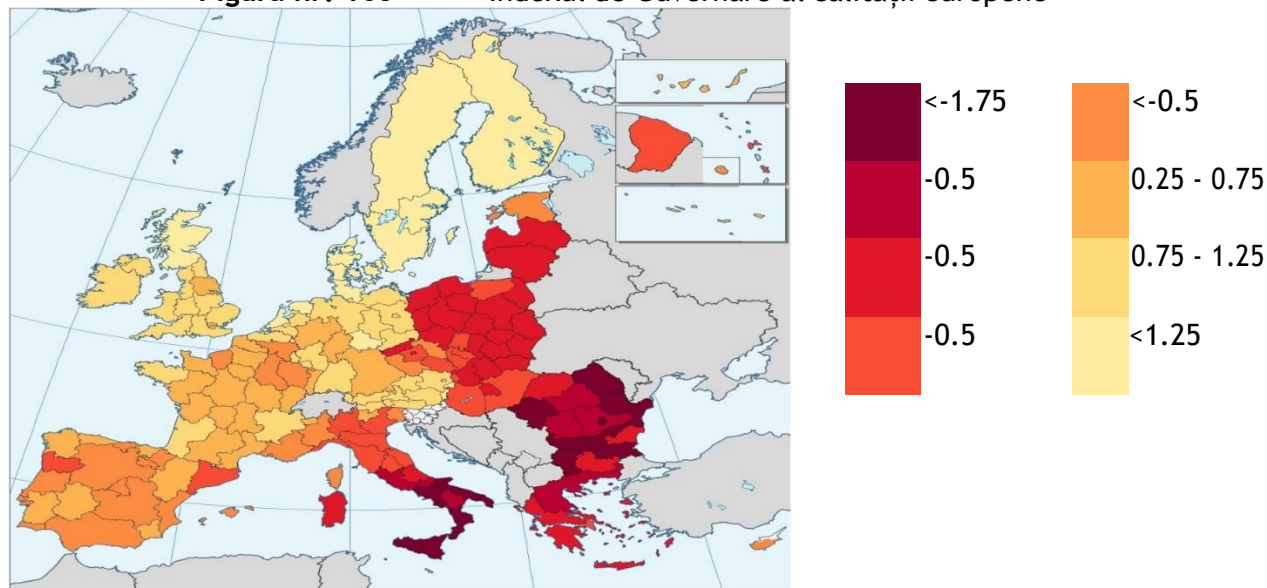
Conform "Studiului privind calitatea guvernării și corupția din perspectivă europeană" (Charron, 2013), România se aseamănă cu Italia, având în vedere că între regiuni apar diferențe semnificative, din punctul de vedere al calității guvernării. Regiunea Nord-Vest este considerată de către investitori, ca fiind una dintre cele mai atractive regiuni din România. Conform estimărilor Comisiei Naționale de Prognoză, Regiunea București - Ilfov va înregistra în anul 2017 un PIB/cap de locuitor de 19.926 euro. Pentru **Regiunea Sud-Est**, CNP estimează 7.655 euro, pentru Sud Muntenia - 6.646 euro, pentru Sud-

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Vest Oltenia - 6.377 euro, Vest - 8.951 euro, Nord-Vest - 7.478 euro și Centru - 8.090 euro. În ceea ce privește rata șomajului, cel mai mare procent ar putea fi înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia, respectiv 8,1%, aceasta fiind urmată de Sud-Est și Sud Muntenia cu câte 6,6%, Nord-Est cu 6,3%, Centru - 4,7%, Nord-Vest - 3,5%, Vest - 3,2% și București - Ilfov - 1,8%.

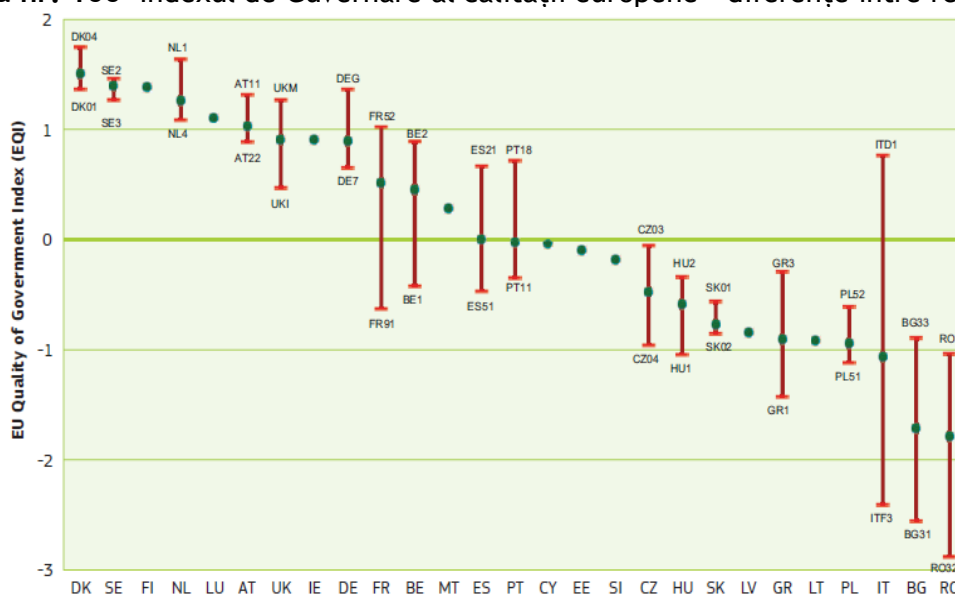
Figura nr. 165

Indexul de Guvernare al calității europene



Sursa: Charron, Lapuente, Dijkstra 2012

Figura nr. 166 Indexul de Guvernare al calității europene - diferențe între regiuni



Sursa: Charron, Lapuente, Dijkstra 2012

Analizând datele prezentate în tabelele și figurile anterioare, se poate constata că țările care înregistrează o calitate a guvernării ridicată sunt, în general, țări în care nivelul dezvoltării umane este ridicat. În al doilea rând, imparțialitatea instituțiilor publice și funcționarea corespunzătoare a instituțiilor statului de drept, contribuie la creșterea calității guvernării în respectivele țări. În concluzie, putem afirma că există o relație directă între calitatea guvernării dintr-o țară/regiune și nivelul de dezvoltare economică și socială a acesteia. Cu cât nivelul de dezvoltare economică și socială este mai mare, cu atât calitatea guvernării este mai bună.

De asemenea, se poate constata că țările în care se înregistrează o calitate superioară a guvernării, sunt dezvoltate din punct de vedere economic și social, dar sunt țări cu o populație redusă, comparativ cu alte state precum Germania, Franța, România, Spania, Polonia. În ceea ce privește factorul demografic (populația), se poate spune că țările/regiunile cu populație mică sunt mai ușor de administrat și condus prin intermediul unor legi bune, comparativ cu țările/regiunile care au o populație foarte mare.

Tipuri de guvernare regională

În general, autoritățile naționale au un impact major asupra procesului de guvernare regională și, în special, asupra calității guvernării. Autoritățile naționale intervin în dezvoltarea economică, socială, administrativă și culturală printr-un număr foarte mare de instrumente care reglementează sistemul de impozitare, piața muncii, funcționarea instituțiilor statului de drept și mediul de afaceri. În funcție de modul în care se concretizează intervenția autorităților naționale la nivel regional, se disting mai multe tipuri de guvernare regională:

- Guvernarea prin autoritate;
- Guvernanța prin prevederi;
- Guvernanță prin acordarea de posibilități;
- Auto-guvernare.

Guvernarea prin autoritate

Guvernarea autoritară se caracterizează prin faptul că obiectivele și prioritățile de dezvoltare regională/locală sunt stabilite la nivel central și aplicate integral la nivel local, fără a se ține seama de elementele de specificitate a respectivei regiuni. Colectivitățile/autoritățile locale/regionale nu pot adopta decizii sau acte fără a se consulta cu autoritățile centrale sau fără a cere măcar aprobarea acestuia.

Grecia de Vest este un exemplu relevant în care puterile legislative sunt centralizate la nivel național, astfel încât regiunile ar putea fi considerate ca fiind "guverenate de autoritate". Elementul de specificitate al acestui tip guvernare îl reprezintă faptul că nivelul central limitează direcțiile de acțiune existente la nivelul regiunii. Prin urmare, regiunea nu este considerată agent-cheie, ci mai degrabă un actor de sprijin. Proiectarea strategiilor și a funcțiilor de finanțare sunt în principal competențele de la nivel național. Responsabilitatea nivelurilor regionale și locale de guvernare în IMM-uri și în politica antreprenoriatului este, într-o mare măsură, legată de un rol reprezentativ și de activitățile de consultanță. Cu toate acestea, ele au anumite competențe în mai multe domenii relevante, cum ar fi planificarea și programarea FEDER, ocuparea forței de muncă, politicile sociale etc. Cel mai adesea, instituțiile regionale și locale sunt consultate de autoritățile naționale în faza de dezvoltare a strategiei.

Guvernarea prin prevederi

Guvernarea prin prevederi se caracterizează prin existența, la nivel regional, a unor organisme, instituții care reprezintă interesele întreprinderilor și angajaților din regiune, dar și al comunităților locale și care au libertatea acțională de a se implica și competența de a adopta decizii atunci când vine vorba despre implementarea strategiilor și politicilor de dezvoltare regională. Implicarea activă a unor actori regionali puternici are ca principal efect îmbunătățirea comunicării între nivelul central și cel regional, asumarea responsabilității și implicarea proactivă a comunităților locale în procesul de dezvoltare regională. Comunitățile locale primesc sprijin și sunt întotdeauna consultate în ceea ce privește elaborarea strategiei la nivel regional. Acest tip de guvernare permite implementarea unor strategii de dezvoltare inter-regională a clusterelor.

Modul de guvernare al regiunii Helsinki-Uusimaa se bazează foarte mult pe interacțiuni regulate și se evidențiază prin importanța schimburilor de resurse și servicii. Este evidențiată, în special, reciprocitatea schimburilor de finanțare. De asemenea, acest tip de guvernare pune accentul pe încurajarea inițiativelor și pe proprietatea instrumentelor utilizate în scopul optimizării și realizării eficiente a obiectivelor strategiei și politicilor regionale. Ca urmare a administrării deconcentrate regiunea are competențe și îndatoriri administrative. De asemenea, autoritățile locale au competențe de reglementare.

Guvernare prin acordarea de posibilități

Principala caracteristică a guvernării prin acordarea de posibilități o reprezintă existența unor autorități regionale care au autonomie în conceperea și implementarea politicilor regionale. De exemplu, în regiunea Flandra din Belgia există un parlament și un guvern regional. În cazul

guvernanței prin acordarea de posibilități, controlul decizional este deținut la nivel regional și nicidecum la nivel central sau local. Astfel la nivel regional pot fi elaborate și implementate politici specifice privind ocuparea forței de muncă, promovarea investițiilor ori dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, adaptate specificului și nevoilor identificate la nivelul regiunii. La nivelul autorității regionale este reprezentată fiecare categorie de organizații/organisme cu un rol important în procesul de dezvoltare regională și locală (municipalități, asociații ale întreprinzătorilor, agenții pentru ocuparea forței de muncă, consilii locale și regionale, bănci/fonduri de investiții etc.).

În Irlanda de Nord, strategia de guvernare regională are în vedere posibilitatea acordată celor 11 consilii regionale de a implementa și adapta strategia și politicile de dezvoltare a IMM-urilor (elaborată de asociația administrațiilor locale NILGA). Mai mult, strategia antreprenorială regională pune accentul pe abilitățile antreprenoriale ale membrilor societății. O anumită agenție regională de educație (Young Enterprise NI), care implementează programe antreprenoriale în școli, are aceeași linie de acțiune. În Marea Britanie, nu există niciun transfer complet și absolut de competențe, însă există excepții specificate în prevederile care reglementează dezvoltarea la nivel local.

Auto-guvernarea

Auto-guvernarea reprezintă dreptul și capacitatea comunităților locale de a stabili obiectivele de interes general, respectiv prioritățile de dezvoltare la nivel local/regional, de a-și promova tradițiile și obiceiurile și de a-și aproba investițiile pentru lucrările publice sau înființarea unor servicii publice cu caracter industrial, agricol, comercial etc. în vederea unei dezvoltări durabile. Autoritățile locale/regionale pot adopta decizii sau acte fără a se consulta cu autoritățile centrale sau fără a cere aprobarea acestuia.

În Danemarca de Sud, toate părțile interesate implicate, adică autoritățile regionale și locale, precum și instituțiile de cercetare și universitățile și, în mod deosebit, întreprinderile în sine formează un singur organism. "Forumul de creștere" este responsabil pentru politica IMM-urilor și a întreprinzătorilor prin inițiative în domeniul politicii antreprenoriale, al educației și al ocupării forței de muncă. Acesta este în prezent cel mai proeminent exemplu de autoguvernare disponibil în Europa.

Concluzii

Deși conceptele de „guvernare regională” și ”calitate a guvernării” sunt relativ noi, preocupările privind definirea acestora și mai ales cuantificarea lor sunt din ce în ce mai numeroase și atrag atenția unui număr din ce în ce mai mare de specialiști.

Studiile de specialitate evidențiază faptul că o calitate superioară a guvernării la nivelul unei țări sau regiuni, este expresia nivelului de bunăstare a populației din respectiva țară/regiune. Calitatea guvernării este influențată de o serie de factori precum:

- Nivelul de dezvoltare economică și socială;
- Gradul de descentralizare administrativă și decizională;
- Funcționarea instituțiilor statului de drept;
- Controlul corupției;
- Eficiența strategiilor și politicilor guvernamentale;
- Dimensiunile culturale ale țării/regiunii analizate;
- Situația demografică a țării/regiunii;
- Suprafața/mărimea țării/regiuni

Din punctul de vedere al calității guvernării, România se situează pe ultimul loc în clasamentul țărilor membre ale Uniunii Europene, fiind depășită chiar și de Bulgaria. Dintre cele opt regiuni de dezvoltare existente la nivelul României, regiunea Nord-Vest are cea mai ridicată calitate a guvernării, în timp ce la polul opus se situează regiunea București-Ilfov (tabelul 2), care are cel mai scăzut nivel al calității guvernării, deși este regiunea cea mai dezvoltată din punct de vedere economic și social, dar funcționarea instituțiilor statului de drept este defectuoasă, iar controlul corupției este redus.

Capitolul III. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii

Specializarea inteligentă a unei regiuni înglobează un proces colectiv de cunoaștere bazat pe rezultatele obținute de capacitatea de a atrage, genera și transfera cunoștințe și informații, implicând diferitele categorii de actori interesați de la nivelul regiunii.

Mai mult decât atât, specializarea inteligentă a regiunii trebuie construită pe o analiză solidă a activelor și tehnologiilor regionale și trebuie să se bazeze pe un parteneriat puternic între întreprinderi, entități publice și instituții de cunoaștere - astfel de parteneriate sunt recunoscute ca fiind esențiale pentru succes.

În vederea elaborării unei viziuni de dezvoltare inteligentă a Regiunii Sud-Est, au fost desfășurate activități de cercetare de birou și cercetare de teren la nivelul Regiunii Sud-Est, la nivelul cărora au fost implicați și actorii cheie din regiune (reprezentanți ai helix-ului cvadruplu), încercându-se o abordare strategică a dezvoltării economice prin intermediul unui sprijin specific pentru cercetare și inovare în anumite domenii specifice. În acest sens, s-a urmărit identificarea zonelor cu un potențial strategic important, dezvoltarea de mecanisme de guvernare cu implicarea părților interesate, stabilirea priorităților strategice și utilizarea unor politici inteligente pentru a maximiza potențialul de dezvoltare bazat pe cunoaștere al Regiunii Sud-Est.

În vederea producerii unui impact semnificativ la nivelul dezvoltării economice a regiunii, strategia de specializare inteligentă trebuie să se orienteze către un număr limitat de domenii cu potențial de inovare, astfel încât acestea să fie dezvoltate și valorificate corespunzător pentru a genera un impact considerabil la nivelul regiunii și pentru a produce o valoare adăugată mai mare la nivelul teritoriului.

Scopul acestei strategii de specializare inteligentă este de a identifica acele domenii în care Regiunea Sud-Est se poate dezvolta, prin valorificare rezultatelor cercetării, inovării și științei, astfel încât să contribuie semnificativ la creșterea competitivității regiunii. Prioritățile de specializare inteligentă, care vor fi detaliate în capitolele următoare, vor îngloba domenii cu potențial competitiv, real sau potențial, care vor contribui în mod direct la creșterea gradului de inovare și dezvoltare a regiunii, prin mobilizarea resurselor materiale și umane în domeniul cercetării, fiind astfel valorificate specificitățile Regiunii Sud-Est.

Astfel, se dorește ca în viitor Regiunea Sud-Est să devină competitivă, prin valorificarea rezultatelor cercetării, dezvoltării și inovării și prin crearea de parteneriate pe termen lung, între organizații de cercetare și mediul privat, care să devină funcționale și care să fie centrate în jurul unor infrastructuri și programe de cercetare în domeniile științei și tehnologiei. Prin valorificarea rezultatelor cercetărilor realizate de instituțiile din mediul academic se poate activa antreprenoriatul bazat pe inovare, care va conduce la dezvoltarea regiunii și creșterea competitivității acesteia.

Viziunea de specializare inteligentă a Regiunii Sud-Est, care este creată pentru un orizont de timp determinat, are rolul de a oferi contextul general pentru factorii de decizie de la nivel regional, prin care aceștia își pot planifica acțiunile de dezvoltare viitoare, utilizând instrumente și tehnici adecvate, care să orienteze eforturile de dezvoltare către acele domenii identificate ca având potențial de inovare la nivel regional.

Scenariile de dezvoltare analizate pentru Regiunea Sud-Est, reprezintă punctul de plecare pentru elaborarea unei viziuni adecvate în domeniul specializării inteligente, care are rolul de a fundamenta prioritățile de inovare propuse, respectiv obiectivele specifice asociate acestora.

Această viziune își propune crearea unui scenariu de viitor al regiunii, care să prezinte rolul și poziția acesteia în viitor. Viziunea trebuie să fie suficient de largă pentru a încadra priorități realiste și metode specifice de dezvoltare, pentru reînnoirea economică și transformarea regiunii.

În crearea viziunii de specializare inteligentă a Regiunii Sud-Est s-a plecat de la analiza și adoptarea uneia dintre cele trei categorii de scenarii:

- Dezvoltarea pe baza avantajelor actuale (testarea rezultatelor științei, aplicarea tehnologiei de ultimă generație sau un mix între acestea);
- Transformarea socio-economică (prin reconversie, identificarea de noi frontiere);
- Recuperarea decalajelor: prin crearea unor capacități/abilități bazate pe cunoaștere.

Scenariu de dezvoltare	Prezentare scenariu de dezvoltare
Dezvoltarea pe baza avantajelor actuale (testarea rezultatelor științei, aplicarea tehnologiei de ultimă generație sau un mix între acestea)	Scenariul nr. 1 prezintă potențialul de dezvoltare al regiunii plecând de la stadiul actual al diversificării ramurilor economice și valorificarea la maximum a abilităților curente ale forței de muncă prezente în această regiune, aducând în plus și cele mai noi tehnologii ale momentului, pentru a spori nivelul de inovație și a crea o bază pe care se poate clădi pentru generațiile următoare.

Scenariu de dezvoltare	Prezentare scenariu de dezvoltare
Transformarea socio-economică (prin reconversie, identificarea de noi frontiere)	Cel de-al doilea scenariu presupune o diversificare a dezvoltării economice pentru Regiunea Sud-Est prin identificarea de noi oportunități economice atât din partea mediului de afaceri, cât și din partea forței de muncă. Transformarea resurselor regiunii în produse și servicii cu valoare adăugată ridicată va produce efecte pozitive și asupra întregii regiuni, aducând un nivel de competitivitate la scară europeană și mondială. Regiunea poate în acest fel să își asigure o sustenabilitate socio-economică la nivel național crescând nivelul PIB-ului/locuitor și aducând prosperitate pe termen lung.
Recuperarea decalajelor: prin crearea unor capacități/abilități bazate pe cunoaștere	Scenariul nr. 3 are ca țintă reducerea diferențelor de dezvoltare din cadrul regiunii prin recuperarea decalajelor față de alte regiuni de dezvoltare ale României, bazându-se în primul rând pe dobândirea de noi abilități pentru forța de muncă din Regiunea Sud-Est. Abilitățile bazate pe cunoaștere ale forței de muncă din alte regiuni constituie un factor determinant pentru decalajele de dezvoltare socio-economică față de Regiunea Sud-Est

Selectarea scenariului de dezvoltare la nivelul regiunii

Luând în considerare cele trei scenarii care ar putea fi adoptate pentru dezvoltarea inteligentă a Regiunii Sud-Est prezentate anterior, precum și o serie de factori care condiționează implementarea acestei strategii la nivel regional (precum nivelul actual de dezvoltare a regiunii, aplicabilitatea scenariului la nivelul regiunii, perioada de timp propusă pentru implementarea inițiativelor din strategie), s-a identificat, pe baza informațiilor din tabelul următor, cel mai potrivit scenariu de dezvoltare pentru Regiunea Sud-Est.

Pentru a putea măsura gradul de relevanță al fiecărui factor care influențează dezvoltarea regiunii, a fost utilizată o scală de la 1-3, unde 1 - puțin relevant, 2 - relevant într-o oarecare măsură, iar 3 - foarte relevant.

Scenariu de dezvoltare	Nivelul actual de dezvoltare a regiunii	Aplicabilitatea scenariului	Perioada de timp vizată	Relevanța scenariului
Dezvoltarea pe baza avantajelor actuale (testarea rezultatelor științei, aplicarea tehnologiei de ultimă generație sau un mix între acestea)	1	3	2	6
Transformarea socio-economică (prin reconversie, identificarea de noi frontiere)	1	1	1	1
Recuperarea decalajelor: prin crearea unor capacități/abilități bazate pe cunoaștere	1	2	2	4

Astfel, scenariul propus pentru Regiunea Sud-Est are în vedere dezvoltarea regiunii pe baza avantajelor actuale, cu precizarea că se recomandă realizarea unor inițiative integrate prin implicarea tuturor categoriilor de actori relevanți la nivel regional, care să valorifice avantajele competitive ale regiunii și care să orienteze acțiunile la nivel teritorial către acele domenii considerate că aduc un plus de valoare activității economice din regiune.

Potențialul existent în sectoarele economice ale regiunii

Luând în considerare potențialul existent în sectoarele economice ale regiunii și pentru a prezenta scenariul de dezvoltare considerat optim pentru Regiunea Sud-Est, va fi prezentat în cele ce urmează scenariul de dezvoltare al regiunii din perspectiva economică, socio-demografică și de cercetare, considerând inițiativele ce urmează a fi implementate în direcția specializării inteligente. Scenariul previzionat vizează anul 2023 și își propune să prezinte obiective realiste, previziunile de dezvoltare fiind fundamentate de analiza trendului determinat de evoluția valorilor indicatorilor socio-economici, analizate până la ultimul an disponibil, și de impactul previzionat al implementării strategiei.

Pentru stabilirea obiectivelor previzionate pentru anul 2023 a fost luată în considerare caracteristicile regiunii și potențialul său de dezvoltare, evoluția indicatorilor în timp fiind previzionată în mod realist, urmărind același trend de dezvoltare ca cel al ultimilor ani analizați.

Astfel, în cele ce urmează este prezentat scenariul de dezvoltare pentru Regiunea Sud-Est pentru următorii ani.

Indicatori analizați	Situația curentă	Situația previzionată pentru 2023
PIB	La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, valoarea Produsului Intern Brut (PIB), exprimată în milioane lei, era de 75.239,3 milioane lei în 2014, ceea ce reprezintă 11,26% din PIB al României și aproximativ 0,12% din PIB al UE 28. Regiunea Sud-Est se plasează pe poziția patru din punct de vedere al PIB regional, nivelul înregistrat în anul 2014 fiind de 2,3 ori mai mic decât valoarea PIB-ului din Regiunea București-Ilfov, cea mai dezvoltată dintre cele opt regiuni ale țării.	Dezvoltarea economică a Regiunii Sud-Est este sprijinită inclusiv prin orientarea inițiativelor regionale către domeniile cercetare-dezvoltare. Concentrarea planului de acțiuni și a investițiilor la nivelul domeniilor cu potențial de specializare propus la nivelul strategiei, va contribui la creșterea importanței activităților CDI în economia regiunii. Prin implementarea măsurilor și acțiunilor propuse prin prezenta strategie, se previzionează că la nivelul anului 2023, PIB-ul regiunii va înregistra o creștere de aproximativ 30% din valoarea regiunii la nivelul anului 2015.
Unități locale active	Din punct de vedere al numărului de unități locale active, Regiunea Sud-Est se clasează pe locul patru la nivel național, cu un număr total de 59.845 de unități locale active. Domeniile de activitate la nivelul cărora se regăsesc cele mai multe unități locale active în anul 2015 în Regiunea Sud-Est sunt: Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (22.529), Industria prelucrătoare (5.509) și Transport și depozitare (5.405).	O creștere economică reală și sustenabilă este generată de existența unei continuități a investițiilor în domeniile competitive la nivel regional. Se dorește ca unitățile locale active să contribuie la procesul de dezvoltare a cercetării, dezvoltării, inovării, într-un mediu mai susținut și continuu, motiv pentru care prezența acestora la nivelul Regiunii Sud-Est reprezintă un factor important pentru creșterea competitivității regionale. În urma implementării inițiativelor propuse prin prezenta strategie, la nivelul anului 2023, numărul unităților locale active va crește cu aproximativ 8% față de valoarea înregistrată în anul 2015.

Indicatori analizați	Situația curentă	Situația previzionată pentru 2023
Întreprinderi inovatoare	În Regiunea Sud-Est, numărul întreprinderilor inovatoare a scăzut de la 1108 în anul 2012 la doar 560 în anul 2014. Potrivit studiului Inobarometru 2011, Regiunea Sud-Est avea un grad de inovare de 28,84%, situându-se la nivel național pe locul 5.	Numărul întreprinderilor inovatoare existent la nivelul Regiunii Sud-Est constituie o condiționalitate importantă pentru ca regiunea să devină inovativă, competitivă și bazată pe cunoaștere. Din acest considerent și având în vedere și evoluția indicatorului privind numărul de întreprinderi inovatoare la nivelul Regiunii Sud-Est în perioada analizată, se previzionează ca valoarea acestui indicator să crească de aproximativ 2,5 ori față de valoarea înregistrată în anul 2014.
Cheltuieli cu activitatea CDI	În Regiunea Sud-Est, în perioada 2010-2015, cheltuielile cu activitatea de cercetare-dezvoltare au scăzut de la 89.095 mii lei în 2010 la doar 63.871 mii lei în anul 2015. De altfel, Regiunea Sud-Est este regiunea cu cele mai mici cheltuieli de cercetare-dezvoltare din România. Printre principalele explicații ale acestei situații, care se pot indentifica fără a face o analiză detaliată a factorilor cauzali, se numără: numărul redus al instituțiilor al căror obiect principal este activitatea de cercetare - dezvoltare, numărul mic de cercetători și personal implicat în activități de cercetare, numărul redus al competițiilor pentru obținerea finanțării activităților de cercetare, interesul scăzut al firmelor din mediul de afaceri din regiune pentru activități de cercetare - dezvoltare.	Pentru ca regiunea să devină mai competitivă la nivel național și european și să întegreze un grad de inovare mai mare, este necesar ca aceasta să își crească cheltuielile cu activitatea de cercetare, dezvoltare, inovare în perioada următoare. Așa cum a fost demonstrat în analiza socio-economică efectuată, există o intercondiționalitate directă între creșterea cheltuielilor cu activitatea de CDI la nivelul regiunii și creșterea PIB-ului pe locuitor la nivel regional. Astfel, în urma implementării inițiativelor propuse prin strategie, la nivelul anului 2023, valoare activităților de cercetare, dezvoltare, inovare se dorește să înregistreze o creștere de 40% față de valoarea înregistrată în anul 2015.
Forța de muncă	Regiunea de Dezvoltare Sud-Est se clasa pe locul șase la nivelul anului	Implementarea inițiativelor specifice procesului de specializare inteligentă a

Indicatori analizați	Situația curentă	Situația previzionată pentru 2023
	2015 din punct de vedere al ratei de ocupare a resurselor umane (62,8%), înregistrând valori mai mari doar comparativ cu regiunile Nord-Est (57,6%) și Sud Muntenia (59,6%). De asemenea, în intervalul de timp analizat, rata de ocupare a resurselor de muncă la nivelul Regiunii Sud-Est a manifestat același trend pozitiv înregistrat la nivel național, crescând cu 9,5 procente în anul 2015 față de anul 2010.	regiunii Sud-Est va influența, într-o anumită măsură, evoluția indicatorilor socio-demografici referitori la rata de ocupare a resurselor umane. Luând în considerare contribuția procesului de specializare inteligentă la dezvoltarea economică a regiunii Sud-Est, rata de ocupare a resurselor umane la nivelul anului 2023 se previzionează a fi caracterizată de o creștere cu peste 25% față de valoarea înregistrată în anul 2015.
Număr de cercetători	La nivelul regiunii Sud-Est, numărul cercetătorilor în perioada 2010-2015 a crescut de la 1.302 cercetători la 1.364 persoane. În ceea ce privește numărul de tehnicieni și asimilați din cercetare-dezvoltare, în Regiunea Sud-Est se poate observa un trend ușor descendent între 2010 și 2014, cu o ușoară creștere în anul 2015 când a fost înregistrat un număr de 209 salariați. Interesant este faptul că numărul altor categorii de salariați din cercetare-dezvoltare din Regiunea Sud-Est s-a triplat între anii 2010 -2015, de la 142 de persoane în 2010 la 450 în anul 2015.	Impactul implementării procesului de inovare la nivel regional poate avea un efect ușor pozitiv asupra indicatorului raportat la numărul de cercetători înregistrați la nivel regional. Această evoluție este susținută și de creșterea puțin sesizabilă a numărului de cercetători în orizontul de timp analizat. Astfel, în urma implementării inițiativelor propuse prin strategie, la nivelul anului 2023, numărul de cercetări înregistrați la nivelul Regiunii Sud-Est va crește cu aproximativ 10% față de valoarea înregistrată în anul 2015.

Cele mai relevante aspecte referitoare la dezvoltarea viitoare a Regiunii Sud-Est sunt listate în cele ce urmează:

- Aspecte referitoare la situația economiei la nivel regional: este important ca în viitor să se acorde o atenție specifică inițiativelor de cooperare între diferitele categorii de actori cheie teritoriali, astfel încât să se creeze baza pentru asigurarea succesului strategiei de inovare a Regiunii Sud-Est, din perspectiva economică a teritoriului vizat. De asemenea, un accent

deosebit ar trebui acordat și vizibilității și promovării inițiativelor și oportunităților de investiții existente pentru mediul privat din regiune. În acest sens, o continuitate a investițiilor în domeniile competitive și inovatoare la nivel regional este binevenită, întrucât sprijinirea potențialilor investitori în regiune ar trebui fidelizată și realizată în mod continuu, prin mecanisme și instrumente transparente gestionate în mod corespunzător de entitățile decizionale din regiune.

- Aspecte referitoare la situația socio-demografică a regiunii: după cum poate fi observat din analiza socio-economică a contextului Regiunii Sud-Est, activitățile de cercetare, dezvoltare, inovare de la nivelul regiunii nu dețin o pondere semnificativă în mediul public sau privat, luând în considerare faptul că aceste activități se adresează unui grup specializat și limitat de forță de muncă din regiune. Cu toate acestea, domeniul CDI poate avea un impact considerabil la nivelul regiunii, mai ales din perspectiva realizării unor activități conexe domeniului CDI (furnizare de materie primă pentru domeniul CDI, transpunerea rezultatelor din cercetare în prototipuri, proiecte pilot, etc), care să susțină o dezvoltare integrată și care să consolideze și să accentueze o cooperare multidirecțională între mediul academic, mediul privat, mediul public și societatea civilă.

Viziunea strategiei de specializare inteligentă și obiectivul general al acesteia

Regiunea Sud-Est valorifică oportunitățile economice și sociale specifice teritoriului și asigură cadrul optim pentru dezvoltarea unor inițiative parteneriale, prin implicarea reprezentanților helix-ului cvadruplu (mediul academic, mediul public, mediul privat, societatea civilă), astfel încât la nivel regional să fie implementate acțiuni integrate de specializare inteligentă în domeniile specifice, care să determine pe termen mediu și lung o creștere reală a competitivității regiunii.

Obiectivul general al Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est este reprezentat de asigurarea unui cadru favorabil actorilor cheie din regiune care, prin dezvoltarea unor inițiative concrete de acțiune în domeniile de specializare inteligentă, să producă un impact pozitiv în raport cu dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

Pentru ca viziunea de dezvoltare inteligentă a Regiunii Sud-Est să poată fi îndeplinită, iar impactul acesteia să fie propagat la nivel teritorial, trebuie luate în considerare o serie de ipoteze care pot afecta și condiționa realizarea obiectivului propus, precum:

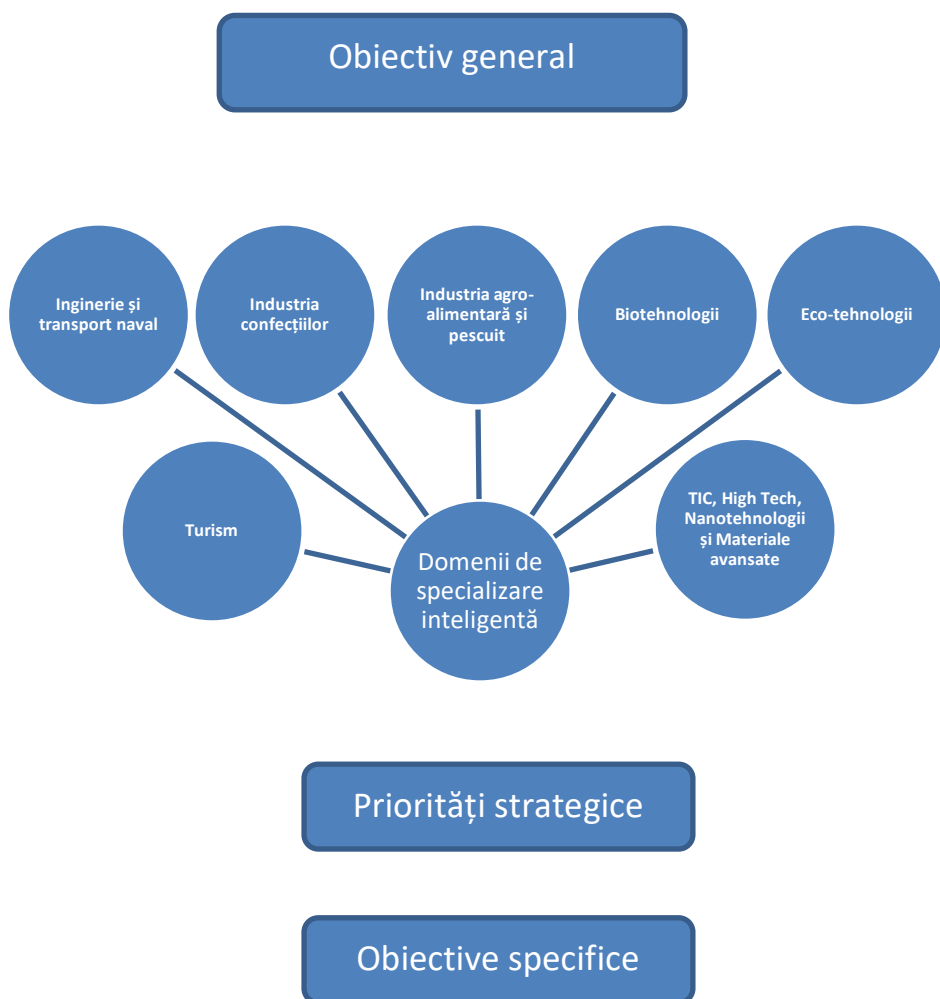
- Creșterea gradului de motivare a forței de muncă implicată în desfășurarea activităților de cercetare, dezvoltare, inovare la nivelul regiunii;
- Promovarea rezultatelor activităților de cercetare și încurajarea punerii în practică a soluțiilor dezvoltate, prin implicarea în special a mediului academic și mediului privat;
- Constituirea de parteneriate operaționale, de durată, în domeniile de specializare inteligentă prin implicarea helix-ului cvadruplu (mediul academic, mediul public, mediul privat, societatea civilă);
- Încurajarea entităților publice și private în susținerea creșterii cheltuielilor pentru activitățile de cercetare, dezvoltare, inovare;
- Stabilirea și promovarea unor facilități fiscale pentru reprezentanții mediului privat care desfășoară activități de CDI.

Capitolul IV. Priorități strategice pentru specializarea inteligentă

Identificarea priorităților la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est a fost realizată printr-un proces de analiză detaliată a activităților întreprinse anterior în procesul de stabilire a domeniilor prioritare de specializare inteligentă din regiune. Astfel, atenția a fost concentrată pe un număr restrâns de priorități de cercetare-dezvoltare și inovare, validate de activitatea de descoperire antreprenorială desfășurată anterior. Aceste priorități vor fi ariile în care regiunea poate efectiv să exceleze. Prioritățile au fost stabilite având în vedere noțiunea de inovare considerată în sens larg, nu doar în sensul unor produse absolut noi, cât și în sensul de noi procese, noi industrii, inovarea socială, modele noi de business și practici de afaceri.

Obiectivul general al Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est este reprezentat de asigurarea unui cadru favorabil actorilor cheie din regiune care, prin dezvoltarea unor inițiative concrete de acțiune în domeniile de specializare inteligentă, să producă un impact pozitiv în raport cu dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

În contextul acestui obiectiv general al strategiei, au fost definite mai multe priorități strategice care să susțină, prin obiective specifice, concrete și realizabile, implementarea acesteia. Acestea au fost împărțite în priorități transversale și priorități adresate domeniilor de specializare inteligentă.



Prioritățile transversale sunt:

1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies - KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă;
2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă;
3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare;
4. Susținerea clusterelor inovative;
5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Prioritate transversale	Domenii de specializare influențate în principal de implementarea priorității	Județe la nivelul cărora s-ar genera o valoare adăugată semnificativă
Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies - KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Inginerie și transport naval; Biotehnologii; Eco-tehnologii; TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.	Brăila, Buzău, Galați, Vrancea, Tulcea, Constanța
Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Inginerie și transport naval; Industria agro-alimentară și pescuit; Biotehnologii; Eco-tehnologii; TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.	Brăila, Buzău, Galați, Vrancea, Tulcea, Constanța
Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare	Inginerie și transport naval; Industria confecțiilor; Industria agro-alimentară și pescuit; Biotehnologii; Eco-tehnologii; Turism; TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.	Brăila, Buzău, Galați, Vrancea, Tulcea, Constanța
Susținerea clusterelor inovative	Inginerie și transport naval; Industria confecțiilor; Industria agro-alimentară și pescuit; Biotehnologii; Eco-tehnologii; Turism; TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.	Brăila, Buzău, Galați, Vrancea, Tulcea, Constanța
Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI	Inginerie și transport naval; Industria confecțiilor; Industria agro-alimentară și pescuit; Biotehnologii;	Brăila, Buzău, Galați, Vrancea, Tulcea, Constanța

Prioritate transversale	Domenii de specializare influențate în principal de implementarea priorității	Județe la nivelul cărora s-ar genera o valoare adăugată semnificativă
	Eco-tehnologii; Turism; TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.	

Priorități pe domenii de specializare inteligentă (priorități strategice):

1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor;
2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare;
3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii;
4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului;
5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului;
6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă;
7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului;
8. Soluții inovative de promovare a turismului;
9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor.

În vederea asigurării consonanței între obiectivul general al strategiei și prioritățile de specializare inteligentă definite, au fost identificate mai multe obiective specifice, aplicabile la nivelul tuturor priorităților identificate:

Obiective specifice

1. Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare - dezvoltare și inovare în PIB regional;
2. Creșterea numărului parteneriatelor public-private care să desfășoare activități CDI;
3. Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI;
4. Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori: agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc.

5. Creșterea numărului entităților care aplică tehnologiilor generice esențiale în activitatea desfășurată.

În cele ce urmează, vor fi descrise prioritățile transversale și cele identificate pe domeniile de specializare inteligentă propuse în cadrul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, acestea fiind concretizate într-o serie de măsuri specifice.

Prioritatea strategică 1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor

Biotehnologiile asigură o diversificare și o creștere rapidă a necesarului de alimente, energie, compuși farmacologic activi prin biovalorificarea deșeurilor organice, cu impact semnificativ pe termen lung asupra creșterii calității vieții și protejării mediului înconjurător. Astfel, principalul obiectiv al biotehnologiilor îl reprezintă dezvoltarea de metode, mijloace și produse biotehnologice pentru creșterea calității și cantității bioresurselor în contextul schimbărilor climatice și a necesarului în creștere de produse alimentare de calitate. Biotehnologiile au un impact pozitiv asupra mediului, în același timp contribuind și la creșterea economică a unei regiuni.

Dezvoltarea biotehnologiilor va determina schimbări fundamentale în domeniul agro-alimentar, atât de necesare pentru protecția mediului. Astfel prin tehnologia manipulării materialului genetic se anticipează o cale de realizare de recolte mai bogate prin transferul genelor fixatoare de azot la plantele de interes major din punct de vedere al alimentației. Biotehnologiile mediului reprezintă un nou mod de a evalua și de a rezolva probleme de mediu apărute. Tratarea poluării ca rezultat al unui mod inadecvat de utilizare a resurselor va presupune găsirea unor soluții optime pentru reciclarea și reutilizarea deșeurilor, determinând, astfel, atât reducerea gradului de poluare, cât și creșterea profiturilor³⁹.

La nivel regional, sprijinul acordat entităților care desfășoară activități în sfera biotehnologiilor trebuie să se materializeze printr-o serie de **măsuri**:

- Sprijinirea înființării de întreprinderi care să aibă drept obiect de activitate cercetarea-dezvoltarea în biotehnologie;
- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor și tehnologiilor necesare dezvoltării biotehnologiilor;

³⁹ Dabu, C.M

- Sprijin pentru activități de formare profesională a personalului angajat în organizații care dezvoltă și utilizează biotehnologii;
- Facilitarea parteneriatelor cu entități de la nivel național sau internațional care activează în domeniul biotehnologiilor în care este integrat elementul de CDI, pentru asigurarea unui schimb de experiență și/sau personal specializat;
- Sprijinirea implementării de proiecte de cooperare transregională sau transnațională cu alte structuri parteneriale funcționale, în domeniul biotehnologiilor;
- Informarea entităților publice și private de cercetare cu privire la sursele de finanțare naționale și internaționale disponibile pentru dezvoltarea și consolidarea activităților de CDI în biotehnologie.

Prioritatea strategică 2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare

Una dintre provocările agriculturii românești o reprezintă adaptarea la noile tehnologii și adoptarea de practici inovatoare, iar fondurile necesare pot fi obținute prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2014-2020. Conceptul de Parteneriat pentru Inovare în agricultură este strâns legat de Strategia Europa 2020 a Comisiei Europene, documentul prin care Comisia subliniază rolul cercetării și inovării ca elemente cheie în procesul de adaptare al Uniunii Europene la provocările viitorului. În acest context strategia de dezvoltare a agriculturii la nivelul Regiunii Sud-Est ar trebui să ia în considerare rolul inovării ca element indispensabil în procesul de dezvoltare regională și de obținere a avantajului competitiv.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020 conține o serie de măsuri de acțiune care vizează procesele inovative prin înființarea și dezvoltarea grupurilor operaționale, al căror scop principal îl va constitui dezvoltarea de proiecte pilot, noi produse, procese și tehnologii în sectorul agricol (submăsura 16.1). Grupurile de lucru vor fi create de actori locali și vor avea în componența lor fermieri, cercetători, consultanți, întreprinderi sau ONG-uri cu scopul de a dezvolta proiecte de cercetare aplicată cu ajutorul cărora să se rezolve anumite probleme sau să fie exploatate anumite oportunități în sectorul agroalimentar.

Îmbunătățirea performanței sectorului agricol, prin afaceri inovatoare, va avea efecte pozitive asupra stabilității micro și macroeconomice, va contribui la asigurarea unui echilibru între consumul

alimentar și securitatea agroalimentară, la creșterea ponderii exploatațiilor agricole comerciale și la generarea de locuri de muncă, inclusiv la absorbția surplusului de forță de muncă din agricultură.

Susținerea specializării inteligente trebuie realizată printr-un set de instrumente care acoperă întreg spectrul de activități creative, de la idee la piață, și punerea în valoare a colaborării și parteneriatelor între actori diverși. Unul dintre domeniile de specializare inteligentă pentru ciclul strategic 2014-2020, identificat pe baza potențialului științific și comercial, este bioeconomia, domeniu care beneficiază de potențialul uriaș al agriculturii românești, în contextul unei industrii alimentare locale tot mai active și cu standarde în creștere și al unor tendințe globale, cum este cererea ridicată de produse alimentare. Specializarea inteligentă presupune un efort complex de explorare și selectare a unor domenii de investiție prioritare, cu potențial economic și inovator.

Între cele mai importante inițiative și **acțiuni** care pot fi puse în practică în unei mai bune promovării a inovării în sectorul agroalimentar, pot fi menționate:

- Înființarea unor ferme hidroponice (agricultura hidroponică poate fi considerată o ramură mai modernă a agriculturii, deoarece presupune atât cultivarea legumelor, cât și creșterea peștilor (acvacultură). Nutrienții produși de pești hrănesc plantele pentru o creștere naturală și rapidă, în timp ce legumele ajută la curățarea apei. Nu este necesară folosirea îngrășămintelor, pesticidelor sau a altor chimicale);
- Înființare unor clustere/grupuri operaționale în domeniul agroalimentar la nivelul Regiunii Sud-Est;
- Utilizarea deșeurilor din industrie (hârtie) drept compost poate fi o soluție inovatoare, de viitor, pentru fertilizarea solurilor și protecția mediului la nivelul comunităților rurale din Europa.
- Crearea de produse alimentare sigure, accesibile și optimizate nutrițional, prin valorificarea resurselor existente și/sau insuficient valorificate și utilizarea lor durabilă, contribuind astfel la creșterea valorii adăugate a sectorului agroalimentar și a locurilor de muncă în mediul rural, la calitatea alimentelor și alimentației și, implicit, la starea de sănătate a populației;
- Reînnoirea încrederii publice în calitatea și siguranța alimentară prin promovarea adoptării de soluții inovatoare de mediu și prietenoase față de sănătate;
- Dezvoltarea de lanțuri valorice inovative în sectorul agroalimentar;

- Acordarea de sprijin financiar fermierilor, informarea și formarea acestora pentru promovarea inovațiilor și a transferului de cunoștințe în sectorul agroalimentar;
- Dezvoltarea sistemelor locale, regionale și naționale de condiționare, depozitare, procesare și valorificare durabilă a produselor agroalimentare;
- Dezvoltarea de lanțuri frigorifice regionale și naționale, în vederea creșterii capacității de depozitare a materiilor prime și produselor alimentare;
- Îmbunătățirea infrastructurii de cercetare în sectorul agroalimentar și încurajarea parteneriatului public-privat.
- Achiziționarea de echipamente care permit reducerea impactului pescuitului asupra ecosistemelor;
- Achiziționarea de software și sisteme de monitorizare a activității de producție în cadrul unităților de acvacultură;
- Achiziționarea de echipamente și îmbunătățirea condițiilor de muncă și securitate a lucrătorilor din acvacultură;
- Achiziționarea unor echipamente moderne pentru procesarea peștelui și subproduselor, dar care să îmbunătățească și calitatea, siguranța și trasabilitatea produselor;
- Achiziționarea unui software și sisteme de monitorizare pentru managementul unităților de procesare;
- Creșterea capacității de producție prin reintroducerea în circuit a unor suprafețe abandonate;
- Dezvoltarea logisticii necesare depozitării și transportului specializat;
- Creșterea numărului centrelor de primă vânzare a peștelui;
- Promovarea și implementarea acvaculturilor organice.

Prioritatea strategică 3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii

Orașele SMART, sau inteligente, înseamnă orașe mai plăcute, mai inclusive și în care tehnologia nu este un lux, ci simplifică existența locuitorilor și a administrației publice locale. Smart și Tehnologizat înseamnă mai educat, mai sănătos, mai puțin costisitor, mai implicat în tot ceea ce înseamnă procesul de administrație publică, mai multe oportunități pentru mediul de afaceri și cetățeni, beneficii care se traduc pe îmbunătățirea calității vieții - o interacțiune mai ușoară și

prietenoasă a oamenilor cu orașul, cu mediul, cu semenii și orientat către un viitor susținut de tehnologii inteligente integrate. Conceptul merge dincolo de relaționarea dintre cetățeni și furnizorii de servicii publice și oferă instrumentele ce încurajează cetățenii să fie mai activi și mai participativi în viața comunității. De exemplu, să ofere un feedback despre starea șoselelor, să adopte un stil de viață mai sănătos sau să participe, ca voluntari, la diverse activități sociale. În felul acesta, un Smart City va fi un loc mai atractiv pentru a locui, a munci și a se recrea.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, municipiul Constanța va beneficia de soluții de tip SMART care constau în soluții de parcare inteligentă și de iluminat stradal având la bază tehnologia LED, un stâlp dotat cu multiple componente, printre care se numără o priză pentru încărcarea autovehiculelor electrice și senzori pentru monitorizarea mediului, dar și internet wi-fi gratuit. De altfel, faptul că la nivelul regiunii se află și un parc de software la Galați crează premisele dezvoltării de parteneriate în vederea identificării, dezvoltării și implementării celor mai bune soluții SMART în regiune.

La nivel regional, sprijinul acordat entităților care desfășoară activități în sfera dezvoltării și implementării de soluții SMART CITY trebuie să se materializeze printr-o serie de **măsuri**:

- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea desfășurării de activități CDI în domeniul soluțiilor de tip SMART CITY;
- Suport pentru activități de formare profesională a personalului în vederea dezvoltării competențelor necesare în procesul de adoptare de soluții SMART CITY;
- Facilitarea parteneriatelor cu entități de la nivel național sau internațional care activează în domeniul dezvoltării și implementării de soluții SMART CITY;
- Sprijinirea clusterelor IT pentru dezvoltarea de soluții SMART CITY la nivelul regiunii;
- Sprijinirea implementării de proiecte de cooperare transregională sau transnațională cu alte structuri parteneriale funcționale pentru implementarea de soluții SMART CITY.

Prioritatea strategică 4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est are un potențial deosebit de dezvoltare prin intermediul domeniului industriei navale. În acest domeniu, o importanță majoră o are activitatea de

construcție și reparație de nave unde au avut loc numeroase investiții în ultimii ani. În regiune există cele mai importante șantiere navale din România la Constanța, Midia, Mangalia, Brăila, Galați și Tulcea. Lunga tradiție de construcții navale a condus la dezvoltarea de programe educaționale care oferă specialiști cu o înaltă calificare, o activitate de cercetare susținută și un design calificat. Șantierele navale din România sunt în general specializate în construcția de nave pentru transportul de marfă. Principalele tipuri de nave construite aici sunt vrachierele, nave cu tancuri de marfă, nave de marfă, nave de pescuit, remorci maritime, împingătoare și barje. Profesionalismul constructorilor de nave români este recunoscut la nivel internațional, România fiind destinația preferată pentru producția de nave tehnice și comerciale din Europa. În același timp, industria orizontală cunoaște în ultimii ani o dinamică spectaculoasă ce susține performanța șantiierelor navale. Toate aceste argumente demonstrează necesitatea specializării inteligente a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est în domeniul industriei navale și importanța prioritizării subdomeniului construcțiilor și reparațiilor de nave.

Principalele măsuri prin care domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave poate fi susținut pentru o specializare inteligentă a regiunii sunt:

- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în construcția și reparația de nave;
- Facilitarea participării firmelor inovative și organizațiilor de cercetare-dezvoltare din regiune care desfășoară activități în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave în diverse parteneriate internaționale;
- Suport pentru activități de formare profesională a personalului implicat în activități CDI care au ca obiectiv final dezvoltarea domeniului construcțiilor și reparațiilor de nave;
- Informarea entităților care desfășoară activități CDI cu privire la sursele de finanțare naționale și internaționale în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave;
- Suport acordat pentru realizarea unor parteneriate public-private în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave.

Prioritatea strategică 5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului

Porturile și transportul naval sunt esențiale pentru afacerile europene din domeniul transporturilor, pentru competitivitatea Europei, având și un potențial imens de creare de locuri de muncă și atragere a investițiilor. Porturile Europei sunt punctele de tranzit către continentul european. 74% din mărfurile extracomunitare sunt transportate prin intermediul porturilor. Acestea sunt la fel de importante pentru comerțul intraeuropean. În fiecare an trec prin porturi 37% din traficul de mărfuri din interiorul UE și 385 de milioane de pasageri.

Peste 1200 de porturi maritime comerciale operează de-a lungul a aproximativ 70.000 de kilometri din coastele Uniunii. Europa este una dintre cele mai dense regiuni maritime la nivel mondial. Industria portuară din UE are un impact economic semnificativ în ceea ce privește ocuparea forței de muncă și activitatea în industria portuară în sine (impacturi directe), în avalul lanțului de distribuție (impacturi indirecte) și în ansamblul economiei UE (impacturi induse)⁴⁰.

Digitalizarea porturilor este o prioritate a regiunii deoarece, potrivit Comisiei Europene, porturile Europei se confruntă cu 3 provocări majore:

- Până în 2030 este prevăzută o creștere cu 50% a mărfurilor manipulate în porturile UE. Această creștere este o oportunitate pentru creșterea economică și mai multe locuri de muncă: Comisia a estimat că, până în 2030, în porturi pot fi create între 110.000 și 165.000 de noi locuri de muncă. Totuși, porturile Europei trebuie să se adapteze pentru a face față unei creșteri a traficului.
- Natura activității comerciale este în schimbare.
- Există decalaje de performanță foarte semnificative între porturile Europei. În prezent, trei din cele mai bune porturile europene, Anvers, Hamburg și Rotterdam reprezintă o cincime din toate mărfurile care sosesc în Europa pe mare. Decalajul de performanță produce ineficiențe enorme – distanțe mai lungi, deturnări ale traficului, călătorii mai lungi pe mare și pe uscat și, în cele din urmă, mai multe emisii din transport și mai multă aglomerație în detrimentul cetățenilor UE și a economiei. În cazul în care nu se iau măsuri, acest lucru se va agrava pe măsură ce traficul crește.

⁴⁰ Comisia Europeană, 2013

În contextul creșterii accelerate a mărfurilor manipulate în porturi, direcția digitalizării transporturilor navale este absolut necesară. Cu atât mai mult cu cât competitivitatea, decarbonizarea și digitizarea reprezintă principiile directoare aflate la baza politicii UE în domeniul transportului maritim până în 2020 și ulterior. Prin aceste principii se urmărește garantarea faptului că transportul maritim rămâne o modalitate atractivă pentru transportul de bunuri și de persoane, devenind chiar mai ecologic. De asemenea, acesta ar trebui să fie un catalizator pentru investiții și inovare.

Principalele **măsuri** prin care poate fi realizată digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului pentru o specializare inteligentă a regiunii sunt:

- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea digitalizării porturilor și transportului naval;
- Facilitarea participării entităților de cercetare-dezvoltare și inovare din regiune care desfășoară activități în domeniul digitalizării transporturilor navale în diverse parteneriate naționale și internaționale;
- Suport pentru activități de formare profesională a personalului implicat în activități CDI care au ca obiectiv final digitalizarea porturilor și transporturilor navale.
- Informarea entităților care desfășoară activități CDI cu privire la sursele de finanțare naționale și internaționale în domeniul digitalizării porturilor și transporturilor navale;
- Suport acordat pentru realizarea unor parteneriate public - private în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în domeniul digitalizării porturilor și transporturilor navale.

Prioritatea strategică 6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă

Sursele regenerabile de energie (energia eoliană, energia solară, energia hidroelectrică, energia oceanelor, energia geotermală, biomasa și biocombustibilii) constituie alternative la combustibilii fosili care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, la diversificarea ofertei de energie și la reducerea dependenței de piețele volatile și lipsite de fiabilitate ale combustibililor fosili, în special de petrol și gaze. Legislația Uniunii Europene privind promovarea surselor regenerabile a evoluat în mod semnificativ în ultimii ani. În prezent există multe surse de energie care sunt regenerabile și prietenoase cu mediul. În România, energia solară este folosită în scopul

producerii de energie termică pentru prepararea apei calde de consum în perioada caldă. În mai multe localități există deja case solare.

În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, Dobrogea a devenit cel mai mare parc eolian din Europa Centrală și de Est, județul Constanța fiind împânzit cu sute de turbine, ce au o putere de 2,5MW, în zone precum Cogeașlac, Fântânele, Peștera, Independența, Chirnogeni, Siliștea, Târgușor, Crucea. Unul dintre cele mai mari parcuri eoliene funcționale din județul Constanța este în zona Cogeașlac-Fântânele, cu 240 de turbine și o capacitate totală instalată de 600 MW, în condițiile în care un reactor al Centralei Nucleare-Electrice Cernavodă are puterea electrică de circa 700 MW.

Astfel, se dorește promovarea inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă pentru adoptarea și implementarea unor **acțiuni** concrete, ca de exemplu:

- Intensificarea investițiilor în proiecte demonstrative și stimularea cererii de tehnologii inovatoare;
- Dezvoltarea culturilor agricole energetice-cultive destinate obținerii de produse cum sunt: biocarburanții (biodiesel, motorină ecologică) și de energie electrică sau termică;
- Realizarea unor cercetări experimentale în ceea ce privește utilizarea energiei maritime produsă de Marea Neagră (energia produsă de valuri);
- Realizarea unor investiții în infrastructura de transport a energiei produse din surse regenerabile;
- Dezvoltarea unor scheme de sprijin pentru utilizarea energiei din surse regenerabile pentru energie electrică și energie termică;
- Susținerea activităților de cercetare, dezvoltare, inovare în sectorul energetic, cu accent pe sporirea gradului de eficiență energetică și ambientală.

Prioritatea strategică 7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului

Transformarea economiilor noastre din economii liniare în economii circulare (circular economy) oferă oportunitatea de a le reinventa și de a le face mai durabile și mai competitive. Acest lucru va stimula investițiile și va aduce beneficii atât pe termen scurt, cât și pe termen lung pentru economie, mediu și cetățeni deopotrivă. În România, utilizarea eficientă a resurselor este scăzută și economia circulară rămâne slab dezvoltată. Alături de Bulgaria și Estonia, „productivitatea resurselor” (eficiența economiei în a utiliza resurse materiale pentru a produce bogăție) a fost cea

mai scăzută din UE în 2015, situându-se la 0,31 EUR/kg comparativ cu media UE de 2,0 EUR/kg. Nu atât deficitul de resurse, cât mai degrabă lipsa unei gestionări eficiente a resurselor disponibile este ceea ce pune probleme pentru dezvoltarea durabilă în România. România înregistrează întârzieri în adoptarea instrumentelor de planificare relevante în ceea ce privește gestionarea deșeurilor. Rata sa de depozitare a deșeurilor este cea mai mare din UE (82 % în 2013). Aceasta indică faptul că resursele nu sunt păstrate în cadrul economiei atunci când un produs a ajuns la sfârșitul duratei sale de viață. O economie mai circulară, adică axată pe reciclare și reutilizare, precum și pe utilizarea mai eficientă a resurselor, ar contribui la stimularea investițiilor. De asemenea, aceasta ar genera beneficii atât pe termen scurt, cât și pe termen lung pentru mediu, ocuparea forței de muncă și economie în ansamblu.

Protecția mediului înglobează mai multe **activități** direcționate către o mai bună întreținere sau restaurare a unui mediu curat, prin colectarea, reciclarea și tratarea deșeurilor, prevenirea emisiilor de substanțe poluante, a zgomotelor sau prin reducerea prezenței substanțelor poluante în mediul înconjurător.

- Construcția/reabilitarea/modernizarea/extinderea infrastructurii de apă și apă uzată;
- Construcția/reabilitarea/modernizarea stațiilor de epurare;
- Aplicarea de soluții ecologice pentru colectarea și epurarea apelor uzate, inclusiv în Delta Dunării și la Marea Neagră;
- Valorificarea deșeurilor solide colectate, inclusiv prin compostare, precum și nămolurilor de la stațiile de epurare;
- Elaborarea hărților de risc;
- Elaborarea unui plan regional de acțiune în situațiile de poluare accidentală Dunării;
- Actualizarea planurilor de management a ariilor protejate;
- Utilizarea tehnologiei pentru prevenirea poluării (monitorizarea video a zonelor care prezintă risc ridicat în acest sens);
- Realizarea unor investiții în sistemele de monitorizare a calității factorilor de mediu;
- Organizarea unor competiții/concursuri de idei de proiect în domeniul ecoinovației.

Prioritatea strategică 8. Soluții inovative de promovare a turismului

Fondul European de Dezvoltare regională (FEDR) sprijină competitivitatea, durabilitatea și calitatea turismului la nivel regional și local. Turismul este, fără îndoială, strâns corelat cu utilizarea și dezvoltarea capitalului natural, istoric și cultural și cu atractivitatea orașelor și regiunilor ca spații propice traiului, activităților profesionale și vizitelor de agrement. Totodată, acesta este în strânsă legătură și cu dezvoltarea, inovarea și diversificarea de produse și servicii destinate vizitatorilor.

Turismul nu a fost inclus ca obiectiv tematic în cadrul regulamentelor privind fondurile structurale și de investiții europene, deoarece reprezintă mai degrabă un mijloc sau un sector decât un obiectiv. Totuși, regulamentele prevăd multe posibilități de investiții inteligente în turism.

Turismul va continua să ocupe un loc important la nivelul investițiilor planificate din FEDR, precum și al investițiilor conexe în conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, dispunând de o alocare prevăzută din FEDR de aproximativ 8 miliarde de euro.

În contextul nou apărut al specializărilor inteligente regionale din Europa în cadrul platformei de specializare inteligentă, multe regiuni acordă prioritate la nivelul strategiilor proprii de specializare inteligentă inovării serviciilor și modelelor de afaceri din sectorul turismului, urmând să aloce fonduri substanțiale pentru realizarea acestui obiectiv. Acestea își vor concentra eforturile, de exemplu, asupra dezvoltării unor piețe de nișă competitive și a unor branduri, vizând printre altele turismul pentru vârstnici („economia vârstei a treia”) sau turismul ecologic, îmbunătățindu-și lanțurile valorice din sectorul turismului prin țintirea unor segmente de piață mai avansate și diversificându-și activitățile turistice pentru a-și reduce dependența de turismul sezonier.

Aceste regiuni dispun de strategii cuprinzătoare vizând atingerea unui nivel mai ridicat de valoare adăugată nu doar prin investiții în inovarea din sectorul turismului, ci și prin stimularea unor repercusiuni mai semnificative la nivelul altor sectoare, cum ar fi industriile culturale și creative, sectorul agroalimentar, construcțiile etc.

În acest context, se consideră că pentru dezvoltarea turismului la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, prin dezvoltarea unor soluții inovative, ar trebuie implementate o serie de **măsur**
specifice, ca de exemplu:

- Crearea și dezvoltarea brand-ului turistic regional;

- Dezvoltarea turismului de croazieră;
- Dezvoltarea și promovarea produselor turistice cu valoare adăugată (turismul eco, oneologic, gastronomic, turismul balnear, de conferințe și congrese, cultural, arheologic, etc.);
- Promovarea turismului tematic, ca de exemplu turismul apicol în zona Caraorman, turism hipic în Pădurea Letea;
- Promovarea turismului ecologic în zone protejate, precum Letea, Matita-Merhei, Fortuna;
- Valorificarea locală a tradițiilor, a atelierelor de meșteșugari, promovarea zonelor mai puțin cunoscute și a activităților specifice;
- Dezvoltarea unor programe pentru valorizarea și conservarea satelor cu un deosebit caracter natural, arhitectural, monumental sau agrar-ecologic;
- Reabilitarea și modernizarea falezelor localităților amplasate pe malul Dunării: Brăila, Galați, Tulcea, Mahmudia, Sulina pentru accesul navelor de agrement, croazieră și yachting;
- Dezvoltarea unor trasee inovatoare noi (între cele mai cunoscute trasee inovatoare care au fost dezvoltate în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, pot fi menționate: Drumul Podgoriilor pe bicicletă (Vrancea), Cu canotca prin Deltă: metode inovative de interpretare a naturii (Tulcea);
- Promovarea inovării și diversificarea produselor, proceselor și serviciilor, precum și specializarea acestora pentru piețe de nișă, în vederea depășirii dependenței de munca temporară cu valoare adăugată scăzută și asigurării activității economice și a locurilor de muncă în afara sezonului turistic;
- Informarea micilor întreprinzători cu privire la oportunitatea accesării unor surse de finanțare pentru promovarea inovării în turism;
- Consolidarea instrumentelor de garantare și contra-garantare pentru stimularea investițiilor în turism (inclusiv creditarea rurală);
- Implementarea unor soluții tehnice inovative pentru simplificarea activităților turistice pe de o parte, iar pe de altă parte pentru creșterea gradului de securitate al turistului (cartografierea traseelor turistice cu ajutorul GPS-ului);
- Dezvoltarea e-turismului în scopul asigurării unei cât mai bune promovări a potențialului turistic existent la nivelul Regiunii Sud-Est, mai ales pentru atragerea turiștilor străini;
- Dezvoltarea turismului pentru pescuit, prin crearea/îmbunătățirea infrastructurii specifice pentru agrement și cazare;

- Dezvoltarea unor ateliere de confecționare a uneltelor pescărești, construirea bărcilor și valorificarea de noi resurse specifice zonei pescărești;
- Realizarea unor unități de cazare (camping-uri sau pensiuni), unități de alimentație publică cu specific pescăresc (restaurant ponton, cherhana), spații de agrement cu specific pescăresc;
- Construirea unei rețele de spații pentru promovarea și valorificarea identității locale (muzeu-sat pescăresc, punct de de informare, centru de expoziții, ghid specializat etc).

Prioritatea strategică 9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor

Intr-o economie bazată pe cunoaștere, viitorul industriei confecțiilor va depinde din ce în ce mai mult de capacitatea industriei de a asimila inovarea în vederea eficientizării și flexibilizării proceselor de producție structurilor organizaționale și a operațiunilor comerciale în strânsă corelația cu evoluția nevoilor clienților.

Studiile și analizele realizate la nivelul industriei textile, evidențiază faptul că Regiunea de Dezvoltare Sud-Est prezintă un potențial de dezvoltare foarte ridicat în ceea ce privește domeniul confecțiilor. În ceea ce privește **măsurile** concrete pentru promovarea și utilizarea inovației în domeniul confecțiilor, putem menționa:

- Utilizarea unor soluții IT performante în procesul de producție;
- Introducerea utilizării digital-fashioning-ului, respectiv posibilității clientului de a-și personaliza produsul în mediul virtual, urmând ca acesta să îi fie livrat în cel mai scurt timp;
- Utilizarea unor materiale inovative, biomateriale și textile funcționale pentru uz medical;
- Crearea și promovarea unor brand-uri locale (de exemplu SIMIZ Fashion, Focșani);
- Obținerea de produse multifuncționalizate, prin aplicarea nanotehnologiilor și a microelectronicii, care se constituie într-un lanț valoric ce utilizează materiale avansate cu aplicații multisectoriale, de exemplu produse cu proprietăți de îndepărtare a murdăriei, nanostructuri respirabile cu efect Lotus;
- Crearea unor incubatoare tehnologice în domeniul confecțiilor și textilelor, prin valorificarea unor oportunități de finanțare nerambursabilă;

- Dezvoltarea învățământului dual, prin punerea în practică a unor parteneriate între companiile din domeniul privat și școlile profesionale de specialitate existente în Regiunea Sud-Est;
- Finanțarea unor proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare în domeniul textilelor și confecțiilor în vederea creării și testării unor produse experimentale, din categoria ”textilelor inteligente,, (tricoul luminos, confecțiile energetice, puloverul care verifică starea de sănătate a individului, etc.).

Prioritatea transversală 1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies - KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă

Așa cum sunt definite de Comisia Europeană, tehnologiile generice esențiale sau Key Enabling Technologies - KET se referă la micro/nanoelectronică, fonică, nanotehnologie, biotehnologie industrială, materiale avansate și tehnologii avansate de fabricație. Fiind tendințe în economiile dezvoltate ale lumii, KET sunt asociate permanent cu un proces de cercetare - dezvoltare și inovare foarte intensiv, cu cicluri de inovare rapide, cheltuieli de capital mari și forță de muncă înalt calificată⁴¹.

Din perspectiva Programului Orizont 2020, competitivitatea industrială și economică nu pot fi asigurate decât prin intermediul tehnologiilor generice esențiale. Având aplicații în multiple industrii, KET pot aduce inovație la nivel regional și pot susține dezvoltarea economică. La nivelul întregii Uniuni Europene, țările se confruntă cu dificultatea de a transpune cunoștințele în produse și servicii concrete. Producția bazată pe KET este în scădere, patentele europene fiind intens exploatate în afara Europei.

La nivel regional, sprijinul acordat entităților care desfășoară activități CDI pentru dezvoltarea și aplicarea tehnologiilor generice esențiale se poate constitui într-o serie de **măsuri specifice**, câteva exemple în acest sens fiind prezentate în continuare:

- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea cercetării - dezvoltării și inovării KET;

⁴¹ Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3), 2012

- Facilitarea participării firmelor inovative și organizațiilor de cercetare-dezvoltare din regiune la inițiativele europene și constituirea de linii pilot în consorții Europene cu efect în lărgirea ofertei de servicii tehnologice, a expertizei științifice și a accesului la echipamente moderne;
- Suport pentru activități de formare profesională a personalului implicat în activități CDI în vederea dezvoltării competențelor necesare aplicării tehnologiilor generice esențiale;
- Informarea entităților care desfășoară activități CDI cu privire la sursele de finanțare naționale și internaționale utilizabile pentru dezvoltarea și implementarea KET;
- Promovarea avantajelor și facilităților fiscale pentru întreprinderile care derulează activități încadrate în sfera KET.

Prioritatea transversală 2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă

În prezent resursa umană și informațiile sunt cele mai importante active ale unei organizații. Este imposibilă dezvoltarea unei organizații și implicit a unei regiuni sau țări fără utilizarea tehnologiei informației și comunicării. În acest context și specializarea inteligentă a unei regiuni este dependentă de TIC, indiferent de domeniul de specializare inteligentă identificat.

Industria TIC românească produce echipamente de calcul, transmisii de date și telecomunicații, software și servicii, având o rată de creștere pozitivă. În sectorul de software, dezvoltarea este remarcabilă, numărul specialiștilor fiind în continuă creștere. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est există numeroase centre universitare care formează specialiști TIC, dar și parcul de software de la Galați și diverse alte organizații care pot oferi locuri de muncă. Această forță de muncă înalt specializată în domeniul TIC poate contribui la dezvoltarea economică a regiunii și la implementarea TIC la nivelul tuturor domeniilor de specializare inteligentă identificate.

Principalele măsuri prin intermediul cărora poate fi susținută implementarea tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă sunt:

- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea informatizării și transferului tehnologic;
- Facilitarea participării entităților de cercetare-dezvoltare și inovare din regiune care desfășoară activități în domeniul TIC în diverse parteneriate naționale și internaționale;

- Suport pentru activități de formare profesională a personalului implicat în activități CDI care au ca obiectiv final informatizarea;
- Informarea entităților care desfășoară activități CDI cu privire la sursele de finanțare naționale și internaționale în domeniul TIC;
- Sprijin pentru crearea și asigurarea funcționării de platforme electronice integrate la nivel regional prin care să se asigure diseminarea rezultatelor activităților de CDI și care să permită postarea anunțurilor pentru identificarea potențialilor parteneri pentru depunerea de proiecte de CDI.

Prioritatea transversală 3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare

Această prioritate urmărește, în primul rând, facilitarea accesului întreprinderilor la instrumentele financiare cu scopul de a sprijini investițiile în cercetare-dezvoltare și inovare, în special cele private. Adesea, IMM-urile întâmpină dificultăți în a obține împrumuturi sau în a atrage capital privat, datorită riscului pe care îl prezintă, capacității de rambursare scăzute pe fondul înrăutățirii situației economico-financiare, reticenței instituțiilor financiare, garanțiilor limitate pe care le pot oferi. Pe lângă accesul greoi la finanțare, IMM-urile se mai confruntă cu dificultăți pentru dobândirea accesului la noile dezvoltări tehnologice, la transferul de cunoștințe și de tehnologie, sau la personal cu competențe avansate (risc tehnologic).

Finanțarea unor proiecte tehnologice inovative care au ca scop realizarea unor inovări de produs sau de proces, va contribui la stabilitatea financiară a întreprinderilor care vor să fie performante pe piață prin producerea și comercializarea unor produse noi sau substanțial îmbunătățite.

Susținerea întreprinderilor inovative ar trebui să fie corelată cu prioritățile de dezvoltare identificate la nivelul Regiunii Sud-Est, astfel încât investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare să genereze creștere economică, în primul rând, la nivel local.

Sprijinul acordat întreprinderilor inovative poate veni în diverse forme, respectiv se poate constitui într-o serie de **măsuri specifice**, câteva exemple în acest sens fiind prezentate în continuare:

- Sprijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea inovării și/sau cercetării/ dezvoltării;

- Sprijinirea achiziționării de brevete de către întreprinderile mici și mijlocii din Regiunea Sud-Est;
- Suport pentru activități de formare profesională a personalului angajat în vederea dezvoltării competențelor necesare în procesul de inovare;
- Sprijin pentru derularea activităților de marketing în vederea identificării ofertei și accesării cererii existente pentru produsul inovativ planificat sau nișelor de piață care pot fi accesate prin inovare în procesul de producție;
- Informarea mediului de afaceri cu privire la sursele de finanțare naționale și internaționale utilizabile pentru implementarea ideilor inovatoare;
- Promovarea avantajelor și facilităților fiscale pentru întreprinderile care derulează activități încadrate în sfera CDI;
- Facilitarea parteneriatelor cu entități de la nivel național sau internațional care activează în domenii de activitate similară în care este integrat elementul de CDI, pentru asigurarea unui schimb de experiență și/sau personal specializat;
- Dezvoltarea serviciilor de consultanță în domeniul inovării sub forma unor pachete de servicii integrate (servicii de consultanță, asistență și formare profesională în ceea ce privește transferul de cunoștințe, achiziția, protecția și valorificarea activelor necorporale, utilizarea standardelor și a reglementărilor care le conțin).

Prioritatea transversală 4. Susținerea clusterelor inovative

În viziunea multor experți economici și oameni de afaceri, bazată și pe experiența altor economii europene, clusterelor pot impulsiona dezvoltarea economică și pot aduce o valoare adăugată mai mare.

În prezent, la nivelul regiunii Sud-Est funcționează 12 cluster care sunt specializate în diverse domenii precum turism, transport, construcții navale, confecții, dezvoltarea durabilă, bio-economie, IT, energie alternativă, sănătate. În concordanță cu domeniile de specializare inteligentă identificate, este importantă consolidarea rețelelor parteneriale existente prin creșterea numărului de proiecte de cooperare implementate și prin consolidarea capacității de administrare și comunicare la nivelul clusterelor funcționale. De asemenea, trebuie menționat

faptul că la nivelul Regiunii Sud-Est pot fi dezvoltate și alte clustere noi în domenii precum: industria alimentară, viticultură și industria petrochimică.

Susținerea activității clusterelor inovative și a altor structuri de cooperare economică trebuie să aibă la bază o infrastructură diversificată, modernă și dotată la standarde europene atât la nivel regional, cât și local. Este necesară extinderea și susținerea activității clusterelor inovative și a altor structuri și rețele de cooperare precum și a activităților de promovare economică din Regiunea Sud-Est. De asemenea, este oportună o cât mai eficientă promovare a clusterelor inovative și a altor structuri și rețele de cooperare ca factori catalizatori în dezvoltarea economică și specializarea inteligentă la nivelul regiunii. În plus, în contextul specializării inteligente a Regiunii Sud-Est, dezvoltarea sau crearea de noi nișe este esențială, iar acest lucru poate fi realizat printr-o abordare inter și trans- sectorială.

În vederea sprijinirii activităților clusterelor funcționale și pentru dezvoltarea activităților clusterelor emergente, pot fi implementate o serie de **măsuri specifice** precum:

- Promovarea activității clusterelor inovative pentru extinderea rețelei parteneriale cu noi membri;
- Sprijinirea utilizării unor instrumente de management specifice care să sporească gradul de implicare al membrilor în vederea implementării de acțiuni specifice transferului tehnologic și de know-how;
- Sprijinirea clusterelor pentru dezvoltarea de noi servicii și facilități pentru membrii activi;
- Sprijinirea implementării de proiecte de cooperare transregională sau transnațională cu alte structuri parteneriale funcționale;
- Dezvoltarea de parteneriate și platforme de cooperare dintre mediul de cercetare și cel economic prin acces la infrastructură la standarde europene;
- Dezvoltarea cooperării cu parcuri științifice și tehnologice; incubatoare; centre de design etc. pentru a promova antreprenorialul în industriile emergente.

Prioritatea transversală 5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI

Creșterea inteligentă cu accent deosebit pe educație și dezvoltarea și valorificarea domeniului cercetării, dezvoltării, inovării reprezintă un vector de convergență în creșterea competitivității și a calității vieții la nivelul tuturor regiunilor de dezvoltare. În acest sens, cea mai mare contribuție

o au resursele umane din acest domeniu, sprijinirea îmbunătățirii, diversificării și valorificării competențelor acestora devenind o prioritate nu numai la nivel național, ci și regional.

Obiectivul specific al acestei priorități este reprezentat de creșterea numărului de cercetători și de personal asimilat la nivelul institutelor de cercetare și agenților economici care desfășoară activități CDI.

În vederea stimulării resursei umane care activează în domeniul CDI pot fi implementate o serie de **măsuri specifice** precum:

- Atragerea tinerilor talentați spre cariera de cercetare prin organizarea de concursuri cu premii pentru soluții inovatoare;
- Sprijinirea organizării de cursuri de specializare în vederea extinderii fondului de cunoștințe pentru cercetători și personalul asimilat;
- Sprijinirea realizării de schimburi temporare de personal între entitățile de cercetare din mediul public și cel privat;
- Suport acordat pentru cooptarea de specialiști (cercetători cu recunoaștere internațională) în vederea coordonării echipelor de cercetare;
- Sprijin pentru implementarea unui sistem integrat la nivel regional de premiere și recunoaștere a rezultatelor notabile din activitatea de CDI obținute de cercetătorii și personalul asimilat;
- Stimularea interesului elevilor și studenților pentru sectorul CDI prin vizite de studiu, stagii de practică și prin implicarea lor în activități și proiecte de cercetare, în cadrul entităților ce derulează activități în domeniu;
- Sprijinirea formării profesionale științifice a personalului care desfășoară activități de cercetare;
- Înființarea unor catedre pentru atragerea cercetătorilor sau cadrelor universitare de renume;
- Încurajarea atragerii cercetătorilor cu competențe avansate din străinătate pentru conducerea de proiecte într-o instituție gazdă din Regiunea Sud-Est;
- Integrarea doctoranzilor și a tinerilor doctori în proiecte de CDI;
- Realizarea unor cercetări tematice, inițiativa cercetătorilor, susținute de instituțiile publice direct interesate de rezultate.

Capitolul V. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune

Elaborarea Planului de acțiune pentru Regiunea de Dezvoltare Sud-Est are rolul de stabili instrumente concrete și modalități, care să sprijine atingerea obiectivelor specifice stabilite în cadrul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est. Reiterăm astfel obiectivele specifice ale strategiei, definite la nivelul capitolului 4, ca fiind:

1. Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare - dezvoltare și inovare în PIB regional;
2. Creșterea numărului parteneriatelor public-private care să desfășoare activități CDI;
3. Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI;
4. Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori: agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc.
5. Creșterea numărului entităților care aplică tehnologii generice esențiale în activitatea desfășurată.

Planul de acțiune al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est în contextul specializării inteligente este format dintr-un set de propuneri de proiecte pilot în domeniul cercetării, dezvoltării, inovării, transmise de actorii cheie din regiune care activează în domeniul CDI și care pot contribui la implementarea eficientă a strategiei de specializare inteligentă. Propunerile de proiecte pilot de specializare inteligentă sunt corelate în mod direct cu prioritățile strategice pentru specializare inteligentă stabilite la nivelul regiunii. Portofoliul de proiecte propus accentuează rolul actorilor cheie din regiune în procesul de dezvoltare antreprenorială și reprezintă un instrument prin care strategia poate fi implementată în mod eficient și direcționată spre atingerea obiectivelor și rezultatelor propuse. Pe lângă acest rol, planul de acțiune al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est își propune să identifice sursele de finanțare potențiale și beneficiarii eligibili pentru acestea.

Prin planul de acțiune aferent strategiei se propune orientarea eforturile actorilor cheie din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est către realizarea unor obiective comune și către acționarea acestora într-o

manieră coordonată și coerentă, care să permită atingerea rezultatelor și crearea de sinergii în domeniile de specializare inteligentă identificate.

5.1. Linii mari de acțiune corespunzătoare priorităților identificate

Ca urmare a analizei exhaustive realizate pentru elaborarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, a fost identificat și propus un set de priorități (9 priorități strategice corespunzătoare domeniilor de specializare inteligentă și 5 priorități transversale), pentru care au fost stabilite obiective specifice și care a fost ulterior transpus în măsuri concrete și linii de acțiune specifice pentru dezvoltarea regională.

Liniile mari de acțiune, prezentate în cele ce urmează, reprezintă cele mai relevante măsuri din setul propus pentru fiecare prioritate strategică, care au un grad crescut de maturitate și care pot fi transpuse imediat în idei de proiecte sau acțiuni concrete de implementare.

Strategia Regională de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsurile prioritare)	Obiective specifice
Prioritatea strategică 1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor	• Sprijinirea înființării de întreprinderi care să aibă drept obiect de activitate cercetarea-dezvoltarea în biotehnologie; • Sprijin pentru activități de formare profesională a personalului angajat în organizații care dezvoltă și utilizează biotehnologii; • Facilitarea parteneriatelor cu entități de la nivel național sau internațional care activează în domeniul biotehnologiilor în care este integrat elementul de CDI, pentru asigurarea unui schimb de experiență și/sau personal specializat;	1. Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare - dezvoltare și inovare în PIB regional; 2. Creșterea numărului parteneriatelor public-private care să desfășoare activități CDI; 3. Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI;
Prioritatea strategică 2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehologii agro-alimentare	• Înființare unor cluster/grupuri operaționale în domeniul agroalimentar la nivelul Regiunii Sud-Est; • Îmbunătățirea infrastructurii de cercetare în sectorul agroalimentar și încurajarea parteneriatului public-privat.	4. Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori: agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc.
Prioritatea strategică 3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea desfășurării de activități CDI în domeniul soluțiilor de tip SMART CITY; • Suport pentru activități de formare profesională a personalului în vederea dezvoltării competențelor necesare în procesul de adoptare de soluții SMART CITY; • Sprijinirea clusterelor IT pentru dezvoltarea de soluții SMART CITY la nivelul regiunii;	
Prioritatea strategică 4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în construcția și reparația de nave; • Suport acordat pentru realizarea unor parteneriate public-private în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave.	
Prioritatea strategică 5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea digitalizării porturilor și transportului naval;	

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
reducerea impactului nociv asupra mediului	- Facilitarea participării entităților de cercetare-dezvoltare și inovare din regiune care desfășoară activități în domeniul digitalizării transporturilor navale în diverse parteneriate naționale și internaționale; - Suport acordat pentru realizarea unor parteneriate public - private în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în domeniul digitalizării porturilor și transporturilor navale.	5. Creșterea numărului entităților care aplică tehnologiilor generice esențiale în activitatea desfășurată.
Prioritatea strategică 6. Sustținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă	- Dezvoltarea culturilor agricole energetice-culture destinate obținerii de produse cum sunt: biocarburanții (biodiesel, motorină ecologică) și de energie electrică sau termică; - Realizarea unor cercetări experimentale în ceea ce privește utilizarea energiei maritime produsă de Marea Neagră (energia produsă de valuri); - Realizarea unor investiții în infrastructura de transport a energiei produse din surse regenerabile;	
Prioritatea strategică 7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului	- Utilizarea tehnologiei pentru prevenirea poluării (monitorizarea video a zonelor care prezintă risc ridicat în acest sens); - Realizarea unor investiții în sistemele de monitorizarea a calității factorilor de mediu; - Organizarea unor competiții/concursuri de idei de proiect în domeniul ecoinovației.	
Prioritatea strategică 8. Soluții inovative de promovare a turismului	- Promovarea turismului ecologic în zone protejate,; - Dezvoltarea unor trasee inovatoare noi; - Implementarea unor soluții tehnice inovative pentru simplificarea activităților turistice pe de o parte, iar pe de altă parte pentru creșterea gradului de securitate al turistului (cartografierea traseelor turistice cu ajutorul GPS-ului);	

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
	Dezvoltarea e-turismului în scopul asigurării unei cât mai bune promovări a potențialului turistic existent la nivelul Regiunii Sud-Est, mai ales pentru atragerea turiștilor străini.	
Prioritatea strategică 9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor	- Utilizarea unor soluții IT performante în procesul de producție; - Crearea unor incubatoare tehnologice în domeniul confecțiilor și textilelor, prin valorificarea unor oportunități de finanțare nerambursabilă; - Finanțarea unor proiecte de cercetare-dezvoltare-inovare în domeniul textilelor și confecțiilor în vederea creării și testării unor produse experimentale, din categoria "textilelor inteligente,, (tricoul luminos, confecțiile energetice, pulverul care verifică starea de sănătate a individului, etc.).	
Prioritatea transversală 1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies - KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	- Sprrijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea cercetării - dezvoltării și inovării KET; - Suport pentru activități de formare profesională a personalului implicat în activități CDI în vederea dezvoltării competențelor necesare aplicării tehnologiilor generice esențiale.	
Prioritatea transversală 2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	- Sprrijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea informatizării și transferului tehnologic; - Sprrijin pentru crearea și asigurarea funcționării de platforme electronice integrate la nivel regional prin care să se asigure diseminarea rezultatelor activităților de CDI și care să permită postarea anunțurilor pentru identificarea potențialilor parteneri pentru depunerea de proiecte de CDI.	

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
Prioritatea transversală 3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare	• Sprijinirea achiziționării de brevete de către întreprinderile mici și mijlocii din Regiunea Sud-Est; • Suport pentru activități de formare profesională a personalului angajat în vederea dezvoltării competențelor necesare în procesul de inovare; • Dezvoltarea serviciilor de consultanță în domeniul inovării sub forma unor pachete de servicii integrate (servicii de consultanță, asistență și formare profesională în ceea ce privește transferul de cunoștințe, achiziția, protecția și valorificarea activelor necorporale, utilizarea standardelor și a reglementărilor care le conțin).	
Prioritatea transversală 4. Susținerea clusterelor inovative	• Promovarea activității clusterelor inovative pentru extinderea rețelei parteneriale cu noi membri; • Sprijinirea utilizării unor instrumente de management specifice care să sporească gradul de implicare al membrilor în vederea implementării de acțiuni specifice transferului tehnologic și de know-how; • Dezvoltarea cooperării cu parcuri științifice și tehnologice; incubatoare; centre de design etc. pentru a promova antreprenorialul în industriile emergente.	
Prioritatea transversală 5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI	• Atragerea tinerilor talentați spre cariera de cercetare prin organizarea de concursuri cu premii pentru soluții inovatoare; • Sprijinirea realizării de schimburi temporare de personal între entitățile de cercetare din mediul public și cel privat; • Sprijin pentru implementarea unui sistem integrat la nivel regional de premiere și recunoaștere a rezultatelor notabile din activitatea de CDI obținute de cercetătorii și personalul asimilat; • Integrarea doctoranzilor și a tinerilor doctori în proiecte de CDI;	

5.2. Grupuri țintă, actori implicați și responsabilitățile aferente

Grupurile țintă definite pentru implementarea priorităților strategice stabilite la nivelul prezentei strategii sunt:

- Antreprenori, IMM-uri, Spin-off-uri și start-up-uri;
- Firme mari din Regiune;
- Rețele de afaceri și clustere constituite la nivel regional;
- Organizații membre ale rețelelor de afaceri și ale clusterelor constituite la nivel regional;
- Cadre didactice din sistemul de învățământ regional;
- Elevi, studenți și masteranzi din sistemul de învățământ regional.

Asigurarea implementării Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est va fi realizată prin intermediul unei structuri parteneriale, care va fi definită și constituită de către Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est și care va fi denumită Consorțiul Regional pentru Inovare (CRI).

CRI va fi responsabil de coordonarea procesului de guvernare a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (SSIR/RIS3), în conformitate cu prevederile din Metodologia pentru elaborarea Documentului Cadru pentru Strategia de Cercetare și Inovare Regională pentru Specializare Inteligentă elaborate de Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene. De asemenea, Consorțiul Regional de Inovare al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (CRI Sud-Est) este o structură consultativă, fără personalitate juridică, al cărui rol va fi atât în avizarea Documentului Cadru Regional elaborat pentru programarea finanțării din Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, Axa 1 - Promovarea Transferului Tehnologic, realizarea portofoliului de proiecte a RIS3 Sud-Est, cât și în monitorizarea strategiei RIS3.

Consorțiul Regional de Inovare va fi format din reprezentanți ai următoarelor categorii de instituții/ entități/ organizații:

- Cercetare / educație;
- Antreprenoriat;
- Autorități publice;
- Societate civilă.

Structura Consorțiului Regional de Inovare este propusă în cadrul Anexei 2 la prezenta strategie.

Consortiul Regional de Inovare are următoarele atribuții, în conformitate cu prevederile Metodologiei pentru elaborarea Documentului Cadru pentru Strategia de Cercetare și Inovare Regională pentru Specializare Inteligentă:

- participă și furnizează puncte de vedere, propuneri și observații în procesul de consultări privind elaborarea și actualizarea RIS3 Sud-Est;
- avizează Documentul Cadru Regional elaborat pentru programarea finanțării din Axa 1, POR 2014-2020;
- analizează portofoliul de proiecte prioritare ale RIS3 Sud-Est;
- monitorizează strategia RIS3 Sud-Est;
- contribuie la identificarea surselor de informații necesare pentru monitorizarea RIS3 Sud-Est;
- oferă informații cu privire la proiectele implementate în Regiunea Sud-Est în conformitate cu prioritățile RIS3;
- propune eventuale modificări structurale și legislative necesare pentru implementarea RIS3 Nord-Est;
- informează conducerea instituției pe care o reprezintă cu privire la sarcinile și activitățile desfășurate în cadrul CRI și se asigură că poziția sa în raport cu hotărârile, documentele dezbătute sau elaborate în cadrul CRI, este coerentă cu punctul de vedere oficial al instituției/organizației pe care o reprezintă în cadrul CRI;
- diseminează către alte instituții și organizații cu care se află în raporturi instituționale informațiile relevante referitoare la activitatea Consorțiului Regional, prioritățile și măsurile din RIS3 Sud-Est;
- propune completarea prezentului regulament cu alte atribuții și responsabilități.

5.3. Intervale de timp propuse și indicatori

Intervalul de timp propus pentru implementarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est de 6 ani, acoperind perioada 2018-2023. Acest interval permite corelarea indicatorilor stabiliți în cadrul strategiei cu indicatorii de program monitorizați de către ADR Sud-Est în cadrul POR 2014-2020 și în cadrul POC 2014-2020, a căror valoare atinsă va fi raportată în anul 2023.

De precizat este și faptul că intervalul propus permite implementarea măsurilor în mod simultan, neexistând niciun raport de interdependență între acestea sau o ordine prioritară a acestora.

Indicatorii pentru monitorizarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est sunt prezentați în cadrul capitolului 6 din prezenta strategie.

5.4. Mecanisme de livrare și proiecte

Implementarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est este condiționată de transpunerea în practică a priorităților și măsurilor stabilite, sub forma unor idei de proiecte care să fie aplicabile și realizabile la nivel regional, prin implicarea actorilor cheie în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării.

Astfel, a fost realizat un portofoliu de proiecte care conține cele mai relevante proiecte în domeniul CDI (Anexa 1 la prezenta strategie), elaborat în urma sondării opiniei în rândul stakeholderilor regionali, reprezentanți ai helixului cvadruplu (autorități publice, educație/cercetare, societatea civilă, antreprenariat).

De asemenea, portofoliul de proiecte poate fi completat cu ideile care au fost deja enunțate de către actorii regionali, prin scrisorile de intenție depuse în vederea finanțării în cadrul Axei Prioritare 1: Promovarea transferului tehnologic (Programul Operațional Regional 2014-2020).

5.5. Surse de finanțare

Concentrarea asupra activității de cercetare-dezvoltare reprezintă un trend și o prioritate pentru statele europene, care au condus în ultimii ani la alocarea unor fonduri destinate exclusiv activităților de cercetare, dezvoltare, inovare și specializare inteligentă. Astfel, în data de 30 noiembrie 2011, Comisia Europeană a prezentat un pachet de măsuri pentru stimularea cercetării inovării și a competitivității în Europa, lansând programul Orizont 2020 pentru investiții în cercetare și inovare, cu un buget de peste 80 miliarde de euro. Acest program reunește toate fondurile UE destinate cercetării și inovării și se concentrează asupra transformării descoperirilor științifice în produse și servicii inovatoare care oferă oportunități de afaceri și caută să îmbunătățească viața oamenilor.

Cu toate acestea, activitatea de cercetare-dezvoltare din România se află încă la un nivel incipient de finanțare, luând în considerare și faptul că în ultimii 20 de ani nu au fost alocate fonduri suficiente pentru activitatea CDI. Situația a cunoscut o serie de îmbunătățiri în ultimii ani, în special din momentul în care a fost lansat primul sistem de finanțare a proiectelor de cercetare, și anume Planul Național pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare (1997), care a și introdus terminologia de CDI (cercetare-dezvoltare-inovare). Planul Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru perioada

2007-2013 (PN II) a reprezentat principalul instrument prin care Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS) a implementat Strategia Națională pentru cercetare-dezvoltare și inovare. Acest plan este continuat cu Planul național de cercetare-dezvoltare și inovare pentru perioada 2015-2020 (PNCDI III). PNCDI III se concentrează pe o serie de principii care privesc asigurarea anuală a resurselor publice de CDI, antrenarea investițiilor în domeniul CDI din partea sectorului privat, respectarea domeniilor prioritare specificate în SNCDI 2020, consolidarea domeniilor de cercetare în care România are rezultate vizibile, predictibilitatea cadrului de reglementare, sustenabilitatea investiției în resursa umană, transparența și accesibilitatea informației și evaluarea independentă, în interesul public.

La nivelul României, fondurile pentru activitatea de cercetare-dezvoltare provin din mai multe programe, care sunt gestionate de către Ministerul Educației și Cercetării Științifice și Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene.

Activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare la nivel național este astfel finanțată prin *Programul Operațional Regional 2014 - 2020* (POR 2014 - 2020) prin axa prioritară numărul 1: Promovarea transferului tehnologic și *Programul Operațional Competitivitate 2014 - 2020* (POC 2014 - 2020) prin axa prioritară numărul 1: Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor, sursa de finanțare fiind Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR). Totodată, activitățile de CDI sunt finanțate și din *Programul Operațional Capital Uman 2014 - 2020* (PO CU 2014 - 2020) prin Axea Prioritară 3 - Locuri de muncă pentru toți și Axa Prioritară 6 - Educație și competențe.

Alte posibile surse de finanțare care ar putea susține activitățile de cercetare, dezvoltare, inovare din regiunea Sud-Est sunt reprezentate de către Programele de Cooperare Transfrontalieră (de ex. Programul Interreg V-A România-Bulgaria, Programul de Cooperare Transfrontalieră Marea Neagră), care deși nu au axe dedicate pentru CDI, acestea sprijină acest domeniu chiar și în mod tangențial.

Programul Național de Dezvoltare Rurală susține, de asemenea, domeniul inovării, existând la nivelul acestuia un domeniu prioritar de intervenție care vizează în mod direct procesul de inovare: Domeniul de Intervenție 1A) Încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale.

De asemenea, un alt plan care susține activitățile de cercetare-dezvoltare este Planul sectorial pentru cercetare - dezvoltare din domeniul agricol și de dezvoltare rurală pe anii 2015 - 2018, "Agricultură și Dezvoltarea Rurală - ADER 2020", care este orientat către sprijinirea activităților

inovatoare din domeniul agricol. Planul este elaborat de Direcția Generală Industrie Alimentară și are ca scop identificarea unor rezolvări și soluții adaptate condițiilor agro-eco-climatice regionale specifice, care să corespundă stadiului actual de dezvoltare rurală a României, fiind conceput a se derula pe o perioadă de 4 ani, în perioada 2015 - 2018.

În prezentul capitol sunt astfel prezentate succint principalele surse de finanțare a activității de cercetare, dezvoltare și inovare din România, mai multe informații și detalii referitoare la aceste programele și schemele de finanțare putând fi regăsite pe site-urile dedicate programelor de finanțare. Programele de finanțare abordate în cadrul prezentei strategii sunt:

- Orizont 2020;
- Planul Național de Cercetare - Dezvoltare și Inovare 2015 - 2020 (PNCDI III);
- Programul Operațional Regional 2014 - 2020 (POR 2014 - 2020);
- Programul Operațional Competitivitate 2014 - 2020 (POC 2014 - 2020);
- Programul Operațional Capital Uman 2014 - 2020 (PO CU 2014 - 2020);
- Planul Sectorial Agricultură și Dezvoltare Rurală - ADER 2020;
- Programul Interreg V-A România-Bulgaria;
- Programul de Cooperare Transfrontalieră Marea Neagră;
- Programul "Dunărea" 2014-2020.

Programul Orizont 2020⁴²

Scurtă descriere a Programului:

Orizont 2020 este cel mai amplu program de cercetare și inovare derulat vreodată de UE. Acesta va duce la mai multe inovații capitale, descoperiri și premiere mondiale, aducând ideile mărețe din laboratoare pe piață. Este disponibilă o finanțare de 80 de miliarde euro pe durata a 7 ani (2014- 2020) - pe lângă investițiile private și investițiile publice naționale pe care această finanțare le va atrage.

Structura Programului:

A. Excelența științifică

⁴² <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>

https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/H2020_RO_KI0213413RON.pdf

Excelența științifică, o industrie competitivă și abordarea provocărilor societale se află în centrul programului Orizont 2020. Finanțarea specifică va asigura aducerea rapidă pe piață a celor mai bune idei și utilizarea acestora în orașele, spitalele, fabricile, magazinele și locuințele noastre cât mai curând posibil

Principalele acțiuni finanțate în cadrul acestui obiectiv sunt:

- **Cercetarea de frontieră finanțată de Consiliul European pentru Cercetare (ERC)**

Cercetarea determinată de curiozitate la frontierele cunoașterii rareori susține explicit dezvoltarea produselor comerciale, descoperirile științifice stimulează nenumărate inovații. Totuși, cercetarea de frontieră este deseori primul domeniu pentru care se reduce finanțarea în momente de dificultăți economice. De aceea, prin intermediul ERC, UE dorește să stimuleze nivelul investițiilor. Excelența este aici singurul criteriu pentru finanțarea din partea UE, acordată cercetătorilor individuali sau echipelor de cercetători

Finanțare: 13,095 miliarde EUR

- **Acțiunile Marie Skłodowska-Curie**

Acțiunile de formare și dezvoltare a carierei contribuie la evoluția unor cercetători renumiți. Se oferă sprijin cercetătorilor tineri și cu experiență pentru a-și consolida cariera și competențele prin formare sau perioade de stagii în alte țări sau în sectorul privat. Astfel, ei obțin noi cunoștințe și experiențe, care le permit să-și dezvolte deplin potențialul.

Finanțare: 6,162 miliarde EUR

- **Tehnologii viitoare și emergente**

Menținerea abilității de dezvoltare a noilor tehnologii de vârf va ajuta Europa să-și păstreze competitivitatea și să creeze noi locuri de muncă de înaltă calificare, aceasta reprezentând o abordare proactivă și gândire cu un pas înaintea celorlalți. Finanțarea UE este menită să ajute Europa să devină cel mai bun mediu pentru o cooperare multidisciplinară responsabilă și dinamică în materie de tehnologii noi și viitoare.

Finanțare: 2,69 miliarde EUR

- **Infrastructură de clasă mondială**

Echipamentele de cercetare pot fi extrem de complexe și costisitoare, astfel încât o singură echipă de cercetători - sau chiar o singură țară - nu își permite să le achiziționeze, să le construiască sau să le opereze de una singură. Acestea pot costa milioane de euro și necesită competențele experților de vază din întreaga lume. Finanțarea UE ajută la gruparea resurselor pentru astfel de proiecte de mare amploare, oferind cercetătorilor din Europa acces la o infrastructură ultramodernă de ultimă generație pentru a face posibile acțiunile de cercetare noi și faș înainte.

Finanțare: 2,488 miliarde EUR

B. Poziția de lider în sectorul industrial

Pentru a fi cea mai bună în ceea ce face, Europa trebuie să investească în tehnologii promițătoare și strategice, cum ar fi cele folosite în procesele avansate de fabricație și în microelectronică. Totuși, finanțarea publică nu este suficientă: UE trebuie să încurajeze mediul de afaceri să investească mai mult în cercetare și să vizeze acele domenii în care se poate conlucra cu sectorul public pentru a stimula inovarea.

Principalele acțiuni finanțate în cadrul acestui obiectiv sunt:

- **Poziția de lider în materie de tehnologii generice și industriale**

Orizont 2020 sprijină tehnologiile revoluționare necesare pentru stimularea inovării în toate sectoarele, inclusiv tehnologiile informațiilor și comunicațiilor (TIC) și domeniul spațial.

Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) - o sursă-cheie de locuri de muncă și inovare - beneficiază de o atenție specială în cadrul Orizont 2020. Acestea pot colabora la proiecte în cadrul unui consorțiu și pot beneficia de sprijin prin intermediul unui instrument dedicat, special conceput pentru întreprinderile mai mici, cu un potențial înalt de inovare. Instrumentul destinat IMM-urilor va fi esențial pentru realizarea acestui obiectiv, oferind sprijin IMM-urilor individuale sau consorțiilor de IMM-uri pentru a-și evalua viabilitatea de

pieță a ideilor lor în etapa de risc ridicat și pentru a le ajuta să își dezvolte mai apoi aceste idei. De asemenea, este disponibilă finanțare pentru consilierea și îndrumarea întreprinderilor în vederea identificării și atragerii investitorii privați.

Finanțare: 13,557 miliarde EUR pentru întreaga acțiune

Finanțare: cel puțin 3 miliarde EUR alocați instrumentului pentru IMM-uri

- **Accesul la finanțarea de risc**

Întreprinderile inovatoare și organizațiile lor se confruntă adesea cu dificultăți în accesarea finanțării pentru idei noi cu riscuri înalte sau dezvoltarea unor astfel de idei. Orizont 2020 contribuie la remedierea acestei „lacune în domeniul inovațiilor” prin împrumuturi și garanții, precum și prin investiții în IMM-urile inovatoare și în întreprinderile mici cu capitalizare medie. Sprijinul acordat acționează ca un catalizator pentru atragerea de finanțare privată și capital de risc pentru cercetare și inovare.

Finanțare: 2,842 miliarde EUR

C. Provocările societale

UE a identificat șapte provocări prioritare în cazul cărora investițiile specifice în cercetare și inovare pot avea un impact real în beneficiul cetățenilor:

- **Sănătate și bunăstare**

Investițiile în cercetarea și inovarea în domeniul sănătății ne vor ajuta să rămânem activi, să dezvoltăm tratamente noi, mai sigure și mai eficiente și să menținem viabilitatea sistemelor noastre de sănătate și îngrijire. Acestea le vor oferi medicilor instrumentele necesare pentru o medicină mai personalizată și vor duce la progrese în prevenirea și tratamentul bolilor cronice și infecțioase.

Finanțare: 7,472 miliarde EUR

- **Securitatea alimentară și utilizarea durabilă a resurselor biologice**

În UE, agricultura și silvicultura, alături de sectorul alimentar și bioindustrial asigură în total 22 de milioane de locuri de muncă și dețin un rol cheie în dezvoltarea rurală și în gestionarea patrimoniului natural european.

Vor fi realizate investiții pentru găsirea unui echilibru între utilizarea resurselor regenerabile și neregenerabile de origine terestră, maritimă sau oceanică, transformarea deșeurilor în resurse valoroase și o producție durabilă de alimente, hrană pentru animale, bioproduse și bioenergie.

Finanțare: 3,851 miliarde EUR

- **Energie durabilă**

Fiind a doua cea mai mare economie mondială, Europa este extrem de dependentă de restul lumii pentru aprovizionarea cu energie - o energie care are la bază combustibili fosili ce accelerează schimbările climatice. De aceea, UE și-a stabilit obiective climatice și energetice ambițioase. Finanțarea UE prin intermediul Orizont 2020 va avea un rol cheie în atingerea acestor obiective

Finanțare: 5,931 miliarde EUR

- **O mobilitate ecologică și integrată**

Problemele legate de transporturi - congestiunea, siguranța rutieră, poluarea aerului - au un impact asupra vieții și sănătății noastre de zi cu zi. Pentru a aborda aceste chestiuni, Orizont 2020 contribuie la crearea unui sistem de transport sustenabil adecvat unei Europe moderne și competitive.

Finanțare: 6,339 miliarde EUR

- **Combaterea schimbărilor climatice, mediu, utilizarea eficientă a resurselor și materiile prime**

Abordarea schimbărilor climatice reprezintă o prioritate transversală a Orizont 2020 și 35% din bugetul total alocat întregului program. SĂ NE FAMILIARIZĂM CU ORIZONT 2020 14 Deșeurile și apa sunt priorități speciale. Deșeurile reprezintă la momentul actual 2% din emisiile de gaze cu efect de seră ale UE. Stimularea creșterii în industria apei cu numai 1% ar putea crea până la 20000 de noi locuri de muncă.

Finanțare: 3,081 miliarde EUR

- **Europa într-o lume în schimbare - societăți favorabile incluziunii, inovatoare și reflexive**

Orizont 2020 finanțează acțiunile de cercetare în materie de noi strategii și structuri de guvernare pentru a depăși instabilitatea economică predominantă și a asigura reziliența Europei la viitoarele crize, schimbări demografice și tendințe de migrație. Finanțarea sprijină, de asemenea, noile forme de inovare, cum ar fi inovarea deschisă, inovarea în materie de modele de afaceri, inovarea în sectorul public și în domeniul social pentru a satisface nevoile sociale. Prin sprijinirea cercetării și inovării privind patrimoniul, identitatea, istoria și cultura europeană și rolul Europei în lume, UE construiește și „societăți reflexive” în care sunt explorate valorile comune și contribuția lor la un viitor comun.

Finanțare: 1,309 miliarde EUR

- **Societăți sigure - protejarea libertății și securității Europei și a cetățenilor săi**

Acțiunile de cercetare și inovare ale UE dezvoltă noi tehnologii pentru protejarea societăților, respectând, în același timp, viața privată și drepturile fundamentale - două valori esențiale aflate în centrul cercetării UE în materie de securitate. Aceste tehnologii au un potențial semnificativ pentru stimularea activității economice prin crearea de noi produse, servicii și locuri de muncă.

Finanțare: 1,695 miliarde EUR

D. Răspândirea excelenței și extinderea participării

Cercetarea și inovarea sunt esențiale pentru prosperitatea economică, astfel că sunt necesare măsuri pentru a asigura convergența și ameliorarea performanțelor în materie de inovare ale tuturor statelor membre și ale regiunilor lor. Experiența arată că atunci când apar crize economice care impun constrângeri asupra bugetelor naționale, disparitățile în domeniul inovării devin mai evidente în întreaga Europă. Exploatarea potențialului rezervei de talente a Europei și maximizarea și distribuirea beneficiilor inovării în întreaga Uniune reprezintă cea mai bună modalitate de consolidare a competitivității Europei și a capacității acesteia de a răspunde provocărilor societale pe viitor.

Măsurile specifice în cadrul Orizont 2020 includ:

- formarea de echipe care să combine instituții de cercetare excelente și instituții omoloage cu performanțe mai scăzute cu scopul de a se crea sau moderniza centrele de excelență;
- înfrățirea instituțiilor, incluzând schimburi de personal, vizite ale experților și cursuri de formare;
- instituirea unor „catedre SEC” pentru a atrage cadre universitare renumite către instituțiile cu potențial înalt;
- un mecanism de sprijin al politicilor pentru îmbunătățirea politicilor naționale și regionale în materie de cercetare și inovare;
- favorizarea accesului la rețelele internaționale pentru cercetătorii și inovatorii de excelență;
- consolidarea rețelelor transnaționale ale punctelor de contact naționale (PCN) pentru informarea potențialilor participanți.

Finanțare: 816 milioane EUR

E. Știința cu și pentru societate

Este necesară o cooperare efectivă între știință și societate pentru recrutarea de noi talente pentru știință și asocierea excelenței științifice cu conștientizarea și responsabilitatea socială. Aceasta înseamnă înțelegerea chestiunilor din toate perspectivele. De aceea, Orizont 2020 sprijină proiectele care implică cetățenii în procesele de definire a naturii cercetării care afectează viața noastră de zi cu zi. O înțelegere mai amplă între comunitățile de specialiști și nespecialiști cu

privire la obiective și modalitățile de realizare a acestora va menține excelența științifică și îi va permite societății să își asume în comun rezultatele.

Finanțare: 462 milioane EUR

F. Cercetarea nucleară în beneficiul tuturor cetățenilor

Acțiunile de cercetare ale UE în domeniul fisiunii nucleare se axează pe siguranță și securitate, cercetare medicală, protecția radiologică, gestionarea deșeurilor, utilizările industriale ale radiațiilor, incluzând multe alte domenii precum utilizarea radiațiilor în sectorul agricol. Acțiunile de cercetare ale UE în domeniul fuziunii nucleare sunt menite să demonstreze că fuziunea poate deveni o sursă viabilă de energie pentru o exploatare comercială pe scară largă într-un interval de timp rezonabil, prin reunirea eforturilor tuturor părților interesate în cadrul unui program european comun unic.

Finanțare: 1,603 miliarde EUR

Planul Național de Cercetare - Dezvoltare și Inovare 2015 - 2020 (PNCDI III)⁴³

Rol:

Planul Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare III pentru perioada 2015-2020 reprezintă unul dintre instrumentele principale de implementare a Strategiei naționale în acest domeniu.

Obiective:

Prin implementarea Planului Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare III se urmărește atingerea următoarelor obiective:

- Transformarea sistemului național de CDI într-un sistem național de inovare funcțional, eficient, cu performanțe și impact la nivelul mediei europene pentru sistemele din această categorie. În acest sens, se urmărește, între altele, stimularea cooperării între instituțiile din sistemul public de CDI și operatorii economici, precum și încurajarea exploatării

⁴³ <http://www.research.ro/ro/articol/1434/programe-nationale>

<http://www.fonduri-structurale.ro/stiri/15694/planul-national-de-cercetare-dezvoltare-si-inovare-iii-pentru-perioada-2015-2020-aprobat-de-guvern>

comerciale a invențiilor și a altor rezultate științifice, în special de către persoane juridice române.

- Asigurarea masei critice de cercetători în sistem și dezvoltarea noilor generații de cercetători competitivi la nivel internațional.
- Creșterea nivelului și eficienței finanțării publice prin concentrarea resurselor în sectoare cu relevanță economică și cu potențial de cercetare demonstrat (în special domeniile de specializare inteligentă) și stimularea cheltuielilor private de CDI, prin cofinanțare publică, pentru a atinge până în 2020 un nivel de 1% din PIB.
- Modernizarea administrației cercetării și creșterea capacității administrației centrale din domeniu.

Buget:

Bugetul total al Planului Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare III pentru întreaga perioadă va fi de maximum 15 miliarde de lei și se va asigura din fonduri de la bugetul de stat, fonduri externe nerambursabile și contribuții ale partenerilor la proiecte.

Structura:

Planul Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare III pentru perioada 2015-2020 include cinci programe:

- Dezvoltarea sistemului național de cercetare-dezvoltare (principalele tipuri de proiecte care vor fi implementate sunt proiecte de cercetare pentru doctorat/post-doctorat, pentru stimularea tinerelor echipe independente, premiarea rezultatelor cercetărilor, proiecte complexe pentru reintegrarea cercetătorilor din diaspora, proiecte de investiții în infrastructura de cercetare-dezvoltare de interes regional, național sau pan-european, proiecte de specializare pe domenii științifice și tehnologice etc.).
- Creșterea competitivității economiei românești prin cercetare, dezvoltare și inovare (vor fi avute în vedere proiecte prin care se acordă sprijin pentru realizarea de modele/soluții pentru produse, tehnologii, metode, sisteme, servicii noi sau semnificativ îmbunătățite, pentru execuția de prototipuri/instalații pilot, sprijin pentru cercetare externalizată, în parteneriat cu organizații de cercetare publice, pentru punerea în

fabricație/aplicare/operare a produselor, tehnologiilor/sistemelor noi la operatorul economic sau altă categorie de beneficiar al proiectului etc).

- Cooperarea europeană și internațională, program prin care se susține participarea la proiecte internaționale de cercetare în scopul facilitării mobilității cercetătorilor și accesului lor la programe și instituții de cercetare care nu sunt disponibile în România.
- Cercetare fundamentală și de frontieră, care are ca obiectiv menținerea și dezvoltarea domeniilor de nișă, în care cercetarea fundamentală românească are avantaj competitiv și masă critică de cercetători.
- Cercetare în domenii de interes strategic, program suport condus de instituții cu rol de coordonare științifică în domenii de interes strategic pentru formarea și dezvoltarea instituțiilor de cercetare și a componentelor naționale în domenii de interes strategic pentru România.

Programul 1 - Dezvoltarea sistemului național de CD

Obiectivele programului 1:

- dezvoltarea resurselor umane, a infrastructurii și a instituțiilor de profil;
- creșterea eficienței utilizării resurselor în organizațiile publice, prin dezvoltarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a calității și relevanței activităților CDI;
- creșterea atractivității sistemului și deschiderea organizațiilor de cercetare către comunitatea internațională;
- modernizarea administrației publice din sectorul cercetării.

Beneficiari:

- De drept privat:
 - Unități de cercetare - dezvoltare organizate ca întreprinderi
 - Întreprinderi, precum și structurile acestora, care realizează activități de cercetare - dezvoltare
 - Instituții de învățământ superior private acreditate, sau structuri ale acestora
 - Organizații neguvernamentale care realizează activități de cercetare - dezvoltare
- De drept public:
 - Institute sau centre de cercetare - dezvoltare organizate în cadrul societăților naționale, companiilor naționale și regiilor autonome

- Centre internaționale de cercetare - dezvoltare înființate în baza unor acorduri internaționale

Bugetul schemei de ajutor de stat: 3.600 mil lei pentru perioada 2015 - 2020

Tipuri de proiecte ce pot fi finanțate:

- Proiecte de cercetare: Doctorat/post-doctorat, inclusiv doctoratul industrial, Stimulare constituire tinere echipe independente, Burse pentru cercetători debutanți, Mobilitatea cercetătorilor, Premiere rezultate cercetare;
- Suport CDI: Dezvoltare insituțională, Investiții, Integrare și interconectare.

Programul 2 - Creșterea competitivității economiei românești prin CDI

Obiectivele programului:

- stimularea progresului întreprinderilor pe lanțurile de valoare și a parteneriatelor cu universitățile publice, prin maximizarea valorii adăugate din producția de bunuri inovatoare (tehnologii, produse, servicii) bazate pe cercetare științifică (proprie sau externalizată);
- creșterea capacității întreprinderilor de a absorbi tehnologie de ultimă generație și de a adapta aceste tehnologii la nevoile piețelor-țintă;
- crearea unui mediu stimulativ pentru inițiativa sectorului privat, prin instrumente de antrenare a antreprenoriatului, de sprijin pentru comercializarea rezultatelor de cercetare-dezvoltare și de constituire a parteneriatelor dintre operatorii economici, organizațiile de cercetare și diseminare a cunoștințelor, și, eventual, autoritățile publice locale;
- susținerea proceselor de specializare inteligentă, prin concentrarea resurselor în sectoare cu relevanță economică și cu potențial de cercetare demonstrat, prin parteneriate public-public și public-privat - care să conducă la concentrare, eficiență și eficacitate și la deblocarea potențialului identificat;
- dezvoltarea activităților CDI în domenii de interes social general, pentru a mări capacitatea sectorului public de cercetare de a răspunde provocărilor globale care afectează economia României.

Beneficiari:

- De drept privat:
 - Unități de cercetare - dezvoltare organizate ca întreprinderi;
 - Întreprinderi, precum și structurile acestora, care realizează activități de cercetare - dezvoltare;
 - Instituții de învățământ superior private acreditate, sau structuri ale acestora;
 - Organizații neguvernamentale care realizează activități de cercetare - dezvoltare.
- De drept public:
 - Institute sau centre de cercetare - dezvoltare organizate în cadrul societăților naționale, companiilor naționale și regiilor autonome;
 - Centre internaționale de cercetare - dezvoltare înființate în baza unor acorduri internațional.

Bugetul schemei de ajutor de stat: 1.500 mil lei pentru perioada 2015 - 2020

Tipuri de proiecte ce vor fi finanțate în cadrul schemei:

- Proiecte experimental demonstrative (demonstrare concept);
- Proiecte de dezvoltare experimentală;
- Proiecte de transfer la operatorul economic;
- Proiecte de valorificare la operatorul economic ;
- Cercuri de inovare;
- Parteneriate orientate;
- Clustere inovative;
- Centre de competență;
- Concursuri;
- Platforme tehnologice;
- Centre de transfer tehnologic;
- Formarea resursei umane pentru transfer tehnologic;
- Parc științific.

Programul 3 - Cooperare europeană și internațională

Obiectivele programului:

- creșterea competitivității internaționale a cercetării românești în atragerea finanțării externe pentru cercetare;
- consolidarea sistemului național de cercetare - dezvoltare și inovare prin intensificarea cooperării științifice internaționale;
- participarea României la Programul Cadru de cercetare și inovare al UE - Orizont 2020, la Inițiativele Comune de Programare (JPI), la Parteneriatele Europene pentru Inovare (EIP), la alte inițiative, programe, organizații și convenții europene și internaționale bi- și multilaterale;
- reprezentarea României în organizații și programe pan - europene și internaționale de cercetare;
- creșterea vizibilității României în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării.

Beneficiari:

- De drept privat:
 - Unități de cercetare - dezvoltare organizate ca întreprinderi;
 - Întreprinderi, precum și structurile acestora, care realizează activități de cercetare - dezvoltare;
 - Instituții de învățământ superior private acreditate, sau structuri ale acestora;
 - Organizații neguvernamentale care realizează activități de cercetare - dezvoltare.
- De drept public:
 - Institute sau centre de cercetare - dezvoltare organizate în cadrul societăților naționale, companiilor naționale și regiilor autonome.
 - Centre internaționale de cercetare - dezvoltare înființate în baza unor acorduri internaționale.

Bugetul schemei de ajutor de stat: 3.000 mil lei pentru perioada 2015 - 2020.

Tipuri de proiecte ce vor fi finanțate în cadrul schemei:

- Proiecte demonstrative, integrate, inovative: sprijinirea participării entităților din România la inițiativele tehnologice comune cu scopul de dezvoltare a unor condiții favorabile investițiilor în domeniul cunoașterii și al inovației la nivel național, pentru a stimula competitivitatea la nivel european, creșterea economică și ocuparea forței de muncă.
- Proiecte CD și suport specifice: proiecte care se derulează, de regulă, pe o perioadă limitată și care sunt selectate de întreprinderea comună în urma unor apeluri deschise și competiții de propuneri.
- Proiecte suport specifice: colaborare și integrare în parteneriat proiect, în cadrul domeniilor tematice.

Programul 4 - Cercetare fundamentală și de frontieră

Obiectivele programului:

- dezvoltarea cercetării fundamentale în domeniile în care România și-a stabilit priorități naționale prin SNCDI 2020;
- creșterea performanțelor calitative și îmbunătățirea vizibilității internaționale a rezultatelor științifice în domeniile în care România are potențial de cercetare și în care au fost obținute rezultate comparabile cu cele ale țărilor UE - creșterea contribuției României la dezvoltarea Spațiului European al Cercetării (ERA);
- dezvoltarea domeniilor în curs de apariție în care România are interes să desfășoare activități de cercetare științifică de frontieră, cu contribuții la dezvoltarea tehnică și tehnologică și la îmbunătățirea calității vieții;
- adoptarea standardelor internaționale de evaluare pentru proiectele de cercetare fundamentală.

Principalele tipuri de proiecte sunt:

- proiecte de cercetare fundamentală;
- școală de studii avansate;
- proiecte de cercetare de frontieră - instrument de susținere a rezultatelor științifice cu potențial aplicativ, pentru accelerarea transformării în tehnologii noi, cu valoare economică sau socială;

- proiecte complexe de cercetare de frontieră (inclusiv ERC- like, cu menținerea instituției gazde românești și a bugetului propus, condiție de păstrare a valabilității evaluării ERC);
- Workshop"-uri exploratorii - destinate identificării nișelor de cercetare.

Programul 5 - Cercetare în domenii de interes strategic

Obiectivele programului:

- susținerea participării instituțiilor de cercetare din România la instituțiile și programele științifice internaționale pentru creșterea capacității naționale de cercetare în domeniile de interes strategic;
- identificarea de nișe de cercetare, tehnologice și industriale la nivel național, european și mondial;
- utilizarea resurselor internaționale de cercetare-dezvoltare prin participarea în comun, în cadrul organizațiilor și programelor științifice europene, la soluționarea problemelor de interes strategic pentru România;
- obținerea de rezultate științifice vizibile și cu impact, prin cooperare internațională, transfer de cunoștințe și tehnologii cu aplicații strategice;
- promovarea inovării industriale în sectoarele de interes strategic, dezvoltarea și diversificarea de aplicații ale cercetărilor în activități industriale;
- comunicarea eficientă între instituțiile de cercetare, de învățământ, industriale și economice din România, prin popularizarea rezultatelor științifice în domeniile și sectoarele de interes strategic.

Tipuri de proiecte:

- proiecte de cercetare, dezvoltare, inovare;
- experimente, modelări, măsurători sau analize specifice (neincluse în categoria proiecte CDI);
- proiecte-suport pentru cercetare;
- proiecte-suport de management.

Bugetul schemei de ajutor de stat Programul de cercetare, dezvoltare și inovare pentru sistemele fluvii, delte, mări - "Danubius" : 300 mil lei pe perioada 2015 - 2020.

Programul Operațional Regional 2014-2020⁴⁴

Rol: Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020 este succesorul Programului Operațional Regional 2007-2013 și unul dintre programele prin care România va putea accesa fondurile europene structurale și de investiții provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020.

Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, gestionat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice în calitate de Autoritate de Management, a fost adoptat de Comisia Europeană (CE) pe data de 23 iunie 2015.

Obiective:

Obiectivul general vizat prin POR 2014-2020 constă în creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

AP 1 Promovarea transferului tehnologic

Prioritate de investiții 1.1. Promovarea investițiilor în C&I, dezvoltarea de legături și sinergii între întreprinderi, centrele de cercetare și dezvoltare și învățământul superior, în special promovarea investițiilor în dezvoltarea de produse și de servicii, transferul de tehnologii, inovarea socială, ecoinovarea și aplicațiile de servicii publice, stimularea cererii, crearea de rețele și de grupuri și inovarea deschisă prin specializarea inteligentă, precum și sprijinirea activităților de cercetare tehnologică și aplicată, liniilor-pilot, acțiunilor de validare precoce a produselor, capacităților de producție avansate și de primă producție, în special în domeniul tehnologiilor generice esențiale și difuzării tehnologiilor de uz general

Obiectiv specific: Creșterea inovării în firme prin susținerea entităților de inovare și transfer tehnologic în domenii de specializare inteligentă

⁴⁴ Ministerul Fondurilor Europene, <http://www.fonduri-ue.ro/>

Valoare alocată 165 mil. EURO (FEDR)

Tipuri de activități

Crearea, modernizarea și extinderea infrastructurilor de inovare și transfer tehnologic, inclusiv dotare

Potențiali beneficiari

Entități juridic construite care desfășoară sau își crează o infrastructură cu rol de transfer tehnologic.

Programul Operațional Competitivitate 2014-2020⁴⁵

Rol: Programul Operațional Competitivitate (POC) susține investiții menite să răspundă nevoilor și provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice, în special în ceea ce privește (a) sprijinul insuficient pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) și (b) infrastructura subdezvoltată de TIC și implicit servicii slab dezvoltate, poziționându-se astfel ca un factor generator de intervenții orizontale în economie și societate, de natură să antreneze creștere și sustenabilitate.

Obiective: Obiectivul general al POC este de a contribui la realizarea obiectivului global al Acordului de Parteneriat prin susținerea CDI și TIC pentru competitivitate și dezvoltare. POC propune soluții nevoilor și provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice la nivel național, în special în ceea ce privește (a) sprijinul insuficient pentru CDI și (b) infrastructura subdezvoltată de TIC și implicit servicii slab dezvoltate. Aceste două curențe, alături de alte deficiențe structurale, ca de exemplu, mediul de afaceri fragil sau productivitatea scăzută în industrie și servicii, fac imposibilă utilizarea potențialului competitiv existent.

Axa Prioritară 1 - Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor

1.1. Promovarea investițiilor în C&I, dezvoltarea de legături și sinergii între întreprinderi, centrele de cercetare și dezvoltare și învățământul superior, în special promovarea investițiilor în dezvoltarea de produse și de servicii, transferul de tehnologii, inovarea socială, ecoinovarea și aplicațiile de servicii publice, stimularea cererii, crearea de rețele și de grupuri și inovarea

⁴⁵ Ministerul Fondurilor Europene, <http://www.fonduri-ue.ro/>

deschisă prin specializarea inteligentă, precum și sprijinirea activităților de cercetare tehnologică și aplicată, liniilor pilot, acțiunilor de validare precoce a produselor, capacităților de producție avansate și de primă producție, în special în domeniul tehnologiilor generice esențiale și difuzării tehnologiilor de uz general

OS 1.1 Creșterea capacității de CDI în domeniile de specializare inteligentă și în sănătate

OS 1.2 Creșterea participării românești în cercetarea la nivelul UE

OS 1.3 Creșterea investițiilor private în CDI

OS 1.4 Creșterea transferului de cunoștințe, tehnologie și personal cu competențe CDI între mediul public de cercetare și cel privat

Acțiunea 1.1.1: Mari infrastructuri de CD

Beneficiari:

- institute publice CD sau universități - pentru proiectele tip “a”
- firme cu activitate CD menționată în statut - în cazul proiectelor tip “b”
- entități care administrează structuri de tip cluster inovativ pentru proiectele tip “c”.

Acțiunea 1.1.2: Dezvoltarea unor rețele de centre CD, coordonate la nivel național și racordate la rețele europene și internaționale de profil și asigurarea accesului cercetătorilor la publicații științifice și baze de date europene și internaționale

Beneficiari:

- Organizațiile de cercetare de drept public și/sau privat (instituții CD și de învățământ superior) - pentru proiectele de tip GRID
- Agenția de Administrare a RoEduNet - pentru proiectul dedicat continuării dezvoltării RoEduNet
- ANELIS PLUS pentru proiectul dedicat accesului cercetătorilor la bazele de date științifice internaționale.

Acțiunea 1.1.3 Crearea de sinergii cu acțiunile de CDI ale programului-cadru ORIZONT 2020 al Uniunii Europene și alte programe CDI internaționale

Beneficiari:

Organizații de cercetare de drept public și/sau privat și întreprinderi mari, mijlocii sau mici, care doresc să aplice și/sau au o participare constantă la programele-cadru de cercetare ale UE sau alte programe internaționale de CDI.

Acțiunea 1.1.4 Atragerea de personal cu competențe avansate din străinătate pentru consolidarea capacității CD

Beneficiari:

Organizații de cercetare de drept public și/sau privat și întreprinderile mari, mijlocii sau mici, cu activitate CD menționată în statut

Acțiunea 1.2.1: Stimularea cererii întreprinderilor pentru inovare prin proiecte de CDI derulate de întreprinderi individual sau în parteneriat cu institutele de CD și universități, în scopul inovării de procese și de produse în sectoarele economice care prezintă potențial de creștere

Beneficiari:

Acțiunea se adresează cu precădere următoarelor categorii de solicitanți:

- Întreprinderile mari, mijlocii sau mici pentru care activitatea de CD nu constituie obiectul principal de activitate. Activitatea de CD poate să nu existe în obiectul de activitate al întreprinderii
- Spin-off-uri: întreprinderi care urmează să se înființeze pe baza unui rezultat obținut dintr-un proiect de cercetare al unei organizații de cercetare de drept public (instituție de CD sau de învățământ superior). Prin această acțiune se vor finanța proiectele de tip „spin-off” care asigură unui cercetător sau unui grup de cercetători posibilitatea să se desprindă din instituția publică, unde a dezvoltat un proiect de cercetare și a obținut un rezultat, în scopul continuării în cadrul firmei proprii a soluției cercetate până la finalizarea ei, în vederea producerii și comercializării rezultatelor pe piață
- Start-up-uri inovatoare: întreprinderi care înregistrează o vechime de maximum 3 ani în anul depunerii proiectului și au un plan de afaceri bazat pe un rezultat CD sau un drept de proprietate industrial

- Întreprinderi nou-înființate inovatoare (definite conform Reg. de exceptare în bloc de la notificare Nr.651/2014 art.22, alin.(2), combinat cu art. 2, alin.(80)).

Acțiunea 1.2.2: Instrumente de creditare și măsuri de capital de risc în favoarea IMM-urilor inovative și a organizațiilor de cercetare care răspund cererilor de piață

Beneficiari:

Conform evaluării ex-ante în conformitate cu art.37 din Regulamentul (UE) nr.1303/2013

Acțiunea 1.2.3: Parteneriate pentru transfer de cunoștințe (Knowledge Transfer Partnerships)

Beneficiari:

Organizațiile de cercetare (instituții de CD și de învățământ superior) a căror activitate are potențial de comercializare sunt beneficiarii proiectului (aplicanții), iar întreprinderile care accesează oferta acestor organizații sunt beneficiarii efectivi ai activităților proiectului.

Valoare alocată AP 1: 952,57 mil. EURO

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Rol: Programul Operațional Capital Uman (PO CU) stabilește prioritățile de investiții, obiectivele specifice și acțiunile asumate de către România în domeniul resurselor umane, continuând astfel investițiile realizate prin Fondul Social European în perioada 2007-2013 și contribuind, totodată, la atingerea obiectivului general al Acordului de Parteneriat (AP 2014-2020) - implicit al Fondurilor Europene Structurale și de Investiții din România, și anume, de a reduce disparitățile de dezvoltare economică și socială dintre România și Statele Membre ale UE.

Cu intervenții integrate planificate în domeniul ocupării forței de muncă, al incluziunii sociale și educației, PO CU va funcționa ca un mijloc de stimulare a creșterii economice și a coeziunii și, de asemenea, va susține atingerea obiectivelor stabilite în cadrul altor provocări de dezvoltare - competitivitate, infrastructură, administrație și guvernanță - contribuind la îndeplinirea

obiectivelor asumate de România în contextul Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

Axa Prioritară 3 - Locuri de muncă pentru toți

Prioritatea de investiții 8iii. Activități independente, antreprenariat și înființare de întreprinderi, inclusiv a unor microîntreprinderi și a unor întreprinderi mici și mijlocii inovatoare

Obiectiv specific 3.7 Creșterea ocupării prin susținerea întreprinderilor cu profil non-agricol din zona urbană

Activități

- Sprijin acordat persoanelor fizice pentru deschiderea unei afaceri
- Acordarea de sprijin financiar persoanelor fizice pentru înființarea de afaceri - sumă nerambursabilă care poate fi completată de posibilitatea apelării la produse financiare (tipul acestora va fi evidențiat prin analiza ex-ante)
- Furnizarea de servicii personalizate de consiliere/ consultanță (ex. elaborare plan de afaceri, consultanță juridică, contabilitate, marketing, îmbunătățirea practicilor și dezvoltarea afacerilor etc.), formare profesională antreprenorială și alte forme de sprijin (de exemplu, mentorat), atât în faza de înființare a afacerii, cât și post înființare.
- Sprijin acordat IMM-urilor deja înființate (cu un istoric de funcționare până la un an) pentru a crea noi locuri de muncă
- Acordarea de subvenții pentru a crea noi locuri de muncă în IMM-urile existente
- Furnizarea de servicii de consiliere/ consultanță (ex. elaborare planuri de afaceri, consultanță juridică, contabilitate, marketing, îmbunătățirea practicilor și dezvoltarea afacerilor etc.), formare profesională antreprenorială și alte forme de sprijin (de exemplu, mentorat) pentru dezvoltarea afacerii.

Potențiali beneficiari

- Administratorii schemei/ schemelor de antreprenariat (în situația în care se optează pentru acest mecanism de implementare)
- Pentru instrumente financiare, beneficiarii potențiali ar putea fi evidențiați prin analiza ex-ante în conformitate cu art. 37 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013

- Persoane fizice care intenționează să înființeze o afacere
- IMM-uri non agricole din mediul urban

Suma totală alocată:

1.270.959.911 Euro pentru regiunile mai puțin dezvoltate

24.853.622 Euro pentru Regiunea București-Ilfov

Axa Prioritară 6 - Educație și competențe

Prioritatea de investiții 10ii. Îmbunătățirea calității și eficienței și acces la educația terțiară și echivalentul acesteia, în vederea creșterii participării și nivelurilor de educație, în special pentru grupurile dezavantajate.

Obiective specifice:

6.7. Creșterea participării la învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în special pentru cei care provin din grupuri vulnerabile.

Activități

- Instituirea și utilizarea unor pachete integrate de măsuri de asistență educațională și sprijin financiar care să includă, de exemplu: burse de studii, mobilități, constituirea de rețele și comunități virtuale de studii la distanță etc., a căror acordare va fi condiționată de absolvirea studiilor terțiare/ continuarea studiilor, în vederea creșterii numărului de cursanți și de absolvenți din învățământul terțiar;
- Sprijinirea accesului la învățământul terțiar prin activități comune derulate cu elevi, studenți și personal didactic (ex. activități de consiliere, activități de informare, organizarea unor vizite la universități etc.), precum și campanii de conștientizare în vederea creșterii ratei de participare la învățământul terțiar și pentru asigurarea înțelegerii beneficiilor pe care le oferă educația de nivel superior cu privire la șansele de ocupare a unui loc de muncă;
- Alte acțiuni inovative care sprijină participarea la învățământul terțiar, inclusiv activități de cooperare transnațională.

Potențiali beneficiari:

- Ministerul Educației Naționale;
- Agenții, structuri aflate în coordonarea/subordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul învățământului superior;
- Instituții de învățământ superior acreditate, publice și private;
- Parteneri sociali din învățământul superior;
- ONG-uri, inclusiv asociațiile studențești.

6.8 Implementarea de măsuri sistemice în învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate pentru a facilita adaptarea la cerințele pieței muncii.

Activități:

- Actualizarea sistemului național de asigurare/evaluare externă a calității inclusiv prin implicarea partenerilor sociali. Analizarea și valorificarea rezultatelor studiilor/ analizelor anterioare privind inserția-socio-profesională a absolvenților;
- Dezvoltarea și implementarea unui sistem de calificare pe mai multe niveluri bazat pe promovarea rutelor flexibile de progres în cariera profesională, cu un accent pe dobândirea de abilități și competențe relevante pentru piața muncii;
- Alte acțiuni inovative care sprijină accesul la învățământul terțiar, inclusiv activități de cooperare transnațională.

Potențiali beneficiari:

- Ministerul Educației Naționale și autoritățile din subordinea sa;
- Agenții, structuri aflate în coordonarea/subordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul învățământului superior, inclusiv în asigurarea și managementul calității și a Cadrului Național al Calificărilor în Învățământul Superior;
- Instituții de învățământ superior acreditate, publice și private;
- Parteneri sociali din învățământul superior (ex. organizații sindicale)/ Parteneri sociali/ sindicate/ comitete sectoriale/ instituții și organizații membre ale Pactelor Regionale și Parteneriatelor Locale pentru Ocupare și Incluziune Socială;

- ONG-uri, inclusiv asociațiile studențești.

6.9 Îmbunătățirea nivelului de competențe al personalului didactic din învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în ceea ce privește conținutul educațional inovator și resursele de învățare moderne și flexibile.

Activități

- Perfecționarea profesională specializată pentru personalul didactic din învățământul terțiar universitar și non-universitar organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate în ceea ce privește conținutul educațional inovator și resursele de învățare moderne și flexibile, inclusiv prin parteneriate cu agenți economici, stagii de pregătire la agenți economici, programe de schimb de experiență și diseminare de bune practici;
- Valorificarea rezultatelor programelor anterioare de mobilitate ale personalului didactic susținute din ERASMUS+ în vederea completării formării inițiale/continue a acestuia în relație cu domeniile de formare stabilite în cadrul prezentei PI. Acțiunile avute în vedere se bazează inclusiv pe consultări cu rețele internaționale de cercetare și de afaceri, în completarea celor de la nivel național;
- Alte acțiuni inovative, inclusiv prin activități de cooperare transnațională în domeniile formării, cercetării și inovării.

Potențiali beneficiari:

- Ministerul Educației Naționale și autoritățile din subordinea sa;
- Instituții de învățământ superior acreditate, publice și private;
- Agenții, structuri aflate în coordonarea/subordonarea MEN și alte organisme publice cu atribuții în domeniul învățământului superior, inclusiv în asigurarea și managementul calității și a Cadrului Național al Calificărilor în Învățământul Superior;
- Parteneri sociali din învățământul superior (ex. organizații sindicale).

6.10 Diversificarea ofertelor educaționale în învățământul terțiar universitar și non-universitar tehnic organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate corelate cu nevoile pieței muncii din sectoarele economice/ domeniile identificate prin SNC și SNCDI.

Activități

- Dezvoltarea de oferte educaționale cu conținut inovator în învățământul terțiar universitar și non-universitar tehnic organizat în cadrul instituțiilor de învățământ superior acreditate care să promoveze experiențe de învățare de calitate (ex: resurse de studiu moderne și flexibile, promovarea educației antreprenoriale etc.) prin corelarea cu nevoile pieței muncii din sectoarele economice cu potențial competitiv, identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI.

Potențiali beneficiari:

- Instituții de învățământ superior acreditate, publice și private;
- Parteneri pentru învățământul superior din medii publice și private și non-guvernamentale.

Prioritatea de investiții 10iv. Sporirea relevanței pe piața forțelor de muncă a educației și a sistemelor de formare, facilitarea tranziției de la educație la piața forțelor de muncă și consolidarea formării și a sistemelor de formare profesională, precum și a calității lor, inclusiv prin mecanisme de anticipare a competențelor, adaptarea programelor de învățământ și instituirea și dezvoltarea unor sisteme de învățare la locul de muncă, inclusiv a unor sisteme de învățare duală și programe de ucenicie

Obiective specifice:

6.13 Creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar universitar și non universitar care își găsesc un loc de muncă urmare a accesului la activități de învățare la un potențial loc de muncă / cercetare/ inovare, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI

Activități:

- Sprijinirea încheierii unor parteneriate sustenabile cu sectorul privat pentru facilitarea tranziției de la educație la un loc de muncă prin instituirea unui sistem funcțional de stagii de practică la un potențial angajator, programe de internship/programe de învățare la locul de muncă etc., adresate studenților și cursanților colegiilor organizate la nivelul instituțiilor

de învățământ superior (ISCED 4-7), inclusiv prin încurajarea implicării angajatorilor în programe de învățare la locul de muncă;

- Organizarea și derularea programe de învățare prin experiență practică, furnizarea de servicii de consiliere și orientare profesională axate pe dobândirea de competențe transversale corelate cu necesitățile pieței muncii, formarea de competente antreprenoriale prin întreprinderea simulată, în special în sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI adresate studenților (ISCED 4-8);
- Sprijin pentru consolidarea parteneriatelor dintre universități și actorii din domeniul cercetării și inovării pentru stimularea dezvoltării de noi programe de studii doctorale și postdoctorale cu aplicații directe în economie, cu atenție deosebită acordată sectoarelor economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI, inclusiv prin furnizarea de sprijin financiar pentru doctoranzi și sprijinirea cercetătorilor pentru a se implica în cercetarea post-doctorală, inclusiv prin acordarea de burse și sprijinirea mobilității interne și transnaționale
- Activități de cercetare și de colaborare în rețea pentru tinerii cercetători în scopul creării de sinergii între cercetare și inovare, în special în ceea ce privește complementaritatea cu sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și din domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI, în sprijinul internaționalizării învățământului terțiar;
- Crearea unui sistem de informare coordonată, în ambele sensuri: de la companii/ sectorul privat către instituțiile de învățământ superior privind nevoile lor de instruire, precum și de la instituțiile de învățământ către întreprinderi, pentru a răspunde nevoilor sectorului privat la nivel regional/local.

Potențiali beneficiari:

- MECS și structuri/ agenții/ organisme relevante, subordonate/ coordonate;
- Agenții, structuri, organisme aflate în subordinea/coordonarea MECȘ și alte organisme publice cu atribuții în domeniul învățământului superior și cercetării științifice;
- Instituții de învățământ superior publice și private, acreditate;

- Școli doctorale și graduate cu personalitate juridică, inclusiv parteneriate între acestea și sectorul privat/ centre de CDI;
- Institute/centre de cercetare acreditate, inclusiv institute de cercetare ale Academiei Române;
- Academia Română;
- Angajatori;
- Asociații profesionale;
- Camere de comerț și industrie;
- Instituții și organizații membre ale Pactelor Regionale și Parteneriatelor Locale pentru Ocupare și Incluziune Socială.

Sumă totală alocată:

1.393.631.965 Euro pentru regiunile mai puțin dezvoltate

85.004.079 Euro pentru Regiunea București-Ilfov

Programul Interreg V-A România-Bulgaria⁴⁶

Rol: Programul Interreg V-A România-Bulgaria își propune să extindă orizonturile regiunii, pentru a obține rezultate concrete și măsurabile și pentru a permite zonei să devină o regiune unde să se poată trăi, studia, lucra, vizita și investi. Programul susține procesul creării unor comunități competitive și durabile prin folosirea într-un mod eficient a resurselor, promovarea inițiativelor profitabile și a oportunităților oferite de dezvoltarea fluxurilor transversale și orizontale în zona coridorului Dunăre/Marea Neagră. Viziunea de ansamblu a zonei vizate de acest program este aceea ca prin exploatarea poziției sale geografice ca poartă de acces la zona estică a coridorului Dunăre/Marea Neagră și ca punct central în contextul mai larg al spațiului cuprins între Marea Neagră-Dunăre-Rin-Marea Nordului să sprijine dezvoltarea zonei transfrontaliere prin îmbunătățirea accesibilității, promovarea cooperării instituționale și protejarea și dezvoltarea atuurilor regionale.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/atlas/programmes/2014-2020/romania/2014tc16rfcb021
<http://www.interregrobg.eu/ro/program/program-date-generale.html>

Bugetul total al programului este de 258.504.126 euro (din care 215.745.513 euro - FEDR), iar fondurile alocate sunt scindate la nivelul celor 6 axe prioritare:

1. O regiune bine conectata (96,450,936 euro)
2. O regiune verde (63,454,564 euro)
3. O regiune sigura (48,225,468 euro)
4. O regiune calificata si inclusiva (17,767,279 euro)
5. O regiune eficienta (12,690,913 euro)
6. Asistenta tehnica (19,914,966 euro)

Obiective specifice:

- îmbunătățirea procesului de planificare, dezvoltare și coordonare a sistemelor de transport transfrontaliere în vederea asigurării unor mai bune conexiuni la rețelele de transport TEN-T;
- creșterea siguranței transportului pe căile fluviale sau maritime;
- îmbunătățirea utilizării durabile a resurselor și patrimoniului natural;
- îmbunătățirea managementului durabil al ecosistemelor din zona transfrontalieră;
- îmbunătățirea managementului comun al riscului în aria transfrontaliera;
- încurajarea integrării zonei transfrontaliere în privința ocupării și mobilității forței de muncă;
- creșterea capacității de cooperare și a eficienței instituțiilor publice în contextul cooperării transfrontaliere.

Programul de Cooperare Transfrontalieră Marea Neagră⁴⁷

Rol: Programul de Cooperare Transfrontalieră Marea Neagră urmărește Îmbunătățirea nivelului de trai al oamenilor din regiunile din Bazinul Mării Negre prin creștere sustenabilă și protecția în comun a mediului.

Obiective tematice

1. Promovarea afacerilor și a antreprenoriatului în Bazinul Mării Negre

⁴⁷ <http://www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-4970/-7572>

2. Promovarea unei politici de mediu coordonate și reducerea prin acțiuni comune a deșeurilor maritime în Bazinul Mării Negre

Aria eligibilă a programului:

România: Sud-Est

Bulgaria: Severoiztochen, Yugoiztochen

Grecia: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia Thraki

Turcia: TR10 (İstanbul), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) și TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)

Rusia: Rostov Oblast, Krasnodar Krai, Republica Adygea

Ucraina: Odessa, Mykolaiv, Kherson, Zaporosh'ye și Donetsk Oblasts, Republica Crimeea, Sevastopol

Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaijan: întreg teritoriul

Programul Transnațional Dunărea⁴⁸

Rol: Programul de cooperare transnațională pentru regiunea Dunării are ca principal obiectiv stimularea inovării și a spiritului antreprenorial, conservarea patrimoniului natural și cultural din regiunea Dunării, îmbunătățirea conectivității și sprijinirea tranziției înspre o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon.

Programul transnațional Dunărea finanțează proiecte de cooperare transnațională în conformitate cu prioritățile Strategiei Uniunii Europene pentru regiunea Dunării (EUSDR).

Concentrarea geografică a programului corespunde zonei vizate de strategie și include regiuni din nouă state membre (Austria, Bulgaria, Croația, Republica Cehă, Ungaria, Germania, România, Slovacia și Slovenia), dar și din trei țări din afara UE (Bosnia-Herțegovina, Serbia și Muntenegru).

Priorități tematice

Programul transnațional pentru regiunea Dunării se bazează pe patru priorități tematice:

⁴⁸ <http://mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-4970/-7572/-7498>

1. O regiune a Dunării inovatoare și responsabilă din punct de vedere social: promovarea inovării, a transferului de cunoștințe și a spiritului antreprenorial
2. O regiune a Dunării ecologică: conservarea și gestionarea patrimoniului natural și cultural din regiunea Dunării
3. O regiune a Dunării mai bine conectată și mai responsabilă din punct de vedere energetic: dezvoltarea unor sisteme de transport sigure și durabile, promovarea eficienței energetice
4. O regiune a Dunării bine guvernată: oferirea de sprijin pentru punerea în aplicare a Strategiei UE pentru regiunea Dunării și îmbunătățirea cadrelor juridice și de politici pentru a aborda provocările societale majore, cum ar fi măsurile privind piața forței de muncă, sistemele de educație, schimbările demografice etc.

Axa Prioritară 1 - Inovare si responsabilitate sociala in Regiunea Dunării vizează atingerea următoarelor obiective specifice:

- Îmbunătățirea condițiilor cadru pentru inovare
- Creșterea competențelor pentru inovarea în mediul social și mediul de afaceri

Tipuri de proiecte

Proiectele de cooperare transnațională trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- Parteneri din minim 3 state participante în program
- Dezvoltare, implementare, finanțare și personal cu aportul tuturor partenerilor
- Caracter transnațional al acțiunilor
- Acțiuni pre-investiționale - nu se finanțează investiții mari ci eventual proiecte pilot

Beneficiari eligibili

- Autorități locale/ regionale/ naționale
- Organisme de drept public
- Grupări Europene de Cooperare Teritorială (GECT)
- Organizații internaționale
- Organisme private, inclusiv IMM-uri

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020⁴⁹

Rol:

PNDR răspunde la 3 dintre provocările de dezvoltare stabilite prin Acordul de Parteneriat:

- Competitivitatea și dezvoltarea locală
- Oamenii și societatea
- Resursele

Prin PNDR vor fi finanțate 14 măsuri de dezvoltare dezvoltare rurală cu o alocare financiară de 9,363 mld Euro din care 8,015 mld FEADR și 1,347 mld contribuție națională.

PNDR (finanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală) susține dezvoltarea strategică a spațiului rural prin abordarea strategică a următoarelor obiective:

- OS1 Restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole
- OS2 Gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice
- OS3 Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale (P6)

Principalele priorități de dezvoltare rurală pentru perioada de programare 2014-2020:

- Modernizarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole prin consolidarea acestora, deschiderea către piață și procesare a produselor agricole;
- Încurajarea întineririi generațiilor de agricultori prin sprijinirea instalării tinerilor fermieri;
- Dezvoltarea infrastructurii rurale de bază ca precondiție pentru atragerea investițiilor în zonele rurale și crearea de noi locuri de muncă și implicit la dezvoltarea spațiului rural.
- Încurajarea diversificării economiei rurale prin promovarea creării și dezvoltării IMM-urilor în sectoarele nonagricole din mediul rural;
- Promovarea sectorului pomicol, ca sector cu nevoi specifice, prin intermediul unui subprogram dedicate;
- Încurajarea dezvoltării locale plasate în responsabilitatea comunității prin intermediul abordării LEADER. Competența transversală a LEADER îmbunătățește competitivitatea,

⁴⁹ <http://www.pndr.ro>, www.madr.ro

calitatea vieții și diversificarea economiei rurale, precum și combaterea sărăciei și excluderii sociale.

Pentru realizarea obiectivului strategic 1, prin măsurile PNDR vor fi finanțate următoarele categorii de intervenție:

- Înființarea, extinderea și modernizarea dotărilor la nivel de fermă (clădiri, drumuri de acces, irigații, tehnologii de reducere a poluării și producție de energie din surse regenerabile, facilități de depozitare, comercializare și procesare, inclusiv în contextul lanțurilor scurte, etc.);
- Investiții în procesare și comercializare, inclusiv în eficiență energetică, marketing, depozitare, condiționare, adaptare la standarde, etc;
- Sprijin pentru restructurarea fermelor, în special a celor mici, și întinerirea generațiilor de fermieri;
- Gestionarea riscurilor în sectorul agro-alimentar;
- Activități consiliere și formare, realizate inclusiv prin intermediul grupurilor de producători.

Pentru realizarea obiectivului strategic 2, prin măsurile PNDR vor fi finanțate următoarele categorii de intervenție:

- Acțiuni de împădurire a terenurilor agricole și neagricole, precum și realizarea perdelelor forestiere pe aceste terenuri;
- Plăți compensatorii fermierilor care își asumă în mod voluntar angajamente de agro-mediu;
- Plăți compensatorii fermierilor care se angajează în mod voluntar să adopte sau să mențină practici și metode specifice agriculturii ecologice;
- Plăți compensatorii fermierilor care se angajează în mod voluntar să continue activitatea în zonele desemnate ca zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice.

Pentru realizarea obiectivului strategic 3, prin măsurile PNDR vor fi finanțate următoarele categorii de intervenție:

- Sprijin pentru realizarea de investiții pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici non-agricole în zonele rurale;
- Îmbunătățirea infrastructurii locale (sisteme de alimentare cu apă, canalizare, drumuri locale), infrastructură educațională, medicală și socială;

- Restaurarea și conservarea moștenirii culturale;
- Sprijin pentru strategii generate la nivel local, care asigură abordări integrate pentru dezvoltarea locală⁵⁰

Măsuri referitoare la inovare:

PNDR 2014-2020 este structurat pe mai multe domenii de intervenție, unul dintre acesta fiind domeniul 1A) Încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale.

Măsurile care corespund acestui domeniu de intervenție sunt:

- M01 - Transfer de cunoștințe și acțiuni de informare (art 14)
- M02 - Servicii de consiliere (art 15)
- M16 - Cooperare (art 35)

Pentru încurajarea inovării, a cooperării și a creării unei baze de cunoștințe în zonele rurale, sunt stabilite măsuri-suport pentru transfer de cunoștințe și acțiuni de informare (M1), servicii de consiliere (M2) și cooperare (M16).

Formarea profesională va sprijini măsurile de restructurare și modernizare a exploatațiilor în vederea creșterii competitivității și productivității. Acțiunile de informare și cele demonstrative (SM 1.2), vor sprijini încurajarea inovării și a consolidării cunoștințelor fermierilor în temele de interes, metode și practice inovative dar cu practici ce conduc la protecția mediului. Totodată prin SM 1.2, fermierii vor avea acces la cunoștințe și informații pentru un management mai bun al riscurilor la care sunt expuse exploatațiile.

Serviciile de consiliere vor însoți de asemenea sprijinul acordat restructurării și modernizării exploatațiilor, reînnoirii generațiilor de fermieri, diversificării activităților economice din mediul rural și organizarea lanțului agro-alimentar prin consilierea și introducerea în planurile de dezvoltare a afacerilor de metode și practici noi. Facilitarea accesului fermierilor la lanțul valoric și promovarea cooperării va fi sprijinită prin SM 16.4. Încurajarea inovării în sectorul agro-alimentar și a creării unei baze de cunoștințe va fi susținută prin SM 16.1. prin diseminarea rezultatelor temelor de cercetare inovare a grupurilor operationale.

⁵⁰ www.fonduri-ue.ro

De asemenea, înființarea RNDR va crește gradul de informare al actorilor din sectorul agro-alimentar și din mediul rural prin activități de diseminare precum conferințe, seminarii, newslettere, etc.

Alegerea și combinarea acestor măsuri vor completa sprijinul public național de formare profesională și consultanță și va promova utilizarea metodelor și tehnicilor inovative.

Planul sectorial ADER 2020⁵¹

Rol: Planul sectorial ADER 2020 își propune să găsească rezolvări și să ofere soluții adaptate condițiilor agro-eco-climatice regionale specifice, care să corespundă stadiului actual de dezvoltare rurală a României. În contextul schimbărilor climatice vor trebui găsite soluțiile inovative de adaptare a tehnicilor și tehnologiilor de cultură și de creștere a animalelor, astfel ca exploatațiile agricole să poată contribui la creșterea ponderii agriculturii în valoarea produsul intern brut. De asemenea, este imperios necesar să se găsească soluții viabile de conservare și de exploatare durabilă a resurselor agricole ale României (sol, apă, resurse genetice vegetale, resurse genetice animale, forță de muncă, resurse financiare). Mobilizarea eforturilor cercetării agricole în sensul orientării acesteia înspre rezolvarea provocărilor la care este supusă societatea românească de fenomenul de globalizare al economiei mondiale pe de-o parte, dar și de consecințele schimbărilor climatice, impun o abordare fundamental nouă a tematicilor de cercetare din cadrul proiectelor de tip sectorial.

Obiective generale:

- adaptarea tehnologiilor de cultură a plantelor și de creșterea animalelor pentru diminuarea efectelor schimbărilor climatice;
- perfecționarea sistemelor și tehnologiilor de cultură a plantelor în vederea asigurării sustenabilității fermelor comerciale în contextul creșterii performanțelor de mediu,
- creșterea competitivității fermelor de semi-subzistență;
- evaluarea potențialului de bunuri publice de mediu oferite de către exploatațiile agricole în contextul valorificării specificității locale pentru producția agro-zootehnică;

⁵¹ O R D I N privind aprobarea Planului sectorial pentru cercetare-dezvoltare din domeniul agricol și de dezvoltare rurală al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, pe anii 2015-2018, "Agricultură și Dezvoltare Rurală - ADER 2020", Nr. 708/23.04.2015

- perfecționarea managementului resurselor agro-ecosistemelor în vederea conservării biodiversității și a gradului de sustenabilitate economică a sistemelor de exploatare agricolă și zootehnică;
- dezvoltarea capacității administrative a administrației centrale și locale, a agenților economici de a elabora și implementa politici publice, strategii și programe la nivel național și regional în domeniul asigurării securității alimentare naționale și a atingerii obiectivelor strategice Europa 2020;
- dezvoltarea durabilă a zootehniei, creșterea calitativă a populațiilor din speciile de fermă și eficientizarea producției zootehnice;
- îmbunătățirea și dezvoltarea gamei de produse alimentare și a siguranței acestora în concordanță cu cerințele naționale și internaționale.

Capitolul VI. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare

Pentru a asigura o implementare de succes și eficientă a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est este necesar ca, pe lângă relevanța acțiunilor planificate pentru dezvoltarea regională, să se ia în considerare capacitatea de monitorizare și evaluare a rezultatelor obținute în urma implementării acțiunilor propuse, astfel încât, să se asigure atingerea obiectivelor propuse prin strategie și să se monitorizeze permanent nivelul de respectare a direcțiilor de acțiune stabilite. De asemenea, în situația în care acest lucru va fi necesar, monitorizarea și evaluarea strategiei vor permite ajustarea acțiunilor viitoare în conformitate cu contextul de implementare a acestora, astfel încât să fie atinse obiectivele și rezultatele planificate.

Procesul de monitorizare are rolul de a verifica dacă activitățile sunt planificate în mod corespunzător și dacă fondurile sunt corect folosite pentru obținerea indicatorilor de realizare imediată. În același timp, procesul de evaluare are rolul de a analiza efectele acțiunilor întreprinse (contribuția lor la schimbările observate și măsurate prin indicatorul de rezultat).

Activitatea de monitorizare a implementării Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est, implicit și a Documentului Cadru Regional, poate fi subsumată, din perspectiva resurselor financiare și umane implicate, activității de monitorizare a implementării proiectelor ce vor fi finanțate prin intermediul diverselor programe de finanțare, în contextul în care activitățile și rezultatele strategiei pot fi corelate cu aceste programe de finanțare.

De asemenea, pentru monitorizarea strategiei se propune colectarea de date și informații din surse precum: bazele de date ale Institutului Național pentru Statistică, autorități publice locale și centrale pentru proiectele finanțate din bugetul de stat sau local, firme ce-și desfășoară activitatea în domeniul Cercetare, Dezvoltare, Inovare pentru investițiile realizate din fonduri private.

În cele ce urmează, sunt prezentați indicatorii propuși la nivelul sistemului de monitorizare și evaluare a strategiei. Orizontul de timp pentru implementarea strategiei este perioada 2018-2023, iar punctele de referință pentru evaluarea acesteia sunt anii 2020 și 2023, la nivelul cărora se propune elaborarea unor Rapoarte de monitorizare a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est, care să conțină informații despre perioada acoperită de raportul de monitorizare, o descriere a activităților desfășurate în procesul de monitorizare, o prezentare a măsurilor și acțiunilor care au făcut obiectul

procesului de monitorizare, precum și opinii cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei de specializare inteligentă. Rapoartele de monitorizare vor fi discutate cu membrii Consorțiului Regional de Inovare, pentru a analiza progresul înregistrat în acțiunile implementate și a formula recomandări pentru implementarea viitoare a strategiei. De asemenea, Consorțiul Regional de Inovare va avea și rolul de a evalua stadiul de implementare a strategiei, pe baza indicatorilor propuși.

În acest context, se propune o metodologie de monitorizare și evaluare a strategiei, care are în vedere definirea unui set de indicatori care vizează măsurarea nivelului de inovare și a rezultatelor propuse în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării. Mecanismul propus pentru monitorizarea strategiei are în vedere definirea a 3 categorii de indicatori, după cum urmează:

- Indicatori de context, care au rolul de a plasa regiunea ca poziție pe baza comparației cu nivelul național/ European;
- Indicatori de rezultat, care măsoară contribuția la obiectivele globale și verifică dacă schimbarea se produce în sensul propus (și cauzele);
- Indicatori de realizare imediată, care măsoară progresul acțiunilor întreprinse.

Luând în considerare faptul că Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est nu are definit un plan financiar de sine stătător, indicatorii propuși pentru monitorizarea și evaluarea strategiei nu vor avea alocate valori numerice, ci aceștia vor fi mășurați din punct de vedere al evoluției acestora în perioada de timp propusă. Astfel, se propun următoarele simboluri evolutive:

Simbol de evaluare a tendinței indicatorului	Semnificație
+ +	Evoluție puternic pozitivă a indicatorului
+	Evoluție pozitivă a indicatorului
+/-	Evoluție incertă a indicatorului
-	Evoluția negativă a indicatorului
- -	Evoluție puternic negativă

De asemenea, menționăm că sursele de informații pentru colectarea datelor referitoare la indicatorii propuși în continuare sunt:

- datele statistice puse la dispoziție de Institutul Național de Statistică (de ex. Baza de date TEMPO Online);
- Date statistice puse la dispoziție de EUROSTAT;
- Rapoartele Anuale de Implementare ale POR 2014-2020 și POSCCE 2014-2020 și alte Programe Operaționale care finanțează proiecte de CDI, ce vor fi elaborate de Autoritățile de Management/Organismele Intermediare (pe baza datelor din SMIS).

a. Indicatori de context

În conformitate cu viziunea de dezvoltare din perspectiva specializării inteligente la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, contextul evoluției regionale va fi monitorizat din perspectiva a două dimensiuni: economică și socio-demografică.

Nr. crt.	Dimensiune	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
1	Economică	Produsul Intern Brut la nivel regional	Ron	++
2		Unități locale active	Număr	+
3		Întreprinderi inovatoare	Număr	+
4		Cheltuieli cu activitatea CDI	Ron	+
5	Socio-demografică	Forța de muncă	Număr	+/-
6		Cercetători	Număr	++

b. Indicatori de rezultat

Pentru furnizarea unor indicații cât mai specifice pentru implementarea strategiei, au fost definite obiective specifice al căror progres este cuantificat la nivelul indicatorilor de rezultat prezentați în continuare:

Nr. crt.	Obiectiv specific	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
1	Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare - dezvoltare și inovare în PIB regional	Ponderea cheltuielilor cu activitatea CDI în PIB regional	Procent	++
2	Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI	Numărul personalului implicat în activități CDI	Număr	++
3	Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori: agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc	Nr. proiectelor care facilitează transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori	Număr	+
4	Creșterea numărului entităților care aplică tehnologiilor generice esențiale în activitatea desfășurată	Numărului entităților care aplică tehnologii inovative în activitatea desfășurată	Număr	+

c. Indicatori de realizare imediată

La nivelul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est au fost definite 9 priorități strategice, aferente domeniilor de specializare inteligentă, și 5 priorități transversale, care vor contribui în mod sinergic pentru atingerea obiectivului general și a obiectivelor specifice propuse în cadrul strategiei. Pentru aceste priorități, a fost definit următorul set de indicatori de realizare imediată.

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendență evolutivă estimată
1	Prioritatea strategică 1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor	Număr de proiecte care utilizează biotehnologii pentru reducerea poluării	Număr	+
		Număr cercetători implicați în dezvoltarea de biotehnologii	Număr	+
2	Prioritatea strategică 2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare	Număr de proiecte care au creat produse alimentare sigure, accesibile și optimizate nutrițional	Număr	+/-
		Număr personal CDI implicat în dezvoltarea și aplicarea de biotehnologii agro-alimentare	Număr	+
		Numărul entităților care realizează produse alimentare utilizând biotehnologii agro-alimentare	Număr	+
3	Prioritatea strategică 3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii	Număr de parteneriate funcționale pentru implementarea de soluții SMART CITY	Număr	+
		Număr personal CDI implicat în dezvoltarea și implementarea de soluții SMART CITY	Număr	+
4	Prioritatea strategică 4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului	Număr de parteneriate public-private în domeniul CDI în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave	Număr	+

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
5	Prioritatea strategică 5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului	Număr parteneriate public-private în vederea CDI în domeniul digitalizării porturilor și transporturilor navale.	Număr	+
6	Prioritatea strategică 6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă	Număr de proiecte care utilizează surse de energie alternativă	Număr	+
7	Prioritatea strategică 7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului	Număr de proiecte care utilizează eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului	Număr	+
8	Prioritatea strategică 8. Soluții inovative de promovare a turismului	Număr de proiecte care promovează turismul ecologic	Număr	++
		Număr de proiecte care utilizează soluții tehnice inovative pentru simplificarea activităților turistice	Număr	+
9	Prioritatea strategică 9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor	Număr de proiecte în domeniul confecțiilor care propun activități inovative	Număr	+
		Număr inovații de proces realizate în industria confecțiilor	Număr	+
		Număr inovații de produs realizate în industria confecțiilor	Număr	+
10	Prioritatea transversală 1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies - KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Număr de proiecte care prevăd tehnologii generice esențiale sau Key Enabling Technologies - KET	Număr	+/-
		Număr personal CDI implicat în proiecte care prevăd tehnologii generice esențiale (KET)	Număr	+

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
11	Prioritatea transversală 2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Numărul de contracte referitoare la consolidarea relațiilor parteneriale de transfer tehnologic	Număr	+
		Număr angajați implicați în implementarea TIC la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Număr	+
		Numărul de contracte/acorduri în vederea realizării de transfer tehnologic	Număr	+
12	Prioritatea transversală 3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare	Cheltuieli totale cu CDI la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Lei	+
		Numărul de salariați ce desfășoară activități CDI la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Număr persoane	+
		Numărul de patente înregistrate de entități private	Număr	+/-
13	Prioritatea transversală 4. Susținerea clusterelor inovative	Numărul de servicii noi din sfera CDI dezvoltate de cluster pentru partenerii activi	Număr	+/-
		Numărul de parteneri înscriși la nivelul clusterelor	Număr	+
		Numărul clusterelor noi care desfășoară activități CDI în domeniile de specializare inteligentă.	Număr	+
14	Prioritatea transversală 5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI	Numărul de personal din activitatea de CDI din mediul public și mediul privat	Număr persoane	+

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
		Număr personal CDI care a beneficiat de formare profesională	Număr persoane	+

Bibliografie

1. Institutul Național de Statistică, baza TEMPO online, 2017.
2. Eurostat 2017.
3. Clustero, <http://clustero.eu/despre-clustere/>, vizualizat la data de 12 mai 2017.
4. IncubAT - Proiectul incubatoarelor de afaceri și tehnologice, <http://www.incubat.ro/index.php?language=ro&page=8>, vizualizat la data de 25 aprilie 2017.
5. Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci - OSIM, <http://www.osim.ro/despre/despreo.htm>, vizualizat la data de 10 mai 2017.
6. Oslo Manual (2005), GUIDELINES FOR COLLECTING AND INTERPRETING INNOVATION DATA, Third edition, ISBN 92-64-6 01308-3 - OECD/EUROPEAN COMMUNITIES 2005)
7. European Commission, Regional Innovation Scoreboard (2016), https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_en, vizualizat la data de 5 mai 2017.
8. Studiu Inobarometru (2011), [http://www.romaniainoveaza.ro/media/Resurse/24120%20-%20Activ.2%20-%20INOBAROMETRU%20lb.romana%20\(A.3.5\).pdf](http://www.romaniainoveaza.ro/media/Resurse/24120%20-%20Activ.2%20-%20INOBAROMETRU%20lb.romana%20(A.3.5).pdf), vizualizat la data de 12 mai 2017.
9. Barna, C. (2014), Atlasul Economiei Sociale, România 2014, Institutul de Economie Socială, București.
10. European Commission (2013), Guide to social innovation, http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/Guide_to_Social_Innovation.pdf
11. Stănescu, S. (2009), Abordarea conceptuală a inovației în contextul relansării strategiei de la Lisabona, Calitatea Vieții, Anul XX, Nr. 1-2.
12. The World Bank, Revealed Comparative Advantage - Data Visualisation, <http://www.worldbank.org/en/news/video/2014/09/30/revealed-comparative-advantage-data>, material vizualizat la data de 25 aprilie 2017.
13. World Integrated Trade Solution, Revealed Comparative Advantage by Country and Region, <http://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/ALL/startyear/2009/endyear/201>

3/tradeFlow/Export/indicator/RCA/partner/WLD/product/Total , vizualizat la data de 2 mai 2017.

14. Agenția de Dezvoltare Regională Vest, *Metodologie privind planificarea dezvoltării regionale 2014-2020*, <http://www.adrvest.ro>;
15. Antonescu D. (2013), *Politica de dezvoltare regională a României în etapa postaderare*, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, București;
16. Barnes W., Foster K., (2012), *Toward a More Useful Way of Understanding Regional Governance*, <http://brr.berkeley.edu>;
17. Charron N, Lapuente V., Dijkstra L. (2012), *Regional Governance Matters: a Study on Regional Variation in Quality of Government within the EU*, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/2012_02_governance.pdf;
18. Charron N., Lapuente V. et all (2010), *measuring the Quality of Government and Subnational Variation*, Quality of Government Institute, Gothenburg;
19. Charron N., Lapuente V., Dijkstra V. (2014), *Mapping the Regional Divide in Europe: A Measure for Assessing Quality of Governance in 206 European Regions*; Springer Science;
20. Charron N., Lapuente V., Rothstein B. (2013), *Quality of Government and Corruption from a European Perspective. A comparative study of Good GOvernment in EU Regions*, Edward Elgar Publishing Ltd., United Kingdom;
21. Comisia Europeană, Directoratul General pentru Politică Regională (2009), *Politica regională a Uniunii Europene, o sursă de inspirație pentru țările din afara UE? Aplicarea principiilor, împărtășirea lecțiilor învățate, schimbul de experiență*, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/international;
22. Comisia Europeană, Direcția Generală Comunicare (2014), *Să înțelegem politicile Uniunii Europene. Politica regională*, https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_ro;
23. Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană (2012), *Specializarea inteligentă: motorul viitoare creșteri economice în regiunile din Europa*, Panorama Inforegio, nr. 44/2012, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag44/mag44_ro.pdf;
24. Comisia Europeană, Direcția Generală de Politică Regională (2008), *In slujba regiunilor. Politica regională a UE 2007-2013*, http://ec.europa.eu/regional_policy;

25. Coșniță D., Pascal D., Floria A., Bottura G., Chesoi R., Anghel A., Pițul C. (2011), *Analiza situației existente privind polii de competitivitate existenți și potențiali din România*, http://old.fonduriue.ro/poscce/fonduri_structurale/;
26. Dabu, C. M., *Biotehnologiile mediului și calitatea mediului*, Buletinul AGIR, material vizualizat la 15.07.2017 la <http://www.agir.ro/buletine/126.pdf>;
27. Dan M.C. (2012), *Clusterelor inovative: o soluție pentru dezvoltarea economică a României*, Revista Economie Teoretică și Aplicată, volumul XIX, nr. 9 (574);
28. *Dezvoltare Regională și Locală*
<http://www.edu2025.ro/UserFiles/File/ELPHI/RaportChestionar.Dezvoltarea%20regionala%20si%20locala.2010.09.08.pdf>;
29. *Dezvoltarea regională durabilă. Economia mediului*,
https://econ.ubbcluj.ro/documente2014/Suport%20admitere%20masterat%202014_DRD,%20EM.pdf;
30. Dumitriu O., *Programul Operațional Regional - REGIO*, www.avocatnet.ro;
31. Hooghe, Liesbet, Marks, Gary & Schakel, Arjan H. (2010), *The Rise of Regional Authority: A Comparative Study of 42 Democracies*, London: Routledge;
32. Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice (2013), *Strategia Națională pentru Dezvoltare Regională 2014-2020*; București;
33. OECD (2013), *Innovation Driven. Growth in Regions: The Role of Smart specialisation, Preliminary Version*, OECD Publications, Paris;
34. Pana M. (2014), *Evoluția PIB până în 2017 și lipsa coeziunii interne*, <http://cursdeguvernare.ro/evolutia-pib-pana-in-2017-si-lipsa-coeziunii-interne.html>;
35. Pendiuc T. (2014), *Realități și perspective în dezvoltarea regională a României*, Revista "Strategii Manageriale", nr. 1(23)/2014;
36. *Regiunea Nord-Est va înregistra cel mai mic PIB/cap locuitor*,
http://www.economica.net/regiunea-nord-est-va-inregistra-anul-acesta-cel-mai-mic-pib-pe-cap-de-locuitor_116962.html#n;
37. Schuh B., Kirchmayr-Novak S. et al (2017), *How to improve regional and local governance of SME and entrepreneurship policy*, European Committee of the Regions
38. Nicolescu O. (coordonator) (2016), *Carta Alba a IMM-urilor din România 2016*, CNIPMMR, București;
39. Comisia Europeană, (2006), *Noua definiție a IMM-urilor. Ghidul utilizatorului și model de declarație*, Publicații în domeniul Întreprinderii și industriei;

40. Gherguț D. (2015), *Întreprinderi noi și profilul întreprinzătorilor din România*, Institutul Național de Statistică.